Georg Fridericus Hausch
1696.

JOH. HENR. HEIDEGGERI
HISTORIA PAPATUS.

Novissimo Historiæ Lutheranismi & Calvinismi fabro κατὰ βίαιον reposita.

Qua Ecclesiæ Romanæ, septem Periodis distinctæ, origo & progressus, ad nostra usque tempora, pertexitur.

Accedit

FRANCISCI GUICCIARDINI
Patritii Florentini

HISTORIA PAPATUS,

Ex Autographo Florentino restituta.

AMSTELÆDAMI,
Apud HENRICUM WETSTENIUM.
cIↃ IↃ c LXXXIV.

PIO CANDIDOQUE

LECTORI

JO. HENR. HEIDEGGERUS

Gratiam & Pacem à Domino Jesu Christo, Ecclesiæ Christianæ Salvatore & Capite unico, ardenter precatur.

Eritò equidem ille admirabilis patientiæ athleta S. Jobus questus est cap. VII. 1. הלא צבא לאנוש *Annon militia est* vita *hominis?* Militiam certè continuam Supremus Imperator tum singulis fidelibus, tum universæ Ecclesiæ, quam & multi, & sævi in mundo hostes circumsistunt, indixit; in qua, uti piè & scitè Tertullianus loquitur, Agonotheta est DEUS Pater, Epistates Jesus Christus, Xystarches Spiritus Sanctus. Et ut de singulorum fidelium agonibus nihil dicam, in propatulo, si unquam aliàs, hodie sanè sunt certamina & πειρατήρια Ecclesiæ Evangelicæ, quæ in mundo sustinet ab iis, qui soli Eccle-

ſiæ Catholicæ axiomate, quod non tam pretio, quàm vi auferunt, ſuperbientes, ſine fine & modo ei inſultant. Hoc illis negotium, hoc otium; hic labor, hæc quies; in his vigilia, in his ſomnus reponitur, ut eorum omnium, qui Romani Pontificis jugum excuſſerunt, ſeque in libertatem dignam iis, qui ſolum Chriſtum Regem & Dominum agnoſcunt, ejuſque ſolius præceptis & oraculis obediunt, aſſeruerunt, Tros Rutulúſve fuant, *etiamſi*, ita bullæ eorum loqui, ſeu potius paratragœdiare, imò bullare amant, *Imperiali, Regali, Ducali, Principali authoritate, faſtigio præfulgeant*: nomen ſub Cœlo aboleatur, funditus eradicetur; adeóque Cœleſtia & terrena, ſpiritualia & temporalia omnia pedibus & libidini hominis unius ſubjiciantur, ut (ſic enim Dictator Gregorius in Dictatibus ſuis præcipit) *unum ſit terris nomen, videlicet Papæ*; reliqui volitent velut umbræ. Teſtis eſt tot jam Seculorum, noviſſimi inprimis, quod agitamus, experientia. Cui enim non dictus Hylas? Quis ignorat molimina, quis epinicia, lætóſque triumphos, quos canunt illi, qui conclamatum ubique de Eccleſia Anti-Pontificia eſſe, inſolenter etiam jactant? qui pleno gutture clamant: *Ubi eſt Deus eorum, ubi Rupes, in qua ſperârunt?* Scilicet ob peccata & ingratitudinem, & quia, uti S. Cyprianus Sermone *de Lapſis* cauſam turbatæ olim à Decio Imperatore pacis Eccleſiæ aperuit, *traditam nobis Divinitus diſciplinam pax longa corru-*

ruperat, jacentem fidem, & pœne dixerim, dormientem cœlestis censura erigere conatur. Hinc procul absistente Domino, & faciem suam ad tempus occultante, *in insolentia impii ardet afflictus. Impius in altitudine nasi sui nil pensi habet. Instituta ejus cruciatum adferunt, idque omni tempore. Altè sublata sunt è conspectu ejus judicia Domini, in omnes adversarios suos efflat. Dicit in corde suo: Non nutabo, per Secula ero absque incommodo. Os ejus perjurio, dolis & usura scatet: sub lingua ejus afflictio & vanitas. Sedet in atriis insidians, clam trucidat innocentem, oculi ejus ad inopum turbam intenti sunt. Insidiantur in occulto, quemadmodum leo in lustro insidias struit, ut corripiat adflictum, adflictum inquam corripiat, dum in rete suum pertraxerit. Conteritur, opprimitur, ac cadit viribus ejus miserorum turba: Dixit corde suo: Deus oblitus est, avertit faciem suam, ne unquam videat.* Neque certè Papa Clerúsque Romanus vero zelo domus Dei, sed utilitatis solius, commodorúmque suorum ratione in perniciem nostram agitur,& à Ventre, qui ipsorum Deus est, suetam pristinarnm deliciarum copiam efflagitante, stimulatur. Nimirum quia tot Civitatibus, provinciis, regnis, nihil ampliùs in istam voraginem conferentibus, metus est, ne quandoque res ad Saguntinam famem spectet: quia Papalis Regni provectior ætas tantummodò quæstui, non autem luxuriæ modum fecit: quia denique, uti ille in oratione funebri Periclis,apud Thucydidem *libro II.* narrata, dixit, λύπη ἐχ ὧν ἄν τις μὴ

πειρασμένος ἀγαθῶν στερίσκηται· ἀλλ' οὐ ἂν ἐθὰς γενόμενος ἀφαιρεθείη, *dolor non ex ablatione boni, ſed ex conſueti privatione exiſtit*; Hinc illæ lachrymæ: hinc dolor, ira, quæſtus: hinc effrœnatus in Proteſtantes ille furor, omnia ſúſque déque verti malentium, quàm nidorem culinæ ex offertoriis Miſſarum, ignémque Purgatorii luculentiſſimum extingui: quàm Annatas, Indulgentias, Pallia, Regalias, & id genus alia πρὸς ἄλφιτα, & ad cuticulam profuſiùs curandam pertinentia, ſibi ſuæque culinæ decedere. Profeſſus id olim eſt ἀπηρυθριασμένως famoſus ille Pontificii furoris ſatelles, Caſpar Scioppius, libello ad Clementem VIII. exarato, ubi, *ſi minùs*, inquit, *charitas lex & officii ratio: ipſa certè* UTILITAS, & CURIÆ ROMANÆ EMOLUMENTUM *impellere Romanos ad ſuſcipiendam majorem convertendæ* (dicere volebat evertendæ) *Germaniæ curam meritò deberet.* Laudavit idem authorem ἀνώνυμον, id ipſum haud obſcurè ſignificantem his verbis: *Ut agonizantibus vires concreſcunt: ita Catholici, tot amiſſis reditibus eccleſiaſticis, interitum cognoſcentes, pro aris & focis* (plus tamen haud dubiè pro focis, quàm pro aris) *evigilandum ſibi eſſe ducunt*. Quomodo naturæ quoque conſultus Plinius *Hiſtor. Natur. lib. VIII.* 16. aliíque tradidere, Pardum decrepitum & morti vicinum, mitiorem non fieri, ſed in ſenecta magis etiam homines appetere: & ſerpentes mox morituri, acriùs periculoſiuſque mordere, ac obtrito capite, poſtremùm cauda minari ſolent. Hæc inti-

ti-

tima, hæc veriſſima moliminum Pontificiorum cauſa eſt. Jam olim, Hieronymo teſte, Prætextatus gentilis, non è fœce homo, ſed Romano Prætorio Præfectus, deſignatúſque Conſul, Epiſcopi Romani, *Matronarum oblationibus*, uti Ammianus Marcellinus loquitur, *ditati*, opulentia illectus, dicere ſolitus eſt: *Facite me Romanæ urbis Epiſcopum, & ero protinus Chriſtianus.* Quæ non rabida orexis eum ſtimulâſſet, ſi ætate Reformationi proxima Romanæ Curiæ ſplendorem & potentiam oculis uſurpare ipſi integrum fuiſſet? Sed imminutum per doctrinam Euangelii eum ſplendorem, infractam non parùm potentiam, & magis jam fama nonnulla reſidua, quàm vi ſtare res ſuas, reputans, omnibus collectis viribus in integrum ſe reſtituere, & priſtinæ amplitudinis ornamenta recipere ſatagit. Hinc diræ illæ non uno in Regno, non una in Provincia machinationes, quas modis omnibus patres illi, qui in Domini ſui commoda jurati, per publicam mundi calamitatem clareſcunt, juvare & provehere non deſinunt. Accedunt eorundem publica etiam ſcripta, non tam atramento, quàm ſanguine exarata, quibus id unum inſatiabiliter agunt, ut prodigioſis mendaciis, tetris calumniis, inſidioſis, ſinuoſiſque, & ad aucupandos efferandóſque adverſus opportunos quibuſvis injuriis, Dominantium animos, ingenioſiſſimè confictis comparatíſque narrationibus, non tantùm Sancto-

ctorum & præclarè de Christiana republica meritorum virorum manes pios, famámque nequiter proscissam, ludibrio mundi hujus objiciant: sed ipsam etiam doctrinam, Prophetarum & Apostolorum fundamento unicè superstructam, ceu impietatis & ἀγνωσίας τοῦ θεοῦ, turbarúmque & perduellionis omnigenæ fœtam matrem, capitaliter lacessitam, odio, invidiæ & execrationi omnium exponant. Quorum in censu haud sanè postremum locum obtinet novissima illa *Lutheranismi & Calvinismi historia*, non tam recentibus, quàm inveteratis odiis composita ab eo, qui ira studióque percitus, afflictis afflictionem addere, & Ægyptiaci exactoris instar populo Dei lateres duplicare, in votis flagrantissimis habuit. Ex eo enim ordine, eáque secta sacerrimorum hominum oriundus est, qui Seculorum aliquot veternosos, turpissimos, perniciosissimos errores incrustare palliaréque: omnia Papæ (sit venia verbo) stercora, tum per se graviter olentia, tum verò hoc tempore, quo doctis ab hominibus crebrò commoventur, multò magis fœtentia, orationis amaricino condita, pro aromatibus orbi Christiano venditare ita sueverunt, ut nihil tam crassum, tam putidum, tam impurum, insulsum, impium in illa superstitionis Pontificiæ πανσπερμία deprehendatur, quod illi gravi serióque vultu, licet oblatrante intus conscientia, non asseverent. Et quamvis absurditatum suarum ὀφθαλμοδείκτως arguantur: citiùs tamen sua lusciniolæ cantio, quàm

quàm iis contortulæ captiones & ſophiſmata defuerint, quæ reponant: ita ut, etiam cùm iis maximè ſatisfit, nunquam tamen ſatisfiat: & quàm δυσθήρατον ζῶον Sophiſta ſit, in his maximè appareat. Nôrunt quippe callidiſſimi omnium, ſecundum decantatum celeberrimi Cardinalis apophtegma, *Mendacii vim in pertendendo conſiſtere.* Quod genus hominum perfrictorum præfractorúmque ſcitè Julius Cæſar Scaliger triremibus ἑτερηρέτμοις, remos ab uno tantùm latere habentibus comparat, utpote quæ ſemper in ſeipſas in gyrum recurrunt. Et hac quidem verſipelli Sophiſtica duo illi, Pontificio Regno aprimè utilia conſequuntur, vel certè ſpectant. Primò enim homines ſuos, iſtis non vanitatibus, ſed fatalibus ſtuporibus oppreſſos in Papæ obſequio retinent: tantóque id faciliùs, quò magis adverſarios ſuos graviſſimis mendaciis apud eos infamant, probè etiam probeque ut hæreant calumniæ, caventes, ne noſtrorum ſcripta, ſoporis veternum excuſſura, in ipſorum manus veniant; gnari utique certíque, id ſi contingeret, fore, ut non tantùm curato ſuperſtitionis morbo ad ſe decepti redirent, & ſeſe pudendis fraudibus, quibus irretiti tenentur, feliciter exſolverent: ſed eorum etiam, qui fraudem ita faciunt, æruſcationes omnes intervertantur; adeóque οὐρανομήκης illa Arx Babylonica, jam ante ad lapſum prona, penitus

Subruta ſuccenſis mox corruat ima tigillis.

Tum etiam apud hæreticos, quos αἱρετικώτατοι ſic vocare ſolent, hoc proficiunt, ut contentionum ſerram iſthanc riciprocando, in hanc eoſdem curam converſos, minùs cautos attentóſque ad improbas molitiones & technas, quibus libertatem & capita noſtra interim licitantur, petúntque, efficiant; haud diſſimiles vel callidis gladiatoribus, ictum alia parte qui minantur, alia inferunt: vel aſtutis πολιπόρθοις, qui alibi ſpeciem expugnationis faciunt, alibi ſeriò expugnant. Has ſimiléſque verè Sinonias artes quemadmodum exeruerit famoſus ille *Hiſtoriæ Lutheraniſmi & Calviniſmi* faber (à Societate illa Ignatianorum ſeriò jam, an per ludum exauthoratus ſit, parùm noſtra ſcire refert. jam pridem enim eſt, quòd hiſtrioniam in mundo homines iſti ſcitè exercent) in propatulo eſt. Etenim præcipuæ id curæ habuit, ut putidiſſima de Luthero, Zwinglio, Calvino, Beza mendacia, à Cochleis, Bolſecis, Suriis, Santeſiis, Petraſanctis, ſimilibúſque nugarum, fabularum, calumniarum hamaxariis prodita, totiéſque à viris cordatis, quin ipſis etiam, quorum jugulum illi appetierunt, ſuperſtitibus adhuc ſolidè diſcuſſa, atque in aprico ita poſita, ut pellucerent magis quàm ſolis radii, cùm ſudum eſt; ex orco revocaret, & iis fidem ſi non faceret, at certè, quod ingenui hominis fuerat, non demeret etiam. Suâ enim, & malæ, quam tuetur, cauſæ intereſſe putavit, ut mendacia iſta, ſive probata, ſive non improbata ſaltem, in medio cubarent,

quæ

quæ ita ſubdolè propinata ab iis, quibus malivolentia & odio inde à prima face juventæ adverſus nos imbutis ſuffuſiſque, hominum talium dicta oraculorum vice funguntur, cupidiſſimè hauſtum iri non dubitavit. Ne dicam infamiam, qua aſpergere viros illos conatur ille τῶν ἁγίων κατήγορος, redundare in Papatum ipſum, cùm non Euangelium ſed Papatum adhuc profeſſi criminibus illis arceſſantur. Neque magis Eccleſiis noſtris, ſi tales pœnitentes gremio ſinubúſque ſuis recepiſſent, verti vitio poſſet, quàm olim verſum vitio fuit Eccleſiæ, cùm S. Cyprianum ante converſionem magicis artibus deditum; & S. Auguſtinum Manichæiſmi & illiciti concubitus impietate, priuſquam in Chriſti caſtra tranſiviſſet, alligatum, utrumque non tantùm in cœtum ſuum cooptavit, ſed Epiſcopum etiam conſtituit. Scilicet *hominis Dei facta non debent aliunde numerari*, *niſi ex quo Deo natus eſt*, uti ſcitè Pontius in vita Cypriani dixit. Soléntque quibus multum remiſſum eſt, viciſſim amare multum. Tum doctrinam Eccleſiarum noſtrarum ex Lutheri, Zwinglii, Calvini, aliorum (in quorum verba non ita juravimus, ut illi ſolent in Romani ſui Pythagoræ αὐτὸς ἔφα) verbis dictíſque nonnullis, maligna interpretatione depravatis, & conſequentiarum tortuoſarum equuleo impoſitis, ejuſmodi fingit, ut ſimilis nequitiæ vel ipſum illum, qui ab initio mendax & latro fuit, pudere debuerit. Præterea, quantas turbas, tumultus, contentiones ſe-

cùm nostræ doctrinæ prædicatio traxerit, ita invidiose commemorat, ut præstigiosis suis sophismatis perfidiæ, perduellionísque matrem non obscurè eam traducat. Quasi scilicet non hic sit Divini verbi quasi genius, ut nunquam emergat quieto ac dormiente Sathana; neque nisi illo ringente, turbante, Cœlum terræ miscente, fideles persequente, opprimente; & conscientiarum libertatem ubique terribiliter oppugnante, denique periclitante libertate omni, conscientia, fortunis & vita, ad acre telum, extremam necessitatem, quæ piam honestámque reddit quamlibet expediendæ salutis rationem, compellente, emergat: vel Christus etiam ipse non sit lapis offensionis & petra scandali, positus in ruinam & resurrectionem multorum, & in signum, cui contradiceretur. Scilicet illi regnorum inversionem, Regum oppressionem meditabantur, quorum nulla unquam vox factiosa audita est, & vita semper quieta simpléxque apparuit: qui imbelles, quieti, placido ingenio, opportuni injuriæ, metuentes magis quàm metuendi: qui non cœdibus aliorum, sed martyriis continuis fidei suæ ἱστολίμοι confessorum adoleverunt creverúntque: qui, ceu oves mactationi destinatæ, tot horribiles Cyclopicásque lanienas subiverunt: qui legitimos Principes, & successionum jura, adversus impias insidiatorum machinationes toties strenuè defensitârunt: qui denique quandoque sontica necessita-

ta-

tate adacti libertatem, jura, privilegia, fortunas omnes, conjuges, liberos, sanguinem non adversus Principes, sed adversus Principum seductores, hominésque nefarios, qui religionis prætextu & via ad dominationem iter gradúmque struxerunt; vim injustam justa vi repulerunt! Illos verò criminum talium reos agere proclivius longè fuisset, qui pridem Secularibus negotiis, homines de templo vel Schola, sese ingesserunt: qui Principum & Rerum publicarum arcana scrutati, prodiderunt exteris: qui ipsum humanæ societatis vinculum, quod in data fide, & pactorum observantia consistit, pervertere toties conati sunt: qui Clementibus, qui Catisbeiis, qui Castellis, qui Ravaillacis, qui sicariis aliis ad parricidia muniverunt iter: qui Regnorum excidia machinati sunt: qui variis technis sanguinem ac vitam nostram, & vel ipsa vita chariorem libertatem, assiduis studiis, & vineis, quod ajunt, pluteisque admotis, impetierunt! Jam & Atheismi fœdissima labe cùm aspergere sanctissimam doctrinam nostram, quæ ad Deum verum Israelis in uno Jesu Christo propitium, recto tramite, & procul facessere jussis humanarum inventionum & ratiocinationum aviis præcipitiísque, ducit; ausus est homo, furenti quàm scribenti similior, quis non extremam intemperiem profligatissimæ mentis palpat? Quis homini tam protervè crasséque mentienti in cœteris, si qua verè etiam prolocutus esset, fi-

dem adhibere tutò poteſt? Viderit autem ἄθυρον illud ςόμα, quò domeſtica de Vicariatu Romani Pontificis, qui plerunque & notitia rerum Divinarum, & ſolida virtute vacuus, Guicciardino οἰκείῳ teſte, *tum bonus cenſetur, cùm bonitas ejus aliorum hominum malitiam non ſuperat*, doctrina aurigetur. An induci quis poterit, ut bona fide credat, verum Deum eſſe, qui ejuſmodi in rebus ad ſalutem animæ æternam pertinentibus, vicarium in mundo conſtituit? Annon potiùs vel ſola ea doctrina, in qua totius Papatus cardo vertitur (de cæteris nihil dicam) decumanam ad quamvis impietatem portam aperire idonea eſt? Neque forte altiores uſpiam radices Atheiſmus agit, quàm apud eos, qui perſuaſione tali dementati creduntur. Ne verò, ut tale quid aſſeram, partium ſtudio me provehi accuſator ille clamitet, audiat domeſticos teſtes, qui ante Reformationis tempora ſcriptis publicis inclaruerunt. Alvarus Pelagius Johannis XXII. Pœnitentiarius, de Planctu Eccleſiæ, *lib. II. art. 2. fol.* 104. ſic jam olim ſcripſit: *Plangit Eccleſia peccata populi, maximè CLERICORUM quaſi majora peccata Sodomorum. Videmus enim, quòd fides & juſtitia terram reliquerunt. Sacra pagina, ſacrique Canones PRO FABULIS habentur.* Franciſcus Petrarcha Epiſtolarum ſine titulo XVI. de Curia Papali, qualis tum Avinione erat, ſic loquitur: *In Regno avaritiæ nihil damno adſcribitur, modò pecunia ſalva ſit. Futuræ ibi vitæ ſpes, INANIS quædam*

dam FABULA, & quæ de inferis narrantur, FABULOSA omnia, & reſurrectio carnis, & mundi finis, & Chriſtus ad judicium venturus, inter nænias habentur. Ad compendium alia pono, quæ hiſtoria Papatus hinc inde propalat. Neque forte deerunt alii, qui periti linguæ, qua author ſubleſtæ fidei hiſtoriam ſuam contexuit, prement propediem opprimentque κατὰ πόδας veſtigia fraudis, & inglorium fœtum iſthunc penitus conterent. Mihi verò inſignitè audax facinus viſum eſt, hominis conſumpto pudore omni *Lutheraniſmi* & *Calviniſmi* probroſam narrationem molientis, & ſordidiſſima ulcera, quibus totum Eccleſiæ, in qua verſatur, corpus pridem correptum, lethalem morbum contraxit, ſtolidè ſupinéque negligentis. Occurrit haud immeritò Horatianum illud:

Mevius abſentem Nevium cùm roderet; Heus tu!
Quidam ait, ignoras te? an ut ignotum dare nobis
Verba putas?

Jure ille Luthero-& Calvino-Maſtix, cum Mævio ſibi ac ſuis ignoſcens, audiat, quæ in Mævium ibidem ſic Poëta luſit:

Stultus & improbus hic amor eſt, dignúſque notari,
Cùm tua pervideas oculis mala lippus inunctis,
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutùm,
Quàm aut aquila, aut ſerpens Epidaurius?

Sicut igitur ille Lutheraniſmum & Calviniſmum improbo calamo perſtrinxit: ſic impedire non poteſt, quin

quin & illi, quos Lutheraniſmi & Calviniſmi nominibus & convitiis, velut ſtigmatibus quibuſdam inurere, pipulóque differre conatus eſt, de cenſoris Mæviani ſententia, in Papatus, quem per alieni nominis ruinam ædificare nequicquam ille ſuſtinuit, vitia, non fictitia illa, ſed veriſſima teſtatiſſimáque inquirant, adeóque *Hiſtoriam Papatus* velut ἀποτροπαῖον eidem, nec ſine commentariorum quadam mantiſſa, reponant. Sicut porro elinguis ille Crœſi filius Atys, patris periculo perculſus, in vocem erupit: ita infacundus ego, Eccleſiiæ; cujus ſalus imis æquè ac ſummis, doctis indoctíſque curæ eſſe debet. Contigítque provido Numine, ut in conſcribenda, & ex authoribus idoneis, qui copioſiſſimè argumentum iſthoc proſecuti ſunt, in uſum meum privatum (non aliud planè inſtitutum fuit) contrahenda Eccleſiæ Romanæ hiſtoria occuparer eo ipſo tempore, quo adverſarius ille glorioſi militis fœtus lucem aſpexit. Jam enim ad ſextam uſque periodum hiſtoriam illam ex integris voluminibus à viris doctiſſimis, Platina, Onuphrio Panvinio, Baronio, Genebrardo, Mornæo inprimis Pleſſiaco, Bullingero, Uſſerio Armachano, Salmaſio, Blondello, Hottingero, Spanhemio, Hornio, Reiſero, aliiſque contextis, breviatam produxeram; in qua ſic Authorum ſubinde verbis totidem (ultro enim id profiteri, non ſine gratitudinis teſtificatione publica, haud erubeſco,

in-

inprimis cùm destinatio mihi non alia primùm fuerit, quàm in privum usum collecta in scriniis meis recondere) inhæsi, & brevitati etiam studui, ut idonea tamen testimonia eorum, quorum authoritatem ipsimet adversarii jure defugere non queant, neutiquam omiserim; quædam scitu non indigna iis, quæ ab aliis edita sunt, hinc inde addiderim; & rebus gestis, quoad summam rei, pœne nihil subduxerim. Sexta periodus Reformationis historiam complexa, nisi ab aliis luculentissimè tradita jam esset, ampliorem tractationem merebatur utique. Nunc satis habui summa rerum capita, & Pontificum, à quibus omnis in Ecclesiam corruptio solis defluxit, tergiversantium haud secus, quàm ursus palo alligandus solet, contrarias artes & studia, comparatis subinde nuperi etiam Cardinalis Pallavicini vel prætextibus frivolis, vel tacitis etiam confessionibus, in medio statuere. Septimam verò ultimámque, à fine Concilii Tridentini ad nostra usque tempora excurrentem periodum, quæ præ cœteris ob Pontificum adversus Ecclesiam insignes technas & violenta molimina (vis enim, an dolus, quis in hoste requirat?) iísque oppositam benignissimi Numinis Ecclesiam tot insidiis appetitam clementissimè protegentis vigilantiam, aliáque cognitu dignissima est, quámque dedita opera, quod sciam, nemo hactenus tradidit, paulò fusiùs accuratiúsque edisserendam putavi. Ipsa periodorum Romanæ Eccle-

ſiæ diſtinctio non tam affectata quàm nativa, utpote rebus geſtis inſita prorſúſque accommodata, lucem nonnullam hiſtoriæ, & inſtituto etiam noſtro (nam hiſtoriam Papatus proceſſu tractationis cum Prophetia de Babylone magna ita comparare conſtituimus, ut diſcuſſis falſis de Babylone interpretationibus, certiſſimis argumentis, & rerum ipſarum notionibus apertæ veritati daturi ſimus, Prophetia de Babylone magna non alium cœtum, quàm Hierarchicum Eccleſiæ Romanæ Divinitus proclamatum eſſe) uti planè confido, fœnerabitur. Habebunt ſic Epitomen ſuccinctam, qui Eccleſiæ Romanæ hiſtoriam cœtera vaſtiſſimam compendioſa lectione cognoſcere properant. in qua ſi quid liberiùs dixi, verè tamen, & poſtulante re ipſa, ac inſtituto ſuſcepto, dixi, atque inſuper ipſa nominis mei involutus obſcuritate latitabo lubens; paratus de cœtero rationem dictorum expetentibus, vel provocantibus etiam promptiſſimè reddere. Neque tamen is ego cuiquam videri velim,

Pellem rodere qui velit caninam;

& cum maledicis maledictis convitiiſque certare. Nam

Indignis ſi maledicitur, maledictum eſſe dico:
Verùm ſi dignis dicitur, benedictum eſt, meo quidem animo.

Longéque de ſententia Ciceronis, *aliud eſt maledicere, aliud accuſare. Maledictio nihil habet propoſiti præter*

con-

contumeliam: Accusatio verò crimen desiderat, rem ut definiat, hominem ut notet, argumento probet, teste confirmet. Liquebit autem ex historia Papatus sic à me concinnata (summam enim ejus paucis constringere etiam heic juvabit) primos Ecclesiæ Romanæ Episcopos, viros sanctissimos, à quibus Papa magnitudinis suæ primordia ac jura deducit, non modò potentia civili & mundana penitus nudàtos; verùm etiam ab eadem miserè divexatos, diu obscuros, ac ferè ignotos fuisse; neque alia re magis ipsorum nomen, quàm cruciatibus & suppliciis perferendis, quæ unâ cum iis, qui eos sequebantur, admirabili pietatis zelo sustinuerunt, innotuisse. Hac illi purpura, hoc ostro solo fulgebant. Unus illis sanguis suus, coccus; una crux, gloria fuit. Cùm deinde discussis præteritorum malorum nebulis, post trium Seculorum decursum Constantini M. & sequentium Imperatorum benignitate, velut liquidiore Cœlo, è latibulis, cryptis ac specubus, in quibus persecutionum tempore delituerunt, evocati, liberè cultum Divinum exercerent, & palam ritus Christianos profiterentur; factum est, ut partim vitæ morúmque admiratione; partim præceptorum, quæ Christiana religione continentur, sanctitate, nomen Christianum omnibus locis mirificè propagaretur: illa verò Ministrorum Christi beata paupertas imminueretur, religiosis Principibus, aliísque certatim omni genere beneficiorum eos pro-

mereri conantibus, tum ut pietatem ſuam teſtatam facerent: tum etiam, ut gliſceret dignatio Sacerdotum, atque ipſis promptior animus ad capeſſandas ceremonias foret. Bono id quidem animo, nec infelici ſucceſſu, quoad intra fines hæc liberalitas ſtetit. Poſtquam verò magnorum Principum munera modum exceſſerunt, & humana aviditas dulciſſimo terrenarum rerum guſtu laceſſita fuit, ſtatim filia (divitiæ) matrem (pietatem) devoravit, & ritus ſacrorum inter ambigua culti, per proſpera paulatim obliterati ſunt. Secundæ ſcilicet res ſapientum ſanctorúmque virorum animos fatigant, & acrioribus, quàm adverſæ ſtimulis explorant; quia miſeriæ tolerantur, felicitate corrumpimur. Ubi divitiarum cupido invaſit, neque diſciplina, neque bonæ artes, neque religio ſatis pollent. Exemplo igitur Gallinæ Æſopicæ, dum eſt ſtrigoſa & malè habita, ſingulis diebus ſingula parientis ova, ſaginatæ verò poſt, parere deſinentis, qui labores, pericula, dubias atque aſperas res, ipſáque martyria quondam facilè toleraverant, iis otium, divitiæ optandæ aliis, oneri miſeriæque fuerunt. Quid enim miſerius aut dolendum magis eſſe queat, quàm ſacram diſciplinam, ſanámque religionem, quæ adhuc paupertate magiſtra ſteterat, opibus oppreſſam adeò fœdè labaſcere: Sacerdotum integritatem in nequitiam, humilitatem in faſtum, cœleſtem gloriam in mundi pompam converti? Atqui res ipſa

lo-

loquitur, & ſacerdotalis dignitatis ſplendor, ſupra faſces etiam Imperiales Regióſque elatus; ſenſim id quidem, ac placidis mollibúſque principiis, ut non ſecus ac ille Europæ amator, orbem è littore in altiſſimum pelagus nihil ſentientem homines callidiſſimi deducerent. Faciliùs enim dignitas creſcit quàm incipit. Pecunia quoque circa paupertatem plurimam moram habet, dum ex illa ereptat: Ubi verò inconſulta illa Principum liberalitate ereptavit, tum, uti mos eſt hominum, parvula initia pertinaci ſtudio perſequentium, clericalem illam ambitionem magnis auctibus progreſſam cernere fuit, quæ contenta eſſe eo, quod obtulerat occaſio, non potuit. quippe ſordent prima, cùm majora quæque ſperantur. Omnibus igitur expeditius videbatur augere regnum (verè *regnum* cum Bellarmino in Recognitionum libello, *Paſcere oves* ſit *Regio more imperare*) quàm fuiſſet accipere. Hinc non ſolùm in ſpiritualibus *Univerſalis Epiſcopi* titulum (etſi S. Petrum, cujus nomen dicis cauſa, per ludibrium tantùm obtenditur, συμπρεσβύτερον potiùs, quàm Ἀρχιποιμένα fuiſſe conſtet) poſt multas contentiones, non Deo, non Chriſto, non Principe pio, ſed Phoca parricida indulgente, tandem Bonifacius III. obtinuit, eodem ferè tempore in Occidente criſtas attollens, quo Muhammed in Oriente magnitudinem ſuam erigere cœpit: verùm etiam, ſpiritualis poteſtatis religionem univerſam paulatim corrumpentis abolentiſque,

Divina & humana polluentis, contra jus & fas omne ita usurpatæ beneficio, longiùs longiúsque progrediens, miris artibus, anfractibus, cuniculis, Gregorio VII. Hildebrando, Furia illa humani generis, efficacissimè ambiente, ac demum Bonifacio VIII. plenissimè rerum potiente, factus est

Rex Anius, Rex idem hominum, Phœbique sacerdos; in illud scilicet terrenæ quoque potentiæ, adeóque παμβασιλείας culmen evectus, ex quo postea non Clerum duntaxat plebémque universam, sed Imperatores, Reges, Principes, longè infra se positos ὀφρῦς ἔχων χιλιοταλάντους, ἀνακυλιονῦσας, *supercilia habens mille talentorum pondere, sursum replicata*, uti Alexis apud Athenæum *Dipnos VI.* 8. loquitur, intolerabili superbia despexit depressitque. Nam ille quondam sub soliorum ictu positus, quibuscunque Principibus obsequens, Servorum Servus, nunc suæ felicitatis authores dedignatus, triplicem illam gemmis auróque coronam, è fragmentis alienorum diadematum conflatam, quam è re ipsa REGNUM nuncupatam, (uti quidem Sigebertus, & Marcellus ipse *lib. I. Sacr. Cerem. Sect. 2. cap. quod*, testis est) quin & MYSTERII titulo, Brocardo memorante, olim inscriptam (ne dubium sit, quo referendus sit titulus Babylonis magnæ) suo aptavit capiti, ut Regum Regem, imò Monarchomachum agnoscere liquidò queas. Ad hæc summos quosque Principes, obsequio olim tyrannis af-

fe-

fectato, cernuos, fulguritos, adorabundos ad oscula pedum admovet: hos sibi lecticarios, hos stratores admittit: requirit, ut si sella gestari cupiat, abjectis suæ dignitatis insignibus, ipsi succollent: equum conscensuro descensuróve strepam teneant: equo impositum, aliquot passus frœno ducant. Cæsarem designatum, imò creatum, coronam Imperii submissè à se petere jubet, auri massa, in signum tributi, ad pedes suos projecta. In omnibus actibus seu Ecclesiasticis, seu civilibus etiam, eminentiori gradu collocatur, & definita quidem altitudine, sic ut Imperatoris locus non altior sit, quàm ubi Pontifex tenet pedes: Cathedra etiam minùs alta, & scabellum parvum. Præterea lavandis manibus aquam Papæ præbet Cæsar, primum ferculum apponit, in officio Missæ caudam ejus trahit, in collatione mantile ei offert: ac omnibus item aliis in rebus, ultra servilem modum, fasces suos Pontificiæ dignitati submittere cogitur. Indigniora etiam his Papæ ἀλαζονεύματα produci possent, ex quo Cœlestia & terrena, spiritualia & temporalia omnia pedibus suis subjecta calcavit, & unicus ille mundi universi Dominus, unicus, ut ipsi appellant, VICE-DEUS, unus Imperator, unus Rex, unus verè Princeps:

——— *qui res hominúmque Deúmque*
Æternis regit imperiis, & fulmine terret;

cui fas sit de cœterorum omnium Regum & Principum imperiis ac vita pro libidine sua statuere, audiit.

En

En in quantum ſuperciliofæ poteſtatis faſtigium ex humili adeò in mundo ſorte partim ſeipſum Pontifex extulerit: partim etiam cùm præpoſtera majorum noſtrorum pietate, tanquam Luperco Antonio, diadema omnium gentium ipſi tradente; tum etiam aſſentatorum ſuorum, quâ juris Canonici Interpretum, quâ Theologorum vocibus, ex more adulandi, nimiis & falſis, evectus fuerit! Tametſi verò invicto & planè Divino Heroum ſuperioris Seculi zelo gravem admodum potentiæ hujus malis artibus quæſitæ, & pejoribus exercitæ, cladem paſſus eſt; utcunque tamen per Tridentini Conciliabuli anathematiſmos obfirmatus, vires animóſque denuo ſumpſit. & eo tempore adverſus eos, qui Majeſtatem ejus dedignantur, continua fraude & aperta vi horribiliter decertat, nequicquam ad priſtinæ potentiæ robur omnibus viribus ſuis contendens. Quippe limites ei fixit irrefragabiles Æterna Dei potentia & providentia, quæ non patietur iniquitatis iſthoc ſceptrum perpetuò Sorti Sanctorum dominari. Quin deſtruet definito tempore Deus eos, qui terram ipſi deſtruxerunt, horribilémque adeò confuſionem & ἀταξίαν in mundum invexerunt. At *qui fidunt Domino, ut mons Sion non movebuntur, ſed permanebunt in æternum. Quemadmodum circa Jeruſalem ſunt montes: ita DOMINUS circa ſuum populum ab hoc tempore in æternum. Non enim permanebit impietatis ſceptrum in ſorte juſtorum, ne juſti manus ſuas ad-*

mo-

moliantur iniquitati. Benefaciet Dominus bonis, & iis, qui ſunt proba mente. Qui verò deflectunt ad ſuas pravitates, eos ducet DOMINUS damnatos cum facinoroſis; Pax verò erit ſuper Iſraele. Hæc votorum meorum ſumma; hæc prora puppíſque eſt libri mei, qui Papatus demonſtrando lethali & Epidemio morbo, retundendóque virulento & verè Lojolitici Genii ingeniíque ſcripto hominis, qui æſtu torrentis animi raptus, exercitui viventis Dei maledixit; agnituri deinceps, & noſtra tela cuſpidem habere acuminatam, atque ſi machæram ipſe habet, & nobis urbinam eſſe domi: deſtinatus, profeſſione pietatis in Eccleſiam aut laudatus erit (quanquam hoc ſupra voti mei modeſtiam eſt) aut excuſatus. Ita ſervet Te DEUS, *pie & benevole Lector*: ſervet Eccleſiam ſuam in mundi hujus impetuoſo pelago miſerè adeò jactatam, & ad exoptatum tranquillitatis portum feliciter denique perducat! Perſcriptum בארץ הצבי prid. Kal. Auguſti Anno Chriſtiano M. D. C. LXXXII.

PERIODORUM
ECCLESIÆ ROMANÆ
SEPTEM
ELENCHUS.

I. *Historia Ecclesiæ Romanæ in doctrina & regimine purioris.* Inde ab initio Ecclesiæ illius, ad tempus Constantini M. seu A. C. CCC. XIV. usque.

II. *Ejusdem doctrinam puriorem, quoad præcipua, retinentis, at in regimine dominationem affectantis.* Inde à Constantino M. seu A. C. CCC. XIV. ad Phocam & Bonifacium III. seu A. C. D. CVII. usque.

III. *Ejusdem dominationem in Spiritualibus, indultu Phocæ adipiscentis, & in doctrina ritibúsque degenerantis.* A Bonifacio III. seu A. C. D. CVII. ad Gregorium VII. seu A. C. M. LXXIII. usque.

IV. *Ejusdem dominationem etiam in temporalibus affectantis & in doctrina ritibúsque in pejus in dies vergentis* A Gregorio VII. seu A. C. M. LXXIII. ad Bonifacium VIII. seu A. C. M. CC. XCIV. usque.

V. *Ejusdem dominationem in temporalibus etiam adeóque Cæsareo-Papatum adipiscentis, & eundem, profligata doctrina puriori omni, flagitiosè exercentis.* A Bonifacio VIII. seu A. C. M. CC. XCIV. ad Leonem X. seu A. C. M. D. XVII. usque.

VI. *Ejus-*

VI. *Ejusdem per Reformationem, seu separationem fidelium, suæ in spiritualibus & temporalibus dominationis cladem gravissimam patientis.* A Leone X. seu A. C. M. D. XVII. ad Concilii Tridentini finem, seu A. C. M. D. LXIII. usque.

VII. *Ejusdem per decreta falsæ fidei, & anathematismos Tridentinos in errore obfirmatæ, & cum vera Christi Ecclesia fraude & vi continuè decertantis.* A tempore finiti Concilii Tridentini, seu A. C. M. D. LXIII. ad nostra usque tempora.

JOAN-

JOANNES HENRICUS HEIDEGGERUS

Anagr:

NICANDER è HOHENEGG VIR SS. JESU.

EPIGRAMMA.

PApicolas *vincit*, debellat, profligat, ecce,
Nicander, celsa stirpe locóque satus;
Vir Salvatoris *JESU Sanctíque Sacríque*,
Et Domini Servus fidus & eximius.
Nicander sine fine vire, Christíque fideles
Defende, & *JESU Vir* famulúsque mane.

F. S. B.

ECCLESIÆ ROMANÆ PERIODUS PRIMA.

seu

Hiſtoria Eccleſiæ Romanæ in Doctrina & Regimine purioris,

Inde ab initio Eccleſiæ illius ad tempus Conſtantini M. ſeu A. C. CCCXIV. uſque.

BREVIARIUM.

I. *Origo Eccleſiæ Romanæ variè diſceptata eſt.*
II. *Circa eam certa ac explorata ab incertis, dubiis, ſuſpectis & falſis diſtinguuntur.*
III. *Hiſtoria ejus ſeptem periodis diviſa.*
IV. *Ejus ab Apoſtolis fundatæ celebritas. Elogia eidem à S. Patribus tributa.*
V. *Primorum Eccleſiæ Romanæ Antiſtitum gloria fuit humilitas.*
VI. *Virgo Eccleſia paulatim degeneravit.*
VI. *Apoſtolorum tempore nondum impune graſſari hæreticis licuit.*
VII. *Eccleſia Romana prima præ cæteris ab hæreſi immunis fuit.*
VIII. *Cypriani & Hieronymi elogia, quibus ejus ſinceritatem commendant, ad ejus perpetuitatem perperam trahuntur.*

IX. *Epistolæ Decretales primis Ecclesiæ Romanæ Episcopis nonnulla simplicitati eorum parum convenientia tribuunt.*

X. *Earum* γνησιότης *oppugnata.*

XI. *Ecclesiæ Romanæ regimen paulatim deflexit.*

XII. *Episcopi & Presbyteri identitas ex Hieronymo asserta. Alexandrinæ Ecclesiæ, Presbyterorum præsidem eligentis mos ad alias Ecclesias, non malo primùm consilio, transivit.*

XIII. *Id successu temporis Romæ inprimis Episcoporum ambitionem aluit. Vnde Ecclesiæ Romanæ typhus cæteris maturè displicuit.*

XIV. *Victor Romanus Episcopus adversus Ecclesias Asiaticas sese effert.*

XV. *Stephani jus appellationis ad Ecclesiam Romanam ambientis, & Africanas ac Orientales Ecclesias communione arcentis conatus à Cypriano & Orientalibus repressus.*

Origo Ecclesiæ Romanæ variè disceptata est.

I. ECclesiæ Romanæ origo variis contendentium studiis disceptata hactenus est. A S. Petro Apostolo præsente, & annos viginti quinque ejus gubernacula tenente, fundatam esse, non desunt, qui mordicus pertendant. Adjungunt alii S. Petro Achatem fidum, S. Paulum, & ab utroque Ecclesiam fundatam, ab utroque, seu uno, seu duobus capitibus Pontificibusque, gubernatam asserunt. Quorum causam non ita pridem dedita opera doctiss. Arnaudus Sorbonista; & plurium etiam S. Patrum testimoniis fretus Baptista Casalius libro *de sacris veterum Christianorum ritibus* Romæ impresso; denique formosus ille Græco-Romanus Leo Allatius libro *de Consensu Orientalis & Occidentalis Ecclesiæ*, egerunt. Extant etiam Bullæ ipsorummet Romanorum Pontificum, in quibus imagines Apostoli utriusque, & quidem S. Pauli dextram occupantis, expressas cernere est. Non desunt tamen Viri doctissimi, quorum nonnulli, velut Bapt. Mantua-

tuanus, Michaël Cæſenas, Marſilius Patavinus, Johan. Aventinus, Carolus Molinæus, in ipſius etiam Eccleſiæ Romanæ viſceribus hæſerunt, qui S. Petrum Romam vidiſſe unquam, nedum ejus Eccleſiæ fundatorem, & viginti quinque annos integros Pontificem egiſſe, vel ambigant multum, vel apertè, productis etiam in medium rationum haud contemnendarum caſtris, inficientur.

II. Licet verò, ut ambiguæ litis hujus fata dirimamus, haud ferat inſtituti præſentis ratio, operæ tamen pretium facturi videmur, ſi paucis certa & explorata ab incertis, dubiis, ſuſpectis & falſis diſtinxerimus. Illud igitur *certum* exploratumque eſt, S. Paulum, gentium Apoſtolum, non tantùm de Romanorum converſione fuiſſe quàm maximè ſollicitum atque id egiſſe, ut Romam videret, Act. XIX. 21. Rom. I. 9. 10. 11. &c. quin & *ſecundum Evangelium ſuum*, ab illis, quos Romam miſit, ejus ceu miniſtri Chriſti nomine prædicatum, eos primum Chriſto lucrifeciſſe. Rom. XVI. 25. Deo odorem cognitionis ſuæ per ipſum ſpargente ἐν παντὶ τόπῳ *in omni loco*, 2 Cor. II. 14. Certum quoque exploratumque eſt maturè ſatis Romæ Evangelium prædicatum, plureſque ad illud converſos eſſe. Omitto equidem definire, an, quod Claudius juſſit Judæos Roma faceſſere, Act. XVIII. 2. *tumultuantes impulſore Chreſto*, uti in ejus vita Suetonius narrat, ad Chriſtianam Religionem pertineat. Neque etiam certò liquere puto, Andronicum & Juniam, quos *ante ſe in Chriſto* fuiſſe Paulus Rom. XVI. 7. affirmat, perſecutione, quam Saul movebat, diſperſos ſtatim Romam, uti nonnulli conjectant, abiiſſe, aut ibi prædicâſſe. Illud verò extra dubitationis aleam poſitum eſt, ſub Nerone ingentem multitudinem Chriſtianorum Romæ fuiſſe. De quo ſic Tacitus *A.* XV. 44. 4. *&c.* loquitur: *Ergo abolendo rumori* (incenſæ à ſe urbis) *Nero ſubdidit reos, & quæſitiſſimis pœnis affecit, quos vulgus*

Circa eam certa ac explorata ab incertis, dubiis, ſuſpectis & falſis diſtinguuntur.

Christianos appellabat. Auctor nominis ejus Christus, &c. Repressaque in præsens exitiabilis superstitio rursus erumpebat, non modò per Judæam, originem ejus mali, sed per urbem etiam, quò cuncta undique atrocia aut pudenda confluunt, celebranturque. Igitur primò correpti, qui fatebantur, deinde indicio eorum MULTITUDO INGENS, haud perinde crimine incendii, quàm odio humani generis convicti sunt. Certum non minus est, ipsam Romam tandem eum vidisse, ibi in libera custodia Regnum Dei prædicâsse, & Dominum Jesum Christum concernentia cum omni libertate ἀκωλύτως *procul impedimento* omni docuisse, Act. XXVIII. 30, 31. denique Romæ intrepidum pro Christo martyrium subiisse, 2 Tim. IV. 16. 17. 18. Tum & illud æquè certum est, S. Scripturarum testimoniis, quod Petrus vel Romæ fuerit unquam, vel Pontificem ibi erecta cathedra egerit, probari vel evinci neutiquam posse. Ejus enim historiæ ne apicem quidem uspiam reperire est. Ut rei tanti momenti, à qua Ecclesiæ militantis salutem nonnulli suspendunt, si vera omnino est, nullam vel à Luca historiæ Apostolorum scriptore divino, & solertissimo, qui alia minora longè accuratè pertexere non omisit: vel ab aliis etiam scriptoribus sacris, & iis quidem locis, quæ rei gravissimæ narrationem flagitâsse quodammodo videretur, mentionem factam esse, admiratio ingens incessere omnes debeat. An igitur Petrus unquam Romam viderit, inter ἀμφισβητήσιμα *dubia* meritò reponimus. Tametsi enim, teste Eusebio *Hist. Eccles.* II. 15. primus Papias tradiderit, Petrum, Claudio imperante, Romam venisse, ibi Simonem Magum confecisse, Evangelium Marci confirmâsse, & Epistolam suam priorem scripsisse; atque traditioni illi procedente tempore fidem habuerint plures pii doctique Patres: tamen illud ἀσφαλῶς certaque fide cognosci nequit, tum quia S. Literarum monumenta altùm hîc silent: tum quia Papiam fuisse hominem

nem σμικρὸν τ̃ νȣ̃ν *exiguo judicio præditum*, idem Eusebius testatur: tum quia eundem Papiam manifestè falsa Apostolicæ traditionis fuco illita venditâsse constat: tum quia Papia antiquior Clemens Romanus Epistola priore ad Corinthios, à Patricio Junio Oxonij edita, utriusque Apostoli, Petri & Pauli labores ac itinera memorans, Paulum quidem ἐπὶ τὸ τέρμα τῆς δύσεως *ad fines Occidentis*, adeoque Romam delatum, ibique sub Nerone Martyrio sublatum scribit: at de Petro paucissimis defungens, nec locum martyrii ejus designat, nec profectionem in Occidentem ullam, nec Romanum ejus Episcopatum, nec suam in ejus locum successionem commemorat: tum denique quia veterum de Petri Romanis laboribus aliisque narratio discors, historiæ incertitudinem planissimè prodit. Egisse autem S. Petrum, annos viginti quinque Romanum Pontificem, prudentibus *suspectum* meritò est, quia cum historia sacra Apostolorum ἀσύστατον esse, sic satis solidè à viris doctissimis comprobatum videtur. Denique inter apertè *falsa* numeramus, quòd S. Petrum Romæ Pontificatu in Universalem Ecclesiam militantem defunctum, atque ejusdem Pontificatus œcumenici lampadem suis in eadem Romana sede successoribus tradidisse, novelli Romanæ sedis gnathones, sine tabulis divinis, instrumentisque idoneis, quæ πληροφορίαν generare valeant, ullis, imò contra disertissimam eorundem contestationem, asseverare non erubescunt.

III. De origine Ecclesiæ Romanæ pauca hæc præfati, ad institutum venimus. Multùm autem juvabit cognoscere Ecclesiæ illius progressum, mutationes, in doctrina cœlesti & regimine εἰλικρίνειαν, sinceritatem omni laude majorem, & ab eadem discessionem conversionemque multiplicem per gradus provecta, tandem pudenda & erubescenda nomini Christiano evasit. Liquebit enim inde res, his in- *Ejus progressus cognitu necessarius est.*

inprimis temporibus aprimè cognitu neceſſaria; aliud ſcilicet eſſe *florem*, aliud *Floram*; aliud *Veterem*, aliud *novam* Romam; aliud *fidelem* civitatem, aliud *adulteram*; & pro vero ante ducentos annos Theodoricum Uriam, Auguſtinianum Monachum affirmâſſe, *Eccleſiam Romanam ex aurea in argenteam; ex argentea in ferream; ex ferrea in terream; ex terrea in ſtercoream abiiſſe*; adeóque, quod ſcitum Scaligeri filii apophtegma fuit, juxta πολυθρύλλητον illud Hebræorum, חמר בן יין *Acetum filius eſt vini*; generoſiſſimi vini veteris peſſimum hodie acetum eſſe. Id verò manifeſtius ut faceremus, viſum eſt Eccleſiæ Romanæ hiſtoriam certis notoriiſque periodis incluſam & arctatam diſtinguere. Atque in univerſum periodi diſtinctæ ſeptem ſe nobis offerunt; quarum *Prima* hiſtoriam ejus in doctrina & regimine purioris, ab ejus initio ad Conſtantinum M. uſque. *Secunda* doctrinam puriorem in præcipuis retinentis, at in regimine dominationem affectantis, à Conſtantino M. ad Bonifacium III. uſque. *Tertia* dominationem in ſpiritualibus indultu Phocæ adipiſcentis, & in doctrina ac ritibus degenerantis, à Bonifacio III. ad Gregorium VII. uſque. *Quarta* dominationem etiam in temporalibus affectantis & in doctrina ritibuſque in pejus indies vergentis, à Gregorio VII. ad Bonifacium VIII. uſque. *Quinta* dominationem etiam in temporalibus, adeoque Cæſareo-Papatum adipiſcentis, & eundem profligata doctrina puriori omni flagitioſè exercentis, à Bonifacio VIII. ad Leonem X. uſque. *Sexta* per Reformationem & ſeparationem fidelium poteſtatis utriuſque cladem graviſſimam patientis, à Leone X. ad Concilii Tridentini finem uſque. *Septima* denique per novella decreta fidei, & anathematiſmos diros in errore obfirmatæ, & cum vera Chriſti Eccleſia fraude & vi continuè decertantis; certis rerum teſtimoniis documentiſque συντόμως τε καὶ ἐπιτόμως repræſentabit.

Hiſtoria ejus ſeptem periodis diviſa.

III. Tem-

III. Tempore Apoſtolorum, ut à prima periodo, eáque laudatiſſima exordiar, Eccleſiam Romanam recens natam licet, ſic S. Paulus Rom. I. 8. celebrat, ut Deo gratias agat per Jeſum Chriſtum, quòd fides Romanorum prædicetur ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ *in toto mundo.* Erat ſcilicet Roma ipſa οἰκουμένης ἐπιτομὴ *totius mundi compendium*, caput & vertex mundi, & confluxus hominum ex toto mundo, cui etiam totus ferè orbis habitabilis parebat. Nam teſte Polybio *lib.* I. ἐπικρατηθέντα σχεδὸν ἅπαντα τὰ κατὰ τὴν οἰκουμένην οὐχ ὅλοις πεντήκοντα καὶ τρισὶν ἔτεσιν ὑπὸ μίαν ἀρχὴν ἔπεσε τὴν Ῥωμαίων. *Propemodum totus orbis habitabilis intra annos non totos quinquaginta-tres victus unum imperium Romanorum.* Non poterat igitur magis latere Romanorum fides, quam civitas in monte poſita latere poteſt. Quamprimùm igitur Chriſto nomen Romani multi dederunt, mox fama per orbem volitavit: Ecce Roma, caput orbis, Evangelii fidem ſuſcepit! Domina mundi, quæ Draconi, Diabolo ſervivit hactenus, Chriſto crucifixo ſervit! Jam ab Hieroſolymis Romam uſque metropolin vanitatis, impuritatis, idololatriæ arcem ac thronum Draconis, Evangelium penetravit! Sed & cap. XV. 14. ſic eandem Eccleſiam exornat: *Perſuaſum habeo & ipſe ego de Vobis, fratres mei, quòd ipſi per vos pleni ſitis bonitate, impleti omni cognitione.* Denique cap. XVI. 19. ἡ γὰρ ὑμῶν ὑπακοὴ εἰς πάντας ἀφίκετο. *Obedientia veſtra* (puta juxta τύπον διδαχῆς, *typum doctrinæ*, in quem eos traditos eſſe cap. VI. 17. dixerat) *ad omnes pervenit.* Neque etiam contemnenda ſunt elogia, quibus Eccleſiam Romanam ſui etiam temporis, S. Ignatius mactavit. Vocat enim illam epiſtolâ ad eoſdem datâ ἀξιόθεον, ἀξιοπρεπῆ, ἀξιομακάριστον, ἀξιέπαινον, ἀξιοπίστευτον, ἀξίαγνον, καὶ προκαθημένην τῆς ἀγάπης, χριστόνυμον, πατρόνυμον, πνευματοφόρον *Deo dignam, decentiſſimam, beatiſſimam, laudandam, dignam qua quis potiatur, caſtiſſimam, eximiam charitate, Chriſti*

Ejus ab Apoſtolis fundatæ celebritas.

Elogia eidem à S. Patribus tributa.

ſti & Patris nomine fruentem, plenam ſpiritu. Meritoque Apoſtolorum proximorumque temporum Eccleſia cùm univerſa, tum Romana etiam cum virgine comparatur. Revera enim παρθένος καθαρὰ καὶ ἀδιάφθορος ἔμεινεν ἡ ἐκκλησία. *Virgo integra atque incorrupta permanſit Eccleſia*; Uti vetuſtus Scriptor Hegeſippus apud Euſebium *lib.* IV. 22. & Nicephorum *lib.* IV. 7. loquitur. *Si qui* enim *erant*, uti idem Hegeſippus loquitur, *qui ſinceram ſalutaris prædicationis regulam depravare ſtudebant, in obſcuris tenebrarum latebris delituerunt.*

Primorum Eccleſiæ Romanæ Antiſtitum gloria fuit humilitas.

V. Ipſos Eccleſiæ Romanæ Antiſtites, non ſtatim ambitio, Eccleſiæ venenum, infecit. *Sacerdotum* quippe *gloria fuit* (ita in confutatione Primatus Papæ ante annos pene ducentos ſcripta Gregorius Heymburgenſis J. U. D. & Norimbergenſis Syndicus loquitur) *non purpura, non divitiæ, non equus albus, non faſtus, non dominatus; ſed: Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus Te, Domine.* Tum igitur *florente Eccleſia, & nondum malo laborante* (ut Iſidori Peluſiotæ *lib.* III. *Epiſt.* verbis utar) τὰ θεῖα περὶ αὐτὴν ἐχόρευε χαρίσματα τοῦ ἁγίου πνεύματος δημαγωγοῦντος, καὶ τῶν προεστώτων ἕκαστον κινοῦντος, καὶ οὐρανὸν τὴν ἐκκλησίαν ποιοῦντος. *Divinæ gratiæ circa eam velut chorum agebant, Sancto Spiritu res adminiſtrante, Antiſtitum unumquemque incitante, ac Eccleſiam in Cœlum convertente.*

VI. Cœterùm non abſurdè in Poſſiacena reſponſione retulit Carolus Lotharingus Cardinalis: *de quindecim* (nos addimus *de ſedecim*) *à Chriſto ſeculis, primum verè eſſe aureum: reliqua, quò longiùs abſcederent, eò eſſe nequiora atque deteriora.* Teſtis ejus rei idem, qui, ſupra, Hegeſippus eſt, qui præfatus, Eccleſiam Apoſtolorum tempore caſtam Virginem fuiſſe, ſequentia ſubjungit: *Poſtquam autem ſacer Apoſtolorum chorus diverſo mortis genere vitam finiit, præteriitque illorum ætas, quibus à Chriſto donatum erat, ut auri-*

Virgo Eccleſia paulatim degeneravit.

bus

bus divinam ſapientiam coram acciperent, tum primùm falſa & veteratoria impii erroris conſpiratio per fraudem eorum, qui doctrinam à veritate prorſus alienam diſſeminare laborârunt, initium cepit. Qui deinde, nullo jam ex Apoſtolis reliquo, nudato, ut ajunt, capite, ſincero veritatis ſermoni, falſam & commentitiam doctrinam ex adverſo opponere auſi ſunt. Senſus eſt, tum poſt Apoſtolorum tempora mox hæreſes nefarias caput ſuum protuliſſe, & impletum eſſe, quod prænunciaverat S. Paulus Act. xx. 30. futurum ſcilicet, ut poſt ἄφιξιν *diſceſſum*, abitum ſuum & Apoſtolorum graves lupi, & viri perverſa loquentes, ex ipſius Eccleſiæ viſceribus ſurrecturi ſint: tum etiam ipſam Eccleſiam paulatim degenerâſſe, nævisque ejuſmodi, qualibus Eccleſia Apoſtolica caruit, laborare incepiſſe.

Apoſtolorum tempore nondum impune graſſari hæreticis licuit.

VI. Tametſi etiam Apoſtolorum etiam temporibus non defuerint, qui Evangelium prædicatum ab illis depravare ſatagerent, cùm Apoſtoli jam tum, cùm Evangelium prædicârunt, obteſtati ſint, in quibuſdam eſſe ἀγνωσίαν *ignorantiam Dei*, 1 Cor. xv. 35. & *Spiritum Antichriſti in mundo eſſe*, 1 Joh. IV. 3. *multoſque jam Antichriſtos in mundo extitiſſe* ib. cap. II. 18. adeoque Diabolum gnarum utique, ſe mox ex regno ſuo, quod in gentes habebat, ejiciendum, id jam machinari omnibus viribus, ut haberet commeatum ad Antichriſtum aliquando in ſcenam producendum; nondum tamen γυμνῇ κεφαλῇ *nudato capite*, uti Hegeſippus loquitur, adeoque impune & proſtituto pudore omni hæretici graſſari cœperunt, uti quidem poſt Apoſtolorum tempora, cùm Apoſtolici Spiritus repagulum remotum eſſet, factum eſſe, hæreticorum catalogi à Veteribus conſignati teſtantur.

Eccleſia Romana prima præ cæteris ab

VII. Ab immani tamen hæreticorum talium licentia Eccleſia Romana magis, quàm cœteræ, immunis ſatis diu fuit. Sicut enim verbum Dei ex Sione prodiit, Evangeliumque primùm in Judæa & Aſia reliqua Africaque prædi-

catum est: ita in iisdem locis primùm hæreses obortæ à Judæis & Græcis Philosophis cumprimis defensæ Ecclesiam Dei infestare, & Evangelium prædicatum corrumpere cœperunt. Ex iis verò, quos S. Augustinus, Epiphanius, Philastrius hæreticorum catalogo inserunt, pauci primis temporibus Romani fuerunt; Pauci Romanam Ecclesiam exercuerunt. Persecutiones creberrimæ, martyria gloriosa, fidei simplicitatem, & charitatis sinceritatem, ita sustinuerunt, ut Diabolus ostium apertum, per quod vel vi, vel fraude irrumperet, non invenerit.

Cypriani & Hieronymi elogia, quibus ejus sinceritatem commendant, ad ejus perpetuitatem perperam trahuntur.

VIII. Hanc Ecclesiæ Romanæ primævam felicitatem S. Patres prædicant & extollunt. Omnium instar S. Cyprianus & Hieronymus sunto. S. Cyprianus *Epistola ad Cornelium* inter alia *eos esse Romanos* ait; *ad quos perfidia non possit habere accessum.* Suo tempore innuit, tales esse Romanos, ob compertam in fide constantiam & zelum veritatis, continuis ferè eorum martyriis obsignatæ, quem etiam damnatis & rejectis strenuè hæresibus, eorum cumprimis, qui Romæ etiam turbare connixi fuerunt (quales Cerdon Valentinus, Marcellus, Novatiani) demonstrârunt. Perpetuò tamen tales futuros esse, ut ad eos perfidia habere accessum non possit, non dixit; neque, si dixisset, recipiendum ἀβασανίστως esset. Pietas, zelus, prudentia, devotio, obstacula sunt perfidiæ, ne accessum habere possit. At iis successu temporis vel languescentibus, vel intereuntibus decumana perfidiæ janua aperiri potuit. Sed & S. Hieronymus *lib. 3. Apol. contra Rufinum*; *Scito*, inquit, *Romanam fidem Apostolica voce laudatam ejusmodi præstigias non recipere, etiamsi angelus aliter annunciet, quàm semel prædicatum est, Pauli authoritate munitum non posse mutari.* Corrigit autem hanc Hieronymi paulò crudiorem gnomam ipse Rigaltius *Not. ad Cypr. Epist. 55.* asserens, non id velle Paulum, rectiorem firmioremque Romanorum fidem esse,

quàm

quàm aliorum, sed hoc tantùm eum dicere, *agere se gratias Deo, quòd ubique fama sit, etiam Romanos rerum Dominos, fidem Christianam suscepisse : quod sanè*, inquit ille, *ob dignitatem urbis, quæ totius orbis erat caput, & gentium Domina, valde ad Christianæ fidei propagationem faciebat.*

Epistolæ Decretales primis Ecclesiæ Romanæ Episcopis nonnulla, simplicitati eorum parùm convenientia, tribuunt.

IX. Primis Ecclesiæ Romanæ Pastoribus & Episcopis, Clementi cumprimis, Anacleto, Evaristo, Alexandro, Sixto, Telesphoro, Hygino, Pio, Aniceto, Soteri, aliis tribuuntur epistolæ nonnullæ, vulgò *Decretales* insignitæ, & ab Isidoro Hispalensi, si Francisco Turriano Jesuitæ fides est, collectæ. Quæ quidem epistolæ, siquidem genuinæ essent, non parùm Ecclesiæ Romanæ primitivæ gloriam offuscarent. In iis enim laudati illi Episcopi Romani velut ex tripode dictantes nova quædam oracula circa ritus maximè & ceremonias Ecclesiæ, Apostolicæ simplicitati & puritati non parùm repugnantia, inducuntur. *Clemens*, verbi gratiâ, sancit, ut Sacerdotes paludamentis sacris, Episcopi infula & pastorali pedo, sandaliis & chirothecis, Archiepiscopi pallio; Pontifex, Cardinales & Legati crucis vexillo ad concionis & Missæ sacra veherentur. *Anacletus*, ne Præsul, neve Clerici barbam vel comam nutrirent; nec Episcopus à paucioribus, quàm à tribus Episcopis ordinaretur; utque Clerici publicè non privatim ad Sacros Ordines asciscerentur, edicit. *Alexander*, aquam lustralem profugandis dæmonibus, hominibusque post finita sacra, aspergendis præscribit. *Sixtus*, Corporalis seu linteoli, super quo inter sacra corpus Christi ponitur, formam præcipit. *Telesphorus*, jejunium quadragesimale ante Pascha: *Hyginus*, dedicationes solennes Templorum, neve eæ augerentur & diminuerentur sine Metropolitani & Episcopi consensu, nec non compatrum in Baptismo usum. *Pius*, Paschatis non nisi Dominicæ celebrandi necessitatem: *Anicetus*, ut vertex capitis sacerdotum sphærulæ instar ra-

raderetur : *Victor*, ut Baptiſmus extra neceſſitatem ſolo Paſchate adminiſtraretur : *Calixtus*, ut ordines ſacri in quatuor jejunii temporibus conferrentur, qui hactenus ſolo Decembri conferri ſueverint : *Vrbanus*, ut Eccleſia prædia ac fundos à fidelibus collatos reciperet : *Fabianus*, ut ſingulis annis die Cœnæ Domini Chriſma, vetere combuſto, renovaretur : *Stephanus*, tegumenta altarium & veſtes ſacerdotum : *Felix*, annua ſacra pro Martyribus : *Eutychianus*, ut frugum primitiæ in altari à Sacerdotibus benedicerentur, utque per gradus ad Epiſcopatum aſcenderetur, ordinarunt. Omittam prorſus, quæ hi ſimul omnes de Primatu Romani Pontificis, de forma judiciorum, & qualitate teſtium, de non accuſandis clericis, maximè Epiſcopis à Laicis, de appellatione ad ſedem Romanam, aliiſque hujus generis decreviſſe dicuntur. Quæ omnia ſi cum vero conſentanea eſſent, de Eccleſiæ Romanæ veteris puritate & prærogativa fidei ſupra Eccleſias reliquas haud dubiè conclamatum foret. Quis enim talia Apoſtolicæ ſimplicitati congruere vel ſomniare auſit?

Earum γνησιότης oppugnata.

X. Sed ſalva res eſt. Alia longè pietas, mens alia, caſtiorque longè fuit primorum illorum Eccleſiæ Romanæ Epiſcoporum, iis temporibus, quibus continuo ferè perſecutionum incendio flagrantibus, alia omnia, quàm inania, frivola & abſurda ejuſmodi, ad inſtruendum faſtum miniſtrorum Eccleſiæ compoſita, meditanda fuerunt. Et detecta jam fraus eſt, clariuſque meridiano ſole ex iis, quæ primùm Magdeburgenſes Centuriatores, poſt adverſus Turrianum David Blondellus in *Pſeudo, Iſidoro, & Turriano vapulantibus*, (ne de Sirmondo, Petavio, aliis Pontificiis γνησιότητα earum oppugnantibus dicam) publicam in lucem protulerunt, conſtat, hunc Decretalium epiſtolarum lumbricum demum Caroli M. ætate, obſtetricante neſcio quo Iſidoro, cognomento Mercatore, na-

tum,

tum, Isidori Hispalensis larvâ tectum, vilissimas fæces pretiosissimis antiquiorum Urbis Romanæ Episcoporum titulis appositis venditâsse, atque ita plus quàm octo seculorum decurrentium ordini, nefariè imposuisse; quam in rem inferius Sect. LXIV. plura.

XI. Tametsi verò de depravata primis illis temporibus Ecclesiæ Romanæ doctrina nihil constat: Ecclesiæ tamen regimen ab eo, quod Christus & Apostoli instituerunt, paulatim deflexit. Verissimè quidem Florimundus Ræmondus *in fabula Joh. cap.* 20. sic primorum Pontificum humilitatem depinxit: *Prioribus illis seculis, & multorum annorum fluxu Pontifices martyrii sacri laureâ contentos fuisse, quam omni diademate & sceptro potiorem habebant, reliquisque ornamentis ducebant superiorem, nemo ignorat. Prima illa ætate, gloria eorum erat ignominia; Majestas, humilitas; felicitas, tyrannorum iræ; quies, supplicium; vita, mors ipsa.* Nihilominus eum paulatim supra reliquos gradum affectârunt, qui, procedente tempore, præter intentionem & consilium eorum, malorum Iliadem post se traxit.

Ecclesiæ Romanæ regimen paulatim deflexit.

XII. In universum quidem S. Hieronymus *Comment. cap.* I. *ad Titum*, fusè comprobat, eundem S. Paulo esse Presbyterum & Episcopum. *Et antequam*, inquit, *Diaboli instinctu studia in religione fierent, & diceretur in populis: Ego sum Pauli, ego Apollo, ego autem Cephæ, communi Presbyterorum consilio Ecclesiæ gubernabantur. Postquam verò unusquisque eos, quos baptizaverat, suos putabat esse, non Christi; in toto orbe decretum est, ut unus de Presbyteris electus superponeretur cæteris, ad quem omnis Ecclesiæ cura pertineret, ut schismatum semina tollerentur.* Subjicit: *Noverint Episcopi, se magis consuetudine, quàm dispositionis Dominicæ veritate Presbyteris esse superiores.* Annotatum etiam est, Alexandriæ usque ad Heraclam & Dionysium Episcopos, Presbyteros ex numero suo unum, quem digniorem reputârunt, selectum in cel-

Episcopi & Presbyteri identitas ex Hieronymo asserta.

siori gradu collocâsse, futurum scilicet πρόεδρον τῶν πρεσβυτέρων, *Presbyterorum*, seu Presbyterii *Præsidem* quem morem à Marco Evangelista initium sumpsisse, idem Hieronymus epistola ad Evagrium testatur. Et quod Alexandriæ ab initio factum est, id alibi post initia Ecclesiarum fieri etiam cœpisse, idem asserit. *Quod autem*, inquit ille, *POSTEA unus electus est, qui cæteris præponeretur, in Schismatis remedium factum est, ne unusquisque ad se trahens, Christi Ecclesiam rumperet.* Proin quicquid hic præter institutionem Christi maturè in Ecclesia accidit, sicut non malo consilio accidisse largimur ultro, ita non tam propter ἐξουσίαν *potestatem* majorem, resignandam scilicet in manus Episcopi, vel propter πρωτοκαθεδρίαν quandam, quàm προεδρίαν *præsidentiam*, adeoque πρωτίμίαν καὶ τάξιν *majorem* duntaxat *honorem & ordinem* accidisse pertendimus.

Alexandrinæ Ecclesiæ Presbyterorum præsidem eligentis exemplum, & mos ad alias Ecclesias, non malo primùm consilio, transivit.

XIII. Solent autem optima & saluberrima quæque hominum instituta successu temporis degenerare. Id hic etiam contigit. Honos enim ille collatus Episcopis subinde animos eorum ita mutavit, ut more humani ingenii, pluscu-lum sibi arrogare, & se extollere supra alios inciperent. Quod Romæ inprimis, urbe scilicet Imperatoriâ & Orbis domina, evenisse constat. Sanè etiam Socrates *Hist. Eccles. lib.* VII. II. Episcopos Romanos paulatim ita degenerâsse dixit, ut πέρα τῆς ἱεροσύνης ἐπὶ δυναστείαν *ultra sacerdotii limites ad externum dominatum* progressi sint. Qua re gentilibus aliquando offendiculo fuerunt. Nam Ammianus Marcellinus homo gentilis *lib.* 27. de Pontificibus Romanis ita scribit: *Processerunt vehiculis insidentes circumspectè vestiti, epulas curantes profusas, adeò ut eorum convivia Regales superaverint mensas.* Addita hac animadversione, potuisse *eos esse beatos revera, si magnitudine urbis despecta, quam vitiis opponunt, ad imitationem Antistitum quorundam Provincialium viverent: quos tenuitas edendi potandique parcissimè, vilitas etiam indu-*

Id successu temporis Romæ inprimis Episcoporum ambitionem aluit.

indumentorum, & supercilia humum spectantia perpetuo Numini, verisque ejus cultoribus velut puros commendaret & verecundos. Sed & S. Basilius *Epist.* 10. non obscurè τὴν δυτικὴν ὀφρὺν *Occidentalem illum fastum* pulsat. *Si ira Dei permanserit*, inquit, ποία βοήθεια ἡμῖν τῆς δυτικῆς ὀφρύος; *quale nobis auxilium ab Occidentalium fastu & supercilio aderit?* Vatem fuisse, tristis eventus docuit. Alibi quoque fatente, & nonnihil stomachante Baronio ad A. C. CCCLXXII. §. 32. de Ecclesia Romana idem S. Basilius dixit: *Odi fastum illius Ecclesiæ.*

Unde Ecclesiæ Romanæ typhus cæteris maturè displicuit.

XIV. Exempla ambitionis Episcopos Romanos maturè satis concipientis, Victor & Stephanus suppeditant. Victor enim A. C. CXCV. Polycratem & Ecclesias Asiaticas ob levem circa tempus Paschatis celebrandi dissensum temerè condemnans, στηλιτεύει διὰ γραμμάτων ἀκοινωνήτους ἄρδην πάντας τοὺς ἐκεῖσε ἀνακηρύττων ἀδελφούς, *datis literis universos, qui illic erant, fratres proscribit, & ab unitate Ecclesiæ prorsus alienos esse pronuntiat*, uti Eusebius *Histor. Eccles. lib. V.* 24. loquitur. Addit idem parùm id placuisse Episcopis reliquis, puta etiam Occidentalibus, de cœtero in re ipsa concordibus, qui scriptis ad eum literis acerbè satis illum perstrinxerint; & Irenæum etiam Victori ad animum revocâsse exempla Prædecessorum, Aniceti, Pii, Hygini, Telesphori, & Xysti, qui nunquam Orientalibus ob diversitatem rituum succensuerint, nedum eos ab Ecclesiæ communione amputaverint.

Victor Romanus Episcopus adversus Ecclesias Asiaticas sese effert.

XV. Stephanus quoque Papa ejus rei documenta præbuit. Is enim non tantùm circa A. CCL. Basilidem Episcopum Asturiensem, & Martialem Melidensem, Hispanum utrumque immorigerum in fidem recipiens, Ecclesias Hispanicas sic satis graviter adoritur, & jus appellationis ad Ecclesiam Romanam ambit, multùm reclamante licet S. Cypriano *Epist.* 18. nec non libro *de unitate Ecclesiæ*, ubi ἀξιομνημόνευτα illa occurrunt: *Hoc utique erant & cæteri Apostoli,*

Stephani jus appellationis ad Ecclesiam Romanam ambientis, & Africanas ac Orientales Ecclesias communione arcen-

tis, conatus à Cypriano & Orientalibus repressus.

stoli, quod fuit Petrus, pari consortio præditi & honoris & potestatis; sed exordium ab unitate proficiscitur, ut una Christi Ecclesia, & Catholica una monstretur. (quæ verba accuratè Salmasius *de Primatu Papæ pag.* 74. 75. 76. expendit) verùm etiam non multò post, suborta, de baptismo eorum, qui ab hæreticis baptizati erant, quæstione, ipse quidem causæ meliori addictus, dissentientes tamen primò Africanas, mox etiam Orientales Ecclesias reliquas iis adhærentes, arroganter satis à communione sua amputat. Ad quem ita apud Cyprianum Orientales, epistola ad Cyprianum data, quæ Pamelianæ Cypriani Operum Editionis 75 est, στηλιτευτικῶς satis scribit: *Homo animosus parit lites, & vir iracundus exaggerat peccata. Lites enim & dissensiones quantas parâsti per Ecclesias totius mundi? Peccatum verò quàm magnum tibi exaggerasti, quando te à tot gregibus scidisti? Excidisti enim te ipsum. Noli te fallere, siquidem est verè ille schismaticus, qui se à communione Ecclesiasticæ unitatis apostatam fecerit. Dum enim putas, à te omnes abstineri posse, solum te ab omnibus abstinuisti. Ambulate vocatione, qua vocati estis, digne cum omni humilitate sensus & lenitate, cum patientia sustinentes invicem in dilectione, satis agentes servare unitatem Spiritus in conjunctione pacis. Hæc Apostoli mandata & monita salutaria, quàm diligenter Stephanus implevit, humilitatem sensus & honestatem primo loco servans? Quid enim humilius aut lenius, quàm cum tot Episcopis per totum mundum dissensisse? Pacem cum singulis vario discordiæ genere rumpentem, modò cum Orientalibus, quod nec vos latere confidimus, modò vobiscum, qui in Meridie estis, à quibus legatos Episcopos patienter satis & leniter suscepit, ut eos nec ad sermonem saltem colloquii communis admitteret? Adhuc insuper præcepit, ne quis eos in domum suam reciperet, ut venientibus non solùm pax & communio, sed & tectum & hospitium negaretur. Apud talem hominem potest esse unum corpus, & unus spiritus, apud quem fortassis anima una non est; sic lubrica, mobilis & in-*

cer-

certa? Et tamen non pudet Stephanum talibus adversus Ecclesiam patrocinium præstare, & propter hæreticos asserendos fraternitatem scindere: insuper & Cyprianum Pseudo-Christum, Pseudapostolum, & dolosum operarium dicere? Quæ omnia in se esse conscius prævenit, ut alter; ea per mendacium objiceret, quæ ipse ex merito audiret. Hactenus illi, quorum Epistolam libenter se, exemplo Manutii, omissurum fuisse Pamelius, nisi Morellius & Turnebus ipse, priores in lucem eam produxissent, fatetur.

ECCLESIÆ ROMANÆ
PERIODUS SECUNDA.

Seu

Hiſtoria Eccleſiæ Romanæ Doctrinam puriorem , quoad præcipua , retinentis , at in regimine dominationem affectantis.

Inde à Conſtantino M. ſeu A. C. CCCXIV. ad Phocam & Bonifacium III. ſeu A. C. DCVII. uſque.

BREVIARIUM.

XVI. *Conſtantini M. favor & liberalitas Epiſcoporum Eccleſiæ Rom. ambitionem auxit. Neque tamen Eccleſiæ ejus principatum is agnovit, quod ex hiſtoria Donati & Arii in Arelatenſi & Nicæna Synodo damnatorum probatur.*

XVII. *Marcus Papa univerſalis Epiſcopi titulum ſibi arrogat. Julius primus impetrat, ut Epiſcoporum in Oriente depoſitorum cauſam ſibi cognoſcere denuo liceat, proteſtantibus tamen Epiſcopis Orientalibus.*

XVIII. *Liberius Papa in gratiam Conſtantii cum Arianis contra Athanaſium facit.*

XX. *Da-*

XIX. *Damasi & Vrsicini pro obtinendo Papatu violenta molimina.*

XX. *Hieronymus Ecclesiæ Romanæ ambitione motus, eam cum Babylone comparat.*

XXI. *Imperatorum Valentiniani, Valentis & Gratiani edictum adversus Cleri Romani avaritiam, ab Hieronymo etiam laudatum, & à Theodosio, Arcadio confirmatum.*

XXII. *In Concilio Constantinopolitano Episcopus Constantinopolitanus Romano exæquatur.*

XXIII. *Siricius Papa amplificat potestatem Papalem.*

XXIV. *Et doctrinam etiam inducta lege cœlibatus Sacerdotum contaminat.*

XXV. *Innocentii I, Zosimi, Bonifacii I, Sixti III, Leonis I, pro stabiliendo Primatu molimina.*

XXVI. *Reclamante Ecclesia Orientali in Concilio cumprimis Chalcedonensi, quo prærogativa Romani non juri Divino, sed humano & politico accepta fertur. Inde æmulatio Romanos inter & Constantinopolitanos gliscere cœpit.*

XXVII. *Felix III. Acacium Constantinopolitanum excommunicat: hic illius nomen è diptychis eradit. Gelasius I. primatum suum ex jure divino arcessere conatur.*

XXVIII. *Romæ vastatio à populis septentrionalibus ambitionis affectum in Pontificibus non extinxit; teste historia Symmachi Papæ electi.*

XXIX. *Seculum sextum promovendo Pontificio Regno, ob absentiam Imperatorum, hæreticos Romam appellantes, & barbaros Pontificibus adulantes, præ cæteris opportunum fuit.*

XXX. *Hormisdæ Papæ pro stabiliendo Papæ in Occidente & Oriente conatus; resistentibus Johanne Patriarcha Constantinopolitano, Anastasio & Justino Impp.*

XXXI. *Johannes P. Constantinopoli legatione fungens cum Epiphanio Patr. de Primatu contendit. Redux à Theodorico in carcerem compingitur.*

XXXI. *Justiniani de sede Rom. sensus.*

XXXII. *Concilii Constantinopolitani V. historia. Defectio Episcoporum. Italorum ab Ecclesia Romana.*

XXXIII. *Johannes jejunator Constantinopolitanus Patr. Oecumenici titulum sibi vendicat.*

XXXIV. *Indignantibus multùm Pelagio Papa & Gregorio I. Magno, qui apud Imper. Mauritium Antichristi præcursorem insignit, quisquis titulum eum affectat.*

XXXV. *Vaticinium Gregorii M. de sequentibus temporibus.*

Constantini M. favor & liberalitas Episcoporum Ecclesiæ Romanæ ambitionem auxit.

XVI. Tque hi fuerunt Episcoporum Romanorum, sævientibus adhuc persecutionibus, pro obtinendo in reliquas Ecclesias primatu conatus, quorum in bona licet causa ambitione non segniter jam tum Satan abusus est. Qui etiam, ex quo Constantinus M. Ecclesiæ Christianæ pacem reddidit, eique favere cœpit, ambitionis hujus igniculos, ejus liberalitate incalescentes, immane quantum flatu suo accendit. Nam profusis opibus Ecclesiæ donatis, crescere Episcopis ipsis supercilium cœpit, auditaque, uti Silvestri Legenda testatur, cœlitus vox est: *Hodie venenum effusum est in Ecclesiam.*

Neque tamen Ecclesiæ ejus principatum is agnovit, quod ex historia Donati & Arii in Arelatensi & Nicæna Synodo damnato-

Nihilominus, cùm de Donato ab Ecclesiis Africanis damnato ageretur, Constantinus causam non Miltiadi, Romano Episcopo, judicandam obtulit, sed judices pro sua authoritate dedit Episcopos, Maternum Coloniensem, Rheticium Augustodunensem, & Marinum Arelatensem, quibus post ejusdem diplomate adjunctus etiam Miltiades Episcopus Romanus est. Cùmque eorum judicio Donatus non acquiesceret, Constantinus Arelatensem Synodum, cui ipsemet præsedit, judicem constituit, tandemque Mediolani sententiam tulit. In Arii

quo-

rum probatur:

quoque controversia nec solus Episcopus Romanus judicem egit, nec præcipuas etiam partes habuit, Constantino & convocante & moderante Nicænam Synodum, in qua Alexandrini Episcopi ἐξουσία, exemplo Romani, confirmata est, cautumque insuper, ne Episcopus fieret præter sententiam Metropolitani; allaboratum quoque, ne in civitate una plures uno Episcopi essent. Sic igitur Episcopalis dignitas & potestas incrementa cepit, ut Romani tamen Episcopi supra reliquos ὑπεροχὴ & prærogativa nulla hactenus emicuerit, quin ipse potius Conciliari decreto ad curiam parium relegatus, ejusque conatus sufflaminati fuerint. De quo cùm alios, tum maximè doctissimas Beveregii in Concilium Nicænum, Canonem inprimis ejus sextum, aliorumque etiam animadversiones videre est.

Marcus Papa universalis Episcopi titulum sibi arrogat.

XVII. Nihil tamen Episcopi Romani, ut rerum in Ecclesia potirentur, reliqui fecerunt. Et Marcus quidem A. CCCXXXV. Papa lectus, si genuina est, quæ ei ad Anastasium & Ægypti Episcopos adscribitur Epistola sibi *Universalis Episcopi* titulum arrogans, sic Ecclesiæ Romanæ jura detonat: *Ecclesia Romana immaculata semper mansit, & Domino providente & Beato Petro opem ferente in futurum manebit.* Item: *Dominus discipulorum suorum principi in suis fatus est Evangeliis: Petre, rogavi pro te, ne deficiat fides tua.* Post eum Julius I. Episcopos in Oriente diversas ob causas loco motos, pro authoritate sua in integrum restituere conatus est. De quo ita Sozomenus *Histor. Eccles.* III. 8. Οἷα δὲ τῆς πάντων κηδεμονίας αὐτῷ προσηκούσης διὰ τὴν ἀξίαν τοῦ θρόνου ἑκάστῳ τὴν ἰδίαν ἐκκλησίαν ἀπέδωκε. *Quoniam propter sedis dignitatem omnium cura ad ipsum spectabat, suam cuique Ecclesiam restituit.* Quin A. CCCXLVII. suggerente Osio, in Synodo Sardicensi conditus est canon, quo Episcopi depositi, bonæ causæ sibi conscii, ad Julium

Julius primus impetrat, ut Episcopo-

rum in oriente depoſitorum cauſam ſibi cognoſcere denuo liceat. Proteſtantibus tamen Epiſcopis Orientalibus.

lium Epiſcopum Romanum remittuntur, qui cauſam eorum denuo cogniturus ſit. Quodque Julio in particulari caſu tributum, ad omnes generaliter extendere ſucceſſores non dubitârunt. Sed proteſtati tamen adverſus hæc molimina Orientales Epiſcopi ſunt, diſertè aſſeverantes, ſe κανονίζεσθαι παρ' αὐτοῦ *legem ab eo accipere nolle*, uti Socrates *Hiſt. Eccl. lib.* II. 17. teſtatur.

Liberius Papa in gratiam Conſtantii cum Arianis contra Athanaſium facit.

XVIII. Julio ſurrogatus A. CCCLII. Liberius, Conſtantio Imperatore Ariano dominante, metu ejus ſubactus, & ne Papalis dominatus detrimenti quid pateretur, in gratiam Conſtantii Arianis adverſus ὁμοούσιον & Athanaſium ſubſcribit, editam Sirmii confeſſionem approbat, lapſuque ſuo in errorem plurimos inducit. Cui meritò ſic Hilarius occlamavit: *Hæc eſt perfidia Ariana! Anathema tibi à me dictum, Liberi, & ſociis tuis! Iterum tibi anathema, & tertio, prævaricator Liberi!* De quo quidem Liberii Arianiſmo eruditiſſimam Larroquani diſſertationem nuper editam, cui lubet, conſulat.

Damaſi & Urſicini pro obtinendo Papatu violenta molimina.

XIX. In eligendo A. CCCLXVI. ſucceſſore Liberij, Damaſi & Urſicini ambientium & contendentium ſtudiis immane quantum certatum eſt. Liber Pontificalis in ſede collocatum Damaſum dicit, *quia fortior, & plurima cum eo multitudo erat.* Ruffinus, author coævus *lib.* II. 10. ſic ea de re ſcribit: *Ex facto tanta ſeditio, imò verò tanta bella coorta ſunt, alterutrum defendentibus populis, ut replerentur humano ſanguine orationum loca.* Ammiano Marcellino *lib.* 27. teſte in Baſilica Sicinini, ubi ritus Chriſtiani conventiculum erat, uno die centum triginta ſeptem reperta cadavera peremptorum, efferataque diu plebs ægrè poſtea delinita eſt. Hieronymus quoque *Epiſt.* 61. teſtis eſt, Prætextatum Prætorio Præfectum Conſulem deſignatum Epiſcopi Romani, *Matronarum oblationibus*, uti Ammianus Marcellinus loquitur, *ditati* opulentia illectum dicere ſolitum eſſe:

Facite

Facite me Romanæ Vrbis Episcopum, & ero protinus Christianus. Ita Paparum splendor maximis jam Potestatibus esse invidendus cœpit.

XX. Vixit tum Hieronymus, cui ambitio & fastus Papalis nauseam ita movit, ut non obscurè in Ecclesia Romana Babylonem commonstraverit. Inducit in *Epist. ad Marcellam* Paulum & Eustochium sic Marcellam compellantes: *Lege Apocalypsin Johannis, & quid de muliere purpurata, & scripta in fronte ejus blasphemia, septem montibus, aquis multis & Babylonis cantetur exitu, contuere. Est quidem ibi Sancta Ecclesia: sunt trophea Apostolorum & Martyrum: Est Christi vera confessio; est ab Apostolis prædicata fides. Sed ipsa ambitio, ipsa potentia à bono avertunt.* Ipse verò *Præf. in libros Didymi de Spiritu S.* sic liberè os suum resolvit: *Cum*, inquit, *in Babylone versarer, & purpuratæ Meretricis essem colonus, & jure Quiritum viverem, volui garrire aliquid de Spiritu Sancto, & cœptum opusculum ejusdem Vrbis Pontifici dedicare. Et ecce illa olla, quæ in Jeremia post baculum cernitur, à facie aquilonis cœpit ardere, & Pharisæorum occlamavit senatus, & nullus scriba vel fictus, sed omnis quasi indicto sibi prælio doctrinarum, adversus me imperitiæ factio conjuravit. Ilico ego velut postliminio Hierosolymam sum reversus, & post Romuli casam, Lupercalia, diversorium Mariæ & Servatoris speluncam aspexi.* Quid hic Hieronymo Babylon nisi Clerus Romanus, quem *senatum Pharisaicum, factionem ignorantium, conjurationem* vocat? Alibi *ad Eustoch. epist.* 22. *ad Nepot.* 2. Cleri Romani luxuriam & in emungendis hominibus, ambiendisque seniorum virorum & fœminarum legatis, artes turpiaque officia graviter exagitat. Huc etiam de fastu Ecclesiæ Romanæ querela S. Basilii supra memorata referenda est.

Hieronymus Ecclesiæ Rom. ambitione motus, eam cum Babylone comparat.

XXI. Memorabilis est Imperatorum Valentiniani, Valentis & Gratiani lex Damaso inscripta, quam in *C. Theod. lib.* 16. *de Episc. & Cler.* videre est. Cùm enim insatiabilis jam

Imperatorum Valentiniani, Valentis &

Gratiani edictum adversus Cleri Romani avaritiam.

jam videretur Clericorum vorago, huic veluti carcinomati cauterium adhibituri prohibent: *Ne Ecclesiastici, vel qui volunt continentium se nominibus nuncupari, viduarum ac pupillorum domos adeant. Vt nihil de ejus mulieris, cui se privatim sub prætextu religionis adjunxerunt liberalitate quacunque, vel extremo judicio possint adipisci, & omne in tantum efficax sit, quod alicui horum ab his fuerit derelictum, ut nec per subjectam personam valeant aliquid, vel donatione, vel testamento percipere. Quin,* ajunt, *si fortè post admonitionem legis nostræ aliquid his de fœminis, vel donatione, vel extremo judicio putaverint relinquendum, id fiscus usurpet. Lecta in Ecclesiis Romæ.* Quam legem etiam Hieronymus *Epist. cit.* sic commendat, ut causam ejus magnopere vituperet. *Pudet,* inquit, *dicere: Sacerdotes idolorum, mimi & aurigæ, & scorta hæreditates capiunt. Solis Clericis & Monachis hac lege prohibetur, non à persecutoribus, sed à Principibus Christianis. Nec de Lege conqueror, sed doleo, cur meruerimus hanc Legem. Cauterium bonum est: Sed quod mihi Vulnus, ut indigeam cauterio? Provida severaque Legis cautio: & tamen nec sic refrænatur avaritia. Per fidei commissa legi illudimus, & quasi majora sint Imperatorum scita quàm Christi, leges timemus, Evangelia contemnimus.* Cumque licentia cleri pergeret, Imperatores Valentinianus, Theodosius & Arcadius legem hanc *L.27.de Episc. & Cler. in C. Theod.* sic ingeminant roborantque: *Nihil de monilibus & supellectili cæterisque claræ domus insignibus sub Religionis defensione consumant viduæ: sed universa in liberos proximos transscribat, ac si quando diem obierit, nullam Ecclesiam, nullum clericum, nullum pauperem hæredem scribat.* Tantæ molis erat Cleri Romani avaritiam, ne perrumperet, coërcere.

Etiam ab Hieronymo laudatum.

Et à Theodosio, Arcadio confirmatum.

In Concilio Constantinopolitano Episcopus Constantinopolitanus Ro-

XXII. Damaso adhuc Pontifice A. CCCLXXXI. indicente Theodosio, & moderante Nectario Episcopo Constantinopolitano, celebrata est Synodus Generalis Constantinopolitana, ne quidem interveniente Legato Damasi: Ibi Patres Synodi Nicænæ vestigia retegunt, Provincias dis-

sidiis

ſidiis vitandis partiuntur, & *Can.* 3. ſedis Conſtantinopolitanæ Epiſcopo πρεσβεῖα τῆς τιμῆς μετὰ τὸν τῆς Ῥώμης ἐπίσκοπον *privilegia honoris poſt Romanum Epiſcopum*, eo ſcilicet argumento, quòd Conſtantinopolis ſit νέα Ῥώμη *nova Roma* decernunt; quòd fuſiùs Socrates, *Hiſt. Eccleſ. V.* 8. & Sozomenus *lib. VII.* 9. narrant. Quæ quidem πρεσβεῖα τιμῆς *privilegia honoris* non tam ad prærogativam *poteſtatis* (utpote quæ in Chalcedonenſi demum Synodo ei acceſſit) quàm *dignitatis* referenda eſſe, Doctiſſ. Beveregius *obſervat. ad Can.* 3. oſtendit.

mano exæquatur.

XXIII. Damaſi ſucceſſor Siricius & Papalem poteſtatem amplificare ſtrenuè laboravit, & doctrinam polluere cœpit. Is enim ſub A. CCCLXXXVI. in prima ad Himerium Tarraconenſem Epiſtola decretoria. *Statuta*, inquit, *ſedis Apoſtolicæ, vel canonum venerabilia definita, nulli Sacerdotum Domini ignorare ſit liberum.* Rogat proin, *ut in omnium Coëpiſcoporum perferri faciat notionem, & non ſolùm eorum, qui in ſua ſunt diœceſi conſtituti, ſed etiam ad univerſos Carthaginenſes, atque Boëticos, Luſitanicos, Gallicos*, &c. Per Himerii ambitionem ad ſuam ipſius per totam Hiſpaniam ſibi viam ſternit. In *quarta* etiam ad Africanos Epiſcopos *epiſtola* præfractè vetat, ne quis extra conſcientiam ſedis Apoſtolicæ, hoc eſt, Primatis, auſit ordinare Epiſcopum. Neque tamen Africani Epiſcopi herbam ſtatim porrigunt. Illi enim in Synodo Carthaginenſi ſecunda vetant quidem Epiſcopum ordinare *inconſulto Primate*, ſed *cujuſlibet Provinciæ*, non Romano: in tertia verò ulteriùs progreſſa *primæ ſedis Epiſcopum, Principem Sacerdotem; & Epiſcopum univerſalem, Romanum etiam Pontificem* appellari prohibent.

Siricius Papa amplificat poteſtatem Papalem.

XXIV. In Doctrina idem Siricius innovavit, Cœlibatus lege inter Eccleſiaſticos ſancita. Quam paulò ante Synodus Nicæna, Epiſcopis conſentientibus exploſit. Et primum quidem hanc legem Siricium tuliſſe, non tantùm

Et doctrinam etiam inducta lege cœlibatus ſacerdotum

contaminat. Glossa Juris Canonici *Dist.* 84. *c.* 3 innuit; sed etiam Clichtovæus, Espensæus, Cassander, alii fatentur. Legem hanc in Epistola ad Himerium expressam videre est. Ubi insigni ignorantia ad eam S. Scripturæ testimonia torquet. Certè Hieronymus *Epist.* 65. Legis hujus insolentiam graviter detestatur. Et serò admodum in Occidente, in Oriente verò nunquam eam valuisse constat.

Innocentii I. Zosimi, Bonifacii I. Sixti III. Leonis I. pro stabiliendo Primatu molimina. XXV. Nihil deinceps, ut cupitis modò potirentur, intentatum reliquerunt Pontifices, ædilitatem quod ajunt, sine suffragiis gerentes; *Innocentius I.* qui in Epistola ad Victricium Episcopum Rhotomagensem decrevit, *ut majores causæ ad sedem Apostolicam devolvantur*, per appellationem scilicet: *Zosimus*, qui ad Synodum Carthaginensem sextam Legatos misit, qui vicem ibi suam gererent, pertenderentque Episcoporum Africæ esse, concedere appellationem ad sedem Romanam: *Bonifacius I.* idem per legatos suos, Nicæni etiam Concilii authoritate prætensa, molitus: *Sixtus III.* de Primatu cum Polychronio Episcopo Hierosolymitano contendens: inprimis autem *Leo I.* ob excellentem cœtera eruditionem & vigilantissimum adversus Hæreticos, Manichæos cumprimis studium, dictus *Magnus*, qui Anno circiter CCCCL. suum illud: *Tu es Petrus*, strenuè inculcans, *Petrus*, inquit, *petra dicitur, dum fundamentum pronunciatur, &c. In sua sede vivit potestas, excellit authoritas. Fratres omnium Episcoporum noverant esse primatem. Nunquam nisi per ipsum dedit, quicquid aliis non negavit Christus.* Cumque ex decreto Concilii Constantinopolitani Episcopus Constantinopolitanus secundam sedem adeptus, in Oriente authoritatem magnam jam, Romanisque invidendam obtineret, idem Leo M. per Legatos suos in Synodo Chalcedonensi intercedere obtentu Nicænorum Canonum, *quibus aliter cautum sit*, conatur.

Recla- XXVI. Variè equidem moliminibus & meditamentis hisce

hisce Romanorum Pontificum Ecclesia, Orientalis cumprimis se opposuit. In Synodo maximè Chalcedonensi A. CCCCLI. celebrata, in qua Eutyches à 630. Episcopis damnatus, Leonis M. machinatio repressa, & de thronis seu sedibus Patriarchalibus ejusmodi cusum decretum est. Τῷ θρόνῳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, διὰ τὸ βασιλεύειν τὴν πόλιν ἐκείνην, οἱ πατέρες εἰκότως ἀποδεδώκασι τὰ πρεσβεῖα· Καὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ κινούμενοι οἱ ἑκατὸν πεντήκοντα θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι, τὰ ἴσα πρεσβεῖα ἀπένειμαν τῷ τῆς νέας Ῥώμης ἁγιωτάτῳ θρόνῳ εὐλόγως κρίναντες, τὴν βασιλείᾳ καὶ συγκλήτῳ τιμηθεῖσαν πόλιν, καὶ τῶν ἴσων ἀπολαύουσαν πρεσβείων τῇ πρεσβυτέρᾳ βασιλίδι Ῥώμῃ καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὡς ἐκείνην μεγαλύνεσθαι πράγμασι, δευτέραν μετ' ἐκείνην ὑπάρχουσαν. *Sedi senioris Romæ, quod Vrbs illa imperaret, Patres jure privilegia tribuerunt. Et eadem consideratione moti centum quinquaginta Deo amantissimi Episcopi æqua privilegia tribuerunt sanctissimæ sedi novæ Romæ, rectè judicantes, urbem quæ & imperio & senatu honorata sit, & æqualibus privilegiis cum seniore Roma fruatur, etiam in rebus Ecclesiasticis non secus ac illam extolli ac magnifieri, secundam post illam existentem.* Qui Canon Romanum Episcopum, ad altiora immodicè nitentem, manifestè in ordinem redigit. Primatum quippe Romani Episcopi non juri divino, & successioni Apostolicæ, sed constitutioni Patrum & causæ politicæ, prærogativæ scilicet Urbis adscribit: τὰ ἴσα πρεσβεῖα *jura æqualia*, potestatis scilicet (nam dignitatis prærogativa jam ante, uti *th. XXII.* vidimus, Constantinopolitanæ Ecclesiæ concessa fuit) sine respectu ad Romanam Ecclesiam, Constantinopolitanis vindicat; Constantinopolitanum, qui Anatolius tum erat, Romano, Leoni scilicet, excepta primæ sessionis prærogativa (quæ ordinis, prioritatis, potestatis æqualitatem non tollit) æquans, Romani jurisdictionem coercet: denique sine consensu Romani de thronorum jurisdictione statuit. Quam ob causam ne quicquam

mante Ecclesia Orientali in Concilio cumprimis Chalcedonensi, quo prærogativa Romanorum juri Divino, sed humano & politico accepta fertur.

 acri-

Inde æmulatio Romanos inter & Constantinopolitanos glifcere cæpit.

acriter Leo I. se ei Canoni opposuit: & gliscere inde Romanos inter & Constantinopolitanos perpetuæ æmulationes visæ sunt; faventibus Romano etiam Alexandriæ & Antiochiæ Episcopis, Constantinopolitani succrescentem authoritatem haud æquo animo ferentibus.

Felix III. Acacium Constantinopolitanum excommunicat hic illius nomen è diptychis eradit.

XXVII. Et Anno quidem CCCCLXXXIII. Felix III. Papa Romanus in Romano Concilio Acacium Constantinopolitanum, decretæ sibi potestatis vindicem, accusante Johanne Alexandrino, damnavit & excommunicavit. Vicissim Acacius nomen Felicis è diptychis erasit. Euphemius eo restituto tum à Felice, tum à Gelasio jussus eradere nomen Acacii, in animum induxit Papam in judicium vocare, & apud Anastasium eundem criminatus est. Unde etiam in Oriente subortum schisma est. Papæ verò cum iis, qui Acacii memoriam damnare detrectarent, ne quidem communicare amplius dignati sunt. Mox A. CCCCXCIV. Gelasius I. in Concilio Romæ habito primatum Papæ contra Constantinopolitanorum præsumptionem ex Divino jure asserere conatus est.

Gelasius I. primatum suum ex jure divino arcessere conatur.

Romæ vastatio à populis septentrionalibus, ambitionis affectum in Pontificibus non extinxit.

XXVIII. Jam ante septentrionales populi universam Italiam devastabant, & in eam quasi perrupto aggere, exundabant. Eudoxia Maximi, à qua A. CCCCLV. Valentinianus III. interfectus est, conjunx Gensericum Vandalum in Italiam vocavit. Is Romam bis cepit, theatra incendit, ornamenta, thesauros abstulit. Avitus, Majoranus, Severus, Anthemius, Olybrius, Glycerius, Julius Nepos, Augustulus ad Ann. CCCCLXXV. rerum potiti sunt. Inde Odoacer Herulus, Theodoricus, Athalaricus, Theodatus, Vitiges, Theobaldus, Totilas, Tejas, à Narsete A. DLV. victus, Ariani omnes, Italiam annos septuaginta octo rexerunt. Intra quod tempus bis Roma capta est. Neque tamen diuturnæ & cóncatenatæ hæ calamitates ambitionis affectum in Romanis Episcopis extinxerunt. Grassaba-

ſabatur illa perpetuo, obrepebat, imperitabat aliis. Eoque etiam deventum, ut Epiſcopatum Romanum nemo jam niſi per vim, ſordes & ambitum conſequeretur. In annos Pontificis inquirere, de ejus ſucceſſione ante obitum paciſci, ſuffragia numerata pecunia redimere; verbo, jurejurando, ſigillo pacta illa contra bonos mores firmare adeò religio non fuit, ut pœne vim legis obtinuerit. Teſtis ἀταξίας eſt hiſtoria Symmachi A. ccccxcviii. Papæ electi. De quo ſic Sabellicus 8. *Ennead.* 2. *Col.* 455. ſcribit: *Fuit Symmachi creatio tumultuoſa, ordinumque diſcordia infamis, eſtque non inter cives ſolùm, ſed inter ordines etiam opibus & authoritate certatum, quum Senatus in hunc propenſior eſſet, ignobilis multitudo in illum.* Teſtis etiam Romana Synodus, quæ ſub ipſo Symmacho nefarium ambitum refrænare nequicquam ſtuduit. Teſtes barbari Reges, Odoacer, Theodoricus, alii, qui authoritate interpoſita identidem motos fluctus componere neceſſum habuerunt. Si ſolam ovium Chriſti curam animo pio volutâſſent: Si aliud in eo munere lucrum non ſpectâſſent Epiſcopi, tam acriter de Papatu dimicaturos, quis ſanus exiſtimet?

Teſte hiſtoria Symmachi Papæ electi.

XXIX. Seculum imprimis à Chriſto nato *Sextum* provehendæ machinationi Pontificum παμβασιλείαν quandam in Eccleſia meditantium, opportunum ſupra modum fuit. Nam & Imperatores peregre, Conſtantinopoli ut plurimum agebant: & iidem, ut in fide Romanos retinerent, demulcendis Pontificibus, à quorum ferè nutu Chriſtianus Romæ populus pendebat, nihil non indulgebant. Septentrionales quoque populi turmatim in Italiam influentes & in ea pedem figere, ſtabilemque dominationem obtinere parantes, Pontificum gratiam ad id futuram non parum proficuam, exquiſitis adulationibus demerebantur. Hæretici, irriguæ herbæ inſtar ſuccreſcentes, modò in Africa, modò in Oriente damnati legitimè pro-

Seculum ſextum promovendo Pontificio Regno, ob abſentiam Imperatorum, hæreticos Romam appellantes, & barbaros Pontificibus adulantes, præ cœteris opportunum fuit.

 fli-

fligatique, ut juri se subducerent, seu appellationis specie, seu retractationis spe, Romam se conferebant, non ingrati Pontificibus, quod Primatum sic stabilire viderentur. Omnes denique toto orbe primæ sedis Episcopi gratiam exambiebant, eò quòd Roma Urbs princeps mundi, orbis epitome, & in gravioris momenti rebus consilii quondam fons & origo clueret. Solentque etiam aliâs consultationes frequentes pro supplicationibus haberi, consilium in merum imperium, arbitrium in judicium, seu rem judicatam successu temporis degenerare. Cumque doctrinæ labes disciplinæ corruptelam consequi soleat, mirum equidem non est, in religionem ipsam errores sonticos paulatim irrepere, Sanctorum & Martyrum invocationem & adorationem circa tempus idem radices agere; Ethnicorum pampinos Christi vineam, dum pauci admodum destringebant, & superstitioni grassanti obnitebantur, obumbrare cœpisse.

Hormisdæ Papæ pro stabiliendo Papa in Occidente & Oriente conatus.

XXX. Anno DXIV. Romanam sedem Cœlius Hormisda occupavit. Is & in Occidente & Oriente primatum firmare haud segniter perrexit. In Occidente diversis Provinciis vicarios, Galliæ Narbonensi Avitum Viennensem, Hispaniæ cis Bœtim Johannem Tharasconensem, trans Bœtim Sallustium Hispalensem imposuit. Qui, ut supra fratres se extollerent, haud inviti munus illud acceptârunt. In Orientem ad Imperatorem Anastasium Legatos misit, qui religionis causa obortas discordias componerent, Synodique Chalcedonensis adversus Eutychianos decreta stabilirent. A decreto interim Synodi illius præcipuo, quo Patriarchales throni discernebantur, & nova Roma veteri coæquabatur, manifestè recedit, alia licet in causa, protestatus, se præter Synodum Nicænam nihil agnoscere. Excepti ab Anastasio honorificè eidem imponere potiùs, quàm suadere visi sunt. Cùmque in Patriarcham

Resistenti-

bus Johanne Patriarcha Conſtantinopolitano, Anaſtaſio & Juſtino Impp.

cham Johannem incidiſſent, is juriſdictionem alienam involantes ſic allocutus eſt: *Scio Auguſtorum eſſe, non Pontificis imperare. Aut ſi quid foret, in quo hunc, cui Divina curæ ſunt, jubere oporteat, me eum eſſe, à quo alii multò meliùs exſpectent juſſa, quàm ſua exequenda proponant.* Dimiſſi ab Anaſtaſio, inſolentia eorum offenſo, minùs humaniter ſunt. Ejus ſucceſſor Juſtinus in eadem cauſa Conſtantinopoli Synodum coëgit in cujus Actis Conſtantinopolitanus Epiſcopus, in Romani contemptum, *Oecumenicus Patriarcha* perpetuò appellatur. Ad eam Synodum Hormiſdas etiam legatos miſit, inſtructos libello, quo quid ſubſcribendum eſſet Epiſcopis Orientis, ſiquidem cum Romano in gratiam redire vellent, aliaque pro Romano magnifica continebantur. Quibus inter alia ſic Juſtinus reſpondit: *Pro una eademque habeo utraſque Eccleſias, tam ſenioris quàm novæ Romæ.* Johannes verò Conſtantinopolitanus Hormiſdam ſimpliciter *Fratrem & Comminiſtrum* vocat, & ſuam Eccleſiam Romanæ ſubordinari ubique vetat. In gratiam etiam Hormiſdæ Acacii & Euphemii nomina è Diptychis eraſa ſunt: non tamen cœterorum, qui cum iis communicâſſent quod malè Hormiſdam habuit.

Johannes Papa Conſtantinopoli legatione fungens cum Epiphanio Patriarcha de Primatu contendit.

XXXI. Anno DXXV. Johannes Papa à Theodorico, Rege Ariano, Conſtantinopolin ad Juſtinum miſſus, pacem Arianis, à Juſtino loco motis, conciliaturus, non ſatis habuit, pari in loco cum Epiſcopo Conſtantinopolitano Epiphanio ſedere, obtinuitque tandem, ut ſupra Epiphanium collocatus, altius ſubſellium, forte quòd Theodorici Regis nomine legatione fungeretur, occuparet. De honore eidem ab Imperatore Juſtino Conſtantinopoli ampliſſimè exhibito neſcio quid ampullatur Liber Pontificalis, quem penes fides ſit. Redux à Theodorico ambitionis illius impatiente, ſeu alias etiam ob cauſas Ravennæ in carcerem detruſûs eſt, in quo etiam ſupremum diem clauſit.

Redux à Theodorico in carcerem compingitur.

XXXI. Jo-

Justiniani de sede Romana sensus.

XXXI. Johanni secundo Papæ, cui cognomentum fuit *Mercurius*, ob insignem scilicet eloquentiam, sic Anno DXXXII. Justinianus in Codice *lib. I. tit. I. de summa Trinitate* (si modò germana est epistola, quod pluribus argumentis Celeberrimus J C. Jacobus Lectius in Præscriptionibus Theologicis negat) abblanditur: *Semper nobis fuit magnum studium unitatem vestræ Apostolicæ sedis, & statum Sanctarum DEI Ecclesiarum custodire, qui* hactenus obtinet & incommotè permanet, nulla intercedente *contrarietate. Ideoque omnes sacerdotes universi Orientalis tractus & subjicere & unire sedi vestræ Sanctitatis properavimus.* Justinianus scilicet, si ejus hæc verba sunt, ad se pertinere putavit, ut cui videretur, subjiceret Episcopos; & si videretur, Papam etiam subjiceret sibi. Quod parùm sententiæ Pontificum congruit, primatum suum non arbitrio Imperatorum, sed verbis: *Tu es Petrus*; superstruentium. Sicut autem Pontificii moderni quiritari solent, Justinianum hactenus nimiùm sibi arrogâsse: ita boni quiritantur meritò, Justinianum Pontificiis nimium dedisse. Idem tamen *Novella* 100. Constantinopolitanum Romano secundum facit. Proin ex mente Justiniani verba, *Properavimus subjicere,* eum habere sensum videntur, non esse, quòd conqueratur Papa, cùm ei Constantinopolitanus non prælatus, sed secundo post eum loco collocatus, adeoque, quoad ordinis pærogativam, subjectus sit. *Caput*, fateor, *omnium Ecclesiarum* Ecclesiam Romanam Justinianus in eadem Epistola, sed suspecta, uti diximus, vocavit. At cùm alia in Lege *Ecclesiam Constantinopolitanam caput esse omnium Ecclesiarum aliarum*, idem definivit, tum Zeno etiam repetiit, proclive judicatu est, ibi *Occidentales*, hîc *Orientales* Ecclesias intelligi. Sanè etiam *Novella* 42. Mennam Constantinopolitanum Patriarcham *Oecumenicum Patriarcham* insignire Justinianus idem nullus dubitavit.

XXXII. An-

Concilii Constantinopolitani V. historia.

XXXII. Anno DLIII. Constantinopoli Synodus quinta celebrata est, invito equidem Vigilio, Romano Pontifice, cujus authoritatem licet Baronius, & post ipsum Halloixius floccipenderint, asserere tamen adversus eosdem Henricus de Noris, Augustinianus Monachus, deditâ operâ non dubitavit. Ipse quidem Vigilius, quòd Synodum illam rejiceret, à Justiniano in exilium actus est. Ex eo tamen, cùm Concilium illud, Epistola ad Eutychium Patriarcham Constantinopolitanum exarata, & non ita pridem ex MS. Veteri, unà cum Petri de Marca ad eam animadversionibus, à Stephano Baluzio edita, approbare se profiteretur, revocatus, in Sicilia, cùm Romam proficisceretur, mortuus est. Inde Aquilejensis, Mediolanensis, Ravennensis, aliique tractuum eorum Episcopi sese authoritati Ecclesiæ Romanæ, cujus propemodum conclamatæ tum res erant, subtraxerunt, Synodum etiam Constantinopolitanam ejurantes. Quos Pelagius I. per Narsetem & Pelagius II. per Smaragdum Exarchum in ordinem redigere ne quicquam laborârunt.

Defectio Episcoporum Italorum ab Ecclesia Romana.

XXXIII. Neque Romæ tantum Veteris Pontifices, sed Novæ quoque eundem in modum *rebus cessere secundis*. Quinimo id Constantinopolitani Episcopi agebant, ut Romanos nova præsumptione atque superbia, uti Gregorius *Registr. lib.* IV. *epist.* 34. loquitur, superarent. Johannes enim, cui à Jejuniis νηστευτοῦ seu *Jejunatoris* inditum cognomentum est, animadvertens scilicet, imperiale solium Constantinopoli, & Ravennæ Exarchatus sedem stabilitam, Romam à Longobardis obsessam, Romanum proin Episcopum magnas in angustias redactum; A. DLXXX. *contra Deum,* ita Gregorius idem, *lib.* VII. *epist.* 69. loquitur, *contra pacem Ecclesiæ, in omnium despectum & injuriam Sacerdotum, modestiæ ac mensuræ suæ terminos excedens, & illicitè in Synodo superbum ac pestiferum Oecumenici Patriarchæ* sive Universalis Episcopi, *sibi vocabulum usurpavit.*

Johannes Jejunator Patriarcha Constantinopolitanus Oecumenici titulum sibi vendicat.

Indignantibus multum Pelagio Papa & Gregorio I. Magno, qui apud Imp. Mauritium Antichristi præcursorem insignit, quisquis eum titulum affectat.

XXXIV. Ea res Romanorum Pontificum, uti mos est ingenii humani *contra audentiùs ire*, contentionem auxit, & rabidam stimulavit orexin. Et Pelagius quidem secundus, obsidione urbis Romæ soluta levatus, collecto animo Johannem *districtissima*, uti *loc. cit.* Gregorius loquitur, *increpatione* admonuit, ut se *à novo & temerario superstitionis* nomine cohiberet. In Epistola ejusdem Pelagii ad Constantinopolitanæ Synodi Episcopos scripta inter alia hæc verba habentur: *Adversarius noster Diabolus, qui contra humiles sæviens, sicut Leo rugiens circuit, quærens quem devoret, non jam, ut cernimus, cautos circuit; sed ita validè in quibusdam Ecclesiæ membris dentem figit, ut nulli sit dubium, quin, nisi unanimiter, favente Domino, cunctorum provida Pastorum turba concurrat, omne citiùs ovile dilaniet. Perpenditis, fratres charissimi, quid è vicino subsequatur, cùm & è Sacerdotibus erumpunt tam perversa primordia.* * *Quia enim juxta est ille, de quo scriptum est: Ille est Rex super universos filios superbiæ, quod non sine gravi dolore dicere compellor, dum frater & Coepiscopus noster Johannes mandata Dominica, & Apostolica præcepta, regulasque Patrum despiciens, cùm per elationem præcurrere conatur in nomine*; puta, Antichristum. Manifestè enim ad locum 2 Thess. II. 4. alludit. Subjungit secundam rationem: *quòd ex ea, quam prætendebat, humilitate, universa sibi tentet adscribere, quæ soli uni capiti cohærent, nempe Christo.* Alia eundem in sensum non minùs prægnantia subjicit. Neque minori ardore Johannem hunc Jejunatorem persequitur Pelagii successor Gregorius I. cognomento *Magnus*, qui primus se *servum servorum* appellavit. In Epistola ad Johannem illum, *Universalem* Episcopum dici, & *Solum* Episcopum dici, perinde esse asserit. Revera enim si unus est universalis Episcopus, reliquis non datur esse Episcopis, sed universalis illius Episcopi vicariis duntaxat & subdelegatis. Epistola ad Constantiam Augustam, quæ *Epist. lib. IV. ep.* 34. est:

Per

Per omnipotentem Dominum rogo , inquit , *ne pietatis vestræ tempora permittatis unius hominis elatione maculari :* alludens ut ibi, ita & alibi ad illum ὑπεραιρόμενον *sese efferentem* seu *elatum* de quo S. Paulus 2 Theſſ. II. 4. vaticinatur. Subjicit : *In hac ejus ſuperbia quid aliud , niſi propinqua jam eſſe Antichriſti tempora deſignatur. Quia videlicet illum imitatur* (Luciferum) *qui ſpretis in Sociali gaudio Angelorum legionibus ad culmen conatus eſt ſingularitatis erumpere , dicens : ſuper aſtra cœli exaltabo ſolium , &c. Ero ſimilis Altiſſimo.* Epiſtola ad Mauritium Imp. quæ *lib. IV. Epiſt.* 32. eſt, eodem ſenſu : *Cunctis* , inquit , *Evangelium ſcientibus liquet , quòd voce Dominica Sancto , & omnium Apoſtolorum Petro principi Apoſtolo, totius Eccleſiæ cura commiſſa eſt. Cura ei totius Eccleſiæ & principatus committitur ; & tamen Vniverſalis Apoſtolus non vocatur. Et Vir Sanctiſſimus , Conſacerdos meus , Johannes vocari Vniverſalis Epiſcopus conatur. Exclamare cogor ac dicere : O tempora, O mores! Ea cuncta in Europa barbarorum juri ſunt tradita. Deſtructæ urbes , everſa caſtra , depopulatæ provinciæ, nullus terrarum cultor inhabitat. Et tamen Sacerdotes , qui in pavimento & cinere flentes jacere debuerunt , vanitatis nomina ſibi expetunt, & novis ac prophanis vocabulis gloriantur.* Cumque Mauritius Imperator præcepiſſet, ne frivoli vocabuli prætextu ſcandalum inter Epiſcopos digladiantes exoriatur, Epiſtola ad eundem data, quæ *lib. VI. Epiſt.* 30. eſt ; *Imperialis* , inquit , *pietas penſet, quia alia ſunt frivola, valde innoxia, atque alia vehementer noxia ; Numquid non, cùm Antichriſtus veniens ſe Deum dixerit, frivolum valde erit, ſed tamen nimis pernicioſum? Si quantitatem ſermonis attendimus, duæ ſunt ſyllabæ. Si verò pondus iniquitatis, univerſa pernicies. Ego autem fidenter dico, quia quiſquis ſe univerſalem Sacerdotem vocat, vel vocari deſiderat, in elatione ſua Antichriſtum præcurrit : quia ſuperbiendo ſe cœteris præponit. Nec diſpari ſuperbia ad errorem ducitur, quia ſicut perverſus ille Deus videri vult ſuper omnes homines,*

mines, ita quisquis est, qui solus Sacerdos appellari appetit, super cæteros Sacerdotes se extollit.

Vaticinium Gregorii M. de sequentibus temporibus.

XXXV. Sunt hæc Gregorii Pontificis verè ταλαντιαῖα ῥήματα. Majus tamen illud est, quòd idem Gregorius proximè futuram tempestatem, tanquam ex specula quapiam ante prospiciens, de sequentibus temporibus ita *lib. VIII. Ep.* 36. vaticinatur: *Qui post nos vixerint, deteriora tempora videbunt, ita ut in comparatione sui temporis felices nos æstiment dies habuisse.* Alibi *lib. IV. Epist.* 38. expressius: *Omnia quæ prædicta sunt, fiunt. Rex superbiæ prope est, & (quod dici nefas est) sacerdotum est præparatus exercitus.*

Ec-

ECCLESIÆ ROMANÆ

PERIODUS TERTIA.

Seu

Hiſtoria Eccleſiæ Romanæ Dominationem in Spiritualibus, indultu Phocæ, adipiſcentis, & in doctrina ac ritibus degenerantis.

Inde à Bonifacio III. ſeu A. C. DCVII. ad Gregorium VII. ſeu A. C. MLXXIII. uſque.

BREVIARIUM.

XXXVI. *Phocæ Imperatoris decretum, quo Eccleſia Romana caput omnium Eccleſiarum declaratur à Bonifacio III. confirmatum.*

XXXVII. *Syllogiſmo Pontificum verbis contexto Eccleſia Romana* αὐτοχρῆμ᾽ ἀντίχριστος *convincitur.*

XXXVIII. *Exceptiones eliſæ. Quo ſenſu Eccleſiæ Romanæ Epiſcopi Univerſales, Oecumenici à Patribus dicti?*

XXXIX. *Ab eo tempore verus Papatus in Eccleſiam Occidentis; & ſimul etiam in Eccleſiam Orientis Muhammediſmus introduci cœpit.*

XL. *Honorii Bonifacio ſuccedentis in hæreſin Monothelitarum lapſus, à Gregorio prædictus.*

XLI. *Pontificum ſequentium ſtudia quæ fuerint, exponitur. Agathonis Siculi ſuperbiſſima effata. Theologiæ & bonarum literarum ſupinus iiſdem temporibus neglectus.*

XLII. *Concilium Conſtantinopolitanum VI. in Trullo habitum, à Conſtantino Pogonato ſolo & convocatum, & directum eſt. Romani in eo in ordinem redacti.*

XLIII. *Leonis II. Benedicti II. Sergii I. ambitio.*

XLIV. *Synodus Quini-ſexta Romanæ Eccleſiæ minùs propitia, & ab eadem rejecta.*

XLV. *Eccleſiæ Romanæ ſeculo octavo ſtatus, provehendæ Paparum dominationi idoneus fuit, Imperatore, Exarchis & Longobardis æmulis, Pontificum gratiam aucupantibus. Juſtinianus II. cum Eccleſia Romana conciliationem fruſtra quærit. Papæ Conſtantini pedes oſculatur.*

XLVI. *Hiſtoria certaminis de imaginibus Eccleſiam inter Romanam & Orientales, cui Philippicus Bardanes, & Johannes Patriarcha Conſt. imagines Patrum Concilii VI. è porticu Sophiæ removentes; Conſtantinus verò Papa eaſdem, aliaſque etiam Romæ in porticu Petri collocantes, anſam dederunt. Ea occaſione Eccleſia Romana ab Imperatore Orientali deficit, & mox Longobardis etiam à Pipino & Carolo M. domitis, Romanæ ditionis dominium feudali nexu adipiſcitur.*

XLVII. *Hiſtoria Synodi Generalis ſeptimæ Conſtantinopoli habitæ, qua imaginum cultus damnatus: nec non Nicænæ II. qua idem ſtabilitus eſt. Carolus M. adverſus Synodum Nicænam illam Francofurti Synodum celebrat, & imaginum cultum, libris etiam editis, damnat.*

XLVIII. *Carolo tamen Imperatore liberiùs ſe Papatus movet, benevolentia & liberalitate tum Caroli, tum Inæ Saxonum Regis, in Britannia Denarium S. Petri Pontifici penſitandum inſtituentis adjutus, ceremoniis etiam in Franciam introductis, & Epiſcopis appellatione Romam conceſſa.*

XLIX. *Religionis prora & puppis quibus tum in rebus constiterit? Novelli ritus Caroli tempore in Ecclesiam invecti. Crassa ignorantia Cleri.*

L. *Seculi IX. historia ex Pontificum ejusdem rebus liquet.*

LI. *Electio Stephani V. & Paschalis I. anomala.*

LII. *Eugenius II. in schismate eligitur. Valentinus osculum pedum à senatu Romano primus admittit.*

LIII. *Synodi Parisiensis ad Ludovicum Imp. de Nicæna II. Synodo rescriptum. Eugenii II. in iconolatria tuenda obstinatio.*

LIV. *Gregorius IV. Ludovici filios adversus Patrem fovet, & anathema comminatus, ab Episcopis Galliæ spernitur. Sergius II. Os porci, electus Papa, primus nomen mutat. Idem, & post ipsum Leo IV. sedem, neglecto Imp. consensu occupant. Johannes VIII. fæmina.*

LV. *Nicolai I. judicari se à seculari potestate, eò quòd Papa à Constantino Deus vocatus fuerit, vetantis: Lotharium excommunicantis: cum Michaele Imp. Constantinopolitano ob Photium Ignatio substitutum expostulantis, & anathema eidem intentantis: Ravennatensem Ecclesiam opprimentis: Sacerdotes conjugatos persequentis insolentia.*

LVI. *Historia controversiæ de Prædestinatione Godeschalcum inter & Rabanum Maurum ac Erigenam Scotum agitatæ, ex qua declinatio orthodoxæ de gratia & prædestinatione doctrinæ colligitur.*

LVII. *Hadriani II. molimina adversus Carolum Calvum, ab Hincmaro & ipso Rege fortiter repressa.*

LVIII. *Historia Synodi octavæ Oecumenicæ, in qua Photio ob reprehensum Basilium Imperat. parricidam deposito Ignatius substituitur, parricidæ partes Hadriano fovente in cujus gratiam in eadem primatus Papæ & imaginum cultus confirmatus est.*

LIX. *Johannes IX. tres Augustos pronuntiat. Unde posthac titulus Imperatoris Papæ beneficium esse cœpit.*

LX. *Hadriani III. decreta, ne in creando Pontifice Imperatoris authoritas exspectetur: utque post mortem Imper. Crassi Regnum Italicis Principibus cum titulo Imperii tribuatur.*

LXI. *Stephani VI. Sanctio, ut leges Ecclesiæ Rom. sint irrefragabiles. Stephani VII. adversus cadaver Formosi horrenda sævitia: vindicantibus mox Formosum successoribus.*

LXII. *Baronii de infelicitate illorum temporum, & monstris sedi Rom. ab Adelbertis Thuscis impositis querela. Successionis Paparum turbatio.*

LXIII. *Historia certaminis Sacramentarii inter Paschasium Ratbertum & Rabanum Maurum, ac Bertramum agitati.*

LXIV. *Potestatem Pontificis temporalem circa ea tempora multum fictæ donationes Constantini M. Ludovici Pii & Othonis M. promoverunt, quarum* νοθεία *panditur. Spiritualem eorundem potestatem firmârunt Epistolæ Decretales primis Pontificibus eodem tempore per fraudem suppositæ.*

LXV. *De Seculi decimi miseranda facie querela Bellarmini & Baronii.*

LXVI. *Romæ tum sordidissimæ meretrices, Theodora & Marozia imperitârunt. Gerberti & Genebrardi de eodem seculo querimonia.*

LXVII. *Infelicitatis illius causæ nunquid penes Imperatores Germanos hæserint?*

LXVIII. *Seculi illius Pontifices à Gerberto*

LXIX. *nec non Platina, Stella, Baronio, Genebrardo graphicè depicti. Exempla nonnullorum producuntur.*

LXX. *Cleri totius corruptio immanis.*

LXXI. *Novas hæreses seculum isthoc nullas protulit, quia in Prælatos & Monachos hæretici fugerunt omnes.*

LXXI. *Ecclesiæ circa annum millesimum status ex Wernero, Glabro Radulpho repræsentatur.*

LXXII. *Seculum decimum ferreum à Dithmaro appellatum quo revelandum, vel revelatum jam esse Antichristum, passim percrebuit.*

LXXIII. *Silvestri II. Necromantia. Discipuli & successores ejus eodem, aliisque etiam criminibus infames.*

LXXIV. *Cardinalium nomen tempore Benedicti IX. in pretio esse incipiti. Cardinalis fixus Ecclesiæ minister. Eorum definitio verbis M. Anton. de Dominis texitur.*

LXXV. *Potestas eorum unà cum Papæ potestate crevit; Seculo inprimis undecimo quo primæ in eligendo Papa partes iis sub Nicolao II. decretæ. donec excluso ab ea electione Imperatore & Clero reliquo, solis iis jus hoc cessit. Ita sub appellatione ecclesiastica Principes seculares facti sunt.*

LXXVI. *Ea ratione Papa Christi æmulus collegium Apostolicum, ex Cardinalibus conflatum, constituit.*

LXXVII. *Cardinalium ex eo tempore prærogativæ multiplices.*

LXXVII. *Galerus ruber senatus hujus Edomitici tessera. Cujus auctoramento principes hujus seculi viri ad Pontificias partes trahuntur.*

LXXVIII. *Certaminis Sacramentarii continuatio per Berengarium, ad horribilem palinodiam coactum. Libertati restitutus idem veritatem ad finem usque vitæ asseruit.*

XXXVI. AN verò Gregorium, quem supra vaticinantem induximus, ex semet ipso ea prolocutum esse, an prophetâsse potiùs, quòd esset Pontifex anni illius, putabimus? Quicquid sit, augurium vatem non fefellit. Successores enim ejus, quod in Johanne Constantinopolitano gravissimè meritò detestatus Gregorius est, ipsimet avidissimè rapuerunt, raptum defensitarunt quibus libet interdictis, & præfractè, si quid aliud. Phocas enim, alter Zimri, Domini sui, Mauritii sub ipso ferali ictu justa Dei judicia celebrantis, cujusque centurio fuit, occisor nefarius, *Tyrannus Calydonius σι-*

Phocæ Imperatoris decretum, quo Ecclesia Romana caput omnium Ecclesiarum declaratur, à Bonifacio III. confirmatum.

 δήρῳ

δήρῳ περίφρακτος μιξοβάρβαρος ἄνθρωπος *ferro obtectus, homo semibarbarus, de Cyclopum genere, in modesta purpura centaurus petulantissimus, cui de ebrietatis Regno erat certamen* (en notas, quibus Phocam Pontificii Regni architectum coætaneus ejus Theophylactus Simocatta insignivit:) *rogante Papa Bonifacio* (tertio, patria Romano, A. DCVII. electo Pontifice) *statuit, sedem Romanæ Ecclesiæ caput esse omnium Ecclesiarum, quia Ecclesia Constantinopolitana primam se omnium Ecclesiarum scribebat*, uti Beda *de sex ætatibus mundi*, Paulus Diaconus *Rerum Romanarum lib. II.* Anastasius Bibliothecarius *in vita Bonifacii III.* aliique commemorant; vel, uti Pomponius Lætus *in Hist. Rom. compendio* loquitur: *Vrbem Romam totius salutaris vitæ caput esse sanxit, cùm antea propter sedem Principis Constantinopolis haberetur.* Erat nempe Phocas Cyriaco Patriarchæ infensus, tantoque magis Romani Pontificis exquisitis adulationibus appetitus, ut Constantinopolitani odio, & in favorem Romani non tantùm Ecclesiam Romanam *Ecclesiarum omnium caput*: Sed Romanum etiam Episcopum *Vniversalem* seu *Oecumenicum* Ecclesiarum scil. omnium *Episcopum* esse, dicique debere statuerit. Quod imperiale scilicet statutum Bonifacius mox in Synodo Episcoporum LXXII. sanciri jubens, simul definivit, *electionem Episcopi à Clero pariter & populo fieri debere, eamque ita ratam fore, si à Principe civitatis approbata esset, & si summus Pontifex denique his verbis authoritatem suam interposuisset: Volumus & jubemus:* uti in vita ejus Platina loquitur.

Syllogismo Pontificum verbis contexto Ecclesia Romana αὐτοκατάκριτος convincitur.

XXXVII. Fingamus hic ad vivos redire Gregorium, quid dicturum putamus, si successorem suum titulo superbientem *Vniversalis Episcopi*, quem tantoperè in Johanne Constantinopolitano damnaverat, vidisset? Saltem αὐτοκατάκριτος Sedes Romana efficitur Syllogismo ipsorum Pontificum verbis consuto: *Qui Episcopus universalis appellari vult, Antichristi præcursor est. Bonifacius tertius Vniver-*

versalis Episcopus appellari & vult, & ut appelletur, poscit, obtinetque. Bonifacius igitur tertius, si non Antichristus ipse, at ejus certè præcursor est.

XXXVIII. Neque hic tralatitia κρηισφύγετα moramur, cujusmodi sunt, *Phocam universalem Episcopatum Romani non instituisse, sed asseruisse: ante Phocam titulo capitis Ecclesiæ, universalis Episcopi ab Imperatoribus aliisque Romanos exornatos esse.* Aliter longè Scriptores vetusti. Paulus Diaconus scriptor coævus *lib. IV. cap.* 37. *de gestis Longobard.* sic: *Phocas, rogante Papa Bonifacio, statuit,* (en statutum novum, non veteris statuti assertionem!) *Sedem Romanæ & Apostolicæ Ecclesiæ caput esse omnium Ecclesiarum*, &c. Sic etiam posteriores, Freculphus, Regino, Anastasius, Hermannus Contractus, &c. qui omnes: *Bonifacius rogavit, obtinuit, impetravit à Phoca, ut esset, vel haberetur caput omnium Ecclesiarum.* Nonnulli etiam Phocæ *authoritate* factum esse caput Ecclesiarum. Sigonius *de Regno Italiæ lib. II.* scribit, Bonifacium ad Phocam legationem misisse, quo *decretum* obtinuerit, *ut sedes B. Petri esset prima omnium Ecclesiarum.* Sanè etiam Justinianus (siquidem γνήσιος ejus Epistola est) ante Phocam Ecclesiam Rom. *omnium Ecclesiarum caput* insignivit, sed eodem utique sensu, quo etiam Constantinopolin *caput omnium aliarum Ecclesiarum* esse dixit. Mos fuit S. Patribus, omnes Patriarchas Oecumenicos seu Universales, hoc est, universalis Ecclesiæ contutores, seu Catholicæ Ecclesiæ curam in sua portione, suoque districtu gerentes (quamquam ne is quidem sensus Gregorio placuit, apertè testato, à suis antecessoribus vocabulum id rejectum esse) nuncupare; quod abundè à nostris probatum. In ipsa Synodo Chalcedonensi Mennas Constantinopolitanus Episcopus passim *Oecumenicus*; in Nicæna Tharasius *Patriarcha generalis* ab ipso Adriano Episcopo Romano vocantur. Observatumque jam olim etiam Benedicto Renato,

Exceptiones elisæ.

Quo sensu Ecclesiæ Rom. Episcopi universales Oecumenici à Patribus dicti?

S. Euſtachii apud Pariſianos Parocho, in amica Diſquiſitione ſuper Doctrina Hugenottorum, Patres aliquando univerſaliùs de Eccleſia Romana locutos eſſe, eò quòd per Romanam Eccleſiam Occidentalem ſeu Latinam, Orientali ſeu Græcæ, contradiſtinctam intellexerint, & à ſede præcipua ac Metropoli utrumque Imperium atque Eccleſia denominata fuerit. Ut manifeſtum planè ſit, Phocam *capitis Eccleſiarum*, & *Vniverſalis Epiſcopi* titulum, qui communis antehac fuerat, Romano ita appropriâſſe, ut ab ejus communione Conſtantinopolitanus, aliique excluderentur, & Romanus in poſterum rerum in Eccleſia potiretur ſolus. Unde perpetuum Occidentalem inter & Orientalem Eccleſiam ſchiſma poſthac inceſſit, malumque paulatim factum immedicabile eſt.

Ab eo tempore verus Papatus in Eccleſiam Occidentis, & ſimul etiam in Eccleſiam Orientis Muhammediſmus introduci cœpit.

XXXIX. Ex hoc tempore verus Papatus in Eccleſiam Romanam invehi, errores & ſuperſtitiones in ea incrementum capere, ſacra omnia refigi & refingi, paulatim ex ſerpigine gangræna naſci. Plurimis tamen in Oriente & Occidente, Gallia cumprimis, Germania & Britannia in maximi momenti rebus, in quibus ſumma ſalutis vertitur, à Romani Pontificis ſententia divortio facto diſcedentibus. Accedit, quòd circa id ipſum tempus in Oriente exortus eſt Pſeudopropheta Muhammed, cujus ſectatores Saraceni mirabiles adeò ſucceſſus habuerunt, ut tertio poſt exceſſum illius anno, Omaro dynaſtiam capeſſente, intra ſexennii ſpatium Ægyptum, Arabiam, Phœniciam, Palæſtinam, Syriam, Meſopotamiam occupaverint. Sic duæ voragines, duo ſcopoli, duo carcinomata Eccleſiæ externæ corpus invaſerunt corripueruntque ſubitò.

Honorii Bonifacio ſuccedentis in hæreſin Monothelетarum

XL. Jam ante Gregorius M. *Si unus Epiſcopus vocaretur Vniverſalis, corruituram Eccleſiam univerſam, ſi unus caderet*, prædixerat. Augurio illi fidem ſtatim fecit ſpecimen notorium, Honorii, quarti poſt Bonifacium Papæ, qui A. DCXXVI.

DCXXVI. Bonifacio V. successit, lapsus, ex quo cernere fuit, quàm lubrica res sit, à fide unius hominis pendere. In Monotheletarum scilicet hæresin præçeps lapsus, errorem suum literis ad Sergium Constantinopolitanum datis, & in Synodo Sexta Universali, actione duodecima & decima tertia prolatis, omniumque Patrum judicio igni damnatis, prodidit. Anathemati proin etiam in Synodo Nicænæ secunda, actione ultima: nec non in Octava ab Adriano Papa subjicitur. Egregium scilicet Papam, Episcopum Universalem, & caput omnium Ecclesiarum! quem Wicelius dicit fuisse *bonum virum, sed malum Papam & Pastorem negligentem*, reformatorem scilicet Cleri in rebus ludicris observandis, non in Verbo Dei propagando. Licet verò ab hæreseos nota liberare eum Bellarminus conetur, à doctissimo tamen nuper Sorbonista Launoio, Epistolis ea de re editis, ejusdem reus apertè peragitur.

lapsus, à Gregorio productus.

XLI. Sequentium Pontificum, Honorii ipsius, Zephyrini, Theodori, Martini, Eugenii, Vitaliani &c. studium fuit, non tam Ecclesiam Dei vivæ vocis præconio ædificare, & lapides vivos undique congerere: quàm magnifica Templa, sacella, statuas exstruere, aliisque etiam ridiculis περιεργίαις operam omnem navare; ad exteras regiones quosdam à latere ablegare, non Evangelium promulgaturos, sed ceremonias ritusque Romanos, Cantum, Latinum officium, Horas, altaria, organa, cereos, & nugamenta similia; præ cæteris autem primatum Papæ, Phocæ suffragatione collatum obtrusuros. Agatho certè Siculus A. DCLXXVIII. Papale solium adeptus *D. 19. C. sic omnes 2.* Papaliter ita pronunciat: *Sic omnes Sanctiones Apostolicæ sedis accipiendæ sunt, tanquam ipsius Divina voce Petri firmatæ.* Ad Constantinum etiam Pogonatum scribit idem, *Ecclesiam Apostolicam* (Romanam) *nunquam*

Pontificum sequentium studia quæ fuerint, exponitur.

Agathonis Siculi superbissima effata.

quam à Via veritatis deflexisse, sed illibatam permansisse, nec errare potuisse, secundum ipsius Salvatoris Divinam pollicitationem, quam suorum discipulorum Principi in Sacris Evangeliis fatus est.

Theologiæ & bonarum literarum supinus iisdem temporibus neglectus.

Sub eodem tamen Papa tantam bonarum literarum sterilitatem, & Theologiæ universæ neglectum Ecclesiam pervagatum esse, ut ne unus quidem Romæ Theologus fuerit, & Theodorus Theologus nequicquam ex Britannia accitus fuerit; Papæ ipsius testimonio Baronius ad A. DCLXXX. confirmat. Scilicet omnia sapientiæ cœlestis mysteria in penetrale & adytum novi Apollinis, Universalis Episcopi immeârunt.

Concilium Constantinopolitanum VI. in Trullo habitum à Constantino Pogonato solo & convocatum & directum est. Romani in eo in ordinem redacti.

XLII. Anno DCLXXX. Constantinopoli in Trullo ad compescendos Monotheletas, Synodus VI. habita est, indicente non Agathone, sed Constantino Pogonato, uti Zonaras, Gratianus, Anastasius disertè testantur. Agatho ipse Cæsari vocanti *promptam obsequentiam se exhibere* testatur. In literis ad Agathonem & Episcopos Romanos, nec non Gregorium Constantinopolitanum, illos *Papas Universales*, hunc *Patriarcham Universalem* vocat. Præses seu *Præsidens* non alius in omnibus Concilii actis, quàm Constantinus designatur. Neque Agatho ipse in Concilio ὑπεροχὴν supra alias Ecclesias venditare ausus, se per Legatos suos in parium curia sedere perspexit. Quin Episcopum Romanum ejus Synodi Patres, juxta antiquum Synodi Constantinopolitanæ decretum ita in ordinem redigunt, ut ἴσων ἀπολαβεῖν πρεσβείων *pari dignitate frui* & Romanum & Constantinopolitanum sciscant. Adeò nondum in Orientem *Universalis* potestatis fimbrias, ut ut concupiverint, dilatare Romanis integrum fuit.

Leonis II. Benedicti II. Sergi I. ambitio.

XLIII. Agathonis Successor Leo II. à Constantino impetravit, ut qui Archiepiscopus Ravennæ imposterum eligetur, Romam ordinandus se conferat, ea tamen lege, ne quid pro Pallio ab eo exigatur. Amplius quid ab eodem

eodem Benedictus II. obtinet, ut scilicet quem Clerus, populus & exercitus Romanus Pontificem delegerit, is è vestigio, non exspectata vel Imperatoris, vel Exarchi licentia, confirmetur & consecretur. Quæ libertas quàm noxia fuerit, mox in electione Cononis aliorumque emicuit. Cononis successor Sergius I. schismate populi suborto, aliis Theodorum Archipresbyterum, aliis Paschalem Archidiaconum obtrudere molientibus, ex media populi turba raptus Papa creatur, & ilico ab omnibus, ipsis etiam rivalibus, salutatur; vel, ut Sigonius, recentiori adulatione, ait, *adoratur*. Eo sedis hujus superbia, & invadendæ ejusdem cupiditas, & ambitio jam processerat.

XLIV. Eodem Sergio Pontifice Anno DCXCII. Constantinopoli in Trullo, authoritate Justiniani Rhinotmeti à Callinico Patriarcha convocata, celebrataque adeò est Synodus, cui vulgò πεντέκτης, *quini-sextæ* nomen inditum est, eò quòd quintæ & sextæ Synodi generalis, in quibus Canones de Disciplina, regimine, ritibus, moribus Clericorum & Monachorum decreti nulli fuerant; quoddam supplementum esset. Varios ibi Canones Ecclesiæ Romanæ disciplinæ, praxi, authoritati oppositos, seu, uti Anastasius in vita Johannis VII. loquitur, *capitula Romanæ Ecclesiæ contraria* videre est. Quamobrem etiam moderni Ecclesiæ Romanæ gnathones Synodum erraticam, & nonnulli etiam planè confictam appellare non verecundantur; licet ab ipso Sergio, ea parte, qua Ecclesiæ Romanæ authoritatem non lædit, subscripta, aliisque etiam Pontificibus approbata constet. Auxeruntque Canones hi schisma jam ante coeptum Orientales inter & Occidentales, fatente Baronio, *eorum causa diu Græcos inter & Latinos disceptatum esse.*

Synodus quini-sexta Romanæ Ecclesiæ minus propitia & ab eadem rejecta.

XLV. Seculi *octavi* status Romanorum Pontificum domi-

Ecclesia

Romanæ seculo octavo status provehendæ Paparum dominationi idoneus fuit, Imperatore, Exarchis & Longobardis æmulis, Pontificum gratiam aucupantibus.

minationi provehendæ idoneus fuit. In Oriente remoti adeò, sedebant Imperatores. Italiam barbari, Longobardi invaserunt. Subditi Romani ab obsequio paulatim Imperatoris Constantinopolitani se subduxerant, Exarchorum imperium exuere parati. Omnes hæ partes Romanorum Pontificum gratiam ambiverunt. Imperator & Exarchi, ut se adversus Longobardos & subditos infideles, favore eorum freti, munirent: Longobardi haud segniores, ut imperium malis artibus quæsitum stabilirent. Proin A. DCCV. Johanni VII. Aripertus Longobardorum Rex, immania scelera sua expiaturus, qui jam Seculi illius error & terror fuit, Alpes Cottias in patrimonium donavit, quas Taurino Genuam usque indeque in Gallias Blondus & Platina extendunt. Ex adverso Justinianus II. domesticis seditionibus conflictatus, imperio exutus, ac demum restitutus, & vindictam spirans, eundem Pontificem Johannem VII. demulcere conatur, missis ad eum Actis Synodi Sextæ, *ut*, verbis Anastasii utor, *quæ ei visa essent, stabiliret, & quæ adversa, renuendo excluderet.* Sic utriusque Ecclesiæ Orientalis & Occidentalis reconciliationem tentare voluit. Cœterùm Papa schisma sibi futurum conducibilius ratus, Legatos re infecta remisit. Post Imperator idem Callinicum Patriarcham, oculorum usura privatum, Romam ad Constantinum Papam gratificaturus ei, misit: Papamque ad se Constantinopolin invitavit, seu, uti Paulus Diaconus loquitur, *ad se venire jussit*, specie consilii de Republica cum ipso ineundi; revera, ut honoribus cumulatum sui eum beneficii faceret. Adventantis Papæ *pedes* Imperatorem *Regium* (diadema) *in capite habentem exosculatum*, Paulus Diaconus idem tradit, addens, Justinianum cuncta Ecclesiæ Romanæ privilegia innovâsse, & Papam Romam onustum muneribus dimisisse.

Justinianus II. cum Ecclesia Romana conciliationem frustra quærit.

Papæ Constantini pedes osculatur.

XLVI. Mox

Historia certaminis de Imaginibus Ecclesiam inter Romanam & Orientalem, cui Philippicus Bardanes & Johannes Patriarcha Constant. imagines Patrum Concilii VI. è porticu Sophiæ removentes: Constantinus verò Papa easdem, aliasque etiam Romæ in Porticu Petri collocantes, ansam dederunt.

XLVI. Mox certamen de Imaginibus, earumque cultu Romanam & Orientalem Ecclesiam admodum exercitam habuit. Certaminis occasio incidit in A. DCCXII. quo Philippicus Bardanes Imperator, & Johannes Patriarcha Constantinopolitanus Monotheleta uterque, Concilio Oecumenico sexto, quo Monotheletis Anathema dictum est, reprobato, Synodi ejus Patrum imagines è Porticu S. Sophiæ, ubi paulo ante à Justiniano collocatæ fuerant, sustulerunt. Mox Constantinus Papa in adversum nixus, Romæ celebrata Synodo, easdem imagines, additis etiam præcipuorum, qui præcedentibus Conciliis intererant, Patrum imaginibus, in porticu S. Petri collocavit: definiens insuper, etiam in Templa imagines inferendas esse. Hinc quæstio de imaginibus non accessoria amplius mansit, sed principalis evasit; Papa Constantino Philippicum *in Iconomachiæ hæresin lapsum* (ita Platina) imperio spoliare auso. Leo tertius Isaurus A. DCCXVII. Imperio admotus mox edictum adversus imagines A. DCCXXVI. promulgat, & Constantini successorem Gregorium II. cui *Dialogi* nomen erat, ab imaginum tutela dehortatur graviter. Ille adversus Imperatorem æstuans, Ravennates, Venetos populumque omnem adversus Imperatorem & Exarchum concitat. Quo facto effrenes populi in Paulum, Ravennæ Exarchum, impetu facto, universam Italiam seditione, rapina, cœdibus implent. Ac tandem tot tantisque sceleribus obligati Romani, si quidem vera est narratio authorum Græcorum, Zonaræ, Theophanis & Cedreni (quam nuper tamen Launojus *Epist. lib.* 7. suspectam reddere conatus est) ab obsequio & fide Leonis Orientalis Imperatoris, sublato mox etiam Exarchatu, ducentos annos in Italia obtinente, desciscunt, & solenni Sacramento se Pontificis Romani vitam statumque in perpetuum defensuros, & authoritati ejus obtemperaturos

Ea occasione Ecclesia Rom. ab Imperatore Orient. deficit, & mox Longobardis etiam à Pipino & Carolo M. domitis, Romanæ ditionis dominium feudali nexu adipiscitur.

recipiunt. De quo ita Sigonius *de Regno Italiæ lib.* 2. ſcribit: *Ita Roma Romanuſque Ducatus à Græcis ad Romanum Pontificem propter infandam eorum hæreſin* (Iconomachiam) *impietatémque pervenit:* exactis à Romanis Epiſcopis Italia Orientis Imperatoribus deinceps oculos Romam verſus cum ſuſpiriis & gemitibus vix contorquentibus. Unus ſupererat metus à Longobardis, in Italia tum latè dominantibus, quorum imperio Pipini, quem ſuccollaturum ſibi Zacharias Papa abdicato (ſi narrationi Trithemii & Sigonii, quam idem eodem libro Launojus in dubium etiam revocat; fides haberi poteſt) Childerico, ceu minùs ad deſtinata exequenda idoneo, Regem Francorum fecerat, & Caroli M. operâ excuſſo, adeoque vicina potentia remotioris auxilio ſubruta, Papa Romanæ ditionis dominium obligatum feudali vinculo adeptus eſt; quo jure, quave injuria, nihil ultra dicere attinet; *rebus certè*, ut Sigonius idem *loc. cit.* loquitur, *pro Eccleſiæ ſalute, & ſedis Apoſtolicæ authoritate, non tam piè, quàm proſperè geſtis.*

Hiſtoria Synodi Generalis Septimæ Conſtantinopoli habitæ, qua Imaginum cultus damnatus: nec non Nicænæ II, qua idem ſtabilitus eſt.

XLVII. Ano DCCLIV. ſub Conſtantino Copronymo Conſtantinopoli indicta & habita eſt Synodus Generalis Septima, ex Epiſcopis trecentis triginta octo conflata, qua, exploſis aliis imaginibus *unica* definitur eſſe *imago ab ipſo Chriſto inſtituta, nimirum panis & vinum in Euchariſtia, quæ repræſentant Chriſti corpus & ſanguinem.* Cui Synodo poſt triginta tres annos A. DCCLXXXVII. ſe oppoſuit Synodus Nicæna Secunda ληϛρικὴ ſeu *latrocinalis* vulgò dicta, annitente Irene, Leonis IV. conjuge, & Conſtantini Septimi tum adhuc impuberis matre, quæ Adriano I. Rom. Pontifici & imaginibus ſimul addicta, cum eodem Papa conſpirans eò denique rem perduxit, ut imagines honorandas, venerandas, ſalutandas, oſculandas, incenſis, cereis proſequendas, publico decreto ſanciretur. Cui poſt decreto ſe oppoſuere Conſtantinus ipſe factus adultior,

tior, à matre Irene, veriſſima Erynnide, & oculis & vita propterea orbatus: Conſtantini ſucceſſores, Nicephorus, alii, & Græci in univerſum: nec non Carolus M. ipſe ſcriptis quatuor adverſus cultum imaginum libris, & habita Francofurti (A. DCCXCIV. Synodo, ex Epiſcopis Francis, Germanis, Italis, Anglis pluribus conflata, qua, uti Walafridus Strabo, Author Annalium Fuldenſium, loquitur, *Pſeudo-Synodus Græcorum pro adorandis imaginibus habita, & falsò Septima vocata ab Epiſcopis damnata eſt.* De eadem Synodo ſic Hincmarus Rhemenſis Archiepiſcopus libro contra Hincmarum Laudunenſem edito: *Tempore Caroli Magni Imperatoris, juſſione Apoſtolicæ ſedis, Generalis Synodus in Francia, convocante præfato Imperatore, celebrata, & ſecundùm Scripturarum tramitem, traditionémque majorum, ipſa Græcorum Pſeudo-Synodus deſtructa, & penitus abdicata eſt. De cujus deſtructione non modicum volumen, quod in Palatio adoleſcentulus legi, ab eodem Imperatore Romam eſt per quoſdam Epiſcopos miſſum.* Paulò poſt: *Authoritate itaque hujus Synodi nonnihil repreſſa eſt imaginum veneratio. Sed tamen Hadrianus & alii Pontifices in ſua opinione perſeverarunt, & mortuo Carolo ſuarum puparum cultum vehementiùs promoverunt; adeò ut Ludovicus Caroli filius, libro longè acriori inſectatus ſit imaginum cultum, quàm Carolus.* Cùm igitur Græci, Occidentales Franci, Alamanni, Itali, Angli, à Concilii Nicæno, à Pnntificiis Legatis directo, pro & univerſali ſe venditantis, & à Pontifice ipſo Hadriano confirmati definitione libere receſſerint, neque minùs tamen pro Chriſtianis & orthodoxis habiti fuerint, (quis enim Divum Carolum, quis tot Epiſcopos hæreticos dixerit?) citra orthodoxiæ periculum à definitionibus Conciliorum Pontificiorum, Tridentini nominatim, cùm ab iis violatam eſſe legem Dei credi poteſt, recedi, fusè eruditéque Celeberrimus Allixius, diſſertatione peculiari confecit.

Carolus M. adverſus Synodum Nicænam illam Francofurti Synodum celebrat, & Imaginum cultum, libris etiam editis, damnat.

Carolo tamen Imperatore liberiùs se Papatus movet, benevolentia & liberalitate adjutus, ceremoniis etiam in Franciam introductis, & Episcopis appellatione Romam concessa.

XLVIII. Liberiùs nihilominus Papatus Romanus, Carolo Imperatore, lacertos movit, Pontificum obsequiis claritudinem & protegens, & provehens. Stephanus Papa jam ante Pipino retaliaturus Francorum Regibus Imperiales dignitates & titulos decreverat, eúmque populi Romani nomine *Patritium* dixerat. Carolus Filius post aliquot in Italiam expeditiones prosperè susceptas, Franciæ jam, Italiæ & Germaniæ Dominus, meruit, ut primùm *Patritius Romanus*, mox etiam à Leone tertio, authoritate non propria, sed populi Romani, uti disertè Sigebertus Gemblacensis, Marianus Scotus, aliique testantur (quicquid etiam hic Baronius aliique sedis Romanæ gnathones pertendant, immane dogma inde eruentes, Episcopi Romani jus esse, Imperia & Regna mutare & transferre) Imperator Romanus proclamaretur, coronaretúrque. Ubi Leonem suo populíque nomine non imperium Carolo, seu rem (nam Franciæ, Italiæ, Germaniæ jam tum dominio potitus erat) sed rei & imperii titulum duntaxat contulisse, nuper Joh. de Bussieres Jesuita *Hist. Franc lib.* 4. fatetur. Transegeratque jam Carolus cum Imperatoribus Orientis, ea lege, ut *Imperator* diceretur uterque; Carolus & posteri Occidentis: Orientis cæteri. Sicut autem gratia gratiam parere, & manus manum lavare solet: ita Carolus benefactis Paparum hostimentum retulit, Pipini donatione non confirmata duntaxat, sed immodicè etiam aucta: universis ferè opibus, quas Hunnis eripuit, in Ecclesiæ ærarium illatis: Episcopis vicissim pro modo liberalitatis, (uti quidem ipse Petrus de Marca *de Concordia Sacerd. & Imp. lib. VIII.* 19: 2. fatetur) de rigore antiquæ pœnitentiæ remittentibus: Ecclesiæ Romanæ ceremoniis plerisque in Franciæ Regnum introductis; &, quod Pontificiæ dominationis Palladium est, Episcopis Metropolitanorum vel Comprovincia-

cialium judicio non acquiescentibus appellatione ad Papæ judicium concessa. Neque Francos duntaxat Reges propitios adeò Pontifices experti sunt; sed Inam etiam, Regem Occidentalium Saxonum, cui tum Britannia parebat. Ejus enim indultu Britanniam universam Gregorio III. ita factam tributariam esse, ut ex singulis domibus quotannis singuli denarii (*Denarium S. Petri* insignire moris erat) S. Petro, seu Romanæ sedi pensitari debuerint, Polydorus Vergilius testatur.

XLIX. Quibus tum gradibus mediisque Romanorum Pontificum, qui legitimi Domini, Orientalis Imperatoris & Exarchorum jugum iniquis prætextibus excutere religioni non duxerunt, Francorum Reges deposuerunt, Longobardos Francorum operâ Italia exegerunt, Francorum Regum indulgentia abusi turpiter sunt; authoritas & potestas in majus processerunt, Catalogus Testium veritatis *lib. VIII. pag.* 732. &c. Aphorismis plus quàm quinquaginta κατὰ λεπτὸν edisserit. Præterea religionis circa ea tempora prora & puppis in propagando Papæ suprematu, imaginum & sanctorum veneratione, cantionibus, Missarum solennibus, consecrationibus, oblationibus, orationibus apud statuas, imagines, reliquias, Festorum observantia, Templorum ornatu, cœlibatu Sacerdotum, votis Monachorum, aliisque oculiferiis meris constituta est. Sigillatim autem circa id tempus Missæ solitariæ seu privatæ, lex abstinendi à certis cibis, puta graculis, leporibus, fibris aliisque injuncta pœnitentibus, uti ex Gregorio II. Epistolis & Zacharia ad Bonifacium liquet: novæ peregrinationes institutæ ad Ecclesias noviter constructas, qualis in Galliciam ad Jacobum Majorem, hoc potissimùm tempore repertum Compostellæ, Carolo M. Ecclesiam illam privilegiis dotante; juramentum Episcoporum, quo se erga Romanam sedem obstrinxerunt, præ-

Religionis prora & puppis quibus tum in rebus constiterit?

Novelli ritus in Ecclesiam invecti.

eunte

eunte Bonifacio in formula Tomis Conciliorum inserta; apices dignitatum in Ecclesia, quales sunt Abbatum, Episcoporum, Archiepiscoporum, diribitore Papa; ritus ἀποθεώσεως à Leone III. Divinos honores Guiberto, Verdensi Episcopo decernente; (quam primam Canonizationem se legisse Bellarminus *lib.* 1. *de Sanct. Beat.* fatetur) originem sumpserunt. Et hæc omnia Ecclesia Romana Ecclesiis aliis, Gallicis, Britannicis, Germanicis, Hispanicis, cumprimis iis, quæ ad Christum recens conversæ sunt, obtrudere primas inter curas, nihil non in hisce indulgente Carolo, habuit. Denique ignorantiæ tenebris ita immerso clero, ut in ordinando Episcopo non doctrina quæpiam exquisitior, & in Sacris Literis subactum judicium, sed peritia modò cantandi orationem Dominicam, Symbolum & Psalterium, Computum recitandi requisita fuerit, *nihil mirum* (ita Mezeræus Pontificius *Hist. Gallic. Tomo I. in Carolo M.* arguit) *crassam ignorantiam occupâsse plebes. Religio tota conversa erat in superstitiones.*

Crassa ignorantia Cleri.

L. Cujusmodi seculo *nono* Ecclesiæ Romanæ facies fuerit, Pontificum illius seculi historia, & res iis sedentibus gestæ propalant. Fuerunt autem Pontifices ordine Stephanus V. Paschalis I. Eugenius II. Valentinus, Gregorius IV. Sergius II. Leo IV. Johannes VIII. Fœmina, Benedictus III. Nicolaus I. Hadrianus II. Stephanus VI. Formosus, Bonifacius VI. Stephanus VII. Ἀξιομνημόνευτα nonnulla commemorare haud pigebit.

Seculi noni historia ex Pontificum ejusdem rebus liquet.

LI. Stephanus V. *contra legem*, ita Aimonius *lib. IV. p.* 103. loquitur: *electus & ordinatus*, non exspectato scilicet Imperatoris jussu; errorem mox emendaturus, *omnem populum Romanum fidelitatem cum juramento promittere Ludovico jussit.* Ejus etiam sanctio *D.* 69. *C. quia sancta* 28. extat, *ut Pontifex convenientibus Episcopis & universo Clero eligatur, præsente Senatu & Populo; utque sic electus ab omnibus præsentibus Legatis*

Electio Stephani V. & Paschalis I. anomala.

gatis Imperialibus consecretur. Neque tamen ei sanctioni pondus fuit in electione successoris Paschalis I. qui inscio Imperatore Ludovico Pio Papa creatus, Cleri & populi impetum apud Cæsarem causatus est, monente Romanos Cæsare, *ne deinceps Majestatem læderent, & Majorum ut statuta in Pontifice creando servarent.*

LII. Eugenius II. A. DCCCXXIV. Papa electus est in schismate, cujus componendi gratia missus à Ludovico Lotharius filius, *qui*, Aventini *lib. IV. Annal.* verba sunt, *statum Reipub. quem superiorum Pontificum ambitio immodica, insatiabilis avaritia, versutiáque improba conturbârat, componit, intercepta direptáque fraude à aminibus Flantiquis possessionibus reddidit.* Superbiæ quinetiam Pontificum specimen præbuit Successor Eugenii Valentinus, cujus electi & ad Lateranense Patriarchium deducti pedes *omnis Romanorum Senatus* (ita Anastasius loquitur) *osculatus est.*

Eugenius II. in schismate eligitur.

Valentinus osculum pedum à Senatu Romano primus admittit.

LIII. Anno DCCCXXIV. Michael & Theophilus Orientis Imperatores ad Ludovicum & Lotharium Occidentis Imperatores Legatos miserunt, de imaginum controversia & Nicæna Synodo consilium expetituros, rogaturósque, ut interventu suo Legationem ad Papam ejusdem negotii causâ destinatam favorabiliorem redderent. Sequenti igitur anno Ludovici jussu Parisiis Synodum celebrant Gallicani Præsules, unanimíque sententia sic ad Ludovicum inde rescribunt. *Nicænam Synodum cùm Sanctæ memoriæ genitor vester coram se suísque perlegi fecisset, & multis in locis, ut dignum erat, reprehendisset, & quædam capitula, quæ reprehensioni patebant, prænotasset, atque per Angilbertum Abbatem Adriano Papæ direxisset, ut ab illius judicio & authoritate corrigerentur. Ipse rursus favendo illis, qui ejus instinctu tam superstitiosa, tamque incongrua testimonia memorato operi inseruerant, per singula capitula in illorum excusationem respondere, quæ voluit, non tamen, quæ decuit, conatus est. Talia quippe quædam sunt, quæ in il-*

Synodi Parisiensis ad Ludovicum Imp. de Nicæna II. Synodo rescriptum.

illorum objectionem oppoſuit, quæ, remota in Pontificali authoritate, & veritati & authoritati refragantur. Imperatores collecta à Theologis contra cultum imaginum teſtimonia veterum Patrum ad Romanum Pontificem Eugenium II. per Hieremiam Senonenſem, & Jonem Aurelianenſem Epiſcopum tranſmiſerunt, addito mandato, *ut patienter ac modeſtè cum eo de hac cauſa diſputarent, ne nimis reſiſtendo eum in aliquam irrevocabilem pertinaciam incidere compellerent.* Papa ea de re parum ſolicitus, rogantibus Imperatoribus teſtimonium ſibi ex Divina Scriptura, quo imaginum adoratio conſtaret, ut proferretur, Legatos uno verbo ablegat; *arrogantes eſſe, qui talia ſciſcitarentur.* Adeò pertinaciter εἰκονοδουλείαν Pontifices propugnarunt, & rectiora ſentientibus præfractè ſe oppoſuerunt.

Eugenii II. in Iconolatria tuenda obſtinatio.

Gregorius IV. Ludovici filios adverſus Patrem fovet, & anathema comminatus, ab Epiſcopis Galliæ ſpernitur.

LIV. Gregorium IV. A. DCCCXXVII. lectum Papam Ludovici Imp. Pii filiorum adverſus Patrem peſſima machinantium partes foviſſe, ut Lotharium ſibi devinciat, hiſtoriæ tradunt. Cúmque in Galliam venire eum, ut Ludovicum Patrem excommunicaret, fama tuliſſet, qui à partibus Ludovici ſtabant Epiſcopi, auſi ſunt aſſerere, *nullo modo ſe ejus voluntati velle ſuccumbere, ſed ſi excommunicaturus veniret, excommunicatus abiret, cùm aliter ſe habeat antiquorum canonum authoritas.* Ejus Succeſſor Sergius II. *Os porci* dictus, Papa factus, fœdum nomen mutavit; ejúſque exemplo deinceps alii. Idem neglecto Imperatoris Lotharii conſenſu, ſedem occupavit; & poſt ipſum etiam Leo IV. quo defuncto Johannes, ſeu potiùs Johanna Octava, Fœmina virilem ſexum mentita A. DCCCLIV. Papalem thronum conſcendit. Quod fabulis licet hodie gnathones Pontificum, aliíque deputent: Anaſtaſius tamen Bibliothecarius coætaneus in Codice MS. Lutetiæ conſervato, nec non iis Codicibus, qui ex Heidelbergenſi Bibliotheca Moguntiam tranſmiſſi ſunt Jeſuitis, Anaſtaſii edi-

Sergius II. Os porci, electus Papa, primus nomen mutat. Idem & poſt ipſum Leo IV. ſedem, neglecto Imp. conſenſu, occupant.

Johannes VIII. fœmina.

editoribus, crimen falsi, à Doctissimo Marquardo Frehero publicè iis impactum admittentibus (uti ex historia hujus seculi à Celeb. Böklero edita liquet) disertè affirmat. Affirmat etiam Radulphus Flaviacensis in Polychronico, & post eum innumeri Pontificii Reformationis temporibus antiquiores, ut, si fabulis accensere pro lubitu illi voluerint, saltem mendacium ex Papatu, in quo ante Reformationem plurimi testes rem liquidò affirmârunt, originem trahere ne ignorent.

Nicolai I. judicari se à seculari potestate eò quòd Papa à Constantino Deus vocatus fuerit, vetantis, Lotharium excommunicantis; cum Michaele Imp. Constant. ob Photium Ignatio substitutum expostulantis & anathema eidem intentantis: Ravennatensem Ecclesiam opprimentis: Sacerdotes conjugatos persequentis insolentia.

LV. Anno DCCCLVIII. Nicolaus I. Paparum superbissimus, ad potentiam augendam per fas & nefas incitatus, Papatum iniit. Extat *Dist.* 96. *Satis evidenter*, ejus vox decretoria: *Satis evidenter ostenditur, à seculari potestate, nec solvi prorsus, nec ligari Pontificem, quem constat à pio Principe Constantino Deum appellatum, cùm nec posse Deum ab hominibus judicari, manifestum sit.* Ubi si utrobique Dei nomen idem significat, verum & æternum Deum blasphemè Papam profitetur: si diversum, manifestus paralogismus committitur. In Lotharium Galliæ Regem anathema vibravit primus omnium id ausus in Reges Galliæ. Epistola ad Michaelem Imperatorem Constantinopolitanum, Majestatis Papalis plena, ab Episcopatu remotum Ignatium, eíque substitutum Photium, se inconsulto graviter conqueritur. Eidem excommunicationem, ni Calabritanum Siculúmque patrimonium Ecclesiæ suæ debitum restituerit, comminatus. Magnanimo pectore Regibus & Tyrannis eum imperasse, eisque, ac si orbis terrarum dominus esset, authoritate sua præfuisse, Regino scribit. Sed & Ravennatensem Ecclesiam, quæ diu se primatui suo opposuit, unâ cum Johanne Archiepiscopo, qui se Majestatis Pontificiæ læsæ reum fateri debuit, sibi Sedíque suæ subjicit. Quin & diris multis Sacerdotes conjugatos incessit, ob quas eum Huldricus Augustanus Episcopus graviter re-

prehendit. Denique extant ejusdem Epistolæ Decretales à Gratiano collectæ, quibus Majestatem Pontificiam mirè is statuminatum ivit.

Historia controversiæ de Prædestinatione Godeschalcum inter & Rabanum Maurum ac Erigenam Scotum agitatæ, ex qua declinatio orthodoxæ de gratia & Prædestinatione doctrinæ colligitur.

LVI. Nicolai ejusdem ætate in Gallia de Prædestinatione & Libero arbitrio vehementer agitata controversia est. Godeschalcus in Ecclesiæ Rhemensis Monasterio Monachus; non omnes ad vitam æternam, sed quosdam ad exitium prædestinatos, neque Christum pro omnibus mortuum esse, palàm docuerat. De sententia sua scriptum etiam libellum Synodo Moguntinæ jussu Ludovici Imper. A. DCCCXLVIII. exhibuit. Qua occasione sententia ea, quam antehac ipse S. Augustinus adversus Pelagianos propugnavit, à Rabano Mauro Archiepiscopo Moguntino, & Haimone Halberstadiensi, cæterisque Germaniæ Episcopis condemnari cœpit. Insuper iidem cum literis Synodalibus Godeschalcum ad Hincmarum Rhemensem Archiepiscopum miserunt. Eò cùm venit, sententiam suam constanter asseruit: proin à Rhemensis Ecclesiæ & Galliæ Belgicæ Episcopis denuo damnatus, & cùm se iis irreverentiùs opposuisset, virgis cæsus, cœnobiique carceri mancipatus est. Interea adversus eundem præter alios Johannes Erigena Scotus librum novendecim capitulorum scripsit; refutatus mox à Remigio Lugdunensi Archiepiscopo, Godeschalci causam adversum Erigenam, aliósque suscipiente: Lugdunensis etiam, ut & Arelatensis ac Viennensis Ecclesiæ Episcopis in Synodo Valentina A. DCCCLV. Canones aliquot sancientibus, quibus, quid in Godeschalco, quid item in adversariis ejus desiderent, probéntve, exponunt, simulque quatuor capitula ab Hincmaro Godeschalco opposita, & librum ab Erigena Scoto scriptum condemnant. Demum Hincmarus A. DCCCLIX. libro integro hac de materia scripto Valentinam Synodum oppugnat: Scriptúmque suum Regi Carolo

Calvo

Calvo exhibet. qui litem sopivisse videtur. Eam historiam doctissimus Usserius singulari libro *de Godeschalco* edito edisserit, & paucis etiam Forbesius *Instruct. lib. VIII.* 3. 4. nec non G. J. Vossius *de Histor. Pelag. lib. VII. pag.* 4. constringunt. Ex eo declinatio doctrinæ orthodoxæ de Gratia, Prædestinatione & morte Christi constare potest.

Hadriani II. molimina adversus Carolum Calvum, ab Hincmaro & ipso Rege fortiter repressa.

LVII. Nicolai successor Hadrianus II. Hincmaro Rhemensi Archiepiscopo in mandatis dedit, ut Regem suum Carolum Calvum communione privaret, nî in Regno fratris sui Lotharii, filio ejus Ludovico cederet. Cui Conventus Rhemensis nomine acriter admodum Hincmarus respondet, inter alia objiciens: *Regna seculi hujus bellis quæri, victoriis propagari, non Apostolicè, vel Episcoporum excommunicationibus obtineri: & Scripturam dicere, quia Domini est Regnum, per quem Reges regnant, & cui voluerit dare illud, ministerio Angelorum & hominum, &c. Antecessores ejus ordinem Ecclesiasticum, non Rempublicam, quæ Regum cura sit, disposuisse: jugum Pontificis Francos portare non posse*, & quæ στηλιτευτικὰ plura in Epistola, à Bochello Decretis Ecclesiæ Gallicanæ *lib.* 2. *pag.* 3. 7. inserta occurrunt. In literis verò ad ipsum Regem ejusdem Hadriani ὑπέρογκα hæc legere est: *Volumus & authoritate Apostolica jubemus Hincmarum Laudunensem Episcopum, vestra fretum potentia, ad limina Sanctorum, nostrámque venire clementiam.* Non parùm insolentia hæc Regem offendit, questus, *Seculi umbrosum typhum in Ecclesiam sic induci*; & inter alia sic Pontifici rescribens: *Nobis scribere non piget, sed exigente causa necessarium est; quia Reges Francorum, ex Regio genere nati, non Episcoporum Vice-Domini, sed terræ Domini hactenus fuimus computati. Et, ut Leo ac Romana Synodus scripsit: Reges & Imperatores, quos terris Divina potentia præcipit præesse, jus distinguendorum negotiorum Episcopis sanctis, juxta Divalia constituta permiserunt, non autem Episcoporum villici extiterunt. Quis igitur hanc inversam legem in-*

fernus evomuit? Quis tartarus de suis abditis & tenebricosis cuniculis eructavit?

Historia Synodi Octavæ Oecumenicæ, in qua Photio ob reprehensum Basilium Imp. parricidam deposito, Ignatius substituitur. Parricidæ partes Hadriano fovente. In cujus gratiam in eadem Primatus Papæ & imaginum cultus confirmatus est.

LVIII. Sedem Hadriano Pontifice Basilius Orientis Imperator, qui Michaele Imperii consorte nefariè cæso summam rei ad se contraxit, à Photio Patriarcha ob id facinus à sacræ Synaxeos communione repulsus, ulturus ignominiam istam, Synodum Generalem convocaturus, facilè assensum Papæ, discordiam illam in potestatis suæ incrementum versuri, & non obscurè Bonifacii III. Phocam parricidam laudantis exemplo, Basilio parricidæ supparasitantis, impetrat. Impetrat ab eodem Imperatore τὰ ἀμοιβαῖα Hadrianus, ut videlicet sibi in Synodo tali λῃστρικῇ A. DCCCLXIX habita præsidere per Legatos, quos inter Anastasius Bibliothecarius principem locum obtinuit, integrum esset quod in nulla Synodo Oecumenica antehac factum. In ea Synodo Photio ob reprehensum Basilium parricidam deposito, restitutus est Ignatius. Libellum legatis suis tradiderat Hadrianus, à Nicolao I. ante confectum, quo quid de Primatu Papæ & adoratione imaginum tenendum in primis sit, continebatur, lege etiam præscripta, ne quisquam in Synodum eam cooptaretur, nî priùs signaculo suo ad eam fidem se devinxisset, quod religiosè adeò observatum, ut quotquot dicto audientes non essent, à Synodo excluderentur. Unde dominari & pervincere, adeóque omnia pro nutu gerere, & in Oriente etiam res suas strenuè promovere, lenocinante insigni parricida, facilè licuit. Sed Synodum eam, quòd aperta vi omnia illic gesta, & per eam Ecclesia Constantinopolitana in Romanam potestatem redacta, & Symbolo etiam Nicæno-Constantinopolitano addita sit vox *Filióque*; vel pro legitima, vel pro Oecumenica Octava neutiquam Græci recipiunt: & contra eam Marcus Ephesinus in Concilio Florentino disertè protestatus est. de quo doctissi-

doctissimus Beveregius, *Annot. in Synod. Constant. primam & secundam, p.* 170. pluscula dixit.

LIX. Hadriani II. Successor Johannes IX. intra decennium tres Imperatores, Carolum Calvum, (Ludovico Ludovici Pii filio & natu majore, & moratiore politicas ob rationes posthabito) Ludovicum Balbum, & Carolum Crassum ad se Romam invitatos Augustos pronunciat, consecrátque. *Hinc*, inquit Sigonius, *titulus Imperatoris Augusti posthac sincerum Pontificis beneficium esse, annique Imperii à consecratione Pontificia repeti coepti.* Non exiguum etiam inde ad Pontificem lucrum rediit. Carolus enim Calvus ei Ducatum Spoletanum, Aricium & Clusium civitates Beneventi; Samnium, Calabriam, aliaque donavit. Sed & Ludovicum, qui ab Adalgiso Beneventi captus, juramento multa ei, prius quàm liberatetur, promisit, juramenti religione, authoritate Dei & Sancti Petri exsolvit. Quod ante eum nemo, post eum plures tentârunt.

Johannes IX. tres Augustos pronuntiat. Unde posthac titulus Imperatoris Papæ beneficium esse cœpit.

LX. Mortuo Johanni, & post hunc etiam Martino II. malis artibus ad fastigium hoc enixo, *à cujus tempore*, ita Sigonius *de Regno Italiæ lib. V. pag.* 137. loquitur, *Romana Ecclesia gravissimè laboravit, & paulatim vetus Ecclesiæ disciplina est lapsa*; successit A. DCCCLXXXIV. Hadrianus III. Is decreta duo Sedi Romanæ perquam favorabilia, uti sperabat, futura cudit. Prius, ne in creando Pontifice Imperatoris exspectaretur authoritas. Ita *ausos esse Pontifices suos contemnere* meritò Cranzius 5 *Metrop. n. 4. p.* 1. queritur. Posterius; *ut moriente Rege Crasso sine filiis, Regnum Italiæ Principibus unà cum titulo Imperii traderetur.* Utrumque Sigonius *loc. cit.* memorat, & prius quidem infra *lib. VI. pag.* 144. à Johanne IX. (x) statuente, *ne Pontifices designatos nisi in conspectu Legatorum Regiorum, jus eßet consecrari*, abrogatum; testatur idem, *ad vitanda*, inquit, *quæ in Comitiis oriebantur, cum maxima Ecclesiæ offensione, dissidia.* Posterius verò secutos Italicos

Hadriani III. decreta, ne in creando Pontifice Imperatoris authoritas expectetur utque post mortem Imp. Crassi Regnum Italicis Principibus cum titulo Imperii tribuatur.

Reges *intestinis populorum discordiis perturbâsse, ac se ipsos prorsus unà cum Ecclesia perdidisse, ea tempora in Rempublicam inferentes, quibus nulla alia tetriora fuisse, vel principum nequitia, vel populorum insania in tota antiquitate reperiuntur:* idem initio libri quinti commemorat.

Stephani VI. Sanctio, ut leges Ecclesiæ Rom. sint irrefragabiles.

LXI. Quò Sanctitatis, doctrinæ, Virtutis in Pontificibus horum temporum minus, hoc audaciæ plus in iis extitit. Nihil iis prius, antiquius nihil, quàm stabilire Hierarchiam. Stephanus VI. Hadriani III. successor ejusmodi decretum eò pertinens, quod apud Gratianum *D.* 19. *C. enim vero* extat, sanxit: *Quicquid Ecclesia Romana statuit, quicquid ordinat, perpetuò quidem & irrefragabiliter observandum est.* Eum qui excepit Formosus, qui ante Episcopatum Romanum nunquam se affectaturum juraverat, cùm à rivalis Sergii factione exagitaretur nimiùm, Arnulphum, Carlomanni filium in Italiam evocatum, Romamque armata manu ingressum, Imperatorem pronuntiavit, unxit, coronavit. Cumque post ejus & Bonifacii VI. mortem Sergiana factio caput exereret, eò deventum, ut Stephanus VII. A. DCCCXCVII. Papa creatus, furore nefario percitus, Formosi Pontificis cadaver ex Sepulchro refossum, præsente Synodo, in sede Pontificatus Romani, Sacerdotalibus indumentis exornatum, collocari, atque sic Formosum tanquam *impium, doctrinarumque Sanctarum inscium* (ita miserum cadaver compellabat) ejusque Acta condemnari, móxque exutum vestimentis, digitisque tribus, quibus benedicere moris erat, abscissis, in Tiberim jactari curaverit. Historiam horrendam Luitprandus, Ticinensis, Ecclesiæ Diaconus, qui tum vixerat, *lib.* I. *cap.* 8. Sigonius lib. VI. alii, in primis Auxilius in Dialogo *contra intestinam Ecclesiæ Romanæ discordiam*, cujus Sigebertus *lib. de Eccl. Scriptoribus*, à Miræo edito, narrant.

Stephani VII. adversus cadaver Formosi horrenda sævitia; vindicantibus mox Formosum Successoribus.

rant. Baronius nefas id extenuans *ad* A. DCCCXCLVII. *art.* 2. *ait, non fuisse errorem in fide, sed violentam tyrannidem in facto.* Neque tamen vel horribile isthoc factum ex fide processisse: vel veritatis infallibilis Spiritum in ejusmodi raptoribus & latronibus habitâsse, persuaderi sanus quispiam poterit. Proin etiam Stephani hujus tyrannidem detestatos Successores ejus, Romanum, Theodorum, Johannem X. Ravennatem, alios, constat; utpote qui Formoso Papalis dignitatis formam restituerunt, ordinatos ab approbârunt, quin & Acta Stephani combusserunt. Ita gravissimo totius Christianismi scandalo Romanos Pontifices, velut *ebrios, furiosos* jactatos esse, Cranzius *Saxon. lib.* 2. queritur. Et Stephanus ipse dignam piaculari scelere pœnam luens, è throno dejectus, in carcere laqueo gulam fregit.

LXII. Baronius tamen de his temporibus loquens, inhorrescit totus. Ad A. DCCCXCVII. *n.* 4. infelicissima & luctuosissima Romanæ Ecclesiæ tempora fuisse, *quibus ipsam contigit domestico bello exagitari, atque persecutione vexari, ita ut nullam unquam sive à Gentilibus, sive ab Hæreticis, sive à Schismaticis diuturniorem atque molestiorem persecutionem passa sit illa, quam pertulit ab Adelbertis Thusciæ Marchionibus*, queritur. Imputat nempe mala isthæc Adelbertis Thuscis Principibus, per quos sive pecuniis, sive armis populo Cleróque Romano dominantes, *intrusi in cathedram Petri, solium Christi, sint homines monstrosi, vita turpissimi, usquequaque fœdissimi. Tum,* inquit, *Domina gentium* (Ecclesia Romana) *vestimentis exuta gloriæ atque lætitiæ mœrens, dolens & lugens sedit in tristitia.* Sed nec alii omnes sanctiores Pontifices dederunt, & per ambitum malásque artes plures alii solium isthoc jam pridem invaserunt. Et labat mirè jactata illa Successio Pontificum, cùm familias à monstris proseminari, nemo unquam viderit.

Baronii de infelicitate illorum temporum & monstris Sedi Rom. ab Adelbertis Thusciæ impositis querela.

Successionis Paparum turbatio.

LXIII.

Historia certaminis Sacramentarii inter Paschasium Ratbertum, & Rabanum Maurum, ac Bertramum, agitati.

LXIII. Incidit in Seculum isthoc *nonum* certamen Sacramentarium, quod originem erroris de Cœna Domini, & corporali in ea præsentia propalat. Definiverat jam ante Synodus Generalis septima, *unicam esse imaginem à Christo institutam, panem & vinum in Eucharistia.* Exortus verò hoc seculo Paschasius Ratbertus, Corbejensis in Diœcesi Ambianensi Monachus, libellum *de Sacramento Eucharistiæ*, seu *de Corpore & sanguine Domini* edidit, eóque corporalem præsentiam primus omnium asseruit. Novello errori statim se opposuerunt viri doctissimi, Rabanus Maurus, Bertramus, Corbejensis quoque Monachus, vulgò Ratramnus dictus, Scotus Erigena, alii. Et Rabani quidem Mauri, cui *nec Italiam similem, nec Germaniam peperisse æqualem* Trithemius affirmat; *de instit. Cleric. lib.* I. *cap.* 31. luculenta de Cœna Domini confessio ejusmodi fuit: *Maluit Dominus Corporis & sanguinis sui Sacramenta fidelium ore percipi, & in partem* (alii *pastum*) *eorum redigi, ut per visibile opus invisibilis ostenderetur effectus. Sicut enim cibus materialis forinsecus nutrit corpus, & vegetat; ita etiam Verbum Dei intus animam nutrit & roborat.* Quam ob causam ab authoribus Pontificiis, Guilhelmo Malmesburiensi quarto, & Thoma Waldensi sexto post Seculo in *Stellarum erraticarum* relatus numerum est. Ratramnus verò, seu Bertramus libello *de Corpore & sanguine Domini* scripto, & Carolo Calvo inscripto, eidem Carolo quærenti, *an ipsum corpus, quod de Maria natum, passum, mortuum & sepultum est, quodque ad dextram Patris considеat, sit, quod ore fidelium per Sacramentorum mysterium quotidie in Ecclesia percipitur?* respondit: *discrimen esse tantum, quantum est inter pignus & eam rem, pro qua pignus traditur: quantum inter imaginem, & rem, cujus est imago; & qnantum inter speciem & veritatem.* Denique eandem adversus subnascentem corporalis præsentiæ errorem tutatus est Johannes Scotus Erigena tractatu de Eucharistia edito, & Anno de-

demum ML. in Synodo Vercellensi, sub Leone IX. damnato. Taceo Scriptores hujus Seculi haud minùs celebres, Walafridum Strabonem, Christianum Druthmarum, Heribaldum Altissiodorensem, alios, quibus ob impugnatum corporalis præsentiæ errorem à Paschasii asseclis per insignem Contumeliam *Stercoranistarum* nomen fœdum impositum est, eò scilicet, quòd assererent, ea quæ ore corporis assumuntur, Symbola secessui obnoxia esse.

Potestatem Pontificis temporalem circa ea tempora multum fictæ donationes Constantini M. Ludovici Pii, & Othonis M. promoverunt.

LXIV. Potestatem verò Pontificis tum temporalem, tum Spiritualem dici nequit, quantum commenta callidissima circa hæc potissimùm tempora miseræ hominum credulitati propinata promoverint firmaverintque. Et ad *temporale* quidem imperium statuendum plurimum contulerunt, ex quæstuosissima falsorum chirographorum officina petitæ Donationes, Constantini puta Magni, Ludovici Pii, & Ottonis M. Donationis *Constantinianæ*, quam pro idoneo documento allegârunt Pontifices Leo IX. Nicolaus III. aliique & in Jus Canonicum Gratianus, Yvo, Anshelmus, Deusdedit, ipséque etiam Gregorius XIII. retulerunt; putidissimum commentum per Johannem quemdam Diaconum, cognomento *Digitorum*, uti quidem ipsum Diploma Ottonis tertii, quod etiam num Assisii inter cimelia & Archiva Paparum asservatur, & à Marquardo Frehero editum ac notis illustratum est, testatur, nefariè suppositum, orbi persuadere sustinuit, Constantinum M. Imperatorem non solùm Romanam urbem, sed etiam omnes Italiæ, seu Occidentalium Regionum Provincias, loca & civitates, Romano Pontifici Silvestro ac ejus Successoribus perpetuo dono tradidisse. Ludovici quoque Pii prodigiosa donatio Paschali, & Sedi Romanæ A. DCCCXVII. facta, ferebatur, qua scilicet, Volaterrano, Sigonio, Baronio aliisque narrantibus, Romanus Ducatus, Ravennæ Exarchatus, & pleraque omnis Italia in

Sedis illius poteſtatem conceſſerit: Simulque Ludovicus Pontificum electioni, quam Leonis III. & Stephani V. Canones Imperatori vindicaverunt, abſolutè renuntiaverit. Acceſſit ſequente Seculo non minùs ampla Donatio, quam ad A. DCCCCLXII. Baronius affert Ottonis M. nomine, qua ille Johanni XII. & Romanæ Sedi donat *civitatem Romanam cum Ducatu ſuo, ſuburbanis ſuis, atque viculis omnibus & territoriis ejus montanis & maritimis, littoribus & portubus, ſeu cunctis civitatibus, caſtellis, oppidis ac viculis, Thuſciæ partibus, id eſt, Portum, Centum cellas, Cerem, Bledam, Maturianum, Sutrium, Nepem, Caſtellum, Galliſem, Ortem, Polimartium, Ameriam, Tudam, Peruſiam cum tribus inſulis ſuis &c. nec non Exarchatum Ravennatem, Pentapolim, territorium Sabinenſe, Almum cum Inſula Corſica, Ducatum Spoletinum; Patrimonium Neapolitanum, &c.* Quando nempe verecundiæ fines ſemel tranſire ſtatutum erat, bene & naviter impudentes eſſe oportebat. *Multum* certè *grani paleæ illæ Eccleſiæ attulerunt* uti vetus de Conſtantini *Palea* illa proverbium ſonat. Omnéſque curioſos Canoniſtas *magnum ſemper de hoc* (Conſtantini) *diplòmate feciſſe feſtum*, Paulus Langius in Chronico ad A. MCCCCIV. ait. Sed critico Donationes illæ virorum Doctorum Freheri, Goldaſti, Mornæi, Vœtii, Uſſerii, Conringii, aliorum veru confoſſæ, pridem νοθείας ſuæ notas & fraudis ſimplicioribus à Papæ ciniflonibus enormiter nimis factæ, indicia plurima prodiderunt. Ad *Spiritualem* verò Principatum confirmandum, veterum Romanorum Epiſcoporum nomine prodierunt ore & calamo plus quàm ferreo confictæ Decretales Epiſtolæ ſupra §. *IX. X.* memoratæ, quas ex Hiſpania tempore Caroli M. Riculfum, Archipieſcopum Moguntinum in Gallias primùm attuliſſe, Hincmarus Rhemenſis in libro contra Hincmarum Laudunenſem ſcripto, teſtatur. Quas quidem Epiſtolas unà cum Pſeudo-Conſtantini Donatione,

Donationum Papalium νοθεία panditur.

Spiritualem eorundem poteſtatem firmârunt Epiſtolæ Decretales primis Pontificibus eodem tempore per fraudem ſuppoſitæ.

ne, atque aliis etiam Decretis Eccleſiaſticis in unum volumen compactas Iſidorus non Hiſpalenſis ille, ſed cognomento *Mercator*, planus poſt homines natos nequiſſimus & improbiſſimus, qui poſteris tamen

Ignaris ſcelerum tantorum, artisque Pelaſgæ,

feliciter ſic impoſuit, venditare non dubitavit. Quo in genere an quidquam unquam prodierit ſimile, quod plus ad cauſæ Pontificiæ firmamentum momenti attulerit, haud ſcire ſe Doctiſſ. Uſſerius profititur meritò.

De ſeculi decimi miſeranda facie querela Bellarmini & Baronii.

LXV. *Decimum* Seculum ejuſmodi fuit, ut eo nullum *indoctius aut infelicius* extitiſſe Bellarminus *de Pontif. Rom. lib. IV.* 12. fateatur. Baronius etiam *ad A.*DCCCC. §. I. ejus explicationem ſic orditur: *En incipit annus Redemptionis nongenteſimus, Indictione tertia notatus, quo & novum incipit Seculum, quod ſui aſperitate, & boni ſterilitate ferreum, malique exundantis deformitate plumbeum, atque inopia Scriptorum appellari conſuevit obſcurum. In cujus limine conſtituti, antequam progrediamur ulteriùs, hic Lectorem monendo, præfari aliquid neceſſarium duximus, ne quid ſcandali puſillus animo patiatur, ſi quando videre contigerit abominationem deſolationis in Templo, ſed magis miretur, & cognoſcat in ejus cuſtodia Divinam invigilare potentiam, cùm non, ut olim, tantam abominationem ſecuta mox fuerit deſolatio Templi, intelligatque, ſolidioribus illo niti hoc fundamentis, promiſſionibus Chriſti, &c.* Sed fortè non parùm opinio Baronium fefellit, cùm abominationem illam ſpiritualis Templi deſolatio & ἅλωσις, captivitas Babylonica magis magiſque inſecuta fuerit, & nondum ſera veſpera venerit.

Roma tum ſordidiſſimæ meretrices imperitârunt.

LXVI. Sic porro luridam Eccleſiæ Romanæ hoc Seculo faciem idem ad A. DCCCCXII. §. 8. Baronius depingit: *Quæ tum facies ſanctæ Eccleſiæ Romanæ? Quàm fœdiſſima, cùm Romæ dominarentur potentiſſimæ æquè ac fœdiſſimæ meretrices.* (Theodora, Marozia) *quarum arbitrio mutarentur Sedes, darentur Epiſcopi, &, quod horrendum auditu & infandum eſt intru-*

derentur in Sedem Petri earum amaſii, Pſeudo-Pontifices &c. Sic vendicaverat omnia ſibi libido, ſeculari potentia freta, inſaniens, æſtro percita dominandi. Dormiebat tunc planè alto ſopore Chriſtus in navi, cùm hiſce flantibus validis ventis navis ipſa fluctibus operiretur. &c. Et quod deterius erat, deerant, qui Dominum ſic dormientem clamoribus excitarent, diſcipuli, ſtertentibus omnibus. Quales-nam reris delectos ab his monſtris Presbyteros & Diaconos Cardinales putandum: cùm nihil tam natura ſit inſitum, quàm unumquemque ſibi ſimilem generare? &c. Platinæ, Sabellici, aliorum querelis ad compendium poſitis, paucis multa, ſub finem hujus ſeculi, Epiſtola ad Stephanum Eccleſiæ Romanæ Diaconum ſcripta, Gerbertus dixit: *Romanorum mores mundus perhorreſcit.* Et Genebrardus *Chronogr. lib IV.* his coloribus ſeculum iſthoc depingit: *Infelix dicitur hoc Seculum, exhauſtum hominibus ingenio & doctrina claris, ſive etiam claris Principibus & Pontificibus, in quo nihil ferè dignum memoria poſteritatis geſtum ſit. Unde ferunt, tunc repertum fuiſſe quoddam monſtrum capite Leonino, & cæteris membris humanis, quod ſtatum illius temporis mirificè referret. Hoc verò uno infelix, quod per annos* 150. *Pontifices circiter* 50 *à virtute majorum prorſus defecerunt, Apotactici, Apoſtaticive potiùs, quàm Apoſtolici.*

Gerberti & Genebrardi de eadem ſeculo querimonia.

Infelicitatis illius cauſæ nunquid penes Imperatores Germanos hæſerint?

LXVII. Infelicitatis tantæ illius Seculi cauſam idem Genebrardus nequiſſimè fingit hæſiſſe penes Imperatores Germanicos, *ſub quibus*, inquit ille, *captiva & gemens fuit Eccleſia uſque ad Henricum IV. in ordinem redactum.* Dolet ſcilicet Papæ gnathonibus nimiùm, quòd eo ſeculo Otto I. alias Magnus, remoto Johanne XIII (aliis XII) ſcelerum plurium, inceſtûs cumprimis & necromantiæ convicto, ſurrogavit Leonem VIII. ſub quo reſtitutum Imperatoribus eſt jus eligendi Pontifices, & inveſtiendi Epiſcopos, Clerumque omnem: quódque Otto III. nepos depoſito, & de monte Tarpejo præcipitato Johanne Placentino, Gregorium V. ante à ſe electum & factione

Cre-

Creſcentii deturbatum reſtituit, & ſi quæ alia illi Pontificiæ poteſtati minùs propitia geſſerunt. De cætero *Sanctitatem Papam dimiſiſſe & ad Imperatores hoc tempore acceſſiſſe*, Wernerus, Monachus Carthuſianus *Faſcic. Temp. ætat.* 6. *art.* 744. diſertè queritur.

LXVIII. Et Pontifices quidem cauteriatum iſthoc ſeculum triginta paſſum eſt. de quibus vetus illud adagium: *Sardi venales, alius alio nequior*; uſurpaveris meritò. Gerbertus Archiepiſcopus Rhemenſis, qui poſt ad Papale culmen evectus Silveſter II. cognominatus eſt, coram Synodo Rhemenſi adverſus ſeculi ſui Pontifices multa inclementer ſatis dixit; quæ *ad A.* CMXC. Baronius ipſe non diſſimulat. Inter alia Antichriſti nota ſic illos aſpergit: *Quid hunc, Reverendi Patres, in ſublimi ſolio reſidentem, veſte purpurea & auro radiantem, quid hunc, inquam, eſſe cenſetis? Nimirum ſi charitate deſtituitur, ſoláque ſcientia inflatur, & extollitur, Antichriſtus eſt in Templo Dei ſedens, & ſe oſtendens tanquam ſit Deus. Si autem nec charitate fundatur, nec ſcientia erigitur, in Templo Dei tanquam ſtatua, tanquam idolum eſt, à quo reſponſa petere, marmora conſulere eſt.* In eadem Oratione ſic στηλιτεύει. *O Lugenda Roma! quæ noſtris majoribus clara Patrum lumina præbuiſti, noſtris temporibus monſtruoſas tenebras, futuro ſeculo famoſas offudiſti!* &c. *Quid ſub hæc tempora non vidimus? Vidimus Johannem, cognomento Octavianum, in volutabro libidinum etiam contra eum Ottonem, quem Auguſtum creaverat, conjuràſſe. Quo fugato, Leo Neophytus in Pontificem creatur. Sed Ottone Cæſare Roma diſcedente, Octavianus Romam redit, Leonem fugat, Johannem Diaconum naſo dextriſque digitis ac lingua mutilat, multáque cæde primorum in urbe debacchatus brevi moritur. Cui Benedictum Grammaticum, cognomento Diaconum Romani ſubſtituunt. Eum quoque Leo Neophytus cum ſuo Cæſare non longè poſt aggreditur, obſidet, capit, deponit, perpetuóque exilio in Germaniam dirigit, ſuccedit Ottoni Cæſari Cæſar Otto. Succedit*

Seculi illius Pontifices à Gerberto;

cedit Romæ in Pontificatu horrendum monstrum, Malefacius (Bonifacium sic appellat) *cunctos mortales nequitia superans, etiam prioris Pontificis sanguine cruentus. Sed hic etiam fugatus & in magna Synodo damnatus est. Talibus monstris hominum ignominia plenis scientia humanarum & Divinarum rerum vacuis innumeros Sacerdotes Dei per Orbem terrarum scientiæ & vitæ merito conspicuos subjici decretum est?*

Nec non Platinæ, Stellæ, Baronio, Genebrardo graphicè depicti. Exempla nonnullorum i roducuntur.

LXIX. Quid verò multis? Platinam, Baronium, Genebrardum, Johannem Stellam consulentibus occurrent ea ætate frequentes *fures, invasores, Magi, prodigiosi, Simoniaci, tyranni, facinorosissimi, monstra & portenta, perjuri, grassatores, ἄσπονδοι, sacrilegi in manes defunctorum, Divini humanique juxta juris violatores, scelestissimi.* Romanus, Theodorus II. Johannes IX. Christophorus, Sergius III. Formosis actis vel rescindendis, vel vindicandis insudant. Sergius etiam Maroziæ adulteræ suæ, ex qua Johannem XI. sustulit, artibus Papatum invadit. Johannes X. alterius Glycerii Theodoræ Maroziæ matris artibus Papa creatur, & harâ quàm arâ dignior, ab altero scorto Marozia cervicali in os conjecto, necatur. Johannes XI. Patre Sergio & matre Marozia natus ille est, de cujus tempore Baronius exclamavit: *Quæ tum facies Ecclesiæ Romanæ?* Johannes XII. puer annorum duodecim Papa eligitur, sceleratissimus omnium, in adulterio deprehensus ab adulteræ marito confossus, & *à Diabolo*, Luitprando teste, *verberibus percussus interiit.* Leo VIII. Laicus adhuc Papatum invadit. Bonifacius XII. Benedicto VI. vi priùs deturbato, & in carcere strangulato, Papatum rapit, bestia veriùs, quàm homo, *Malifacius* à Gerberto dictus. Johannes XV. Divina & humana omnia cognatis & affinibus suis erogavit, Nepotismi studiis prælucens posteris. Silvester II. seu Mathematicus, seu Necromanta (quod posterius plerique affirmant) statuæ caput ex certo

to ſiderum curſu conflatum, ſibi Oraculum, ex quo fata expiſcaretur, conſtituit. Johannes XVII. *fur, latro & proditor* Stellæ cluet. En Romæ ea ætate Archiflamines & Antiſtites!

LXX. Cleri igitur totius, quæ tum conditio etiam fuerit, monſtris ejuſmodi clavum tenentibus, divinare licet. Edgarus Rex Angliæ ad Epiſcopos Anglicanos habita Oratione diſertiſſima, quæ ab Alredo Abbate Rhievallenſe literis conſignata extat, ſic ejus mores depingit: *Dicam, dicam, quod boni lugent, mali rident. Dicam dolens, ſi tamen dici poteſt, quomodo diffluant in comeſſationibus & ebrietatibus, in cubilibus & impudicitiis, ut jam domus Clericorum putentur proſtibula meretricum, conciliabulum hiſtrionum. Ibi aleæ, ibi ſaltus & cantus; ibi uſque ad medium noctis protractæ cum clamore & horrore vigiliæ. Sic, ſic patrimonia Regum, eleemoſynas Principum, imò quòd magis eſt, illius pretioſi ſanguinis pretium profligatis.* Ab eadem etiam Pontificum inertia factum eſt, ut paſſim *Monachi in Sacerdotum collegia venerint, & mox velut jure ſuo ubique gentium opes immodicas ſibi parere inciperent.* uti Polydorus Virgilius *lib. VI. Hiſtor. Angl.* notat. Et quid multis? *Accidit illi ætati*, inquit, in vita Benedicti IV. Johannes Stella, *quod omnis virtus, tam in capite, quàm in membris ex hominum ignavia conſumpta fuerit.*

Cleri totius corruptio immanis.

LXXI. Sed forte hoc uno nomine haud planè infelix hoc ſeculum dixeris, quod novas hæreſes protruſit nullas. Equidem Gabriel Prateolus in ſuo ſucceſſionis hæreticorum catalogo notat, ſeculo nono & decimo *Hæreticorum interregnum factum eſſe.* Scilicet fugerunt Hæretici, atque in Prælatos & Monachos Pontificios ſeſe abdiderunt. *Par enim erat*, ut magnus Uſſerius *de Eccl. Succeſſ. cap.* 2. loquitur, *ut hæretici, qui tanquam devoti milites Antichriſti copias ſunt antegreſſi, ſummo Imperatore cum ſtativis caſtris proximè accedente, retrahere ſeſe, omnéſque minutiores atque anguſtiores hæreſes*

Novas hæreſes ſeculum iſthoc nullas protulit, quia in Prælatos & Monachos hæretici fugerunt omnes.

Apo-

Apoſtaſiæ, cui hactenus viam parârant omnia longè latéque jam occupaturæ concederent.

Eccleſiæ circa annum milleſimum ſtatus ex Wernero, Glabro Radulpho repræſentatur.

LXXI. De Eccleſiæ circa annum milleſimum ſtatu ſic Wernerus in faſciculo Temporum: *Tempus effœminatum incipit circa annum Domini* 1000, *in quo fides Chriſtiana valde cœpit deficere & declinare à priſtina virilitate; uti patet in prophetia Sanctæ Hildegardis, & in multis regionibus Chriſtianitatis. Nec ſacramenta, nec Eccleſiaſtici ritus ſervabantur: Erántque auguriis & maleficiis intendentes. Et erat Sacerdos ſicut populus.* Neque aliter Glaber Radulphus, ejus temporis ſcriptor, qui *lib.* II. 6. queritur, circa annum milleſimum plus ſolito *friguiſſe charitatem, ac ſuperabundaſſe iniquitatem, ut ille antiquum Leviathan fiduciam conceperit, quòd inundatio Jordanis fluvios illaberetur illius; ut videlicet baptizatorum multitudo per avaritiæ appetitum viam veritatis deſerens demergeretur in interitum.*

Seculum decimum ferreum à Dithmaro appellatum. quo revelandum, vel revelatum jam eſſe Antichriſtum, paſſim percrebuit.

LXXII. Sequens verò ſeculum undecimum *ob malorum excreſcentiam ferreum* à Dithmaro appellari ſolitum, Baronius ad A. MI. narrat; præfatus etiam, aſſeruiſſe tum nonnullos, adeſſe tempus, quo revelandus eſſet ille homo peccati, filius perditionis dictus cognomine *Antichriſtus.* Quæ in Galliis promulgata, & Pariſis primùm prædicata, ac per orbem vulgata, creditáque à plurimis, addit. Aventinus quoque *lib. V. p.* 59. fatetur, *pleroſque omnes bonos, apertos, juſtos, ingenuos, ſimplices, tum imperium Antichriſti cœpiſſe, quòd ea, quæ Chriſtus Servator noſter tot annos ante nobis cantavit, eo tempore eveniſſe cernebant, memoriæ literarum prodidiſſe.* Genebrardus *ad A.* MLXXIX. *Quàm tum deploratus fuerit ſtatus Eccleſiæ, cernere licet apud Sigebertum, Vincentium & Antoninum. Magnæ ſimultates inter Imperatorem & Pontificem. Sacerdotes erant moribus depravatiſſimis.* Berengarius *lib. de Corpore & ſang. Dom.* Veritatem ait expertam eſſe *non Sanctam Eccleſiam, ſed Eccleſiam malignantium,*

tium, concilium vanitatis, non Apostolicam, sed Sedem Sathanæ. *Silvestri II. Necromantia.*

LXXIII. Initio seculi sacerrimam illam sedem tenuit Silvester II. de cujus necromantia testes Pontificii plures, Benno, Wernerus, Rollsink, Martinus Polonus, Nauclerus, Platina, Matthæus Westmonasteriensis, alii dubitare non sinunt. Ei dæmon consultus, quamdiu regnaturus esset, respondit, non prius moriturum, quàm in Hierusalem missam celebrâsset. Quod oraculum ἐπαμφοτερίζον dæmon de Ecclesia S. Crucis Romana, cui Hierosolymæ nomen, Silvester de civitate Hierosolyma intellexit. Sed posterior deceptus à Cacodæmone suo, cùm in Ecclesia S. Crucis sacra fecisset, Orci victima piacularis subitò factus est quam tragœdiam pluribus Malmesburiensis edisserit. Discipulos eum habuisse, Theophylactum (postea factum Papam, Benedictum IX.) & Laurentium, qui dæmonibus litaverint, Benno Cardinalis affirmat. Eum exceperunt Johannes XIX. XX. Sergius IV. Benedictus VIII. IX. Johannes XXI. Silvester III. Gregorius VI. nulla re insignes, nisi quòd plerique illi factione Comitum Thusculanorum, adeoque vitio creati, & magiæ crimine, si quæ fides suis authoribus constat, *infames* fuerunt. Certè Benedictum IX. (quem *Sacris dæmoniorum fuisse deditum & in silvis ac montibus mulieres post se currere fecisse, quas magicis artibus ad sui amorem coëgerit*, ex libellis domi ejus inventis, Benno probat.) Silvestrum III. & Gregorium VI. Henricus Imperator convocata Synodo, ceu *Simoniacos*, *sanguinarios*, *monstra* damnavit; Ingemuisse tum orbem, ob intrusos Papas, Papatum *intercedente thesauro pecuniarum emptum*, & Prælatos *auro potiùs quàm merito exaltatos*, Glaber Radulphus *lib. IV.* 5. *& V.* 5. & Leo Cardinalis Ostiensis scribunt. *Discipuli & Successores ejus eodem, aliisque etiam criminibus infames.*

LXXIV. Benedicti IX. quem insuper ut *ignavum*, & *nullius pretii* Platina & Stella; *probrosum & infamem* Volaterranus; *Cardinalium nomen tempore Benedicti IX. in pretio esse incipit.*

ranus; *hominem nefarium* Baronius perstringunt; tempore *Cardinalium* nomen esse in pretio, Genebrardo *Chronogr. lib. IV.* fatente, occœpit. Et Cardinales quidem dicti à cardine, παρωνύμως fixos & proprios Ecclesiæ suæ ministros significant. Unde vocabula *incardinandus, incardinatus, annexus cardini.* Eorum tamen appellatio neque in S. Literis, neque in antiquis Patribus, ne historicis quidem, sive Christianis, sive etiam gentilibus, qualis est Marcellinus, occurit. Scribunt quidam à Marcello I. Cardinales constitutos esse propter Baptismum. Sed in actis ejus Cardinalium nomen non comparet. *Viginti quinque titulos in urbe, quasi diœceses, propter baptismum & pœnitentiam multorum, qui convertebantur ex Paganis & propter sepulturas Martyrum* eum constituisse Baronius ad A. CCCIX. 4. memorat, sine Cardinalium mentione ulla. Demum circa A. DLX. prima Cardinalium mentio extat, quando Johannes III. *dilectis filiis Cardinalibus Clericis* scribens, significat, se Ecclesiam illam *Titulum Cardinalem* constituere. Id verò certum, Cardinalium nomen ab initio nihil aliud significâsse, quàm ordinarios atque fixos in certa Ecclesia Clericos; neque Romanæ duntaxat Ecclesiæ fuisse Cardinales suos, sed etiam Ecclesiis aliis titulatis. Unde Cardinales Ecclesiæ Constantinopolitanæ, Mediolanensis, Compostellanæ, aliarum legere est. Testimonia eam in rem plura Marcus Antonius de Dominis *de Rep. Eccl. IV.* 5.8.19.20.21. allegat, ubi etiam qui propriè Cardinales olim fuerint, definit, asserens fuisse *Clerum proprium cujuscunque Ecclesiæ in ea fixum, & titulatum, & ordinarium. Et quæcunque*, inquit, *Ecclesia esset collegiata, illa plures etiam in se continebat Cardinales, sive etiam subdiaconos.*

Cardinalis fixus Ecclesiæ minister est.

Eorum definitio verbis M. Antonii de Dominis texitur.

LXXV. Tales scilicet Cardinales Episcopis etiam subjecti fuerunt ad tempora usque Caroli M. quibus Papatus imperio multarum Provinciarum auctus est. Incrementa

Potestas eorum unà cum Papæ potestate crevit.

ta enim poteſtas eorum una cum Pontificiæ poteſtatis incrementis nacta eſt. Acciditque ſic Romæ, quod in eadem Roma aliquando accidiſſe apud Tacitum A. II. 33. 3. Gallus Aſinius his verbis aſſeruit: *Auctu Imperii adoleviſſe etiam privatas opes idque non novum, ſed vetuſtiſſimis moribus; aliam apud Fabricios, aliam apud Scipiones pecuniam, & cuncta ad Rempub. referri; qua tenui anguſtas civium domos; poſtquam eò magnificentiæ venerit, gliſcere ſingulas*, &c. Non potuerunt ergo hi non attolli magnificè, cùm plerumque Papæ curam gererent, eumque ope & conſilio juvarent. Certè A. DCCLXIX. Stephano IV. Pontifice in Synodo Romana decretum eſt, ne Papa niſi ex Cardinalibus legeretur. Neque tamen ea ætate tanta eſt facta mutatio, ut non adhuc vetus inſtitutum, licet variè jam labefactatum, agnoſceretur. Undecimo demum ſeculo, quo Pontificum in Imperatores odia in primis flagrare, adeóque Pontificia poteſtas majoribus auctibus increſcere cœpere, eorum etiam authoritas & poteſtas altiores radices egit. Nam & Legationibus magnificis fungi cœperunt, in quibus, quod de Cardinalibus à Johanne XVII. in Galliam miſſis teſtatur Glaber, Pontificis Romani authoritatem aſſumpſerunt: & Anno MXXVI. Pontifice Nicolao II. in Concilio Lateranenſe de Pontificis Romani electione edita eſt conſtitutio, qua, teſte Gratiano *Diſt.* 23. *cap.* 1. *In nomine.* Cardinalibus Epiſcopis in eligendo Pontifice primæ partes delatæ ſunt. Tandem etiam excluſo à Pontificis electione tum Imperatore, tum populo Romano, ad ſolos Cardinales tum Epiſcopos, tum Presbyteros, tum Diaconos, eligendi Papæ jus devolutum eſt, atque ſic novo quodam eorum principatu paulatim exorto, Cardinales ſub appellatione Eccleſiaſtica ſeculares Principes facti ſunt. Creatos enim à ſe ſic Papa alloqui ſuevit: *Eſtote fratres noſtri & principes mundi.* Pius vero ſecundus

Seculo inprimis undecimo, quo primæ in eligendo Papa partes iis ſub Nicolao II. decreta. Donec excluſo ab ea electione Imperatore & Clero reliquo, ſolis iis jus hoc ceſſit.

Ita ſub appellatione Eccleſiaſtica Principes ſeculares facti ſunt.

cundus primos Cardinales à se creatos sic, uti *Sacr. Ceremon. Eccl. lib.* 1. *sect.* 8. *cap.*3. legere est, compellavit: *Maxima, dilectissimi filii, & excellentissima dignitate donati estis: ad Collegium Apostolicum vocati, consiliarii nostri & conjudices orbis terrarum eritis: inter causam & causam; inter sanguinem & sanguinem, inter lepram & lepram discernere vos oportebit. Successores Apostolorum circa thronum sedebitis. Vos Senatores urbis &* REGUM *similes eritis veri mundi cardines, super quos militantis ostium Ecclesiæ voluendum ac regendum est.*

Ex ratione Papa Christi æmulus Collegium Apostolicum ex Cardinalibus conflatum constituit.

LXXVI. Parum scilicet erat Romano Pontifici, quòd ab hominibus pro Apostolico vel Apostolo etiam haberetur, nisi æmulum etiam se ostenderet Apostoli & Pontificis confessionis nostræ, Christi. Sicut igitur Apostolos instituit Christus, iisque thronos, in quibus sessuri duodecim tribus Israëlis judicent, promisit: ita instituti hujus æmulus Papa ὁ ἀντὶ τοῦ Χριστοῦ, Apostolicum etiam Collegium constituit, Apostolorum loco tradito Cardinalibus, quos Manfredus *Tractat. de Card. cap.* 6. vocat *Apostolorum Antecessores*, quique circa thronum ejus sedentes Orbis terrarum cum eo conjudices forent. Neque certè desunt, qui ipsos Apostolos Cardinalatus munere functos pertendant, atque ea mirabili ratione institutionem eam Divino jure niti asserant, quòd Cardinales Papæ vicarii Christi, tanquam Principi assistentes, Apostolorum Christo assistentium personas repræsentent. Quam in rem sic Cardinalis Petrus de Aliaco *Tract. de Eccl. & Card. authoritate. p.* 1. *col.* 899. loquitur: *Apostoli Petro tanquam Papale officium gerenti assistebant, tanquam Cardinalatus ministerium exercentes, de quorum Cardinalatu spiritualiter intelligi possit illud Propheticum:* (1 *Sam.* II. 8.) *Domini sunt cardines terræ, & posuit super eos Orbem.*

Cardinalium ex eo tempore prærogativæ multiplices.

LXXII. Certè Cardinalium ex eo tempore mirum in modum prærogativæ multiplicatæ sunt hodiernum usque

in

in diem, quo his ferè πλεονεκτήμασι gaudent, quòd scilicet, præter vestem eximiam, soli creant & coronant Pontifices, soli creantur: quòd post Papam anteponuntur omnibus; Papæ consiliarii & Senatores, totius Ecclesiæ procuratores & Commissarii sunt: quòd conjunctim cum Papa nominantur; & sine iis Papa legem generalem condere non potest; quòd veniunt in partem Majestatis Pontificiæ & cognati Regum dicuntur: Regibus æquiparantur, & Electoribus atque Regibus cedere gravantur: quòd purpurati sunt; purpura Imperatoribus olim eximiè donati à Papa: quòd Regum in aula Pontificia protectores sunt: quòd Papa invito convenire & Concilium cogere possunt, monendíque Papam jus habent: quòd denique Patriarchis præferuntur. Quas aliásque eorum Prærogativas ex variis authoribus collectas Celeberr. Freinshemius libro de S. R. I. Electorum & Rom. Eccles. Cardinalium Præcedentia edito; *Diatriba* 4. copiosiùs retulit.

Galerus ruber Senatus hujus Edomitici tessera. cujus auctoramento principes hujus seculi viri ad Pontificias partes trahuntur.

LXXVII. Galerum rubrum Cardinalibus Innocentius IV. A. MCCXLII. donavit, tesseram scilicet conjurationis Pontificiæ cum Cardinalibus, ceu Senatu quodam Edomitico Romanæ Ecclesiæ adversus Cæsares, Potestates humanas, omnes denique Papalem Majestatem dedignatos. De quo sic Onuphrius Panvinius in Epitome Romanorum Pontificum: *Papa Innocentius IV. Pileum rubrum Cardinalibus dedit. Quo significare voluit, illos qui in illum ordinem legerentur, paratos esse debere pro libertate Ecclesiastica*, (Papali puta licentia & libidine) *si opus erit, propriam vitam morti exponere. Hinc deinceps Cardinales Ecclesiæ Rom. rubro pileo uti consuevere, qui tantæ pietatis insigne factus est, ut tiara Pontificatus & Episcopatus.* Non sine Numine sanè rubro vestitu amiciri cœperunt, ne ambiguum esset sanguinariis eos consiliis adversus heri sui Pontificis adversarios quoscun-

que innecti. Opportunúmque ita Pontifici fuit quoscunque in Orbe terrarum viros doctos, peritos, spirituali Monarchiæ suæ vel profuturos, vel obfuturos, rubri galeri auctoramento suas in partes pertrahere. Neque ex una, sed variis ex gentibus familiisque nobilioribus senatum hunc conflare placuit, ut unà cum Cardinalibus ipsas quoque diversas gentes illustrésque familias sui beneficii faceret, arcana populorum per clientes hosce expiscaretur, & per instrumenta hæc dominationis latissimè regnaret. Non aliam certè instituti hujus rationem fuisse, seculorum sequentium experientia docuit.

Certaminis sacramentarii continuatio per Berengarium, ad horribilem palinodiam coactum.

LXXVIII. E diverticulo hoc in viam ut redeamus, in seculum idem *undecimum* incidit continuatio controversiæ sacramentariæ. Floruerant ea ætate Berengarius Turonensis, Andegavensis Ecclesiæ Diaconus, Bertrami & Scoti Erigenæ partibus addictus. Is animadvertens serpere & in animis hominum radices agere errorem de corporali præsentia Christi in Cœna Domini, locutiones quinetiam S. Scripturæ & veterum improprias & sacramentales ad incrustandum errorem novum detorqueri, veram sententiam ex orthodoxo sensu repetitam corruptelis invalescentibus, libris etiam de eo editis, opposuit. Thesis ab eo asserta, uti constanter historiæ tradunt, fuit, *in Cœna non ipsum corpus & sanguinem Christi, sed ejus figuram & sacramentum præstò esse.* Quæ Thesis pro erronea & hæretica primùm in Synodo Vercellensi, Pontifice Leone IX. damnata est. Neque tamen cessit errori Berengarius, sed contra audentior ivit, donec Pontifice Nicolao II. Synodo Romæ habita, strenuè licet confligens cum Alberico Diacono Cassinensi, *nullo volente absistere*, ut Leo Ostiensis *lib. III.* 33. loquitur; & post etiam A. MLXXIX. Pontifice Gregorio VII. palinodiam canere subactus est. Palinodiæ formulam Capernaitæ Romani sub Nicolao II.

Papa

Papa ejusmodi ipsi præiverunt: *Ego Berengarius indignus Diaconus Ecclesiæ S. Mauritii Andegavensis, cognoscens veram & Apostolicam fidem, anathematizo omnem hæresin præcipuè eam, de qua informatus sum, quæ astruere conatur, panem & vinum, quæ in altari ponuntur, post consecrationem solummodo sacramentum, & non verum corpus & sanguinem Domini nostri Jesu Christi esse, nec posse sensualiter, nisi in solo sacramento, manibus sacerdotum tractari, vel frangi, vel fidelium manibus atteri. Consentio autem sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & Apostolicæ sedi, & ore & corde profiteor, de sacramento Dominicæ mensæ eam me fidem tenere, quam Dominus & venerabilis Papa Nicolaus, & hæc sancta Synodus authoritate Euangelica & Apostolica tenendum tradidit, mihique formavit: scilicet panum & vinum, quæ in altari ponuntur, post consecrationem non solùm sacramentum, sed etiam verum corpus & sanguinem Domini nostri Jesu Christi esse: & sensualiter non solùm in sacramento, sed in veritate manibus sacerdotum tractari, frangi & fidelium dentibus atteri, jurans per sanctam & homousion Trinitatem, & per hæc sacro-sancta Christi Euangelia.* Crassius etiam est juramentum posterius A. MLXXIX. Hildebrando Pontifice in hæc ipsi verba præitum: *Ego Berengarius corde credo, & ore confiteor, panem & vinum, quæ ponuntur in altari per mysterium sanctæ orationis, & verbo nostri Redemptoris, substantialiter converti in veram & propriam ac vivificam carnem & sanguinem Jesu Christi Domini nostri, & post consecrationem esse verum Christi corpus, quod naturale est de Virgine, & quod pro salute mundi oblatum in cruce pependit, & quod sedet ad dextram Patris; & verum sanguinem Christi, qui de latere ejus effusus est, non tantùm per signum & virtutem sacramenti, sed in proprietate naturæ & veritate substantiæ, sicut in hoc Brevi continetur, & ego legi, & vos intelligitis. Sic credo, nec contra hanc fidem ulterius docebo. Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei Euangelia.* Hæc quidem ille temerè jurata, præstanda tamen resipiscens neutiquam duxit. Libertati enim resti-

Libertati restitutus idem veritatem ad finem usque vitæ asseruit;

restitutus & voce & scripto errorem novitium superstitionémque Papæ damnavit, discipulos, quos in Gallia & Germania habuit permultos, in veritate confirmavit, & in eadem, uti etiam Baronius conjicit, ad finem usque vitæ perseveravit.

ECCLESIÆ ROMANÆ PERIODUS QUARTA.

Seu

Hiſtoria Eccleſiæ Romanæ, Dominationem etiam in temporalibus affectantis, & in doctrina ritibuſque in pejus in dies vergentis.

Inde à Gregorio VII. ſeu A. C. MLXXIII. ad Bonifacium VIII. ſeu A. C. MCCXCIV. uſque.

BREVIARIUM.

LXXIX. *Gregorius VII. ſede Pontificia rapta ſtrenuè Papatum provehit. Sub quatuor Pontificibus Dominus Papæ cluebat. Dæmoniacis artibus imbutum fuiſſe teſtes ſunt Epiſcopi 30. Brixinæ coacti, aliique.*

LXXX. *Henrico Imp. ſe opponit, potentia Mathildis & Normannorum fretus. Senatus conſultum Imp. & Ordinum adverſus eum Wormatiæ factum, quo Papatu exuitur. Viciſſim is in concilio R. Imperatorem excommunicat, S. Petro vindice compellato. Henricus Romam pergens, ſupplex Gregorio, & iniquas leges accipiens, anathemate ſolvitur. Nihilominus à Confœderatis Germanis à Gregorio inflammatis Porcemii Regno idem, Rodolpho Sueviæ & Burgundiæ Duce ſurrogato, exuitur; & injuriam vindicans, denuo à Gregorio excommunicatur. Viciſ-*

sim Brixinæ Gregorius ab Henricianis denuo ſcelerum multorum reus peractus deponitur: & mox Rodolphus prœlio victus perit; atque Roma occupata Gregorius pulſus Salerni exul moritur.

LXXXI. *Dictatus Gregoriani, Papatus Hildebrandini fundamenta, recenſiti.*

LXXXII. *Ejuſdem Gregorii de abſtinentia à cibis certis, & ſacerdotum cœlibatu decreta dæmoniaca.*

LXXXIII. *Hæreſis Simoniacorum & Nicolaitarum fictitia.*

LXXXIIII. *Vrbani II. Hildebrandini, & Clementis III. Cæſarei Papæ contraria ſtudia Aventini verbis memorata.*

LXXXV. *Bellum ſacrum ab eodem Vrbano decretum, exitu infelix.*

LXXXVI. *Ejus belli prætextus,*

LXXXVII. *nec non cauſæ ſuaſoriæ, Pontificum avaritia, dominandi libido, & Chriſtianorum Principum oppreſſio, diſtinctæ.*

LXXXVIII. *Concilii Claromontani Canones, Poteſtatem & ſuperſtitionem Papalem amplificantes.*

LXXXIX. *Seculi XII. hiſtoria. Ejus etiam initio fama fuit, Antichriſtum mox revelatum iri. Bernhardi & Platinæ eam in rem teſtimonia.*

XC. *De calamitoſa circa id temporis Eccleſiæ Romanæ facie teſtimonia Malmesburienſis, Hildeberti, Bernhardi, Martinenſis, Honorii Auguſtodunenſis (qui Babylonem R. deſcribit graphicè) Arnoldi de Brixia.*

XCI. *Bernhardi Claræ vallenſis de corruptione Hierarchiæ R. querelæ acerbæ.*

XCII. *De eadem Joh. Sarisburienſis ad Hadrianum IV. Epiſtola.*

XCIII. *Cleri Leodienſis ad Paſchalem II. reſponſio, qua R. Eccleſiam Babylonem eſſe pertendit.*

XCIV. *Tot querelarum cauſa hærebat in Pontificibus. Paſchalis II. Henricum IV. ad mortem uſque perſequitur. Calliſtus II.*

ab

ab Henrico V. ius investituræ extorquet. Ita Papa fit Rex absolutus, & schisma expirat. Innocentii II. Hadriani IV. Alexandri III. Urbani III. Clementis III. Innocentii III. Antichristianus in deprimendis Imperatoribus & Regibus fastus.

XCV. *Verbi Divini Majestas & legum humanarum authoritas Theologiæ scholasticæ & juris Canonici præsidiis hoc seculo infringi cœperunt.*

XCVI. *Juris Canonici origo & progressus.*

XCVII. *Eo jure Papalis Majestas munita validissimè.*

XCVIII. *Theologia scholastica juri Divino succenturiata. Quæ hinc facies Ecclesiæ emerserit.*

XCIX. *Non iccirco Ecclesia Christi extincta est. quin potiùs passim numerosi cœtus sese corruptioni publicæ opposuerunt.*

C. *Waldensium origo & dogmata. Oppugnantur variè.*

CI. *Seculi XIII. historia. Joachimi Abbatis de eo Vaticinium. Paris de Ecclesiæ Anglicanæ misero statu querela.*

CII. *Innocentius III. alter Hildebrandus in Germania & Anglia cuncta turbis miscet.*

CIII. *In Concilio Lateranensi Transsubstantiationem, confessionem auricularem, aliaque definit, Deum Maozim extollit; Ordines Monachorum mendicantium quatuor instituit. Dominicus & Franciscus par ignobile.*

CIV. *Waldensium historia continuata sub Innocentio: cruciatam militiam & Prædicatores Monachos adversus eos concitante. Diversum eorundem fatum.*

CV. *Honorii III. Gregorii IX. Innocentii IV. adversus Fridericum II. inexpiabile odium & dira molimina. Historia certaminis fusè narrata: Post mortem Friderici Cæsares remissiores facti Pontificibus succumbunt.*

CVI. *Causæ odii illius veræ ex Aventino promuntur.*

CVII. *Friderici Epistola ad Othonem Bavariæ de Pontificum Rom. tyrannide, Antichristianismo, gravissima.*

CVIII. *Eberhardi Salisburgensis Archiepiscopi Oratio adversus*

Hierarchiam, R. Babylonis flamines, pathetica.

CIX. *Pontificum erga Monachos mendicantes favor. Guilhelmi de S. Amore adversus eos liber.*

CX. *Monachorum æternum Euangelium meditantium horribilis conatus eodem libro detectus.*

CXI. *Et à Pontificibus segniter repressus.*

CXII. *Euangelium illud æternum blasphemiis refertum horum & sequentium temporum nudum Papatum repræsentare, ostenditur.*

CXIII. *Alexandri IV. Urbani IV. Clementis IV. Gregorii X. Nicolai III. Honorii IV. &c. historia. Rodolphus Imp. Romam ire detrectat, & Papam bolo Romandiolæ donatæ placat.*

CXIV. *Mænardi Comitis Tirolensis oratio adversus effæminatos Antichristos & prodigiosos Eunuchos acris.*

Gregorius VII. Sede Pontificia rapta strenuè Papatum provehit.

LXXIX. Umprimis verò Papatus Gregorii VII. *Hildebrandi* vulgò dicti, Pontificium Regnum, depressa Majestate Imperatoria, ad ἀκμὴν strenuè perduxit. Erat Hildebrandus ille natione Hetruscus, Sena oriundus, professione Cluniacensis Monachus. Papatum A. MLXXIII. spreta authoritate Imperatoris, contemptóque Cleri & populi suffragio, vi remotis, qui obstare improbis conatibus viderentur, rapiens, abusus eam in rem pupillari ætate Henrici III. juxta quosdam IV. Imperatoris, qui quinquennis tum sub tutela matris Agnetis educabatur. Jam ante sub quatuor Pontificibus, Pontificiis artibus assuetus, earúmque callentissimus, plus quàm Papam se gessit, adeò ut eum Petrus Damiani *Dominum Papæ* appellaverit, eíque dicere non erubuerit:

Sub quatuor Pontificibus Dominus Papæ cluebat.

Papam rite colo, sed te prostratus adoro,
Tu facis hunc dominum, te facit ipse Deum.

Dæmoniacis artibus im-

Ejus adventum fuisse ex operatione Sathanæ, insignis

nis & prodigiis mendacibus, non unus Cardinalis Benno prodidit, asserens scilicet eum Diabolicarum artium studiis ab antecessoribus Benedicto IX. & Gregorio VI. *pessimis magistris pejorem discipulum* imbutum esse, ex mantica ignem, quoties vellet excutere edoctum: sed affirmârunt etiam Episcopi triginta, qui A. MLXXX. ex Italia, Gallia, Germania Brixinæ Noricæ convenerunt. In eo conventu Hildebrandum accusatum, *quòd per artem magicam, necromanticam, & Dæmonum suffragio sedem Apostolicam invaserit*; condemnatúmque, ceu *falsum Monachum, magnum divinaculum, somniorum prodigiorúmque conjectorem*, & Cæsareanarum & Pontificiarum partium scriptores, Marianus Scotus, Aventinus, Sigonius, Trithemius, alii testantur.

butum fuisse testes sunt Episcopi 30. Brixinæ Coacti, alii-que.

LXXX. Sperni proculcarique à Monacho tali Majestatem Imperatoris, iniquè meritò Henricus Imp. tulit, certus collectis copiis jus Imperii, Majestatémqne adversus eum tueri. Successerátque propositum, si præeuntem bona fide subsecuti essent ii, quos id facere planè decuerat. Gregorius haud segniter Imperatori obsistens, se Mathildis opulentissimæ fœminæ (quam non sine suspicione incesti amoris eum deperiisse, ex Lamberti Schafnaburgensis narratione prudentibus pridem suboluit.) & Normannorum potentia muniit. Atque insuper Saxones duce Ottone, antehac Bavariæ Regulo, adversus Imperatorem, Dominum suum concitavit. Cúmque A. MLXXV. Saxones ingentem stragem passi essent, aliâ viâ adversus Dominum suum grassandum rati, eum apud Gregorium, ceu scelerum gravium compertum accusant; qui Legatos Imperatoris causam acturos in vincula rapit, frigore, fame, siti excruciat, per urbem circumductos Româ pellit. Quo comperto, Imperator Wormatiæ Concilium cogit, cui Episcopi omnes Galliæ & Germaniæ, præter Saxones

Henrico Imp. se opponit, potentia Mathildis & Normannorum fretus.

Senatusconsultum Imp. & ordinum

adversus eum Wormitiæ factum, quo Papatu exuitur.

xones (quorum nomina Polyhistor Stumpfius *Chron. lib. IV.* 40. ex Abbatissano Tigurinorum Cœnobio eruta repræsentat.) interfuere, lectis ibi literis flaminum primorum Populi Romani, quas Hugo Bloncus Cardinalis Roma attulerat, factum senatusconsultum, quod ejusmodi verbis Aventinus *Annal. Boj. lib.* 5. recitat: *Hildebrandus, qui se Gregorium nuncupat, primus sine consensu nostro adversus Imperatoris Romani, rerum domini à Deo constituti, voluntatem, contra auspicia Pontificatum maximum, quem pridem ambivit, & judicio convictus perpetuò abjuravit, invasit, Monachus desertor est, novis dogmatibus sacro-sanctam philosophiam adulterat, Divinas literas falsò interpretando suæ causæ servire cogit, concordiam Collegii scindit, sacra, profana, Divina, humana commiscet, utrumque juxta polluit. Diabolicis, hoc est, acerbissimorum hostium spurcissimis criminationibus, iniquorum maledictis aurem commodat & credit. Testis, judex, accusator, inimicus idem est. Maritos ab uxoribus separat, scorta pudicis conjugibus, stupra, incestus, adulteria casto præfert connubio, populares adversus Sacerdotes, vulgus adversum Episcopos concitat. Neminem ritè initiatum esse docet, nisi qui ab eo sacerdotium emendicaverit, atque ab ejus aurisugis mercatus fuerit. Vili plebeculæ gratificari studet, vulgi imperiti auram captat, simulata religione decipit, defraudat, circumvenit, in senatulo muliercularum de sacratissimis mysteriis religionis pertractat, Supremi Numinis legem, qua se idem quoque ligavit, solvit, utrumque & Imperium & Pontificatum, sicut Decii & falsorum Deorum cultores factitare consueverunt, usurpat, &c. Divinæ Majestati refragatur. Christianissimo Principi Divinitus constituto, & à Deo inaugurato resistit, versutus, fallax, obscurus, callidus imperium orbis, titulo Christi, sub ovina pelle ambit.* Inde exauthorandi ejus sententiam his verbis ferunt. *Hasce ob causas Sanctissimus Imperator, Pontifices, Senatus Populúsque Christianus illum Hildebrandum abdicandum, sibi eundem non placere, nec oves lupo committen-*

mitten-

mittendas censent. Cui decreto non solùm Germaniæ, Galliæque, sed Italiæ quoque Episcopos, conventu Ticini acto, subscripsisse juràsséque, *se nunquam Pontificem Maximum isthoc nomine recepturos*, Aventinus, qui & superiora refert, *Annal. lib. V.* testis est. Ad ipsum quoque Gregorium Synodus ea literas misit, quas apud Goldastum *Constit. Imper. lib.* I. adversus Baronium defensas videre est; ubi inter alia hæc habentur: *Quia & introitus tuus tantis periculis est initiatus, & Ecclesia Dei tam gravi tempestate per abusionem novitatum tuarum periclitatur, & vitam per conversationem tuam tam multiplici infamia de honestâsti, obedientiam, quam nullam promisimus, nec de cætero ullam servaturos esse, renuntiamus. Et quia nemo nostrûm, ut tu publicè declamabas, tibi hactenus fuit Episcopus, tu quoque nulli nostrûm à modo eris Apostolicus.* Neque tamen Gregorius animum abjecit, quin eò potiùs audaciæ processit, ut A. MLXXVI. in concilio Romano promulgatis priùs Dictatibus, de quibus paulò post dicemus, Imperatorem ipsum excommunicare, Regno Germaniæ & Italiæ spoliare, Principes & populos juramento fidelitatis ei præstito liberare non erubuerit. Eo decreto Petrum vindicem sic compellat: *Audi me, Apostolorum Princeps Petre, Tu mihi, beatúsque Paulus frater tuus, optimi præter crebros testes esse potestis, me invitum ad sanctæ tuæ Ecclesiæ gubernationem esse protractum; Ob eam rem mihi persuadeo, tibi placere, ut ego populo Christiano, Tibi præcipuè à Deo commisso, præsim. Hac igitur fiducia nixus, pro Ecclesiæ tuæ honore ex parte omnipotentis Dei Patris, & Filii & Spiritus S. jure authoritatis tuæ, Henrico Regi, Henrici Imperatoris filio, qui adversus Ecclesiam tuam inaudita superbia insurrexit, toto Regno Germaniæ atque Italiæ interdico, &c. ut gentes sentiant, quòd tu es Petrus, & super tuam Petram filius Dei ædificaverit Ecclesiam suam.* Contradicentibus nonnullis, ea ratione, quòd Reges anathemate feriri nequeant, respondit: *An verò cùm*

Vicissim is in Concilio Romano Imperatorem excommunicat, S. Petro vindice compellato.

cùm Deus Ecclesiam suam ter beato Petro commisit, dicens: Pasce oves meas, ipsos Reges excepit? Atque ita Henricus Hildebrandum exauthoravit. Hildebrandus exauthoratus Henricum potestate omni abdicavit, quod novissimum facinus detestantes Sigebertum Gemblacensem, Gothofredum Viterbiensem, aliósque videre est. Certè etiam Gallicanam Ecclesiam Hildebrandinis moliminibus adversus seculares Potestates nunquam consensisse, nuper Doctiss. Petrus de Marca *de Concord. Sacerd. & Imp. lib. VI.* 33. *VIII.* 21. *&c.* demonstravit. Hildebrandi partibus sese addixerunt Hugo, Alsatiæ Dux, ære alieno oppressus, Rodolphus Sueviæ Dux, Imperatoris Sororius, imperii spe lactatus, Bertholdus Zeringiæ Dux, ejus gener, Welpho Dux Bavariæ, Moguntinus, Metensis & Wormatiensis Episcopi; nec non Abbates aliquot, sive anathematis terrore perculsi, sive Principibus illis obnoxii, qui rebellibus pridem Saxonibus auxiliares manus porrigentes Germaniam universam ferro flammáque peragrarunt; donec Henricus, remoto exercitu, pœnitentia acta, reconciliationem cum Gregorio attentaturus, Romam proficisceretur, ubi intra secundum murorum ambitum receptus, abjecto cultu Regio omni; sine calceis, sæviente hieme, jejunus usque ad vesperam, *forfices & scopas* (uti Malmesburiensis loquitur) *in manu habens*, ut se attonderi & flagellari paratum ostenderet, responsum Gregorii nequicquam operitur; & quarta demum vice redux, inaudita patientia præfractum Pontificis animum hactenus expugnat, ut Henricum in conspectum suum admitteret, atque ita cum eo pacisceretur, ut die & loco, quem ipse constitueret, in communi Germanorum conventu, in judicio se sisteret, & criminibus objectis, quæstionem exercente Gregorio, responderet, atque extremo ejus judicio staret: interea omnia Regiæ dignitatis ornamenta deponeret, ac de rebus

Henricus Romam pergens, supplex Gregorio, & iniquas leges accipiens anathemate solvitur.

bus publicis nihil pro suo jure statueret: eos, quorum hactenus usus erat consilio, Bambergensem Episcopum, cœterósque à sua familiaritate in perpetuum depelleret, & qui sacramento ei dixissent, ejus religione exolveret omnes. Quæ cùm se facturum per omnia sacra jurâsset, anathemate à Gregorio solvitur, magno adhuc in lucro, id, quod consecutus erat, reputans. Sed fluxam fidem gerens Pontifex, missis ad confœderatos Germanos, Saxones cumprimis, Legatis, ne pacta cum Henrico attendant, monet. *Nam licet reconciliatus sit Curiæ Cœlesti, non tamen Regno, quo auspicatò Romæ privatus sit, restitutum esse.* Ita cum Legatis illis juncti Fœderati Porcemii mense Martio Anni MLXXVII. convenientes, communi consilio Rodolphum Sueviæ & Burgundiæ Ducem, Henrici Sororium, Imperatorem eligunt, ea scilicet lege, *ut omnia Pontificalia abjuret, clientelas Episcoporum abdicet, néve velut hæreditario jure filios suos successores declaret.* Cui mox etiam Imperialem coronam Papa misit, his verbis inscriptam.

Nihilominus à Confœderatis Germanis à Gregorio inflammatis Porcemii Regno idem, Rodolpho Sueviæ & Burgundiæ Duce surrogato, exuitur; & injuriam vindicans denuò à Gregorio excommunicatur.

Petra dedit Petro, Petrus diadema Rodolpho.

Qua quidem insigni injuria ignominiáque accensus Henricus, Italia profugus, & pœnitudine ductus servilis patientiæ, animum & amicos colligit, ac instructo exercitu Rodolphum justo prœlio fusum fugatúmque insigni clade afficit. Gregorius ejus rei nuncio sauciatus non parum, denuo Henricum anathemate ferit, Rodolphum confirmat. Ex altera parte Italiæ, Galliæ, Germaniæ Episcopi A. MLXXX. Brixinæ, quæ Bojorum urbs est, habito Concilio, Gregorium iterum ambitionis, hæreseos, impietatis, Sacrilegii reum peragunt, & ceu *falsum Monachum, magum divinaculum, somniorum prodigiorúmque conjectorem, malè de religione sentientem; conjuratum hostem Reipub. atque sacro-sancti Imperii, Sacrilegia, perjuria, mendacia, homicidia, incendia velut bene facta, indulgentem & collaudantem, & ad ea perpetran-*

Vicissim Brixinæ Gregorius ab Henricianis denuo scelerum multorum reus peractus deponitur, & mox Rodolphus prœlio victus perit, atque Româ

occupata Gregorius pulsus Salerni exul moritur.

tranda classicum canentem; sacerdotes conjugatos ab altari removentem, scortatores verò, adulteros, incestuosos eidem admoventem; authore Deo O. M. Pontificatu maximo amovendum decernunt. Gregorius susque deque habito decreto, denuo animos Rodolpho & Saxonibus facturus, *ex revelatione scire se*, inquit Sigebertus, asseverat, *falsum Regem*, Henricum scilicet eodem anno moriturum; vetans se haberi pro Papa, si falleret augurium. Fretus eo Oraculo Rodolphus, secunda, tertia quartáve vice instaurato prœlio non solùm, falsus scilicet Rex superatur, sed amputata dextra, qua fidem Henrico dederat, interit. Mox etiam Henricus cum exercitu Romam perrexit, eam obsedit, occupavit, in locum Gregorii Clemente constituto Pontifice. *Fugit Apostolicus*, (Gregorius) *& qui omnes in periculum impulerat omnes in periculo deseruit*, inquit Benno. Demum reverso in Germaniam Henrico, Hildebrandus Salerni VIII. Kal. Junii A. MLXXXV. exul moritur, postquam, Gemblacense narrante; confessus est, se Diabolo suadente odium & iram contra humanum genus concitâsse. Hæc Hildebrandinæ tragœdiæ catastrophe fuit.

Dictatus Gregoriani, Papatus Hildebrandini fundamenta, recensiti.

LXXXI. In Concilio Romano A. MLXXVI. habito, in quo Henricum Gregorius exauthoravit, & sacrorum etiam communione privavit, idem Gregorius Canones edidit, quibus Hildebrandini Papatus fundamenta continentur. Eos *Dictatus Papæ* novus Dictator appellavit. quorum *major pars*, uti in ejus vita Onuphrius loquitur, *antea parum in usu fuerat, & à nemine prædecessorum ejus unquam attentata.* Sunt autem decreta ejusmodi: *Quòd Romana Ecclesia à solo Domino sit fundata; quòd solus Pontifex Romanus jure dicatur universalis; quod ille solus possit deponere Episcopos, vel reconciliare: quòd Legatus ejus omnibus Episcopis præsit in Concilio, etiam inferioris gradus, & adversus eos sententiam depositionis possit dare: quòd absentes Papa possit deponere; quòd*

cum

cum excommunicatis ab illo, inter cætera nec in eadem domo debemus manere: quod illi soli licet pro temporis necessitate novas leges condere, novas plebes congregare; de Canonica Abbatiam facere, & è contra divitem Episcopatum dividere, inopes unire: quòd solus possit uti imperialibus insigniis: quòd solius Papæ pedes omnes Principes deosculentur: quòd illius solius nomen in Ecclesiis retinetur: quòd unicum est nomen in mundo: quòd illi liceat Imperatores deponere; quod illi liceat de sede ad sedem, necessitate cogente, Episcopos transmutare: quòd de omni Ecclesia, quacunque voluerit clerum valeat ordinare: quod ab illo ordinatus alii Ecclesiæ præesse potest, sed non militare: & quòd ab aliquo Episcopo non debet superiorem gradum accipere: quòd nulla Synodus absque præcepto ejus debeat generalis vocari: quod nullum capitulum, nullúsque liber Canonicus habeatur absque illius authoritate: quòd sententia illius à nullo debeat retractari, & ipse omnium solus retractare possit: quòd à nemine ipse judicari debeat: quòd nullus audeat condemnare Apostolicam sedem appellantem: quòd majores causæ cujuscunque Ecclesiæ ad eum referri debeant: quòd Romana Ecclesia nunquam erravit: nec in perpetuum, Scriptura testante, errabit: quòd Rom. Pontifex, si canonice fuerit ordinatus, meritis B. Petri indubitanter efficitur Sanctus, testante Sancto Ennodio, Papiensi Episcopo, ei multis Sanctis Patribus faventibus, sicut in decretis beati Symmachi Papæ continetur: quòd illius præcepto & licentia subjectis liceat accusare: quòd absque Synodali conventu ei liceat Episcopos deponere & reconciliare: quòd Catholicus non habeatur, qui non concordat Romanæ Ecclesiæ: quòd à fidelitate iniquorum subjectos potest absolvere. Non aliud scilicet supererat, quàm ut pauca superadderet; *quod Papa sit Christus*, proin & Antichristus ipse.

Ejusdem Gregorii de abstinentia à cibis certis & sacerdotum cælibatu decreta dæmoniaca.

LXXXII. Illud quoque non prætereundum, fuisse Gregorium, sicut dæmoniacarum artium studio infamem, ita dæmoniorum etiam doctrinæ, quæ abstinere à cibis, quos Deus condidit ad participationem cum gratiarum actione fidelibus, jubet, & matrimonium contra-

here prohibet, propagatorem acerrimum. Liquet id ex duabus Synodis Romæ sexto Pontificatûs ejus anno habitis, in quarum altera editus est hic Canon: *Quia dies Sabbathi apud sanctos Patres nostros in abstinentia celebris est habitus, nos eorundem authoritatem sequentes salubriter admonemus, ut quicunque se Christianæ religionis participem esse desiderat, ab esu carnium eadem die, nisi majore festivitate interveniente, vel infirmitate impediente, abstineat.* In altera verò damnavit scriptum sancti Udalrici ad Papam Nicolaum, de nuptiis Presbyterorum, & Paphnutii de eadem re capitulum. De eo sic Sigebertus Gemblacensis in historia A. MLXXIV. *Gregorius Papa, celebrata Synodo, Simoniacos anathematizavit, & uxoratos sacerdotes à Divino officio removit, & laicis Missam eorum audire interdixit, novo exemplo, & (ut multis visum est) inconsiderato præjudicio, contra sanctorum Patrum sententiam* &c. *Ex qua re tam grave oritur scandalum, ut nullius hæresis tempore sancta Ecclesia graviori schismate discissa sit; his pro justitia, illis contra justitiam agentibus; continentiam paucis tenentibus, aliquibus eam modò quæstus ac jactantiæ causâ simulantibus; multis incontinentiam perjurio aut multipliciori adulterio cumulantibus, adhæc hac opportunitate laicis insurgentibus contra sanctos Ordines, & se ab omni Ecclesiastica subjectione excutientibus. Laici sacra mysteria temerant, & de his disputant, infantes baptizant, sordido humore aurium pro sacro oleo & chrismate utentes: in extremo vitæ viaticum Dominicum, & usitatum Ecclesiæ obsequium sepulturæ à Presbyteris conjugatis, parvipendunt, decimas Presbyteris deputatas igne cremant, & (ut in uno cætera perpendas) laici corpus Domini à Presbyteris conjugatis consecratum sæpe pedibus conculcaverunt, & sanguinem Domini voluntariè effuderunt; & multa alia contra jus & fas gesta sunt in Ecclesia. Et hac occasione multi Pseudomagistri exsurgentes in Ecclesia profanis novitatibus plebem ab Ecclesiastica disciplina avertunt.* Lambertus Schafnaburgensis addit, adversus decretum hoc protinus vehemen-

men-

menter infremuiſſe totam factionem Clericorum, hominem planè hæreticum & væſani dogmatis eſſe clamitantem, utpote qui oblitus Sermonis Domini, qui ait: *Non omnes capiunt hunc ſermonem: qui capere poteſt, capiat*; & Apoſtoli: *Qui ſe non continet, nubat. Melius eſt enim nubere, quàm uri*, violentâ exactione homines cogat vivere more Angelorum; & dum conſuetum curſum naturæ negaret, fornicationi & immunditiæ fræna laxaret. Quas porro turbas ferale iſthoc Gregorii decretum paſſim inter contendentes renitentéſque excitaverit, ſcribere heic nihil attinet.

LXXXIII. Controverſia gemina, quæ Hildebrando huic partim cum Henrico Imperatore, ſecularique adeò poteſtate, partim cum ſacerdotibus conjugatis interceſſit, anſam eidem præbuit fingendi duas novitias hæreſes, earumque improperio imparentes dicto ſuo deprimendi. Henricianos enim *Simoniacorum & hæreticorum Henricianorum*: Sacerdotes verò conjugatos *Nicolaitarum* probroſis, Simoniacorum & Nicolaitarum peſſimus ipſe, titulis aſperſit, exoſóſque reddidit. Hæretici nempe Papæ jam dici meruerunt, non qui doctrinam verbo Dei repugnantem, & æternæ ſaluti pernicioſam propugnarent pertinaciter, ſed qui Papæ libidini ſuæ lenocinantis imperio audientes non eſſent.

Hæreſis Simoniacorum & Nicolaitarum fictitia.

LXXXIV. Mortuo Gregorio factione Pontificia annitente, Victor III. Beneventani Principis filius ſucceſſit. Is Clementem III. Gregorio ab Imperatore Henrico ſurrogatum, anathematis vinculo conſtrictum depoſuit, & poſt biennium moribundus Ottonem de Caſtellione, Cardinalem Oſtienſem, ſucceſſorem deſignavit, qui poſt mortem ejus electus Urbani II. (*Turbanum* vocant alii, ob excitatas turbas multifarias) nomen ſumpſit. Quibus ſtudiis Urbanus ille, qui Gregorii VII. cauſam egit acerrimè, cum Clemente III. Cæſareo Papa colliſus fuerit,

Urbani II. Hildebrandini, & Clementis III. Cæſarei Papæ contraria ſtudia Aventini verbis memorata.

 fusè

fusè Aventinus commemorat, cujus verbis continuatam tragœdiam narrare juvabit. Sic ille *lib. V. Annal.* ſcribit: *Clemens III. urbe à Conrado pellitur, Vrbanus reſtituitur. Mox invicem diras inferiáſque dicunt. Vrbanus acta Hildebrandi tueri: Clemens reſcindere pergit. Imperator quoque ſumma ope contra Vrbanum nititur. Moveri rurſus civitas Chriſtiana, & diſſenſio civilis, quaſi permiſtio terræ erumpere cœpit; ſcinditúrque populus Chriſtianus; pauci reperti, qui veram pietatem injuſtæ potentiæ anteponerent; partium ſtudia, quæ extincta erant, gliſcunt,* &c. *Dum alteri alteros quovis modo vincere volunt; Vrbanus criminando Imperatorem, plebem Chriſtianam exagitat occultè largiendo, indulgendo, pollicitando magis incendit, ita ipſe clarus, potens factus ex libidine ſuæ victoriæ utitur, plúſque ſibi ac ſucceſſoribus ſpinarum ac potentiæ, quàm pietatis atque amoris comparavit; ſub titulo Chriſti pro ſua magnitudine amplitudineque laboravit. Namque, ut paucis verum abſolvam, poſt illa tempora, quicunque concionem divinam agitavere, honeſtis nominibus, quaſi jura Eccleſiæ libertatémque Religionis defenderent, & quò Romani Epiſcopi authoritas maxima foret, bonum publicum ſimulantes pro ſua quiſque potentia certaverunt. Imperator quidem contra hæc ſumma ope conniſus fuit: utraque pars miraculis ſe tutata eſt.* Deinceps fictitia quædam miracula viſionéſque recenſet.

Bellum Sacrum ab eodem Urbano decretum, exitu infelix.

LXXXV. Inter τα̉ κύρια ſeu ſupremæ poteſtatis civilis jura politici belli decernendi poteſtatem numerare ſolent. Hanc quoque ad ſe rapere Pontifices cœperunt. Urbanus quippe Bellum, quod *Sacrum*, eò quòd ad expugnationem terræ *Sanctæ*, & à perſonis *Sacris*, Epiſcopis, Monachis &c. ſuſcipiendum eſſet, appellari placuit; Monachi cujuſdam Petri Eremitæ, ſeu Franci, ſeu, ut alii ſcribunt, Hiſpani, Divinam viſionem jactantis, ſuaſu, in Concilio Claromontano (quod cum Synodo illa, quæ I. Reg. XXII. deſcribitur, celebrata ſub Joſaphato & Achabo, de Ramoth Gilead ex manibus Syrorum recuperanda,

da, ſcitè Bullingerus *in Apoc. cap.* 20. comparat, eò quòd in utroque fuerint ſpiritus seductor, Achabi, Joſaphati, aliáque ſimilia) decrevit. Sic A. MXCV. Ducibus Gothofredo Bullionenſe, ſive de Bullo, Lotharingiæ Principe, Euſtathio & Balduino ejus fratribus, Hugone Magno, fratre Regis Francorum, Anicienſis in Auvernia Epiſcopo, aliiſque cum exercitu ex millies ſexcenties millenis militibus cruce ex lana rubra facta ſignatis omnibus, (unde militiæ *cruciatæ* nomen, non quòd *crucem* Chriſti prædicare, ſed quòd infideles *crucifigere* deſtinâſſent) conflato, in terram ſanctam adverſus Saracenos properatum, & poſt fœlicia ſatis prœlia A. MXCIX. ipſa urbs Hieroſolyma obſeſſa & occupata, ſed A. MCCXLIV. imperante Friderico Barbaroſſa iterum amiſſa eſt, rebus Chriſtianorum Orientalium in deterius longè inde vergentibus.

LXXXVI. Belli hujus ſacri πρόφασιν à cauſis ejuſdem ſuaſoriis diſtinguere haud ἄτοπον fuerit. προφάσις fuere *damna, contumeliæ, ſupplicia graviſſima, quæ Chriſtiani ſepulchrum Domini viſitantes quotidie à Saracenis patiebantur*, uti Sigonius ad A. MLXXIV. loquitur: addo, injuriæ etiam & contumeliæ, quas fideles Hieroſolymis commorantes ab infidelibus perpetiebantur, quas fuſè Wilhelmus Tyrius, Regni Hieroſolymitani Concellarius, belli ſacri ſcriptor, *Hiſtoriæ belli ſacri lib.* 1. *cap.* 4. &c. Robertus Monachus *de Chriſt. Principum bello contra Saracenos ſuſcepto lib.* 1. aliique ediſſerunt. Urbani Papæ exhortatio ad populum in Concilio Claromontano facta, & ab eodem Tyrio *lib.* 1. *cap.* 15. recitata prætextus eoſdem propalat. Inter alia ſic ille: *Hæc ſalutis noſtræ cunabula, Domini patriam, religionis matrem, populus abſque Deo, ancillæ filius Ægyptiæ poſſidet violenter: & captivitatis liberæ filiis extremas imponit conditiones, quibus verſa vice meritò ſervire tenebatur. Sed quid ſcriptum eſt? Ejice ancillam & filium ejus. Saracenorum enim gens impia & immundarum*

Ejus belli prætextus.

ſecta-

ſectatrix traditionum, loca ſancta in quibus ſteterunt pedes Domini, jam à multis retrò temporibus violenta premit tyrannide, ſubactis fidelibus, & in ſervitutem damnatis. Ingreſſi ſunt canes in ſancta, profanatum eſt ſanctuarium, humiliatus eſt cultor Dei populus, angarias patitur indignas: genus electum ſervit in luto & latere: regale Sacerdotium, Principes Provinciarum, factum eſt ſub tributo, civitas Dei. Cujus non liqueſiat anima? Cujus non labescant præcordia, iis ad animum recurrentibus? Quis hæc ſiccis oculis audire poteſt, fratres chariſſimi? Hæc certè ut vera fuerint (de quo nulli ambigimus) juſtam tamen bello inferendo cauſam præbuerunt minimè. Neque enim vel terra ſancta Chriſtiani populi peculium & proprietas ἀναφαίρετος fuit: vel injuriæ illatæ Chriſtianis ſive indigenis, ſiveadvenis tanti fuerunt, ut propterea poſſeſſione terræ illius exui infideles debuerint. Inprimis cùm poſt Chriſti aſcenſionem in Cœlum Palæſtina terra aliis locis ſanctior ampliùs non fuerit, & affectatio ejus ſuperſtitionem potiùs, quàm veram religionem aluerit. Conſiderandum fuit illud, quod à Pindaro dictum eſt; ἔα πόλεμον, ἔα μάχαν χωρὶς Θεοῦ *Mitte bellum, mitte pugnam ſine Deo.* Equidem ex Verbo Dei ſatis conſtat, ſic Deum iraſci terræ ſanctæ, ut benedictionem in maledictionem converterit, & templum urbemque Hieroſolymam ita everti funditus voluerit, ut reparari nunquam poſſit. Et quid eſt Eccleſia per omnes gentes diſperſa, ſi vetus Templum, unde nova Eccleſia prodiit, requiris?

Nec non cauſæ ſuaſoriæ, Pontificum avaritia, dominandi libido & Chriſtianorum principum oppreſſio, diſtinctæ.

LXXXVII. Diverſæ longè fuerunt belli illius ſuaſoriæ cauſæ, avaritia Pontificum, dominandi libido, perfidia & oppreſſio Chriſtianorum Principum. Ablegatis in Orientem per ſpeciem pietatis Principibus proclive Papæ fuit vacua in aula dominari; cùm ambitioni avaritiæque Pontificum totus ſe Occidens aperiret, & ad frænandam domandámque eam exhauſtis ejuſmodi expeditioni-

tionibus Principum ſubjectorumque opibus, impares poſthac eſſent. Immenſam etiam pecuniarum vim cruciata hæc militia Pontificibus conciliavit. Certè *Innocentius Papa*, ita Matthæus Paris, Monachus Albanenſis, Anglus, *Hiſtor. Major. pag.* 200. loquitur, *ad expeditionem terræ ſanctæ, ut dixit, ad occultandam ſuam avaritiam, infinitam pecuniam ab ordine Ciſtercienſi extorquere propoſuit.* Addit, à B. Virgine correptum ab exactione ceſſaſſe, timore percuſſum. *Pag.* 707. narrat idem, cruce ſignatos voti pœnitentes non modica pecuniæ ſumma votum redimere coactos fuiſſe. Non omnibus licebat ire in expeditionem. Neque tamen manentes domi carere debuerunt hac perſuaſione ſuæ ſalutis. Ut igitur indulgentiarum & illi participes fierent, pecuniam erogabant, exigentibus inſatiabiliter Eccleſiaſticis. Cognoſcere id licet ex eodem Matthæo Paris; cujus inter alia *pag.* 388. Hæc verba ſunt: *Hæc* (à Gregorio Papa de negotio crucis perſcripta) *cùm per Chriſtianorum climata, præcipuè per Angliam Chriſti fidelibus innoteſcerent, & Prædicatio per Prælatos, maximè per fratres Prædicatores, & Minores fieret, quibus data fuit poteſtas cruce ſignandi, & votum data pecunia* (confer pag. 346.) *relaxandi, ſeſe multi, quorum non erat numerus, cruce ſignaverunt. Sed citò in tantam nobilitatem, ne dicam, arrogantiam elevabantur Prædicatores, Minoréſque, qui ſpontaneam paupertatem cum humilitate elegerunt, ut recipi curarent in cœnobiis & civitatibus in proceſſione ſolenni, in vexillis, cereis accenſis, & in diſpoſitione veſtimenti feſtivis indutorum, & conceſſum eſt eis veniam multorum dierum ſuis conferre auditoribus, ſignatóſque hodie, cras data pecunia à crucis voto abſolverunt. Parvóque tempore ſuccedente, facta eſt tanta commutatio, tam multiformis pecuniæ exactio, nec ſciri poterat, in quam abyſſum tanta pecunia, quæ per Papales Procuratores colligebatur, eſt demerſa, quòd fidelium circa negotium crucis tepuit, imò potiùs charitas refrixit generalis. Vnde negotium terræ ſanctæ nunquam*

N *felix*

felix super hoc suscepit incrementum. Sed & *pag.* 864. exemplum prodit summæ Pontificis perfidiæ, qui crucem prædicari voluit, non ut periclitantes Christianos in Oriente juvaret, sed ut Siciliam & Apuliam invadere posset. Eodem cruce signatorum exercitu etiam contra Albigenses, teste eodem Paris *pag.* 336. nec non Imperatorem ipsum Fridericum Barbarossam, Fridericum II. ejúsque filium Conradum, Imperatores, aliósque etiam Christianos Principes invisos sibi, Pontifices usi sunt.

Concilii Claromontani Canones, Potestatem & superstitionem Papalem amplificantes.

LXXXVIII. In Concilio Claromontano, quo bellum illud minimè sacrum decretum fuit, conditi, eodem Urbano annitente, sunt varii Canones, quibus Pontificia potestas & superstitio amplificata non parùm fuit. Inter alia capitula hæc etiam à Paris *pag.* 20. commemorantur: *Quòd Ecclesia Catholica* (Romana) *sit in fide casta, & ab omni seculari servitute libera; ut Episcopi vel Abbates, vel aliquis de Clero aliquam Ecclesiasticam dignitatem de manu Principum, vel quorumlibet laicorum non recipiat: Quòd nullus cujuslibet sacri ordinis carnali commercio utatur: Quòd nemo laicorum à capite jejunii, nemo Clericorum à quinquagesima usque in Pascha, carnes comedat: Quòd omni tempore primum jejunium quatuor temporum, prima hebdomada quadragesimæ fiat. Quòd qui apprehenderit Episcopum, omnino exlex fiat: Quòd qui sacri ordinis viros, vel eorum famulos apprehenderit, anathema sit: Quòd una quæque Ecclesia decimas suas habeat, nec ad aliam transferantur: Quòd laicus decimas non emat, nec vendat:* aliáque id genus plura.

Seculi XII. historia ejus etiam in initio fama fuit, Antichristum mox revelatum iri. Bernhardi & Platinæ eam in rem testimonia.

LXXXIX. Seculo *duodecimo* ad majorem etiam gradum corruptionis Ecclesia Romana processit. Vulgarem famam fuisse, Antichristum eo tempore revelatum iri, Baronius *ad A. C.* MCVI. non diffitetur. Bernhardus certè, qui in ea tempora incidit, *Epist.* 56. *ad Gaufridum* eam in rem sic scribit. *Cùm ante hos paucos dies Norberti faciem videre, & de cœlesti fistula, ore videlicet ipsius plurima haurire meruerim,*

rim, de Antichristo cùm inquirerem, quid sentiret, durante adhuc ea, quæ nunc est generatione, revelandum illum certissimè se scire, protestatus est. At cùm eandem certitudinem unde haberet, sciscitanti mihi exponere vellet, audito quod respondit, non me illud pro certo credere debere putavi. Ad summam tamen hoc asseruit, non visurum se mortem, nisi priùs videat generalem in Ecclesia persecutionem. De Paschali etiam Papa, qui initio hujus seculi Romanam Ecclesiam moderatus est, commemorat idem, quòd dum in itinere positus Florentiam pervenisset, *de Antichristi adventu proximè futuro, fama fuerit sparsa.* In ejusdem vita scribit Platina: *Florentinum Episcopum affirmare solitum, Antichristum natum esse; sed ab ipso Papa silentium ei impositum esse.*

XC. Neque certè desunt plura scriptorum, qui eo ipso seculo scripserunt, testimonia, ex quibus, quæ circa id temporis facies Ecclesiæ Romanæ fuerit liquidò cognoscitur. De Romanis igitur, uti Guilhelmus Malmesburiensis *de gestis Reg. Angl. lib.* 4. loquitur, olim rerum Dominis, gentéque togata, qui nunc dicuntur hominum inertissimi, auro trutinantes justitiam, pretio venditantes communem regulam; carmen edidit Hildebertus Cenomanensis Episcopus, atque hoc disticho (quod in Lilii Giraldi quinto de Poëtis Dialogo Hispani Censores ferre non potuerunt) conclusit:

De calamitosa circa id temporis Ecclesiæ Romanæ facie testimonia Malmesburiensis, Hildeberti;

Urbs felix, si vel Dominis urbs illa careret,
Vel Dominis esset turpe, carere fide.

eos scilicet Dominos innuens, quos simili disticho perstrinxit alius:

Servierant tibi, Roma, diu Domini Dominorum;
Servorum Servi nunc tibi sunt Domini.

De eadem sic Bernhardus Morlinensis, ex Cluniacensi Ordine Monachus *lib.* 3. *de contemptu mundi* canit:

Bernhardi Morlinensis;

Aurea tempora, castáque pectora præterierunt,

Tempora pessima, scilicet ultima jam subierunt.
Stant modo stantia lucra, superbia, pax sine pace,
Fraus, Venus, otia, furtáque conscia noctis opacæ,
Schismata, prœliá, vis, homicidia, traditiones,
Ira, protervia, livor, inertia, seditiones.
Stat simulatio, corruit actio religionis
Heu! sua propria deputat omnia Rex Babylonis.

Honorii Augustodunensis; Neque aliter Honorius Augustodunensis Ecclesiæ Presbyter *Dial. de Prædest. & lib. Arb.* sui temporis Babyloniam depingit: *In tuere*, inquit, *Principes & Judices: Ecce posita in eis est Bestiæ sedes. Omni tempore ad malum sunt intenti, semper negotiis iniquitatis inexplebiliter occupati, flagitia non solum faciunt, sed & alios facere instruunt: Sancta vendunt, scelera emunt: totis viribus laborant, ne soli ad tartara veniant. Verte te ad Clerum, & videbis in eis Bestiæ tentorium. Dei servitium negligunt, terrenis lucris inserviunt; sacerdotium per immunditiam polluunt, populum per simulationem seducunt, Deum per mala opera abnegant, omnes scripturas ad salutem pertinentes abdicant, omnibus modis se laqueos & ruinam populo substernunt, quem cælum ipsi cæci ad interitum præeunt. Contempcare & Monachorum conciliabula, & videbis in eis Bestiæ tabernacula. Per fictam professionem Deum irridentes, iram ejus provocant, normam regularum moribus & vita calcant, per habitum seculum fallunt, multos deceptos ipsi decepti decipiunt. Secularibus negotiis implicati sunt, in Dei servitio desides existunt, plerique illorum gulæ illecebris dediti sunt, quidam immunditiæ sordibus computrescunt. Aspice etiam habitacula Monialium, & cernes in eis Bestiæ præparatum thalamum. &c. Verte te ad plebem reliquam, & videbis in ea Bestiæ effigiem &c. Vulgus quoque indoctum Bestiæ habet idolum &c.* *Arnoldi de Brixia;* Taceo Arnoldum de Brixia, à quo Arnoldistis nomen, qui quòd tyrannidem, luxum, superbiam, corruptionem Cleri & Pontificis palam argueret, A. MCLV. Romæ ultricibus flammis παῤῥησίαν suam expiavit: ipso etiam Platina ejus innocentiæ testimonium perhibente, & pie-

pietatem extollente. Quem etiam Tigurinis, apud quos aliquandiu prædicavit, sanioris doctrinæ gustum præbuisse, Guntherus Ligurinus, facto isthoc versu:

Servat adhuc uvæ gustum gens ista paternæ;

prodidit.

XCI. Incidit in seculum isthoc infelix Bernhardus Clarævallensis Abbas, nobili familia Burgundiæ satus. Addictus is Pontifici licet, calamitate seculi illius optimis quibusque fascinum quodammodo inducente, subinde tamen Hierarchiam Romanam graphicè depingit. Libro ad Eugenium Papam & ejus satellites Episcopos & spirituales *Antichristi ministros* disertè nominat, & *Apostolica authoritate ambitiosos, avaros, Simoniacos, concubinarios, incestuosos, & quæque istiusmodi monstra honores Ecclesiasticos obtinere:* Denique *Dæmonum magis quàm ovium pascua Romæ esse* queritur. Et *serm.* 33. *super Cantica* querimoniam isthanc gravissimam inspergit: *Væ generationi huic à fermento Pharisæorum, quod est hypocrisis, si tamen hypocrisis dici debet, quæ jam latere præ abundantia non valet, & præ impudentia non quærit. Serpit hodiè putida tabes per omne corpus Ecclesiæ & quò latiùs eò desperatiùs, eóque periculosiùs, quò intestiniùs. Nam si insurgeret apertus hæreticus, mitteretur foras & exaresceret; si violentus inimicus, absconderet se quis forsitan ab eo, nunc verò quem ejiciet, aut à quo abscondet se? Omnes amici, & omnes inimici: Omnes necessarii, & omnes adversarii: omnes domestici, & nulli pacifici: omnes proximi, & omnes quæ sua sunt, quærunt. Ministri Christi sunt, & serviunt Antichristo. Honorati incedunt de bonis Domini, qui Domino honorem non deferunt. Inde is quem quotidie vides, meretricius nitor, histrionicus habitus, Regius apparatus; inde aurum in frenis, in sellis & calcaribus. Et plus calcaria, quàm altaria fulgent, &c. Intestina & insanabilis est plaga Ecclesiæ, & ideo in pace amaritudo ejus amarissima.* Et *Serm.* 6 *in Psal.* 90. *superest*, inquit, *ut reveletur homo peccati, filius perditionis, dæmonium non modò diurnum,*

Bernhardi Claravallensis.

 num,

num, ſed & meridianum: quod non ſolùm transfiguratur in Angelum lucis, ſed extollitur ſupra omne, quod dicitur Deus: Nimirum inſidiatur crudelis, calcaneo matris Eccleſiæ, à qua dolet caput ſuum eſſe contritum, &c. Creditur idem Bernhardus author Sermonis in Rhemenſi Concilio coram Innocentio II. & ejus Clero A. MCXXXI. habiti, in quo ſic παῤῥησιαζόμενος Epiſcopos compellat: *Fratres, aliam Synodum pronuntio vobis, ubi Dominus Deus ſedebit in judiciis, & ibi omnes nos oportet repræſentari, & ibi Deus juſtè judicabit orbem terrarum. Hic inincluditur injuſtitia in marſupio: ſed juſtè judicabit Deus in illo judicio, & ibi omnes, nos oportet repræſentari, ſive ſit Papa ſive Cardinalis, ſive Archiepiſcopus, ſive Epiſcopus, ſive dives ſive pauper, ſive doctus, ſive indoctus, ut referat unuſquiſque rationem de his quæ geſſit in corpore, ſive bonum, ſive malum. Et ſi reddenda eſt ratio de his, quæ quiſque geſſit in corpore ſuo, heu quid fiet de his, quæ quiſque geſſit in corpore Chriſti, quod eſt Eccleſia? Eccleſia Dei vobis commiſſa eſt, & dicimini Paſtores, cùm ſitis raptores. Et paucos habemus, heu, Paſtores, multos autem excommunicatores. Et utinam vobis ſufficeret lac, ſititis enim ſanguinem.* Idem *Serm.* 1. *in converſionem S. Pauli* hujuſmodi ad Deum querelam ingeminat: *Amici tui, Deus & proximi, ad verſus te appropinquaverunt & fleverunt, Conjuràſſe videtur contra Te univerſitas populi Chriſtiani à minimo uſque ad maximum: à planta pedis uſque ad verticem non eſt ſanitas ulla. Egreſſa eſt iniquitas à ſenioribus judicibus, vicariis tuis, qui videntur regere populum tuum. Non eſt jam dicere: Sicut populus, ſic ſacerdos: quia nec ſic populus ut ſacerdos. Heu, heu, Domine Deus, quia ipſi ſunt in perſecutione tua primi, qui videntur in Eccleſia tua primatum diligere, gerere principatum. Arcem Sion occupaverunt, apprehenderunt munitiones, & univerſam deinceps liberè & poteſtativè tradunt incendio civitatem.*

Joh. Sarisburienſis. XCII. De corruptione hujus ſeculi vocem populi ad Hadrianum IV. Pontificem Johannes Sarisburienſis, quem nupe-

nuperus Cardinalis Bona in *Notitia Scriptorum*, ceu *virum gravem, etiam cùm de nugis ſcribit*, commendat; *Policrat.* ſeu *de Nugis Curialium lib VI.* 24. perſcripſit: Sciſcitanti enim Hadriano, *quid de ſe & Eccleſia Romana ſentirent homines*, reſpondet in hæc verba: *Romana Eccleſia, quæ mater omnium Eccleſiarum eſt, ſe non tam matrem exhibet aliis, quàm novercam. Sedent in ea ſcribæ & Phariſæi, ponentes onera importabilia in humeris hominum, quæ digito non contingunt. Dominantur in Clero, nec forma fiunt gregi, qui recto calle pergit ad vitam: pretioſam ſupellectilem congerunt: auro & argento onerant menſas, ſiti etiam ab avaritia nimis parci. Nam pauper aut nullus, aut rarus ad mittitur, quem interdum non tam Chriſtus, quàm vana gloria introducit. Concutiunt Eccleſias; lites excitant, collidunt Clerum & populum, laboribus & miſeriis afflictorum nequaquam compatiuntur, Eccleſiarum lætantur ſpoliis, & quæſtum omnem reputant pietatem. Juſtitiam non tam veritati, quàm pretio reddunt. Omnia námque cum pretio hodie, ſed nec cras aliquid ſine pretio obtinebis. Nocent ſæpius, & in eo dæmones imitantur, quòd tunc prodeſſe putantur, cùm nocere deſiſtunt, exceptis paucis, qui nomen & officium paſtoris implent. Sed & ipſe Romanus Pontifex omnibus gravis, & ferè intolerabilis eſt*, &c.

Cleri Leodienſis ad Paſchalem II.

XCIII. Aperto verò ore Epiſcopi, Canonici & Clerus univerſus Diœceſis Leodienſis Romanam Eccleſiam Babylonem eodem jam tempore inſigniunt. Extat enim in ſecundo Volumine Conciliorum, eorum ad Paſchalem II. ejuſmodi reſponſio: *Quæ major olim fuit confuſio in Babylonia, quàm hodie eſt in Eccleſia? In Babylonia confuſio fuit linguæ gentium; in Eccleſia dividuntur linguæ & mentes credentium. Ait Petrus in Epiſtola ſua: Salutat vos Eccleſia quæ eſt in Babylone collecta. Hactenus interpretabar; ideo voluiſſe Petrum per Babylonem ſignare Romam, quia tum temporis Roma confuſa fuit idololatria & omni ſpurcitia. At nunc dolor meus mihi interpretatur, quòd Petrus Prophetico ſpiritu dicens Eccleſiam in Babylone collectam,*

lectam, prævidit confusionem dissensionis, qua hodie scinditur Ecclesia &c. Qui sint turbines ab Africo, discimus patiendo magis, quàm legendo, de terra horribili, à Romana scilicet Ecclesia, visio dura nuntiata est mihi; inde turbo ut tempestas venit ab Africo. &c. Sed & Petrus Blesensis in Epistola ad Officialem apertè Romam *Babylonem* vocat, monétque Officialem, ut ex ea discedat.

Petri Blesensis.

Tot querelarum causa hærebat in Pontificibus.

XCIV. Miraris causam acerbarum adeò querelarum? Hæret illa in Pontificum maximè Romanorum tyrannide, dominandi libidine, rerum Divinarum contemptu, persecutione Imperatorum & verè fidelium, aliisque profligatæ eorundem mentis natis. Paschalis II. Hildebrandinis partibus addictus Henricum Imperatorem Romæ in Synodo denuo excommunicat, hæresin Henricianam; docentem contemnere bruta adversus Imperatores fulmina, damnat; Episcopos obedientiam sedi Romanæ jurare subigit. Henricum filium seducit; ut Patrem ad deprimenda Imperii insignia compelleret, adeóque serpentinam parenti gratiam referret. Henricum Romam venientem, de investituris omittendis interpellat; ab eodem cùm Episcoporum Regalia, ut priùs promiserat, Imperatori relaxare detrectaret, captus, ut liberationem obtineret, juramenti fide denuo promittit, se Imperatorem nec de investituris interpellaturum ampliùs, nec excommunicaturum: at mox in Concilio Lateranensi fallens fidem privilegium hoc, seu, uti vocabant alii, *pravilegium*, damnat, & laicos investituras, seu jus prodendi Flamines Episcopulósque, & sacerdotia per virgam & baculum confirmandi; sub anathemate dantis & accipientis laici prohibet; (quam in rem plura doctissimus Petrus de Marca *Concord. Sac. & Imp. lib. VIII.* 20. narrans consuli potest) in mortuum Imperatorem ita sævit, ut cadaver Leodii jam sepultum ex sepulchro extrahi jusserit, staréque

Paschalis II. Henricum. IV. Imp. ad mortem usque persequitur.

que in ſecreto quinquennium totum coegerit. *Gelaſius II.* Henricum V. diris devovet & excommunicat. Calliſtus II. A. MCXXII. Henrico extorquet, ut juri inveſtituræ renunciaret. Ita Papa abſolutus Rex factus eſt, & dirum Schiſma diúque agitatum exſpiravit. Quanquam alia etiam Schiſmata horrenda idem ſeculum exercuerunt; frequentiſſimis ſcilicet Antipapis, cùm ſederent Paſchalis II. Gelaſius II. Calixtus II. Honorius II. Innocentius II. Alexander III. Taceo Innocentium II. à Lothario Imperatore juramentum fidelitatis exigentem, & eundem ante pedes ſuos proſtratum, coronámque Imperii expetentem, Antichriſtiano faſtu, in tabula pingi curantem, cum ſuperba inſcriptione; *Rex venit ante fores &c.* denique Ludovicum VII. eò quòd Gallicanæ Eccleſiæ libertates defenſitaret, anathemate obſtringentem. *Eugenium III.* quem bellum cum Romanis gerentem ſic Bernhardus pulſavit: *Habent hæc infirma & terrena Reges, Judices, Principes terræ. Quid vos alienos fines invaditis? Tibi Sarculo opus eſt, non ſceptro, ut opus facias prophetæ,* &c. Hadrianum IV. cum Hildebrandi nequitia paria facientem, utpote qui tum Imperium Romanum contendit eſſe Papale feudum, coronam & dignitatem Imperialem Papale beneficium; eóque nomine Friderico Barbaroſſæ impotenter inſultavit, compellens ei de equo deſcendenti ſtrepam ſiniſtram tenere, uti Helmoldus *Hiſtor. Sclav. lib.* I. ſcribit, eundémque Majeſtatem tueri conatum excommunicans; tum Hiberniam & omnes inſulas ad jus B. Petri pertinere pertendit; tum denique Guilhelmum Siciliæ Regem ad pedes ſuos proſtratum, Siciliam omnem patrimonio Petri conſecrare ſubegit. *Alexandrum III.* qui pulſo Victore, palam aſſerente, *Alexandrum Antichriſti tempora præfigurare, in Templo Dei ſedere, oſtendentem ſe, tanquam ſit Deus, abominationem deſolationis, ſtantem in loco ſancto eſſe;* & Papæ in Concilio

Calliſtus II. ab Henrico V. jus inveſtituræ extorquit.

Papa fit Rex abſolutus & Schiſma expirat.

Paparumquorundam ſubſequentium Antichriſtianus in deprimendis Impp. & Regibus faſtus; velut Innocentii II.

Eugenii III.

Hadriani IV.

Alexandri III.

cilio Alexandro prælato, aliisque etiam Antipapis superatis Papatum rapuit; Henricum II. Anglorum Regem, insimulatum quòd conscius esset necis Thomæ Bequeti (qui protestatus licet, *Romam factam esse meretricem*, ab Alexandro inter Martyres relatus est) nudum virgis cædi à Religiosis jussit, dicente uno Legatorum ejus: *Domine noli minari. Nos enim nullas minas timemus, qui de tali curia sumus, quæ consuevit imperare Regibus & Imperatoribus*; in Waldenses persecutionem immanem excitavit; Cardinales in Concilio Laterani habito ad supremæ potestatis apicem evexit; Fridericum Barbarossam, cujus filius Otto à Sebastiano Venetorum Duce maritimo prœlio victus, & Venetias ad Papam captivus abductus ibidem inter Patrem & Papam pacem conciliavit; Venetiis, quò postero die ipse Imperator se contulit, indignissimè habuit, collo ejus ad pedes suos provoluti compresso, additísque ex Psalte vocibus: *super aspidem & basiliscum ambulabis & conculcabis leonem ac draconem*; Cúmque honorem huncce χαμευνίας se Petro, non Alexandro habere Imperator protestaretur, denuo deprimens collum Cæsaris, respondit: *Et mihi & Petro*, teste Historia Veneta, antiquissimo in primis Codice Chronico Venetiis asservato, aliísque etiam pluribus à Viris doctissimis, Gerhardo *Præfat. in part. 2. Confess. Cath.* Wagenseilio *de Impp. XI. & XII. Seculi*, & Reiscro *Romæ Non-Gloriosæ pag.* 467--481. copiosissimè allegatis: *Urbanum III.* Anathematis fulmen in Fridericum eundem intorquentem, & majora etiam moliturum, nisi fatis præpeditus esset; *Clementem III.* & Danos, qui sacerdotes conjugatos retinebant, excommunicantem, & Philippum Gallorum Regem (cui Messinæ Abbas Curatii Joachimus, explicans Apocalypsin, dixit, *Antichristum jam Romæ natum esse, & in sede Apostolica sublimandum*) jussa ejus detrectantem, ejusdem fulminis metu nequicquam

Urbani III.

per-

percellentem: *Cælestinum III.* Coronam inter pedes sustentatam, prostrato ad pedes Pontificis Henrico VI. offerentem, & mox capiti ejus impositam denuo proturbantem, & *pede percutientem, ac in terram dejicientem*, documentum scilicet imminentis ipsi fortunæ, siquidem exemplo Parentis Friderici Ænobarbi Pontificis frœnum admordere præsumeret; Baronio *ad A.* MCXCI. *n.* 10. Francisco Carriere *Chronol. Pontif.* ex Rogerio aliisque horribile scelus neutiquam dissimulantibus; sacris toti Franciæ ob divortium Philippi Regis ab Ingeberga, interdicentem, & adversus Henricum Imperatorem excommunicationis sententiam machinantem: denique *Innocentium III.* fabrum Capituli *Venerabilem, lib* 1. *Decret.* 6. in quo jus sibi vendicavit electum Cæsarem examinandi approbandique, si sit idoneus, rejiciendi contra, si sit indignus; imò etiam eligendi, si Electores eligere nolint; ac, si Electorum suffragia paria sint, gratificandi utri parti velit. De cujus impietate plura inferiùs dicenda se offerent.

Cælestini III.

Innocentii III.

XCV. In primis autem hoc seculo ad stabilimentum sacræ Monarchiæ Pontificibus grassari duobus modis placuit. Obstare suis moliminibus Verbi Divini Majestatem, & legum humanarum authoritatem animadverterunt facilè. Ad convellendum igitur & labefactandum utrumque hoc præsidium hanc sibi viam muniverunt, ut refractis juris divini & humani claustris, ad suum arbitrium libidinémque omnia miscerent temperaréntque: juríque adeò Cæsareo jus Pontificium, Divino vero Theologiam Scholasticam opponerent.

Verbi Divini Majestas & legum humanarum authoritas Theologiæ Scholasticæ, & juris Canonici præsidiis hoc seculo infringi cœperunt.

XCVI. Erat ea ætate recens juris Romani seu Cæsarei reparatio, & in forum quasi postliminii jure reductio, Irnerii opera, Lotharii verò authoritate suscepta. Id verò tanquam frœnum suis cupiditatibus injectum, ut eluderet Pontifex, callidè jus novum ex Pontificum decre-

Juris Canonici origo & progressus.

tis ſeu ſtatutis compilatum protulit, quo ſcilicet ad firmandum Regnum ſuum commodè uteretur. Cui rei operam ſtrenuam navavit Gratianus Monachus Bononienſis, qui ad imitationem Juris Civilis Pandectarum, ex veterum Conciliorum decretis, Patrúmque ſcriptis compoſuit decretorum opus, quod Juris Canonici fundamenta, Regníque Pontificii nervos continet. Factum id eſt circa Annum Chriſti MCLI. auſpiciis Pontificis ſummi Eugenii III. qui opus ad umbilicum perductum authoritatis ſuæ robore firmavit, prælegíque etiam in Academiis curavit. Gratianum Ducem ſecuti ſunt alii; Gregorius quidem IX. ad imitationem Codicis Juſtinianei, operâ Raymundi Barcinonenſis, Decretalium libros ex Pſeudepigraphis Romanorum Pontificum Epiſtolis, A. MCCXXVII. conflavit & publicavit, quibus Eugenii decretis quaſi alas circumdare voluit. Bonifacius verò A. MCCXCIV. circiter opera uſus Richardi Senenſis, Berengarii Widerenſis Epiſcopi, & Wilhelmi Eberodunenſis Archiepiſcopi, ſextum Decretalium librum, in quo ſuas & anteceſſorum proximorum conſtitutiones novas ex novellis conſtitutionibus expreſſit, adjecit. Qui tamen, quòd maximam partem, flagrante adverſus Philippum Galliarum Regem odio cuſus eſſet, in Gallia, teſte Duareno, *Præfat. lib. de Sacr. Eccl. miniſt. pag.* 2. receptus non fuit. Tandem A. MCCCXVII. Johannes XXII. inchoato pridem operi faſtigium impoſiturus, Clementinas Inſtitutiones, Extravagantéſque edidit, mandans ſeverè, ut in judiciis & ſcholis uſurparentur. Utque adeò à pluribus & majori cum applauſu jus hoc ſacrum acciperetur & excoleretur, Doctores etiam Juris Canonici creati ſunt Bononiæ, additis conſtitutionibus de promotione & ritibus in ea adhibendis. Canoniſtarum nomine tales poſthac venerunt, quos *Papalis Monarchiæ Janizaros* nonnemo rectiùs inſignivit.

XCVII.

XCVII. Ita jure, tanquam septo quodam, dominationem suam Pontifices muniverunt. Quo verò jure? Validissimo utique omnium; utpote quod Papam tum supra omnes creaturas effert, Imperatores, Reges, Principes & mortales quosque ei subjicit: tum legibus etiam solvit, & ἀνυπεύθυνον, hoc est, nullis rationibus reddendis obnoxium pronuntiat. Alibi omnia jura in scrinio pectoris ejus recondit, alibi omnis creaturæ Dominum constituit; alibi auro Pontificem summum, Imperatorem verò plumbo, alibi eundem soli, Imperatorem verò Lunæ comparat. Alibi Imperatorem facit serram, quæ, nisi à Pontifice trahatur, navare & efficere nihil queat. Alibi nullius judicio subesse Papam, alibi à potestate seculari nulla vel ligari, vel solvi posse sciscit. Vin' textus eam in rem? Paucos prodere lubet. Dist. 19. cap. 2. Sic omnes. *Leges Romanæ servandæ sunt, tanquam ipsius Petri voce pronuntiatæ.* Ib. cap. 3. in memoriam. *Quod Ecclesia Romana jugum imponit, etiamsi tolerabile non sit, perferendum est.* Dist. 40. C. Si Papa. *Si Papa innumerabiles populos catervatim secum ducat in gehennam, culpam redarguere nemo Mortalium præsumat. Quia cunctos ipse judicaturus, à nemine judicandus est.* Dist. 22. cap. omnes. *Christus beato Petro æternæ vitæ clavigero terreni simul & cælestis imperii jura commisit.* Dist. 96. cap. 10. Si Imperator Item cap. 12. *Imperator debet subesse Papæ, non præesse.* Extravag. comm. lib. 1. tit. 8. *Vterque ergo in potestate Ecclesiæ, spiritualis scil. gladius & materialis. Ille sacerdotis, is manu Regum & militum, sed ad sacerdotis* (Papæ) *nutum & patientiam. Oportet autem gladium esse sub gladio, & temporalem authoritatem spirituali subjici potestati.* C. 6. Solicitæ. X. de major. & obed. *Duo præsunt mundo luminaria magna, Sol atque Luna. Solis loco Papa est, Cæsar verò Lunæ.* cap. unam sanctam. De major. & Obed. Extravagant. Com. *Ad salutem necessarium est, omnes homines Pontifici Romano subsint.* Extat denique *tit.* 9.

Eo jure Majestas Papalis munita validissimè.

de jure jur. lib. 2. Clem. expressa jurisjurandi formula, qua ad fividem & obedientiam Papæ Imperatores disertè obligantur.

Theologia Scholastica juri Divino succenturiata. Quæ hinc facies Ecclesiæ emerserit.

XCVIII. Ex altera verò parte Pontificiis conatibus Divini Verbi vis atque Majestas obstitit. Hanc ut retunderent, inducta est eadem ætate *Theologia Scholastica*, qua ex humanis traditionibus & commixtione Philosophiæ religio Divina posthac comprobari cœpit; curiositate inutili veram Theologiam fœdante, uti jam olim Trithemius questus est. Parens hujus Theologiæ fuit Lanfrancus, qui A. MLXXI. Archiepiscopum Cantuariæ egit, quem in eodem munere & professione A. MXCIV. Anshelmus, mox Hugo de S. Victore, & circa A. MCXXVII. Petrus Lombardus, Magister sententiarum, exceperunt. Theologiæ hujus historiam & crisin alibi fusius prosecuti sumus. Desitum sic est legere libros Propheticos & Apostolicos, qui fontes Ecclesiæ limpidissimi & saluberrimi sunt, & id totum habitum ratum fuit, quod vel Magister sententiarum docuisset, vel Romana Ecclesia approbâsset, aut decrevisset. Ita Ecclesia Christi alligari cœpit Ecclesiæ Papæ, & Ecclesia universalis Catholica restricta est ad Ecclesiam particularem Romanam, quæ non ampliùs verbum Dei, sed decreta Papæ & figmenta hominum professa est. Nec libertati Euangelicæ aliquid relictum, sed paulatim subjecta omnia sunt servituti Pontificiæ, ut à Scriptura, quàm à Decretis Papæ recedere tutius longè fuerit. Et quod rei caput est, turpissimo mercatu venalia facta sunt, quæ Christus credentibus in se gratis offert: detrectantésque imperata Papæ ilico supplicii metum, vel periculum capitis subire coacti sunt.

Non iccirco Ecclesia Christi extincta est; quin potiùs passim numerosi cœtus sese corruptioni publicæ opposuerunt.

XCIX. Neque tamen sic Ecclesia Christi extingui, vel portæ inferorum ei prævalere potuerunt. Præterquam enim quòd in medio Papatu Deus electos suos servavit atque ex ignorantia, qua Pontifices vulgùs detinendum

dum censuerunt, id boni consecuti sunt, ut τὰ βάθη τοῦ Σατανᾶ *profunditates Sathanæ*, hoc est, præcipuas & maximè perniciosas Papatus corruptelas ignoraverint, Divina providentia ita disponente, *ut sub Antichristi sacerdotibus* (ita cum Hilario *contra Antin.* loquimur) *Christi populus non occideret:* quòdque præcipua religionis Tridentinæ capita nondum pro fidei articulis, ne inter ipsos quidem Doctores Pontificios constanter recepta, sed inter doctos controversa, variéque disputata sunt; longéque etiam plurimi sub Pontificia tyrannide ingemuerunt propter abominationes, quas in medio Babylonis grassari viderunt. Non defuerunt etiam in omnibus ferè terris numerosi piorum cœtus, qui Antichristo procedente tempore bellum indixerunt. Cujusmodi erant, quos Papistæ à quodam Petro Waldo Lugdunensi, *Waldensium*, *Pauperum Lugdunensium*, *& Leonistarum* nominibus insigniverunt. Quam in rem Doctoris Pontificii, qui in rerum Bohemicarum Scriptoribus à Frehero editis extat, quémque esse Reinerum Inquisitorem Pontificium, XII. vel XIII. seculo inclarescentem, ex opere Ingolstadii integriùs edito constat; grave firmúmque testimonium habemus. *Sectæ* (ita ille *pag.* 222, 223.) *hæreticorum ab olim fuerunt multæ. Inter quas omnes sectas, quæ sunt, vel fuerunt, non est perniciosior Ecclesiæ Dei, quàm pauperum de Lugduno, tribus de causis. Prima, quia DIVTVRNIOR. Quidam dicunt, quòd duraverit à tempore Silvestri: alii dicunt; quòd à tempore Apostolorum. Secunda est, quia GENERALIOR. Ferè enim nulla terra est, in qua hæc secta non serpat. Tertia, quòd omnes aliæ cum immanitate blasphemiarum in Deum horrorem inducant, hæc Leonistarum magnam habet speciem pietatis, eò quòd coram hominibus justè vivant, & bene omnia de Deo credant, & omnes articulos, qui in Symbolo continentur; solam Romanam Ecclesiam blasphemant & oderunt; cui multitudo facilis est ad credendum.*

C.

Waldensium origo & dogmata. Oppugnantur variè.

C. De origine Waldensium seu Albigensium varias opiniones Cl. Usserius *de Christ. Eccl. Success. cap.* 8. *p.* 257. *&c.* Forbesius, Legerus, aliique referunt. Ad seculi XII. annum MCLX. vel MCLXX. adeoque tempora Hadriani IV. vel successoris Alexandri III. plerique revocant. Alii etiam altiorem originem pandunt. De eo quicquid sit, hoc, quod tractamus, seculo XII. nomen eorum innotuisse, & Pontifici Cleróque ejus exosum supra modum fuisse, satis constat. Crimini illis datum, quòd à praxi & doctrina recepta Ecclesiæ Romanæ recederent: quòd Ecclesiam Romanam Babylonem, & confusionis omnis Matrem appellarent; ejus tyrannidem ac superstitionem, ex Scripturis coarguerent: S. Literas in sermonem vernaculum transfunderent, familiaritérque declararent. Impacta iisdem ab adversariis multa sunt, Manichæismi inprimis impietas, non tam ex vero, quàm ad invidiam, uti fieri solet, conflandam seu quòd revera talia asserentes se iis immiscerent, hoc unum cum iis commune habentes, quòd Pontificis Romani communionem aversati sunt. Excitati mox plurimi Proceres, Episcopi, Viri, Fœminæ, literati, illiterati, qui luce hac capti, & S. Scripturæ deliciis inescati, segreges conventus primò Lugduni, mox Tolosæ & in Gallia Narbonensi, unde in omnem fere Europam, factis velut agminibus, dispersi sunt, instituerunt. Sed oppugnari hoc jam seculo iidem variè cœperunt, à Pontificibus cumprimis, puta Alexandro III. habitis Romæ & in Gallia Synodis missóque Cardinale qui Castrum Vauri obsedit; Lucio III. in Generali, quam vocant, Synodo; Clemente III. ac post in primis Innocentio III. sub quo bellum contra eos crudelissimum exarsit. Plurima eam in rem ex monumentis indubiis apud Usserium *loco cit.* legere est.

Seculi XIII. historia Joachimi Abbatis de eo Vaticinium. Paris de Ecclesiæ Anglicanæ misero statu querela.

CI. Ad seculum *Decimum tertium* pergimus. Predixerat

rat autem jam ante Joachimus Abbas *Comment. in Jerem.* periculoſum fore tempus inde ab anno Domini MCC. uſque ad ultimos dies. *In quibus*, inquit, *apparebit lex libertatis. Euangelium enim Chriſti tunc prædicabitur & Eccleſia purgabitur, ut à palea & zizanio triticum.* Quæ verò ſeculi hujus facies fuerit, verbis Matthæi Paris *Hiſtor. pag.* 421. Eccleſiæ ſuæ Anglicanæ miſeriam explanantis pandere lubet. Sic autem ille: *Temporibus illis igniculus fidei cœpit nimis refrigeſcere, ut pene in cinerem redactus vix videretur ſcintillare. Jam enim Simonia ſine rubore perpetrata, uſurarii manifeſtè diverſis argumentis à popularibus & minoribus pecuniam impudenter extorquebant. Exſpiravit charitas, libertas Eccleſiaſtica emarcuit, religio viluit ſuppeditata, & eſt facta filia Sion quaſi meretrix effrons, non habens ruborem. Quotidie viliſſimæ perſonæ & illiteratæ bullis Romanis armatæ, in minas ſtatim erumpentes, reditus à piis Patribus in victus religioſorum & ſuſtentationem pauperum, & hoſpitalitatem peregrinorum collatos ſpretis privilegiis à ſanctis noſtris anteceſſoribus indultis, diripere non formidaverunt. Fulgurantibus enim ſententiis ſine dilatione raptim poſtulata receperunt. Quòd ſi ad refugium appellationis vel privilegii recurrerent injuriam patientes & ſpoliati, ſtatim ſuſpendentes per aliquem Prælatum, authentico Papæ compellente, fecerunt excommunicare. Et ſic non prece, non Canonicè, ſed imperioſa exactione, ſimplices ſpoliârunt, juxta illud Poëticum:* Armato ſupplicat enſe potens. *Unde factum eſt, quòd ubi ſolebant Nobiles & dapſiles Clerici, Eccleſiarum cuſtodes & patroni, circumjacentis patriæ latitudinem ſua opulentia nobilitare, tranſeuntes ſuſcipere, pauperes recreare: ibidem abjectæ perſonæ moribus vacui, verſutia pleni, Procuratores & firmarii Romanorum, quicquid pretioſum in terra fuit & utile, abradentes, dominis ſuis in remotas terras deliciosè ex patrimonio Crucifixi viventibus, & ex alieno ſuperbientibus tranſmiſerunt. Erat igitur videre dolorem præcordialem, genas ſanctorum irrigare, querelas erumpere, ſuſpiria multiplicare: dicentibus multis cum ſingultu cruentato:*

Melius esset nobis mori, quàm videre mala gentis nostræ & sanctorum. Et *pag.* 878. sic exclamat: *O Romanæ curiæ sterilis solicitudo, cæca ambitio! Ecce in tuis jacturis omnes punimur. Omnes enim compatimur; universalis Ecclesia, quæ à Romana tenetur curia defendi, in multis se queritur prægravari.* In eadem Anglia Waltherus Mapez, Archidiaconus Oxoniensis, libro, cui titulus: *Diversa Poëmata de corrupto Ecclesiæ statu*, quem his versibus exorsus est:

Roma mundi caput, sed nihil caput mundum,
Quod pendet à capite, totum est immundum;

nec non altero libro, qui inscribitur, *Apocalypsis Pontificis Goliath*; aliisque etiam adversus Romanam curiam vulgatis Libris Ecclesiæ Romanæ ulcera masculè tetigit.

Innocentius III. alter Hildebrandus in Germania & Anglia cuncta turbis miscet.

CII. Initium seculi hujus Romæ occupaverat Innocentius III. furialis fax multarum turbarum; alterque velut Hildebrandus; qui Abbate Urspergensi συγχρόνῳ narrante, multúmque quiritante, de Imperio certantibus Philippo Henrici defuncti fratre, & Othone Saxoniæ Duce oleum addens, Principibus Germaniæ, ut Othoni obsequantur, mandat, sacramenti erga Philippum nexu Archiepiscopos solvit; & nî pareant, diras interminatur. At Philippo usque quaque victore, ita Othonem ei conciliat, ut hic illius filia ducta Othoni, paulò post trucidato, ex pacto succedat; filia verò Philippi altera nepoti suo nubat, ea spe, ut Hetruria, Spoletum, Marcha Anconitana per hoc conjugium in manum ejus venirent. Anglorum quoque Regis Johannis, quòd Cardinalem Langetonum Cantuariensi Archiepiscopatui obtrudi non pateretur, Regnum interdicto subjicit, primi occupantis arbitrio exponit, Regem exauthorat, subditos sacramento solvit, Philippum Francorum Regem executorem sententiæ facit, ei & Regnum Angliæ & remissionem peccatorum ceu laboris præmium, donat; denique cruciatam

tam contra Anglos undiquaque concitat; donec periculis circumventus Rex Angliæ & Hiberniæ Regna in manus Papæ resignaret, & ejus se vasallum profiteretur, magnamque ei pecuniarum vim, salvo Petri denario promitteret, quam etiam, ceu subjectionis arrham Pontificius Legatus pedibus priùs calcatam accepit. Cùmque Rex Papæ sic reconciliatus vindictam adversus Langetonum, aliosque qui adversus se pro Papa steterant, meditaretur, Papa ampliori pecuniæ summa à Rege accepta, suppetias eidem fert, & anathemate ferit eos, qui paulò ante sua adversus Regem imperata fecerant. Quæ fusiùs à Matthæo Paris narrata pium lectorem in stuporem facilè abripiunt. *Toti mundo*, inquiebant Angliæ Episcopi, *propter excommunicationes suas volunt dominari ignobiles usurarii & Simoniales!*

CIII. Celebratum est Pontifice eodem A. MCCXV. Romæ in Laterano Concilium, cui plus quàm mille Prælati interfuisse feruntur. *In actis ejus Concilii cap.* I. *asseritur, Corpus & Sanguinem Jesu Christi, in sacramento altaris, sub speciebus panis & vini veraciter contineri transsubstantiatis pane in corpus, & vino in sanguinem, potestate Divina.* Quod *transsubstantiationis* vocabulum in nullo priùs Concilio usurpatum, primus quidam Stephanus Eduensis Episcopus *Tract. de Sacr. Alt. cap.* 13. adhibuit. Concinnati quoque Canones sunt de Confessione peccatorum auriculari quotannis semel edenda, de cura tegendi ea, quæ in confessione aperiuntur. De Chrismate & Hostia includendis & asservandis; de Divorum reliquiis ex capsa non monstrandis, de fidelitate laicis à clericis non promittenda; de immunitate Ecclesiæ à tributis; de electione civilis Magistratus in sacris beneficiis irrita; de damnatis ab Ecclesia Romana morte plectendis, &c. quibus rebus Regni Pontificii nervus continetur. Scripsit idem Papa sex libros de sacramento Altaris, in quibus præ aliis omnibus Deum Maozim exaltavit. Sacerdotes conjugatos idem

In Concilio Lateranensi Transsubstantiationem, Confessionem auricularem, aliaque definit. Deum Maozim extollit.

 igni

Ordines Monachorum mendicantium quatuor instituit.

igni mancipavit. Denique ordines Monachorum Mendicantium, puta Prædicatorum, Franciſcanorum, Auguſtinianorum & Carmelitarum, totidem videlicet fulcra & ſuſtentacula Eccleſiæ Pontificiæ, *quique*, uti Azorius *Inſtitut. Moral. XIII.* 1. loquitur, *multa præter Monachorum commune jus, inſtitutum, morem ac diſciplinam ſolitam introduxerunt*; idem inſtituit. Et Prædicatorum quidem, ſeu potiùs Iſmaëlitarum, utpote quorum manus contra omnes, & omnium viciſſim contra ipſos gliſcebant; princeps Dominicus, ſeu mavis Dæmonicus: Franciſcanorum verò Franciſcus extiterat: Pſeudo-prophetarum, qui ea ætate floruerunt, par ignobile; ille Hiſpanus, hic Italus: hic ab Innocentio, ille à Succeſſore Honorio comprobatus; à clientibus verò & ſectatoribus Chriſto coæquatus, imò ſupra Chriſtum evectus uterque; uti deteſtabiles libri Conformitatum, Bartholomæo Piſano authore editi, & à Gregorio IX. ſub pæna hæreſeos obtruſi, nec non Antonini Archiepiſcopi de Dominico, aliorúmque de utroque, Bonaventuræ cumprimis, qui in vita Franciſci à Chriſto ſibi revelatum ſcripſit, quòd Franciſcus ſit *Angelus aſcendens ab ortu ſolis*, de quo Apoc. VII. 2. (confer. Cl. Uſſerium *de Succeſſ. Eccleſ. p.* 323. &c.) ſceleſta ſcripta teſtantur.

Dominicus & Franciſcus par ignobile.

Waldenſium hiſtoria continuata ſub Innocentio;

CIV. Propagabantur interim in Gallia Waldenſes ſeu Albigenſes, qui doctrinam Pontificiæ oppoſitam ſtrenuè propugnârunt, indè ab Alpibus ad Pyrenæos uſque montes diffuſi. Eis adhæſerant etiam Proceres plerique, Raimundus Comes Toloſæ, & S. Ægidii, Regis Franciæ conſobrinus, Raimundus Rogerius Biterrarum & Carcaſſonæ Comes, Petrus Rogerius Gabareti Regulus, Raimundus Foxenſis, Regis Aragoniæ propinquus, Guaſto Bearnii Princeps, Comes Bigerronum, Comes Carmanii, Raimundus de Thermis, Americus de Monſtrolio, Gulielmus

mus de Minerbio, & innumeri alii nobilitate insignes. Quos non alio nomine, quàm quòd Ecclesiæ Romanæ corruptelas reprehenderint, vexatos Gulielmus Paradinus in Annalibus Burgundiæ testatur. Innocentius igitur A. MCCVIII. duos primùm Legatos mittit, Episcopum Oxoniensem & Dominicum, qui Colloquium Carmanii cum iis ineant; addito mox Abbate Cisterciense, cum aliis duodecim ejusdem Ordinis. Ex parte Albigensium Theodorus, Canonicus ante Nivernienfis, Balduinus & Bernhardus de Simorra congrediuntur. Cúmque primoribus illis colloquia non satisfacerent, neque etiam Dominici, quem Innocentius in somniis, uti dicebat, admonitus, ædem Lateranensem aliàs ruinam minitantem suffulturum, delegerat; cuíque post Reinerium & Guidonem Inquisitionis officium mandaverat; concionibus non moverentur quicquam; ad asperiora consilia Papa deflectens, Raimundum Comitem, cujus præcipua erat authoritas, Sacrorum Communione, aqua & igne interdicit; & in ejus sociorúmque, perinde ut in Saracenorum capita sæviendi potestatem, iisdem etiam promissis indulgentiis, concedit; denique crucem in infideles olim, prætextu saltem, assumptam, crucifigendo verè in membris suis Christo adhibet. Ubi strenuam Papæ operam Monachi Prædicatores navârunt, qui sumpto hujusmodi themate: *Quis consurget mihi adversus malignantes, aut quis stabit mecum adversus operantes iniquitatem* (Psal. XCIV. 16.) conciones ad populum habitas tali Epilogo claudere consueverunt: *Ecce videtis, charissimi, quanta est malitia hæreticorum! Videtis etiam, quantum nocent in mundo! Videtis, quàm piè laborat Ecclesia eos revocare. Sed apud tales nihil ista poterunt proficere. Et ideo sancta mater Ecclesia contra eos convocat exercitum Christianorum. Quicunque igitur habet zelum fidei &c. veniat & accipiat signum crucis, adjungat se mili-*

Cruciatam militiam & Prædicatores Monachos adversus eos concitante.

militia crucifixi, &c. Fregítque primus cruciatorum certatim concurrentium impetus Raimundum, ut obsequium Pontifici sponderet. quem mox Almaricus, Pontificis Legatus, exercitûs & ipse Dux, stola collo injecta, flagris Templum intrare compellit, ditionibus ejus omnibus Simoni Montfortio Comiti in Lateranensi Concilio resignatis. qui tamen paulò post Raimundo & Albigensibus animos viréſque recolligentibus, Tholosam obsidens ictu lapidis miserè periit, & Albigensibus victoriam cessit. Sed dispersi magis Albigenses variam fortunam experti sunt. Author enim Trithemius, & ante ac post eum alii, Argentinæ octoginta combustos fuisse, inque vicino agro trucidatos centum uno die. In Italia Nauclerus doctrinam hanc mirificè tum in equestri, tum in plebejo ordine crevisse narrat. Bruschius Moguntiæ triginta novem ustulatos scribit. Nec quicquam deinceps frequentius: cineribus quippe his, tanquam difflante Dei Spiritu, in omnes Europæ fines disseminatis. Horribilis cum primis Inquisitor Generalis, Frater Conradus de Marpurg, eodem Trithemio teste, miseros judicio ferri candentis, si negâssent hæresin, probare consuevit. *Quos* enim, inquit ille, *exussisset ferrum, velut hæreticos judicio seculari comburendos tradidit. Vnde paucis exceptis omnes, qui semel fuissent accusati, & ad ejus Examen perducti, per eum ad incendium condemnabantur. &c. Eodem die, quo quis accusatus, sive justè, sive injustè, nullius appellationis, nullius defensionis sibi refugio proficiente damnatus, & crudelibus flammis injectus est.* Non idem tamen eorum fatum fuit in Lombardia, Provincia aliísque regnis, *in quibus* (ita hostis illorum infensissimus Rainerius scribit) *plures auditores habebant, & in publico disputabant, & populum vocabant ad stationes solennes in foro, & in campo, & in lectis prædicabant. Non erat qui eos impedire auderet, propter potentiam & multitudinem fautorum suorum. Inquisitioni & examina-*

Diversum eorundem fatum.

minationi frequenter interfui, & computatæ sunt 40 *Ecclesiæ, quæ hæresi infectæ fuerunt. Ac in sola Parochia Cammach fuerunt decem scholæ hæreticorum.* Eam porrò Albigensium historiam Celeb. Usserius *de Success. Eccl. cap.* 9. *&* 10. ex monumentis certissimis eruit.

CV. Innocentii successores Honorius puta III. Gregorius IX. & Innocentius IV. adversus Fridericum II. Imperatorem Sapientissimum fortissimúmque, virtutum plurium concentu pœne incomparabilem, πολυγλώττατον (nam Græcæ Latinæ, Saracenicæ Linguæ callentissimus fuit) conceptum odium inexpiabile atrocibus cum eo certaminibus prodiderunt. Longæ sunt ambages, injuriæ verò acerbissimæ. Fuit is Innocentii III. post excommunicatum Othonem pupillus. Anno verò MCCXX. Imperium capessens, & in Italiam iter molitus, Conradum Episcopum Spirensem Cancellarium cum amplissimo mandato præmittit. Eum Honorius diplomatum, in quibus se Regem Romanorum & Siciliæ ferebat, tenore, & quod à Principibus Italiæ juramentum fidelitatis, aliáque jura, *ita ut ab eo nulla appellatio fieret*, postularet, offensus, fecialem interpretatur, ipsique Friderico Italiam ingressuro nullum non negotium facessit. Mediolanenses, eo instigante, Legato portas occludunt; aliæ urbes idem parant. Cæsar illos nihil moratus, Romam pergit, & Urbium Legatos eodem sequi jubet. Ibi à Papa coronari petit, oblato juramento solito. Annuit Papa, sed ea lege, ut in certum tempus expeditionem sacram suscipiat. Nihil enim Papæ antiquius erat, quàm ut sudem hunc in oculis procul ab Italiæ finibus & rebus amandaret. Fridericus Sicilia lustrata, & statu Regni ejus composito, nec non Conrado in Italia relicto, in Germaniam revertitur, ibíque biennium, non sine Papæ tædio consumit. Inter has moras A. MCCXXIII. Johannes Brennensis, seu *de Bregna*, Rex Hierosoly-

Honorii III. Gregorii IX. Innocentii IV. adversus Fridericum II. inexpiabile odium, & dira molimina.

Historia certaminis fusè narrata.

ſolymitanus Romam appellit, cui Papa ſuadet, filiam Jolandam Friderico deſpondeat, & Regnum Hieroſolymitanum eidem deſtinet, ea tamen lege, ut infidelibus illud eripiat. Accipit conditionem Fridericus, excipiens tamen biennium componendis rebus Lombardiæ. Honorio A. MCCXXVII. Gregorius IX. ſuccedit. quo urgente Fridericus expeditioni ſacræ ſe accingit, ſed vix tridui ſpatio ſulcato mari, morbo preſſus littus repetit. Hic Papa in eum debacchari, anathema denique vibrare. Fridericus verò rebus Siculis compoſitis (eorum enim gratia morbum ſimulâſſe putabatur, gnarus Papam Siciliæ inhiare) cum claſſe Palæſtinam adit; excandeſcente Papa, quòd id nondum ſibi reconciliatus tentaret. Proin Apuliam invadit, ſocias Lombardiæ urbes in Fridericum accendit, denique totam Italiam factionibus Guelforum (qui à Guelfone Bavariæ Duce ita dicti, à partibus Pontificiis ſtabant) & Gibellinorum (qui à villa Giblingen, in qua Fridericus Dux Sueviæ à nutrice lactatus fuerat, ita dicti, Imperatoriarum partium erant) factione jam ante Innocentio II. Pontifice cœpta, miſcet. Fridericus cœptis inſiſtens Hieroſolymam capit, diadema ibi recipit, & res Chriſtianas conſtituit. Gregorius & unà cum eo Templarii ac Hoſpitalarii cum Sultano adverſus Fridericum conſpirant, eúmque ut ad Jordanem eum opprimat, rogant. Sultanus horrens Papæ perfidiam, ejus literas Friderico mittit, qui inducias cum eo pactus Italiam repetit, cum quo Papa, metuens pœnam perfidiæ, pacem exambit, diſſoluto anathemate. Pax certis legibus facta eſt. Fridericus pedes Papæ oſculari juſſus, vix ſumma genua amplectitur & oſculatur, indignante denuo Papa, & gliſcentibus odiis Fridericum in die S. Cœnæ ante Paſcha iterum excommunicante; denique filium Henricum adverſus Patrem nefariè inſtigante. Hic vero ſe defendere certus, Papæ hos verſus miſit:

Ro-

Roma diu titubans, longis erroribus acta,
Corruet, & mundi desinet esse caput.

Post Romam cum exercitu petit, & Papam cum Cruciatorum, & Venetorum, quos sibi fœdere univit, exercitu se ei opponentem vincit, sacratúmque hunc exercitum orco mactat; mox etiam Romam petens, Papæ, qui nudis pedibus capita Petri & Pauli circumgestaverat, exercitum turpiter fundit. Induciæ ita pactæ ad Concilium usque, quas iterum Papa, pecuniis in Gallia sacræ expeditionis pretextu corrogatis, abrumpere tentaverat. Qua re cognita Rex Galliæ pecuniam in Regno suo collectam Pontificio Legato extorquet, sibíque servat. Pergit Papa Friderici subditos fidelitatis sacramento solutos, alióque etiam adversus Fridericum bullis per Albertum Beham clam emissis, & tentatis etiam ejus consilariis, concitare; Conciliúmque Romæ habendum, ad quod Episcopos sibi devotos vocavit, indicit. Erumpit hæc conjuratio, in Italia tum hærente Friderico. Cujus partes in Germania gnaviter suscipit ejus filius Conradus, quo monitore nec Episcopi, nec Abbates Germaniæ bullis parent, protestati, nullum jus esse Papæ in Germania, Episcopis non consciis & consentientibus. *Ipse suos Italos pascat*, inquiunt; *Nos à Deo constituti canes à nostris ovilibus lupos ovilla pelle tectos arcebimus.* Fridericum excommunicatum Eberhardus Episcopus Salisburgensis absolvit. Mox unà cum Othone Bavariæ Duce Ratisbonæ Episcopi conveniunt, ubi Salisburgensis gravi & στηλιτευτικῇ Oratione Pontificem cum suis *Pharisæos*, *flamines Babylonis*, ipsum denique *Antichristum* esse non perfunctoriè, sed prolatis ex Apocalypsi & S. Paulo testimoniis ostendit; simúlque ut maturè ei obviam eatur, & Albertus ejus emissarius, ac incendiarius, proscribatur, monet. Episcopis contra Pontificiarum partium Romam ad Concilium properantibus, Imperator

ſalvum conductum promiſit, ſi terreſtri, non maritimo itinere eò tenderent. Sed Epiſcopi hi parant Claſſem viginti ſex navium, quibus Imperatoris filius Conradus viginti & unius navium apparatu inſtructus ita occurrit, ut captis viginti navibus, & tribus ſubmerſis Prælatos hoſce vicerit, & Pontificis ipſius urbes invaſerit. Unde Papa mœrore animi confectus, cùm adverſa omnia ei acciderent, mox die XXI. Aug. A. MCCXLIV. oppetiit. Ei Celeſtinus IV. & huic poſt ſeptemdecim dies mortuo, & anni unius & octo menſium inter-Pontificio finito, Innocentius IV. ſuccedit. qui præter quam quòd in Anglia & in Gallia turbas graviſſimas à Matthæo Paris graphicè depictas, excitavit; etiam Friderici, cui ante Papatum amicus fuerat, acerrimum ſeſe hoſtem geſſit. Concilio enim Lugduni indicto, & die XXVI. Jun. A. MCCXLV. inchoato Cæſarem eò evocat, non venientem graviſſimè accuſat, horrendis devotionibus imperio indignum pronuntiat, abdicat & ſacrorum etiam communione privat. Cujus quidem Conciliabuli iniquum decretum cùm ab aliis, tum nuper à Sorboniſta Launojo *Epiſt. lib.* 7. ſolidè confutatum eſt. Sic tamen devotus Imperator eodem anno Italiam invadit, Mediolanenſes graviter affligit, Papam ipſum eas in anguſtias redigit, ut excommunicationis eum pœnituerit. Nihilominus ille pecuniis undique corraſis Henricum Thuringiæ Landgravium, per juratos Friderici hoſtes Moguntinum & Colonienſem, Imperatorem eligi curat, & Friderico Sicarios immittit, qui deprehenſi capitis ſupplicio nefas luerunt. Henricus quoque vulnere ad Ulmam accepto d. VII. Feb. A. MCCXLVIII. defungitur. Ejus in locum, annitente Papa, Wilhelmus Hollandiæ Comes ſubſtituitur; ſed premente Conrado, Friderici filio, cedit. Papæ Romæ iterum duos ſicarios, & inter eos Petrum de Vineis, quem ante hac fidum Impera-

peratori auro corrupit, subornat, qui ab Imperatore in suum caput emissi fingebantur, velamen patrandi sceleris. Detecta fraude, alter medicus suspenditur. Petrus de Vineis oculis privatus circumducitur per urbes Italiæ, ut crimen ubique profiteatur, tandémque metu gravioris supplicii capite columnæ, cui alligatus erat in carcere, alliso, se ipsum enecat. Prædictum autem Friderico fuerat, eum in castro quodam Florentino moriturum. Florentia igitur semper vitata, die XIII. Dec. A. MCCL. in arcem quandam Apuliæ, quæ Florentina dicebatur, veniens morbo corripitur & XXVI. ejusdem mensis, cùm annos XXXVIII. imperâsset, fato defungitur. Ægrotum à filio notho Manfredo, instinctu Papæ, pulvillo in os conjecto, extinctum nonnulli memorant, contradicentibus tamen aliis, Collenutio inprimis in ejus Vita. Ab ejus morte per annos fere viginti duos interregnum fuit, cùm subinde alii & alii eligerentur, qui tamen in ea temporum perturbatione à Pontificibus invecta, summam rei non tenebant. Perpetuis etiam simultatibus & inimicitiis defatigati Cæsares paulatim remissiores facti, Italiam deseruerunt, & tantùm non Pontificibus, tantis scilicet turbarum Æolis, succubuerunt.

Post mortem Friderici Cæsaris remissiores facti Pontificibus succumbunt.

CVI. Implacabilis verò adversus Fridericum Imperatorem odii à Pontificibus Romanis concepti causas his fere verbis Aventinus, *Annal. Boj. lib. VII. p.* 411. pandit. *Ejus* (Friderici) *potentia, vires, prudentia, magnitudo animi, rerum bellicarum peritia, vicinitas (nam in Italia contra morem veterum Imperatorum habitabat, Germaniam per filium administrabat bis duntaxat ex Italia in Germaniam egressus) formidolosa atque suspecta fuere Romano sacerdotum senatui. Quod Gregorius IX. Pont. Max. non it inficias, sed ingenuè fatetur. Visum est flaminibus Romanensibus Imperium Romanum magis florere, quàm ipsis utile foret. Placuit id contundere, atque discordia*

Causa odii illius veræ ex Aventino promuntur.

dia non ſolùm debilitare, ſed in cineres quoque atque favillas redigere, & Fridericum huncce à faſtigio rerum humanarum deturbare.

Friderici Epiſtola ad Othonem Bavariæ de Pontificum Rom. tyrannide, Antichriſtianiſmo, graviſſima.

CVII. Operæ etiam pretium non nullum hic facturus videor, ſi tum ipſius Friderici II. tum Eberhardi etiam Salisburgenſis Archiepiſcopi adverſus Romanam curiam orationes graviſſimas, ab eodem Aventino deſcriptas, lectori repræſentavero, cùm inſtitutum noſtrum propius attingant. Fridericus igitur Imperator ad Othonem Bavariæ Ducem, reliquóſque Germaniæ Principes literas mittit, quarum, teſte Aventino *Annal. Bojor. lib. VII. p.* 416. 417. hæc ſententia fuit: *Pontifices Romanos auctos divitiis & dignitate à ſe atque cæteris Imperatoribus, æmulos eſſe pertinaciſſimos omnium Regum atque Principum, neque parem ultra ferre poſſe. Manibus pedibúſque, noctes diéſque id eos conari, ut non tam ſe, quàm ſacroſancto Romano Imperio tanquam capite oppreſſo, facilè cæteris membris omnibus ſervitutem imponant: affectare eos dominationem atque Divinitatem, nempe ut ab omnibus haud aliter, imò magis quàm Deus timeantur. Nam multos Antichriſtos ineſſe Romanenſibus illis, nec ullos alios, quemadmodum opera oſtendunt, exitio Chriſtianæ religioni eſſe. Se quidem optimè ſentire de Chriſto atque ejus religione prædicat, nihilque magis cupere, quàm ut ſuo tempore Reſpub. Chriſtiana priſtinam Majeſtatem, ſimplicitatem & pacem recuperet. Quod fieri nequaquam poteſt, niſi ſpinæ eradicentur, hoc eſt, ambitio, ſuperbia, faſtus, luxus, ſacerdotum Romanorum, ſubtractis opibus atque divitiis extirpentur radicitus. Copia rerum ſapientiſſimos quoſque corrumpere ſolet. In rebus Divinis non ſolùm Epiſcopum Romanum, ſed unumquemque ſacerdotem ſibi Patrem fore, modò rebus prophanis ſibi commiſſis abſtineat, proponit. Imperium Chriſtianum, cujus ipſe caput conſtitutus ſit à Deo, non armis, non vi opprimi poſſe; ſed luxuria, cupiditate, quæ radix omnium malorum eſt, enervari, adulterari, corrumpi. Quod ne fiat, ſe obviam iturum, ſe ſummopere pro commiſſo ſibi*

à

à Deo negotio, poteſtate enſéque Divinitus tradito contra eniſurum, ut ovili Paſtorem, populo Pontificem, mundo parentem, detracta perſona lupi, tyranni atque Domini reſtituat: ut eundem abdicata regnorum, humanarum litium cura, prophanorum negotiorum adminiſtratione, quibus illi interdictum ſit, ad æmulanda pauperis Chriſti, cujus ſe vicarium jactitat, veſtigia cogat; ſe amplius non paſſurum, ut Chriſtianæ plebi lupus ovina pelle tectus diutiùs imponat. Opus vel maximum pietatis eſſe atque charitatis, gratiſſimum immortali Deo, opes & aurum, irritamenta malorum ſacerdotibus auferre. Nam hæc, inquit, perniciem eſſe religionis, adeò ut homo ille, qui dicitur Papa, divitiis nimiùm auctus, maximo pietatis Chriſtianæ detrimento, omnia ſibi licere more tyrannorum peſſimorum putet, rationem actuum nemini, quaſi ſit Deus, reddere velit: Id quod ſoli Deo convenit, uſurpet; ſe errare ullave mendacii religione adſtringi non poſſe, credi ſibi impudentiſſimè ſimulque imperioſè poſtulet. Fraudes, dolos, commenta, fucum taceri; ſibi ut vicino eum intus & in cute notum eſſe. Proinde quicunque rem Chriſtianam ſalvam eſſe velint, faveant, adſint, & cauſam Chriſti ſervatoris noſtri, omnium denique Chriſtianorum agenti, bene precentur. Poſt miſſis ad Wenceslaum Regem Bojemiæ legatis inter alia nunciat; *jam pridem eos, qui Babyloniæ, hoc eſt, Romæ Templo Dei incubent, Divinitatem affectare, & aſtutè id diſſimulare, ſoláſque Germanicas vires ab his timeri.* Similes Auguſti hujus ſermones graphicos etiam Matthæus Paris *Hiſt. Major. pag.* 483. ad Comitem Cornubiæ Richardum, & *pag.* 502. 503. ad Angliæ Regem, nec non *pag.* 680. 681. &c. ad Proceres Angliæ deſcribit.

CVIII. Eberhardus verò Salisburgenſis Archiepiſcopus, quem Archimyſtam Juuaniæ Aventinus inſignit, orationem ejuſmodi, eodem Aventino *lib. VII. p.* 420, 421. narrante in Reginoburgenſibus Comitiis A. MCCXLI. habuit: *Chriſtus Servator, Dominus & Deus noſter relicto æthereo ſolio, atque, ut ita loquar, immortalitate, mortalis paupérque effectus eſt,*

Eberhardi Salisburgenſis Archiepiſcopi Oratio adverſus Hierarchiam R. Babylonios flamines pathetica.

est, ut nos immortales atque divites efficeret. Cúmque devictis inferis, triumphabundus rursus in Cœlum rediturus esset, pacem suam nobis dedit, pacem suam nobis reliquit, concordiam atque mutuum amorem, tanquam notam atque tesseram, qua cives sui à militibus inferi Jovis discernerentur, assignavit. Summo opere quoque admonuit, ut falsos Christos, falsos prophetas vitaremus, qui tecti pelle ovina, nimirum Christiano nomine atque Pontificio titulo, nobis dominari atque illudere cuperent. Quos ex spinis atque operibus, nempe avaritia, luxu, contentione, odio, invidia, bellis, discordiæ malis, libidine dominandi, ambitione cognosci debere docuit. Quid nam apertius hisce verbis, quàm Babylonis Pharisæos atque Scribas, Cœlestis Imperator indicavit? Sub Pontificis Max. titulo, pastoris pelle, lupum sævissimum, nisi cæci sumus, sentimus. Romani flamines arma in omnes habent Christianos, audendo, fallendo, & bella ex bellis serendo magni facti, oves trucidant, occidunt, pacem concordiam terris depellunt, intestina bella, domesticas seditiones ab inferis eliciunt, &c. Non Pontificis more gregi consulunt, sed potiùs immanitate tyranni, licenter debacchantur. Justitia rarescit, impietas, avaritia, cupiditas honorum, pecuniæ studium crebrescit, &c. Flamines illi Babyloniæ soli regnare cupiunt, ferre parem non possunt, non desistent, donec omnia pedibus suis conculcaverint, atque in templo Dei sedeant, extollantúrque supra omne id quod colitur. Fames opum, sitis honorum inexplebilis est. Qui servus servorum est, dominus dominorum, perinde ac si foret Deus, esse cupit. Sacros cœtus atque concilia fratrum, imò dominorum suorum aspernatur. Timet ne eorum, quæ adversus auspicia, leges, intercessiones indies magis atque magis gerit, rationem reddere cogatur. Ingentia loquitur, quasi verò Deus esset. Nova consilia sub pectore volutat, ut proprium sibi constituat imperium: leges commutat, suas sancit, contaminat, diripit, spoliat, fraudat, occidit perditus homo ille, quem Antichristum vocare solent, in cujus fronte nomen contumeliæ scriptum est: Deus sum, errare non possum. In Templo Dei sedet, longè latéque dominatur. Sed

sicut

ſicut in arcanis S. literarum, qui legit, intelligat: docti intelligent, omnes impii impiè agent, neque intelligent. Imperator vana appellatio & ſola umbra eſt: Reges decem pariter exiſtunt, qui orbem terræ, Romanum quondam imperium, non ad regendum, ſed ad conſumendum partiti ſunt. Decem cornua, id quod D. Aurelio Auguſtino incredibile viſum eſt, Turcæ, Græci, Ægyptii, Afri, Hiſpani, Galli, Angli, Germani, Siculi, Itali Romanas Provincias poſſident, Romanóſque in his excidére colonos. Cornúque parvulum ſub his ſuccrevit, quod oculos habet, & os loquens grandia, tria potiſſimùm, Italiæ, Siciliæ, Germaniæ regna in ordinem redegit, ſibíque ſervire cogit inſuſtentabili dominatione populum Chriſti ſanctóſque Dei vexat, divina humana miſcet, infanda, execrabilia molitur. Quid hac prophetia apertius? &c. Liceat verò Everhardo huic jungere alterum in Anglia σύγχρονον niſi fallor, virum pietate & doctrina maximum, Robertum Lincolnienſem Epiſcopum, qui poſtquam illa ipſa, qua obiit, nocte, & præcedente longam querimoniam apud circumſtantes Presbyteros & Monachos de infeliciſſimo Eccleſiæ ſtatu effudiſſet, Papam omnium malorum cauſam eſſe confirmans, eúmque propterea hæreticum & Antichriſtum appellans, tandem in his verbis fatidicis beatam animam Deo reddidit: *Non liberabitur Eccleſia ab Ægyptiaca ſervitute, niſi in ore gladii cruentandi.*

Roberti Lincolnienſis de Papatu vox emortualis.

CIX. Invaleſcebant in Eccleſia Romana magis magiſque ordines Mendicantium, Franciſcanorum cumprimis & Dominicanorum, quos rebus ſuis augendis præ cœteris conducibiles eſſe, facilè Pontifices animadvertebant. Omnis eorum conatus huc jam tendebat, ut & ſuperſtitiones Paparum tyrannide obtruſas, & Monarchiam ejus tot jam fulminibus, arte & Marte ſtabilitam, maſculè defenderent. Sicut igitur manus manum lavat, & gratia gratiam parit; ita nihil non Monachis indulſere Pontifices. Lutetiæ orta inter Univerſitatis Profeſſores & Domi-

Pontificum erga Monachos mendicantes favor.

Dominicanos controversia, Romæ pro his contra illos decisa est, & Dominicanis *Domino Papæ devotis & propter eorum multimoda obsequia, in hoc certamine meliorem calculum reportantibus*, facultas *legendi licenter in Theologia* data est, ut Matthæus Paris *pag.* 880. loquitur. Sed & Alexander IV. Papa eos, qui statum Ordinum Dominici & Francisci acribus libellis impetebant anathemate perculit. Inde flammis mancipatum est Opus Guilhelmi de S. Amore, & Magistrorum Parisiensium reliquorum, cui titulum fecerant: *Tractatus de periculis novissimorum temporum*, quo Prædicatorum & Minorum ordines perstringentes, statum salutis eorum in dubium vocabant, simúlque eos, ob adulationem, hypocrisin, otium sumptuosum, & justitiæ propriæ, posthabita justitia Christi, jactantiam, graviter pulsabant. Exemplar libri in Sorbona Parisiensi custodiri, Carolus Molinæus *Orat. de Theol. dignitate pag.* 184. testatur. Ediditque etiam Wolphgangus Wissenburgius Basileæ A. MDLV. Guilielmi illius sermones duos, unà cum aliis melioris commatis scriptoribus veteribus, qui de corrupto Ecclesiæ statu publicas querelas consignârunt.

Guilhelmi de S. Amore adversus eos liber.

CX. Perquam verò notatu dignum est, quòd Magistri illi Parisienses in Tractatu illo memorato, de horrendis Monachorum *Æternum Euangelium* meditantium machinationibus, narrant hæc in verba: *Jam sunt anni* 55. *quòd aliqui laborant ad mutandum Euangelium Christi in aliud Euangelium, quod dicunt fore perfectius, melius & dignius, quod appellant Euangelium Spiritus S. quo adveniente evacuabitur, ut dicunt, Euangelium Christi; ut parati sumus ostendere in Euangelio illo maledicto.* Dixerant autem paulò ante, ab adventu Domini transactos jam esse annos MCCLV. & paulò post subjiciunt, *Euangelium æternum Parisiis, ubi viget S. Scripturæ studium positum fuisse publicè ad exemplandum anno Domini* MCCLIV. Addunt tria illa verba, quorum Daniel. cap. 5. fit mentio,

Monachorum æternum Euangelium meditantium horribilis conatus eodem libro detectus.

tio,

tio, *Mane*, *Tekel*, *Phares*, jam visa esse in Ecclesia. *Scripta enim sunt*, inquiunt, *in maledicto illo libro, quem appellant Euangelium æternum, quod in Ecclesia jam propalatum est, propter quod timendum est de subversione Ecclesiæ. Primum verbum est, Mane, id est, Numeravit Deus Regnum tuum, & complevit illud, vel conclusit, ut exponit Daniel* 5 *Capitulo. Ibi enim numeratur Regnum Ecclesiæ scilicet Euangelium Christi & concluditur in* 1260. *annis ab incarnatione. Item ibi invenitur Tekel, quod est appensum in statera, & inventum est minus habens, ut exponit Daniel* 5. *Capitulo. Nam ibi comparatur Euangelium Christi ad Euangelium æternum, quanto minùs lucet Luna quàm Sol, quantò minùs valet testa, quàm nucleus. Et multæ tales ibi sunt scriptæ comparationes quibus probatur minus valere Euangelium Christi, quàm Euangelium æternum. Item in Scriptura illa, scilicet in Euangelio æterno invenitur Phares, id est, divisum est Regnum tuum à Te, ut exponit Daniel cap.* 5. *Nam ibi invenitur, quòd Regnum Ecclesiæ dividetur post prædictum tempus ab illis, qui tenent Euangelium æternum.* Mysteriorum Euangelii hujus catalogum ampliorem ex Henrico Erphordiensi *Chronicorum cap.* 93. nec non Nicolao Eymerico *Direct. Inquis. par.* 2. *q.* 9. *§.* 4. Cl. Usserius *de Christ. Eccl. success. cap.* 9. *p.* 240. &c. fusiùs repræsentat. Verbo, dogmata hujus Euangelii, seu potiùs Alcorani Monastici, hæc fuere: *Deum Patrem sub lege regnâsse, filium sub gratia, sed jam exortis quatuor mendicantium ordinibus Spiritum S. suo Regno inaugurari, ad finem usque mundi duraturo, atque eos solos salvatum iri, qui novo huic Euangelio credituri essent. Christi enim Euangelium non esse verum, perfectum & salutare, proin abolendum & rejiciendum. Parvi etiam æstimanda esse ejus Sacramenta. Aliud etiam sacerdotium sacerdotio Christi sub eo Euangelio successurum. Solos Nudipedales idoneos fore ad instruendum homines de spiritualibus & æternis. Religionem Christi, quæ jam multos peperit vocatos ad fidem Christi, non esse veram Ecclesiam. Euangelio Christi neminem perfectum*

reddi. Spiritum S. ſub hoc Euangelio accepturum aliquid ab Eccleſia, ſicut Chriſtus in quantum homo, accepit à Spiritu S. Chriſtum & Apoſtolos non fuiſſe perfectos in vita contemplantium: contemplativam verò vitam ſub hoc demum Evangelio fructificaturum per ordinem Monachorum: & per eoſdem Spiritum ſanctum Eccleſiam recturum, ſicut in V. T. eam conjugati, in Novo ſub Euangelio Chriſti Clerici rexerint. Quis non hîc cum Campiano *Rat.* 8. exclamet: *Tempora, Tempora, cujuſmodi monſtrum aluiſtis!*

Et à Pontificibus ſegniter reppreſſus.

CXI. Ecquid vero Monachis Euangelio Chriſti ſtragem ita inferentibus à Pontifice Romano factum putamus? Scilicet viſum illis, homines ſibi quàm maximè neceſſarios tractare quàm leniſſimè, omnique ratione providere, ne illi quoquo modo odium offenſámque populi incurrerent. Lubet eam in rem Matthæum Paris in hiſtoria anni MCCLVI. *pag.* 909. 910. audire ubi ſic ille: *Crebreſcentibus ſcandalis & odiis inter Magiſtros Pariſienſes & Fratres Prædicatores, electi ſunt cum magna deliberatione celeberrimi magiſtri Lectores, videlicet Magiſter Guilhelmus de ſancto Amore, & Magiſter Odo de Duaco (qui nobiliter rexerant in artibus, in Decretis & tunc in Theologia) Magiſter Chriſtianus Canonicus Beluacenſis (qui maximus quaſi Philoſophus emeritus, poſtquam in artibus rexerat, in Theologia lecturivit) Magiſter Nicolaus de Baro ſuper Albam (qui rexerat in artibus, Legibus & Decretis, ad Legendum in Theologia præparatus.) Magiſter Johannes de Sicca villa Anglicus, Rhetor Univerſitatis, & Magiſter Belin Gallicus (nominatiſſimi Philoſophi, regentes in artibus) omnes iſti de nobiliſſimis viris procreati, præ electi ſunt per magnum (quia fides patiebatur detrimentum) conſilium & deliberationem, ut Romam adeant, & Dominum Papam pro tranquillitate Vniverſitatis Pariſienſis, & fidei redintegratione (maximè cùm hoc malum majus generare comminetur) collectáque ſunt eis ex Vniverſitate viatica. Fratres námque quædam nova prædicabant, legebant & docebant (ut dicebatur) deliramenta, quæ de libro Joachim Abbatis (cujus ſcripta*

pta

pta Gregorius Papa damnaverat) extraxerunt. Et quendam librum composuerunt, quem sic eis intitulare complacuit: Incipit Euangelium æternum: & quædam alia, quæ non expedit recitari. Prædicatores autem contra Universitatem suos expeditos nuntios ilico mittebant, ut Magistris in faciem contradicerent. Subsannavit populus eleemosynas consuetas substrahendo, vocans eos hypocritas, Antichristi successores, Regum & Principum adulatores & falsos consiliatores, ordinariorum contemptores, & eorundem supplantatores, thalamorum Regalium subintratores, confessionum prævaricatores, qui peragrantes ignotas Provincias, peccandi audaciam subministrabant. Auditis igitur hinc inde querelis, præcepit Papa, ut novus ille liber, quem Euangelium æternum nominant, secretò, & si fieri posset, sine fratrum scandalo, combureretur: & alia, quæ de Joachim corruptela dicuntur emanâsse. Vigilanter igitur procurante diligentia Domini Hugonis Cardinalis, & Johannis de Columna Archiepiscopi Messanensis, qui de ordine Prædicatorum erant, cautè ac tacitè procuratum est, ut tumultus ad horam conquiesceret. Utque minori cum Monachorum invidia nefarius liber supprimeretur, visum est Pontifici, ut etiam Magistrorum Parisiensium liber ille, quo horribile arcanum detectum est, damnatus combureretur tum in Curia, quæ tunc Anagniæ residebat, tum Parisiis coram multitudine copiosa, non propter hæresin (ait Guilhelmus Nongiacus in gestis Regis Philippi *pag.* 537.) *sed quia contra præfatos Religiosos seditionem & scandalum movebat.*

CXII. Neque tamen sic Euangelium illud æternum exspirâsse censendum est. Revera enim Papatus horum sequentiúmque temporum, ad ejus amussim factus, Euangelium diversum longè ab Euangelio Christi complectitur. Ut non sine omine & Numine externa quædam professio Euangelii æterni, Euangelio Christi abolendo surrogandi, innotescere circa hæc tempora debuerit. Numquid enim non Monachi ad aliud, & quidem *Æternum* il- *Euangelium illud æternum blasphemiis refertum horum & sequentium temporum nudum Papatum repræsentare, ostenditur.*

lud

lud (apud inferos ſcilicet *æternùm* flagraturum) *Euangelium* tranſtulerunt, ſacramenta Chriſti genuina vel conſpurcarunt, vel aboleverunt, & ſpuria introduxerunt; ſacerdotio Chriſto ſublato ſacerdotium aliud, cujus victima eſt Deus panaceus Maozim ſtabiliverunt; perfectione Euangelii Chriſti, quæ in mandato fidei & reſipiſcentiæ, promiſſiſque cœleſtis gloriæ conſiſtit, abnegata, perfectionem Euangelii illius novi Monaſtici, quæ in ſupererogatione operum nec à Moſe, nec à Chriſto præceptorum, promiſſionibúſque prœmiorum ſingularium, quæ aureolas vocant, conſiſtit, ſubſtituerunt; Chriſti ſpiritu exacerbato novum ſpiritum Papæ ſeu Eccleſiæ, rerum Divinarum judicem arbitrúmque unicum obtruſerunt; denique vita activa, fide, pœnitentia & charitate penſi non ampliùs habita, religionis Chriſtianæ apicem in Monachorum contemplationibus infrugiferis collocârunt; quæ ipſiſſima ſunt *Euangelii* illius *æterni* myſteria? Deleto igitur licet Euangelio illo Diabolico literali, manſit tamen eadem in Deum blaſphemia ac ſumma, à recta fide in Chriſtum, unicum humani generis ſervatorem, defectio, in Monachorum ſcilicet meritis de congruo & condigno, in ſanctorum ſuffragiis, Papæ largitionibus & indulgentiis, in novis bonis operibus, ſcilicet oblationibus, donis, votis, ſolutionibus, cœnobiorum erectionibus, jejuniis, vigiliis, ſomniis, ſilentiis, horis, organis, ſequentiis, hymnis, cantilenis, campanis, altaribus, ſimulachris, purgatoriis, miſſis, murmurationibus, mitris, delubris, Templis, Synagogis, Sacrificiis, breviariis, bullis, luſtralibus aquis, roſariis, unctionibus, cœmiteriis, cineribus, palmis, calculis precatoriis, candelis, calicibus, crucibus, cathedris, cappis, cereis, turibulis, pompis, ritibus Babylonicis, Ægyptiacis cultibus, ſpectaculis, reliquiis, regulis, Monachis, mendicabulis,
chor-

chordis, ſententiis, ſummis, picturis, & rebus mille id genus aliis, quas in Euangelio Chriſti non magis, quàm veterum Babyloniorum, Ægyptiorum, Græcorum, Romanorum profanas religiones reperias.

CXIII. Mortuo, uti ſupra memoravimus Friderico II. qui eum exceperunt Imperatores Conradus IV. Wilhelmus Comes Hollandiæ, Richardus, Alphonſus, ferè Pontificum, qui infirmis illis ſuarum rerum ſatagere ſtrenuè perrexerunt, libidini ſuccubuerunt, licet ſubinde adverſis partibus confligeretur, & factiones contrariæ Welphorum & Gibellinorum pro ſuis quæque partibus acriter contenderent. Nihilque Pontificibus prius & antiquius fuit, quàm Imperatores, Reges & Regna infeſtare, modis omnibus emungere & expilare, & in Albigenſes vim crebrò parare & exercere. Qui Innocentio IV. A. MCCLIV. ſucceſſit *Alexander IV.* cum Manfredo, Friderici notho bella gerit, in ejus locum Edmundum Regis Angliæ filium Regem Apuliæ & Siciliæ per annulum inveſtit; in Gallia Simoniam exercet, cui Ludovicus Rex ſanctionem pragmaticam, qua cautum erat, ne quid nummorum Rege & Regno inſcio & diſſentiente ex Regno eo in Romanam curiam inferatur, opponit: Flagellantium ſectam confirmat. *Vrbanus IV.* A. MCCLXII. Papa factus, ſuaſu Thomæ Aquinatis feſtum corporis Chriſti inſtituit, idololatria multiplici contaminatum. *Clemens IV.* inclementiſſimus omnium Conradi IV. Imperatoris filium unicum Conradinum, Carolo Andegavenſium Duci, Regis Galliæ fratri prodidit, eique etiam de captivo Conradino conſulenti, cædem ejus, ut & Friderici Auſtriaci, inauditi utriuſque, ſuaſit hiſce verbis: *Vita Conradini mors eſt Caroli: & mors Conradini vita Caroli.* Ita par juvenum Principum lectiſſimum, nemine opinante & ex improviſo, carnificis manu, cum inſanabili dolore totius

Alexandri IV. Urbani IV. Clementis IV. Gregorii X. Nicolai III. Honorii IV. &c. hiſtoria.

orbis melioris, occubuit, ſimúlque Friderici Barbaroſſæ progenies, univerſáque adeò ſtirps Suevica periit, & vacuo Siciliæ, Apuliæ, Calabriæ Regno, unà cum Auſtriaco Ducatu aliiſque etiam ditionibus, pro arbitrio Pontificis dominos mutârunt. Et Sicilia quidem in Gallorum poteſtâtem, ea ſcilicet lege, ut Pontifici quadraginta quotannis auri marcas Carolus penſitet, concedens, mox veſperis Siculis dignam ſævitia Caroli mercedem retulit. Digniſſima lectu apud Goldaſtum in *Conſtit. Imp.* occurrit Conradini ad ordines Germaniæ ante fatalem caſum Epiſtola, qua Pontifices infortunii ſui fabros flebili ſermone apud Eccleſiam accuſat. Inclementis hujus ſucceſſor Gregorius X. A. MCCLXX. Papatum ſortitus, Rodolphum Habſpurgicum recens electum Imperatorem Romam invitavit, ut corona ex manibus ejus accepta ratum imperium haberet. quod ſapientiſſimus Imperator conſtanter detrectavit, cauſſatus, Italiam multos Alemannorum Reges conſumpſiſſe, & recitans identidem illud Horatii *lib.* I. *Epiſt.* I.

Rodolphus Imperator Romam ire detrectat, & Papam bolo Romandiolæ donatæ placat.

——— *Me veſtigia terrent,*
Omnia te adverſum ſpectantia, nulla retrorſum.

Ingeminánſque ſæpius: *Non ibo Romam. Rex ſum, Imperator ſum. Nec minus pro utilitate Reipub. me facturum confido, quàm ſi Romæ coronatus fuiſſem.* Ex quo tempore Italiam prorſus Imperatores dereliquerunt, nullis quidem ingratiis Pontificum. Ceſſit tamen idem Rodolphus Papæ, ſolitum fulmen minitanti, Romandiolam, quæ ſeptuagies mille auri drachmas annuas pendebat. Bolum húncce minimè contemnendum bonus & pacificus ille Princeps in os cerberi illius conjecit, quò placatus electionem ejus ratam haberet. Impletum ſcilicet in Pontificibus quod de Pſeudoprophetis olim Micheas pronuntiavit cap. III. 5. *Si quis non dederit aliquid in ore eorum* קדשו עליו

עליו מלחמה *sanctificant contra eum bellum.* Sed & Michaëlem Palæologum promittentem, novam Romam se veteri subjecturum, si Carolo Andegavensi adversario suo resisteret, admittere voluit his legibus, *ut in Officio Græcorum primus inter Patriarchas Papa nominetur: Ut Romam è Græcia appellare fas sit: denique ut in omnibus rebus principem ipse locum obtineat.* Sed mortuo mox Michaele, & contra-nitentibus Episcopis Græciæ, negotiatio evanuit. Construxit idem Papa conclave Cardinalium, lege in Concilio Lugdunensi lata, qua conclavis ratio in electione novi Pontificis continetur. *Nicolaus III.* A. MCCLXXVII. ex Ursinorum familia Pontifex creatus, Platina teste, *munus senatorium, quod ante hoc Principibus & Regibus demandari consueverat, solus obivit;* Caroloque Andegavensi, Siciliæ Regi, quòd electioni ejus minùs faveret, & major etiam potentiórque, quàm Romanæ Curiæ expediret, videretur, infensus, Hetruriæ vicariatum abstulit, & Siciliam Gallis erepturus, Petrúmque Aragonum Regem adversus eum concitans, conjurationem, quæ in Siculas tandem noctes, erupit, horribilem fovit. Contra Martinus IV. Gallus sordido genere natus, A. MCCLXXXI. Papatus fasces rapiens, Carolum restituere parat, Siculis rebus suis conclamatis ita eum ter innvocantibus: *Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, dona nobis pacem.* Imperatorem Constantinopoleos, quòd Aragoniæ Regi faveret, anathemate percussit. Germaniæ adeò infensus, ut in stagnum eam conversam videre sæpe optaverit. Qui hunc excepit, Honorius IV. Petrum Arragoniæ Regem, quòd Siciliæ Regnum sibi à Nicolao III. collatum Gallis restituere abnueret, anathemate ferit. Ejus Legatus Thusculanus Cardinalis in Germaniam ablegatus, ut per quinquennium ab omni Clero proventuum quadrantem poscat, Wurzburgi in Conventu Episcoporum repulsam passus, *Antichristi Satrapa* ab iisdem per os Tullen-

sis

sis Episcopi Probi, cujus gravissimam contra vultures Romulæos apud Aventinum *lib. VII.* legere est orationem; vocatur meritò. Malè tamen sub successore hujus Nicolao IV. similis παῤῥησία cessit Johanni Bitterensi Franciscano, & Petro Cassiodoro Italis, qui quòd Papam Antichristum insignivissent, è monumentis extracti & combusti sunt. Excommunicatus ab eodem est Mænardus Tiroli Comes, quòd ambitioni Episcopi Tridentini resistens, ejus arces invasisset. qui publica in apologia Episcoporum scelera exagitans, *effœminatos Antichristos & prodigiosos Eunuchos* eos vocat, *pejores Turcis, Saracenis, Tartaris, & Judæis*; proin à sævo sibíque iniquo Pontifice ad æquum Pastorem, pientissimúmque Patrem provocat.

Mænardi Comitis Tirolensis oratio adversus effœminatos Antichristos, & prodigiosos Eunuchos.

CXIV. Mænardi illius Comitis Gente & mente generosi, cujus filia Elisabetha Alberto Imperatori pòst nupta est; Orationem lectu dignissimam, Avent. *Annal. Bojor. lib. VII. p.* 444. his verbis recitat: *Equidem (ita me Deus amet) bellum non infero, sed propulso. Nihil unquam magis mihi cordi fuit, quàm pacem cum quovis hominum, maximè cum Episcopis conservare, nisi boni Patres, ut cæteri Mortalium, copia rerum corrupti, nobis immeritissimis ultro arma prava libidine dominandi intulissent, nósque terris avitis spoliare conati fuissent. Arma sumpsi, castella hostibus patriæ ademi, quo mihi ac popularibus otio frui absque armis liceat. Quòd si quispiam vas atque præs fuerit, ne metuere perfidiam & lupos habeam, néve de cætero hujusmodi nobis à fastuosis illis Archisynagogis (nam Pastoribus dicere religio est) contingant, actutum omnia reddam: aliter nunquam committam, ut tam stultus videar, ut è manu manubrium mihi eripi patiar, atque memet ultrò atque meos ludibrio effœminatis Antichristis atque prodigiosis Eunuchis esse sinam. Nemo magis concordiam Christianam labefactat, non sacris literis interpretandis aut ediscendis, sed liberis dant operam, Liberum amant, divitias colligunt, Regna, gloriam, dominationem avidissimè appetunt.*

tunt. Pro hisce nobiscum sanguine ovium decertant, Christi paupertatem, comitum ejus simplicitatem non solùm non æmulantur, sed irrident quoque atque antiquare conantur. Si Antichristi non sunt, quid aliud obsecro sunt? Est ne illud pascere oves? amare gregem? Regna, opes, aliena appetere, pro glòria, dignitate digladiari, oviculas opprimere, occidere, belligerare; Christi præceptum invertunt, donanti tunicam & pallium vi auferunt. Quis tam ferreus, ut veriùs dicam, tam stolidum pecus fuerit, ut superbiam, fastum, perfidiam, fraudem, flagitia, scelera, luxum, avaritiam nebulonum æquo animo ferat? Pejores Turcis, Saracenis, Tartaris, Judæis sunt, plus his omnibus Christianæ simplicitati officiunt, libertatem Christi sanguine partem exscindere conantur, dominationem arripiunt. Cùm nostri servi sint, ipsi dominari contra jus gentium, adversus leges, auspicia & oracula Divina, dominos sibi servire volunt. Scitum est vulgi Proverbium, sacerdotes superstitionum præstigiis caliginem oculis offundere Mortalium, & ceremoniis carminibúsque cassis veluti mandragoræ soporiferæ poculo mentem mutare, & humanis animis atque sensibus stuporem propinare. Num quid pastor aut oves tondet, aut mulget; nonne nuntius rem domini atque eorum, ob quorum utilitatem mittitur, agere debet? Proinde à sævo, & nobis iniquo Pontifice, ad æquum Pastorem, pientissimúmque Patrem provoco.

ECCLESIÆ ROMANÆ PERIODUS QUINTA.

Seu

Hiſtoria Eccleſiæ Romanæ, Dominationem in temporalibus etiam, adeóque Cæſareo-Papatum adipiſcentis, & eandem, profligata doctrina puriori omni, flagitiosè exercentis.

Inde à Bonifacio VIII. ſeu A. C. MCCXCIV. ad Leonem X. ſeu A. C. MDXVII. uſque.

BREVIARIUM.

CXV. *Bonifacius VIII. Papalis faſtigii conſummator, fraude ſedem rapuit. Gibellinis, ſeu fidis Imperii civibus gravem ſe gerit.*

CXVI. *Obſoleſcente Jubilæo Chriſtiano, utroque habitu, Pontificali & Imperiali indutus, duóſque gladios oſtentans, Pontificium inſtituit. quod ſolennis quædam inauguratio fuit, qua ſe Dominum in orbe Chriſtiano ſupremum, Pontificem & Cæſarem eſſe, declaravit.*

CXVII. *Quid Jubilæo illo ſpectârit, ex vita & moribus ejus colligitur.*

CXVIII. *Causa continuati à successoribus, & subinde ad brevius tempus restricti Jubilæi.*

CXIX. *Potestatem supremam Bonifacius exercet adversus Imper. Albertum, quem à se non conscio electum imperare non posse pertendit.*

CXX. *Nec non Philippum pulchrum Galliæ Regem, quem Regno, utpote ad sedem Petri pertinente, arcere conatur, subditis fidelitatis sacramento exsolutis. Captus à Philippo & ludibrio habitus ex phrenesi moritur.*

CXXI. *Roberti Galli liber editus unà cum vaticiniis Hildegardes adversus Papam. ubi Ecclesiæ Rom. facies in visionibus graphicè depingitur.*

CXXII. *Fratricellos Papam Antichristum, Romam Babylonem appellantes, Papa persequitur.*

CXXIII. *Clemens V. Roma Avenionem migrat. Durandi Mimatensis de Concilio celebrando liber Clerum Romanum describit, ejusque reformandi formam præit. at reformari posse desperat.*

CXXIV. *Spem reformationis vanam fuisse, Concilii Viennensis, quo Decretalis de Potestate Papæ supra Cæsares edita, fratrum Minorum religio confirmata est, eventus docuit. Templariorum horribile excidium. quibus innocentiæ nonnulli testimonium perhibent.*

CXXV. *Henricus VII. Romæ Cardinalibus sacramento dicere renuens à Bernhardo Politiano venenatæ hostiæ subsidio necatur.*

CXXVI. *Dantis Aligerii de Ecclesia R. querelæ. Fridericus III. Siciliæ Rex Ecclesiæ R. statu offensus, de Euangelii ipsius veritate dubitat, & ab Alphonso Villanovano in ea confirmatur.*

CXXVII. *Johannes XXII. se ipsum eligens, animas ante finem mundi Deo frui negat; & Papam Imperatori, ut Solem Lunæ præstare, aliáque superbissimè decernit.*

CXXVIII. *Cæsareo-Papatum suum tuetur adversus Ludovicum Bavarum, quem anathemati subjicit. Ludovicus verò Romam occupans, ibidem coronatur, & deposito Johanne Nicolaum V. Antipapam creat.*

CXXIX. *Johannes paupertatem palam irridet, & Franciscanos repugnantes, ceu hæreticos damnat. Certamen Franciscanos inter & Dominicanos de Christo in cruce pendente nudóne, an corona Regia & toga purpurea vestito, accerimum. Alvarus Pelagius Johannis impietatem damnat.*

CXXX. *Johannis ejusdem Bulla ferè Babylonica adversus Ludovicum Bavarum.*

CXXXI. *Et Ludovici adversus Johannem Edictum ex Aventino repræsentantur.*

CXXXII. *Ejudem Ludòvici adversus Benedictum XII. absolutionem à diris Johannis negantem heroicum diploma. Clemens VI. absolutionem promittit, sed diris conditionibus, quibus repudiatis Papa Cæsarem alium eligi jubet. Electus Carolus Spiræ in Comitiis repudiatur, & ad arma dum concurritur, Ludovicus veneno propinato moritur.*

CXXXIII. *Clementi sese opposuerunt viri celebres plures, Occamus & Leopoldus Bambergensis Episcopus cumprimis.*

CXXXIV. *Carolus IV. coronam ab Innocentio VI. magno cum dedecore obtinet, promittens se nunquam Italiam repetiturum. Ita Carolus Majestatem Imperii R. prodidit, & aquilam deplumavit.*

CXXXV. *Petracha id Carolo exprobrat, & curiam Romanam nomine Babylonis Occidentalis graviter exagitat.*

CXXXVI. *Plures etiam cordati ejusdem curiæ impietatem liberè notant. Veluti Joh. à Rupescissa, M. Nicolaus Oremus. S. Brigida & Catharina Senensis in Revelationibus.*

CXXXVII. *Wiclefus Anglus imprimis, cujus in detegendo Antichristo, oppugnanda falsa, Magnatibus ipsis veritatis succo imbuendis, Zelus & patientia incomparabilis laudantur.*

CXXXVIII. *Schismatis pertinacissimi à tempore Vrbani VI. ad Concilium Constantiense usque historia. Contraria Vrbani VI. & Clementis VII. studia.*

CXXXIX. *Antipaparum Benedicti XIII. & Gregorii XII. in eo schis-*

ſchiſmate malignitas, ex Theodorico de Nyem adumbrata. Depoſito utroque in Concilio Piſano Alexander V. eligitur: renitente utroque. Alexandro Balthaſar Coſſa, ſeu Johannes XXIV. ſuccedit, qui Sigiſmundum coronaturus, & Eccleſiam tranquillaturus Concilium Romanum, cui bubo præfuit, coëgit.

CXL. *Sigiſmundus Imp. ingentibus ſtudiis Eccleſiæ pacem reſtituere conatus, Conſtantiæ Concilium à Johanne convocari curat. In eo depoſitis tribus Antipapis eligitur Martinus V. qui reformationem Eccleſiæ à Sigiſmundo tentatam eludit.*

CXLI. *Eugenius IV. Baſileenſe Concilium cogit, mox verò à Patribus ejus ſibi metuens illud Ferrariam, atque inde Florentiam transfert, & à Baſileenſibus deponitur, Amadeo Sabaudo ſeu Felice V. ſurrogato. Florentinorum cum Græcis negotiatio lubrica, à Græcis poſt rejecta. Eugenii & Felicis contraria ſtudia. Carolus Galliæ Delphinus Baſileenſe Concilium turbare conatus cladem ingentem ab Helvetiis victis licet patitur.*

CXLII. *Conſtantinopolis à Papa ob negatum primatum turpiter deſerta, à Turcis occupatur, & unà Oriens Chriſtianus fere totus eorum jugum ſubit.*

CXLIII. *Nicolai V. erga literas & literatos amor inſignis prædicatur. Ita in ipſa Antichriſti aula nutriuntur literæ, quarum poſt auxilio Antichriſtus revelatus fuit.*

CXLIV. *Ad revelationem Antichriſti etiam Typographia eadem ætate inventa contulit multum.*

CXLV. *Pius II. promiſſam reformationem neutiquam præſtat, ſed Majeſtati Pontificiæ augendæ unicè intentus eſt. Ingloria ejus adverſus diverſos Principes facinora.*

CXLVI. *Sixti IV. impuritas variè teſtata. Lupanaria inſtituit primus: & bella iniqua gerens cum Helvetiis fœdus init, iiſdémque pudendâ bullâ vexillum donat. Alexandri VI. impietas.*

CXLVII. *Nubes teſtium, quæ ea ætate adverſus Eccleſiam R. ceu Antichriſtianam & Babylonicam emerſit, indigetata.*

CXLVIII *Pontificiæ adverſus eoſdem tyrannidis ſpecimina in*

Hussi, Hieronimi aliorum suppliciis & Bohemorum persecutione producuntur.

CXLIX. *Julii II. tyrannis & sævitia. Bella ejus adversus Venetos, Maximilianum & fœderatos Gallos improbè gesta. Helvetios fraudulento fœderi innexos bullatis indulgentiis mactat. Pisano Concilio instituto ad reddendam rationem villicationis suæ citatus, anathemate adversarios ferit, & Concilium Laterani indictum iisdem opponit. De utroque Concilio illo judicia Scriptorum. Sforziæ Pallavicini de Julio judicium, & ejusdem frivola excusatio.*

CL. *Testes veritatis ea ætate, Waldenses, Faber Stapulensis, Budæus, Picus Mirandulanus, Ludovicus XII, Ecclesiæ Bohemicæ, Moravicæ &c.*

Bonifacius VIII. Papalis fastigii consummator fraude Sedem rapuit.

CXV. UI hactenus ad fastigium magnis passibus contendebat Papatus, Seculo *Decimo quarto* ineunte ad eum pervenisse videtur, Bonifacio VIII. Romanæ Ecclesiæ habenas moderante. Is Platina, Stella, Nauclero, Wernero in fasciculo Temporum, aliis referentibus, Prædecessori suo Cœlestino, homini simplici & bono (qui reformaturus Ecclesiam, non equo vel mulo, sed asino vehi voluit, & Cardinales idem facere jussit) ut Papatum resignaret, persuasit, insigni fraude usus, canali scilicet in ejus cubiculum immisso, pluribus noctibus, quasi Angelica voce, insonans: *Cœlestine, Cœlestine, cede, negotium enim supra vires est.* Cessit Cœlestinus Papatum Scelestino huic, viribus ad provehendum mysterium iniquitatis pollenti magis. De eo sic Langius Citicensis Monachus *ad A.* MCCXCV. loquitur: *Leonina mente tyrannizans magis, quàm papissans, universo orbi metum sui & terrorem incutere moliebatur.* Et Joachimus Abbas, quem *Spiritus Propheti-*

phetici virum nuperus Cardinalis Bona appellavit, ſic eum in vaticiniis ſuis compellavit: *Fraudulenter intrâſti, potenter regnâſti, gemens morieris!* Vulgatúmque de eo mortuo proverbium ferebatur: *Intravit ut vulpes, regnavit ut Leo, mortuus eſt ut canis.* Gibellinis, id eſt, bonis Imperii civibus, præ cœteris infenſum ſe geſſit. Cujus rei teſtem habemus Porchetum Spinolam, in locum Jacobi Voragine electum Genuenſem Archiepiſcopum, Imperatori addictum. Confirmandus is in munere ſuo Romam venit, quo die frontes cinere ſignantur. Provolvitur ad Bonifacii pedes Porchetus poſt alios complures, frontem cineris cruce ſignandus. Tum Bonifacius carmine mutato: *Memento*, inquit, *quòd Gibellinus es, & cum Gibellinis in cinerem reverteris.* Cineribúſque in oculos ejus ſparſis, Archiepiſcopatum eodem die ei abrogavit. Unde quo in pretio ſuas ipſe ceremonias habuerit, judicari poteſt.

Gibellinis, ſeu fidis Imperii civibus gravem ſe gerit.

CXVI. Obſoleſcere jam fatali hominum ſuperſtitione cœpit *Jubilæum* verè *Chriſtianum*, quod unico Chriſti merito afflictos conſcientias confidere docet. Anno igitur ſeculari milleſimo trecenteſimo, adeóque ſub initium ſeculi hujus Decimi quarti, Bonifacius ille tempus idoneum nactus, aliud *Jubilæum*, *Pontificium* ſcilicet, ſeu potiùs novum mercatum indulgentiarum, centeſimo quoque anno aperta Romæ aurea porta celebrandum, in ejus locum ſubſtituit. *Vſque ad illum* Bonifacium (ita Kranzius *Saxon. lib. VIII.* 36. ſcribit) *Pontificibus non venerat in mentem tam feſto negotio commovere Chriſtianiſmum. Quod ipſo apparatu in eo, qui tum agebatur in urbe, Jubilæo ſolenniter fertur oſtentâſſe: Prima quidem ſolenni die in Pontificalibus apparens populo, Apoſtolicam illis benedictionem impartitur. Poſtera autem die imperiali habitu* (idque præſentibus legatis Imperatoris) *infula nihilominus Cæſarea inſignis, gladium ante ſe nudatum juſſit deferri & ſedens alta voce teſtatur: Ecce duo gladii hic.* Kranzii

Obſoleſcente Jubilæo Chriſtiano utroque habitu Pontificali & Imperiali indutus, duóſque gladios oſtentans Pontificium inſtituit.

hæc

hæc ἐπίκελσις est: *Vides ô Petre, successorem tuum, & tu salutifer Christe tuum cerne vicarium!* (Quæ tamen verba nonnulli ipsi Papæ ascribunt) *Vide quò ascendit superbia servi servorum!* Nempe calcata potestate humana, civili, quæ post mortem Friderici II. fere succubuit, & Ecclesiastica omni, jam Papa regnare ubique sine pari, & αὐτοκρατορικῶς cœpit. Quod ipsum etiam testatur superbissima ejus Bulla, quæ, ceu novissimum Ecclesiæ Romanæ Symbolum, in Extravagantibus *Tit. de Major. & obed. c unam S. Ecclesiam* legitur, in qua disertè: *Vnam sanctam Ecclesiam Catholicam, & ipsam Apostolicam urgente fide credere cogimur & tenere.* Et ilico nos ad Romanam, uni Pontifici parituros revocat, cui in Petri persona dictum sit, *Pasce oves meas*, ita ut, *seu Græci, seu alii* in Christi ovibus non censeantur, nisi ei obsequantur. *In hoc*, inquit, *ejúsque potestate, duos esse gladios, spiritualem videlicet & temporalem, Euangelicis dictis instruimur. Nam dicentibus Apostolis: Ecce gladii duo hîc, in Ecclesia scilicet, cùm Apostoli loquerentur, non respondit Dominus nimis esse, sed satis. Certè qui in potestate Petri temporalem gladium esse negat, malè verbum attendit Domini proferentis: Converte gladium tuum in vaginam.* Ex his verbis contra quàm omnes Patres & Interpretes, apertè ratiocinatus: *Uterque ergo est in potestate Ecclesiæ, spiritualis scilicet gladius & materialis, sed is quidem pro Ecclesia; ille verò ab Ecclesia exercendus, ille sacerdotis, is manu Regum & militum, sed ad nutum & patientiam sacerdotis*, id est, Papæ. *Oportet autem gladium esse sub gladio, & temporalem authoritatem spirituali subjici. Nam cùm dicat Apostolus: Non est potestas nisi à Deo: quæ autem sunt, à Deo ordinatæ sunt: non autem ordinatæ essent, nisi gladius esset sub gladio, & tanquam inferior reduceretur per alium ad suprema &c. Sic de Ecclesia & Ecclesiastica potestate verificatur vaticinium Ieremiæ: Ecce constitui te hodie super gentes & Regna, & cætera, quæ sequuntur. Ergo si deviat terrena potestas, judicabitur à potestate spirituali; sed si*

deviat

deviat spiritualis minor, à suo superiori: Si verò suprema deviat, à solo Deo, non ab homine poterit judicari, testante Apostolo: Spiritualis homo judicat omnia, ipse verò à nemine judicatur. Postquam sic Scripturam Papa, non secus ad Pasquillus aliquis Romanus ludibrio habuit, ex ridiculis antecedentibus impudenter ita concludit: *Porrò subesse Romano Pontifici omni humanæ creaturæ declaramus, dicimus, definimus, & pronuntiamus omnino esse de necessitate salutis.* Clarissimè hinc liquet, Jubilæum isthoc Bonifacii solennem quandam inaugurationem fuisse, qua se Dominum in Orbe Christiano supremum, Cæsarem & Pontificem esse, veterum Augustorum Romanorum imitatione, qui Imperatores simul & Pontifices erant; magnificè Papa declaravit, eadem opera pecunias, supremi imperii nervum, undequaque in rete suum piscatorium attrahens. Dignúmque memoratu est, quòd eodem die Jubilæo, quo Papa-Cæsareatum suum Bonifacius ostentavit, Monarchiam etiam Turcicam Ottomannus auspicatus fuerit: planè sicut antehac eodem tempore Bonifacius III. Universalis Episcopi axioma sibi vendicavit, quo etiam Muhammed ex orco caput intulit, & nefariæ sectæ fundamenta jecit.

Quod solennis quadam inauguratio fuit, qua se Dominum in Orbe Christiano supremum, Pontificem & Cæsarem esse declaravit.

CXVII. Quid potissimùm spectârit Bonifacius iste Jubilæo instituto, si quis ambigat, ex vita & moribus ejus æstimabit facilè. Præclarè enim M. Tullius, *Omnibus in rebus*, inquit, *quæ graviores mojorésque sunt, quid quisque voluerit, cogitaverit, admiserit, non ex crimine, sed ex moribus ejus, qui arguitur, est ponderandum.* Anne ergo hic Papa, ut nomine ita re quoque fuit Bonifacius? Imò omnium hominum, quos sol vidit, pessimus fuit, & flagitiosissimus, procella Ecclesiæ, turbo & tempestas Reipub. Christianæ, Dei juxta atque hominum contemptor, idemque gurges profundissimus & insatiabilis, aurum undiquaque conquisitum infernaliter sitiens. Hoc enim

Quid Jubilæo illo spectârit, ex vita & moribus ejus colligitur.

testimonium Sabellicus, Nauclerus & Platina ei perhibent. Ex mera igitur dominandi libidine, & auri sacerrima fame, quam Apostolus radicem omnium malorum vocat, ingeniosus in rem suam Bonifacius, indulgentiarum plenissimarum prætextu, novum aucupium excogitavit, promulgavit, & Purgatorium, quod Papæ conflatorium est, terriculamentis dementatis hominibus obtrusit. Ausus tamen impostor hic est venerandæ antiquitatis authoritatem prætendere. Sic enim bullam indictionis suæ inchoat: *Antiquorum habet fida relatio, quòd accedentibus ad honorabilem Basilicam Principis Apostolorum concessæ sint magnæ remissiones & indulgentiæ peccatorum.* Sic audet ille verum antiquæ Ecclesiæ Jubilæum, nimirum gratuitam remissionem peccatorum per Christum profligare, & venerandæ nihilominus antiquitatis nomine nugas & superstitionem suam venditare. Enimverò, si per *antiquos* intelligit vetulos Bullistas, & Datarios, concedo, hoc relationem illorum tulisse. Sed quòd antiqui Patres, vel alii antiqui scriptores de Jubilæo Pontificio, quod *Papæ auriferum Pactolum* scite non nemo insignivit; quicquam retulerint, mendacium est πεγάπηχυ imo centum cubitos longum.

Caussa continuati à successoribus, & subinde ad brevius tempus restricti Jubilæi.

CXVIII. Cœterùm quæ Bonifacio Jubilæi, centesimo quoque anno primitus instituendi, eadem sequentibus Papis ejusdem ad brevius temporis spatium contrahendi causa sine dubio extitit. Quid enim impulit Clementem VI. ut hanc festivitatem centesimo quoque anno secundùm Bonifacium celebrandam, ad quinquagesimum reduceret? Auri sacra fames, & offertoriorum ex indulgentiis amplissimorum magna spes, qua sic elatus & dementatus fuit, ut in Bulla sua Angelis Paradisi mandaret, ut animas morientium in itinere à Purgatorio penitus absolutas in Paradisi gloriam introducant. Quid Bonifa-

nifacium IX. impulit, ut ipſe non exſpectato anno quinquageſimo ad trigeſimum tertium, ætate Chriſti ſacratum, feſtivitatem ſuam contraheret? Auri ſacra fames & αἰσχροκερδία. Fuit enim etiam hic Papa, authore Theodorico à Niem, vorago inſatiabilis. Quid porrò movit Sixtum IV. illum non ſolùm bipedum, ſed etiam quadrupedum impuriſſimum, ut cùm triginta tres anni nimis longi viderentur, ipſe quinto & vicesimo quoque anno Jubilæum celebrandum inſtitueret? Auri ſacra fames & πλεονεξία. Fuit enim tam avarus & impurus, ut ædificato lupanari publico, ex meretricio etiam quæſtu plurimùm ærario ſuo emolumenti accumulaverit. Ita Veſpaſianis his argenti odor bonus eſt ex re qualibet. Neque impoſterum Malifacio cuipiam Jubilæum ad ſeptimum quemque annum contrahendi prætextus ſpecioſus deerit, eò quòd ſub lege etiam ſeptimus quiſque annus שנה שמטה *annus remiſſionis* fuerit. Impléntque adeò ſacerimi hic caupones S. Petri 2. Epiſt. II. 3. vaticinium, fore ſcilicet falſos Doctores, qui ἐν πλεονεξίᾳ πλαστοῖς λόγοις *per avaritiam fictis ſermonibus*, fideles ſint negotiaturi.

CXIX. Sed ad Bonifacium redimus. Poteſtate utraque Spirituali & civili ſuprema ſe pollere, jam publicè promulgaverat. Exercere eandem neceſſum duxit, ut pondus haberet Jubilæa iſthæc promulgatio. Exercuit adverſus duo inprimis ſumma Orbis Chriſtiani capita, Albertum Imperatorem, & Philippum pulchrum, Galliæ Regem. Defuncto igitur Rodolpho Imperatore, vacante Pontificia ſede, & in partes ſciſſo Imperio, pars Principum, Eccleſiaſtici cumprimis, Adolphum Comitem Naſſovium eligit, pars Albertum, Rodolphi filium. Bonifacius ubi ad Papatum pervenit, repudiat utrumque, eò quòd ſe inconſulto de electione Principes deli-

Poteſtatem ſupremam Bonifacius exercet adverſus Albertum Imper. quem à ſe non conſcio electum imperare non poſſe pertendit.

berare non potuerint. Inde bellum civile in Germania, tandémque prœlium, in quo Adolphus occubuit. Poſt cujus mortem Albertus ab omnibus Electoribus confirmatus fuit. Jubilæo peracto Romam Albertus mittit, electionem ſuam Pontifici probaturus. Quid verò hîc Bonifacius? *Reſpondet animoſus* (inquit Kranzius *Saxon. lib. VIII. cap.* 36.) *quòd ſine ſua authoritate electio facta robur non haberet. Nam utriuſque penes ſe gladii poteſtatem manere affirmabat.* Vitoduranus in Annalibus M S. narrat, objeciſſe Papam Alberto, quòd Regem Adolphum trucidaverit, indignúſque adeò ſit Imperio. Albertum verò ex ſententia Principum ſuorum Bonifacio reſpondiſſe: *quòd Papam patrem habere contemnat, nec coronam, aut Imperium ab eo accipere ambiat, quippe quod ſibi dare nequeat, contradicente malitia ſua, quia non per oſtium, ſed aliunde tanquam fur & latro ingreſſus, in ſedem aſcenderit, inſuper & Cœleſtinum Papam prædeceſſorem ſuum, ficto cœleſti oraculo, deceperit.*

Nec non Philippum Pulchrum Regem Galliæ, quem Regno, utpote ad ſedem Petri pertinente arcere conatur, ſubditis fidelitatis ſacramento exſolutis.

CXX. Majore etiam faſtu Philippum Pulchrum Galliæ Regem, calcare conatur. Tragœdiam nuper etiam Petrus de Marca *de Concordia Sacerdotii & Imperii lib. IV.* 16. ex Spondano fuſiùs, nec non Joh. de Buſſieres *Hiſt. Franc. lib.* 9. narrârunt. Sic autem res habet. Ad Philippum A. MCCCI. Bonifacius Epiſcopum Apameenſem mittit, qui ad Sacrum bellum eum excitaret, anathema minatus, niſi imperata faceret. Legatus juſſa denuntians, pro ſua protervia, perſuaſionibus duriora verba interſerebat. Indignatus Rex Legatum comprehenſum Narbonenſi Archiepiſcopo cuſtodiendum tradit, uſque dum de eo certi quid ſtatuerit. Æſtuans hic Bonifacius Archidiaconum Narbonenſem, gente Romanum, ad Philippum delegat, cujus verbis Regi præcipit, ſine mora Legatum liberet, die etiam dicta Epiſcopis & Patriciis Franciæ, qua Romæ coram Concilio ſe ſiſtant. Cunctante Philippo proteſta-

testatur, Regnum Franciæ ad Ecclesiam Romanam pertinere; proinde Rex abstineat ejus administratione, illúdque Pontifici & Ecclesiæ regendum relinquat. Mox etiam subditos fidelitatis sacramento exsolvit, & obsequium detrectantibus *indulgentias*, *concessiones*, *gratias omnes* Pontificias negat; caussatus etiam, in Archivis Romanis instrumentum certum reperiri, unde Franciam Pontificii juris esse constet. Philippus hisce exulceratus meritò Episcopos Regno exire vetat. Pontifex anathemata sua acriùs in Regem vibrat, eò quòd in Episcopum manum injecerit, de vacantium sedium bonis statuere, & Episcopos investire ausus fuerit. Tum verò Philippus Episcopum quidem ex carcere liberat, at Bullam Archidiaconi in Palatii Parisiensis atrio comburi jubet. Juvat hic audire literas Papæ ad Regem; quæ sic sonant: *Deum time & mandata ejus observa. Scire te volumus, quòd in spiritualibus & temporalibus nobis subes. Beneficiorum & præbendarum ad te collatio nulla spectat; & si aliquarum vacantium custodiam habeas, fructus earum successoribus reserves. Et si quæ contulisti, collationes tales irritas decernimus, & quantum de facto processerunt, revocamus. Aliud credentes Hæreticos reputamus.* Cui cordatè sic Philippus respondit: *Sciat tua maxima fatuitas, in temporalibus nos alicui non subesse, aliquarum Ecclesiarum & præbendarum vacantem collationem ad nos pertinere jure Regio, & fructus earum vacatione durante nostros facere: Collationes à nobis hactenus factas, & imposterum faciendas fore validas, & illarum vigore possessores contra omnes viriliter nos tueri. Secus autem credentes fatuos & dementes reputamus.* Conveniunt mox Lutetiæ ordines Regni cum Clero & Theologis, & multorum scelerum Papam reum agunt, inter alia etiam, *quòd non adhibeat fidem Eucharistiam conficientibus: quòd animas mortales putaret: quòd esset Simoniacus, usurarius; quòd concubinas haberet duas neptes, & ex utráque filios progenuerit &c.* Bonifacius

cius Romæ Concilio habito, Regem Franciæ interdicto ſubjicit, Regem cum poſteris ad quartam uſque generationem Eccleſia excludit. Res eum exitum pudendum habuit, ut Bonifacius Philippo procurante captus à Nogareto, Narbonenſi Archiepiſcopo, Anagniæ per inſidias, & impoſitus effreni equo, ad caudam verſa facie, phreneſi correptus in carcere mortuus fuerit, *dans exemplum cunctis Prælatis*, quæ verba Langii & Rolevinccii ſunt, *ne alta ſaperent, ſed forma facti gregis magis ſtuderent amari à ſubditis, quàm timeri.*

Captus à Philippo, & ludibrio habitus, ex phreneſi moritur.

CXXI. Florebat ea ætate in Gallia Robertus Gallus, quem Poſſevinus *in Appar. Tom. 2. Excellentem verbi Divini concionatorem* vocat. Ejus extat libellus Lutetiæ cum Hildegardæ Vaticiniis editus, Viſiones etiam quaſdam ejus complexus. Cap. 5. Papam *Idolum* diſertè vocat, his verbis Deum loquentem inducens: *Quis poſuit Idolum hoc in ſede mea, ut imperaret gregi meo?* Sed & *cap. I. ac* 12. ſub ſerpentis nomine Papam ceu Antichriſtum deſcribit, qui ſeſe ſupra modum extollat, pios quoſque opprimat, multis Pſeudoprohetis circumſeptus, qui in contemptum Dei & Chriſti eum ſolum prædicent & extollant, Jeſu contrà nomen obſcurent. Demum Eccleſiam Romanam depingens inquit: *Orabam flexis genubus, erecta facie ad Cœlum, juxta altare S. Jacobi Pariſiis à dextris, & vidi in aëre ante me corpus unius ſummi Pontificis albis ſericis indutum, tenebatque dorſum ad Orientem, elevatis manibus ad Occidentem, ſicut ſacerdotes ſolent ſtare, dum agunt Miſſarum decreta. Non videbatur caput ejus, diligentiúſque intuens, an eſſet omnino ſine capite, vidi caput ejus aridum, macilentum, ac ſi eſſet ligneum; dixítque ſpiritus Domini: Statum Eccleſiæ Romanæ ſignificat, in qua ſcilicet nihil ſanguinis, ſucci vitalis nihil ſupereſt.* Mox etiam cujuſmodi panem Eccleſia Romana filiis ſuis famelicis tribuat, ſic explicat: *Iterum alio die idem operis me agente, fui*

Roberti Galli liber editus unà cum Vaticiniis Hildegardes adverſus Papam ubi Eccleſiæ Rom. facies in Viſionibus graphicè depingitur.

sui videns in spiritu. Et ecce vir ejusdem habitus circuibat, panem delicatum portans in humeris, cum vino optimo, dependebántque panis & vinum per latera ejus, ipse verò tenebat manibus lapidem oblongum durissimum dentibus rodens illum, ut famescens circa panem agere solet, nihil autem agebat. Et de lapide egrediebantur duo capita serpentum, & instruebat me Domini spiritus dicens: Lapis hic quæstiones inutiles & curiosæ sunt, in quibus famescentes laborant, animarum substantialia relinquentes; & dixi, quid ergo capita illa dicunt. Et dixit nomen uni, vana gloria; alteri, dissipatio religionis. Aptioribus verbis temporum illorum sophistica exprimi non potuit, quæ rejecto, quod ad manum erat, Dei verbo, tota futilibus, & ad salutem hominum nihil proficientibus, sed ei officientibus magis quæstionibus immorabatur & immoriebatur. Tandem etiam futuram Reformationem Ecclesiæ Deus in visione ipsi aperuit, *futuræ* scilicet quandoque *lucidæ per munditiem vitæ, sonoræ per claram vocem prædicationis veræ veritatis.*

CXXII. Erant tum in Italia quoque Doctores, *Fratricellorum* nomine insignes, quos inter Gerhardus Sagarelli Parmensis, & Dulcinus Novariensis, Hermanni cujusdam discipuli, eminebant. In hos severissimè Bonifacius animadvertit, insimulatos nescio quarum turpitudinum. Cœterùm satis constat, non ullius sceleris compertos, sed hanc ferè ob causam ferro flammáque infestatos esse, quòd *Papam Romanum Antichristum; Ecclesiam Romanam Babylonem Apocalypticam, & spirituales, qui maximè videri volebant, à Deo rejectos esse*, contenderent. Fatentibus iis ipsis, qui nescio quarum hæreseon dicam iis scribere conati sunt.

Fratricellos, Papam Antichristum, Romam Babylonem appellantes, Papa persequitur.

CXXIII. Clemens V. Gallus A. MCCCV. Pontifex dissentientibus mirè Cardinalibus, Philippi Pulchri Gallorum Regis favore, postquam splendidis eum promissis lacta-

Clemens V. Roma Avenionem migrat.

lactavit, electus, Roma ſedem Pontificiam Avenionem in Galliam tranſtulerat. Ubi Romam per Cardinales tres Senatoria poteſtate, tanquam per Conſules & Senatores gubernans, ſeptuaginta integros annos (unde *captivitatis Babylonicæ ſeptuaginta annorum* tempus illud commorantium Avenione Pontificum à ſcriptoribus venire ſolet) ipſe & quinque ejus ſucceſſores commorati ſunt, nemine excipiente, Romam Petri ſedem eſſe, illuc proin remeandum. Reformandæ Eccleſiæ; quam ipſe tamen vita turpi, cujus ſpecimina nonnulla Paulus Langius profert, graviter offendit; ſpem faciens, Durando Rotæ Auditori & Epiſcopo Mimatenſi Gallo, cui *Speculatori* vulgò nomen, ut quædam capita eò pertinentia, in Concilio proponenda, conſignaret, in mandatis dederat. Extat adhuc Tractatus ille, cui Titulus, *de Concilio celebrando*, A. MDXLV. Lutetiæ impreſſus ἀξιομνημόνευτος, ſi quiſquam alius. Initio à Cleri Romani reprehenſione ducto ſic loquitur: *Secuti ſunt viam Balaam ex Boſor, qui mercedem iniquitatis amavit, correctionem verò habuit ſuæ veſaniæ. Nam ſubjugale mutum, quod hominis voce locutum eſt, Prophetæ inſipientiam probavit. Quod etiam hodie accidit, cùm tam ſtulta & diſſoluta in Eccleſia Dei à dictis perſonis Eccleſiaſticis, quæ deberent eſſe lumen aliorum, & lucernæ ſuper candelabrum poſitæ; juxta id quod Dominus ait: ſenſus hebetant Iudæorum & etiam Paganorum: Et etiam illi, qui ratione Divinæ agnitionis omni modo carent, iſtorum deteſtantur inſaniam, & iſtorum diſtorta & Deo contraria itinera ſaniùs ſapiendo redarguunt.* Inde quæ via in Reformatione tenenda ſit, explicans, pertendit, in Concilio tali ad Legem Dei, ad Euangelium, ad Concilia inſtinctu Spiritus S. approbata, ad bonas etiam leges humanas recurrendum, & abuſus omnes, conſuetudines, diſpenſationes, privilegia, libertates, exemptiones illis adverſantes abolendas eſſe. Papam ipſum ſe & ſua facta Divi-

Durandi Mimatenſis de Concilio celebrando liber Clerum Romanum deſcribit, ejúſque reformandi formam præit.

nis

nis & humanis legibus conformare debere: Ecclesiam Romanam in multis à sacra primitivæ Ecclesiæ institutione, sanctorum Patrum & Conciliorum & Decretorum sententia deviantem, & primæ institutionis oblitam scripturæ subjiciendam esse: Papæ interdicendum, ne causæ ex Provinciis in Curiam transferantur: Simoniam, quæ in Romana Curia perinde regnet, ac si nullum peccatum esset, pluralitatem beneficiorum, Cardinalium pensiones, titulum universalis Episcopi à Gregorio M. repudiatum, abolenda esse, renovandumque Milevitani Concilii Canonem, *ut unaquæque causa in sua Provincia terminetur*: Matrimonium in Concilio eo sacerdotibus concedendum: cogendos esse Monachos ad laborem manuum: reprimendum abusum imaginum, indulgentiarum & pœnitentiarum, Monachorum licentiam humana inventa prædicantium. Identidem verò exclamat, tanquam in morbo desperato, spem omnem abjiciens: *Proh dolor* (ita *par.* 3. *Tit.* 28. *& sequ.* exclamat) *quia videtur in ipsa Ecclesia verificari dictum Esai.* 34. *in figuram Babylonicæ civitatis, gloriosæ in Regnis & inclytæ in superbia Chaldæorum, de qua dicitur: Erit cubile Draconum & pascua strutitonum, occurent dæmonia, Onocentaurus & pilosus clamabit alter ad alterum: ibi cubabit lumiæ, & inverit sibi requiem ibi habuit foveam ericius, & enutrivit catulos illic congregati sunt milvi alter & alterum. Utinam non verificetur verbum in Clero Esajæ dicentis: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me.*

At reformari posse desperat.

CXXIV. Fuisse verò spem illam de reformatione Ecclesiæ conceptam vanam, eventus docuit. Neque enim in Concilio mox Viennæ præsente Rege Philippo, celebrato, commonefactionum ejusmodi fructus ullus fuit. Quinimo in eo edita est Decretalis illa, cui initium *Pastoralis*, in qua Clemens sese supra Imperatores longè extollit, vicarium se Regis Regum professus. Tum etiam fratrum

Spem reformationis vanam fuisse, Concilii Viennensis, quo Decretalis de Potestate Papæ supra Cæsares edita, fratrum Mi-

norum religio confirmata est, eventus docuit.

trum Minorum religio auctorata est, ridicula illa lege, cujus in Clementinis initium: *Exivi de Paradiso, dixi: Rigabo hortum plantationum,* ait ille *Cælestis agricola, qui verè fores sapientiæ, verbum Dei à Patre in Patre manens, genitum ab æterno &c.* Talia præfatus pergit: *Hic hortus siquidem est fratrum Minorum sancta religio, quæ muris regularis Observantiæ firmiter undique circumclusa, intra se solo contenta Deo, adornatur abundè novellis plantationibus filiorum.* Denique in eo Concilio damnantur hæreseos & aliorum criminum Templarii, exinde pluribus locis crudelissimè combusti, totáque Ecclesia proscripti, bonis spoliati. Innocentiæ testimonium iis perhibent Bocatius, Villanus, Antoninus, Nauclerus, Aventinus, alii. Neque desunt, qui incanduisse in eos Pontificem asserant, eò quòd curiam Romanam, cui excidium Palæstinæ tribuebant meritò, detestati essent. Certè plerique tormentis nullis, ut crimina sibi impacta confiterentur, adduci potuerunt. Quin potiùs nonnulli ad supplicia rapti Clementem & Pulchrum, uti etiam Haraldus *in Epitome Annalium Ordinis Minorum* ex octo Tomis Lucæ Waddingi excerpta, testatur, ad Dei tribunal animosè citârunt, quos inter Jacobus Burgundio Ordinis princeps, quæ in quæstione dirissima confessus erat, ad ignis supplicium productus, cùm spes veniæ ipsi, dummodo quæ in custodia fassus erat, palam confiteretur, facta esset, palinodiam cecinit, & sævissimè ac lentè ustulatus licet, Ordinis innocentiam ad finem usque vitæ constanter professus est. Quid quòd suppliciis sublatos Templarios pro Martyribus cultos Nauclerus *Generat.* 44. *p.* 244. testatur: & nuper Drexelius *lib.* 2. *Trib. Christi cap.* 3. §. 2. pro iis apologiam texuit?

Templariorum horribile excidium: quibus innocentiæ nonnulli testimonium perhibent.

Henricus VII. Romæ Cardinalibus sacramento dicere renuens à

CXXV. Eodem Pontifice A. MCCCVIII. Cæsar à Principibus Germaniæ Henricus VII. Lucelburgensis creatus est. Mox Romam contendit, coronam à Pontifice in-

deptu-

depturus. Cùm verò Cardinalibus (quos cum Senatoria potestate Romæ Pontifex reliquerat) sacramentum præstandum denegásset, dictitans, contra morem majorum, libertatémque Religionis Christianæ militare, ut Princeps Principum, Orbísque terrarum dominus, servo servorum sacramento dicat, Papæ odium internecinum incurrit. Per Robertum igitur Regem Neapolitanum insidias ei struxit, quibus brevi succubuit, venenata hostia à Bernhardo Politiano Dominicano confessore suo, ad id subornato, cum Florentiam obsideret, sublatus. Deus scilicet Panaceus Imperatori optimo cor percussit atque deturbavit. Papa quidem edita Bulla ab ordine Prædicatorum infamiam abstergere conatus est. Nefarium tamen facinus unanimi consensu historici omnes affirmant. Et Vitoduranus noster Henrici σύγχρονος fusè in primis & περιστατικῶς apud Celeb. Hottingerum *Hist. Eccles. Sec. XIV. p. 752. &c.* historiam edisserit.

Bernhardo Politiano venenata hostia subsidio necatur.

CXXVI. Non defuerunt sanè perditis illis temporibus, qui propalam Romanæ Ecclesiæ corruptionem detestarentur meritò; Dantes Aligerius, Florentinus, edito tractatu, cui titulus *Monarchia*, Donationem Constantini refutavit, & usurpationes Pontificias graviter reprehendit. In Poëmate de Paradiso Italica lingua conscripto, acerbè quiritatus est; *Papam in lupum evasisse, oves Christi à vera via divertisse, propterea Euangelium deseri, Patrum scripta negligi, solis Decretalibus incumbi; de Nazaretho, ubi Gabriel alas suas expandit, neminem cogitare, Vaticanum tantùm & alia selectiora Romæ loca à Papa & Cardinalibus attendi. Et hæc,* inquit, *militiæ Christi, cui nomen dederat Petrus, cæmiterium fuerunt, cùm interim doctrinam Romæ verè sepeliverunt. Olim illatum Ecclesiæ gladio bellum: inferri jam fame, sublato pane illo, quem Deus ei alendæ dederat, nempe Verbi Divini Prædicatione* &c. *Scripturam Divinam aut omnino à tergo relinqui, aut violenter torque-*

Dantis Aligerii de Ecclesia Rom. querelæ.

torqueri: Vnumquemque in ſuis commentis ſibi plaudere: Euangelium verò taceri. In cathedra toto anno vanas quæſtiones, meras fabulas perſonare; oviculas interim hoc vento paſtas tabeſcere. Memorabile cumprimis, quòd eodem tempore Fridericus III. Siciliæ Rex, Princeps cœtera religioſus, Eccleſiæ Romanæ ſcandaloſo regimine ita commotus fuerit, ut de Veritate Euangelij ſubdubitare jam cœperit, anxius ſcilicet: *Euangelii ne doctrina, an Eccleſiæ traditio humanum inventum eſſet.* Confirmatus autem in vera fide eſt ab Arnoldo Villanovano, oſtendente ei ſcandala illa in ipſo Dei Verbo jam pridem prædicta; & bis jam Sedi Apoſtolicæ *Apoſtaſiam Diabolicam*, ſub Bonifacio VIII. & Benedicto XI. denuntiatam, & tertia vice mox denuntiandam iterum eſſe. Et dubitationes Regis, & Villanovani diſcuſſionem dubitationum lectu digniſſimam Cl. Mornæus *Myſt. Iniq. pag. m.* 973. *&c.* fusè admodum repræſentat.

Fridericus III. Siciliæ Rex Eccleſiæ Rom. ſtatu offenſus de Euangelii ipſius Veritate dubitat, & ab Alphonſo Villanovo in ea confirmatur.

CXXVII. Clemente V. mortuo cùm Cardinalibus mirè diſſidentibus duorum annorum Inter-pontificium eſſet, & eligendi tandem Pontificis arbitrium uni Cardinali de Oſſa Cadurcenſi Gallo deferretur, præter omnium exſpectationem conſcenſo throno, *Ego ſum Papa*, clamavit; atque ſic Jove ſcilicet æquo judicans, ſe ipſum elegit, dictus Johannes, ab aliis XXII. ab aliis XXIII. ille ſcilicet, qui apertè docuit & prædicavit animas defunctorum fidelium ad beatam Viſionem Dei ante tempus reſurrectionis non admitti, quem ejus errorem Sorbona, Gerſone *in Sermone Paſchali* teſte, damnavit, aliique etiam paſſim, in primis Thomas Wallis Anglus Dominicanus, quem Papa propterea in carcerem compegit, ceu hæreſin graviter refutârunt: (quam in rem multa nuper Launojus *Epiſt. lib. I. 5. & lib. III. Epiſt. ult.* eruditè diſſeruit) quique etiam *Extravagantes* edidit, quibus Papa Imperatori, ut Sol Lunæ præfertur: eique facultas transferendi impe-

Johannes XXII. ſeipſum eligens, animas ante finem mundi Deo frui negat;

Et Papam Imperatori, ut Solem Lunæ præſtare aliáque ſuperbiſſimè decernit.

imperia, excommunicandi Angelos, ex quadrato rotundum, ex injuria jus faciendi, contra jus naturale, gentium, civile, decreta, Canones, Concilia, Testamentum Vetus, Euangelia, dispensandi vindicatur.

CXXVIII. Talis verò cùm fuerit, non potuit non Cæsareo-Papatum suum proferre, & inimicitiis adversus Cæsarem, supremum in terris Dominum gestis exercere. Mortuo scilicet Henrico VII. scindebantur Germanorum studia, aliis Ludovicum Bavarum, Fridericum Austriacum aliis eligentibus. Uterque confirmari à Papa cùm petiisset, rejectus uterque ab eodem est, Fridericus, quòd sapientis Salomonis stolidus filius esset: Ludovicus, quòd ea jam ausus esset, quæ nondum confirmatum Cæsarem dedeceant. Postea tamen cum Friderico, fatuo scilicet illo, adversus Ludovicum Papa conspiravit. Ludovicus contra, victo Friderico, in Italia Gibellinos contra Welphos corroboraverat. Id verò contineri tacitis discordiis non potuit, sed in fortunas Cæsaris & Imperii erupit. Nam & publico scripto Papa Cæsarem citavit, ut intra trimestre se Avenione sisteret, factíque sui rationem redderet; & ut interea Imperium deponeret, præcepit. Imperator verò adhibitis in consilium omnibus Academiis Guilhelmo cumprimis Occam, Bona Gratia Bergamense & Michaele Cæsenate Franciscanorum Antistite, Marsilio Patavino, aliisque, Cæsareis adversus Papam partibus sese applicantibus; ad Generale Concilium provocavit. Quod indignè cùm ferret Papa, eum excommunicavit. Non multò post Romani à Pontifice postulârunt, ut Avenione relicta Romam rediret. Quod cùm facere detrectaret, Ludovicum Imperatorem accersunt, qui A. MCCCXXVII. Italiam cum exercitu intrans, mox Romæ per Stephanum Columnam Cardinalem, invito Pontifice, in Laterano una cum Conjuge coronatus &

Cæsareo-Papatum suum tuetur adversus Ludovicum Bavarum, quem anathemati subjicit.

Ludovicus verò Romam occupans ibidem coronatur, & deposito Johanne Nicolaum V. Antipapam creat.

& Augustus proclamatus est. Mox de consilio Cardinalium, Cleri & Populi Romani Pontificem Johannem Romam citavit, & coram sententiam dicere jussit; non Imperatorem ab Ecclesia, sed Ecclesiam ab Imperatore pendere asserens, uti Onuphrius scribit. Cùm autem comparere nollet, Pontificatu eum privat, & imagine ejus coram combusta Nicolaum V. cui ante Petro Corbario, Minoritæ, nomen erat; Antipapam constituit, quo proditione Pisanorum Johanni tradito, ac in carcere mortuo, tandem Johannes etiam A. MCCCXXXV. moritur, relicta in thesauris tanta auri vi, quantam nullus ante eum Pontifex reliquerat. Nauclerus millies viginti quinque millia aureorum reliquisse scribit.

Johannes paupertatem palam irridet, & Franciscanos repugnantes, ceu hæreticos damnat.

Certamen Franciscanos inter & Dominicanos de Christo in cruce pendente, nudóne, an corona regia & toga purpurea vestito, acerrimum.

CXXIX. Erat scilicet Johannes adeò divitiarum appetens, ut paupertatem non solùm à Christo ejúsque Apostolis, sed à Philosophis etiam, Poëtis & Oratoribus gentilibus collaudatam, palam irriserit, & Franciscanos opinioni suæ adversantes, ceu hæreticos excommunicaverit, Fraterculos appellaverit, pluresque etiam combusserit. Gliscebátque adeò vehementer hæc de paupertate Christi contentio Franciscanos inter & Dominicanos, Johannis asseclas; affirmantibus illis, Christum nudum pependisse in cruce, neque habuisse, ubi reclinaret caput suum, spinea corona obseptum; his verò pertendentibus, Christum in cruce pependisse non nudum, nec spinea corona caput redimitum, sed ornatum in capite corona Regia & aurea, indutum vero prætexta, id est, toga purpurea, usque ad talos demissa, & limbis aureis prætextata, insuper & cinctum zona aureis bullis insigni, pedésque calceis deauratis seu bracteatis circumdatum; Talem scilicet Christum crucifixum Johannes & cum eo Dominicani etiam pingi & in Templis suspendi curârunt, testante Bullingero *in M. S. historia Joh. XXII.* sua etiam ætate

te

te multis in locis visas esse imagines tales Domini crucifixi, vetustate propemodum erosas. In nonnullis locis, teste Johanne Barvota Vitodurano Minorita, qui his ipsis temporibus vixit, visæ sunt imagines crucifixi, altera quidem manu ad crucem affixa, altera verò immissa in crumenam ex zona dependentem, veluti inde pecuniam in usus necessarios & pauperum prolatura. Quo figmento, Christum tantùm non in Judam transformante, rudi populo significare voluerunt, Christum non ita, sicut à Franciscanis prædicabatur, pauperem fuisse. Et quò væsana hæc Papæ, cui opulentissimo omnium, in divitiis tantùm non beatitudinis apicem reponenti, adeóque argentum Euangelio, aurum Christi inopiæ præferenti (uti quidem etiam Ludovicus Imp. ipsi in Edicto objecit) Christi, cujus vicariam dignitatem sibi arrogavit, paupertas, sudes in oculis fuit; consilia flexerint, facilè piis omnibús suboluit. Certè Alvarus Pelagius, Papæ illius Pœnitentiarius, Hispaniæ suæ decus, & edito *de Planctu Ecclesiæ*, magno & insigni, uti Trithemius vocat, opere, quo Ecclesiasticorum inprimis, hypocrisin graviter perstrinxit, celebris, in hanc Papæ & supparasitantium ei Dominicanorum, seu potiùs Dæmoniacorum impietatem acriter invectus est. Et nuper etiam Haraldus in Epitome Annalium Waddingi, Johanni huic adversus decreta præcedentium Pontificum, Nicolai III. & Clementis V. sub anathemate pro Franciscanis, quòd Cristus pauper fuerit, definientium, ejusdem opulentiam propugnanti, temeritatis notam haud obscurè impegit.

Alvarus Pelagius Johannis impietatem damnat.

CXXX. Haud præter rem fuerit, tum Bullam Johannis, qua is Cæsarem Ludovicum afflavit, tum ex Ludovici etiam adversus Johannem Edicto nonnulla, præeunte Aventino, repræsentare. Sic autem Bulla illa, quam *vento plenam* Aventinus, *Bestialem* Bullingerus non immerito

Johannis ejusdem Bulla verè Babylonica adversus Ludovicum Bavarum.

ritò appellant, nos *Babylonicam* insignire haud verecundamur; apud Aventinum *lib. VII. p. m.* 468. discribitur: *Postquam à decessoribus nostris res Romana, à Græcis ad Germanos translata, Carolo M. in fidem atque tutelam commissa est, summus ille honor, beneficium Pontificis Maximi esse solet. Decretum siquidem est, ut cùm Germani Principes Regem jussissent, id demum ratum esset si Romanus Pontifex, Orbis Christiani Pater atque Princeps author fieret, nec ante cuiquam Comitiis Cæsareis, suffragiis Principum designato Regi, neque administrandi, neque Regij tituli usurpandi jus est, quàm primarius sacerdos, Dei O. M. Legatus, suo numine faveat, & aspiret. Præterea summa potestas, maximum imperium, ubi orbum capite fuerit, penes Max. Pontificem, cujus beneficium illud est, existit. Itidem ubi septem suffragatores Comitiis Cæsareis discordes fuerint, neuter Rex est. Episcopus Romanus, sicut communis omnium Mortalium parens, fasces Romanos ob dissensionem destitutos, Rempub. derelictam, suo arbitrio temperat. Quemadmodum animus imperare, corpus illi, cujus beneficio vivit, servire debet: ita optimè consultum esse rebus Christianis, nemo ambigit, ubi fragilia æternis, prophana sacris, corporalia spiritualibus subdita sunt, atque obtemperant. Quod tum fiet, quando Pontifex Max. dignitatem utramque suo arbitratu moderatur. Ecclesia dominatur, ejus lege atque imperio omnis potestas redigitur. Et Imperator religione sacramenti ei, qui terris præsidendo, vicem Cœlestis Imperatoris perfungitur, addictus est. Hasce ob causas cùm post fata Imperatoris Henrici septimi, duo, Fridericus atque Ludovicus Reges consalutati fuerint, ambo utpote contra auspicia creati, indigni sunt summo rerum humanarum fastigio. Respublica in medio derelicta atque dilacerata à nobis jure nostro administratur. Proinde Ludovicus maximo malo suo, non minore Ecclesiæ Romanæ detrimento, nec dum à nobis dignus, qui imperet, judicatus, sua sponte Regium nomen, rerum habenas temerè usurpavit, atque vi in Italia atque Germania occupat. &c. Nos igitur juxta munus cœlitus nobis datum, Ludovico præcipimus, ut intra menses tres sese abdicet ab*

Re-

Regio nomine, gubernatione, functionibus publicis, rebus gerendis penitus abstineat, à se hactenus acta rescindat, nec posthac nisi jussu & mandato nostro dignitatem resumat. Quòd si obtemperare detrectaverit, Patriarchis, Episcopis cunctis, sacerdotibus, principibus, civitatibus imperamus, ut eundem deserant, ac nobis parere cogant. Data atque publicata Avinione. A.C. 1321.

CXXXI. Neque verò Johanni Ludovicus parcit. In Edicto enim Comitiorum Reginoburgensium consensu vulgato, quod idem mox Aventinus fusissimè describit, inter alia isthæc legere est: *Johannes ille, qui se Papam* XXII. *nuncupat, qualis sit, oviculis Christi nostro beneficio operæ pretium est agnoscere, ne deceptæ ovilla pelle à sævissimo lupo devorentur. Nempe sanguinem Christi annum sitit, discordiæ seditionumque mala ubique gentium inter Christianos serit. In Germania & Italia pollicitationibus auroque Principes, Sacerdotes, & cives corrumpere nititur. Non licet per hunc ANTICHRISTUM Christianis pacem à Deo datam servare. Tanta est hominis, vel potiùs SATHANÆ illius væcordiæ. Publicè pro concione scelera sua quasi benefacta prædicat. Cum Christiani, inquit, Principes inter se discordant, tum verè Romanus Papa est. Pontifex Maximus, demum regnat, demum dominatur. Seditio atque discordia Germanorum salus est Pontificum Romanorum. Ideo etiam discordiam nostram aluit, modò mihi, modò Austriaco favebat, imo se favere simulabat. Ad consecrationem ultrò invitabat, sed per fallaciam utrisque verba dedit, & ad pacem pronos rursus arma sumere persuasit. Astu hæc omnia egit, ut interea dum domesticis cognatisque bellis atterimur, ille sic imperium labefactet, & adversus Sanctos Dei pugnet. Præterea nihil videt, nihil facit nisi quod lubet. SATHANÆ Spiritum sibi sumit, se similem Altissimo facit, se ADORARI, quod tamen Angelus sibi à Johanne fieri prohibuit, pedes sibi osculari, more Diocletiani atque Alexandri, crudelissimorum tyrannorum, permittit. Ludibrium naturæ abominabile, ira Dei, socordia atque ignavia nostra est, Principem*

Et Ludovici adversus Johannem Edictum ex Aventino repræsentatur.

 cipem

cipem Principum servo servire servorum. Si servus servorum Dei est, cur non servit ministrando atque docendo? Cur mentitur, fallit & dominatur? Pascat bonus Pastor oviculas Christi & amet, non armis oppugnet & vi opprimat. Illius Conversatio sit in Cœlis, spiritualibus deditus, corporalibus se non contaminet. Nos nostro jure, Majorum instituto, sicut jus gentium est, & sacra docent Oracula, res nostras, nimirum terrenas agere sinat, & verbum inter nos non commutabimus. Et tandem desinat tam impudenter mentiri, nisi forsan omnes Germanos (ut Romanenses autumant) stultos, caudices, asinos, stipites & plumbeos existimat. Me hæreticorum, ut ejus verbis utar, fautorem falsò vocat. Christianus sum, & IPSE HÆRESIARCHA est. Non enim discipulus est Christi, qui vitam ejus irridet, paupertatem contemnit, religionem polluit, sacra prophanat, & dogmata vilipendit, &c. *Ab ipsò ad totius Orbis Christiani Senatum provocamus.* Et reliqua.

Ejusdem Ludovici adversus Benedictum XII. absolutionem à diris Johannis negantem, heroicum diploma.

CXXXII. Qui Johanni successit Benedictus XII. simultates cum Ludovico Imperatore hostiliter admodum continuat & absolutionem à diris Johannis cujus spem nonnullam Legatis ejus fecerat, pertinaciter negat tamen. Qua injuria incitatus Imperator A. MCCCXXXVIII. Francofurti ad Mœnum, præsente etiam Eduardo III. Angliæ Rege, Pontificiæ tyrannidis oppugnator acris, de communi Imperii & Episcoporum etiam plurium consilio heroicum diploma edit, in quo Papam cum suis *Pharisæos, perditissimos Antichristos, in Templo Dei instar Dei sedentes*, nuncupat. Acta Johannis XXII contra Cæsarem abrogat, apertè demonstrans, Romanum Imperium non à Pontifice, sed à solo Deo, per legitimam Ordinum Imperii electionem, potestatem suam accipere, coronationem verò Pontificis neque addere, neque adimere quicquam potestati Imperatoriæ: neque etiam convenire Pontifici ullam jurisdictionem aut potestatem politicam, denique Generale Concilium anteferendum esse judicio Pa-

pæ.

pæ. Diploma Aventinus *lib. VII.* & Nauclerus *fol.* 886. &c. recitant. Post Clemens VI. absolutionem quidem Cæsari, intercedente Philippo Galliarum Rege, promisit, sed durissimis conditionibus; *si Occamum Pontifici dederet, acta contra Pontificem rescinderet, edicto sanciret, Imperium esse beneficium Papæ, omnes errores & hæreses objectas confiteretur: Imperium deponeret, nec nisi volente Papa resumeret, & se ipsum, liberos, omnésque ditiones in manus Pontificis traderet.* Hæc ubi Imperatori exposita sunt, convocatis Francofurtum Imperii Proceribus, formulam reconciliationis recitari jubet: Displicet ea omnibus. Fit decretum, postulata iniqua esse, ac pertinere ad Imperii oppressionem, & Pontificiam tyrannidem confirmandam: proin repudiandam eam esse. Neque tamen Reges Francorum & Bohemorum reconciliationis negotium deponunt, sed strenuè urgent; operam nihilominus ludentes apud superbissimum, pertinacissimum & inclementissimum Monachum Clementem. Consulti ab iisdem Theologi Parisienses & Bononienses. Qui rescripserunt, postulata Clementis non iniqua solùm & superba, sed æquitati etiam Christianæ prorsus contraria esse. Rursus igitur Legatio ad Pontificem ab Imperatore, omnibúsque Imperii statibus mittitur, monetúrque Pontifex, à frivolis & in eversionem Imperii excogitatis conditionibus desisteret. Ille verò, elusæ instar tigridis, efferatus A. MCCCXLVI. in Cœna Domini, atroci oratione in Ludovicum habita, omnes Johannis XXII. processus innovavit, Ludovicum schismaticum & hæreticum declaravit, & Electoribus alium brevi Regem eligerent, nisi malint ab ipso Pontifice Regem sibi dari, præcipit. Electores dicto audientes Rhensii alium Romanorum Regem, Carolum Moraviæ Marchionem, & Johannis Regis Bohemiæ filium eligunt. Repudiatur ille Spiræ in Comitiis à Ludovico indictis, & utrinque ad

Clemens VI. absolutionem promittit, sed diris conditionibus, quibus repudiatis Papa Cæsarem alium eligi jubet.

Electus Carolus Spiræ in Comitiis repudiatur & ad arma concurritur. Lu-

dovicus veneno propinato moritur.

ad arma concurritur. Inter turbas has, incendia, devastationes & strages Ludovicus veneno à vidua Alberti Austriaci, uti suspicio erat, propinato, quod agitatione corporis inter venandum cùm excutere laboràsset, ex equo, in quo ursum ingentem impetierat, præcipitatus v Id. Octob. A. MCCCXLVII. beatam animam Deo reddidit; Clarissimus Heros meritò summis Imperatoribus annumerandus; cùm in summis discriminibus & periculis, cum Pontificum trium tyrannide assiduè colluctatus annos triginta tres Princeps omni laude major, qui bellum nunquam cuiquam intulit, sed ab aliis illatum masculè depulit, regnâsset; cui ad omnium virtutum magno Principe dignarum cumulum unum defuisse videtur, quòd leniùs Pontifices tractavit, nimiáque submissione eorum in se superbiam magis exasperavit, ignarus scilicet, non esse cantanda carmina cordi pessimo, uti Solomon Proverb. XXV. 20. monuit. Sed tyrannide quadam temporum abreptus Princeps optimus præstare, quod fortè voluit, non potuit. Meretúrque inprimis lectionem liber Doctissimi Georgii Herwarti Bavari, quo is adversus impudentissimum Bzovium pro Ludovico apologiam gravissimam texuit.

Clementi sese opposuerunt viri plures celebres, Occamus & Leopoldus Bambergensis Episcopus cumprimis.

CXXXIII. Sed Ludovici causam adversus Clementis inprimis rabiem fortissimè omnium scripto egit Guilhelmus Occam, natione Anglus, Ordinis fratrum Minorum, Johannis Scoti discipulus, Ludovici σύγχρονος, *Vir*, ita de eo Trithemius, *in Divinis Scripturis eruditus, & in Philosophia Aristotelica nobiliter doctus, ingenio subtilis & clarus eloquio.* Is enim libro adversus Clementem emisso, *Clementem hæreseos nota inurit, ipsum Antichristum, paupertatis Christianæ osorem, hostem Reipub. conjuratum, Germanorum, gentis Christianissimæ inimicum, sectatorem falsorum Pontificum & sævissimorum luporum*, appellat. Leopoldus quoque Bambergensis

gensis Episcopus, & Occami Collega, in tractatu, cui titulus, *Vindex pacis Christianæ*, publicè asseveravit: *Pontificem, nisi Antichristi fastum, quàm Christi & ejus comitum paupertatem æmulari malit, infimi cujusque Christiani, nedum supremæ potestatis servum esse, tantum abesse, ut cum maxima Reipublicæ Christianæ jactura dominari, quicquid libitum fuerit, factitare, Deus non solùm dici, sed credi postulet.* Hæc aliáque Aventinus *lib. VII. Annal.* memorat. Cœteri Theologi, & juris utriusque periti, eandem in sententiam pleraque disputârunt, & in libellos redegerunt. Quorum opera in Bibliothecis cum blattis & tineis diu colluctata perierunt. Author etiam Nauclerus est, Papæ imperanti, ut Ludovicum mortuum pro hæretico omnes censerent, cùm alibi, tum Basileæ cum primis cordatos viros se opposuisse, negantes primùm, se Ludovicum pro hæretico habere velle; deinde protestantes apertè, se eum semper agnituros & habituros Imperatorem, quem Imperii Principes elegerint, sive approbatus & consecratus, sive improbatus à Pontifice fuerit.

CXXXIV. Ludovico Imperatori, post varios discordibus consiliis electos, tandem successit ille, qui Ludovico vivo oppositus erat, Carolus, quartus postea dictus. Is primo vere A. MCCCLV. ingressus Italiam cum exercitu Germanorum & Bohemorum, à Pontifice Innocentio VI. sibi per Cardinales ejus Romæ subsistentes coronam dari petivit; ac eam quidem obtinuit, sed majore dedecore, quàm superiorum Imperatorum quisquam. Imperator ex equo ad portam Romanæ urbis descendens, pedes urbem ingreditur. Id quod falsè exagitavit Senator non nemo Romanus, qui in Capitolio Orationem habens; *Ecce Rex tuus*, inquiebat, *venit tibi mansuetus*, &c. Si venisset, ut digni erant nebulones isti Romani, venisset armatus stricto gladio, quem in ipsorum viscera ac

Carolus IV. coronam ab Innocentio VI. magno cum dedecore obtinet, promittens se nunquam Italiam repetiturum.

capita ſtrinxiſſet. Hoſtienſis verò Cardinalis Avinione Romam miſſus hac demum conditione coronam ei promiſit, ſi promitteret, Italiam ſe mox deſerturum, in Germaniam vel Bohemiam ſuam rediturum, & Italiam nunquam deinceps repetiturum, niſi vocatum ab ipſo Italiæ domino Pontifice. Quam etiam conditionem iniquiſſimam Cæſar ille, ſacrificulorum cliens (unde *Presbyterorum Cæſar* der *Pfaffenkeyſer* vulgò nuncupari ſuevit) turpiter admiſit, adeóque quæ verba Aventini *lib. VII. Annal.* ſunt, *Libertatem Germanam, Majeſtatem Imperii Romani, populi victoris gentium fortunam, Chriſtianam ſimplicitatem hoſtibus Reipub. Chriſtianæ prodidit.* Alia etiam enormia ſatis Carolus admiſit, Abbatibus parem Principibus in Imperio locum tribuens, Delphinatum Regi Galliæ vendens; Sileſiam, Luſatiam, aliáque Bohemiæ ſuæ addens; & Electoribus, ut filio Wenceſlao faverent, Rheni vectigalia oppignerans. Atque ita Aquila deplumata eſt, ut cæteris avibus poſthac contemptui eſſet. Talémque Imperatorem Romæ, omnium fere malorum architecta, & verè ἀπολλύουσα dedit.

Ita Carolus Majeſtatem Imperii Rom. prodidit, & Aquilam deplumavit.

Petrarcha id Carolo exprobrat, & Curiam Romanam nomine Babylonis Occidentalis graviter exagitat.

CXXXV. Vixit ea ætate Franciſcus Petrarcha, natione Florentinus, Parmenſis Archidiaconus, Seculi ſui lumen. Is ignominioſa hæc Caroli coronatione motus, ſic ad eum ſcripſit. *Neſcio quid Romano Pontifici pollicitus, jurejurando interpoſito, quaſi manu valida, ſeu monte invio, Romanæ urbis aditu prohiberis. Quænam iſta ſuperbia eſt, Principem Romanum, publicæ libertatis authorem, libertate privare, ut cujus eſſe debent omnia, ipſe non ſit ſuus?* In alia Epiſtola idem ſic ſcribit: *Omnis poteſtas impatiens conſortis erit. Cujus rei ſi qua antiqua non ſufficerent, vereor ne recens nobis exemplum caſus attulerit, neu jam Pontifex Romanus Principem Romæ eſſe vetuerit: quod fama loquitur. Quem nunc Diademate contentum, ac Imperii titulo Roma non ſolùm patitur, ſed jubet; &*

quem

quem dici Imperatorem ſinit, imperare nullo modo permittit. Idem Petrarcha tum in Poëmatis ſuis Romam *Babylonicam meretricem, erroris ſcholam, hæreſeos Templum* paſſim vocat; tum in Epiſtolis ſuis diſertiſſimis graviſſimiſque Curiam Romanam ſub nomine Babylonis Occidentalis graphicè depingit. Inter multa alia *Epiſt.* XIV. ſic ſcribit: *Quis, oro, non fugiat Babylonem* (Curiam Romanam Avinione tum reſidentem innuit) *& Vitiorum ſimul omnium, & laboris ac totius miſeriæ domum. De qua quidem aliquid nôſſe debes. Viſa loquor, non audita. Ibi nulla pietas, nulla charitas, nulla fides, nulla Dei reverentia, nullus timor, nihil ſancti, nihil juſti, nihil æqui, nihil penſi, nihil denique humani. Amor, pudor, decor, candor inde exulant. De Veritate quidem ſileo. Nam quis unquam vero locus, ubi omnia mendaciis plena ſunt, aër, terra, domus, turres, vici, atria, plateæ, porticus, veſtibula, aulæ, thalami, tectorum laquearia, murorum rimulæ, diverſoria ædium, penetralia Templorum, Judicum ſubſellia, Pontificum ſedes?* Epiſtola ſuperiore nona Romanam Curiam *Labyrinthi & Babylonis tertiæ* nomine infamaverat: *ubi non carcer horrendus* (ſic enim loquitur) *non tenebroſæ domus error, non fatalis urna humani generis fata permiſcens, denique non imperioſus Minos, non Minotaurus vorax, non damnatæ Veneris monumenta defuerint, ſed remedia, ſed amor, ſed charitas, ſed promiſſorum fides, ſed amica conſilia, ſed fila perplexum iter tacita ope ſignantia, ſed Ariadna, ſed Dædalus; una ſpes ſalutis in auro eſſet, auro placaretur Rex ferus, auro immane monſtrum vinceretur, auro triſtis janitor emolliretur, auro Cœlum panderetur, auro Chriſtus venderetur.* Epiſtola decima ſexta ore liberimo de univerſa Pontificis aula ſic pronuntiat: *In Babylone Regno avaritiæ, futuræ vitæ ſpes inanis quædam fabula: & quæ de inferis narrantur, fabuloſa omnia: & reſurrectio carnis, & mundi finis, & Chriſtus ad judicium venturus, inter nænias habentur.* Similia plura ex eodem Petrarcha

cha Bzovius excerpſit, & nos in loco repræſentabimus.

Plures etiam cordati ejuſdem Curiæ impietatem liberè notant. Veluti Joh. à Rupe-ſciſſa.

CXXXVI. Neque verò ea ætate viri cordati παῤῥησιαζόμενοι defuére plures. Innocentius VI. Pontifex Johannem à Rupe-ſciſſa, Monachum Franciſcanum Avinione captivum attinebat, *propter res miras*, ita Froiſſardus *vol.* 3. *cap.* 24. ſcribit, *quas eventuras ille dicebat, præſertim ſuper Prælatos & Præſidentes in Eccleſia, ſcilicet ob immenſum luxum & ambitionem, quibus dediti erant*, &c. *Probaturum autem ſe dicebat omnia dicta ſua per Apocalypſin, & veteres libros S. Prophetarum, qui ipſi per gratiam Spiritus S. eſſent retecti*, &c. Retulit is aliquando eodem teſte, Cardinali Hoſtienſi, contigiſſe Eccleſiæ, quod olim pulcherrimæ aviculæ, quæ implumis nata, cùm volare non poſſet, de vita periclitabatur. Aves alias ejus miſertas, plumis eam operuiſſe, hoc eſt, Reges & Principes Eccleſiam effuſis in eam ſuis patrimoniis ditâſſe, & ſupra modum exaltâſſe. Avem verò, ut ſe auctam viderit, ſuperbire & ferocire, aliáſque roſtro & unguibus petere cœpiſſe, hoc eſt, Eccleſiam cum Imperatoribus inimicitias graves ſuſcepiſſe. At aves plumas ſuas inde repetiiſſe. Ita Principes beneficia & dona ſua repetituros. (confer hic Apoc. XVII. 13. 16.) Addit Froiſſardus, *prædictiones ejus multas eveniſſe, omnia eum per Apocalypſin confirmâſſe, & comprobationes veras, quibus ſe armabat, ſæpius ipſum, quò minùs combureretur, ſervâſſe.* Scripſit idem Franciſcanus in carcere Tractatum Propheticum, cui titulus; *Vade mecum in tribulationem* in quo Antichriſtum in Papatu regnare aſſeveravit, & Eccleſiæ reformationem præſagiebat. Sed & Magiſter Nicolaus Oremus, Theol. D. ille ſcilicet, qui urgente Carolo V. Galliarum Rege Biblia ſacra in linguam Gallicam tranſtulit; coram Urbano V. concionem habuit in verba Eſaiæ cap. LVI. 1. Juxta eſt ſalus mea, ut veniat, & juſtitia mea ut reveletur, in

M. Nicolaus Oremus.

qua Antichristum venisse his scilicet argumentis comprobat: quia jam tum Imperium Romanum desolatum sit; quia Ecclesia sit pejor moribus, quàm fuerit olim Synagoga: quia Sacerdotes sint majores, quàm Principes seculi: quia fastus Prælatorum ad fastigium enixus sit; quia tyrannis Præsidentium summa sit; quia in Ecclesia non promoveantur nisi indigni, & vilipendantur meliores; quia Politia sæcularium tribuletur, & populi passim commoveantur; quia Ecclesiæ Principes incorrigibiles sint. Et deinceps etiam objectiones diluit. Inprimis autem iis temporibus S. Brigidæ & Catharinæ Senensis revelationes celebrabantur. Et Brigida quidem, gente Scota, in Revelationibus suis A. MDCXXVIII. Coloniæ una cum Turrecremata, Recognitione & Consalvi Duranti observationibus editis, *maturo Theologorum judicio* (ita Cardinalis Bona ipse in *Notitia Scriptorum* nuper scripsit) *approbatis*; Christum sibi visum *lib. I. cap.* 41. inducit, qui Pontificem Clementem VI. vocat *animarum interfectorem, Ovium Jesu Christi dispersorem & laceratorem, abominabiliorem Judæis, inimiciorem Juda, injustiorem Pilato, pejorem Lucifero, sedem ejus demergendam esse, sicut lapidem ponderosum: Assessores suos arsuros in igne sulphureo & inextinguibili.* Sacerdotes etiam reprehendit, quòd eorum culpa doctrina Christi neglecta, & ferme abolita, & Divina sapientia in pravam & vanam conversa sit. Alicubi etiam vidisse se ait Virginem, dicentem ad filium, *Romam esse feracem agrum.* Respondisse Christum: *Est, sed zizania. lib. V. cap.* 41. Christus ita de Gregorio XI. Papa judicat: *Gregorius Papa est similis Paralytico, qui non movet manus ad operandum, nec pedes ad ambulandum. Tenet eum quasi impeditum immoderatus amor sanguinis sui, & frigus tepiditatis ad me.* Catharina quoque Senensis; cujus Legendam Raimundus conscripsit, audita Perusinorum adversus Pontificem rebellione: *Non incipiatis*, inquit,

S. Brig.

Catharina Senensis.

quit, *fletum vestrum tam citò, quia nimis habebitis flere. Istud enim quod modò videtis, est lac & mel respectu subsequentium*, &c. *Hoc modò faciunt laici, & citò videbitis, quòd deteriora facient Clerici. Facient enim scandalum universale toti Ecclesiæ Dei, quod tanquam pestis hæretica ipsam scindet & conturbabit. Non enim propriè hæresis, sed quasi hæresis, & quædam divisio Ecclesiæ, totiúsque Christianitatis.* Id Raimundus interpretabatur de Schismate quod Gregorii abitum consecutum est. Addit idem Raimundus: *Ego curiosus factus ad investigandum de futuris post illam conquassationem, interrogavi eam* (Catharinam) *ex quo manifestè innotuerat, futura sibi Divinitus revelari*, &c. *His tribulationibus & angustiis modo imperceptibili hominibus, purgabit Deus Ecclesiam suam sanctam, & suscitabit Spiritum electorum suorum. Sequetúrque post hæc tanta Reformatio Ecclesiæ Dei, & renovatio Sanctorum Pastorum, quòd ex solo cogitatu exultat spiritus meus in Domino. Et sicut alias pluries dixi, Sponsa, quæ nunc est, tota deformis & pannosa, erit pulcherima monilibus pretiosis ornata, cunctíque fideles gaudebunt, tam sanctis Pastoribus decorati.* Quæ Prædictio ad Ecclesiæ reformationem referenda omnino est.

Wiclefus Anglus inprimis, cujus in detegendo Antichristo, oppugnanda falsa doctrina, Magnatibus ipsis Veritatis succo imbuendis, zelus & patientia incomparabilis laudantur.

CXXXVII. Circa eadem tempora, Anno nimirum MCCCLX. caput extulit Johannes Wiclefus, Oxonii natus, Philosophus & Theologus insignis, qui præ cœteris Ecclesiæ Romanæ ulcera mascule detexit. Non satis habuit ille, ex Scripturis, historiarum serie, validis rationibus, propriisque actibus luci manifestæ dare, *Papam esse Hæresiarcham, Antichristum in Scripturis designatum, abominationem desolationis in abstracto, astu Sathanæ introductam, apostema Ecclesiæ*; sed ipsius etiam doctrinæ penetralia ingressus, vanitatem, superstitionem, idololatriam coarguit; cultum à Creatore ad creaturas, ad Mortales, Sanctos, reliquias, imagines derivatum reprehendit; Redemptoris Sacrificium in ineptum Missæ spectaculum conversum; mortis

mortis & Passionis Christi beneficium in dispensationes, peregrinationes, indulgentias, puri, vel potiùs impurissimi hominis beneficia, an veneficia commutatum; populum à Christi merito ad propria merita; à solido crucis Christi præsidio ad cassam operum arundinem; à Deo universi Creatore ad hostiolam panis revocatum gravissimè questus est. Testantur id multifaria ejus scripta, à Johanne Barlæo *Cent.* 6. memorata plusquàm ducenta, inter quæ ejus Commentationes *de veritate Scripturæ, de Christo & Antichristo & ejus membris, de Papa Romano, de nequitiis ejusdem, de Officio Pastorali, de Ministrorum Conjugio, de non saginandis sacerdotibus, de seductione simplicium, de impedimentis Euangelizantium, de amplexando Euangelio, de falsatoribus Divinæ Legis, de otio in mendicitate, de ultima ætate Ecclesiæ; in Danielem & Apocalypsin, de fide Eucharistiæ*, &c. demonstrationibus ejusmodi plenæ sunt. Et compendium doctrinæ ejus tum Thomas Walsinghamus Pontificius apud Bzovium ad A. MCCCLXXVII. tum Catalogus testium veritatis, aliique etiam texuére. Ut verò susceptum Dei opus promoveret feliciùs, etiam S. Biblia in linguam vernaculam transtulit. In Prælectionibus & Concionibus ordinariis Oxonii habitis frontem æneam contra effrontem meretricem, & pectus adamantinum contra totius Cleri impetum indutus, in ipsum Regis Eduardi aurem intonat, magnorúmque etiam virorum, qui sive literis, sive armis florebant, animos commovet & percellit, atque id denique labore & zelo suo efficit, ut veritas à Magnatibus etiam, ipsóque Rege in Parlamento decernente, ne Episcopi Romam ampliùs adirent; de quo videndus Paulus Waldensis *Epist. ad Mart. V.* avidè ex ore ejus audiatur, suscipiatur, multósque annos feliciter personet; adeò quidem ut lumen Euangelii ejus opera reviviscens, nullus exinde ventus, turbo nullus extinguere potuerit.

Et temporibus quidem illis tenebricosissimis turbulentissimisque, inter tot fulmina Româ in maximorum etiam Principum capita vibrata, doctrinam Romæ usque quaque repugnantem Wiclefus proferre & eò usque propagare non potuisset, nisi ejus Spiritus cœlitus lucem, robur, fiduciam accepisset, Deúsque per eum imbecillem & abjectissimum, si mundum spectes, homuncionem egisset, imperiique Sathanæ ac Antichristi ruinam moliri jam jam incepisset. Nihilominus eandem, quam Sancti omnes assolent, sortem expertus etiam est, stantibus contra eum ursis, prædonica gente, Monachorum imprimis mendicantium, cum tota congregatione Chore, in perniciem ejus jurata. Ejectus enim in exilium sub Richardo II. & aliquandiu in Bohemia oberravit, ubi magnam Waldensium doctrinæ fœneratus est lucem, & Johanni etiam Husso juveni adhuc veritatis semina instillavit. Ab exilio revocatus, & Eduardo Rege ei ob pietatem favente, A. MCCCLXXXVII. ultimo Decembris in patria piè obdormivit, honestéque sepultus; sed post A. MCDXXIV. Martini V. væsana rabie correpti, jussu, à Prælatis Angliæ exhumatus & combustus est.

Schismatis pertinacissimi à tempore Urbani VI. ad Concilium Constantiense usque historia.

CXXXVIII. Inde ab Urbano V. ad Concilium usque Constantiense, adeoque annos plus quadraginta in Ecclesia Romana Schisma maximum & pertinacissimum omnium, seu, uti Author Fasciculi temporum describit, *omnium schismatum, quæ antea fuerant, pessimum ac subtilissimum, adeóque perplexum, ut etiam doctissimi & conscientiosi viri non valerent discutere, cui esset adhærendum; & continuatum cum gravi scandalo totius cleri, & grandi jactura animarum propter hæreses & alia devia, quæ tunc pullulârunt*; grassatum est. Mortuo scilicet Gregorio XI. in diversa studia Itali & Galli abrepti sunt. Quòd illi Papam qui Romam, hi, qui Avinionem insideret, optârunt. Illi Bartholomæum Archie-

chiepiſcopum Barrenſem Neapolitanum, qui Urbani VI. nomen induit, eligunt. Hi quiritantes, in ſuffragiis vim ſibi illatam, Cardinalem Genuenſem, qui nomen Clementis VII. ſibi impoſuit, Pontificem creant; Urbanus Romæ, Clemens Avinione ſedit. Urbano Italia, Germania, Pannonia: Clementi verò Gallia, Hiſpania, Britannia, Polonia, Suecia, Dania, Boruſſia, Bohemia, Friſia, Lombardia adhæſerunt. Aſſerebant *Obedientiales* (ſic enim ſe nuncupabant) Clementis, ſuum eſſe verum Papam; Urbanum Apoſtaticum & Antipapam. Neque minori fervore Urbaniani in Clementis ſequaces invehebantur, aſſerentes, eos damnatos eſſe. Nauclerus affirmat multas tum hac de re diſputationes eſſe exortas, quis inter illos verus Chriſti vicarius ſit? Nihil tamen certi definitum fuiſſe. Definiri verò poterat, NEUTRUM. Bullas etiam Pontifices hi duo terrificas ad diverſas mundi partes tranſmiſerunt, & libellos famoſos ſparſerunt, quibus ſe mutuò damnabant, excommunicabant, & ſe invicem, ſcapham ſcilicet ſcapham appellantes, *Antichriſtos, Schiſmaticos, Hæreticos, Fures, Proditores, Latrones, Tyrannos, Iniquos, Filios Belial, Zizaniæ ſatores*, & ſi quid aliud fœdum dictu, inſigniebant. Cœdes & contumelias utrinque illatas expoſuit accuratè libris de Schiſmate editis Theodoricus à Niem, author auritus & oculatus teſtis, utpote qui in Curia & apud Urbanum annos circiter triginta vixit. Memoratu digniora, & fœditatem Schiſmatis inprimis arguentia poſt alios Doctiſſ. Mornæus *Myſter Iniq. p.* 1085. &c. excerpſit.

Contraria Urbani VI. & Clementis VII ſtudia.

CXXXIX. Omiſſo Bonifacio IX. qui Paulo Langio in Chronico ſuo teſte, *erat pecuniæ avidus, ad quam colligendam plures Legatos per diverſas mundi partes ad negotiandum cum indulgentiis miſit: fuit maximus Simoniacus, & Simoniæ cultores multis dignitatibus ſublimavit: tanti animi conſiliique, ut pri-*

Antipaparum Benedicti XIII. & Gregorii XII in eo ſchiſmate malignitas ex Theodorico de Nyem adumbrata.

mus

mus Romani Populi vim omnem transtulerit in Pontificem, suo nutu in urbe disponens, & ordinans sigula; & Annatas quoque, Genebrardo commemorante, Sacerdotiis imposuit, (de quo fusè Petrus de Marca *de Concord. Sacerdot. & Imp. lib. VI. 10. 11. &c.* agit) seculi *Decimi quinti* τὰ κορυφαῖα perstringenda veniunt. Post ejus initium A. MCCCCVI. Schisma pridem cœptum altiores jam radices egit, Ecclesiámque Romanam mirum in modum exercitam habuit. Innocentio VII. Romæ defuncto, & Petro de Luna, seu Benedicto XIII. Avinione pro Papa se gerente, Romæ successit Gregorius XII. Angelus Corrarius, Venetus Patriarcha Constantinopolitanus. De hoc Schismate librum integrum idem, qui supra, Theodoricus de Nyem scripsit. Ubi non Gregorium, sed *Errorium* vocat. Quàm maligni in hoc Schismate Pontifices illi fuerint, sic ille inter alia *lib.* 3. describit: *Si quis*, inquit, *fraudes, machinationes,* Errorii *& Petri per singula describere vellet, vix chartæ & atramentum huic sufficerent. Veruntamen clarum est, quòd cauteriatas habent suas conscientias, dicentes, se esse simplices, cùm sint astutia Diabolica repleti. Et pro opere pietatis dixerunt & dicunt, se utique voluisse & velle unionem facere, quod tamen in eorum cordibus non habebant, nec habent. Quid igitur erit in tam lamentabili Schismate finaliter? De his duobus Senioribus Babylonis, Petro & Errorio, major progressa est iniquitas & passim progreditur in universam terram, quàm unquam ante nostra tempora ab aliquibus de Papatu contendentibus emanavit. Et proh dolor! hæc adeò manifesta sunt & notoria, quòd nulla possunt tergiversatione celari. Vnde ipsa fides Catholica obnubilatur. Omnis religio naufragium patitur, bella & aliæ calamitates multæ pullulant, Dei timor & hominum verecundia & virtutes à plerísque regnantibus & præsidentibus populis atque aliis inferioribus omnis status propterea in longum abierunt, in eorum loca successerunt vitia, justitia corruit in plateis, & in effectu. In universali Ecclesia, & in ejus membris*

bris à capite uſque ad plantam pedis non eſt ſanitas. Et Cardinales quidem *Dei & Spiritus S. nutu tacti*, ut Gerſon loquitur, A. MCCCCIX. Concilio Piſis indicto, funeſtum adeò Schiſma, depoſitis Benedicto & Gregorio, ceu criminis hæreſeos, ſchiſmatis, perjurii ſcelerúmque plurimorum reis; uti quidem Coriolanus & Bailius ex Blondo & Antonino referunt; electóque Petro Philargo Cretenſi, qui nomen Alexandri V. aſſumpſit, abolere nequicquam conati ſunt. Benedictus enim eorum conatus ſuaviter irriſit: Gregorius verò vocatus ad Concilium, reſpondit, non Cardinalium, ſed ſuum eſſe Concilium convocare. Quin *propter pervicacem utriuſque ambitionem, qui ante mutuò infenſi, jam ſimul conſpirabant ad tuendam, quam poſſidebant dignitatem, atque ut in communi cauſa colludebant*, uti Cabaſſutius in *Notitia Conciliorum* loquitur. Alexandro electo Gregorius Ariminum, Benedictus in Cataloniam aufugit. Uterque novos Cardinales creat, & verus Pontifex uterque haberi contendit. Factáque ſic Eccleſia Romana Triceps eſt. Mortuo quin etiam ſequente anno Alexandro V. veneno uti putatur, à Balthaſſare Coſſa ei propinato, ipſe Balthaſar Coſſa Neapolitanus, Johannes XXIV. poſt dictus, ſurrogatus eſt. Is ſtatim Legatos ad Principes Germaniæ miſit, rogavitque, ut Sigiſmundum Hungariæ Regem Imperatori Ruperto defuncto ſufficerent. Quod cum ex voto ſucceſſiſſet, Romæ Imperatorem coronaturus, & Eccleſiam tranquillaturus Concilium indicit, in cujus prima ſeſſione teſte, apud Bailium, Nicolao Clemangis, Bajecenſi Archidiacono, poſt miſſam de Spiritu S. celebratam, bubo, ferale omen, apparuit, ſupra Templi trabem ſedens, horrifica voce, oculis in Papam conjectis, ipſum monſtrifico ore ſalutavit, nec niſi fuſtibus interemptus abigi potuit. Unde falsè admodum Concilio huic Romano ab Antipapis objectum, Spiritum S. in ſpecie bubonis

Depoſito utroque in Concilio Piſano Alexander V. eligitur. renitente utroque.

Alexandro Balthaſſar Coſſa, ſeu Johannes XXIV. ſuccedit, qui Sigiſmundum coronaturus & Eccleſiam tranquillaturus Concilium Romanum, cui bubo præfuit, coëgit.

ei

ei præsedisse. Certè illud Concilium nulla fruge dimissum est.

Sigismundus Imperator ingentibus studiis Ecclesiæ pacem restituere conatus, Constantiæ Concilium à Johanne convocari curat.

CXL. Coeterùm rebus ita deploratis Imperator Sigismundus, ut Ecclesiam miserè laceratam & inexhausta quadam vitiorum ac morborum colluvie inundatam sanaret & recolligeret, tantos pro Romana Ecclesia suscepit pertulitque labores, quantos ante ipsum pro Ecclesiæ salute paucissimi Regum vel Imperatorum subiisse leguntur. Etenim quò cœteri Reges in publicum Concilium (qua unica ratione Schisma tolli, & deploratis ferè Ecclesiæ malis medicina adhiberi posse videbatur) coirent, non sine gravissimis laboribus, sumptibus & periculis, Regna fere omnia totius Orbis Christiani peragravit, Galliam & Hispaniam adivit, in Angliam navigavit, Regibus nationum istarum persuasit, ut & ipsi in Concilium universale consenserint. Sed & in Italiam profectus Johanni Papæ Mantuæ persuasit, ut Constantiam ad Concilium veniret. Ita cœptum mense Octobre A. MCCCCXIV. Concilium Constantiense, seu potiùs, ut festivè Lutherus insignivit, *Obstantiense* (eò quòd in eo inter alia definitum est, licet Christus post cœnam instituerit, & suis discipulis administraverit sub utraque specie Panis & Vini venerabile Sacramentum, *hoc tamen non obstante*, postea à conficientibus sub utráque & à laicis sub una specie panis accipiatur) ad quod sexaginta millia hominum confluxerunt. Gerebatur ibi res quinque nationum, Italicæ, Gallicæ, Germanicæ, Hispanicæ & Anglicæ suffragiis. Sigismundus Imperator in ejus prima Missa, ut Diaconus, Euangelium cantavit. Conventu aperto, & data liberè loquendi potestate, plus quam quadraginta crimina, eáque gravissima Johanni objecta & probata sunt, inter quæ etiam illud, quòd Alexandrum decessorem conducto Marsilio Parmensi Medico, veneni ope sustulisset. Egit tamen cum

Fri-

Friderico Austriaco, ut se ex Concilio subducere velit. Quod cùm fecisset ille, Papa abducto, Helvetii, inprimis Tigurini, suasu Concilii, Papam & Fridericum persequuntur & opimis ob id feudis ab Imperatore donantur. Retractus ex fuga Papa, & Manhemii in carcerem compactus, coactus est, Concilio dictante, Papatu se abdicare, ceu *hæreticus*, *negatæ animarum immortalitatis reus*, *atheus*, *Simoniacus*, *mendax hypocrita*, *homicida*, *veneficus*, *aleator*, *adulter*, *Sodomita*, *incarnatus* denique *Diabolus*, quæ & similia Johannis scelera ex Cosmodromico Gobelini Personæ nuper etiam Odoricus Rainaldus in Annalium Baronii continuatione, aliisque repetiit. Mox Synodi Præsides decretum edunt, quo declarant, *Concilium Generale Legitimè congregatum habere potestatem immediatè à Christo, atque eidem Papam subjectum esse.* Supererant duo Papæ, Gregorius & Benedictus, qui & ipsi citati, cùm comparere detrectarent, Pontificia dignitate exuti sunt. Ita Gregorius animi mœrore confectus mox obiit: Benedictus cùm se præfractiùs gereret, etiam Ecclesiæ communione motus est. Inde perventum in Concilio ad negotium Reformationis, cujus capita à P. de Aliaco digesta Sigismundus proponi mandat, sigillatim de causis, propter quas Pontifex corripi & deponi possit; quas ante novi Pontificis electionem definiri petit. Urgentibus nonnullis, à Minoritis Reformationis initium sumendum, Sigismundus idem meritò respondit: *Imò verò à Majoritis.* Perculsis ea voce Majoritis, ne, Pontifice nullo Imperator id exsequeretur, annitentibus iisdem, die Martini A. MCCCCXVII. eligitur nationum omnium & Cardinalium consensu Otho Columna Romanus, Cardinalis Divi Gregorii, qui quòd in festo Martini Papa creatus esset, Martinus V. dici voluit. Cujus electi pedes magna lœtitia primus Sigismundus osculatus est. Primùm atque is consecutus est imperium,

In eo depositis tribus Antipapis eligitur Martinus V. qui reformationem Ecclesiæ a Sigismundo tentatam eludit.

 nulla

nulla ampliùs reformationis facta mentio eſt. Imperatore verò eam ſtrenuè urgente, Papa reſpondit, in aliud tempus opportunius remedium iſthoc differendum eſſe. Rem enim eſſe magni momenti, periculoſæ aleæ plenam, maturi conſilii indigam, ne, vi pace compoſita, novæ in Clero turbæ exoriantur. Ex Hieronymi quippe ſententia, unamquamque provinciam ſuos habere mores, ſuoſque ſenſus, qui è medio tolli ſine gravi rerum perturbatione nequeant. Et quia decreta ſint Concilia conſequentibus temporibus celebranda, iccirco reformationem temporibus illis reſervandam, finemque Conſtantienſi Concilio per quatuor jam annos extracto imponendum eſſe. Ita ſcilicet egregius Veterator Imperatori & reliquis Principibus illuſit, relictáque die XXII April. MCCCCXVIII. Conſtantiâ, & impoſito Concilio fine in Italiam ad Voluptates ſe contulit & Romæ Jubilæum celebravit.

Eugenius IV. Baſileenſe Concilium cogit; mox verò à Patribus ejus ſibi metuens illud Ferrariam, atque inde Florentiam transfert, & à Baſileenſibus deponitur, Amades Sabaudo, ſeu Felice V. ſurrogato.

CXLI. Qui Martino ſucceſſit Eugenius IV. initio ſtatim Pontificatus ſui ratam habuit ſententiam Martini defuncti, cujus in eo concilia ſteterant, ut novum Concilium Baſileæ coiret. Coactum illud reformandæ Eccleſiæ gratia, indicente Eugenio A. MCCCCXXXI. uſque ad A. MCCCCXLVI. duravit. Cæterùm cùm audiret Eugenius, diſputari palam, Papam ſubeſſe Concilio debere, & potiorem eſſe Concilii quàm Papæ authoritatem, abrumpendi Concilii & Ferrariam transferendi conſilium, eo prætextu, quòd Græci locum eum ſibi delegiſſent; cepit, Sigiſmundo Imperatore & Præſidibus Concilii multùm refragantibus. Cúmque cœptis ſuis Papa ἀνυπευθύνως inſiſteret, & Ferrariæ Concilium ſuum Papale, Johanne Palæologo Imperatore Conſtantinopolitano eò invitato, & irreverenter excepto, inchoaret, & mox etiam lue Epidemia ibi ſerpente Florentiam illud transferret; Concilium Baſileenſe bullam A. MCCCCXXXVII. edit, qua ab Officio

ficio Pastorali Eugenius suspenditur ob lupinam tyrannidem, simúlque sancitur, Ecclesiam in capite & membris reformandam esse, & Papam ipsum Concilio subjacere. *Quod nisi est*, inquit, *quis unquam Romano Pontifici quanquam improbissimo contradiceret?* Cujus Concilii authoritatem Stanislaus Felix in *Notis* ad Pallavicini *Historiam Concilii Tridentini*, strenuè tuetur; licet Basileam Basiliscum peperisse Antoninus Florentinus dictitaverit. Sed & Concilium Florentinum ab Eugenio ἐξ ἐναντίας celebratum, ceu illegitimum, adeóque *Conciliabulum* damnat, denique Eugenio, eò quòd, ut *Sess.* 26. loquuntur Patres, nulla exhortatione ad emendationem morum, & abusuum correctionem trahi potuerit, electioni Pastorum proborum non præbuerit assensum, Beneficia Simoniacè contulerit, Concilio non adfuerit, bonos expulerit, pro gravi pecunia dignitates contulerit, Synodalia piorum Pontificum decreta revocârit &c. mox *Sess.* 34. ceu contumace exauthorato novum Pontificem, Amadeum Ducem Sabaudiæ, Felicis V. nomine insignem creant. Documenta ejus rei multifaria ἀξιομνημόνευτα à Goldasto in Constitutiones Imperiales relata legere est. Interim Florentiæ cum Palæologo reliquísque Græcis, auxilia adversus Turcas, unione & communione fidei promissa, paciscentibus, transigitur, convenitúrque sequentes in Articulos: *Purgatorium esse, Papam Ecclesiæ caput esse, Spiritum S. à Patre & Filio procedere, S. Eucharistiam in azymo & fermento indifferenter confici.* Hæc omnia Imperator Græcus à suis comprobari curat; repugnante acriter Michaele Episcopo Ephesino, & articulos de Papa inprimis & Purgatorio strenuè oppugnante. Domum reversi Græci συνυποκεινόμενοι odium incurrerunt omnium, articulos, quibus illi consenserant, apertè damnantium. Extat Epistola Ecclesiæ Constantinopolitanæ ad Bohemos, die 18 Jan. A. MCCCCLI. missa, & Catalogo

Florentinorum cum Græcis negotiatio lubrica à Græcis post rejecta.

Testium Veritatis Græco-Latinè inserta; in qua inter alia sic scribunt: *Hortamur vos nobiscum ad concordiam; non autem secundum illam Florentinam unionem simulatam, à certo veróque consilio abalienatam, quæ diremptio à veritate jure appellanda est. Quam ob causam illam quoque minimè admisimus, imo prorsus repudiavimus: sed secundum immutabile Veritatis decretum, in quo solo verè ac tutò uniri possumus.* Isidorus tamen Ruthenorum, & Bessarion Niceæ Episcopi, Pontificias partes amplexi, Cardinalium Romanorum in chorum cooptati sunt. Decretum mox Eugenius edit, tantum abesse, ut Concilio ulli ipse subjaceat, *ut tunc maximè mereatur, cùm Concilii decreta contemnit.* Quin & thesin hanc, *Concilium esse supra Papam*, ceu *hæreticam* damnat; dimissóque Florentiæ Conciliabulo Romam A. MCCCCXXXIX. revertitur. Inde in Felicem tonat, & hic Basilea non minore ardore in Eugenium; convitia statuæ Nabuchodonosoris, idoli, Beelzebubis, Luciferi adversus se invicem jactante strenuè. Concilium verò Basileense comparentibus Bohemis, post quinquaginta dierum disputationem, communionem sub utraque specie, ceu liberam, scilicet jure Divino, non necessariam, permittit: Annatas & alias rapinas abolet; Hussitis negantibus, se ullam doctrinam Scripturis sacris non comprehensam admissuros, per Cardinalem Cusanum respondet: *Scripturas non ad esse, sed ad bene esse Ecclesiæ facere. Tantò digniùs Verbum Dei tradi, quantò ab omni Scriptura remotius. Explicandam Scripturam esse juxta currentem Ecclesiæ ritum, qua sententiam mutante Dei etiam judicium mutetur.* Tandem Eugenius ad dissipandum Basileense Concilium Carolum Franciæ Delphinum armavit. Qui cum gentium quadam perditissima colluvie, Alsatiæ vicos & civitates nonnullas dolo, proditione & blandimentis ingressus, Alsatiam omnem, vini atque frumenti feracissimam miserè vastavit, ac ædes civium, casas pauperum orphanorum & vidua-

Eugenii & Felicis contraria studia.

Carolus Galliæ Delphinus Basileense Concilium turbare conatus cladem ingentem ab Helvetiis victis licet, patitur.

viduarum, ipsáque sacratissima Dei Templa igni nefariè succendit. Cùmque crudelitate extrema in Alsatia perpetrata, tandem cum armatis triginta millibus Basileam adortus esset, à quatuor millibus Helvetiorum ita exceptus est, ut victor licet vix tertiam exercitus sui partem, eámque mutilam & fractam, amisso etiam belli Duce Arminiaco, in Galliam reduxerit; Concilio Basileensi interim perseverante. Retulitque hic Princeps dignam planè militia Pontificia mercedem. Perierunt enim in ea pugna, incentore Papa, ultra quatuordecim millia virorum fortium. Hæ scilicet Papales virtutes, hæ indulgentiæ fuerunt! Concilii ipsius Basileensis infelicem exitum his verbis Rollsinxius in fasciculo deplorat: *Concilium Basileense, in quo multa bona fuerunt instituta pro reformatione in capite & membris, habuit principium gloriosum, sed finem humilem ac tribulatione plenum propter Schisma. Mirabilis rerum eventus. Prævaluit Concilium Constantiense contra tres Papas, eos dejiciendo, & quartum instituendo, cùm tot haberet adversitates, & à nullo confirmatum fuisset. Illud autem tanta authoritate collectum & firmatum, nec unum potuit vel in modico reducere ad normam propositi sui, imò è contra processus ejus fuit impeditus ab uno. Ibi debile principium & finis gloriosus. Hic è contra præcisè fuit.* Et Matthias Ugolinus in Synodico suo: *Quid*, inquit, *tenendum tunc fuerit, cùm eodem tempore Concilia duo congregata, & ad invicem discrepantia reperirentur, videlicet Basileense & Florentinum, solvat Christus Jesus, Magister & Doctor infallibilis Veritatis, pro sinceritate fidei Ecclesiæ inviolabilis & sponsæ suæ.*

Constantinopolis à Papa ob ne[illegible] [illegible] [illegible] deserta à Turcis occupatur, &

CXLII. Tandem Eugenius, postquam Divina & humana omnia perturbavit, A. MCCCCXLVI. fatis concessit, διάδοχον nactus Nicolaum V. (alii VI. vocant) qui Thomas Sarzanus antea dictus est. Friderici III. Imperatoris intercessione cessit ei Felix V. dignitate Cardinalis con-

 ten-

unà Oriens Christianus fere totus eorum jugum subit.

tentus, abolendi Schismatis perniciosi gratia. Obsessa à Turcis Constantinopoli, Constantinus Palæologus apud Nicolaum Papam suppetias nequicquam implorat eò quòd Græci Papæ primatum constanter abnuerent. *Græci*, inquit Nauclerus, *ad Latinorum opes frustra confugiunt, à Pontifice Nicolao V. lacrymis ac fletibus auxilia petentes.* Sic deserto malignè Imperatore, urbs Constantinopolis die XXIX Maji A. MCCCCLIII. à Muhammede capta, Turcicum jugum, unà cum Imperio Orientali universo subiit: Constantino ipso in fuga graviter vulnerato, cujus mox caput resectum, Muhammedi suave spectaculum offertur. Tanta Romanensium perfidia fuit, qui Imperium universum Orientale Christianum Turcis horrendum in modum subjugatum, quàm Pontificia dominatione solutum maluerunt. Pereuntes tot Christianos, qui servare cùm potuissent, & ob Christi Salvatoris amorem debuissent, non servârunt tamen, eos perdidisse censentur meritò. Ita malorum & calamitatum omnium fundus & architecta Roma fuit.

Nicolai V. erga literas & literatos amor insignis prædicatur.

CXLIII. Cœterùm Nicolai liberalitatem, & erga literas literatósque benevolentiam incomparabilem, vehementer Scriptores prædicant. Omnium instar Nauclerus, *Generat.* 49. Sic illum commendat: *Laudatur Nicolai liberalitas, qua erga omnes usus est, maximè verò literatos. Quos & beneficiis, & officiis mirificè juvit, eos præmiis ad componendum, & ad vertendos Græcos authores in Latinum ita perpulit, ut literæ Græcæ & Latinæ, quæ sexcentis jam annis in situ & tenebris jacuerant, denuò splendorem aliquem adeptæ sint.* Certè negari nequit, Pontificis hujus opera literas & Musas in Europa quodammodò reformatas & renatas esse, proximæque adeò etiam Religionis ipsius reformationi quodammodo præluxisse. Ex Oriente inprimis Turcarum, qui Constantinopoli diu imminentes eam tandem ceperunt, & bonis

bonis etiam literis exilium indixerunt, metu Romam se contulerunt Viri undiquaque doctissimi, Emanuel Chrysoloras, Byzantinus seu Constantinopolitanus, qui Græcæ Grammaticæ Erotemata scripsit; Theodorus Gaza Thessalonicensis, Græcè & Latinè doctissimus; Georgius Trapezuntius, Chalcondylas Atheniensis; Joh. Lascaris, Demetrius, aliique, qui immenso Dei beneficio artium igniculos in Græcia per Turcarum barbariem tantùm non extinctos, in Latium aliásque regiones transduxerunt. Nicolao certè Georgius ille Trapezuntius, Demetrius, & ex Europæis, Georgius Valla, Nicolaus Perottus aliique viri celebres in deliciis unicè fuerunt. Meritóque Pontifici huic acceptum referimus quicquid splendoris Latinæ & Græcæ literæ in Italia primùm; postea etiam in Germania acceperunt. Sicut autem olim Moses in aula Ægyptiaca educatus est, qui postea filios Israëlis ex Ægypto eduxit: ita in ipsa quoque Antichristi aula bonas literas promotas, earumque deinceps auxilio Antichristum Orbi revelatum, & in multorum cordibus confossum esse, mirum certè non est.

Ita in ipsa Antichristi aula nutriuntur literæ quarum post auxilio revelatus Antichristus est.

CXLIV. Neque parum ad bonarum literarum incrementa, & consequentem veræ etiam religionis, & oppositæ eidem Antichristianæ tyrannidis, quam Romana hactenus Hierarchia in Ecclesia exercuit, cognitionem divinum chalcotypiæ aut typographiæ, quam impressuram ferè appellant, inventum ac beneficium nunquam satis laudatum contulit. Anno scilicet MCCCCXL. Johannes Gutenbergius Argentinensis aurifex, Moguntii primùm magnis artem eam sumptibus protulit. Eandem postea Johannes Mentel ibidem auxit, & Sixtus Reosingerus Argentinensis Neapolin in Italiam transduxit. De inventore tamen artis controversiam Moguntinis alii movent, quos inter Hadrianus Junius Bataviæ suæ *cap.* 17. ejus inventionem

Ad revelationem Antichristi etiam Typographia eadem ætate inventa contulit multùm.

nem

nem civi cuipiam Harlemensi acceptum retulit. Quam controversiam pluribus Doctiss. Mollincrodius discussit. Sed de inventore quicquid sit (nam etiam cum Pomponius Lœtus utrisque laudem præreptam voluit, scribens ad Augustinum Maphæum, imprimendi facultatem multis seculis intermissam, paulò ante revocatam esse: tum Jovius *histor. lib.* 14. in regione Sinarum libros ante multos annos impressos extare ait; tum denique Alphonsus Mendoza *lib. III.* 16. in Regno Chinæ artem typographicam quingentis annis ante, quàm ad Germanos veniret, in usu fuisse scribit) nobilissimum isthoc inventum libros, quibus Romanæ Ecclesiæ pudenda detecta sunt, aperuit, & longè latéque invitis adversariis omnibus dispersit, & adhuc dum per omnes Orbis angulos spargit. Sibylla etiam Erythræa de Antichristo vaticinans, prædixit, fore ut per linum tandem perdatur. Sic enim carmen habet. Ἄιλινος ἔχοντε καιρὸς, ὅτι λίνος αὐτὸν ὀλεῖται. *Miserum inde tempus, quia linum illud perdet.* Charta scilicet, in qua libri excuduntur, ex lineo panno conficitur.

Pius II. promissam reformationem neutiquam præstat, sed Majestati Pontificiæ augendæ unicè intentus est.

CXLV. Nicolao V. in sede Pontificia Callistus III. huic verò Æneas Sylvius Piccolominæus Genuensis, Vir cœtera doctissimus, & in Concilio Basileensi paulo ante celeberimus, qui Pii II. nomen sibi imposuit, successit. Exspectârunt ab ejus eruditione, aureísque promissis Viri boni Ecclesiæ pacem & tranquillitatem: sed fefellit eos spes concepta plurimùm, documentúmque impietas Pii dedit, quàm deplorata sit Ecclesiæ salus. Papa enim creatus Augustini Exemplum præferens *Bullam retractationis* scripsit, qua ea, quæ in Basileensi Concilio adversus Eugenium gessit, revocavit; rectiùs facturus, si ejusdem S. Augustini exemplo Confessionum libro edito peccatum juventutis, quod Epistola ad Patrem data (quæ decima quinta est,) confessus Patri est, magis etiam ipsi Deo con-

confessus esset deinceps. Majestatem Pontificiam neutiquam minuere, sed augere in immensum conatus nihil intentatum inausúmque reliquit, palam præ se ferens, se neque Reges, neque Duces, neque populos ullos formidare; quin adversari sibi ausos aperta vi ad Obedientiam Apostolicam reducturum; Bulla insuper de non appellando à Papa ad Concilium edita. Palam igitur se Regi Galliæ Pontificiam tyrannidem & rapinam in Regno suo coërcere non nihil paranti; Regi Apuliæ, Sigismundo Archiduci Austriæ; quòd Nicolaum Cusanum à Pio designatum, ut ditionis suæ homines excoriaret, rejecisset, opposuit; Germaniam horribilibus bellis intestinis intricavit; Dietherum Comitem ab Isenburg, electum Archiepiscopum Moguntinum, pallium Episcopale viginti millibus sexcentis quinquaginta aureis Rhenensibus redimere tardantem, eò quòd authoritate Concilii Basileensis Annatæ damnatæ abolitæque essent; ita cum Adolpho Nassoviensi æmulo ejus commisit, ut præcipuis Germaniæ Principibus in partes concedentibus, horribilibus bellorum civilium incendiis universa fere Germania conflagraverit. *Ingloria ejus adversus diversos Principes facinora.*

CXLVI. Jam visi Pontifices erant ad eum tyrannidis & impietatis gradum pervenisse, cui nihil ampliùs addi posset. Et tamen sequentes Pontifices rationem invenerunt, qua & fastigium & pinnulas ipsas huic ædificio imponerent. Inter eos post Paulum II. Montium pietatis, seu potiùs impietatis (de quibus Dorothei Asciani liber singularis extat) authorem Sixtus IV. A. MCCCCLXXI. Papa creatus, cujus quidem subactum in omni genere literarum judicium laudatur, excusso pudore omni, iis libidinibus impurissimum se mancipavit, ut eas prodere pudor Scriptores prohibuerit. Aliquid tamen dicere Wesselus Groningensis, vulgò *Lux Mundi* dictus in Tractatu de Indulgentiis Papalibus; nec non Cornelius Agrippa in *Sixti IV. impuritas variè testata.*

declamatione ad Lovanienses, sustinuerunt. Idem Agrippa *de Incertitud. & Vanitate scient. cap.* 64. Lenoniam à Sixto institutam sic describit: *Recentioribus temporibus Sixtus Pontifex Max. nobile lupanar instituit, &c. Romæ scorta in singulas septimanas Julium pendunt Pontifici. Qui census annuus nonnunquam viginti mille ducatos excedit* (sunt qui quadraginta mille post numeraverint) *Adeoque Ecclesiæ Procerum id munus est, ut unà cum Ecclesiarum proventibus etiam lenociniorum mercedem numerent. Sic enim illos supputantes aliquando audivi. Habet (inquientes) ille duo beneficia, unum Curatum aureorum viginti; alterum, prioratum ducatorum quadraginta, & tres putanas in bordello.* Quis verò ad nefandam fœditatem hanc non obstupescat? Impurissimum tamen & obscœnissimum Antichristi Regnum hoc in facinore apertè cernitur. Taceo iniqua bella ab ipso adversus Nicolaum, Vitellium, Florentinos, Regem Siciliæ Venetos gesta. Bello quidem adversus Venetos suscepto Helvetios fœdere sibi junxit, quibus dono misit vexillum rubrum, Bulla singulari ad eos destinata commendatum, sub cujus finem ita scribit. *Nos vexillum ipsum benediximus, ut sub eo militantes benedictionem Omnipotentis Dei semper vobiscum habeatis. Eapropter (quod huic Sedi sanctæ ac vobis faustum ac felix sit) læto & magno animo vexillum hoc, quod præfata sedes vobis donat, accipientes, contra ejusdem Sedis inimicos, Virtutem vestram ostendite. Ite animis lætis contra hostes Ecclesiæ, & illam ab oppressoribus LIBERTATIS ECCLESIASTICÆ, ac facientibus contra illam, solita illa vestra magnanimitate, defendite. Inferat præpotens exercitus vester vexillum, Altissimi nomine invocato contra dictæ Sedis inimicos. Et quemadmodum columnæ nubis in deserto populum Dei præcedebat & dirigebat in viam salutis & victoriæ, ita quicunque sub ea pro ipsa Ecclesia Romana pugnaverint, à Domino nostro Jesu Christo benedicti sint, & plenariam habeant peccatorum suorum omnium remissionem & indulgentiam, quam ex tunc,*

Lupanaria instituit primus.

Et bella iniqua gerens cum Helvetiis fœdus init, iisdemque pudendâ bullâ vexillum donat.

& per præsentes concedimus. Maledictus sit quicunque contra vos pro Ecclesia Romana prædicta pugnantes, pugnabit, aut facere contra præsumpserit. Vobiscum autem sit benedictio Domini perpetua, cum laude & gloria Omnipotentis Dei, ejúsque Beatæ Mariæ Virginis, in secula seculorum. Ex qua Bulla cernere est Antichristi artes nefarias, & dolos, quibus gentibus fortissimis & simplicissimis imposuit. Neque major religio vel pietas fuit Alexandri VI. A. MCCCCXCII. ex intervallo succedentis. *Cui*, ita Guicciardinus loquitur, *non sinceritas, non verecundia, non veritas, non fides, non religio ulla aderat.* Quóque Pontifice Romam, gentium illud asylum, *carnificinam* factam esse, venalibus in ea cunctis sacris; Paulus Langius Monachus in Citizensi Chronico ex Volaterrano commemorat. Mores ejus turpissimos, avaritiam insatiabilem, ambitionem sine modo, crudelitatem plusquam ferinam, spurios, quos plures habebat, per fas & nefas ad summa provehendi cupidinem fœdam, passim Scriptores memorant. Ditiones temporales ad ipsum nullo jure pertinentes, in utraque scilicet India noviter detectas, Bullâ inter Reges Hispaniæ & Lusitaniæ distribuit, haud equidem exemplo Christi, qui legitimam hæreditatem partiri gravatus est, sed potiùs Sathanæ, qui Christo se adoraturo in celso monte mundi Regna ostentavit & promisit, licet eorum vola vel vestigium ad eum jure nullo pertinuerit. Cum Lucretia filia notha, quam primùm Ludovico Sforciæ, mox Aloisio Aragoni, Alphonsi Regis filio, & denique hoc interfecto Alphonso Estensi, Ferrariæ Duci elocavit, furtivam incestámque consuetudinem & ipse & filius Cæsar Borgias habuisse creduntur. Certè Jacobus Sannazarius Poëta celebris & eximius, Lucretiæ huic Epitaphium ejusmodi cecinit:

Alexandri VI. impietas.

Hic jacet in tumulo Lucretia nomine, sed re
Thais, Alexandri filia, sponsa, nurus.

Habuitque exitum impietate ſua dignum. Teſtibus enim Panvinio, Guicciardino, Bembo, Jovio, ex quibus etiam Staroulſcius & Carriere repetunt, poculo venenato, quo Cardinales nonnullos letho dare paraverat, per errorem ipſi propinato, perfidia in caput deteſtabile authoris recidente, periit.

Nubes teſtium, quæ ea ætate adverſus Eccleſiam Rom. ceu Antichriſtianam & Babylonicam emerſit, indigitata.

CXLVII. Eccleſiâ Romanâ hoc in primis Seculo in capite & membris, doctrina & moribus corruptiſſimâ, non defuit *νέφος μαρτύρων nubes teſtium* veritatis, qui & Veritati cœleſti locuples teſtimonium perhiberent, & corruptionem Eccleſiæ extremam propalam inſectarentur. Urbani & Clementis Antipapæ temporibus Univerſitates *Pariſienſis*, *Oxonienſis* & *Pragenſis* Papam cum ſuis tyrannidem in Eccleſia exercere, & Papam errare poſſe ſœpiúſque errâſſe apertè contendebant. *Joh. Andreas* Romam à latronibus fundatam, in priſtinum ſtatum rediiſſe aſſeruit. Dialogus editus *Petri & Pauli* totam curiam Romanam erroneam, & in ſtatu damnationis eſſe docuit. *Vincentius* Eccleſiaſtes Venetus, *Matthæus Pariſienſis* in Bohemia, *Joh. Purvæcis* in Anglia, *Waldenſes* & *Lollardi* paſſim Papam Antichriſtum eſſe affirmârunt. *Theodoricus à Nyem* Gregorium & Benedictum Pontifices *Seniores Babylonis* inſignivit. Johannis XXIV. cumprimis tempore *Nicolaus Clemangis* Archidiaconus Bajocenſis, Papam Antichriſtum, Eccleſiam Romanam Babylonem, meretricem magnam eſſe, à qua non affectu duntaxat, ſed pedibus etiam exeundum ſit: *Petrus de Aliaco*, *Zabarella* Cardinalis, & cum iis utrumque concilium *Conſtantienſe* & *Baſileenſe*, Papam Concilio ſubeſſe: *Johannes Gerſon*, Concellarius Pariſienſis, Papam errare deponi, ab Eccleſia auferri poſſe: Indulgentias & traditiones Eccleſiæ inutiles eſſe: ruinam Eccleſiæ imminere: *Theodoricus Urias*, Monachus Germanus, Eccleſiam Romanam ex aurea argenteam, ex argentea ferream, ex

ferrea

ferrea terream factam esse, neque aliud superesse, quàm ut in stercus abiret: *Theodoricus*, Episcopus Croatiæ, Ecclesiam Romanam ruituram, ac tum Ecclesiam florem pristinum recuperaturam: *Johannes Hussus*, & *Hieronymus Pragensis*, & cum iis *Bohemi* ac *Wiclefistæ* innumeri ipsáque Hussitis consentiens Regina Bohemiæ *Sophia*, nec non militiæ Hussiticæ dux fortissimus *Zisca*, Ecclesiam Romanam Antichristianam, Babylonicam meretricem esse, tyrannide, Idololatria, magia scatere, &c. assa voce clamârunt. Eugenio IV. Pontifice in Concilio Basileensi, *Pet. de Aliaco* Cardinalis Cameracensis, *Joh. Segoviensis* Theologus Hispanus. *Ludovicus* Cardinalis Arelatensis, Cardinalis *Julianus Æneas Sylvius*, aliíque innumeri, Papæ Potestatem & ὑπεροχὴν strenuè oppugnârunt, & Ecclesiæ Romanæ reformationem gravissimè urserunt; quam in rem etiam Pet. de Aliaco libellus aureolus extat. Extra Concilium *Alanus Carterius*, Carolo VII. Regi Galliæ à Secretis adversus Romanam Ecclesiam librum composuit: ipse *Carolus VII.* Ecclesiæ Gallicanæ Concilium celebravit Biturigibus, ubi sub titulo Pragmaticæ Sanctionis Concilii Basileensis acta confirmavit, adeóque beneficiorum Regni collationes, & ad Romanam Curiam appellationes severè prohibuit: aliíque etiam, inprimis *Thomas Rhedonensis* Carmelita, *Manfredus Vercellensis*, *Guilhelmus Taylour*, *Wilhelmus Withe* Veritati adversus Romanam Ecclesiam luculentum testimonium perhibuerunt, Pio II. Pontifice *Sigismundus* Dux Austriæ, auctore Gregorio Heimburgense J. V. D. à Papa ad Concilium, & à Concilio ad Christum ipsum provocans, impiis Pii,. dicentis; *provocationem ad Concilium novam hæresin, & inspirationem Diabolicam esse*, diris devotus est: *Heimburgensis* ipse, Noribergensis Syndicus celebris, scripto adversus Primatum Papæ libro, Synago-

gam Romanam Babylonem & meretricem vocavit, Pontificis Poteſtatem meram tyrannidem & uſurpationem eſſe pertendit: denique Babylone ea exire omnes pios juſſit: *Bohemi* publicâ adverſus Papam apologia Veritatem aſſeruerunt. *Vniverſitates* pleræque Germaniæ, Galliæ, Angliæ, Bohemiæ Conſtantienſis & Baſileenſis Concilii decretis adverſus Papam cuſis adhæſerunt: denique *Antonius Rozellus* Juris Profeſſor Patavii, vulgato de Monarchia libro, omnem Papæ poteſtatem temporalem oppugnavit. Paulo II. Pontifice *Rodericus Zanches* Zamarenſis Epiſcopus, Papæ Referendarius, Romanæ Eccleſiæ extremam ſuperſtitionem deploravit: *Stephanus Brulifer* Sorboniſta Franciſcanus libris editis, Papæ & Concilio competere poteſtatem novos fidei articulos cudendi negavit, & operum etiam merita refutavit. Sixto IV. Pontifice *Ludovicus XI.* Galliarum Rex pro Pragmatica ſanctione tres conſtitutiones edidit: *Johannes de Weſalia* Wormatienſis Concionator Papæ tyrannidem notavit palam: *Weſſelus* Groningenſis libris editis Papatus abuſibus contradixit. *Gochius Pupperus* Mechlinienſis Presbyter articulum de juſtificatione orthodoxè veréque tradidit. Denique Alexandro VI. Pontifice impuriſſimo, *Mancinellus* pro concione Papæ ſcelera exagitavit: *Guicciardinus* Eccleſiæ Romanæ Vexillarius Pontificum ſcelera detexit: *Baptiſta Mantuanus* Carmelita, & cum eo Jacobus *Jannazarius* poëmatis ſuis in abominationes Romanas invecti ſunt. *Hieronymus Savanarola*, à Pico Mirandulano, Marſilio Ficino, Guicciardino, Flaminio, aliiſque publicis ſcriptis defenſus, Eccleſiæ Romanæ traditiones evertit, doctrinam ſanam de Juſtificatione egregiè illuſtravit, indulgentias rejecit, denique Antichriſtum Romanum digito veluti commonſtravit. Horum omnium teſtimonia conſignatiſſima Catalogus Teſtium Veritatis, Wolphii Lectio-

Lectiones Memorabiles, Plessæus, Martyrologia, Bohemicum inprimis, aliique exhibent. Tantis verò doctoribus & testibus veritatis cum abundaverit circa ea tempora Ecclesia Dei, non potuit non titubare Roma, & Christi Regnum paulatim emergere, tenebrásque Antichristi depellere.

CXLVIII. Densissimam illam testium Veritatis nubem Romanensis Factio equidem discutere magno nisu, ferro flammaque adversus eos sæviendo, sustinuit. Quid enim fortissimis heroïbus & Callinicis Christi *Johanni Husso* & *Hieronymo Pragensi*, contra fas obstrictæ multis modis fidei, abituros scilicet fide qua venissent, adeóque dato commeatu ejusmodi, qualem ægrotus Leo promittebat bestiis ad se visendum accedentibus; Constantiæ contigerit, lippis certè & tonsoribus notum est. Neque contenti ea strage Pontificii, consilia de tota Bohemia abolenda mox agitârunt. Cùm enim Proceres ejus præcipui scriptis Constantiam literis graves ob iniquissima de Husso & Hieronymo sumpta supplicia querelas movissent; Martinus V. A. MCCCCXX. excommunicatione adversus eos Florentiæ publicata classicum insuper canens, Cæsarem, Reges, Principes, Marchiones, Comites &c. ad arma contra eos invitat, & per vulnera Christi, ejúsque salutem orat, ut junctis viribus eos penitus extirpent; scelestissimo cuique, dum unum Bohemum occiderit, plenaria peccatorum omnium remissione promissa. Quo incentivo inflammatus Sigismundus, totius Germaniæ, vicinorúmque Regnorum viribus succinctus, Antichristiani furoris satellitem se gerit, valido cum exercitu Bohemiam ingressus, eámque bellis decimum tertium in annum continuatis fatigans. Quæ bella Hussitica plus admirationis, quàm fidei apud posteros habitura Æneas Sylvius dixit; eò quòd semper Hussitarum, quàm

Pontificiæ adversus eosdem tyrannidis specimina in Hussi, Hieronymi aliorum suppliciis & Bohemorum persecutione producuntur.

quàm Pontificiorum arma prosperiora fuerunt. Non paucos tamen intrepidum pro Veritate martyrium passos Martyrologium Bohemicum *Capp.* 10. 11. &c. inducit. Taceo *Oldocastelum*, pluresque alios in Anglia, *Thomam Rhedunensem* Carmelitam, *Manfredum Vercellensem*, *Guilhelmum Taylour*, *Witthe*, *Hieronymum Savanarolam* Florentinum, aliósque strenuos pro Veritate cœlesti athletas, Pontificum furore horribiliter cruciatos extinctósque. Adeò Romanenses.

Jam pridem verum non didicere pati.

Julii II. tyrannis & sævitia.

CXLIX. Seculi *Decimi Sexti*, quod renascentis in eo Euangelii & concussi non leviter Regni Pontificii gloria inclytum fuit; initio Ecclesiæ Romanæ habenas moderatus est Julius II. *quem* ante Papatum *omnes*, Guiciardino teste, *morosissimum, intolerabilem, truculentum & quietis impatientem, quique in eximios quósque viros immanes jam inimicitias exercuisset, noverant.* Tyrannidis, quam statim Papa factus exercuit, specimina Onuphrius, Guiciardinus idem, alii narrant. Statum certè utrumque Politicum & Ecclesiasticum miserè perturbavit: neque quisquam antehac Pontificum ita turpiter ulli Imperatori illusit, sicut hic Maximilianum nefariis suis artibus circumscripsit. Cùm enim ad bellum Venetum gravissimum eum impulisset, ac is Venetos, Pontificiæ Sedi rebelles, captis eorum urbibus præstantissimis, & effuso immenso cruore, ingentes ad angustias redegisset: Julius absterso omni pudore, contra fidem datam, coram Imperii Ordinibus Augustæ congregatis non tantùm Venetos pacem petentes in gratiam recepit, sed & percusso cum ipsis fœdere, exercitum suum adversus Imperatoris confœderatos, Ferrariensem & Ludovicum XII. Regem Francorum, iniquissimus & perfidissimus bellator eduxit, cum ea voce, quæ ipsum non S. Petri, sed perditissimi & sceleratissimi latro-

Bella adversus Venetos, Maximilianum & fœderatos Gallos improbè gesta.

latronis successorem esse commonstravit. Cum exercitu enim Roma egressus, Petri clavem furibundus in Tiberim jactavit, adeoque, ubi ingeniosè Bibliander conclusit, omne, quòd à S. Petro se habere finxit jus, Tiberino flumini resignavit; additis hisce verbis: *Quia clavis S. Petri ampliùs nil juvat*, (evaginato gladio) *valeat gladius S. Pauli.* Sed Deus justus scelerum vindex nequitiam multam non sivit. Commisso enim apud Ravennam ipso die Paschatis cruento prœlio, ingentem stragem à Gallis passus, victoriam quamvis cruentam iisdem concessit. Ita ἀλλοπρόσαλλος denuo opera Matthæi Langi, Episcopi Salisburgensis, Imperatoris Maximiliani amicitiam ambiens impetránsque, & Helvetios Matthæi Schyneri, Episcopi Valesiani, & post ἀντιμισθίας ἕνεκα Cardinalis creati, hominis versutissimi, icto cum iis fœdere, sibi adjungens. Venetísque auxiliantibus, mox Mediolanum obsidet, &, pulsis inde Gallis occupat. Helvetiis ob rem præclarè scilicet gestam, bullatas indulgentias, titulos amplos, pileum, gladium, aliáque privilegia contulit, quin & signis militaribus eosdem exornavit; atque sic exemplo patrui sui Sixti IV. egregiè illis illusit. Bellum hoc, auspice Julio, contra Regem Francorum inceptum, per multa post prœlia cruentissima & calamitates gravissimas extractum, vix tandem compositum & finitum est. Retulitque Orbis Christianus Patri suo Beatissimo acceptum, quòd sub ejus, ceu verissimi υἱοῦ ἀπωλείας, *filii perditionis* auspiciis, gladio, inedia, aliisque belli incommodis plus quam ducentena hominum millia interierunt. Visum tandem Patribus nonnullis sincerioribus Papam ad rationem reddendam villicationis suæ adigere, instituto Pisis, Imperatore & Rege Francorum consentientibus Concilio. Sed effecit Julius artibus suis, ut non sine tumultu & vulneribus, & re infecta, Concilium dissolveretur. Concilii illius Pisani posterioris acta una

Helvetios fraudulento fœderi innexos bullatis indulgentiis mactat.

Pisano Concilio instituto ad reddendam rationem villicationis suæ citatis, anathemate adversarios se-

rit, & Concilium Laterani indictum iisdem opponit.

una cum actis Pisani prioris, apologia Philippi Decii Jurisconsulti Itali munita, ex Bibliotheca Regia Lutetiæ ante annos plus sexaginta publicam in lucem prodierunt. Alterius etiam Concilii ejusdem apologiæ Bailius in *summa Conciliorum* meminit; cujus *cap.* 6. Cardinales protestantur, *se nunquam dignitatem Pontificiam affectâsse, sed Aristocraticam moderationem voluisse restituere, qua Christus primatum Sedis Apostolicæ temperaverit.* Cùmque Concilium illud aliò translatum esset, Julius ad solitas Pontificibus artes conversus, Regem Francorum unà cum Patribus illis diris devovit, & dignitatibus exuere conatus est. Et ne causæ suæ diffidere videretur, ipsemet Romæ Concilium indixit, in Laterano, eo videlicet locò, in quo nihil metuendum ipsi erat, & in quo vota omnia in potestate sua habuit. *Julio* (ita ipsemet Onuphrius scribit) *mens non fuit quicquam boni in illo Concilio agere, sed tantùm Concilio, & Cardinalibus sibi adversantibus adversari.* Neque verò Lateranense isthoc Concilium Generalis Concilii nomen mereri, etiam Stanislaus Felix adversus Pallavicinum solidè comprobat. Et *Cœtum quendam non in Spiritu Dei congregatum illud fuisse*, Gallia, teste Launojo, affirmavit. Fertur porro sœpe Imperator Maximilianus ingeminâsse verba hæc: *Deus æterne, nisi vigilares, quàm malè esset mundo? Quem regimus nos, ego miser venator, & ebriosus ille ac sceleratus Julius!* Quin & ipse novissimus Concilii Tridentini scriptor & Cardinalis Pallavicinus *lib. I. cap. I. n.* 5. 6. non diffitetur, *fuisse Julium feroci animo atque iracundo: indulsisse illum militiæ studiis, supra quàm opus fuit, & supra quàm tanti capitis sanctitatem deceret.* Stolidè tamen sic illum excusat. *Næ, si tam ferox non fuisset, nunquam Ecclesiæ recuperâsset majorem potiorémque suæ ditionis partem.* Ferocem ergo temporalium & mundi gratia esse Christi huncce Vicarium oportet!

Sforziæ Pallavicini de Julio judicium, & ejusdem frivola excusatio.

Testes Veritatis ea ætate,

CL. Non defuerunt etiam Julii hujus ætate Veritatis pro-

promachi plures, qui Romanæ Ecclesiæ ulcera tangerent. Et in Gallia quidem non tantùm Waldenses, Romanæ Curiæ adversarii, qui à trecentis jam annis in montibus Narbonensis Galliæ, Provinciæ & Allobrogum sub Alpinis Vallibus aliisque locis in eadem fide, puritate & simplicitate pergebant:, Regi Ludovico suam à Romana Ecclesia discessionem & innocentiam comprobavere, eique fidem & vitam eorum edocto memorabilem hancce vocem: *Illi me cæterisque subditis meis meliores sunt*; extorsére. Sed *Faber* quoque *Stapulensis* Theologiam ad limpidos fontes revocavit, nequicquam à Sorbona eo nomine vexatus. *Guilhelmus* etiam *Budæus*, Vir doctissimus, pragmaticam Sanctionem strenuè laudavit, & Ecclesiam factam esse meretricem, provinciatim merentem asseruit; quin & tota Ecclesia Gallicana *plenitudinem potestatis* Pontificiæ *plenitudinem tempestatis* appellare non dubitavit. Ne dicam *Ludovicum XII.* Regem monetæ jussu suo cusæ hæc verba inscribi curasse: *Perdam Babylonis nomen*, cui proin magno Authori Roma Babylon fuit. Sed & *Johannes Picus Mirandulanus* apertè contra Transsubstantiationem & cultum imaginum disputavit. Erfordiæ verò *Sebastianus Brand* Pontificias merces vehementer explosit, & Reformationem Ecclesiæ instare prædixit. Denique Ecclesiæ *Bohemicæ*, *Moravicæ* & *Silesiæ*, Confessionem in præcipuis nostræ conformem, & Apologiam Uladislao Hungariæ Regi obtulerunt.

Waldenses, Faber Stapulensis, Budæus, Picus Mirandulanus, Ludovicus XII. Ecclesiæ Bohemicæ, Moravicæ, &c.

ECCLESIÆ ROMANÆ PERIODUS SEXTA.

Seu

Historia Ecclesiæ Romanæ per Reformationem, seu separationem fidelium, suæ in Spiritualibus & temporalibus potestatis cladem gravissimam patientis.

Inde à Leone X. seu A. C. M. D. XVII. ad Concilii Tridentini finem, seu A. C. M. D. LXIII.

BREVIARIUM.

CLI. *Leonis X. Papatus. De eo vaticinium Abbatis Johannis. Lateranense Concilium sub eo continuatum Pisanum extinguit. Honores Divini in eodem Concilio ipsi tributi. Principum dissidia fovet, & primò Cæsarearum, mox conversa fortuna, Gallicanarum partium fit. Caroli V. electioni obsistit; & denuo mutata fortuna Cæsareis partibus se adjungit. Opera Sedunensis Cardinalis Helvetios nefariè dividit.*

CLII. *Mercator & Cananæus ingens fuit. Ejus avaritia ex Paulo Langio describitur. Falsis prætextibus indulgentiarum commercium exercet.*

CLIII. *Omen ruituri mox Papatus, Zwinglii & Lutheri heroicis ausibus impletur.*

CLIV. *Leo-*

CLIV. *Leonis Atheismus & impietas probata ex disputatione de immortalitate animæ ab eo decisa; Pico Mirandulano.*

CLV. *Cardinale Pallavicino;*

CLVI. *Ecclesiæ Romanæ Reformationis indigæ corruptio; asserta ex Paulo Langio.*

CLVII. *Authore libri, cui nomen Onus Ecclesiæ; nec non Authore libelli de decimis non præstandis, & Appellatione Universitatis Parisiensis.*

CLVIII. *Adriano imprimis VI. Pontifice, ejúsque instructione per Cheregatum Ordinibus Germaniæ exhibita.*

CLIX. *Adrianus idem à Pallavicini & Masenii cavillationibus à Launojo vindicatus.*

CLIX. *Responsum Ordinum ad Cheregati propositionem: eorúmque gravamina centum: Novem Cantonum Helvetiæ tentata reformatio.*

CLX. *Reformatio Adriani & Romanensium tentata qualis fuerit?*

CLXI. *Qualis etiam Ordinum Imperii & Cantonum Helvetiæ?*

CLXII. *Zwinglii & Lutheri Reformatio primitus tentata manca fuit, at contranitentium studio evasit perfectior: & Pontificis dominationem passim coercuit.*

CLXIII. *Clementis VII. Papatus. Schisma ipsum inter & Urbanum VI. Ejus ingenium ex Jovio depictum. Centum gravamina Ordinum expendit, & Campegium ad Comitia Norimbergensia mittit. Eo rejecto Ordines ad Concilium liberum provocant: Pontificii tamen in Comitiis peculiaribus, & post etiam Carolus ipse executionem decreti Wormatiensis urgent. Clementis pessima erga Cæsarem fides.*

CLXIV. *Unde bello in Italia flagrante Roma capta, direpta, & ipse Clemens in Castro Angeli captivus retentus: Carolo improbante factum sui militis. Liberatus Papa, fœdere cum Cæsare inito, eum Bononiæ coronat. Principes Pontificii fœdere inito adversus Euangelicos conjurant. De Concilio contentio Cæsarem*

inter & Papam. Vi decernere Cæsar instituit: at mox Augustæ cum Protestantibus de pace ad tempus usque Concilii transigit. Papæ defectio à Cæsare ad Gallum (cujus filio Henrico II. neptim Catharinam Mediceam, quartam Francorum Furiam post dictam, despondet:) & mors subsecuta. De eo Suavis, Pallavicini, & Jovii testimonia.

CLXV. *Pauli III. Papatus. De eo testimonia libri Italici, Onuphrii. Simonia ejus à Pallavicino nequiter defensa.*

CLXVI. *Qualemse erga Cæsarem Paulus hic gesserit?*

CLXVII. *Concilii celebrandi studium testatur. Consilium ejus jussu à Cardinalibus & Episcopis conscriptum de reformanda Curia Romana.*

CLXVIII. *Ejus præcipua capita. In nervum tamen, dissidentibus in ejus examine Cardinalibus, non erumpit.*

CLIX. *Iesuitæ exorti & à Paulo confirmati labantem causam Ecclesiæ Romanæ sustinent. De novello Ordine eo judicium Sorbonæ.*

CLXX. *Successu temporis ordo ille degenerat, teste in peculiari scripto Iulio Clemente Scoto.*

CLXXI. *Capucinorum ordo ab eodem Paulo confirmatus. Iesuitæ & Capucini junctis viribus Romanam Ecclesiam ruentem sustinent.*

CLXXII. *Concilium Tridentum indicitur.*

CLXXIII. *Reformatio in eo Concilio suscepta qualis fuerit?*

CLXXIV. *A Reformatione seria abhorruisse Pontifices, ex Pallavicino probatur.*

CLXXV. *Cornelii Mussi Bitontini, & Caranzæ orationes in Concilio habitæ, ex quibus Ecclesiæ R. corruptio asseritur.*

CLXXVI. *Iulii III. Papatus. Ejus spurci mores, & prima purpura Innocentio, non sine gravi suspicione donata; aliáque impietatis ejus argumenta.*

CLXXVII. *Sardanapalus talis Concilium Tridenti restaurat, protestante contra illud Gallo. Prorogatio ejus ad biennium usque decreta; decennium integrum durat.*

CLXXVIII. *Con-*

CLXXVIII. *Conversis in Germania rerum vicibus, Passavii & mox Augustæ libertas religionis sancitur, frustra ringente Pontifice, aliisque vi extortam caussantibus.*

CLXXIX. *Anglia ad Papatum relapsa ingens gaudium Papæ, sed non diuturnum affert.*

CLXXX. *Marcelli II. Papatus. Salutem Pontificum is pro conclamata habet.*

CLXXXI. *Ei Paulus IV. succedit. Deeo Oraculum malè præsagiens impletur. Draconicus ejus adversus Cæsares Carolum & Ferdinandum animus.*

CLXXXII. *Studium reformandæ Curiæ Romanæ simulans, palam Concilium detestatur.*

CLXXXIII. *Iuxta oraculum Draconem & Leonem se gerit, edita Bulla de puniendis Hæreticis, etiam Regia & Imperiali dignitate fulgentibus: instituto tribunali Inquisitionis: & conscripto Indice librorum prohibitorum; adeóque more Turcico Papatum promovens.*

CLXXXIV. *Pii IV. Papatus.*

CLXXXV. *Concilium Tridentinum postliminio revocans, ad finem perducit.*

CLXXXVI. *Ferdinandi Imperatoris de Concilio querelæ; & Gallorum adversus illud protestatio.*

CLXXXVII. *Anathematismi Concilii quales?*

CLXXXVIII. *Recipitur Concilium & promulgatur à Pontificiis non omnibus.*

CLXXXIX. *A protestantibus verò omnibus, ceu Conciliabulum profanorum hominum, damnatur.*

CLI. Ju-

Leonis X. Papatus.

CLI. Ulio Johannes Medices, patria Florentinus, dictus Leo X. opera juniorum Cardinalium, uti Augustinus Oldoinus *Notis* ad Pontificium Necrologium, memorat, successit. Qui eruditorum amans, de cœtero voluptarius carnem nutrivit, & genialiter vixit. Vaticinium de eo venturo Abbas quidam Johannes ejusmodi prodidit: *Veniet Leo sub pelle Agni, & devorabit oves.* Continuatum sub eo Concilium Lateranense à Julio institutum, facilè Pisanum extinxit. In Concilio eo Anthonius Puccius Sessione nona Orationem habens, verba illa Psal. LXXII. 11. *Omnes Reges terræ adorabunt eum, & servient ei*, Pontifici tribuere non dubitavit, subjiciens: *Omnes Reges terræ sciunt, quænam potestas Tibi data sit in Cœlo & in terra.* Alludens apertè ad ea, quæ de se Christus dixerat. Eadem vena Archiepiscopus Stephanus Sessione X. *Omnis*, inquit ad Papam, *potestas tibi data est. Qui omne dicit, nihil excipit.* Sessione VI. Papa Leo venit nomine *Leonis de tribu Iuda, radicis Davidis, Salvatoris & Liberatoris Israelis.* Eodem pertinent de Pontifice phrases Concilio huic familiares, cujusmodi sunt Sess. I. *Respectus vestræ Divinæ Majestatis.* Sess. III. *Princeps totius Mundi.* Sess. IV. *Princeps est & Rex.* Sess. IX. *Papa Princeps est Apostolorum* &c. Passim etiam *Sponsi Ecclesiæ* nomine venit. Per initia quidem Papatus sui simulavit Leo, se laboraturum, ut dissidentes Principes componeret, & bella atrocissima sopiret. Sed Julii insistens vestigiis, sublæstæ fidei homo, illa nefariè potiùs fovit. Cæsaris enim primùm, Venetorum & Sforciadum partibus favens, opera Sedunensis Cardinalis, furiæ infernalis, Helvetios contra Gallos Mediolano imminentes in Italiam induxit. Ita, præsidente Leone die VI. Junii A. M.D.XIII. pugna-

De eo vaticinium Abbatis Johannis.

Lateranense Concilium sub eo continuatum, Pisanum extinguit.

Honores Divini in eodem Concilio ipsi tributi.

Principum dissidia fovet:

Et primò Cæsarearum,

pugnatum est ab Helvetiis ad Novariam, cœsáque sunt Gallorum multa millia. Biennio post iterum memorabili pugna ad Marignanum in agro Mediolanensi, cum Gallis Helvetii conflixere, ubi Gallorum supra duodecim, Helvetiorum supra sex millia letho data sunt. Captus est autem Dux Sforcia, & Mediolanum ipsum in potestatem Francisci I. pervenit. Leo versipellis & fortunam partium speculatus, ubi fortunam Gallis favere animadvertit, fœdere Cæsareo violato, cum Francisco Gallorum Rege amicitiam connectit, eíque Imperii Constantinopolitani coronam, quam nunquam habuit, confert. Comperta ea re Maximilianus dixisse fertur, *jam vere se affirmare posse, quod Paparum nullus sibi fidem servaverit.* Maximiliano defuncto magis etiam ad Galli partes adversus fortunas Caroli V. deflexit. Scriptis enim ad Electores literis pertendit, Carolo ad honorem Imperii aspirare non licere, eò quòd Reges Neapolitani Pontificis Romani clientes sint, & fide data jam olim cum Pontificibus pepigerint, se Romanum Imperium nunquam appetituros. Cúmque Cæsar crearetur nihilominus Carolus, multa adversus illum machinari, utriusque Siciliæ Regno eum exuere, & Italico Regno subverso, protectionem Civitatum Italiæ inter Sedem Pontificiam, Gallúmque dividere conatus est. Cùm verò machinatio parùm succederet, iterum Protheus insignis, *astutam vapido servans sub pectore vulpem*, probéque doctus *obliquare sinus in ventum*; à Gallo ad Cæsarem deficit, fœdúsque cum eo pangit has ferè in leges, ut Parma & Placentia, Sedi Romanæ restituerentur, Franciscus Sforcia in Ducatum Mediolanensem reduceretur, Galli ex Italia pellerentur, Sedésque adeò Romana, omni Gallorum metu liberata, in tuto collocaretur. Hic conversus denuò ad Helvetios, opera Cardinalis Sedunensis, veri Sinonis, tandem per insignem fraudem à Tigurinis suppetias sex millium impe-

mox conversa fortuna Gallicarum partium fit.

Caroli V. electioni obsistit;

& denuo mutata fortuna Cæsareis partibus se adjungit.

Opera Sedunensis Cardinalis Helvetios nefariè dividit.

impetravit, in ſpeciem ad defendendam ditionem Pontificiam, revera autem ad pellendos ex Italia Gallos. Quibus ſeſe oppoſuerunt ii Helvetii, qui ſigna Gallicana ſecuti tandem Mediolanum perdiderunt; & Cæſari Pontificique ceſſerunt. Certè artibus hiſce perfidis totam Helvetiam Leo conturbavit, & concordiam antehac ſartam maximam in diſcordiam permutavit, quam boni omnes uni Pontifici Leoni, ejúſque proxenetæ Cardinali Sedunenſi, patriæ proditori, acceptam meritò referunt.

Mercator & Cananæus ingens fuit.

CLII. Fuit porro Leo hic כנעני *Cananæus* (Zach. XIV. v. ult.) ſeu Mercator grandis ac nefandus, & profuſus ſupra modum in diſtribuendis per orbem Chriſtianum indulgentiis, hoc eſt, inſtruendis rationibus, quibus ex hominum ſtultitia immenſam ſibi pecuniam, voluptatibus belliſque ſuſtinendis, & charitatibus ſuis locupletandis, compararet. *Patrio more* (ita Langius σύγχρονος Monachus *Chron. Citiz.* A. M. D. XIII. ſcribit) *Leo auri ſitientiſſimus eſt, nimirum cùm Romanorum avaritiæ Florentinorum acceſſerit cupiditas, aurique ſacra fames creverit in immenſum, creſcitque uſque modò amor nummi, quantum ipſa pecunia creſcit; ſæviorque ignibus Ætnæ ardet amor habendi, quemadmodum & Naſo inquit: Creverunt & opes & opum furioſa libido; quò magè ſunt potæ, plus ſitiuntur aquæ.* Numerant certè hiſtoriæ immenſum auri & argenti pondus, quod indulgentiarum propolæ undique corraſerunt. Sed & octo Cardinalium ordinationibus Cardinales duos & quadraginta creavit, ex quibus, inſignem per Simoniam theſaurum pretioſiſſimum collegit. Quinta ordinatione Cardinales triginta & unum creavit, atque inter eos opulentiſſimos & principes Viros, quibus Papatum non tantùm ditavit mirum in modum, ſed etiam ceu columnis quibuſdam ſuffultum roboravit. Memorat idem, qui ſupra Langius, ex quinta illa triginta Cardinalium ordinatione Leonem quingenta millia Ducatorum

Ejus avaritia ex Paulo Langio deſcribitur.

torum in patrimonium Divi Petri intulisse; facta tamen iisdem spe restitutionis. Cúmque aliunde Cardinalibus ita emunctis satisfacere non potuisset, indulgentiarum turpissimam illam fraudem ausum, huc illuc æruscatores misisse, qui belli Turcici & structuræ Vaticanæ prætextu pecunias, ex quibus Cardinalibus satisfaceret, corraderent. Neque verò ex thesauris, insignem per imposturam ita comportatis, vel Vaticanam structuram, vel Turcicum bellum, uti ignathones ejus, & ipse quoque prætenderant; promovit; (nam & satis pecuniarum ad structuram ejusmodi perficiendam Julius reliquerat; & lapides interdiu Romæ ad Vaticanum construendum cæsos, noctu Florentiam ad palatium Mediceum fabricandum asportatos esse, historiæ produnt: & ad bellum Turcicum aprime quidem necessarium contulit omnino nihil;) sed Valerio Anshelmo, Paulo, Langio, Guicciardino, aliisque οἰκείοις testibus, tum Cardinalibus illis retribuit: tum Sororem Magdalenam, agnatos & Amicos ditavit, & alios simul ad utriusque ordinis principatum, aliorum cum injuria, evexit. Julianum enim ex Sorore Nepotem, Mutinensem; & Laurentianum Urbini Duces creavit; isti Sorore Caroli Sabaudi, huic Boloniæ Ducissa, uxoribus conciliatis.

Falsis prætextibus indulgentiarum commercium exercet.

CLIII. Pessimum verò omen interpretati multi sunt, quod Leone Cardinales quintùm ordinante, fulmen Templum ipsum, in quo ordinatio fiebat, feriit, non sine pavore omnium & trepidatione maxima, stupentium etiam, cùm fulminis ictu pueruli Jesu imaginem ex gremio matris excussam, & claves ex manibus Petri dejectas cernerent. Indicium scilicet, fore, ut propediem Papatus convellatur, Sedésque illa ad ruinam gravem impellatur. Neque falsum isthoc omen fuit. Mox enim Quirinalis illius prædonis emissarii Tezelius Monachus in Germania, & Samson Franciscanus Mediolanensis in Helvetia Sacerima illa

Omen ruituri mox Papatus,

Zwinglii & Lutheri heroicis ausibus impletur.

 indul-

indulgentiarum, seu tesserarum non modò venialium, sed etiam venalium, impunitatem scelerum, & solutionem Sacrarum legum (veluti si quis sanctissimæ etiam Christi Matri vitium obtulisset) impia & sordida benignitate largientium, nundinatione effecerunt, ut patientia nimiùm jam læsa, ducibus magnanimis & κεχειροτονημένοις ὑπὸ τοῦ θεοῦ, in Germania quidem Marthino Luthero; in Helvetia verò Huldrico Zwinglio, ipsius Capitolini Jovis jugulum strenuè invaderetur; sana ac verè Divina de vera peccatorum remissione & justificatione peccatoris per Christi solius obedientiam & fidem in eum, doctrina Papalibus indulgentiis quæstuosissimis opposita restitueretur, & Pontifici ipsi coronæ, Monachisque ventres auferrentur. Quæ duo fecisse Lutheri peccata, Principi cuidam de eo sciscitanti, festivè Erasmus respondit. Frustráque hic Leo ad solitas Pontificibus artes conversus, Lutherum, omnésque ei adhærentes anathemate percussit. Non tantùm enim anathema ceu brutum quoddam fulmen, non tam in homines, quàm in Christum ipsum, utpote cujus honori vindicando & amplificando merito unicè piorum studia velificabantur, jactatum sperni; sed etiam Sedes Romana, ceu γνήσιος Babylon & Sodoma, ac super ea sedens, ceu Antichristus verissimus certissimis indiciis demonstrari, totis viribus oppugnari, & vicissim damnari; Romana denique superstitio, idololatria & impietas in apertam ubique Scenam produci, convinci, & pro eo atque merebatur, exagitari cœpit. Durabítque sacrum illud bellum, quo per Spiritum oris Christi perditus ille & perdens terram paulatim aboletur & consumitur, donec Christus τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας eum penitus abolebit, conficiet, & orco, unde caput suum extulit, totum adjudicabit.

Leonis Atheismus & impietas pro- CLIV. Qualis fuerit Leo ille, sub quo, & quo occasionem præbente, Ecclesiæ diu Babylone captivæ Divina libe-

liberatio & παλιγγενεσία feliciter processit, abundè ex iis, quæ diximus, constat. Constabit tamen luculentiùs etiam, si de ejus summi scilicet Pontificis & Vicarii Christi impietate & Atheismo, nonnihil attexuerimus. Ille scilicet ὁμόψηφος Johannis XXIV. animam in corporis domicilio sic insinuatam statuentis, ut extra illum carcerem non duret; jussit aliquando (uti *Recusat. Synod. Trid. par. 2. caus.* 8. *pag.* 266. comprobatum videre est) personatos Philosophos duos, ceu moriones ex adverso ad mensam assistere; quos animi gratia de immortalitate animæ disputantes audiret; alterum qui affirmaret, & qui impugnaret, alterum. Cúmque finita disputatione judicium in arbitrium Pontificis hi rejicerent: ille sic definita sententia controversiam diremit: *Etsi tu*, inquit ad *affirmantem*, *pulchras & bonas rationes habeas; tamen ego sententiam hujus*, negantis, *probo, ceu firmiorem, & quæ faciat bonum vultum.* Eidem Leoni cùm aliquando Bembus, vir excellenter doctus, & post Cardinalis delectus, locum quendam è sacris Bibliis in sermone privato retulisset, molestius id ferens Papa, *quid*, inquit, *mihi narras istam de Christo fabulam?* Et ne ab hæreticis hæc conficta clamitent οἱ ἐξ ἐναντίας, ejus rei αὐτόπτην & αὐτήκοον testem damus, qui & scire debebat: & causam, cur mentiretur, non habebat; Johannis Pici, Mirandulani Comitis nepotem ex fratre minimè degenerem, qui in illo Pisani & Lateranensis Concilii conflictu, quæstionem tractans, *utrùm Concilia vel Pontifices errare possint*, inter alia de Leone hoc loquens: *Meminimus*, inquit, *Pontificem creditum & adoratum, qui nullum Deum credens, omne infidelitatis* (ἀθεότητος) *culmen excederet: pessimáque ejus opera in coëmendo Pontificatu, in omnigenis sceleribus exercendis, id ipsum testabatur: sed & pessima quoque dicta confirmabant. Námque fassum eum affirmabatur domesticis quibusdam, nullum se Deum aliquando, etiam dum Pontificiam Sedem teneret, credidisse* quæ ejus

bata ex disputatione de immortalitate animæ ab eo decisa;

Pico Mirandulano.

verba libro *de fide & ordine credendi*, *theorem.* 4. *pag.* 259. 260. legere est.

Cardinale Pallavicino.

C L V. Quid verò multis? Ipse Sforcia Pallavicinus *Histor. Concil. Trid. lib. I. cap.* 2. modernos parasitos, atque inter illos Lojolitam Ottonem, qui sicut alios, ita Leonem etiam hunc nitrum & lomentum facere non erubuit, suo testimonio confundit. *Opponit*, ita ille *num.* 2. scribit, *Suavis, magis* Leonem *in literis profanis versatum, quàm in sacris & ad religionem pertinentibus. Haud quidem illi repugno? Leo ingenio capacissimo, ac singulariter studiis addictus à Deo, vix pueritiam egressus, cùm se in supremo Senatu Ecclesiæ collocatum cerneret, suo planè officio defuit, neglecta in literarum studio parte non solùm nobiliore, sed suæ magis congrua dignitati. Gravior apparuit deformitas, quando trigesimo septimo ætatis anno Præses ac Magister religionis constitutus, non continenti solùm studio profanarum literarum curiositati se totum impendit, sed in Regiam ipsius Religionis majori cura eos accersivit, quibus essent perspectæ Græcorum fabulæ, Poëtarumque deliciæ, quàm Ecclesiæ historia, ac Patrum doctrina, &c. Non æquè Theologorum ac Poëtarum consuetudine est delectatus, nec juxta sacram eruditionem promovit ac profanam.* Mox *num.* 4. & 5. Suavi objectanti, *Leoni haud magnæ curæ pietatem fuisse*, largitur; *in Leone, cùm Pontifex electus est, tantam curam pietatis non eluxisse, quantam celsitudo illa penè Divina postulabat. Nam*, inquit, *ut ea prætercam, quæ sub famæ suspicione magis, quàm affirmatione delitescunt; constat, venationes, facetias, pompas adeò frequentes, fuisse in Leone vitia partim Seculi, partim potentiæ, partim etiam ingenii: non tamen exiguo in eo inter mortales fastigio, cui nil par esse potest, nisi summa perfectio.* Post *num.* 6. ait, *Leonem in Sede Romana collocatum passum esse se dementari ab ea specie, quæ magnificum cum bono confundit, plausúmque multitudinis cum Reipublicæ emolumento.*

Ecclesiæ Romanæ Refor-

C L V I. Fuisse ea tempestate Ecclesiam Romanam corruptam

ruptam supra modum, adeóque Reformationis indigam, pariter οἰκεῖοι seu domestici testes diffitentur nulli. Idem, qui supra, Monachus Paulus Langius in Chronico Citizensi, quod A. M. D. XX. se scripsisse profitetur; *ad A. M. D. XIII.* de Ecclesiæ Romanæ statu ejusmodi querelam texit: *Amore equidem auri & nunc Romæ cuncta venalia sunt; auro mediante Simonia toleratur; præbendarum pluralitas in infinitum conceditur; beneficia dignitatésve cujusvis qualitatis & Cardinalibus & Protonotariis, atque amicis Papæ reservantur; exspectativæ gratiæ sine numero conceduntur; annatæ sive medii fructus absque ulla dilatione temporis exiguntur. Quin imò ipsæ Annatæ, in quas tempore Callisti Papæ tertii, ad quatuor Principes consenserunt annos, non modò adhuc durant, sed & in dies magis crescunt, duriúsque premunt & opprimunt. Et nisi iidem Principes remedium adhibere procurent; omne æs & aurum pedetentim hoc malo è Germania corrasum & haustum Romam velut in Sacculum pertusum, & inexplebilem voraginem portabitur. Dimembrationes Monasteriorum, & Ecclesiarum permutationes injustissimè admittuntur; Ecclesiarum quoque regimina non magis merenti, sed magis afferenti committuntur; electiones Prælatorum passim rejiciuntur, & Romanis tribuuntur; pro palliorum Archiepiscopalium redemptione ingens pecunia in damnum Ecclesiarum contra Sanctionem Leonis Papæ, ejus nominis Secundi, imo contra Sacri Basileensis Concilii decretum, pro usu pallii, aliórumque officiorum confirmatione & impetratione, nihil persolvendum statuentis, exigitur & extorquetur. Quam quidem exactionem præter Simoniam alia complura incommoda sequuntur. Nam nostra ætate Archipræsules pecuniam, quam pro pallio seu etiam confirmatione obtinenda Romam mittere coguntur immediatè, quatenus ipsi indemnes maneant, & thesauros suos non minuant; æquivalentem, imò multò ampliorem sub nomine subsidii extorquent pecuniam; quemadmodum nuper in Archiepiscopatu Magdeburgensi contigisse haud absque querela pauperum (proh dolor) audivimus. Per prædicta igitur & similia, quæ*

mationis indigæ corruptio asserta ex Paulo Langio.

ex

ex Romana Curia manant gravamina, per orbem Christianum ruinæ, destructiones & ærumnæ oriuntur. Nec mirum, cum ipsa Germania suprema & principalis, quondámque potentissima, Moguntinensis Archiepiscopalis Ecclesia, ob eas res causásque maximis & permultis onerata sit debitis, & vehementer exhausta. Proinde non immeritò cùm supra memorata gravamina sub Leone X. in Gallia plus solito grassari inciperent; Vniversitas Parisiensis pro conservatione & bono Ecclesiarum totius Regni contra eundem Papam ad Concilium appellavit Generale, &c. Post indulgentiarum historiam pertexens, ita quidem laudat Lutheri Simoniam illam aggressi Zelum, ut tamen subjiciat: *Quæ de Martini Lutheri doctrina disserui, non sicut discipulus illius assertive, sed potius admirativè posui, utpote nullius adhuc juratus in verba Magistri. Sed cùm sim & ego more suspensus multorum, quousque per Oecumenicum, Vniversale & Generale Concilium, quid in tam ardua re tenendum sit, decretum fuerit.* Clauditque suam narrationem his verbis: *Quæ utinam vera non essent, utinam mendaces in hac parte essemus omnes, ut vitiis eliminatis Romæ Sanctitas ipsa & morum integritas, justitia & veritas, ad salutem totius orbis & fidei robur inveniretur, destrueretur que ceu falsum & injuriosum illud vulgatissimum etiam laicorum dicterium, quo dicunt, Romæ propiores Christianos esse deteriores, & Curiam Romanam non quærere ovem sine lana.*

Authore libri, cui nomen Onus Ecclesiæ;

CLVII. Author libri decantati, cui nomen *Onus Ecclesiæ*, circa initium Reformationis scripti, & Coloniæ denuò A. M. D. C. XXXI. impressi, qui Episcopus Suffraganeus Salisburgensis putatur; Pontificius certè, utpote qui adversus Lutherum contendit passim; Ecclesiæ Romanæ circa eadem tempora statum graphicè depingit. Sectione V. sic scribit: *Ecclesiastica modò sublimitas multifariam est lacerata. Hoc in Apocalypsi ostenditur in Sigilli Sexti apertione, id est, moderni temporis nostri, quando Sol, qui est spiritualis Potentatus, factus est niger, quia non Serenum Cælum, sed*

ſed tetrum infernum aperit. Propterea perverſus Pontifex nuncupatur Angelus Abyſſi. Sect. VIII. *Heu*, inquit, *ſicut olim in imperio Romano, ſic hodie in Curia Romana eſt vorago divitiarum turpiſſima. Crevit avaritia, periit Lex à Sacerdote, ac viſio de Propheta, & conſilium à Senioribus. Claves Eccleſiæ ſunt in abuſu, & ſervitute ambitionis & Simoniæ. Vitia enim ferme Curialium celari negaríque vix poſſunt. Roma quaſi gurges flagitiorum.* Sect. XV. *Ecce Roma nunc eſt vorago & Mammona inferni, ubi Diabolus totius avaritiæ Capitaneus reſidet, vendens patrimonium Chriſti, quod ſua paſſione promeruit, qui nobis præcipit, ut gratis demus, quod gratis accepimus. Id modò verſum eſt in proverbium: Curia Romana non petit ovem ſine lana: Dantes exaudit, non dantibus oſtia claudit.* Mox etiam Sigiſmundi Imperatoris *contradiſpenſationum exorbitantiam* in Conſtantienſi Concilio dictum repetit: *Legere* ſcilicet *nos, Chriſtum Petro poteſtatem duntaxat relaxandi peccata, non admittendi dediſſe.* Addit autem ipſe: *Quot & quantæ exorbitantiæ cum conceſſione & publicatione Apoſtolicarum indulgentiarum committantur, explicare poteſt nemo.* Ipſe verò impudentiſſimum illum indulgentiarum mercatum *Sect.* XXIX. XXX. XXXIX. XLI. XLV. ſeriis vocibus exagitat, & ad extremum ſic concludit: *Adparet, noſtram matrem Eccleſiam unâ cum filiis ſuis Chriſtianis circa normam & modum Pœnitentiarum & veniarum non mediocriter eſſe perplexam atque dilaceratam, & abſque Divina ope ſemetipſam ex illis ærumnis reſolvere impotentem, vehementérque lamentantem de indulgentiarum quæſtoribus* &c. Addi poteſt duplex documentum, Germanicum unum, alterum Gallicum. Germanicum prompſit Vir inſignis, qui à Principibus, quos Leo ad decimas in uſum belli ſacri erogandas ſolicitavit, conſultus, librum ſcripſit *de decimis non præſtandis*; in quo Eccleſiæ Romanæ miſeram faciem ad vivum depingit. Copia ejus apud Wolphium *Lect. Mem. Cent.* 16. *p.* 230. 231. extat. Gallicum

Nec non Authore libelli de decimis non præſtandis,

& Appellatione Universitatis Parisiensis.

licum verò est appellatio solennis Universitatis Parisiensis die XVII. Marti A. M. D. XVII. congregatæ, in qua Reformatio Constantiensis & Basileensis urgetur strenuè, & remedia adversus Simoniam Romanæ Curiæ proponuntur. Ejus Doctiss. Mornæus *Myst. Iniq. p.* 1391. &c. meminit.

Adriano inprimis VI. Pontifice, ejusque Instructione per Cheregatum Ordinibus Germaniæ exhibita.

CLVIII. Quid verò multis? Ipsemet, qui Leoni A. M. D. XXI. ex profusa ob exactos Mediolano totáque Italia Gallos lætitia defuncto, successit, Hadrianus VI. Ultrajectinus, formator olim principalis juventæ Caroli V. misso A. M. D. XXII. ad Comitia Norimbergensia Francisco Cheregato, Episcopo Aprutino, in mandatis dedit, palàm Germaniæ Principibus hæc in verba profiteretur: *Dices: Nos ingenuè fateri, quòd Deus hanc persecutionem Ecclesiæ suæ* (persecutionem scilicet Ecclesiæ ejusdem tentatam ex Dei verbo renovationem interpretatur) *inferre permittit propter peccata hominum, maximè Sacerdotum & Ecclesiæ Prælatorum. Certum enim est, non esse abbreviatam manum Domini, ut salvare nequeat: sed peccata dividere inter nos & ipsum, & abscondere faciem suam à nobis, ut non exaudiat. Clamant Scripturæ, peccata populi derivari à peccatis Sacerdotum: propthereaque, ait Chrysostomus, Salvator noster curaturus infirmam Civitatem Hierusalem, ingressus est priùs Templum, ut peccata Sacerdotum primò castigaret, instar boni medici, qui morbum à radice curat. Scimus, in hac sancta Sede aliquot jam ab annis multa abominanda fuisse, abusus in Spiritualibus, excessus in mandatis, & omnia denique in perversum mutata. Nec mirum si ægritudo à capite in membra, à Summis Pontificibus in alios inferiores Prælatos descenderit. Omnes nos (Prælati Ecclesiastici) declinavimus unusquisque in vias suas: nec fuit jam diu qui faceret bonum: non fuit usque ad unum. Quamobrem necessum est, ut omnes demus gloriam Deo, & humiliemus animas nostras ei: videátque unusquisque nostrûm, unde ceciderit: & se potiùs quilibet judicet, quàm in Deo virga furo-*

furoris sui judicari velit. Qua in re, quod ad nos attinet, polliceberis, nos omnem operam adhibituros, ut primùm Curia hæc (unde forte omne hoc malum processit) reformetur: ut sicut inde corruptio in omnes inferiores emanavit, ita etiam ab eadem sanitas reformatio omnium emanet: ad quod procurandum nos tantò arctiùs obligatos reputemus, quanto universum mundum hujusmodi reformationem avidiùs desiderare videmus &c. Nemo tamen mirari debet, si non statim omnia errata & abusus omnes per nos emendatos viderit. Inveteratus nimirum morbus est, nec simplex, sed varius & multiplex: pedetentim in ejus cura procedendum est, & priùs gravioribus magísque periculosis occurrendum: ne omnia pariter reformare volentes, omnia perturbemus. Omnes subitæ mutationes, inquit Aristoteles in Rep. perniciosæ sunt. Qui nimis emungit, elicit sanguinem. Hactenus ille in Instructione, cujus exemplar non tantùm Wolphius in Lectionibus Memorabilibus *Cent.* 16. *pag. m.* 195. Sed etiam Ottuinus Gratius in *Fasciculo rerum expetendarum* Coloniæ A. M. D. XXXV. impresso; & post ipsum etiam Pallavicinus *Hist. Concil. Trid. lib. II.* 7. (ne instructionis illius γνησιότητα quicquam dubitetur) vulgârunt. Acclamamus meritò: Bene, Pater sancte; bene vidisti, quod res est; *ut in corporibus* (quod Plinius *lib. IV. Epist.* 23. scitè observavit) *Sic in* Hierarchia, & alio quovis *imperio, gravissimum esse morbum, qui à capite diffunditur.*

CLIX. Displicuit quidem Batava illa Simplicitas, (nam Ultrajectinus Adrianus erat) non parùm cùm aliis, tum nuper etiam Pallavicino, emunctiorum scilicet narium homini, & novissimæ Politices Hierarchicæ architecto vaferrimo. *Etiamsi Pontifex,* (inquit inter alia *ib. num.* 11.) *ea in animo haberet sensa, liberioris tamen, quàm par erat, sinceritatis fuisse visum est, ea conventui patefacere, & vel ab ipso, vel ab ejus Nuntio proponi scripto. Satis noverat, in eo cœtu complures adesse fidei Romanæ adversarios, qui libenter accepturi essent* *Adrianus idem à Pallavicini*

Confeſſionem eam dimidiatam, qua Romanos Pontifices accuſabat &c. Paulò poſt: *Aberravit nonnihil Adrianus ab officio Prudentiæ perfectæ in exquirendo à ſingulis, ad quos ſcripſerat, conſilio. Satis erat, ſi Nuntius per ſe audita ſingulorum conſilia Pontifici ſignificaret, nulla illi injecta palam neceſſitate, ea per ſe ipſum excipiendi.* Diſplicuit etiam validè alteri Jeſuitæ Germano Maſenio, qui in *Anima hiſtoriarum hujus temporis* inter alia ſic de Adriano ſcribit: *Hac ſimplicitate, qua Germanis ſe aperiebat, & diffidentia, qua minùs ſe credebat Italis, reconditi magis animi ſenſúſque hominibus diſplicuit.* Vindicavit tamen Adrianum à Jeſuitarum horum perverſa Politica Sorboniſta Launojus, qui *Epiſt. IV.* 7. cujus inſcriptio ita habet: *Adrianus defenditur adverſus Pallavicinum & alios Aulæ Sectatores, qui Adrianum ad regendam Sedem Apoſtolicam minus idoneum fuiſſe, calumniantur*; inter alia ſic loquitur: *In Epiſcopalis officii non bene geſti ſuſpicionem venit apud eos, qui ſeculari potiùs, quàm religioſa prudentia regendam eſſe Eccleſiam, præ ſe ferunt.* Cur verò Magiſtri illi Curiales, qui tempori ſerviendum eſſe putant, ſic Adriano detrahant, in cauſa fuiſſe tria, idem aſſerit: *Primùm*, inquit, *Adrianus vivere inſtituit, ut docuerat. Lovanienſis Theologus docuerat, Clerico de bonis Eccleſiæ nihil præter victum & veſtitum ſumendum eſſe. Romanus verò Pontifex de bonis Eccleſiæ nihil præter victum & veſtitum ſibi ſumpſit, ut cæteris exemplum præberet, forma gregis factus. Deinde ſecutus eſt eam de Apoſtolicis diſpenſationibus doctrinam, quam Theologus Lovanienſis tradiderat in Scholis, ut quæſtionem hanc ſolveret: Utrum omnis Apoſtolica diſpenſatio ſuper pluralitate beneficiorum hominem faciat tutum & ſecurum in foro conſcientiæ? Tertium, idque omnium maximum & graviſſimum fuit, quòd ſanctiſſimus Pontifex Romanæ Curiæ vitia & abuſus emendare ſtatuit.* Addit verò, vix poſſe excuſari Cardinalem Pallavicinum, qui probitatis antiquæ & moris priſci Pontificem contumelioſè proſecutus ſit, *ut Curiæ blandiretur.*

& Maſenii cavillationibus

à Launojo vindicatus.

CLIX. Re-

CLIX. Responsum Pontificio Legato à Cæsare & Ordinibus Imperii perhibitum idem Wolfius mox etiam recitat. In eo inter alia promittunt, se abusus & gravamina, specialesque articulos reformandos scripto Pontifici exhibituros esse. Absque qua Reformatione, veram pacem & concordiam inter Seculares & Ecclesiasticos Ordines sarciri posse pernegant. Mox igitur A. M. D. XXIII. ab omnibus tum Euangelicis tum Pontificiis Imperii Ordinibus in Norimbergensibus Comitiis Centum Nationis Germanicæ Gravamina, quæ omnia tamen tribus capitibus comprehendebantur, nempe *quòd Romana Curia gravissima servitute populum premat: Germaniam facultatibus expoliet: & Magistratus Secularis jurisdictionem sibi vindicet*, Legato eidem Adriani exhibita sunt, cum obtestatione gravissima, det operam Pontifex, ut quantocijùs serióque illa emendentur. Sed mox ac rediit Romam Legatus, Adrianus mortalitatem explevit, simúlque tentatæ Reformationis conatus evanuerunt. Paulò post etiam Anno scilicet M. D. XXV. uti domestici Annales produnt, novem Cantonum Helvetiæ & Valesiorum Legati Lucernæ ausi Reformationis condere articulos, temporum suorum calamitatem Sacerdotum iniquitati disertè imputant, nundinationes fœdas prohibent, & Curtisanis, quos Romanos nebulones vocant, pessulum obdunt.

Responsum Ordinum ad Cheregani propositionem: eorúmque gravamina centum.

Novem Cantonum Helvetiæ tentata Reformatio.

CLX. Neque tamen Reformatio, quam Adrianus, & cæteri etiam Curiæ Romanæ antesignani moliebantur, perfecta fuit. Neglecta enim, imò repudiata doctrinæ & Sacramentorum correctione, crassissimos tantùm morum defectus, & damnatam ubique Simoniam notoriam emendare statuerunt. Nimirum ut Medea capiti consulendum putavit jactura discerptorum sparsorúmque fratris membrorum: sic istis consultum videbatur, jactum facere ludicrorum aliquot, aut inanium impedimentorum, ut

Reformatio Adriani & Romanensium tentata qualis fuerit.

ſalvo capite Capitolióque naufragii diſcrimen ultimum evitarent. Nam, uti Salluſtius *ad Cæſ. orat.* 2. loquitur, in navigationibus etiam *ſi quid adverſi coortum eſt, de illis potiſſimùm jactura fit, quæ pretii minimi ſunt.*

Qualis etiam Ordinum Imperii & Cantonum Helvetiæ.

CLXI. Sed & Ordines Imperii, ac Cantones Helvetiæ novem ea cum primis ſub ferulam vocabant, quibus ipſi ſe gravari ſenſerant; adeóque de verbi Dei honore & Chriſti gloria parùm ſoliciti, temporalibus duntaxat commodis ſuis velificabantur. Quo quidem indicio demonſtrârunt, ſe à ſemetipſis loqui, & Dei Spiritu inſtructos nondum eſſe. Hunc enim indagandæ & cognoſcendæ veritatis canonem Chriſtus ipſe oſtendit Joh. VII. 18. *Qui à ſe ipſo loquitur, gloriam propriam quærit. Qui autem quærit gloriam ejus, qui miſit me, is verax eſt, & injuſtitia in eo non eſt.*

Zwinglii & Lutheri Reformatio primitus tentata manca fuit,

CLXII. Ipſi quin etiam Reformatores Eccleſiæ, Zwinglius in Helvetia, & Lutherus in Germania, initio qualicunque nundinationum & libidinum inhibitione fuiſſent contenti, niſi eos ad majora audenda ſingularis adverſariorum intemperies & obſtinatio, providente Eccleſiæ ſaluti quaſi per contraria Numine, irritâſſet. Zwinglius equidem in cauſa indulgentiarum faventem Hugonem Epiſcopum Conſtantienſem habebat. Sed is ad alia æquè neceſſaria procedere noluit. Lutherum quoque, Cajetano minùs conſentientem Leo Papa anathemate ferire, quàm poſtulatis ejus primis concedere quicquam maluit. Diſſenſio illa & exacerbatio noſtrorum ſtudia exacuit, ut de reformatione in dies perfectiore cogitarent, quod Vergerio Pauli III. Legato palam Lutherus, apud Suavem *Hiſt. Concil. Trid. lib. I. ad A.* M. D. XXXV. confeſſus eſt. Atque ita adverſariis uſu venit, quod pertinacibus ſolet, & propugnatoribus ſuorum vitiorum, juxta fabulam non illepidam de claudo, qui uno nummo redimere ſe potuiſſet, poſtea renitens, pluribus in eo vitiis conſpectis, plures num-

at contranitentium ſtudio evaſit perfectior:

nummos persolvere coactus fuit. Ita Pontifices Romani uno & altero nummo forsan expedire se potuissent, cùm postea totam ferè crumenam amiserint. Universo enim Ecclesiæ corpore diligenter inspecto & considerato, nihil sani in illo deprehensum fuit. Doctrina Ecclesiæ multis hæresibus infecta, Sacramenta magicis ritibus profanata, disciplina in Paganismum vel gentilem licentiam conversa erat. Universalis ergo corruptio panaceam seu medicinam universalem requirebat. Quæ Dei gratiâ stupendâ passim ita feliciter processit, ut in Helvetia, Germania, Gallia, Anglia, Bohemia, Suecia, Dania; Belgio, Polonia innumera hominum multitudo puro, sincero & ardente Euangelii præconio, solius Spiritus Divini potentiâ compuncta, Romani Pontificis communionem ejuraverit, & veritati Cœlesti Sacramento promptissimè dixerit.

& Pontificis dominationem passim coërcuit.

CLXIII. Adriano non sine veneni propinati suspicione extincto, Julius Medices, Papæ Leonis cognatus, dictus Clemens VII. successit. De ejus natalibus & Simonia Suavis nonnulla recenset, quæ Pallavicinus segniter refellit. Schisma certè ipsum inter & creatum Antipapam Urbanum VI. gliscebat. Quem posteriorem unicum & verum Ecclesiæ caput Richardus VI. Angliæ Rex agnovit. Clementem verò nullis prope literis tinctum, sacræque doctrinæ ignarum, artibus mechanicis delectatum, ingenio fuisse *adeò dimisso hærentique*, ut opificum arcana, subtilitatesque operum *nimia & prope turpi solertia* scrutaretur; *Histor. lib.* XXXII. testis est. Reformatione Adriani, quam tacitè damnaverat, dissimulata; distinctisque centum Germanorum Gravaminibus, quorum alia Curiam Romanam; plura verò Episcopos, Officiales, Curatos & alios Germaniæ Sacerdotes spectabant; prioribus *eò quòd authoritati Pontificis derogent, & hæresin sapiant*; neglectis, posterioribus utcunque satisfacturus, Cardinalem Campegium

Clementis VII. Papatus.

Schisma ipsum inter & Urbanum VI. Ejus ingenium ex Jovio depictum.

Centum gravamina Ordinum expendit,

gium ad Comitia Norimbergensia ablegat, cum Ordinibus de Reformatione cleri per Germaniam deliberaturum.

Eo rejecto Ordines ad Concilium liberum provocant:

Cùm verò Reformationem oblatam non veram, sed personatam esse, utpote quæ non alios, quàm minutos & tenues è Clero tangeret, & crederetur cum magno Secularis potestatis præjudicio, Curiæ Romanæ & magnorum Præsulum dominio vires potiùs subministratura, atque ad majores rapinas majorémque tyrannidem aditum patefactura; Ordines intelligerent, ea rejecta, Concilium liberum in Germaniæ loco idoneo celebrari expetunt.

Pontificii tamen in Comitiis peculiaribus & post etiam Carolus ipse executionem decreti Wormatiensis urgent.

Qui tamen Pontificiarum partium erant, Ferdinandus, Archiepiscopus Salisburgensis, Duces Bavariæ, Tridentinus & Ratisbonensis Episcopi, novémque etiam Episcoporum Legati, die sexto Julii A. M. D. XXIV. Norinbergæ unâ cum Campegio convenientes Wormatiense edictum, quo Lutherus damnatus erat, urgent, Missæ abrogationem, aliáque severè prohibent, & post etiam canones Ecclesiasticos à Campegio reformandæ Ecclesiæ confectos, sanciunt. Carolus quoque Cæsar audito Comitiorum Norimbergensium, se absente, celebratorum edicto, Ordinibus indignatus, perinde ac si ad imminutionem potestatis suæ tenderet, in Comitiis Spirensibus sub finem Junii A. M. D. XXVI. habitis, Wormatiensis decreti executionem, quo ad scilicet cum Pontifice de Concilio egerit; literis plus satis imperiosis injungit. Cui tamen se parere posse Ordines reliqui negant.

Clementis pessima erga Cæsarem fides.

Interea Cæsarem inter & Gallos suborta sunt bella, in quibus Clemens suspectam habens Cæsaris Gallum captivum attinentis potentiam, tam non fidus in Carolum fuit memoria beneficiorum ante Pontificatum ab eodem acceptorum, ut fœdera fœderibus adversus ipsum accumulaverit, & perfidiam perfidiæ subinde junxerit. Quæ omnia sigillatim hoc loco commemorare nimis longum, & quia apud Authores, Johannem Ferranum in vi-

ta

ta Francisci I. Jovium, Tilium, alios passim obvia, supervacaneum fuerit. Id quidem constat, Clementem, quoties in fœderis societatem à Carolo receptus fuit, toties ex socio hostem evasisse. Extant duæ Epistolæ A. M. D. XXVII. Oeniponte editæ, Clementis una ad Carolum; altera Caroli ad Clementem, quâ is acriter Papæ adversus Cæsarem & Imperium iniquitatem, gladii politici usurpationem temerariam, collusionem cum Gallo, perfidiam, fraudulentam & callidam machinationem, perjuria perstringit.

Unde bello in Italia flagrante Roma capta, direpta, & ipse Clemens in castro Angeli captivus retentus;

CLXIV. Ob perfidiam illam Clementis in Italia etiam bellum gravissimum exarsit, in quo Ducibus Borbonio & Freundspergio Roma capta, magnáque atrocitate in Romanos sævitum, & Clemens ipse nec quicquam adversus Hispanos & Germanos, ceu *hæreticos*, *Lutheranos & Marrhanos* fulminans, in Adriani mole obsessus, atque inde in castrum Angeli captivus abductus, ibidemque propemodum fame dira confectus, ac vix tandem, ut contumeliosæ servituti se eriperet, ad æquas conditiones fœderis adactus est. Excusavit quidem se Pontifici Cæsar, contestatus, injussu suo illud omne à feroci & indomito milite attentatum.

Carolo improbante factum sui militis.

Neque tamen minùs justo Dei injurias sibi illatas ulciscentis judicio id omne acceptum tulit; rectiùs etiam & pro dignitate Imperatoris, quod cordati ejus consiliarii suaserant, facturus, si Romam ipse, dejecto Pseudo-Cæsare Pontifice, occupâsset, & se non nomine solo, sed reapse Romanum Imperatorem esse patefecisset. Sed hæsit altè nimis in latere ejus lethalis, nullóque dictamno sanabilis superstitio, quæ ceu θεήλατον πάθος illum, quò minùs sacerrimam imposturam Papæ animo complecteretur, occæcavit. Neque aliud etiam in fatis erat, & Scripturas impleri oportuit. Ita novo fœdere Cæsar & Papa coaluere, cujus præcipua lex erat, ut sociatis auxiliis Lutherani omnes excidantur. Et Bononiam progressus

Liberatus Papa, fœdere cum Cæsare inito cum Bo-

noniæ coronat. Cæſar, ibi die, XXIV. Febr. A. M. D. XXX. à Pontifice, tanto apparatu luxúque, quanto ante eum Cæſarum nemo, coronam accepit. Paulò ante etiam quàm coronatio hæc contingeret, die nimirum XXIII. Decembr. A. M. D. XXIX. Papa, Cæſar, Rex Ferdinandus, Gallus, Anglus, Principes Itali, Mediolanenſis, Montferratenſis, Mantuanus, urbes quoque Genua, Sena, Luca, aliæque arctiſſimum fœdus percuſſerunt, cujus palmaria conditio erat, συμφέρειν ἢ ἀρέσκειν tueri Majeſtatem Pontificiam, & ad Sedis Romanæ obedientiam hæreticos & inobedientes quoſvis modis quibuslibet compellere. Bononiæ etiam Cæſarem inter & Clementem de Concilio generali indicendo diſceptatum; illo Concilium ſuadente & probante, hoc improbante & averſante vehementiſſimè. Conflictum rationum Suavis Polanus *Hiſt. Concil. Trid. lib. I.* ad A. M. D. XXIX. prodidit. Ceſſitque tandem Carolus Papæ deſideriis, certus poſthac cum inobedientibus non tam rationum ponderibus, & ſuaſionis illecebra, quàm authoritatis imperiique ſui viribus decernere. Eo certè animo A. M. D. XXX. Auguſtam ad Comitia venit, ubi Confeſſione à Proteſtantibus exhibita, & partium conciliatione fruſtra tentata, ſententiam nihil ominus mutat, & decreto de religione cuſo, etiam Concilium, invito & ringente poſt Pontifice, intra annum auſpicandum promittit; móxque etiam de Pace cum Proteſtantibus ad Concilii tempus uſque ineunda conſilia agitat. Licet verò Papa ſinuatis hic velis non alienum ſe à Concilio, dummodo in Italia illud celebretur, ſimulaverit; ejus tamen Cardinales Concilii neceſſitatem refutant palam, & executionem diplomatis Leonis urgent. Cæſar Concilium in Germania habendum pertendit, ſimulque Confeſſionis Auguſtanæ ſectatoribus ad Concilium illud uſque libertatem religionis indulget. Qua indulgentia, aliiſque etiam cauſis irritatus Papa deſerto iterum

Principes Pontificii fœdere inito adverſus Evangelicos conjurant.

De Concilio contentio Cæſarem inter & Papam.

Vi decernere Cæſar instituit:

at mox Auguſtæ cum Proteſtantibus de pace ad tempus uſque Concilii tranſigit.

Papæ defectio à Cæſare ad Gallum (ca-

rum Cæsare, fœdus cum Galliæ Rege Francisco pangit Massiliæ, ubi Rex ad pedes Papæ prostratus eum adoravit; atque illud matrimonio proneptis suæ Catharinæ Mediceæ cum filio Regis Henrico (cui Papa numeratis centum millibus aureorum, tres etiam gemmas nobilissimas, Genuam, Mediolanum, & Neapolin, pixidem scilicet Pandaræ in manu habens, dotis vicem promisit) firmat. Catharina illa est, quæ *quarta Francorum furia* dicta, trium Regum, Francisci II. Caroli IX. & Henrici III. mater, mirè post Galliam artibus & furore in filiis regnans turbavit. Celebratæ sunt nuptiæ tanto cum splendore & luxu dies triginta tres integros, ut hominum memoria nuptiæ Regum majori agitatæ nullæ sint. Rediitque ex nuptiis illis Franciscus à Pontifice in tyrannum & Maxentium quendam ita efferatus, ut fideles Regni sui dirissimis suppliciis afficere cœperit. Tandem Clemens, ceu Epiphanes & Herodes alter viscerum. quæsitissimis doloribus diu excruciatus, die XXV. Sept. A. M. D. XXXIV. miserè expiravit; non sine gaudio communi aulicorum etiam. *Etsi enim*, verba Suavis *ad A.* M. D. XXXIV. refero, *quibusdam dotibus, naturali gravitate, parsimonia exemplari ac dissimulatione insigni multorum in se admirationem concitârat: ob avaritiam tamen, austeritatem & crudelitatem, quas semper exercuit, sed in morbo plus solito manifestavit, multò pluribus erat odiosus.* Certè mortem ejus tanto exceptam esse gaudio, quanto erat electio. Pallavicinus etiam *Hist. Concil. Trid. III.* 16.8. fatetur; addens, caruisse ipsum dotibus, quæ animos conciliant; beneficentia & humanitate eum caruisse, creditúmque caput Pontificatus, cujus revera solum dextera extiterit. *Neminem planè oderat*, ita de eo etiam Jovius *Hist. lib.* 32. scribit, *quum neminem adamaret, præterquam ab occultiore causa conciliatos. His certè unis adeò favit intemperanter, ut ad summos honores, aut ad summum autho-*

jus filio Henrico II. neptim Catharinam Mediceam, quartam Francorum furiam post dictam despondet)

& mors subsecuta.

De eo Suavis,

Pallavicini,

& Jovii testimonia.

thoritatis locum, stabilésque divitias nullo proveheret pudore; multorum verò constanter oblivisceretur, qui ab optimis literarum studiis, veteríque obsequio commendationem & præmia meruissent. Hos quidem blandè appellabat, ut imagine gratiæ detineret, sed occultè oderat tanquam creditores.

Pauli III. Papatus.

CLXV. Clemente fati clementia humanis rebus exempto P. Petrus Lossius Romanus, ex Furnesiorum familia, qui Pauli III. nomen sibi vendicavit, successit. De vita & moribus, parricidiis inprimis, proditionibus, sacrilegiis, veneficiis, incestibus & stupris ejus nefandis, peculiaris liber Italicè scriptus, qui Ochini nomen præfert, sed ab alio, cui Paulus ille propiùs innotuit, scriptus putatur, à Thuano, Sleidano aliisque allegatus, talia prodidit, ut insanire eum, qui alium Antichristum tum expectavit, oportuerit. Alibi recitata, & ab Adversario cætera protervo satis in *C. T. veritate inextincta*, ipsoque etiam præcentore ejus Pallavicino *Lib. III.* 17:5. leviter, nullísque rationibus solidis discussa, repetere heic non libet. Id quidem certum & à Panvinio etiam memoratum, illum quatuordecim Cardinalium electionibus septuaginta & unum in Purpuratorum Senatum adoptâsse, atque ea ratione immensam auri vim corrogâsse. Pecunias plerasque tum ad luxum & voluptates, quibus deditum eum supra modum fuisse facinora ejus loquuntur: tum ad Petrum Aloysium Parmæ & Placentiæ Ducem à se creatum, nothum suum, Sodomæ spurcissimo crimine infamem; & ex eodem notho, nec non Constantia itidem filia notha, progenitos nepotes Alexandrum Farnesium, & Guidonem Ascanium Sfortiam, (quorum illum quatuordecim, hunc sedecim annos natum Cardinales creavit;) exornandos impendit. Quam Pauli Simoniam ita Pallavicinus loco citato extenuat, ut asserat, eum, *qui ob hanc humanæ conditionis labem Pontifices vituperat, inesse Divinum quidpiam in Ponti-*

De eo testimonia libri Italici,

Simonia ejus à Pallavicino nequiter defensa.

Pontificatu fateri. Bellè ſcilicet, ceu ἄτοπον & abſurdum, *in Pontificatu Divinum quidpiam non ineſſe*, inferens; & Simoniam labem eſſe ne quidem vituperandam in Pontifice, ſtatuens.

C L X V I. Diſſidia in religione mota latiùs ſerpere cùm cerneret Paulus, anteceſſore ſuo aſtutior, ſtudium amicitiæ Cæſareæ ſingulare præ ſe tulit, quò faciliùs ipſum cum aliis Principibus ad arma in Proteſtantes capienda, ſanguinis Germanici ſitientiſſimus concitare poſſet; Et importuna quidem flagitatione ita concitavit denique, ut bellum diriſſimum in Germania exarſerit, in quo duo Principes præpotentes Euangelici acie inferiores in Cæſaris poteſtatem captivi conceſſerunt. Veruntamen ea rerum converſio facta eſt, ut dimiſſis Principibus captivis, ac religionis libertate Germanis conceſſa, Papalis amicitiæ fructus ſpe multò minores Cæſar ſenſerit, malueritque ſe, poſt impenſa Papæ ſervitia, Germanorum Principum amicitiam Pontificio fœderi præpoſuiſſe. Nam etſi minores in ipſum Pauli tardioréſque quàm aliorum Pontificum machinationes fuerunt: tamen factus tandem à Cæſare alienior, quòd is Parmam atque Placentiam poſt filium Aloyſium conjuratione ſublatum repoſcenti, negâſſet, eas ſe civitates in ditionis ac dignitatis Imperialis præjudicium alienare poſſe; vindictam agitans de tranſitu ad Gallicas partes conſilia ſuſcepit; perfecturus etiam, niſi prævertente morte ad plures abiiſſet.

Qualem ſe erga Cæſarem Paulus hic geſſerit.

C L X V I I. Concilii Generalis convocandi, & reformandæ Eccleſiæ ſtatim atque electus Papa eſt, ſtudium enixum præ ſe tulit. Delectis igitur ſive tribus, uti Suavis habet, ſive pluribus, uti Pallavicinus narrat Purpuratis, de reformanda Eccleſia conſultationem injungit: diplomate etiam exhibito, quo rerum capita tractanda exponebantur. Decretum tamen mox, ne vulgaretur diploma il-

Concilii celebrandi ſtudium teſtatur.

 lud,

lud, *quippe quod* (verba Pallavicini *lib. III.* 17:3. refero(*dum reformari mores jubebat, fatebatur in iis deformationem inesse, adeóque obtrectationes hæreticorum apud vulgus confirmasset.* Missis dein huc illuc Legatis, Petro Paulo Vergerio cum primis in Germaniam, consilium suum de Concilio celebrando aperit. Quod, à Protestantibus graves ob causas rejectum licet, ille prosequitur, diplomate edito, quo Mantuam Concilii locum designavit. Cùm vero id Ducis Mantuæ, uti quidem Papa tricabatur, culpa non succederet, suspicionis, quasi minùs vel Concilio vel Reformationi faveret, amoliendæ causa, diploma aliud de emendanda Curia Romana vulgavit, consiliique de ea maturè capiendi negotium quatuor Cardinalibus, puta Contareno, Theatino, Sadoleto & Reginaldo, nec non quinque Præsulibus dedit. Extat adhuc delegatorum illorum Cardinalium & Præsulum Consilium, sub hoc titulo: *Consilium delectorum Cardinalium & Præsulum aliorum de emendanda Ecclesia jussu Papæ Pauli III. conscriptum & exhibitum* A. M. D. XXXVIII. In consilio eo Romanæ Curiæ morbi & ulcera olidissima ingenuè deteguntur.

Concilium ejus jussu à Cardinalibus & Episcopis conscriptum de reformanda Curia Romana.

Ejus præcipua capita.

CLXVIII. Et initio quidem Cardinales laudato Paulo, ejúsque instituto, ab eodem sibi in mandatis datum narrant, *ut nullius aut commodi Papæ, aut cujuspiam alterius habita ratione ipsi significarent abusus illos, gravissimos videlicet morbos, quibus jam pridem Ecclesia Dei laboret, ac præsertim hæc Romana Curia, quibus effectum prope sit, ut paulatim ac sensim ingravescentibus pestiferis his morbis magnam hanc, quam videant, ruinam traxerit,* Addunt, ἀξιομνημόνευτα hæc: *Et quoniam Sanctitas tua, Spiritu Dei erudita, qui, ut inquit Augustinus, loquitur in cordibus nullo verborum strepitu, probè noverat, principium horum malorum inde fuisse, quòd nonnulli Pontifices tui Prædecessores prurientes auribus, ut inquit Apostolus Paulus, coacervaverunt sibi Magistros ad desideria sua, non ut ab eis discerent,* quod

quod facere deberent, sed ut eorum studio & calliditate inveniretur ratio, qua liceret id quod liberet: inde effectum est, præterquam quòd Principatum omnem sequitur adulatio, ut umbra corpus: difficilimúsque semper fuit aditus veritatis ad aures Principum, quòd confestim prodirent Doctores, qui docerent, Pontificem esse Dominum beneficiorum omnium; ac ideò cum Dominus jure vendat id quod suum est, necessariò sequi, in Pontificem non posse cadere Simoniam, ita quòd voluntas Pontificis, qualiscunque ea fuerit, sit regula qua ejus operationes & actiones dirigantur: ex quo procul dubio effici, ut quicquid libeat, liceat. Ex hoc fonte, Sancte Pater, tanquam ex equo Trojano irrupere in Ecclesiam Dei tot abusus, & tam gravissimi morbi, quibus nunc conspicimus eam ad desperationem ferè salutis laborare, vel manâsse harum rerum famam ad infideles usque; credat Sanctitas vestra scientibus, qui ob hanc præcipuè causam Christianam religionem derident adeò, ut per nos, per nos, inquimus, blasphemetur nomen Christi inter gentes. Tu verò Sanctissime Pater, vidisti, inde incipiendam esse medicationem, unde primùm ortus est morbus. Antea verò quàm abusus perstringerent, monent Pontificem, *ne putet sibi dispensare licere in legibus, nisi urgenti de causa & necessaria: neque licere Pontifici & Vicario Christi in usu potestatis clavium lucrum aliquod sibi comparare.* Post abusus plures, eósque gravissimos, in primis circa *ordinationem Clericorum, collationem beneficiorum Ecclesiasticorum, maximè Curatorum, expectativas, reservationes beneficiorum, absentiam Clericorum ab Ecclesiis suis, exemptiones à jurisdictione Ordinarii, multitudinem Ordinum Religiosorum, institutionem publicam in Gymnasiis, Gratias & dispensationes*, aliosque similes ad incudem revocant. Demum ad ipsum Romanum Episcopum & Romanam Ecclesiam in specie accedentes, inter alia scribunt: *In hac urbe meretrices ut matronæ incedùnt per urbem, seu mula vehuntur, quas assectantur de media die nobiles familiares Cardinalium, Clericíque. Nulla in urbe vidimus hanc corruptionem, præterquam in hac*

omnium

omnium exemplari. Habitant etiam insignes ædes. Consilium isthoc scriptum ad Cardinalium Senatum Pontifex retulit, ubi de eo dimicatio gravis inter Cardinalem Scombergium, Capuanum Archiepiscopum, & Johannem Petrum Caraffam, Cardinalem Theatinum suborta est; illo pertendente, temporum conditionem nullam ejus generis emendationem pati, & Lutheranos inde jactantiæ occasionem sumpturos, habituros scilicet Pontificios reos confitentes: hoc verò necessitatem reformationis ejusmodi irrefragabilem demonstrante. Cùm ita sententiis Cardinales variarent, Papa in aliud tempus consilium rejecit, & de toto negotio illo sacrum silentium suis injunxit. Emanavit nihilominus scriptum per Cardinalem Capuanum, qui ejus exemplar in Germaniam misit, conscio, uti rebantur multi, Pontifice, ut colligerent inde Germani reformationem Ecclesiæ sibi curæ cordíque esse.

In nervum tamen, dissidentibus in ejus examine Cardinalibus, non erumpit.

Jesuitæ exorti & à Paulo confirmati labantem causam Ecclesiæ Romanæ sustinent.

CLXIX. Liquet autem ex his Pauli III. & superiùs etiam memoratis Adriani consiliis, aliorûmque etiam, Rivii cumprimis; qui circa hæc tempora de abusibus Ecclesiasticis scripsit; confessione, Papistas magis ingenuos se ante Concilium Tridentinum præstitisse, neque vel morbos Ecclesiæ Romanæ planè dissimulâsse, vel Pontificis *impeccantiam*, detur venia Tertulliani verbo, mordicus propugnâsse. Sicut autem accidere crebrò videmus ut aciem inclinatam jam & labantem supervenientes integri restituant, & vi majore in hostem obvertantur: ita sub eodem Paulo Jesuitæ natales suos inauspicatos nacti, tempore scilicet novus & collectitius miles, paulatim verò factus usu veteranus, & ferè triarius, aliíque etiam, nihil fracti pugnarum priorum eventu, cunctatione conditionibúsque omnibus animosè excussis, & quæ molliores illi dederant, receptis, pugnam fortiter redintegrârunt, perfrictè negantes, Papam in fide, imò etiam, quod nuper addiderunt,

runt, in facto unquam errâsse, vel errare potuisse. Sicut igitur ante annos circiter quadringentos, cùm Pontificia Sedes à Waldensibus impeti graviter cœpisset, Papatum ruentem à Monachis Dominicanis recens exortis suffultum esse, supra observavimus: ita hoc tempore à Jesuitis ceu *Catholicæ fidei Principibus* (ita eos, appellat in Philippica Sylvanus Jesuita, mulos mulus) caput infelix orco proferentibus, Papatus idem gravissimè concussus, sustineri potissimùm cœpit. Eorum institutum primus Paulus III. edita V. Cal. Octob. A. M. D. XL. Bulla, quam Polyhistor Hospinianus *Historiæ Jesuitarum pag.* 250. 251. inseruit, & laudavit & approbavit, commemorans, *dilectos filios, Ignatium de Loyola, Petrum Fabrum, Jacobum Laynez, Franciscum Xavier &c. Spiritu S. ut piè credatur, afflatos, jamdudum è diversis mundi regionibus discedentes in unum convenisse, & Socios effectos, abdicatis hujus Seculi illecebris, vitam suam perpetuo Domini nostri Jesu Christi, atque suo & aliorum Successorum suorum Romanorum Pontificum servitio dedicâsse*, &c. Subjecta formula Regulæ Societatis, cujus initium est: *Quicunque in Societate nostra, quam Jesu* (Loyolæ scribere debuerant) *nomine insigniri cupimus, vult sub crucis vexillo* (egregium scilicet crucis vexillum, sub quo militantes mundi hujus potentia suffulti, carnis desideriis toti indulgent!) *Deo militare, & soli Domino atque Romano Pontifici ejus in terris Vicario servire* &c. declarat Paulus, *se præmissa omnia Apostolica authoritate ex certa scientia approbare, confirmare & benedicere: ac perpetuæ firmitatis munimine roborare; non obstantibus Generalis Concilii* (Lateranensis scilicet, quo novorum Ordinum institutio prohibita est) *& felicis recordationis Gregorii Papæ X. Prædecessoris sui, ac quibusvis aliis constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, cæterísque contrariis quibuscunque.* Ubi non sine Numine Papæ exciderunt verba, *se non obstantibus quibusvis constitutionibus & ordinationibus Apostolicis* Jesui-

tarum Ordinem laudare & approbare. Obstabant sanè *Ordinationes Apostolicæ* impiis moliminibus. Sed *non obstantibus* iis, adeóque neglectis, posthabitis, rejectis nefas Papa tentavit, dum nova munimenta ad manum succederent, quibus Sedes Pontificia insisteret. Nam peculiare esse huic Societati *tueri Apostolicam Sedem, Romanique Pontificis authoritatem*, ex Bulla Canonizationis Ignatii, Mutius Vitellesius comprobat. Talis omnino cùm fuerit novella illa & Atlantica Societas, non immeritò paulò post A. M. D. LIV. Sorbona à suprema Galliæ Curia de ea judicium suum promere jussa, illud satis στηλιτευτικὸν promsit, & sub finem omnia in pauca contrahens sic declaravit: *His omnibus atque aliis diligenter exploratis & examinatis & perpensis, hæc Societas videtur in negotio fidei periculosa, pacis Ecclesiasticæ perturbativa, Monasticæ religionis eversiva, & magis ad destructionem quàm ædificationem.*

De novello ordine eo judicium Sorbonæ.

Successu temporis ordo ille degenerat,

CLXX. Atque talis cùm fuerit in prima sui origine, authoritatem sacerrimæ professionis præferens licet Societas; multò magis etiam successu temporis, uti solent mali εἰς πλεῖον προκόπτειν ἀσεβείας *ad majorem in dies impietatem proficere* (2 Tim. II. 16.) in pejus ita degeneravit, ut malorum omnium sentina quædam hodie dici mereatur. Cujus rei testes domestici complures cordatíque in medium afferri possent, quorum non paucos recentiores Celeb. Hottingerus *Histor. Eccles. Tom.* V. *pag.* 495. &c. indigitat. Omnium instar esse potest Scriptor nuperus, paucis licet inter nostros notus, ex media Italia, gravissimus, Julius Clemens Placentinus, ex illustri Scotorum familia, qui scripto, & opera Francisci Solanguis Nobilis Cremensis Parisiis (ità frons libri habet, cùm Venetiis potiùs impressus sit) vulgato *de Potestate Pontificia in Societatem Jesu* libro, Societatis hujus morbos procedente tempore contractos fusè & eruditissimè detexit. Et parte quidem libri ejus lectu dignissimi

teste in peculiari scripto Julio Clemente Scoto.

gnissimi tertia *pag.* 108-149. proponit multa, *in quibus Religiosi Societatis Jesu derogârint Constitutionibus ab Ignatio conscriptis, aliisque Legibus in Congregationibus Generalibus editis.* Parte quarta *pag.* 149-195. exponit illa, *in quibus Societatis Jesu Religiosi à primævo Majorum suorum Spiritu, à Constitutionum Regularúmque observantia, & à religiosa perfectione defecerint.* Parte quinta *pag.* 195-235. ex ipsis Jesuitarum libris recenset causas, *propter quas deficere potuerit primigenius Spiritus in Societatis Jesu Religiosis.* Parte sexta *pag.* 235-364. declarat illa, *in quibus Religio Societatis Jesu præsenti Reformatione indigere possit.* Parte septima *pag.* 364-382. damna ab hac Societate à primævo Spiritu deficiente imminentia prosequitur.

CLXXI. Eodem Paulo Pontifice, uti etiam Masenio in *Anima historiarum* observatum; Capucinorum quoque Secta caput infelix extulit; incerto licet authore, quem alii *Bernhardinum Ochinum*: alii *Gotfridum Varaglium* Buscanum, Pedemontanum, qui etiam Ordinis Generalis electus, at post Euangelicam veritatem amplexus Taurini penult. Dec. A. M. D. LVII. ob constantem ejus professionem vivus combustus est; alii *Matthæum Bascium* Umbrum fuisse conjectant. Uti Jesuitæ doctrinæ profunditatem & prudentiam singularem: ita Capucini innocuam simplicitatem præ se tulerunt. Temperata igitur Jesuitarum serpentina prudentia, & Capucinorum simplicitate columbina egregiè suffulciri Papatum, & simpliciorum credulitati imponi posse, Paulus forte credidit. Sed detracta utrisque larva pridem est, & illorum perfidia, doli, sævitia; horum hypocrisis apertam in lucem prolata est.

Capucinorum ordo ab eodem Paulo confirmatus.

Jesuitæ & Capucini junctis viribus Romanam Ecclesiam ruentem sustinent.

CLXXII. Cùm non procederet Concilium Mantuæ indictum, Pontifex Novembri A. M. D. XXXVII. novo diplomate illud Vincentiam indicit, & propinquam hiemem causatus, ad Calendas usque Majas A. M. D. XXXVIII.

Concilium Tridentum indicitur.

tem-

tempus ejus extrahit. Cúmque ne ſic quidem negotium procederet, tandem Tridentum, vicinum Germaniæ oppidum deligitur. Eò cùm vocaſſet Paulus Bulla indictionis ad Idus Auguſti A. M. D. XLII. Pontificii conſilium probârunt: at improbârunt Proteſtantes, qui liberum Concilium, nec à Papa convocatum, nec in Urbe Papæ obnoxia celebrandum conſtanter flagitârunt. Neque tamen, intercedentibus variis, ejus initium ante diem XIII. Dec. A. M. D. XLV. quo prima Seſſio ſucceſſit, factum eſt. Et decem quidem primis Seſſionibus ſub Paulo III. habitis decreta fidei eſt Reformationis, variáque contra Euangelicos anathemata cuſa, alibi ad partes vocata, hiſtoríamque Seſſionum, Pontificis & Curiæ Romanæ πανεργίαν propalantem diſcuſſam, heic repetere nihil attinet.

Reformatio in eo Concilio ſuſcepta qualis fuerit.

CLXXIII. Reformatio certè in capite & membris Eccleſiæ ab univerſo orbe Chriſtiano deſiderata, & ab Adriano Pontifice etiam promiſſa fuerat. Fidei verò reformatio ſincera tantùm abeſt ut ſucceſſerit ulla, ut deformatio ejus major, & errorum deterimorum ſolennis confirmatio Eccleſiam Pontificiam inceſtaverit magis. Morum verò Reformatio vel nulla omnino, vel ludicra tota fuit. Omnium pæne malorum radicem in Papa & Curia Romana, & utriuſque tyrannide, ambitione, avaritia, luxu fixam non attingere, nedum tollere auſi Patres ſunt. Et ſi qua ſalutaria decreta Pontificem & Curiam obliquè ferientia cudi viſa ſunt, iis nervos ſuccidit omnes tum ſecutum *Seſſ.* XXV. 21. decretum, *ut in omnibus de morum Reformatione & Eccleſiaſtica diſciplina decretis ſalva ſemper Sedis Apoſtolicæ authoritas & ſit & eſſe intelligatur*: tum jus interpretandi & declarandi ſingula Concilii decreta. quod Synodo indulgente ſibi Papa reſervavit. quæ duo efficere poſſe, ut omnia Papæ & Curiæ noxia decreta in nihilum recidant, & ſenſim ſine ſenſu in antiquum cuncta ſtatum redigantur;

Pon-

Pontifici Concilium confirmare, eò quòd Sedi Pontificiæ nonnulla ejus decreta præjudicare viderentur, cunctanti, Cardinalis Amulius, & Epiſcopus Veſtanus ſuggeſſerunt.

CLXXIV. Unum addo, in Congregatione die XVIII. & XXII. Jan. A. M. D. XLVI. habita quæſitum anxiéque diſceptatum eſſe, à deciſione dogmatum fidei, an à reformatione morum & abuſuum capiendum ſit initium? Prius Pontificii, Cæſarei poſterius pertenderant. Et Pontificiorum quidem rationes Pallavicinus *Hiſt. C. T. lib. VI.* 7 : 2. 3. fusè ediſſerit. Operæ autem pretium puto, nonnulla ejuſdem Pallavicini verbis attexere, ex quibus liquere poſſit, quis circa reformationem abuſuum & morum Pontifici θυμὸς ἐν στήθει fuerit, quámque vehementer illi animus à ſeria reformatione abhorruerit. *Haud ipſis deerant*, inquit *num.* 2. *validiſſimæ duplicis generis rationes: aliæ ad populi captum, aliæ minùs in ſpeciem apertæ* &c. *Accedebat, hanc adeò efflagitatam emendationem tendere potiſſimùm in ritus ac Romanæ Curiæ tribunalia: nec prudentis eſſe conſilii, à Principe Regiam ſuam ſubdi correctioni ſubditorum. Cunctorum quidem ſententiam explorandam; paucorum conſilium petendum. Cæterùm illius eſſe familiæ ſuæ leges ferre, ne gens ſibi ſubjecta illius geſta accuſare conſueſcat, quem venerari debet; ac longè minùs eum dirigere, à quo eſt regenda. Eſſe homines plerunque acerbos chirurgos in alienis membris; parùm ab his intelligi, minúſque ipſis dolere vulneris acerbitatem. Epiſcopos, alios rerum imperitia, alios imprudenti religionis ſtudio, alios etiam privatæ rei commodo, deſiderio gratificandi Principi, in cujus ditione nati ſunt, ira atque invidia in ſupremum Principem, meditari ſeveriſſimas Aulæ Romanæ leges, quæ non tam corruptelas purgarent, quàm imminuerent ejuſdem potentiam, Majeſtatem, ad eum confluentium frequentiam, & quicquid habet præſtantiſſimi ſucci, quæ quaſi vitis myſtica in Chriſtianarum Eccleſiarum palmitibus vim & unitatem ſu-*

A Reformatione ſeria abhorruiſſe Pontifices,

ex Pallavicino probatur.

stentat ac fovet. Quid porro agendum, ubi Tridenti ea statuerentur? Num ignavè cedendum, ac plus detrimenti inferendum Petri solio, per Concilium à se adversus hæresin coactum, quàm ipsamet hæresis intulisset? An repugnandum, abrogandaque fides illi conventui, cujus in hæresin arma, nonnisi publica veneratio futura erant? Nonne Duci cum suo exercitu decertandum, ubi cum hoste congrediendum erat? turbæque Basileenses iterum excitandæ, eò certè in præsentia periculosiores, quò materia promptior erat ad incendium concipiendum hujusmodi favillarum injectu? Nec hic discrimen hæsurum. Etenim veritos forsitan Episcopos, ne decreta de Romana Curia in irritum caderent, tentaturos priùs judiciariam sibi potestatem stabilire, Basileensem planè cœtum imitantes, conaturósque statuere Concilii supra Pontificem excellentiam: quibus haud liceret Pontifici consentiri, dignitate & conscientia reluctantibus; quippe doctrinis perquam perniciosis, quæ non modò Pontificalem Sedem dejicerent sed universum Hierarchiæ ordinem perverterent, ac sub specioso libertatis colore, pacifici Regis Ecclesiam in perennis discordiæ campum converterent &c. Ad tam gravia arcenda pericula par esse, ut primo loco Synodus in doctrinis examinandis distineretur; interim verò ab ipso Pontifice pro dignitate ac prudentia leges esse sanciendas Aulæ Romanæ opportunas. Paulò inferiùs *num.* 8. fatetur idem, *invaluisse ad eam usque diem* (apud Patres ipsos Concilii) *persuasionem, ab hominibus Romanæ Aulæ addictis nihil æquè formidari ac leges, quibus ipsi reformarentur. Fidem & dogmata speciosa quædam esse vocabula, & fucum simulati studii religionis tuendæ.* Sequenti capite 8. num. 4. Pallavicinus ipse animi sui notionem implicatam hactenus his verbis explicat: *Existimo, cuicunque hominum, cui livoris tabes rationem non infecerit, satis esse, si repetat animo, ambitionis artem non esse, sedulo tueri supremam potestatem in Romano Pontifice divinitus constitutam, & Ecclesiæ incolumitati necessariam. Quòd si liceat hujusmodi solertiam vituperare, quoniam ea est dominanti jucunda; vituperandus etiam erit, quicunque cibo vitam sustentat, quia cibaria*

baria gustatui voluptatem afferant. Hæc scilicet mysteria Pontificiæ iniquitatis, Pontificem, ceu alterum in terris Numen ἀνυπεύθυνον omni justissimæ etiam censuræ hominum subducentis, & reformationem in capite, quam necessariam ipsemet Adrianus confessus fuerat, tanto ardore oppugnantis; adeóque verbo dicam, Romam ἀθεράπευτον insanabilem manifestè propalant. Si potestas suprema Divinitus in Pontifice omnino constituta esset, regulis tamen verbi Divini subjectus ejus usus & abusus Concilii examen neutiquam effugisset.

CLXXV. Non defuerunt equidem in Concilio etiam Theologi nonnulli παῤῥησιάζοντες, qui Romanæ Ecclesiæ ulcera & intestinos morbos masculè detegerent. Inter alios, Paulo Pontifice Cornelius Mussus, Episcopus Bitontinus, initio Concilii fassus est: *nulla esse turpitudinum monstra, sordium colluviem & pestem, quibus non fœdati essent populus & Sacerdos* &c. *Vtinam*, inquit, *non à religione ad superstitionem, à fide ad infidelitatem, à Christo ad Antichristum, quin à Deo ad Epicurum vel Pythagoram, velut prorsus inanimes declinâssent dicentes in corde impio & ore impudico, Non est Deus. Nec jam diu fuit pastor, qui requireret, quia omnes quæ sua sunt, quærebant, quæ Jesu Christi, ne unus quidem.* Bartholomæus quoque Caranza Oratione eodem in Concilio habita, sic Patres conscriptos allocutus: *Peregre abeunte Rege, juxta Parabolam Euangelicam, eos reliquit Vicarios suos; Episcopos domus suæ, Speculatores, Vigiles, Doctores, Custodes Civitatis suæ, Duces militiæ, Gubernatores Regni, Pastores gregis, Patronos familiæ, Sponsos Ecclesiæ. Vestri muneris erat vigilâsse super custodia hujus Civitatis. Vestrum erat juxta præscriptas à Christo leges Regnum hoc gubernâsse. Vestrum erat facere, ut juxta illas irreprehensibiliter viveret fidelis populus. Ad vos pertinebat Servâsse hanc Christi Sponsam Sanctam, impollutam, eisdemque ornatam ornamentis, quibus reliquit illam Christus. Fingite nunc, redire Christum, (redibit autem*

Cornelii Mussi Bitontini,

& Caranzæ Orationes in Concilio habitæ, ex quibus Ecclesiæ Romanæ corruptio asseritur.

autem citò) & requirere Sponsam suam, qualem reliquit vobis; quam, obsecro, illi restituetis? Num hanc ad hunc angulum orbis (Tridentum) contractam? Num hanc profana pompa, & adparatu Seculari superbientem? Num hanc, quæ Palatiorum magnificentia cum Principibus etiam decertat? Num omnium deliciarum corporalium copia affluentem? Hæccine est illa Civitas Sancta, mundi spiritu sejuncta? Hæccine est illa Dei Civitas Divinis gubernata legibus? Ipsissima. Heu quantum ab illa mutata? Hæccine est illa Civitas nova? Nunc universa in ea cum Ethnicis & barbaricis civitatibus video communia & antiqua. Antiqua in ea regnat avaritia, vetus dominatur ambitio, ad delicias & divitias adspirant & suspirant in ea cives universi. Heu, heu, quis hæc cogitare audeat? Hæccine est civitas illa perfecti decoris, & gaudium orbis universi? Hæccine est illa tota pulchra & decora? Num quid est, quò minùs illam possimus dicere totam deformem? Vbi sunt ornamenta tua, quibus parabaris Sponso tuo tradenda? Vbi sunt monilia tua, quibus ornabaris Christi Sponsa? Vbi fides illa, quæ etiam mortuos suscitat? Vbi charitas, ubi contemptus vitæ & rerum præsentium? Vbi ardor ille mortis & rerum cœlestium? Vbi sitis illa videndi Regnum Dei? Vbi amor paupertatis? Nunc omnes, ut olim dixit Jeremias, student avaritiæ, à minimo usque ad maximum, à Propheta usque ad Sacerdotem, cuncti faciunt dolum. Vbi olim regnabat castitas & innocentia, nunc regnat ambitio, luxuria, dominandi cupiditas & vanitas. Heu, heu, quis eam siccis contemplabitur oculis, quis hæc consideret sine lachrymis? O cives Jerusalem, ó cives hujus Regiæ & Sanctæ civitatis, quis hæc intelligens non commoveatur; quis, si Christianus est, hæc audiens non perhorrescat? Quis non miserebitur matris suæ? Ego cum Jeremia precabor: ó utinam caput meum aqua, & oculus meus fons lachrymæ, & plorabo interfectos filiæ populi mei. Plura ejusdem argumenti subjicit verbis planè patheticis, clauditque hunc in modum: *Aperuit Dominus os asinæ, ut moneret Prophetam Bileamum. Potuit Dominus os aperire hujus peccatoris, ut commoneret vos.*

vos. Mementote eorum, quæ dixi vobis. Testis eorum ero, quæ vobis hodie significavi, cùm pariter veniemus ante Dominum, quando inutilis erit conatus, & sera omnis pœnitentia. Extant hæc inter Orationes Concilii Tridentini à Jansenio primùm editas, & nuper etiam à Labbeo recognitas: Tacentibus hominibus, & hiscere non ausis, quis non asinæ Bileami à Deo apertum os intelligit?

CLXVI. Paulo IV. Idus Nov. A. M. D. XLIX. defuncto successit Julius III. Aretinus, antea Joh. Maria de Monte dictus, Cardinalis, & Pauli III. in Concilio Legatus princeps. Post longam Cardinalium in Conclavi disceptationem, cùm, teste in Musæo Historico Johanne Imperiali, ὁμοψήφως Papa jam electus esset Reginaldus Polus, eámque electionem promulgare nocte appetente inauspicatum duxissent iidem; nocte transacta & mutatis rationibus aureis Julius Papa subitò emersit. Vaticinium de eo futuro Papa, teste Rota Ægidii Minoritæ, ejusmodi circumferebatur: *Tertius Mons Sion vertetur in opprobrium, caro prævalebit, non erit quies.* Nempe Cardinalis de Monte Julius ante dictus est, qui Papa etiam per licita & illicita fœdatus, luxui & saginæ mancipatus, in Venerem ac libidinem projectus omnem est. *Novem montes* (ita declaratio vaticinii habet) *ac terni faciunt insigne domus de Monte, & multorum fuit sententia, Julium non omnia sua facta cum dignitate consensisse, retulisséque ad prudentiam & experientiam, quæ plenissimè in Cardinalatu primum apud ipsum obtinuerunt locum.* Impura se vita contaminâsse, veneri ac ventri dedisse, quásque Cardinalis nonnisi furtim voluptates sequebatur, Pontificem, etsi sexagesimum quintum annum implêsset, ultro complexum esse; abdicata rerum maximarum cura hilaritati & genio, conviviísque assiduis, etiam in villa agitatis, indulsisse; levibus & inanibus verbis suam aliquando Majestatem minuisse, in vita ejus Onuphrius & Pa-

Julii III. Papatus.

Ejus spurci mores

Papirius Massonus, & post utrumque Thuanus *Annal. lib. XV.* memorant. Soluti ad omnem licentiam animi hominem fuisse, hoc etiam argumento Thuanus *lib. VI. p.m.* 181. probat, quòd statim adepta dignitate galerum suum juveni cuidam, cui Innocentio nomen, (quem seu Bononiæ, uti Suavis, seu Placentiæ, uti Pallavicinus memorat, in deliciis habuit, at nefario amore inflammatus deperiit. de quo videnda Epistola Erasti apud Celeberrimum Hottingerum *Histor. Eccl. Tom. V. pag.* 571. &c. sub qua etiam impurissimi Johannis Casæ Archiepiscopi Beneventani de laude παιδεραστίας liber impune lucem salutavit) quique, quòd in familia Simiæ curam gereret, *Simiæ* etiam post adeptam dignitatem nomen retinuit, cognomine etiam suo (nam *il Cardinal de Monte* dictus est) atque insignibus attributis donavit; & querentibus Cardinalibus, quòd indignum hominem ad tantum fastigium evexisset, respondit: *Et vos quid tandem in me meritorum comperistis, quem christianæ Reip. principem constitueretis?* Addit Sleidanus, *Romæ famam fuisse, & libellis quoque perscriptum, à Jove Ganymedem foveri, licet deformem. Sed nec ipsum Pontificem hoc ad reliquos Cardinales dissimulare, & per jocum ferri aliquando commemorare, quàm sit lascivus.* Talia cùm de eo etiam Suavis narraverit, adeò in dubium non revocavit Pallavicinus, ut *lib. XI.* 7:4. historiam Innocentii hujus seu *primam Purpuram*, ceu *principia Pontificatus decolorantem* pluribus cum circumstantiis, ad favorem licet Julii detortis, tradiderit: & *lib. XIII.* 10:8. palam confessus sit, *pronum eum fuisse ad laxamenta: suum sanguinem deamavisse, variis purpuris inter consanguineos distributis: præ cæteris unum extra consanguinitatem amavisse evexisséque, nec antea, nec postea dignum, qui fuerit Innocentius de Monte: æstimatione tenui, nec majore benevolentia mortuum esse: quandam ipsius libertatem ac familiaritatem, quæ ipsi privatam gerenti personam amorem inter æquales conciliaverant,*

& prima purpura Innocentio, non sine gravi suspicione, donata;

verant, in excelso postea Principis gradu venerationem minuisse: ipsius vitia majora quidem quoad speciem fuisse quàm virtutes, sed non fortasse quoad pondus. Hæc de Julio mollissimè dicta quid sibi velint, perspicaciores intelligunt facilè. Neque hic præterire possum levitatis (*libertatem* vocat Pallavicinus) ejus specimen, quod in vita ejus MS. Bullingerus de ipso scriptum circumferri, his verbis prodidit: *Cum aliquando exutis vestibus, diploide & caligis tantùm indutus, in aula, quòd ferveret tempestas, obambularet, venerunt Cardinales duo, collocuturi cum ipso. Quos ipse ad exuendas vestes suas, & deambulandum secum urgebat, mox autem nudos interrogabat: Quid si in Campo Floræ, aut per plateas nudi sic deambularemus, quid oro populum existimatis de nobis judicaturum? Responderunt: Judicarent, nos esse nebulones, & conjicerent in nos rudera atque lapides. Excepit Pontifex: Ergo quòd non habemur pro nebulonibus, id acceptum ferre debemus nostris vestibus. Quantum igitur, ó fratres, debemus illis nostris vestibus?*

aliáque impietatis ejus argumenta.

CLXXVII. Talis Sardanapalus reformationem Ecclesiæ se meditari, restaurato, Cæsare urgente, & juramento, quod Cardinalibus recens electus fecerat, ita postulante; Tridentino Concilio, quod eo Cardinale adhuc Bononiæ elanguerat, ipsomet validissimè repugnante, ne unquam Tridentum revocaretur; simulavit. Extat Bulla indictionis, in qua inter alia se Concilium, Calendis Maji A. M. D. L I. resumendum, moderaturum profitetur, authoritatémque suam supra modum effert. Cúmque Cæsar, cui talia displicuerunt, metuenti scilicet, ne Protestantes conditionibus ejusmodi offensi, ad Concilium venire gravarentur, Bullam mitigari expetiisset, Oratórque Cæsaris verborum comitatem & blanditias, quibus Protestantes ad Concilium pellici, pellecti demum faciliùs instrui possint; suasisset: respondit Papa; *Nolle se dimicare cum hoste, tanquam cum fele caveæ incluso. Quod Christus docuit,*

Sardanapalus talis Concilium Tridenti restaurat.

ſemper prædicandum & inculcandum eſſe, nempe Majeſtatem Divinam vicarium ſuum caput Eccleſiæ, & lucernam mundi conſtituiſſe; atque eam veritatem doceri oportere tempeſtivè & intempeſtivè. Ita Seſſio XI. Concilii, quæ ſub Julio prima fuit, Calendis Maji A. M. D. LI. ſucceſſit. Interea bello Parmenſi Gallum inter & Pontificem æſtuante, Galliæ Epiſcopis, ne Concilium frequentarent, à Rege Henrico II. injunctum fuerat. Rege ipſo contra Concilium proteſtante. Proceſſere nihilominus ſub Julio Seſſiones aliquot, & decreta de Sacramento Euchariſtiæ & extremæ unctionis cuſa ſunt, talia, qualia à cœtu illo expectari poterant. Sed & Electoris Saxoniæ Mauritii Legati in Concilio appulerunt, poſtulantes à Cæſare, *ut ſibi æquè ac Theologis Saxonicis, aliiſque Proteſtantibus, ad Concilium venire paratis, eadem fide, qua in Concilio Baſileenſi Bohemis factum, caveatur idonèe, anteacta retractentur, Papa Concilio ſe ſubmittat, Epiſcopis juramentum remittatur, & ſuffragari ipſis quoque Proteſtantibus liceat.* Conditiones haud iniquas cùm deteſtarentur Pontificii, aliáque intercederent, Concilium prorogari ad biennium uſque placuit. Sed prorogatum manſit integros annos decem, ad XVIII. Jan. A. M. D. LXII. uſque.

Proteſtante contra illud Gallo.

Prorogatio ejus ad biennium uſque decreta, decennium integrum durat.

Converſis in Germania rerum vicibus,

CLXXVIII. In Germania interim, in qua Carolus extinguendæ veritati intentus, hactenus victricia arma circumtulit, mirè converſa rerum facies eſt. Fatigata enim nimium Principum Proteſtantium patientia, Mauritius Saxoniæ Elector, cui etiam Albertus Brandenburgicus & Duces Megalopolitani ſuppetias tulere. A. M. D. LII. in Cæſarem, cui etiam Gallus graviter imminebat, movens, Auguſtam capit, & ſuperatis Alpium Rhæticarum jugis, captáque Ehrenberga arce, tantum Carolo metum incutit, ut noctu, accenſis funalibus, unâ cum fratre Ferdinando Oenipontem relinqueret, & ſe Villacum verſus in Carniolam reciperet. In diplomate, quo cauſæ illati Cæſari

belli

belli exponebantur, religio adversariorum artibus, & contra fidem datam, convulsa in dies: per dissidium religionis extractum strata ad dominationem iniquam via: Hassiæ Landgravii captivitas violenta: Germanicæ libertatis oppressio tyrannica: Monarchiæ universalis machinatio, allegabantur. Rebus Protestantium sic satis prospere fluentibus die xx. Jul. A. M. D. LII. Passavii, Ferdinandi Regis cui sapienter visum præcipitem publicæ calamitatis, obvia cuncta obtrituræ rotam, salutari Pacificationis edicto quasi sufflaminandam esse; interventu, Pax Religiosa toti orbi Christiano saluberrima sancita, & A. M. D. LV. etiam Augustæ, frequentissimis & augustissimis Comitiis, firmata est. Quæ quidem Pax Religiosa non iccirco rata minùs & valida censeri debet, quòd, uti osores Pacis Jesuitæ, aliíque vociferari solent, vi & metu extorta sit, atque insuper Pontificis consensu destituta, imò à Paulo IV. apertè rejecta, & damnata sit. Etsi enim, cùm pax primùm Passavii sanciretur, conflictus aliqui & velitationes, & occupatio castri Ehrenbergæ, Augustæ & Oeniponti antecesserint; nondum tamen totis viribus aut castris pugnatum erat, ut altera pars vicisse, altera victa esse dici potuerit. Atque adeo rebus utrinque integris in Pacificationem illam consensum ultro; eademque sequentium item Imperatorum consensu firmata est. Imò si vel maximè pars alterutra succubuisset, & ad indignas duràsque conditiones adacta fuisset, indignitas tamen rerum sponsionis vinculum non levat. Neque etiam consensus Pontificis requirebatur, cùm Imperator nec ita puer fuerit, ut promiserit, quæ promittere sibi non licere nôsse debuerit: vel ita servus, ut mitræ mancipato diademate, necesse habuerit à Dictatoris illius Ecclesiastici nutu superciliòque per omnia pendere. Resolvitur enim vis Principatus, cuncta vocando ad Papam: nec quisquam Princeps est alio imperante.

Passavii & mox etiam Augustæ libertas religionis sancitur. Frustra ringente Pontifice, aliisque vi extortam caussantibus.

 CLXXIX. Ma-

Anglia ad Papatum relapsa

CLXXIX. Majorem Julius voluptatem ex turbis Anglicanis, quæ Eduardi VI. Religiosissimi & indubitatæ ac summæ spei Principis mortem, quam is præmaturam A. M. D. LIII. Julii die VI. oppetiit, consecutæ sunt, cepit. Nam & Johannam Suffolciam declaratam hæredem Regni, virtutis & eruditionis incomparabile speculum, ac orthodoxiæ etiam addictissimam, capite plexam: & Mariam sævire igni & ferro in eos, qui Euangelium amplexi fuerant, ac matrimonio insuper cum Philippo Hispanorum Rege coaluisse, lætus, si quid aliud, inaudiit. Miserat autem in Angliam Cardinalem Reginaldum Polum, qui Rege Philippo atque Maria præsente Anglos ad obedientiam Papæ hortatus, morigeris absolutionem promisit. Ordines Angliæ conditiones ejus impias amplexi mox Euangelium ejurârunt.. Ingens inde Romæ lætitia, accensi ignes, institutæ ad Templa supplicationes, indulgentiæ largissimæ tributæ sunt. Eóque insaniæ Julius pervenit, ut in perpetuam rei memoriam excudi curaverit monetam, cujus altera pars ejus imaginem tricorniferam ostentavit, altera inscriptionem ejusmodi habuit: *Gens & Regnum, quod non servierit tibi, peribit.* Sibi stolidè vendicans, quod Christo Esaias. Sed diuturnum & stabile gaudium neutiquam fuit. Nam & sterile fuit Mariæ matrimonium cum Philippo: & Maria à spe bona omni deserta, & ex mœrore die XVII. Nov. M. D. LVIII. mortua (comitante eam Cardinale Polo post sedecim horas) locum cessit sorori Elisabethæ, quæ Pontifici servire dedignata, Christóque soli sacramento dicens, blasphemam Julii inscriptionem damnavit.

ingens gaudium Papæ

sed non diuturnum, affert.

Marcelli II. Papatus.

CLXXX. Julio A. M. D. LV. X. Cal. Martii defuncto Marcellus Cervinus Thuscus, antehac in Concilio Tridentino Legatus Pontificius, successit, noménque suum retinens, Marcellus II. dictus est. Scenicus licet dieculalarum

rum aliquot Papa (dies enim XXI. duntaxat & aliquot horas vixit) putatur tamen reformationem quampiam Romanæ Curiæ molitus. Quam non processuram fuisse, utpote viribus ejus superiorem, meritò Pallavicinus auguratur. Et forte hæc ipsa causa est, quòd difficilem esse salutem Pontificum Romanorum, Marcellus ingeminavit. Testis quippe in ejus vita est Onuphrius, Marcellum jam Pontificem pro mensa subitò conticescentem, sibi recitari jussisse verba Pontificis Adriani sequentia: *Romano Pontifice nemo est miserabilior; conditione ejus nulla miserior. Totius enim vitæ ejus lætitia & felicitas est amaritudo. Cathedra Romani Pontificis est spinosa, iter undique consertum aculeis, pondus tantæ molis, ut robustissimos premat & confringat humeros.* Quibus verbis recitatis, manu mensam percutientem eum dixisse: *Non video, quomodo qui locum hunc altissimum tenent, possint salvari.* Tales scilicet, quorum conclamata æterna salus est, Christus suos in Ecclesia adversus Sathanam & mundum militante vicarios esse voluit, jussit!

Salutem Pontificum is pro conclamata habet.

CLXXXI. De Paulo IV. Mediolanensi, ante dicto Johanne Petro Caraffa, Marcelli successore, sic Johannis Abbatis oraculum præsagiverat: *Intrabit velut Draco, sedebit velut alter Leo, immitis in populo.* Qualem is se gesserit adversus supremos mundi Principes, Pontificios etiam, historiæ commemorant. Cardinalis adhuc, malevolentia suffusus in Carolum V. Cæsarem, Paulo III. occupandi Regni Neapolitani suasor extiterat. Papa verò creatus, nactus majorem nocendi occasionem, conditum adversus Cæsarem odium promere, ejusque partibus addictos, incredibili rabie persequi cœpit. Vix enim conscensa sede, magnos etiam ordinis Ecclesiastici viros, quos Cæsari favere suspicabatur, in carceres conjicit: quorundam bona publicat: ministros ac nuntios Cæsareos, quotquot potest, intercipit: proscriptos è Regno Neapolitano, in

Ei Paulus IV. succedit.

De eo oraculum malè præsagiens impletur.

Draconicus ejus adversus Cæsares Carolum &

odium

odium Caroli receptos, officiis publicis præficit: inducias inter Cæsarem & Gallum in Belgio pactas nefariè turbat: denique ne quid ad malevolentiam reliqui faciat, Philippo filio, cui Pater, Imperio abdicato, Regnorum omnium administrationem commiserat, Siciliæ Neapolísque Regna beneficiario titulo Ecclesiæ Romanæ obnoxia, conferre renuit. Unde tam horrida támque funesta bella exorta fuere, ut potentissimorum Regum viribus inter se hostiliter commissis, Italia Galliaque bello Pontificio implicita, sanguine suorum maduerit. Imperio ad fratrem Caroli Ferdinandum translato, cùm hic pro sua erga Sedem Pontificiam observantia Paulum Pontificem de Imperii administratione suscepta certiorem reddere statuisset, cum significatione voluntatis, de diademate Imperiali prima quaque occasione, petendo recipiendóque: Paulus idem tam improba malevolentia, elatáque protervia, observantiæ Cæsareæ respondit, ut se Petri, magistratum tanquam ordinationem Divinam, debito honore cultúque prosecuti, suffragatorem; vel hominem ad mutua benevolentiæ ac humanitatis officia propensum, hac quidem in re minimè demonstrârit. Ut enim Neronis potiùs quàm Petri se successorem ostenderet, quemadmodum olim Tiridatem Parthorum Regem, (ut Taciti verbis *Annal. XV.* 29. id exprimam) *oportuit apud effigiem Cæsaris, insigne Regium ponere, nec nisi manu Neronis resumere:* sic à Ferdinando novus iste Nero impudentissimè postulare ausus fuit, *mitteret*, (verba Thuani *Histor. lib. XXI.* refero) *procuratorem, per quem, priùs acta pœnitentia, cessioni fratris, ab Electoribus approbatæ renuntiaret: rem omnem Pontificis arbitrio permitteret, qui inaugurationem, quamvis ritè non factam plena potestate confirmet. Carolum enim apud nullum, nisi se Pontificem, Cæsaream dignitatem ejerare; nec Ferdinandum eam citra suum Vicarii Christi consensum, cui claves cælestis ac terreni* (grandia loquitur Sullaturiens

Ferdinandum animus.

riens ille. Nam ut de cœlesti imperio nihil dicam, ubi *terreni imperii* claves Christus Pontifici tribuit?) *imperii creditæ sint, accipere potuisse.* Cúmque tres menses Romæ Legatum Cæsareum Husmannum detinuisset, ne quidem in conspectum ipsum admittere dignatus, ineptissimis interim de Papæ potestate, Ferdinandique persona (quem, teste etiam nuper Masenio, *inconsulta Sede Romana in Comitiis colloquiisque multa de Religione tractâsse, Pacem Papæ iniquissimam Germanis Passavii indulsisse, utriusque speciei usum Austriis permittere, Filium Maximilianum pœne in consortio & familiaritate hæreticorum educâsse*, inexpiabili crimini dabat) per Cardinales examinatis: postquam etiam Philippi Hispaniarum Regis, causam Ferdinandi patrui per Oratores obnixè commendantis preces esset aspernatus; tandem ipsum re infecta dimisit, quòd diceret, ampliùs ea de re deliberandum esse. Quæ deliberatio non aliud quàm deliberata elusio fuit, qua confirmationem Imperatoris splendidissimis ejus titulis efficere conatus, eousque protelavit, donec ipse è vita excederet.

CLXXXII. Talem se Paulus erga Principes summos gessit. ut *Draconis* & *Leonis* fidem vaticinio abundè fecerit. Neque Ecclesiæ mitiùs consuluit. Cardinalis quidem adhuc nomine Joh. Petri Cardinalis Theatini, inter alios etiam faber fuit illius de reformanda Ecclesia Consilii, quod Paulo III. perhibitum suprà memoravimus. Tum equidem libero ore profitebatur *Papas ad sua desideria coacervare sibi Magistros auribus prurientes, per Cardinales & Episcopos Christi nomen inter gentes blasphemari, clavium potestate emungi pecunias, improbos ordinari, Simoniacas nundinationes exerceri, ambitione & avaritia æstuare Prælatos, in Monasteriis horrenda flagitia committi* & si quid aliud. An verò Pontifici creato Romanæ Curiæ & Ecclesiæ universæ emendatio curæ seriò fuit? Non liquebat equidem. Etsi enim curam

Studium reformandæ Curiæ Romanæ simulans,

ejus rei nonnullam simulâsset, instituta mense Januario A. M. D. LVI. Congregatione ex viginti quatuor Cardinalibus & quadraginta quinque Præsulibus constante; atque in ea argumentum de Simonia ventilari curâsset; non tamen tantùm res in nervum erupit nunquam, sed etiam negotium referri ad Concilium generale, cujus solius mentio bilem ei in nares concivit, prohibuit. Profitebatur palam, nunquam se probâsse, quòd Concilium indictum sit Tridentum, apud Cardinalem Bellajum affirmans, uti Suavis *lib. V. ad A.* M. D. LVI. loquitur; *magnæ fuisse væcordiæ, sexaginta Episcopos, neque eos maximi nominis, & quadraginta doctores, non omnes de meliore nota, ad montes ablegâsse, sicuti jam bis factum esset: simul credere, Ecclesiæ doctrinam & disciplinam ab his rectiùs ad rationis normam designari posse, quàm ab ipso Christi Vicario, cui adminiculantur tum Collegium omnium Cardinalium, tum Præsules ac Doctores, quotquot sunt Romæ, eruditione cæteris per Europam superiores, & numero plures, quàm qui omni opera ac studio Tridentum adduci poterant.* Quæ à Suavi ita dicta, à Pallavicino revocata in dubium non reperio. Et vera eum scripsisse, res ipsa loquitur, cùm superstite Paulo Concilium Generale restauratum nunquam fuerit.

palam Concilium detestatur.

CLXXXIII. Maluit nimirum Paulus, ceu *Draco* & *Leo* in oraculo designatus, cum iis, qui Romanæ Sedi morem gerere dedignarentur, vi quàm jure decernere. Testis est ejus Bulla *de hæreticorum, schismaticorum & fautorum eorundem pœnis*, Romæ x. Cal. Martii A. M. D. LVIII. edita, & Septimi Decretalium *lib V. tit. III. cap.* 9. inserta. In ea præfatus, *posse etiam Romanum Pontificem, qui Dei & Domini nostri Jesu Christi vices gerit in terris, & super gentes & Regna plenitudinem obtinet potestatis, omnésque judicat, à nemine in hoc Seculo judicandus, si deprehendatur à fide devius, redargui*, mox *omnes & singulas excommunicationis, suspensionis & interdicti ac privationis, & quasvis alias sententias, censuras & pœnas, à quibusvis*

Juxta oraculum Draconem & Leonem se gerit, edita Bulla de puniendis hæreticis,

busvis Romanis Pontificibus Prædecessoribus suis, aut pro tali habitis, etiam per eorum literas extravagantes, seu sacris Concilis ab Ecclesia Dei receptis, vel Sanctorum Patrum decretis & statutis, aut sacris canonibus & constitutionibus Apostolicis contra hæreticos aut Schismaticos quomodolibet latas aut promulgatas, Apostolica authoritate se approbare & innovare, ac perpetuò observari velle scribit, adversus omnes scilicet hæreseos convictos, *cujuscunque*, inquit, *status, gradus, ordinis, conditionis & praeminentiæ existant, etiamsi Episcopali, Patriarchali, Primatiali, aut majori dignitate Ecclesiastica, seu Cardinalatus honore, & Apostolicæ Sedis ubivis locorum, tam perpetuæ, quàm temporalis Legationis munere; vel mundana, etiam Comitati, Baronali, Marchionali, Ducali, Regali & Imperiali authoritate seu excellentia præfulgeant. Eorum quemlibet sententias, censuras & pœnas prædictas incurrere volumus atque decernimus.* Omnes illos porro, adeoque etiam Reges & Imperatores hæreticos vel schismaticos, ultra censuras & pœnas prædictas, declarat dignitatibus omnibus, etiam *Regnis & Imperiis, in totum & perpetuum privatos, & ad illa de cætero inhabiles & incapaces. Quinimò*, addit, *Seculares* (puta etiam Reges & Imperatores) *relinquantur arbitrio potestatis animadversione debita puniendi, nisi apparentibus in eis veræ pœnitentiæ indiciis, & pœnitentiæ condignæ fructibus, ex ipsius Sedis benignitate & clementia, in aliquo Monasterio, aut alio Regulari loco, ad peragendam perpetuam in pane doloris & aqua mæstitiæ pœnitentiam retrudendi, omni humanitatis solatio destituti. Regna, Ducatus, feuda, dominia & bona hujusmodi publicentur, & publicata sint efficiantúrque juris & proprietatis eorum, qui illa primo occupaverint, si in sinceritate fidei & unitate Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ac sub nostra & Successorum Pontificum Romanorum canonicè intrantium obedientia fuerint.* Quid quæso Draconica & Leonina hac Bulla horrendum magis: quid ad convellenda inani quovis prætextu læsi Pontificis, imperia, & ima summis miscenda idoneum

etiam Regia & Imperiali dignitate fulgentibus.

instituto tribunali Inquisitionis.

magis? Testis insuper violentiæ Papalis est bos ille Phalaridis, Tribunal Inquisitionis, verè Draconicum, ab eodem Romæ erectum cujus etiam erigendi pridem Cardinalis adhuc author Paulo III. extiterat. Moribundus etiam *Sanctæ Inquisitionis officium, quod sanctissimum appellabat, & quo uno niti affirmabat Apostolicæ Sedis authoritatem, Cardinalibus commendavit*, inquit in vita ejus Onuphrius. Æterna laude dignum isthoc Pauli opus, cui Italia servatam fidei integritatem acceptam referre debeat, etiam Pallavicinus *Hist. Concil. Trid. lib. XIV.* 9: 5. scribit. Idem turbas ob eam rem mortem Pauli comitatas & consecutas, incensum à populo furente Inquisitionis carcerem, destructa Caraffarum insignia, aliáque ejusmodi, quæ parciùs Suavis Polanus & Thuanus recensent, copiosissimè perstringit. ut satis vel ex iis colliquescat, quàm impatiente rigidóque cervice homines Romani immane isthoc jugum, & sanguinariam quandam per Syllogismos ex aquæ, ignis & laquei terminis confectos, disputandi rationem, tortoribúsque carnificibúsque magis, quàm Doctoribus Pontificibúsque convenientem, tulerint. Testis quoque est Index librorum Prohibitorum, jussu ejus Romæ ab Inquisitoribus compositus, & A. M. D. LIX. typis impressus, de quo pluscula alibi dicta hic non repetimus. Saltem inde constat, Paulo id unum curæ cordíque fuisse, ut omne veritatis lumen animis hominum excuteret, eósque ad brutam & sedentariam assentiendi oraculis suis, Papali Majestati amplificandæ unicè intentis, (nam *amplitudinem omnem sacrosanctæ suæ potestatis habuisse eum pro mensura sapienter eam exercendi*, etiam Pallavicinus *loc. cit.* fatetur) necessitatem compelleret. Ne eadem ratione Pontifices Papatum stabilivisse, qua Turcæ Muhammedismum stabiliverunt, dubitari ullatenus possit.

& conscripto Indice librorum prohibitorum:

adeóque more Turcico Papatum promovens.

Pii IV. Papatus.

CLXXXIV. Paulo publica lœtitia omnium defuncto

cto, Johannes Angelus de Medicis, Mediolanensis, Pii IV. nomen sibi arrogans, successit. Fuisse eum *ingenio vivacem, mente sagacem, verbis & scommatibus acutum, cibi viníque avidum, in voluptates pronum, occulte invidum, ad audiendum impatientem & difficilem, dominandi cupidum, vafrum, timidum, cujuslibet rei simulatorem & dissimulatorem, pecuniæ cupidum, amicitias non ex re, sed ex commodo æstimantem*, Onuphrius Panvinius non dissimulavit. Confirmationem electionis Ferdinando Imperatori à prædecessore Paulo IV. superbissimè, uti suprà diximus, negatam, ipse quidem ultro obtulit. Sed eam Cæsar animo excelso respuit, non modò, quia, uti Seneca *de Benefic. lib. II.* 1. loquitur; *ingratum est beneficium, quod diu inter manus dantis hæsit: quod quis ægrè dimittere visus est, & sic tanquam sibi præriperet*: verùm etiam, quòd eo facilè se carere posse putaret, exemplo Henrici Aucupis & Rodolphi Habspurgici, imo inde ab Augusto Augustorum omnium usque ad Carolum M. quos solus ille, per quem Reges regnant, & potentes justa decernunt, consecravit. Conatus tamen idem Pius est Florentinorum Principem creare Regem: creassétque nisi intercessisset Maximilianus, his non incongruè verbis usus: *Non habet Italia Regem nisi Cæsarem.*

Ferdinandi Confirmationem frustra offert.

CLXXXV. Concilium Tridentinum denuo Pius aperuit, non quòd veræ Reformationis studio & amore flagraret, sed tum quia metuebat, ne in Gallia Nationale Concilium coiret: tum quia querelam publicam percrebescere audivit, quòd ob Concilium interruptum religio passim mutetur, & Scoti libertatem religionis, sancito cum Anglis adversus Reginam suam fœdere, sibi vindicaverint: tum denique quia suspectam habuit Maximiliani Regis Bohemiæ cum Protestantibus amicitiam, eousque progressam, ut Papa quiritaretur, *habere se filium hæreticorum fautorem.* Novo autem exemplo quinque Legatos

Concilium Tridentinum postliminio revocans, ad finem perducit.

tos Concilio præfecit, & Italis ut magna frequentia Concilium viſerent, quamvis haud alii quàm Hiſpani adfuturi crederentur, mandavit. Muniturus ſe ea ratione, ne Pontificia poteſtas, cui ab omnibus Tranſalpinis inſidias ſtrui, ipſemet faſſus eſt, ullum in periculum adduci poſſet. Sed & dicis gratia Euangelicos invitavit. Quorum plerique ejus literas aperire dignati non ſunt, invitationem utpote ab illegitima poteſtate profectam reſpuerunt omnes. Seſſiones eo Pontifice habitæ ſunt novem, & in iis decreta de ſacrificio Miſſæ, Ordine, matrimonio, aliaque etiam reformationem morum concernentia edita ſunt. De quibus in loco dicto plura non repetimus.

Ferdinandi Imperatoris de Concilio querelæ;

CLXXXVI. Durante adhuc Concilio Ferdinandus ad Pium Papam literas dedit, quibus graviter queſtus eſt, *quòd Concilium non eo modo ac ordine procedat, quo pii vellent, & afflictus rei Chriſtianæ ſtatus expoſceret: quòd ſegniter negotia tractentur: quòd Patres contentionibus & diſſidiis diſtrahantur: quòd Concilio ſalva & integra non ſit libertas.* aliáque ejuſmodi. Miſit etiam ad Concilium volumen poſtulatorum, cujuſmodi erant, *ut Pontifex ſeipſum & Curiam Romanam reformari benignè patiatur; ut numerus Cardinalium reducatur: ut provideatur, ne fiant ampliùs diſpenſationes ſcandaloſæ: ut revocentur exemptiones paſſim contra communia jura conceſſæ: ut tollatur prorſus beneficiorum pluralitas: ut Epiſcopi omnino ad reſidentiam cogantur: ut communio ſub utraque ſpecie decernatur, in uſu carnis & jejuniis de priſtino rigore aliquid remittatur, conjugium Sacerdotum Nationibus quibuſdam indulgeatur.* Eſtant tum literæ, tum Articuli apud Goldaſtum, ſecunda Conſtitutionum Imperialium parte. At Legatos Tridenti ſcripto eo Ferdinandi vehementer eſſe commotos, eò quòd profectum ſit ab eorum arte, *qui omnem impendebant operam ad elevandam Synodi ac Præſidum dignitatem, ſplendorémque Pontificatus minuendum*, ac proinde ne quidem Conventui traden-

& Gallorum adversus illud protestatio.

dendum, *sed tantisper suspendendum, dum ipsi per officia Nuntii Ferdinandum ab eo officio dimoverent*, judicasse; Pallavicinus *Hist. Concil. Trid. lib. XVII.* 1: 6. commemorat. Similes articulos à Galliæ Rege ad Concilium missos idem Goldastus parte tertia narrat, addita ejusdem adversus Concilium Protestatione solenni, in qua inter alia sic Galli loquuntur: *Eramus nos Galli esurientes & famelici, petentes à Beatissimo Papa, veluti Patre communi, Panem, non equidem naturalem, cujus non indiget Gallia, Regio feracissima, sed illum Divinum Angelorum Supersubstantialem, cujus in toto ferè orbe Christiano tanta primùm fuit caritas, deinde nunc etiam inopia, ut vix unquam post Christum natum major. Ille verò non quidem Panem, quem petebamus, dedit, sed scorpium, cujus cauda unico ictu simul duos potentissimos Reges, Ecclesiam Gallicanam, & Theologorum Parisiensium doctrinam feriret.* Post alia adversus Papam Pium στηλιτευτικῶς dicta, sic iidem Patres etiam Concilii alloquuntur: *Quid vobis judicandum proponitur, aut à vobis judicatum publicatur, quod non priùs Roma missum, & Pio quarto placuerit?* Concludunt: *Pii quarti imperium detrectamus, quæcunque sint ejus judicia & sententiæ, rejicimus, respuimus & contemnimus.* Rursúmque sic Patres Concilii alloquuntur: *Cum nihil à vobis, sed omnia magis Romæ quàm Tridenti agantur, & quæ hic publicantur, magis Pii quarti placita, quàm Concilii Tridentini decreta jure existimentur; denuntiamus & protestamur, quæcunque in hoc conventu, hoc est, solius Pii quarti nutu & voluntate decernuntur & publicantur, ea neque Regem Christianissimum probaturum, neque Ecclesiam Gallicam pro decreto Concilii Oecumenici habituram.* Bruta porro hæc fulmina non fuisse, rebus ipsis & experiundo innotuit, quando Gallia, obnitente Clero licet, & cum exceptione quadam in publicis etiam Comitiis Concilii confirmationem urgente, ad agnoscendam ejus authoritatem adduci hactenus non potuit. Cujus rei causas apud Thuanum, & post

illum

illum etiam Petrum de Marco *de Concord. Sacerd. & Imperii lib. II.* 17. aliosqué legere est.

Anathematismi Concilii quales?

CLXXXVII. Finem habuit Concilium die III. Dec. A. M. D. LXIII. quo Patres anathema dixerunt *cunctis hæreticis*, indiscretè, non disertè his vel illis planè quod in Concilio etiam Archiepiscopus Hydruntinus monuit, contra consuetudinem veterum Conciliorum, in quibus anathema dici suevit non hæreticis in genere, sed definitè iis, qui doctrinam Concilii decretis repugnantem pertinaciter foverent, ejúsque authores vel sectarii etiam extitissent. Sed vellicaverat aurem Patribus Cardinalis Lotharingus, caussatus scilicet, *hæreticorum capita esse Reginam Angliæ, Reginam Navarræ, Principem Condeum, Electorem Palatinum, Saxoniæ, &c. Hos nominandos, siquidem hæreticos nominatim exprimere placeat. Atque id turbis occasionèm præbiturum.* Agnoscimus certè Divinam Providentiam, qua refrenati homines illi nominatim nobis anathema dicere non sustinuerunt. Quanquam verendum non erat, ne excommunicati ipsi à Deo excommunicare alios, & prostrati jam verbi Divini gladio, dejicere eos, qui postraverunt, possent.

Recipitur Concilium & promulgatur à Pontificiis non omnibus.

CLXXXVIII. Solicitè equidem Pallavicinus *Hist. Concil. Trid. lib. XXIV. cap. II.* 2. &c. requirit eos, qui Concilii authoritatem agnoscentes, solenniter illud receperunt, & in ditionibus suis promulgari curàrunt. Nominat autem laudátque eo nomine Venetos, Philippum Hispaniæ Regem, Provincias Austriacæ familiæ hæreditarias, Poloniam, ubi in Comitiis Commendoni opera exceptum illud narrat. Potuisset Cantones quosdam Helvetios adjungere, si instrumentum fœderis Pium inter & illos initi, hunc ferè in finem *ut Sanctiones piæ Sacrosancti Oecuminici Concilii Tridentini ad effectum* (NB) *tandem producantur*, ei innotuisset. Saltem plures, ne Pontificios quidem, nominare potuit.

Certè

Certè nec Ferdinandus Imperator, nec vel Gallia, vel Germania, vel Hungaria, vel Bohemia, vel Lusitania, vel Hibernia, quæ Pontificiarum partium sunt, Concilium eadem ratione, qua in Hispania, Polonia & Venetiis factum narravit, promulgantes à Pallavicino, induci potuerunt.

CLXXXIX. Protestantes verò in Anglia, Scotia, Gallia, Germania, Suecia, Dania, Norwegia, Pannonia, Helvetia, & procedente tempore etiam in Belgio, & quotquot uspiam terrarum hæserunt, vel hærent etiamnum, illud ceu *Conciliabulum profanorum hominum, Christianismi & Principum Christianorum inane ludibrium*, rationibus inducti gravissimis repudiârunt, condemnârnnt, atque eo velut sepimento quodam & intergerino pariete à Papatu Romanensi sese discreverunt, separarúntque in æternum. Nimirum sapere Dei gratia pridem cœpit Christianus orbis, patefactæ sunt nebulonum fraudes, aperti doli, detracta persona. Contemnuntur Papæ tonitrua è pelvi. Bullæ ipsæ Papales pro bullis habenter, brutáque illa fulgetra & luteæ bullæ tam ludi nobis sunt, quàm Vulcanus, suam illam terens incudem, *Brontésque steropésque & nudus membra Pyracmon.* Nihil præter Euangelium admittitur. Et quoniam vox Cœlestis de Christo, *Ipsum audite*, præcipit; nihil jam morantur authoritatem Papæ, & Sanctulorum ejus, Dominici, Francisci, similiúmque nihil deliramenta Monachorum, nihil apparitiones mortuorum. Ipsum, ipsummet Christum solum illis audire volupe est. Atque eò denique apud illos ferè promotum est, ut unâ cum Romani idoli dominatione & religione mendax & fucosa superstitio sublata è medio, atque extincta radicitus ex animis eorum ploret.

A Protestantibus verò omnibus ceu Conciliabulum profanorum hominum damnatur.

ECCLESIÆ ROMANÆ

PERIODUS SEPTIMA.

Seu

Hiſtoria Eccleſiæ Romanæ, per decreta falſæ fidei & Anathematiſmos Tridentinos in errore obfirmatæ, & cum ſeparata à ſe vera Chriſti Eccleſia, fraude & vi continuò decertantis.

Inde à fine Concilii Tridentini, ſeu A. C. M. D. LXIII. *ad noſtra uſque tempora.*

BREVIARIUM.

CXC. *Eccleſia Romana poſt Concilium Tridentinum in errore obfirmata, impudentior & truculentior evaſit. Illuſtratur id ſimilitudine meretricis exoletæ, in obſcænitate deprehenſæ.*

CXCI. *Pius V. de ſalute deſperat. Concilii Trid. executioni intentus, adverſus fideles ſævit, & apud Maximilianum Religionis libertatem Proteſtantibus impertientem proteſtatur.*

CXCII. *Angliam, Scotiam fruſtra turbare conatur. Galliam per Guiſios efficaciùs tentat.*

CXCIII. *Ejuſdem artibus Belgii Hiſpanici tragœdia excitata. Cujus cauſæ & progreſſus narrantur.*

CXCIV. *Carolo Hiſpaniæ Infanti, & Iſabellæ matri favor erga Euangelicos exitium affert.*

CXCV. *Gre-*

CXCV. *Gregorii XIII. Papatus. Ejus initia laniena Parisiensis horribilis fœdat.*

CXCVI. *Frustra à Gallis nonnullis excusata; à Thuano, Maximiliano, Imp. Turca, ipso denique Rege Carolo IX. pœnitente damnata.*

CXCVII. *A Gregorio verò Papa, & modernis etiam Jesuitis, Strada & Baptista Gallo, laudata.*

CXCVIII. *Gregorius idem Calendarium corrigit, seminaria instituit, Jesuitas fovet, Hiberniam Elisabethæ subtrahere conatur, Belgas oppugnat. Oraculi de ipso eventus.*

CXCIX. *Sixti V. crudelitas. Ejusdem contra Henricum Navarrum & Henricum Condæum fulmina bruta. Ab iisdem spreta meritò.*

CC. *Monitorium ejusdem adversus Henricum III. diploma. Rex Venetorum consilio, asperè ei respondet. & mox à Clemente interficitur.*

CCI. *Parricidium Clementis à Papa nefariè laudatum. Scripta eidem Anti-Sixti, & Fulminantis titulo opposita.*

CCII. *Sixtina vulgatæ versionis recognitio, à Clemente VIII. rejecta.*

CCIII. *Sixtus Hispanis infensior, Henrici IV. & Elisabethæ Angliæ gratiam ambit. Unde ei mors ab Hispanis acceleratur.*

CCIV. *Gregorius XIV. Henricum IV. persequitur, dirísque devovet. Monitoria ejus in Gallia spreta; sancitúmque, ne aurum vel argentum ex Gallia Romam ullum deinceps inferatur.*

CCV. *Henricus Pontificum odiis succumbens religionem Euangelicam ejurat, & Carnuti coronatur. Ejus jugulum à Castello, Jesuitis consciis, frustra appetitum. Jesuitæ ex Galliis proscripti, post decennium, in Pontificis & Mariæ Mediceæ gratiam, in eas postliminio admissi sunt. Henricus Pontifici reconciliatus, à Ravaillaco, Jesuitarum pullo, denique perimitur.*

CCVI. *Fœdus sacrum, Clemente Pontifice coryphæo, Pontificios inter Principes adversus Protestantes initum. Congregatio gemina*

de propaganda fide., & sacri fœderis erigitur. Executio fœderis à Stiria, Carinthia, Carniola initium capit.

CVII. *Intestina Romanam Ecclesiam dissidia exercent, ob quæstiones à Jesuitis motas, de Papa. Confessione & gratiæ auxiliis ac libero arbitrio. cujus postremæ inter Jesuitas & Dominicanos diu agitatæ historia texitur.*

CCVIII. *Sacerdotes ex Romano Seminario egressi & Jesuitæ in Anglia secretam Hierarchiam constituunt. Occulta inter alumnos seminarii & Jesuitas dissidia.*

CCIX. *Conspirationes & molimina varia adversus Elisabetham Reginam Angliæ, & Jacobum VI. præsente Numine discussa.*

CCX. *Clementis de fide tutò à supremis Principibus violanda, doctrina perfida.*

CCXI. *Conspirationis pulverariæ adversus Parlamentum Anglicanum historia narratur.*

CCXII. *Ejus atrocitas exaggerata.*

CCXIII. *Ecclesiam Romanam per Jesuitas conspirationis ejus participem fuisse, probatur.*

CCXIV. *Jesuitarum hæresis singularis prima de jure occidendi Reges & Principes Romano Pontifici non obsequentes.*

CCXV. *Eorundem hæresis singularis secunda de æquivocationum & reservationum mentalium jure.*

CCXVI. *Ecclesia Romana hoc tempore duos insignes Atlantes habuit, Baronium & Bellarminum Cardinales. Baronii Annales cujusmodi sint? Pontificiorum de iisdem judicium minùs favorabile.*

CCXVII. *Bellarminus à Pontificiis quo in pretio habitus? In controversiarum Tomis ab eo editis laudem nonnulla merentur: plura verò reprehensione gravi digna sunt. Inconstans passim doctrinæ nostræ patrocinatur. Erga Reges & Principes infensum animum prodidit.*

CCXVIII. *Deserta ejus Methodo ad novas artes confugerunt Methodistæ novi. puta Veronistæ, Barth. Nihusius, Walenburgii, Richelius, Valerianus Magnus, Masenius, Marcellius, Bossuet Condomensis Episcopus. Novi illi Methodistæ causæ Pontificiæ proditores meritò habentur.*

CCXIX. *Leo*

CCXIX. *Leo XI. sex dierum scenicus Papa. Paulus V. miris factionibus electus. Arcana Conclavis Leonis XI. & Pauli V. à Card. Perrono prodita. Paulus Divinis titulis se ornari patitur.*

CCXX. *Historia dissidii Paulum inter & Venetos, ob interdictum de bonis soli & immobilibus Ecclesiasticis non acquirendis, aliáque, suborti, fusiùs narrata. Sicarii in caput F. Pauli Servitæ, ob Venetorum causam strenuè assertam, subornati.*

CCXXI. *Claudii Espencæi Parisiensis Theologi verbis Ecclesiæ Romanæ facies depingitur.*

CCXXII. *Paulus V. Ecclesiæ non reformator, sed deformator.*

CCXXIII. *Controversias de auxiliis gratiæ & conceptione Mariæ definire non est ausus. Motus in Hispania ob posteriorem excitati. Gregorii XV. & Alexandri VII. de eadem definitiones.*

CCXXIV. *Nova tempestas adversùs Ecclesiam à Iesuitis per Ferdinandum Archiducem Austriæ, excitata. Occasio ejus fuit favor Rodolphi II. erga Ecclesias Bohemicas.*

CCXXV. *Rodolphus acie victus moritur. Matthias successor improles Bohemis Ferdinandum successorem obtrudit. Ordines Regni turbatores Pacis consiliarios Pontificios & Iesuitas compescunt, & Fridericum Palatinum Regem eligunt. Inde bello victa Bohemia Ferdinando succumbit.*

CCXXVI. *Nova Methodus, qua ex Bohemia religionem veram Iesuitæ profligarunt.*

CCXXVII. *Anceps inde Ecclesiæ Euangelicæ status maximè. Sciopius classicum belli sacri canit. Paulus Papa ex decimis Italiæ, aliarúmque regionum bellum sustentat.*

CCXXVIII. *Palatinatus & universæ Germaniæ calamitas. Ferdinandus à Protestantibus bona ecclesiastica repetit. Conclamatis rebus DEVS velut è machina succurrens, Gustavum Adolphum submittit, qui Henoticis domitis Ecclesiam feliciter adjuvat.*

CCXXIX. *Laniena in Valle Telina adversus Euangelicos patratæ historia terribilis. A clero & Pontifice illa defenditur & probatur.*

CCXXX. *Gregorii XV. Papatus, Formam eligendi Papæ præscribit, & Jesuitas quatuor, aliósque in Divorum numerum refert.*

CCXXXI. *Ferdinandum collatione pecuniarum & copiarum adjuvat; Ludovicum XIII. adversus Euangelicos etiam Genevenses accendit, & Venetis ob concessum Græcis Templum, irascitur.*

CCXXXII. *In Hispania secta Illuminatorum emergens, spe veniæ facta, opprimitur.*

CCXXXIII. *Gregorio defuncto Roma factionibus turbatur. Eligitur tandem Barbarinus, seu Vrbanus VIII. qui Nepotes impudenter promovet.*

CCXXXIV. *Canonizationis Lojolæ, Xaverii, aliorum bullas conficit. Eorum miracula falsò laudat. Vera Jesuitarum miracula ex Deza & Sciopio depicta.*

CCXXXV. *Jesuitæ expuncto Germano, & intruso Lojola temerantes fastos, repressi. Jesuitissarum secta ab Vrbano abolita.*

CCXXXVI. *Valle Telina exigere Gallos idem satagit.*

CCXXXVII. *Occasione dissidii illius adversus Regem Galliæ & Richelium libellis seditiosis vulgatis, in jugulum Regis denuo culter acuitur. Libelli ii à Clero Gallicano damnati. Ob censuram Stampesii dissidium clerum inter & Parlamentum oritur, & à Rege ipso finitur.*

CCXXXVIII. *Santarelli de potestate Pontificis liber Regum potestati iniquissimus. Sorbonæ adversus eundem censura acris. In Jesuitas Claromontanos de eodem instituta inquisitio, malam eorum conscientiam profert.*

CCXXXIX. *Cotonus tædio inquisitionis illius moritur. Ejusdem quæstiones curiosæ dæmoni Hadrianæ Fraxineæ propositæ.*

CCXL. *Vrbanus Bullam Cænæ Domini renovat. Ejus origo & mutationes variæ. Reges & Ecclesias Galliæ in ea excommunicari, adversus P. de Marca asseritur.*

CCXLI. *Rupella à Ludovico XIII. Euangelicis erepta. Vrbani lætitia inde concepta à Ios. Hallo objurgatur.*

CCXLII. *Pon-*

CCXLII. *Pontificum & Iesuitarum in Æthiopia seu Habessinia Sedi suæ subjicienda conatus, Vrbani tempore infelicem exitum sortiuntur.*

CCXLIII. *Similis catastrophe fuit moliminum in subjuganda Romanæ Ecclesiæ Iaponia. Persecutio immanis Iaponum adversus Christianos à Iesuitis conversos. Ejus causa fuit Hispanorum & Iesuitarum consilium de Iaponibus legitimo Regi subducendis. Simile Pontificiorum fatum in Sina.*

CCXLIV. *Vrbanus Cæsaris & Hispani in Germania potentiam suspectans, adversus eos Gallum inflammat. Iesuita Hispanus edito libro Papæ potestatem infringit. Hispanorum adversus Vrbanum consilia.*

CCXLV. *Dissidii Iansenitas & Molinistas instar in Belgio & Gallia erumpentis historia fusè narrata.*

CCXLVI. *Propositiones quinque Iansenii ab Innocentio damnatæ.*

CCXLVII. *Galliæ Episcoporum in recipienda Innocentii adversus Iansenitas Bulla divortium.*

CCXLVIII. *Jansenitarum adversus Innocentii Bullam exceptio, ab Alexandro VII. editâ Bullâ, eliditur. Formula conficitur adversus Jansenium, in cujus verba Pontifex clerum suum adigit.*

CCXLIX. *Non tam Iansenium, quàm Augustinum à Pontificibus damnatum esse, Iansenitæ confirmant. Controversia tota denique in quæstionem de infallibilitate Papæ exiit.*

CCL. *Tertia Iesuitarum singularis hæresis, ex pluribus constata, de Gratia & arbitrio.*

CCLI. *Laniena Euangelicorum in Hibernia, Vrbano Pontifice, patratæ historia horribilis compendiosè narrata.*

CCLII. *In Pontificis gratiam tot in Hibernia cæsæ victimæ sunt.*

CCLIII. *Vrbanus pacis prætextu belli in Germania continuationem promovet.*

CCLIV. *Vrbano succedit Innocentius X.*

CCLV. *Admittit is elogium blasphemiis refertum ab Italo-Græco cusum, quo Pamphilius Filio Dei præfertur.*

CCLVI. Pa-

CCLVI. *Papatum eo tempore non Innocentius, sed ejus glos Olympia Maldachina administrat. Historia ejus ex Abbate Gualdo contracta.*

CCLVII. *Innocentio quæ causæ Iansenitarum damnandorum fuerint?*

CCLVIII. *Ejusdem & Nuntii ejus, Fabii Chisii, Bullæ & Protestationes adversus pacem Germaniæ, insolentissimæ.*

CCLIX. *Ernesti de Eusebiis de Pace Protestantibus non danda, liber, Fabii Chisii jussu vulgatus. Responsum ad eum Caramuelis, Dorchæi, Conringii. Innocentii adversus Pacem Bulla ab eodem Coringio, Blondello, Hoornbekio discutitur.*

CCLX. *Innocentii mors. Historia Conclavis Alexandri VII. authore Italo edita, & contracta exhibetur.*

CCLXI. *Ejus occasione quæstiones de electione Papæ motæ.*

CCLXII. *In electione Pontificis quid potissimùm Cardinales, quid Seculares spectent, inquiritur.*

CCLXIII. *Alexandri encomium ab authore Conclavis ejus contextum. Ejus Philomathia, & gradus consanguinitatis, quo Mahumetem Imp. Turcicum attigit.*

CCLXIV. *Papatus ejus initia Pedemontana laniena fœdantur. Continuatio persecutionis Waldensium sub Philippo II. Carolo, Philiberto, Emmanuele Pax à Carolo Emmanuele iisdem datur. Violata variè, à Gastaldo inprimis, qui migrationem ex Pedemontio iis indixit.*

CCLXV. *Horribilis eorundem laniena ex Morlando repetita. Ejus vera causa inquiritur.*

CCLXVI. *Vindicta de persecutoribus non sine præsente Numine sumpta.*

CCLXVII. *Imago quædam pacis iis ab Angliæ, Galliæ, Belgii, Helvetiæ Legatis conciliata, iterum mox iterúmque violatur.*

CCLXVIII. *Alexandri Bulla, qua Pacis Catholicorum Principum sarciendæ prætextu, eosdem adversus Protestantes, Sueciæ cumprimis Regem accendere conatur, una cum glossa quadam Ordinaria repræsentatur.*

CCLXIX. *Ex Suecia prædam Alexander reportat, Christinam Reginam, cujus ad Papatum transeuntis historia narratur.*

CCLXX. *Ejus-*

CCLXXXVII. *Breve Pontificium eam in rem oblatum Supremæ Curiæ censuræ subjicitur.*

CCLXXXVIII. *Ejus consilium infallibilitati Papæ oppposītum gravissimum.*

CCLXXXIX. *Index librorum prohibitorum Alexandri jussu vulgatus, Pontificum Bullas, Pontificiósque libros expurgans, servitutem Papatus propalat.*

CCXC. *Ejusdem censura acerba Missalis Romani Gallicè editi; zelum pro latinitate arguit.*

CCXCI. *Pallavicini & Julii Clementis Scoti de Ecclesia Pontificia in pejus degenerante contentio.*

CCXCII. *Post Concilium Tridentinum Ecclesiam Pontificiam in melius mutatam non esse, idem Julius Clemens fusè efficacitérque demonstrat.*

CCXCIII. *Episcopi Germaniæ nonnulli Marti litant.*

CCXCIV. *Verbi Divini & vetustorum canonum adversus Episcopos milites sententia. Gregorii VII. & Bonifacii VIII. contrarii dictatus. Ximenii & Philippi Belluacensis historia.*

CCXCV. *Ecclesiasticorum militantium impietas verbis Erasmi & Wicelii depicta.*

CCXCVI. *Controversia de Attritionis efficacia Jansenitas & Jesuitas inter fervet.*

CCXCVII. *Jesuitarum de eadem attritione hæresis singularis sexta. Alexandri Bulla, qua hæresin illam reprehendi impiè vetat.*

CCXCVIII. *Alexandri mors. Ei Julius Rospigliosus, Clementis IX. nomine insignis, succedit. cujus res gestæ strictim narrantur.*

CCXCIX. *Eum mox Æmilius Altierius, seu Clemens X. excipit.*

CCC. *Hungaricas is Ecclesias per satellites suos evertere laborat.*

CCCI. *Euangelicæ in Hungaria religionis fata sub Regibus Ludovico; Johanne de Zapolya & Ferdinando I. obiter narrantur. Pacificatio Viennensis à Rodolpho inita, & ab Impp. Matthia, Ferdinando II. & III. nec non Leopoldo confirmata.*

CCCII. *L:-*

CCCII. *Liberum religionis exercitium ab Hungariæ Regibus pactum, Georgius Barzon, Varadiensis Episcopus, libello A.* 1671. *edito oppugnat.*

CCCIII. *Triplex ejusdem argumentum ad partes vocatum.*

CCCIV. *Cleri Pontificii machinationes à Bots-Kajo, Bethlenio, Rackozio repressæ. Denuo Ecclesiæ Hungaricæ à terrestribus Dominis persecutionem patiuntur.*

CCCV. *Civitates mox etiam Regiæ & liberæ, eversis earum Templis, vexatis expulsisque Pastoribus, invaduntur.*

CCCVI. *Tribunal Posoniensé rebellionis prætextu Euangelicos Magnates plures evertit.*

CCCVII. *Pastoribus quoque eodem prætextu evertendis aliâ quoque tribunalia Tyrnaviæ & Posonii constituta; libellíque præscripti, quibus mortis periculum eluctaturi subscribentes, ministerii abdicationem, exilium spontaneum, vel apostasiam promitterent.*

CCCVIII. *Citatio ad tribunal illud prima Pastorum Augustanæ Confessionis, qui comparentes malè persecutionis impetum sustinent.*

CCCIX. *Citatio secunda universalis omnium per Hungariam Euangelicorum Ministrorum cui alii obedire prohibentur; alii parent, gravibus rationibus inducti.*

CCCX. *Numerus comparentium utriusque confessionis. Actionis totius series exponitur. Accusationis capita. Accusatorum Iudicúmque strophæ. Perduellionis culpa accusati liberantur prægnantibus argumentis.*

CCCXI. *Accusati innocentes damnantur, & in libera custodia, paucis exceptis, detinentur, variis artibus ad subscriptionem libellorum pellecti. Subscribentibus Augustanis fratribus non paucis, reliqui in carceres varios distribuuntur. Reformati, duobus exceptis, omnes, subscriptionem constanter abnuentes, in vincula itidem rapti, atque inde producti, diversáque in Hungariæ munimenta relegati sunt.*

CCCXII. *Vexatio horrenda fratrum Berenschinum, Comarinum, Eberhardinum, & Leopoldopolin asportatorum.*

CCCXXX. Æ-

Ecclesia Romana post Concilium Tridentinum in errore obfirmata, impudentior & truculentior evasit.

CXC.
Ost Tridentinum Concilium Papatus reliquus factus est longè deterior quàm antehac, ante Reformationem inprimis, cùm vera Ecclesia ei adhuc captivæ instar commixta ejus corruptioni, erroribus tyrannidi alacriter obstrepuit. Separatis ab ea non volentibus duntaxat, sed per anathematismos etiam Tridentinos coactis fidelibus, reliqui decretis insanis Consilii dementati, querelas veteres justissimas in Romanæ Ecclesiæ laudes convertere, & perpetuam ei ἀναμαρτησίαν tribuere cœperunt, perfricta fronte negantes, Papam in fide, addunt hodie Lojolitæ, etiam in facto, unquam erràsse, vel errare potuisse. quod Paradoxum Tridentinum demum Concilium peperit. In errore igitur suo obfirmati, impudentiores & adversus eos, qui discessionem ab iis fecerunt, & Papæ tyrannidem ac idololatriam reprehenderunt, truculentiores longè evaserunt. Sic scilicet fieri par erat. Ut enim non illas modò mulieres, quæ primum virginitatis naufragium fecerunt: sed & quæ longo usu consuetudinem ac habitum induere, peccati tamen sui pudet, adeò ut (verbis Martialis utar) *abscondant spurcas & monumenta lupas*; at verò deprehensæ bene gnavitérque fiunt impudentes, & *olenti in fornice stando* palàm profitentur impudicitiam, quin eam tantùm non jactant, iram atque animos à crimine sumunt; ita Romana illa mulier à paucis in flagitiis & obscœnitate deprehensa, pudoris adhuc aliquid retinuit. Ex quo verò cum amasiis suis nefando complexu constrictam atque irretitam universus propalam orbis conspexit, tum verò nil mirum est frontem ei perisse, & vel de inferis extitisse, qui consumpta ignominia audaciam pro muro habentes, omnem turpitudinis infamiam impuden-

Illustratur id similitudine meretricis exoletæ in obscœnitate deprehensæ.

tiæ

tiæ magnitudine & perseverantia, quin & sævitia adversus accusatores, discuterent. Idque procedens Papatus Romani historia manifestum faciet.

Pius V. de salute desperat.

CXCI. Qui igitur Pium IV. excepit Pius V. Insuber, sive Lombardus, Michael Gislerius ante dictus, officii Inquisitionis hactenus Commissarius, opilionis, ut scribunt, filius, apud Carolum Stengelium, Abbatem Anhusanum 2. *optic. Prælat.* 3. *p.* 153. referente etiam Cornelio à Lapide *in Ecclesiastic.* 32. 1. *&* *Apoc.* 3. 1. statim atque Papa creatus est, fassus est, *se Religiosum adhuc bene sperâsse de salute sua: Cardinalem factum cœpisse timere: Papam creatum pœne de ea desperare*; Concilii Tridentini executionem, ceu præcipuum actionum suarum scopum is sibi propositum habuit. Ex decretis Concilii ejus Catechismum confici curavit, qui *Catechismi Romani* nomine venit. Quoscunque Euangelicis vel minimùm favere suspicatus est, ad dira supplicia inexorabilis rapuit. Inde scilicet, Thuano *Histor lib. XXXIX.* aliisque testibus, Nicolaum Francum ad furcam, Julium verò Zoanetum, Petrum Carnesecam, & Antonium Palearium, quòd Inquisitionem nominaverint *sicam in literatos districtam*, ad ignem damnavit. Maximiliano II. Imperatori, cùm is in Imperii Comitiis Augustanis libertatem Religionis Protestantibus concessurus esset, per Nuntium suum satis pro imperio significavit: *se id nullo modo permissurum. Nec ullius Principis Secularis esse, ejusmodi sibi potestatem & authoritatem arrogare.* Improba non minùs quàm superba denuntiatio; quæ apud Imperatorem tamen sapientissimum parùm valuit.

Concilii Trid. executioni intentus,

adversus fideles sævit,

& apud Maximilianum Religionis libertatem Protestantibus impertientem protestatur.

CXCII. Quas verò non Impius ille in Hispania, Belgio cum primis Hispanico, Gallia, Anglia, Scotia, religionis sanioris exturbandæ & profligandæ penitus, turbas dedit? Historiæ ejus rei testes locupletes passim prostant. Et in Angliam quidem misit Nicolaum Marianum, An-

Angliam, Scotiam frustrà turbare conatur.

Anglum, ut Elisabethæ Reginæ pro stabilienda religione Euangelica conatus infringeret. Quin & ipsam Reginam, ceu hæreticam, Bulla edita diris devovere, potestate in Regnum omni, quantum in se fuit, exuere, subditos à juramento fidelitatis & obedientia omni liberare non dubitavit. Bullam, quam Johannes Feltonus Londini incredibili audacia foribus Episcopi affixit; ad partes Humfredus *de Rom. Curiæ praxi pag.* 81. & dedita opera Bullingerus vocârunt. In Scotia, eodem Papa & Lothareno instigantibus, à Regina Maria & Bothuelio Rex è medio sublatus est. Neque tamen in Anglia & Scotia res ex voto & sententia Papæ fluxerunt, Angliâ magis magísque in vero Dei cultu stabilitâ: Scotiæ quin etiam Solio imposito Rege Jacobo, qui Pontificiam religionem & authoritatem omnem sustulit: In Gallia verò ex voto fluxerunt magis, ubi post decretum Caroli IX. *ut* scilicet *Nobilibus in arcibus & sedibus suis populóque in Templis suburbanis, sacra liberè peragere integrum sit*; Pius furoris sui satellites nactus Guisios, cœdibus horribilibus cuncta implevit; & Regem ipsum ad asperiora incitatum, contra Ludovicum Condæum, Principem optimum, pecunia copiísque adjuvit, etiam distrahendi facultates Ecclesiasticas eum in finem copia eidem facta.

Galliam per Guisios efficaciùs tentat.

CXCIII. Impii etiam hujus artibus & consiliis inter Regem Hispaniæ Philippum II. & subditos Belgas tragœdia funestissima suscitata est. Ejus causa fuit fœdus sacrum, Pio incentore, Bajonæ Philippum inter Hispaniæ & Carolum IX. Galliæ Reges, *Ligæ sanctæ* titulo initum, de religione Pontificia juxta Tridentini Concilii decreta, per omnes ditiones suas asserenda. Hinc statim in Belgio leges promulgatæ sunt rigidæ: *ut Edicta Caroli V. contra receptæ religionis Pontificiæ hostes strictè observentur; Quæsitores fidei admittantur, &, si necessitas postulaverit, brachio Seculari*

Ejusdem artibus Belgii Hispanici tragœdia excitata. cujus causæ & progressus narrantur.

juven-

juventur ; denique Concilium Tridentinum cuncti religiosè obſervent. Quo edicto perculſi Belgæ, ſimul quòd novorum Epiſcoporum Pontifici addictiſſimorum jugum ſibi imponi, aliaque dira contra fas legum publicarum adverſus ſe jam pridem ſupplices facti Gubernatrici Margarithæ Parmenſi rigorem deprecantur, & in Hiſpaniam ad Regem Legatos idem tentaturos deſtinant. Sed adeò nihil ſubditorum preces & lachrymæ profecerunt, ut ipſi quoque Legati, qui venerant obſequium memoraturi, ſi nullo novo onere tentarentur; Regiorúmque miniſtrorum tyrannidem deprecaturi, vel deluſi turpiter, vel crudeliter & contra jus gentium occiſi fuerint, utut evocante & jubente ipſo Rege ad eam legationem à ſuis protruſi eſſent. Miſſuſque mox cum ingentibus militum copiis in Belgium Ferdinandus Toletanus Albæ Dux, *lutum* illud *ſanguine maceratum* (quo nomine olim Tiberium veniſſe Suetonius in ejus vita *cap.* 57. author eſt) accepto etiam à Pio Pontifice galero & gladio Pontificiis precibus ſacrato; *Concilium ſanguinis* inſtituit, Comites clariſſimos, Egmontium & Hornanum capite plexit, denique Proceres Belgas ad Duodecim virile illud Concilium vocavit, ut Regii Procuratoris accuſationibus ſatisfacerent. Albanus ille, hominis monſtrum, ſine fronte jactabat, octodecim (alii duplo majorem numerum notant) millia Belgarum, & ſexcentos ſe carnifici tantùm contrucidandos dediſſe. Sicut autem fieri amat, ut *qui nimis emungit, ſanguinem eliciat.* Prov. XXX. 33. ita fortiſſimi in Belgio libertatis vindices luculento, & in omnia Secula victuro exemplo demonſtrârunt, graviſſimos eſſe morſus irritatæ neceſſitatis: & ut leni ac miti imperio habitos fideliſſimos permanere; ſic crudelitatem atque terrorem infirma eſſe charitatis vincula. Nam juſta tantùm ira ac deſperatione ad fortitudinem erecti (uti ferè ſolet plus impetûs, major conſtantia penes miſeros eſſe)

 cæte-

cæteroquin omnibus modis inferiores, pro patria & libertate præter jus fásque oppressa, tam strenuè felicitérque pugnârunt, ut potentissimus hostis post quingentorum sexaginta quatuor millionum (hanc summam ipsemet moriturus filio apud Meteranum *lib. XIX. pag.* 878. confessus est) impensam, tot ingentium exercituum, &, quod caput est, tot nobilissimarum Provinciarum jacturam, demum in ipsum Holandiæ meditullium, pacem ultro delatum venerit. Et qui à Carolo Comite Barlamontio, in sermone ad Gubernatricem, Gallica voce, *Gheusii*, seu mendici vocati sunt, opulentissimi, & potentissimi Regis vires ita attriverunt, ut piam justámque causam præsentissimo Numine defensam fuisse, cordato nemini ampliùs obscurum esse possit.

Carolo Hispaniæ Infanti, & Isabellæ matri favor erga Euangelicos exitium affert.

C XCIV. Illud verò crudelitatis numeros omnes implet, quòd eodem Impio suasore, Carolus Infans Hispaniæ, viginti duorum annorum jubenis, Belgis favere, creditus, in vincula à patre raptus, & propinato haustóque incautè veneno extinctus est: quódque etiam Regina ipsa Isabella, Philippi conjux, quòd pacis studiosior & amantior, quam in rem Papæ fuerit, visa; etiam secretiora consilia sanguinaria adversus Euangelicos Bajonæ Philippum inter & Galliæ Regem conclusa communicâsset, eidem fato succubuit. Ob quæ facinora, quasi gloriosa, Pontifex ille Philippo Regi auream rosam & gladium dono misit. Certè, Jesuita licet, Famianus Strada *de Bello Belg. Dec.* 1. *lib. VII. p.m.* 377. *&* 380. vim utrique illatam esse, non dissimulat. Et favorem erga Belgas Carolo perniciem attulisse, his *ib. p.* 377. verbis testatur: *Hinc* Caroli *patrocinium studiumque in eos, quos patri offensos ejectósque sciret: in Belgas præcipuè, quorum Legatos Marchionem Bergensem atque Montinium solicitè complexus clam evocare ad se, tueríque eorum causam videbatur ardentiùs, quàm par erat; pollicitus iis, iturum sese in*

Bel-

Belgium ad componendos Provinciarum motus. Imò religionis gratia ſublatum eſſe à Rege filium unicum, idem Rex teſtatus eſt, quando, referente eodem Strada, *pag.* 381. miſſo ad Archiepiſcopum Roſtanum, Pontificium Nuntium, Concilii Caſtellani Præſide, eundem edocuit, *rei illius cauſam non eſſe aliam, quam quod Religionis populorúmque conſervationem ſanguini ſuo præhabere voluerit; coactúmque propterea ſe filium unicum ſibi, ea ratione propemodum ſacrificare, ne quibus affluebat à Deo beneficiis, nimis quàm ingrate reſponderet.* Exemplum iſthoc eſt exercitæ Bullæ Pauli IV. de pœnis hæreticorum, eorúmque qui iis favere creduntur; etiamſi, inquiebat ille, *Imperiali vel Regali dignitate & excellentia præfulgerent.*

CXCV. Gregorii XIII. Bononienſis, qui antehac Hugonis Bon-Compagni nomine venit, juris humani conſultiſſimi, at Divini ignariſſimi, in Papatum ſuccedentis initia ferales Eoæ illæ Pariſienſes S. Bartholomæi nomine non tam celebres, quàm ad omnem poſteritatis memoriam infames, fœdârunt. Nam eo Bartholomæi die A. M. D. LXXII. (cujus anni die XIII. May Gregorius Papatum adiit) & paucis aliquot ſequentibus Catharina Medicea, Regis matre, germana Jezabele; & Duce Guiſio incentoribus, neque inſcio ipſo Rege, tantùm Chriſtiani Euangelici ſanguinis,ab iis, qui Chriſtianiſſimi perhiberi volunt, effuſum eſt, ut paſſim ejus rivuli vicorum alveos inundarent. Quin imò tandiu in viros fortiſſimos, in Regni Proceres, in florem utriuſque ſexus innocentiſſimum pulcherimúmque, in multitudinem promiſcuam, ab Orci emiſſariis ſævitum eſt, quoad publica & nobiliſſima flumina repleta cadaveribus, & atrata ſanguine conſpecta ſunt; ita ut accolis etiam longiſſimè diſſitis uſus aquæ ad potum, aliáſque res neceſſarias, nec non eſus piſcium humana carne ſaginatorum, magna cum execratione crudelitatis &

Gregorii XIII. Papatus.

Ejus initia laniena Pariſienſis horribilis fœdat.

inauditæ carnificinæ, aliquantiſper exoſus & inutilis fuerit. Summa paucis illis diebus cœſorum, quod Rex ipſe in Reſponſione ad Legatum Pontificis, teſte in vita Gregorii XIII. Cicarella, faſſus eſt, ad ſeptuaginta millia, vel, ut alii colligebant, ad plus quàm centum millia Chriſtianorum excurrit. Auxítque infamiam facinoris, quòd Rex crudelitatis notam, quam ne Thetys quidem univerſis undis ſuis abluerit, perjurii macula cumulavit. Gnarus enim ille, dejerare & pejerare ſuetus, neminem celeriùs opprimi, quàm qui nihil timet; & frequentiſſimum initium calamitatis eſſe ſecuritatem; nimis credulos & bonæ fidei Proteſtantes, qui ab omni fraude & inſidiis ſecuri potiùs quàm tuti, in Regia fide, recenti fide cum Regibus Principibúſque vicinis inita, ad ſervandam pacem adſtricta acquieſcebant, nuptiarum Regiarum Henrici ſcilicet Navarri & Margarethæ Valeſiæ, Caroli Regis Galliæ Sororis, evocatos illico, perfidiæ ſuæ crudeliſſimæ caſſibus implicuit.

Fruſtra à Gallis nonnullis excuſata;

CVCVI. Hanc furoris inauditi lanienam, cùm ad æternam Gallici nominis & Pontificiæ religionis infamiam pertinere judicarent meritò viri dignitate & doctrina præſtantes, Scombergius, Morvillerius, Thuanus pater, Monlucius, Bibracius, Cujacius, alii, paſſim in Polonia, Germania, Gallia, alibíque, ut Regni Regíſque bono, famæ & honori conſulerent, officioſis mendaciis, ſcelus patratum aut ſimulatè laudare, aut aſtutè imminuere, vel exquiſitiſſimis ex falſa narratione detortis ratiunculis ingeniosè diluere neceſſe habuerunt: quod intra ſe tamen omnibus diris & imprecationibus flagellabant. Thuanus certè Parlamenti Pariſienſis Præſes, illos Statii Papinii, ex *Theb. lib. II.* verſus, in cauſa impare licet, huc accommodavit:

à Thuano,

Excidat illa dies ævo, nec poſtera credant

Secula

Secula: nos certè taceamus & obruta multa
Nocte tegi propriæ patiamur crimina gentis.

Sed & optimum Imperatorem Maximilianum piaculare isthoc facinus improbâsse non parum, ex literis ejus die XXII. Febr. A. M. D. LXXIV. Viennâ ad Lazarum Schwendium exaratis, liquet. Ipsum Turcarum Imperatorem, & natura & instituto crudelissimum, in stuporem acroasi isthac raptum, non desunt qui scribant. Denique Rex Carolus IX. qui corruptus exoticis consiliis, initiò lanienam illam & probârat & imperârat, & se imperâsse etiam, prætextu fictitiæ conjurationis Amirallii Chastilonii adversus adolescentem Guisium, aliósque, apud exteros professus est (quid enim etiam Legatus ejus in Helvetiorum Concilio eam in rem affirmaverit, ex Prisbachii Responsione ad orationem ejusdem A. M. D. LXXIII. Rupellæ typis impressa liquet) perfecto demum scelere magnitudinem ejus intelligens, sauciatæ conscientiæ furiis agitatus, tempore noctis, haud secus quàm Nero interfecta matre (verbis Taciti *Annal. XIV.* 10. uti liceat) *modò per silentium defixus, sæpius pavore exurgens & mentis inops, lucem operiens tanquam exitium allaturam*; somni etiam & conscientiæ damna qualitercunque reparaturus, Symphoniacos pueros adhibens, &, paulò ante mortem, etiam Orlandum Lassum Musicum celebrem Norico evocans; detestatus est crudelis consilii auctores, ac pœnitentiæ suæ certis testimoniis editis, à cœdibus perpetuo deinceps abhorrens, Christianorum sanguini parcere decrevit, studuítque, uti de eo fusè Thuanus sub finem *lib. LVII.* commemorat.

Maximiliano, Imp. Turca, ipso denique Rege Carolo IX. pœnitente damnata.

CXCVII. Quid verò hic Sanctissimus ille Gregorius Papa? Is scilicet, eodem Thuano *lib. LIII.* narrante, & Strada etiam *Dec. 1. lib. 7. pag. 441.* confirmante; tragœdiæ feliciter peractæ factus à Rege certior, statim cum

à Gregorio verò Papa,

Cardinalibus ad B. Marci conceſſit. DEO O. M. pro tanto beneficio Sedi Romanæ collato gratias ſolenni ritu egit: Jubilæum toti orbi Chriſtiano lætam adeò ob cauſam publicavit: in Hadriani mole, publicæ lœtitiæ ſignum feſta tormentorum diſploſione dedit: totam rei bene geſtæ hiſtoriam artifici penicillo parietibus illevit: Cardinali quoque Lotharingo, tam optatum afferenti Euangelium, mille aureorum euangelia numeravit; denique Roma in Galliam miſit Gabium Urſinum Cardinalem, laudaturum Regem ob egregium facinus, auréſque ei vellicaturum, ut Concilii Tridentini promulgatione illud obſignaret. Atque ille quidem recens tum flagitium, affectuum vehementia præpeditus, veris pretiis æſtimari non potuit.

& modernis etiam Jeſuitis,

Tantoque mirandum magis eſt, hodiéque reperiri Theologiam, & quod plus eſt, Jeſu Societatem profeſſos, qui non verentur immanitatis tantæ faninus & lanienam plus quàm Diocletianam non excuſare duntaxat, uti Stradam feciſſe conſtat: ſed ſummis etiam laudibus efferre. uti quidem Andræas Eudæmon Johannes, verè Cretenſis Jeſuita, *in Anticat. Confut. cap.* 3. facere non erubuit. Alius quin etiam Jeſuita ſub fictitio Johannis Baptiſtæ Galli nomine latitans, *Not. in hiſtor. Thuani cap.* 6. deteſtabilem illam Vitellii à Suetonio in ejus vita *cap.* 10. memoratam vocem, *graveolentiam ſcilicet hoſtilium cadaverum quibuſvis odoribus & pigmentis eſſe ſibi fragrantiorem*, exultabundus huc trahere non erubuit. Qua re abundè teſtantur, ſemel factam lanienam ſibi ſatis non eſſe: ac diriſſimum quodque ſcelus ſe probaturos facilè, dum ſpecie pietatis admiſſum fuerit.

Strada,

& Baptiſta Gallo, laudata,

Gregorius idem Calendarium corrigit,

CXCVIII. Idem etiam Gregorius mutandorum temporum poteſtatem ſibi, novámque adeò juriſdictionem arrogans; Calendarium novum opera Liliorum confecit, atque ea ratione non tantùm Imperatori & Principibus Calendarii emendationem indignè præripuit, cùm tamen

olim,

olim, Suetonio in Julio *cap.* 40. referente, nonnisi *Cæsar conversus ad ordinandum Reip. statum, fastos correxit, jam pridem vitio Pontificum per intercalandi licentiam turbatos*: sed etiam callido isthoc consilio Protestantes, Germanos inprimis, quos ejus jussa pridem aspectare desuevisse non ignoraverat, irretire, civilémque eorum cum Pontificiis Societatem & commercia turbare conatus est. quod passim etiam ex voto ejus successisse, historiæ testantur. Neque minùs subdolum ejus consilium fuit, passim Collegia seu seminaria instituentis, in quibus scilicet educarentur formarentúrque novi ex Germania, Anglia, Græcia, &c. conductitii non tam haruspices, quorum apud Romanos olim famosa Collegia seu seminaria celebrata sunt, quam Cyclopes, Euangelicorum carnem mox laceraturi devoraturique, seu mavis, gigantei Atlantes, Cœlum Pontificium humeris suis passim, ne penitus corrueret, sustentaturi pacémque publicam turbaturi.

Seminaria instituit,

Quo etiam animo Jesuitas propensissimè fovit, pro quibus Romæ Collegium splendidissimum erexit dotavítque.

Jesuitas fovet,

Eodem quinetiam animo Hiberniam Elisabethæ subtrahere; Belgas, oppugnantibus eos omnium peccatorum remissione promissa, debellare nequicquam molitus est.

Hiberniam Elisabethæ subtrahere conatur.

Belgas oppugnat.

Denique ita se gessit; ut fidem impleverit oraculi, quod famosus ille Ægidius Franciscanus his in illum verbis enuntiavit: *Ex cavernis Draco vel ex exibit, citò abibit, duræ cervicis gustabit pessima.* Cujus vaticinii ejusmodi statim declaratio adjungitur: *Quare Draconis nomen Gregorio XIII. convenire dicatur, explicatione non eget. Citò eum prænuntiat discessurum, non quòd in adfecta ætate non discesserit, sed quia inopinanter. In vitus gravia sustinuit, cùm multifariam & ubivis gentium Ecclesia ipso Pontifice vexationes habuerit. Citò exiit, quia unanimiter primo die Conclavis eligitur.*

Oraculi te ipso eventus.

CXCIX. Paria etiam cum Gregorio Successor ejus Sixtus

Sixti V. crudelitas.

Sixtus V. fecit. Licet enim is Cardinalis adhuc ob injuriarum patientiam *Asini Anconitani* nomine venerit; Papa tamen factus, deposito mimo, *lachrymas cruentas fundere, & sanguinem pro sudore toto corpore emittere* aliquando, Thuano *lib. XXXII.* teste, visus; (naturâ ipsâ crudelem ejus animum quodamodo prodente; nam & sævitiæ ejus exempla plura apud Cicarellam & Thuanum reperire est) summos Reges Principésque vel dissentientes à Romana Sede, vel ejus commodis non strenuè satis velificatos, anathemate diro ferire, & ab obedientia juramento iis obstricta obnoxios absolvere, neutiquam reveritus est. Extat ejus Bulla seu *Declaratio contra Henricum Borbonium assertum Regem Navarræ, & Henricum item Borbonium, prætensum Principem Condensem, Hæreticos, eorúmque Posteros & Successores: ac liberatio Subditorum, ab omni fidelitatis & obsequii debito.* Romæ & Coloniæ A. M. D. LXXXV. edita. In ea feralem adversus eos sententiam multa de authoritate sua, cunctas terrenorum Regum potestates supereminente, & in firma petra consistente, præfatus, his verbis stringit: *Itaque in præcelso hoc Solio, & in plenitudine potestatis, quam ipse Rex Regum & Dominus dominantium, licet nobis indignis tribuit, constituti, auctoritate Dei Omnipotentis, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus, & nostro* (en suam potestatem à potestate Divina & Apostolica blasphemè distinguentem!) *ac de Venerabilium fratrum nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium consilio, pronuntiamus & declaramus, Henricum quondam Regem, & Henricum Condensem supra dictos fuisse, & esse hæreticos, in hæreses relapsos, & impœnitentes, hæreticorum quoque Duces, fautores & defensores manifestos, publicos & notorios, sicque læsæ Majestatis Divinæ reos, & Orthodoxæ fidei Christianæ hostes; ac proinde eos damnabiliter incurrisse in sententias, censuras & pœnas sacris canonibus & constitutionibus Apostolicis, legibus generalibus & particularibus contentas, ac hæreticis relapsis & impœ-*

Ejusdem contra Henricum Navarrum & Henricum Condæum fulmina bruta.

impœnitentibus debitas, & specialiter eos fuisse, & esse ipso jure privatos, Henricum quondam Regem videlicet prætenso Navarræ Regno, illiúsque parte, quam adhuc obtinuit, nec non Bearni: alterum verò Henricum, Condensi, & utrumque, eorúmque posteros omnibus, & quibuscuuque aliis Principatibus, Ducatibus, Dominiis, Civitatibus & locis; feudísque & bonis etiam amphyteuticis, & successionibus, nec non dignitatibus, honoribus, muneribus & officiis, etiam Regiis, ac jurisdictionibus & juribus, quæ de facto detinent, & ad quæ jus quomodolibet habuerunt, seu prætendunt, eosdemque propterea se illis reddidisse indignos, ac fuisse & esse inhabiles & incapaces ad illa retinenda, & alia hujusmodi in posterum obtinenda. Ac pariter eos ipse jure privatos & incapaces ac inhabiles ad succedendum in quibuscunque Ducatibus, Principatibus, Dominiis & Regnis, ac specialiter in Regno Franciæ, ac Regno ipsi annexis dominiis, jurisdictionibus & locis, &c. Pronuntiata pluribus sententia Henricum Regem Francorum Christianissimum *per viscera misericordiæ Jesu Christi* hortatur, rogat, ac etiam monet, *ut memor præstantissimæ fidei, & Religionis Regum Majorum suorum, memor etiam juramenti, quod in ejus coronatione de exterminandis hæreticis, solenniter præstitit, authoritate, potestate, atque animi magnitudine verè Regia, ad executionem tam justæ sententiæ suæ incumbat* &c. Ab Henrico tamen utroque Navarro & Condensi, validè id omne spretum est, seu fulgur è pelvi. Quinimò Navarrus Programmate ad Marforii ac Pasquilli statuas, & aliis celebrioribus Romæ locis affixo de injusta damnatione questus, & ad Concilium liberum provocans, se Papam pro *mendaci, hæretico, sectario & Antichristo* habere declarat, donec, quæ sibi impegerat, probâsset. Addens etiam: *Si Decessores mei Reges, hujusmodi nebulones, qualis hic Sixtus, coercere poterant, idem se facturum.* Accessit Programmati illi Declaratio, authore, uti putatur, Francisco Perroto, qua Sixtum mentitum esse confirmatur, collectis etiam ex Petrarcha,

ab iisdem spreta meritò.

trarcha, Aligerio, Bocatio, locis, quibus Curiæ Romanæ mores ac libidines amarulentè carpuntur. Poſtea in eandem Bullam ſcripſerunt tum Franciſcus Hottomannus joculari ſtilo, libro *Brutum fulmen* titulum faciens; tum Theophilus Banoſius: tum grandi libro Petrus Bellojus, ob id moleſto carcere diu vexatus.

Monitorium ejuſdem adverſus Henricum III. diploma.

CC. Neque tamen ſic ſatis Sixtus bullavit. Nam & Henrico III. Galliarum Regi infenſus, quòd Ducem & Cardinalem Guiſios, occupans ſcilicet facinus, quod ipſos adverſus Regem meditari conſtabat, interfici juſſiſſet, Cardinalem Borbonium & Epiſcopum Lugdunenſem captivos attineret, monitorio diplomate ei diras intentavit. Ni fecerit juſſa ſua, declarat Sixtus, *eum ab Eccleſiæ communione excluſum, anathematis fulmine feriendum, in omnes cenſuras Eccleſiaſticas, ac præſertim in eas, quæ in Bulla Cœnæ Dominicæ leguntur, incurriſſe.* Præterea Regem ipſum citat, ut intra LX. dies vel ipſe, vel per procuratores, cum idoneo mandato Romam veniat, ac ſe judicio ſiſtat, rationem redditurus, cur Cardinalem Guiſianum interfecerit, & nunc Cardinalem Borbonium, & Archiepiſcopum Lugdunenſem detineat. Horum autem LX. dierum viginti pro prima, totidem pro ſecunda, reliqui pro tertia admonitione Canonica ſint aſſignati. His additum, ut numero illorum nec Rex ipſe à quoquam, niſi à ſummo Pontifice, ne quidem in caſu conſcientiæ, hora ſeu periculo mortis excepto; & ne tunc quidem, niſi præſtita cautione ſe pariturum Eccleſiæ in iis, quæ eſſent illi injuncta, abſque hoc eſſet, non poſſet abſolvi, nec in pleno jubileo, nec in ſacra crucis militia. Decretum illud IX. Kal. Junii A. M. D. LXXXIX. publicatum, & ad valvas Baſilicæ B. Petri & Johannis Lateranenſis affixum, & in Gallia etiam in civitate Meldorum, & Autrici Carnutum ſolenniter promulgatum fuit. Adverſus Edictum iſthoc Senatus Venetus, magnus

magnus Etruriæ Dux, & Dux Mantuæ, Henrico Regi animosum consilium suppeditant, rati, cum Sixto agendum asperè, *quia ita agreste sit ejus ingenium, ut nullo cultu & obsequio ad amicitiam inflecti, tantùm vi ac conviтiis ad officium cogi possit.* Refert hæc similiáque Bucanus *Histor. lib. XCV.* Rex igitur respondit Pontifici, flocci se facere excommunicationem ejus, neque eum se excommunicandi in Francia jus ullum habere, ob causam præsertim politicam, non ecclesiasticam. Porro in Mœnium ac Legistas arma Rex sumit, fœdere cum Navarro inito, eóque legato copiis suis cum summa potestate præfecto. Ac hic demum in eum Papa fulminat, ac subditos obsequii sacramento solvit. quem & Sorbonistæ Regno excidisse, à Parisiensibus rebellibus consulti respondent, eisque in eum arma ferre permittunt. Tandem Lutetiam obsidentem Regem ad Clodovæi fanum, crudeli sicarius cucullo tectus Jacobus Clemens venenato cultro ancipite, imum in ventrem intra ilia adacto, interemit. Ita Henricus, ultimus Valesiorum sanguis, qui Monachorum ordines præcipua semper veneratione coluit, postremò à Monacho interfectus est, justo utique Dei judicio, ulciscentis hac etiam ratione Parisiensem Lanienam, cujus Henricus Protestantes irreconciliabili odio ad ultimum usque vitæ spiritum prosecutus, eosdemque subdolè pace potiùs quàm bello labefactaturus deinceps, cùm parùm procedere vim animadverteret; præcipuus, in gratiam Lotharingorum, author suasórque extiterat.

Rex Venetorum consilio, asperè ei respondet.

& mox à Clemente interficitur.

CCI. Quid verò etiam hic Sixtus ille, cruentas aliàs lachrymas fundere, & sanguinem sudare compertus? In Pontifice, Thuani ejusdem *Histor. lib. XCVI.* verba referam, *summè insolens, & pastorali moderatione indignum visum, quod de Clemente & Rege præconium ejus paulò post à fœderatis Lutetiæ publicatum est. Siquidem postquam de Regis morte Romæ allatum*

Parricidium Clementis à Papa nefarie laudatum.

latum est, ille in Consistorio III. Eid. Sept. habito præmeditatam orationem habuit, qua factum Clementis operi assumptæ à Domino carnis, & resurrectionis ejusdem mysterio ab Habacuco vate prædicato, propter magnitudinem & rei admirationem, comparat, tum virtutem hominis, animi robur & ferventem erga Deum amorem supra Eleazarum & Juditham multis verbis extollit, ex eóque colligit, hoc nisi certa Divinæ providentiæ ordinatione ac auxilio confici non potuisse; neque verò ipsum crediturum fuisse, nisi fidem ad obsequium Christi flexisset, qui ratione omnem fidem superante Parisiensem civitatem liberâsset, & gravissima Regis peccata punivisset, eúmque tam infausta morte è medio sustulisset. Se verò id antea animo providisse, ac Jousæ, Lenuncurio, Gandio Cardinalibus, & Pisanio Marchioni ipsius oratoris sæpius prædixisse, fore, ut quemadmodum esset familiæ suæ ultimus, ita aliquem insuetum & dedecorosum vitæ exitum habiturus esset. Itaque indignum iis officiis, quæ Imperatoribus ac Regibus exhiberi solent, quippe S. Scripturæ authoritate prohiberi, ne quis pro eo, qui in peccato ad mortem, hoc est, in Spiritum S. commisso, quale Regis peccatum fuit, moritur, preces faciat. En peccatum Henrici, Guisios scilicet perduelles suos punientis, armis cum Navarro junctis pacem Galliæ parantis, at de cœtero Ecclesiæ Romanæ addictissimi; Protestantibus infensissimi, à Pontifice *peccati ad mortem & in Spiritum Sanctum* stigmate inustum! In Spiritum S. scilicet peccat, quisquis Papæ imperata, qualiacunque non promptissimè exequitur, & amicos ejus qualescunque illos lœdit. Et dicta hæc etiam scripto comprehensa & publicata sunt. Cui scripto infami oppositus est liber, *Anti-Sixti* titulo, Latine; nec non Gallica Declamatio, *Fulminantis* nomine, *acerbior illa quidem*, ita prosequitur Thuanus, *sed tali oratione prorsus digna; quibus & Regis causa multis rationibus defenditur, & multa impia & absurda in illa Sixti oratione notantur; ad extremum superbo seni petulantia sua exprobratur, qui censuræ iniquissimæ fulmine in imme-*

Scripta eidem Anti-Sixti, & Fulminantis titulo opposita.

immerentem vibrato, funestissimam tragœdiam in Gallia excitâsset; & nunc jacenti summa impietate insultaret, & ipse lepus mortuo leoni barbam velleret.

CCII. Recognoverat idem Sixtus vel ejus potiùs jussu, alii, ad Typographiam Vaticanam deputati, S. Bibliorum versionem Latinam vulgatam. Ita enim in Tridentino Concilio decretum fuerat, sanciente etiam, *Seß. IV.* ut ita recognita in publicis lectionibus, disputationibus prædicationibus & expositionibus pro authentica habeatur, ita ut nemo illam rejicere *quovis prætextu* audeat. Ita fœtum in utero Tridentinis baptizare placuit. Neglexerunt tamen hactenus Pontifices decreto Tridentino facere satis. Primo Sixto huic res curæ fuit. Is recognitam Versionem edita, eíque præfixa Bulla declaravit, Vulgatam sacræ tam Novi quàm Veteris Testamenti paginæ Latinam editionem, quæ pro authentica à Concilio Tridentino recepta est, sine ulla dubitatione ac controversia recipiendam, esse hanc ipsam, quam nunc, prout optimè fieri potuit, emendatam, & in Vaticana Typographia impressam, in universa Rep. Christiana, atque in omnibus orbis Christiani Ecclesiis legendam, evulget. Eam priùs quidem universali sanctæ Ecclesiæ ac S. Patrum consensione; deinde verò Generalis Concilii Decreto; nunc demum Apostolica sibi à Domino tradita authoritate comprobatam, pro vera, legitima, authentica & indubitata in omnibus publicis privatisque disputationibus, lectionibus, prædicationibus, & explanationibus recipiendam & tenendam esse. Eandem tamen editionem Sixtinam mox Clemens VIII. interpolavit, expunctis sententiis & vocibus, nec non restitutis passim lectionibus, à Sixtina discrepantibus, contrariis, contradicentibus, uti ad oculum Thomas Jamesius in bello Papali demonstravit. Neque etiam Bailius in Summa Conciliorum dissimulat, Clemen-

Sixtina vulgatæ versionis recognitio.

à Clemente VIII. rejecta.

mentem Bibliorum Sixti vulgatam editionem in multis emendatam, in pluribus emendatiorem edi curâsse, mutatis, additis aut detractis aliquot verbis, aliis transpositis, nonnullis etiam apertam contrarietatem aut contradictionem habentibus. Quod nutantis infallibilitatis Pontificiæ spiritúsque vertiginis, quo Pontifices illi se correptos prodiderunt, notorium specimen prætereundum non fuit.

Sixtus Hispanis infensior,

CCIII. Aliquid monstri idem Sixtus alebat adversus Hispanos, ut eos Italia, Regno inprimis Neapolitano, ubi crescens eorum potentia suspicionem nonnullam ipsi moverat, si qua pote, pelleret. Atque ambivisse ipsum eum in finem favorem tum Henrici IV. Regis Galliæ, tum Elisabethæ Angliæ Reginæ, utriusque excommunicati licet, non desunt idonei testes, qui affirment. Narrat id ipsum fusiùs Eduinus Santis *de statu Relig. in Occidente cap.* 29. Quódque utriusque & Henrici & Elisabethæ virtutem ἡγεμονικὴν se mirari & suspicere præcipuè testaretur passim, Hispanicæ factionis, ac Jesuitarum inprimis acerimum odium incurrit. à quibus etiam *Navarristæ* nomen ipsi impositum est. Proin etiam decretas adversus Henricum fulminationes non solùm revocare, sed etiam contra hostes ejus torsurum fuisse, nî mors prævenisset, Henricus ipse in Declaratione A. M. D. XCI. publicata, apud Thuanum *Hist. lib. CI.* testatus est. Quinimò Hispanorum odio acceleratam ipsi mortem, his verbis Bartholomæus Morisotus Divionensis IC. *vitæ Henrici M. cap.* 17. testatur. *Cùm Hispani,* inquit ille, *sensissent ejus* (Sixti) *consilia desertionem factionis molientis: ne hosti accederet, collum ejus tenui mantili implicitum per Monachum Franciscanum, aut nefarium Monachali veste de nocte compressum fuisse, continuato in mortem somno. Postero die Sixtum domesticos dæmone strangulatum totâ Româ vulgavisse. Et ut fidem rumori facerent, librum de ejus vita scriptum fuisse, typísque mandatum, ubi scelera omnia, quibus Alexander VI.*

Henrici IV. & Elisabethæ Anglæ gratiam ambit.

Unde ei mors ab Hispanis accelerata.

aspersus est, author & invenit & exaggeravit. Justa scilicet ἀντιμισθία fuit, ut qui Clementem Franciscanum Henrici III. parricidam ad tertium usque Cœlum extulerat, à Franciscano altero die VII. Aug. M. D. XC. cœsus idem, ad generum Cereris descenderet. Reliquerat autem in thesauris, Onuphrio teste, decem milliones, quos ad Regnum quodpiam ad Romanæ Sedis obedientiam reducendum erogari jussit, Successoribus juramento ad id adactis. Neque tamen venales adeò Regni totius animas Mercatores illi reperire potuerunt.

CCIV. Galliæ Regno Euangelii luce orbando insudatum tum inprimis est, cùm Henricus Navarrus, legitimus hæres, Regni illius habenas capessens veritatis suscepturus patrocinium visus est. Tum enim Gregorius XIV. non tantùm Pontificiorum in Gallia partes misso exercitu, cui Nepotem suum Herculem Sfondratum *Ecclesiæ Generalis* titulo præfecit; consumptis, quas Sixtus in ærario reliquerat, propriisque etiam, uti Carriere *Chronol. Pap. pag.* 83. testatur; pecuniis, bello adjuvit: sed etiam cùm armis nihil se proficere posse, victore semper Rege, expertus esset, solemnia insaniens ad diras se convertit: monitoriisque Româ missis denuò Henricum maledictis onerat, & adversus ipsum subditos, obsequii religione solutos, instigat; misso etiam in Galliam Marcellino Landriano, cum mandatis acerbitatis plenis, qui cum Ecclesiasticis, qui à Regis partibus stabant, nisi eum protinus relinquerent, horrendi carminis lege ageret, Nobilésque, ut eum quamprimum desererent, & se cum Catholicis Unioni fœderatis conjungerent, moneret. In Gallia contra Senatus consultum factum est, audito & postulante cognitore Regio, & pro eo perorante Antonio Seguierio, quo Monitoria Romæ facta declarantur *nulla, abusiva, seditiosa, damnanda, impietatum & imposturarum plena, sanctis decretis,*

Gregorius XIV. Henricum IV. persequitur,

dirisque devovet,

Monitoria ejus in Gallia spreta;

juribus,

juribus, immunitatibus, libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ contraria; decernitúrque simul, ut exempla eorum sigillo Marsillii Landriani firmata, & à Sextilio Lampineto subsignata à carnifice publicè lacerentur, & ante Palatii, in quo jus dicitur, portam igni consumantur: interdicitur sub perduellionis pœna, ne quis Episcopus, curio, vicarius, aliúsve è sacro ordine ea publicet, aliis item, cujuscunque conditionis sint, ne iis pareant, aut habeant, ac penes se retineant. Prohibitúmque sub iisdem pœnis, ne quis deinceps aurum argentúmve Romam mittat, aut per mensarios numerari curet ad obtinenda mandata; & si quæ impetrata fuerint, ne judices eorum rationem habeant. Edictum quin etiam, ut Landrianus se pro oratore Pontificis gerens, mandatorum illorum lator comprehendatur, & in jure sistatur, ex vinculis causam dicturus. Eodemque Senatus consulto Georgius Pontifex ipse, *publicæ pacis, Vnionis Ecclesiæ Catholicæ, Apostolicæ, Romanæ, Regis, Regnique hostis, conjurationis Hispanæ particeps, rebellium fautor, immanis, detestandi & inhumani parricidii per proditionem contra Henricum III. Christianissimum & verè Catholicum Regem patrati reus*, declaratur. Sed & Præsules ipsi Galli, qui in Regis comitatu erant, nominatim etiam Carolus Borbonius & Philippus Lenuncurius Cardinales, Reginaldus Belnensis Archiepiscopus Bituricensis, &c. ad omnes Regni Ordines Pontificios decretum miserunt, in quo inter alia queruntur, *Gregorium Papam malè de Regni statu instructum, mandata quædam monitoria, suspensiones, interdictiones, excommunicationes misisse non solùm contra Præsules, sed etiam Principes, Nobiles & Franciæ populos, qui rebellium partes sequi noluerunt*. Ajúntque, post maturam consultationem, ex authoritate S. Scripturæ, sanctorum decretorum, Conciliorum generalium, Canonicarum constitutionum, perpensis Sanctorum Patrum exemplis, juribus & libertatibus Ecclesiæ Galli-

Sancitúmque ne aurum vel argentum ex Gallia Romam deinceps ullum inferatur.

Gallicanæ, interdictones *tam in forma quàm in materia nullas, injustas, & hostium Franciæ suggestione factas* declarant. Fusiùs hæc apud Thuanum *Hist. lib.* CI. legere est.

Henricus Pontificum odiis succumbens,

CCV. Neque curam eam pervertendi universum Galliæ Regnum, sequentes etiam Pontifices deposuerunt; Clemens VIII. in primis, cujus consilia in eo maximè steterunt, ut exauthorato Henrico Rege Pontificiis bona fide addictus aliquis Galliæ imponeretur. Igitur conjuratos Galliæ pecuniis juvit, Regemque ipsum tertiùm excommunicat, publicata per Galliam Bulla. à qua Parlamentum provocans Majestatis reos, quotquot ei obsequerentur, declarat. Tandem Rex tutiùs regnandi cupidine victus, simulque Pontificis & Hispanorum molimina elusurus, à Nobilitate persuasus abnegata religione vera Pontificiam amplexus, die XV. Jul. A. M.D. XCIII. nudis pedibus cum candela S. Dionysii Templum ingressus, ab Archiepiscopo Bituriensi absolutionem impetrat. Neque tamen vel sic acquievit Clemens indignatus non parùm, quòd conatus suos in irritum cadere animadvertisset, & se inconsulto absolutionem Rex impetrasset. Nihilominus die XVII. Febr. A. M.D. XCIV. Henricus Carnuti Rex coronatur, & à Parlamentis talis agnoscitur proclamaturque, etiamsi Pontifex in Ecclesiam eum recipere gravaretur. Quòd tamen à Pontifice nondum absolutus esset, Johannes Castellus, in Schola Jesuitica literis imbutus, vitiis monstrosis supra ætatem, (nam novendecim tantùm annos egerat malitiâ Senex recoctus,) obrutus, conscientiæ terroribus in salutis desperationem incidens, audito non semel à Sodalibus Jesu ita dictis, *non impunè duntaxat Regem interfici posse, sed plurimum etiam id ad religionis causam conducere*, interficiendi Regis consilium cepit. Sed aberrante, qui in gulam dirigebatur, ictu, culter in maxillam inferiorem incubuit, & dente tantùm rupto, neque

religionem Evangelicam ejurat,

& Carnuti coronatur.

Ejus jugulum à Castello, Jesuitis conscius, frustra appetitum.

ultra penetrans, obtorpuit. In nervum raptus ſicarius, ſcelus confeſſus, in Jeſuitarum Scola ejus patrandi licentiam, ſpe etiam facta pœnæ æternæ damnationis, quam ob alia horribilia delicta commeruerit, aliquatenus levandæ; ſe didiciſſe affirmavit. Ita ſimul de reo ſumptum ſupplicum; ſimul cùm juxta illud Thucydidis *lib.* 3. οἱ ἄγοντες παρανομοῦσι μᾶλλον τῶν ἑπομένων, *authores plus peccant quàm actores*; adverſus Jeſuitas Senatus conſultum factum eſt, ut Scholæ Claromontatæ Sacerdotes ac diſcipuli, & alii omnes, qui Societati illi nomen dediſſent, tanquam *juventutis corruptores, publicæ tranquillitatis perturbatores, Regis Regnique hoſtes*, intra triduum à die denuntiationis Lutetia, aliiſque urbibus, in quibus ludos aperuerunt, faceſſant, & quindecim diebus poſt Regno prorſus excedant; nî paruerint, in eos tanquam Majeſtatis lœſæ reos animadvertatur; bona eorum tam mobilia, quàm ſoli ad opera pia deſtinentur, eáque arbitrio curiæ diſtribuantur. Ad extremum interdictum cunctis Regni ſubditis, ne ad ſcholas ſocietatis illius extra Regnum pueros literarum diſcendarum cauſa mittant, pœna perduellionis in eos, qui contra fecerint, ſancita. Atque Senatus conſultum iſthoc aureis literis pyramidi ruinis paternæ Caſtelli domus ſuperſtructæ, futuro infamiæ illorum monumento perenni, inſcriptum eſt. Ex Gallia profugi in Polonia & Boruſſia plebem Evangelicis Proceribus ſubditam in Dominorum perniciem, promiſſa impunitate, concitant. Tandem exacto decennio intercedente pro iis Clemente Papa, importunéque etiam inſtante Laurentio Majo, ejuſdem Societatis primipilo, per jocum ſubinde Regi exprobrante, *ſegniorem eum eſſe mulieribus, quæ per novem menſes uterum geſtant*; (cui facetè Rex reſpondit, *Reges diutiùs quàm fœminas parturire)* in Mariæ Mediceæ Henrici Conjugis gratiam, reſtituti in Regnum, multum reſiſtente Parlamento licet (cu-

Jeſuitæ ex Galliis proſcripti,

poſt decennium, in Pontificis & Mariæ Mediceæ gratiam, in eas poſt liminio admiſſi ſunt.

(cujus contra reſtitutionem illam orationem apud Cel. Hoſpinianum *Hiſtor. Jeſ. p.* 96. 97. &c. legere eſt) poſtliminio redierunt; pertexturi ſcilicet, quam nefariè cœperant, parricidii telam. Interim Clemens Papa, pœnitentia retenti diutius Regis doctus, & gravioris mali metu concitus, Regem, cujus procuratores miſſi genubus Papæ advoluti, errores ejus vice ejurârunt, obedientiamque promiſerunt; cantato Pſalmo LI. ad cujus ſingulos verſiculos Papa virgula quaſi vindicta, qua ut olim ſervi apud Romanos manumittebantur, ſic hodie peccatis nexi abſolvuntur; leviter ſupplices cernuóſque procuratores Regios feriit; ex ſolio ſurgens, apertóque capite ſolennibus orationibus recitatis, & denuo in ſolio, recepta tiara conſidens, & judicis ritu ſententiam alta voce pronuntians, authoritate omnipotentis Dei B. B. Apoſtolorum Petri & Pauli, ſuáque à vinculo excommunicationis, hæreſeóſque culpa abſolvit. Neque ſic tamen in tuto collocata eſt Regia ſalus; machinantibus ejus interitum continuè hoſtibus ejus, donec magno cum exercitu ſtans in procinctu, ut Germanos fœderatos juvaret, Die IV. Maii, A. M. D. C.X. à Ravaillaco Engoliſmenſi horribili parricida, ictu gemino ſub quintam coſtam illato, in curru ſedens interfectus nefariè eſt. A ſupremæ authoritatis judicibus, de cauſa ſuſcepti parricidii interrogatus ſicarius, cùm in reorum ſellula ſederet, non per ambages & ænigmata, ſed liquidò & diſertè reſpondit: ideo ſe, quod feciſſet, feciſſe, quia Rex Proteſtantibus Germaniæ Principibus in cauſa Clivenſi opem ferre paratus, Pontifici maximo rem faceret ingratam; ac proinde dignus eſſet, qui periret. Deum enim ſe in terris Romanum Pontificem agnoſcere; cujus voluntati qui ſeſe quovis pacto opponeret, eum ſe habere αὐτοκατάκριτον & exitio devotum. Ipſiſſima feralis illius prodigii verba ſunt: *Papa eſt Deus, & Deus eſt Papa.* Quod il-

Henricus Pontifici reconciliatus,

à Ravaillaco, Jeſuitarum pullo, perimitur.

illum, cætera rerum omnium maximè ignarum in Jesuitarum Schola, ceu Catilinarum seminario, didicisse, dubitatum à nemine est. Tametsi enim obfirmatus animo ad dirissimæ mortis patientiam, & perfecti sceleris recordatione lœtissimus, criminis commissi complices nullos prodidit: suasoribus tamen consciisque Jesuitis patratum esse nefas, manifestis indiciis Anti-Cottonus, seu Author refutationis literarum Cottoni Jesuitæ ad Reginam viduam, demonstravit. Saltem per Jesuitarum hypotheses ad committendum parricidium inductum fuisse, neutiquam ambiget, qui Marianæ de Institutione Regis librum, quo assa voce pronuntiat, *licere Regem suum tyrannum* (tyrannus autem ei est, quisquis clitellarium Papæ mancipium non est) *occidere*: vel Apologiam Francisci de Verona pro Johanne Castello, aliósque volverit.

Fœdus sacrum, Clemente Pontifice Coryphæo, Pontificios inter Principes adversus Protestantes initum.

CCVI. Clemente & Pontifice & coryphæo, connitentibus Jesuitis, *Fœdus Sanctum* inter Monarchas & Principes Pontificios ad extirpandos Evangelicos, callidóque consilio coaluisse, Author speculi Consiliorum Hispanicorum prodidit. Nomen fœderi dederant Principes Pontificii omnes, excepto M. Duce Hertruriæ, & Henrico Galliæ Rege, de quo Clemens crebrò dictitavit, *artificiosum eum nimis esse, neutrique parti addictum.* Constitutum præterea Romæ fuit, annuente etiam Cæsare, ut in omnibus civitatibus Imperii alerentur Jesuitæ, arma adversus Evangelicos occultè fabricata, juventuti dispertituri, & Hildebrandinam Bonifacianamque doctrinam, fatalem Ecclesiæ, funestam Principibus, etiam senibus instillaturi. Sed & geminus Senatus erectus, quorum alteri *Congregationi de propaganda fide*; alteri *Congregationi sacri fœderis* impositum nomen est. Singulis novem Cardinales, totidemque Consiliarii, frequente cœtu coituri, & consilia opprimendorum Protestantium, bellíque auspicandi sacri

Congregatio gemina de propaganda fide, & sacri fœderis erigitur.

cri

cri inituri, præfecti sunt. Decretum simul, ut eodem tempore Geneva & Argentoratum infestis armis impetantur, ad faciendum de consilio & viribus Protestantium periculum. Et anno quidem seculi hujus primo Cæsar Cardinale Dietrichsteinio Romam misso, fœderis illius executionem promisit, simulque in Styria jam initium factum renuntiavit. Extat liber, authore Johanne Regio A.M.D.C.IV. Francofurti ad Mœnum impressus, quo sævissimæ & immanis persecutionis à Carolo & Ferdinando Archiducibus Austriæ, Jesuitis obstetricantibus, in Styria, Carinthia & Carniola, excitatæ, oppressæque in iis locis per vim injustam Ecclesiæ, historia tragice pertexitur. Paucis eandem historiam Thuanus *Histor. lib.* CXXIV. retulit. Viennæ in Austria libri etiam Euangelicorum exusti sunt. In Ducatum quoque Bergensem eadem vis penetravit.

Executio fœderis à Styria, Carinthia, Carniola initium capit.

CCVII. Sed & intestina dissidia eodem tempore Romanam Ecclesiam exercitam habuerunt. Jesuitici enim sodales fiducia seu doctrinæ, seu, qua plurimum ubique pollebant, authoritatis, quæstiones aliquot proposuerunt, quæ magnæ animorum commotioni non solùm Romæ, sed quacunque Romanæ religionis patebat ditio, præbuerunt. Inter alia ab iis assertum, *Clementem VIII. tunc Romæ sedentem, credere legitimum B. Petri successorem, non esse ex articulis fidei.* Id verò, nisi Philippicus Orator intervenisset, periculum non mediocre toti societati importaverat. Addebant, *Confessionem, quæ inter Sacramenta Ecclesiæ habetur, per epistolam & præcursores peragi posse.* Sed duæ illæ quæstiones jugulum Pontificis petere, & culinæ nidorem pertentare visæ, statim in herba magno consensu suffocatæ sunt. Tertia verò, de gratia Dei cum libero arbitrio in nobis ad salutem cooperante, pertinaciùs doctorum ingenia exercuit. In partes autem venerunt Jesuitæ & Prædicatores, primò Salmanticæ & Vallisoleti, tum Romæ, de-

Intestina Romanam Ecclesiam dissidia exercent, ob quæstiones à Jesuitis motas, de Papa, Confessione, & gratiæ auxiliis ac libero arbitrio. Cujus postrema inter Jesuitas & Dom-

minicanos diu agitatæ historia texitur.

demum in Belgio, aliisque Europæ Provinciis. Et Jesuitæ quidem in publicis disputationibus Salmanticæ habitis gratiæ Divinæ prædeterminationem, ceu inimicam prorsus libero hominis arbitrio, hostiliter exagitaverant. Doctrinæ eorum ceu *novæ & priùs inauditæ*, Dominicus Bannes, primarius tum Salmanticæ professor, generosè se opposuit, ita prædeterminationem gratiæ vindicans, ut simul modum ostenderet, quo illa cum hominis libero arbitrio in gratiam reduci valeat. Jacto hac ratione in medium contentionis pomo, non acquiescere Patres societatis, sed contra audentiùs ire. Et Ludovicus Molina quidem Lojolæ sodalis libro edito Bannes doctrinam maximo studio oppugnavit. Molinæ paulò post succollavit Anthonius de Padiglia, Vallisoleti Theologiæ Professor, publicis conclusionibus Molinæ doctrinam, ceu probabilem defendens. At Bannes ejúsque asseclæ rem primò ad Senatum Regium, mox evocato ex Hispania Romam Francisco Suarezio, Dominicanorum sententiæ fibulam imposituro; ad Clementem VIII. deferunt, cujus jussu primò in Comitio Cardinalium, deinde coram ipsomet hac de re ab utriusque familiæ Theologis disputatum est. Vix tandem post plura hinc inde publicata scripta, ex Concilii Tridentini verbis; in quo tamen quæstio minimè agitata fuerat, interpretatione adjecta, à Pontifice controversia ita composita est, ut eam non motam ab initio optâsse ostenderet, & in ea decidenda nihil existimationi eorum, qui eam moverant, detractum vellet. Clemente è vivis sublato, controversia sub Paulo V. recruduit, qui tandem decrevit, ut utriusque sententiæ authores suam sententiam, citra ullam tamen adversæ partis censuram, defenderent, donec aliquid ea de re ab ipso vel ejus successoribus statueretur. Cæterùm nec ipse, nec Successorum ejus quisquam ausus est decretoriam sententiam ferre,

re, metu prævalidarum partium, quarum alterutra, Jesuitarum inprimis factio, Pontificiam authoritatem lœdere posset. Creverunt sic in immensum dissidia, & animorum efferbuit exulceratio; manifesto schismate, in re gravissimi momenti, in qua gratiæ & gloriæ Divinæ cardo vertitur, quando etiam factiosis nominibus (Jesuitæ enim Præscientistarum, Dominicani Prædeterminantium nomine venerunt) discreti sunt, & hodiéque discernuntur. Salmanticensis Academia omnes jurisdictioni suæ subjectos, in Augustini & Thomæ verba, ringentibus Jesuitis licet, conceptis verbis adigere solet. Utramque sententiam nequaquam conciliare conatus est Franciscus de Arriba, in opere conciliatorio Gratiæ & liberi arbitrii. Verùm ejus conciliatio, teste Camerario Scotista, *tam improbabilis fuit, ut præter ipsum, patronum nullum, hostes omnes invenerit.*

Sacerdotes ex Romano Seminario egressi, & Jesuitæ in Anglia secretam Hierarchiam constituunt.

CCVIII. Ex seminario Anglorum, quod Guilhelmi Alani Angli suasu, à Gregorio XIII. Romæ constitutum supra diximus, Jesuitarum cura sensim in Anglia novi Sacerdotes Angli, in eo seminario ad artes omnes explicandas ficti factique ac cum iis etiam Jesuitæ prorepserunt, qui non solùm in confirmandis Pontificiorum in Anglia reliquiis sedulitatem maximam adhibuerunt, sed etiam, quod Archiepiscoporum & Episcoporum nomina, dignitates & bona in eo Regno Elisabethæ auspiciis penes Protestantes esse dolerent, secretam Hierarchiam ordine subsidiario constituerunt, in eóque Principatum tanquam à Pontifice delegati, sibi sumpserunt. Hierarchiam illam Alanus, ob zelum reducendi in Angliam Papatus, in Collegium Cardinalium à Sixto V. cooptatus; eóque mortuo Franciscus Toletus ex eodem sodalitio in Cardinalium Collegium allectus, rexerunt. Occulta tamen dissidia & æmulationes Jesuitas inter & seminarii alumnos, Sacerdotes,

Occulta inter alumnos seminarii & Jesuitas dissidia.

tes, quorum utrique imperium in Hierarchia illa affectârant, gliscebant, quæ post mortem Toleti in nervum etiam eruperunt, Sacerdotibus Anglicanis à Vestono, Roberto Parsono, Blacwello, apud Pontificem ceu schismaticis accusatis, gravibusque probris oneratis. Acerbissima hæc Sacerdotum Jesuitarum & Anglorum digladiatio cùm quadriennio integro durâsset, editis acribus adversus invicem, Jesuiticæ cum primis societatis institutum, libellis, ægrè tandem à Clemente VIII. composita est, diplomate ad Georgium Blacwellum Archipresbyterum, qui turbis his inprimis occasionem dederat III. Non. Oct. A. M. D. C. I. misso, quo inter alia ei injunctum est, ut nulla negotia ad administrationem suam pertinentia cum Provinciali Societatis Jesuiticæ, aut cum viris religiosis ejusdem sodalitii per literas, aut coram communicet, sed de iis omnibus ad Pontificem & Sedem Romanam, aut Protectorem referat. Agnovisse Clementem infructuosos in eo Regno conatus, nimiámque pertinaciam ad rei Pontificiæ perniciem vergentem Thuanus *Histor. lib.* CXXVI. ubi dissidii illius narratio prolixa extat, testatur.

Conspirationes & molimina varia adversus Elisabetham reginam Angliæ,

CCIX. Contra Regnum idem Angliæ, cujus ceu *horti deliciarum pro Papis, & putei inexhausti* (uti quondam venustè Angliam Innocentius IV. nominavit) jactura, insanabilem Pontificibus dolorem attulit; Elisabetham cumprimis Heroinam, sacrum illud superis caput, concatenatæ ferè conjurationes, architectis ut plurimùm Jesuitis, tentatæ, sed præsentissimo Numine discussæ sunt. Prostant Acta publica Garnetti Jesuitæ, in quibus manifestæ veritati datur, à primo Jesuitarum in Angliam ingressu quadriennium integrum nunquam effluxisse, quin conjurationes, turbas, seditiones, parricidia in perniciem Regni Jesuitæ machinati sint. Ita enim A. M. D. LXXXVIII. supplicium sumptum est de Guilhelmo Parrio, qui consciis

&

& suasoribus Jesuitis Lugdunensibus, aliisque Reginam Elisabetham è medio tollere pluribus vicibus tentans, Mariæ Scotorum Reginæ ad Regnum Angliæ viam sternere conatus est. A. M. D. LXXXVIII. ingens Hispanorum classis centum quinquaginta octo navibus bellicis constans, quamque benedictione sua Sixtus V. dignatus est, & *invictæ* insuper *classis* nomine insignivit; in Angliam transfretatura, sed ἀπὸ μηχανῆς horribiliter dissipata & perdita, prænuntios præviosque Jesuitas habuit. A. M. D. XCII. Patanius Cullen, instigante Jesuita Holte, peccatorum remissionem & Eucharistiam impertiente, facinorísque dignitatem & meritum extollente, furiali face armatus ejusdem Reginæ vitæ insidias struxit. Eodem Holte aliisque Jesuitis suasoribus A. M. D. XCIV. William & Jarke in Reginæ caput conspirârunt. A. M. D. XCVII. Richardus Walpot Jesuita Hispanus Eduardum Squirre subornavit, qui Reginæ sella Regia veneno inuncta, eandem interimeret. A. M. D. C. I. Henricus Garnettus, Jesuitarum in Anglia Provincialis, Robertus item Tesmondus, Catesby, aliique Thomam Winterum in Hispaniam ablegârunt, cum literis ad Grenwellum Jesuitam, mandatísque, ut Regi Hispaniæ author sit exercitum transmittendi in Angliam, conjuncturum se cum reliquiis in Anglia Pontificiis, & Reginam Protestantésque omnes πανστρατιᾷ oppugnaturum. Clementer auditus Winterus, & promissis lactatus, plenus bonæ spei ad Cleones suos in Angliam rediit. Juvitque conjurationem Clemens Papa, missis duobus in Angliam Brevibus, quibus jubebantur omnes Pontificii operam dare, quantum in ipsis esset, ut post Elisabethæ obitum *Rex eligeretur, omni sanguinis propinquitate spreta, ad Religionem Catholicam bene affectus.* Duo in eandem sententiam Brevia lutea ab eodem Clemente, sub extrema vitæ Elisabethæ tempora, Garnetto transmissa sunt, quo-

rum alterum Archipresbytero & reliquó Clero Anglicano erat inſcriptum: alterum Principibus & Nobilibus Angliæ Catholicis, ut communi omnium opera negotium procurarent, ſi qua forte perduci ad exitum poſſet. Poſt obitum Reginæ ſtatim atque Succeſſor ejus Jacobus VI. Scotiæ Rex Regnum intravit, quæſitiſſimis inſidiis appeti cœpit. Nondum coronatum Watſonus & Clercus, Sacerdotes ſeculares A. M. D. C. I I I. machinatione clandeſtina tollere de vivis aggreſſi ſunt. Qui capti & tortura interrogati conſtanter affirmârunt, ſe, cùm ſua conſilia Jeſuitis communicâſſent, petiiſſéntque dignarentur venire in partes præclari adeò facinoris, hoc reſponſum tuliſſe: *Non poſſe Jeſuitas ſeſe illis adjungere, ut qui ſuam ipſi parilem telam orſi, memorabilem in omne ævum technam pararent, tempore opportuno exitum habituram; pergerent modò illi in hoc ſuo inſtituto, & rem agerent ſtrenuè.* ad pulverariam, de qua mox dicturi ſumus, conſpirationem, digitum intendentes. Paulò ante ἐκλεκτοῖς Zelotarum Anglorum petitiones per Chriſtophorum Wrigthum ad Regem Hiſpaniarum delatæ ſunt, obſecrantes, ut copias ſuas in Angliam ad Milfordum portum ſubmitteret, ubi Angli Pontificii eas præſtolaturi, & è Belgio Spinola cohortes ſuas conjuncturus ſit. Quibus tamen precibus Hiſpaniæ Rex vacivas aures ampliùs non ſubſtrinxit, eò quòd in Angliam Legatum cum novo Rege de pace tractaturum jam miſiſſet.

& Jacobum VI. præſente Numine diſcuſſa.

CCX. Ante verò quàm conjurationum hanc ſeriem proſequar ulteriùs, omittere non poſſum Clementis adverſus Eliſabetham molimina, quæ perfidiâ homine quolibet, nedum Pontifice Chriſti vices profeſſo indigniſſimâ, cumulavit. Scribit enim non noſtratum quiſpiam, ſed Cardinalis Oſſatus ad D. de Ville Roy *Epiſt.* 87. Pontificem hunc urſiſſe Regem Galliæ Henricum IV. ut in Angliæ occupatione ſe Hiſpano jungeret, regerentíque inter alia Car-

Clementis de fide tutò à ſupremis Principibus violanda doctrina perfida.

Cardinali, Regem Anglorum Reginæ juramento teneri, respondisse, *juramentum fuisse præstitum hæreticæ, sed alio juramento illum Deo & Papæ teneri.* Addidisse dein, *Reges & alios Principes supremos sibi omnia permittere, quæ ad emolumentum suum redundarent: & eò usque rem processisse, ut id eis non imputaretur aut vitio verteretur;* allegato insuper dicto Francisci Mariæ, Ducis Urbini, *ab unoquoque quidem nobilem virum, vel etiam magnatem, qui supremus non esset, culpari, & infamem haberi, qui fidem non servaret: sed posse Principes supremos fœdera sancire, & ab iisdem resilire sine famæ periculo, mentiri, prodere, & alia similia perpetrare.* Cui non hic in mentem veniat illud Poëtæ:

Accipe nunc Danaum insidias, & crimine ab uno
Disce omnes.

CCXI. Anni demum M. D. C. V. mense Novembri patefacta est conjuratio cum immanitate & furore cerbereo conjunctissima, quam è re *pulverariam* vocant. Scelus humanam fidem omnem supergressum, utpote cujusmodi post homines natos nemo unquam vel fando audivit; vel animo agitavit, vel quisquam cacodæmon hactenus molitus est. Cùm enim furiæ nonnulli, zeli infernalis fervore siderati, deprehenderent, spem illam de igne cœlitus deducendo decollasse: nec ipsos præteriret, ejusmodi petitionem jam olim, dum Christus in terris agitaret, repulsam tulisse; statuerunt alium ignem, ab archipyrobola Sathana subdolè impetrare, &

Conspirationis pulverariæ adversus Parlamentum Anglicanum historia narratur.

Flectere cùm nequeant Superos, Archeronta movere.

Planè ex indubitatæ fidei actis publicè editis intelligitur, Catisbejum, dramatis hujus primum auctorem, statim ut de Rege Jacobo armis pellendo, & auxiliis Hispanicis spes est amissa (altero autem tertióve mense ab ejus adventu ea spes decollavit) nulla interjecta mora à vi aperta ad dolos & Sinonias artes sese contulisse. Non igitur

hunc vel illum aut ſingulos carpendos, ſed univerſos ſimul & eodem tempore conſpiratione amplectendos cenſuit. Sic enim rationes ſubduxit, Regem ſolum multis modis tolli poſſe, ſed nihil agi ſuperſtite Principe & Eboraci Duce. Rurſus iis ſublatis parùm profici ſtante Senatu tam vigili, tam ad omneis caſus intento. Et ut Senatus aut præcipui ex eo tolli poſſent, ſuperare Magnates Regni, tot prudentes viros, tot præpotentes Comites, eidem religioni addictos, quibus obſiſti vix poſſet, & qui authoritate ſua, opibus & clientelis pares eſſent, ſi caſus ferat, ipſi per ſe rebus ſuis inſtaurandis. Non igitur per ſpiramenta, ſed uno ictu cunctos abſorbendos, & ſimul ac ſemel tam laudabili conatu, ut ad exitum perduci poſſit, defungi oportere. Diu recoctum conſilium ita ſe exequi poſſe Catisbejus ſperavit, ſi intra Parlamentariæ domus, in qua coactis Comitiis Rex, unâ cum familia maſcula, ſecretioris conſilii Epiſcopis, Proceribus, nobilitate Anglicana, primariis Magiſtratibus, & inferiore loco ex Provinciis, civitatibus, oppidis, municipiis, pagis denique delegati, ſapientiſſimi conſultiſſimique viri, conventuri erant; parietes, cuniculo acto, equus Trojanus, non bellicoſis Græcis, ut olim, refertus, ſed infernali pulvere nitrato tormentario, cadis unâ cum ferramentis & ingentibus ſaxis, incluſo, oppletus introduceretur, eóque ſuccenſo ille totius Angliæ flos illibatus ejuſdem ruinæ ruderibus involutus, uno impetu, difflaretur, & in aera impulſus membratim fruſtillatimque (ô crudelitatem!) diſcerperetur. Conſilium ferinæ crudelitatis mox ille Thomæ Percio Comitatus Northumbriæ gentili verbis ad perſuadendum efficacibus, aperuit, ejuſdemque exequendi rationes pari artificio propoſuit. Nec abnuit Percius, qui ſtatim ædes loco vicinas & ad cuniculum agendum peropportunas conduxit. Indicta anno ſuperiori Co-

Comitia in Februarium ſequentem A. M. D. C. V. rejecta fuerant. Medio tempore Thomas Bates, Catisbeii famulus, homo manu promptus, & cui multum herus tribuebat, ex ſuſpicione in facti conſcientiam aſcitus, cùm initio rei atrocitate permoveri videretur, ad Jeſuitam Teſmundum, qui & Grenwellus vocabatur, remiſſus, & ab eodem perſuaſus, ac rei merito demonſtrato ad executionem mirum in modum confirmatus eſt. Poſtea Robertus Keies, & poſt eum Ambroſius Rookwodus, & Johannes Grauntius conſilii participes facti ſunt. Decembre A. M. D. C. I V. opus ſubterraneum inchoatum eſt, Chriſtophoro Wrigthio, & paulò poſt Roberto Wintero, Thomæ fratre, in ſocietatem aſſumpto. Sæpe intermiſſo, ſæpe repetito opere, tandem cuniculus ad Curiæ murum perductus fuerat; ubi nova ſe difficultas, ob muri duritiem, & trium ulnarum craſſitiem, ſe offerebat, paucis diebus ad Comitia reſtantibus. Jam pertinacia operariorum medium murum pene pertuderat, & non deficientibus animis ſolum tempus defuturum videbatur, cùm Comitia in Octobrem menſem dilata ſunt. Tum deſperatio in gaudium vertit, cum certa rei exequendæ fiducia. Dum verò murum alacriter pertundere pergunt, obſervatum, ſtrepitum ex altera muri parte audiri eò miſſus Guido Fauxius, ut cauſam inquireret, renuntiat, cellam ibi ſubterraneam eſſe, inde removeri carbones, defuncto eo, qui cellam in eos uſus conduxerat. Igitur conjurati hanc cellam commodiorem rati, opera Percii, ut alteras ædes locant, & in illam omnes opes, omnes ſpes ſuas conjiciunt. ob loci opportunitatem inprimis, utpote qui throno Regali ferè ſubjectus erat. Pulvis nitratus per otium in cellam eam ex ædibus Catisbeii, è regione Curiæ, ubi ſummo ſtudio antea congeſtus fuerat, doliis triginta ſex magna lapidum & lignorum ſtrue contectis, convectus eſt. Denique jam parata

erant omnia, & ſcena ultimum actum expectabat, cùm juſto Dei judicio, quidam ex iis, dum alteri ſalutem adferri cupit, ſibi ac ſociis ſuis exitium accerſivit. Decem ad Comitia dies ſupererant, dum Saturni die ſub veſperam literæ incerto auctore, incognito latore, ad Montaquilium regulum tanquam ab amico deferuntur, quibus monitus is eſt, ut primo Comitiorum die à conventu biduum ſe abſtineret; magnum enim & inopinum malum congregationi imminere, terribilem ictum ſenſuræ, nec percutientem viſuræ. Quid faceret Montaquilius, diu incertus; penſitato Regis periculo, nihil contemnendum, & quicquid erat, ſecretos Regis conſiliarios minimè celandum judicavit. Factum igitur ab eo indicium Roberto Cœcilio, Sarisburii Comiti, & ab hoc Carolo Howardo, maris præfecto, Worceſtrienſi & Northomptonienſi Comitibus, atque demum Regi ipſi (cujus in obſcurè dictis animadvertendis perſpicax ingenium, & in ambiguis extricandis felicem conjecturam ſæpius ſe expertos conſiliarii ajebant) ex venatione reduci, qui lectis literis ad Montaquilium exaratis, & expenſis verbis illis: *Terriblem conventus iſte ictum ſentiet, neque videbit percutientem*, ſubodoratus primus eſt, ſubitum à pulveris tormentarii ictu exitium his verbis deſignari. Perluſtratis die Lunæ, quæ proximè Comitia antecedebat, ſub veſperam à magno Camerario & Montaquilio Curia & vicinis locis, in cella ſubterranea lignorum, faſcium, carbonum ſtrues deprehenſa eſt. Rogatóque Wineardo, Regiarum ædium cuſtode, in quem uſum illa eſſent comportata, à Percio conductas ædes cum cella, & acervum illuc congeſtum didicere. Præterea aſtantem in cellæ angulo Fauxium cum efferato deſperati ac perditi nebulonis vultu conſpicati, Percii domeſticum, & illarum ædium per Percii abſentiam cuſtodem eſſe, ex ipſomet intelligunt. Quibus perceptis indiciis iterum con-

cu-

cubia nocte perveſtigatione facta, denuo Fauxius veſtitus & occreatus ante ædes offenſus captúſque & amotis in cella lignis ac carbonibus triginta ſex diverſæ magnitudinis dolia pulvere nitrato repleta; denique veſtibus Fauxii excuſſis fomenta & tres funes canabei, quibus lenta flamma alitur, inventa ſunt. Interrogatus Fauxius, in flagitio deprehenſus, re deſperata, quam negare non poterat, crimen ultrò confeſſus eſt, & interrita facie inſuper addidit, bene quæſitoribus eveniſſe, quòd ſe ante ædes, jam cella egreſſum, in qua erant parata omnia, offendiſſent. Nam ſi intus eum nacti eſſent, non commiſſurum, quin ſe cum illis immiſſo igne contumulâſſet. Patefactis inſidiis, conjurati huc illuc diverſi abeuntes, Holbechi ad Stephani Littetonii ædes in Stafordiæ finibus conveniunt: quò etiam aliunde complices, detectæ rei ignari, veniunt. Cúmque magnum in loco ibi condicto exercitum ſe aggregaturum factionis Duces confiderent, re ex animi ſententia perfecta, novam prorſus Angliæ faciem inducturum, & ſemel rectè placita ſacra aboliturum, non niſi centum in armis comparuerunt, qui à Regiis cum valida manu ſuperveniente, cincti cùm evadere non poſſent, & pulvere ſulphureo, qui ad ſiccandum prope ignem poſitus erat, ſcintilla eò delapſa inflammato, obſeſſorum facies, latera, brachia, manus tam ſubito amburente, ut tractandis armis plerique inhabiles redditi, animos cum viribus amiſerint: Catisbejus & Percius glande plumbea transfoſſi, utrique Wrigthii interfecti, Thomas Winterus, Grauntius, Digbejus, Rookwodus, Bates; & alio profugi latitanteſque Treshamus, Robertus Winterus & Littetonius capti, & rei ſeriem, ſicuti eam ex actis à viris doctiſſimis, Aug. Thuano *Hiſtor. lib.* CXXXV. & Iſaaco Caſaubono, cujus Londini in aula apud Regem agentis Epiſtola ad Jeſuitam Frontonem Ducæum exarata (ad

quam

quam non Fronto ipſe, ſed Eudæmon ſeu mavis Cacodæmon Johannes, novum è Creta prodigium, præter copioſa convitia regerere nihil potuit) inter Epiſtolas à Celeb. & amiciſſimo Grævio auctiùs editas *pag.* 704---798. extat, repetita paulo accuratiùs & præter inſtituti rationem prolixius, quia id res tanti momenti poſtulare viſa eſt, narravimus, confeſſi, meritis ſuppliciis horribile ſcelus expiârunt.

Ejus atrocitas exaggerata.

CCXII. Dubitari certè nequit, fuiſſe conjurationem iſthanc omnium, quæ noſtri & priſci ævi temporibus memorantur, conſilio, audacia & immanitate maximè admirandam. Nam fando ubique acceptum, & fama ad poſteros tranſmiſſum eſt, multos Principes fraude cæſos, & Reſpublicas inſidiis petitas fuiſſe. At nulla ætas, nulla tellus tale conſpirationis monſtrum unquam aluit, in qua Rex cum Regina, parentes cum omni ſobole, Regni totius Ordines, totum denique Regnum, & in eo innocentes innumeri uni exitio uno momento deſtinabantur. Ut populus Romanus unam cervicem haberet, Caligulæ votum fuiſſe, narrant hiſtoriæ: ſed votum duntaxat prætereáque nihil. Hi verò Zelotæ non voverunt illi quidem fortaſſe, ut univerſa Britania cervicem unam haberet, uno ictu præcidendam: ſed, quod longè majus eſt, ſubtiliſſimam rationem, novi Siſyphi, novi Autolyci repererunt, quâ id ipſum ferè in Anglia effectum darent, quod Romæ Caligula volvit, nec potuit. Si enim iſtarum inſidiarum magna moles, ſed improſpera ad votum ſucceſſiſſet, quid futurum erat aliud, niſi magnæ Britanniæ caput una veluti cervice nixum amputâſſe, & reliqui corporis trunco vitam eripuiſſe? Et Caligulæ quidem votum, ut erat temeritate ſubitanea conceptum: ita fortaſſe, ſi ejus exequendi poteſtas ipſi eſſet ex inopinato facta, pœnitentia fuiſſet emendatum, pro eo ac animum

mum revocata magnitudo facinoris metum, prolationes, diverſa interdum conſilia ſolet afferre: & omnia inconſulti impetus cœpta, initiis valida, ſpatio langueſcere conſueverunt. Iſti verò non repentè, neque temerè, ſed deſtinato conſilio parricidium hoc ſuſceperunt: ſemel ſuſceptum jugi meditatione concoxerunt, & ad conſummationem illius cupiditate ſumma anhelantes, integrum ferme triennium in tanta immanitate obfirmati, duraverunt. Tum autem quæ comparatio Imperatoris Pagani & mente capti, cum optimi Regis ſubditis: cum hominibus, qui ſe Chriſtianos, qui Catholicos dici haberíque vellent: denique cum ſalutaris doctrinæ Chriſti præconibus, quales Jeſuitæ haberi volunt?

Eccleſiam Romanam per Jeſuitas conſpirationis ejus participem fuiſſe, probatur.

CCXIII. Nam quòd hæc nihil ad Papatus, nihil ad Eccleſiæ Romanæ hiſtoriam attinere, regerent forſitan illi, qui tanti criminis infamiam ab ea abſterſam cuperent; hoc uno efficaciſſimè refelluntur, quòd teterimæ huic conjurationi immixtos fuiſſe profeſſos Sodalitii Jeſu Patres, Pontificiæ dominationis inſtrumenta & ſatellites, Pont ficumque ipſorum mancipia νθυρόσποςα, nunquam eo nomine à Paulo V. qui eo tempore rerum potiebatur, vel reprehenſos, vel admonitos, nedum damnatos, certo certius eſt. Quamvis enim hoc hominum genus, potentibus infidum, ſolita, ſed non ſolida fide, ferreáque adeò fronte, quenquam è ſuæ Societatis Patribus conſpirationi huic interveniſſe, negat: ſi tamen, prout proſperum ac felix ſcelus virtus vocatur, res bene ceſſiſſet, Ignatiana hæc veréque ignea Societas, igneum iſthoc ac nefarium ſcelus, quod ipſa præcipuè machinata eſt, non ſibi modò vendicaret, ſed ſummoperè inſuper deprædicaret. Nunc verò vulpeculam iſtam imitatur, quæ ad ſublimem uvam, quam de vite dependentem conſpicata erat, ſubſiliit iterum atque iterum, omnes vires corporis adhibens,

ſi forte attingere poſſet: & tandem cùm defatigata inani labore diſcedere cogeretur, ipſa ſeſe quaſi conſolata: *At enim acerbæ nunc etiam*, inquit, *uvæ ſunt*, *& iſta cumprimis auſtera; nec ſi in via reperiatur, videretur tollenda eſſe.* Scilicet homines noluiſſe videri voluit, quod aſſequi nequiverunt. Enimverò conjurationis pulverariæ negotio Jeſuitas minimùm quatuor, Henricum Garnetum Provincialem, Hollum, qui & Oldcorni nomine venerat; Oſwaldum Teſmondum ſive Greenwellium, & Johannem Gerhardum implicitos fuiſſe, è publicatis actis, inconcuſſæ fidei monimento, Epiſtoliſque Garneti propria manu exaratis, ex quibus τὰ κυριώτατα tum Epiſcopus Elienſis in Tortura Torti, tum Caſaubonus in Epiſtola laudata, deſcripſerunt vulgaruntque, planiſſimè conſtat. Qui etiam partim debitas meditati & aliquo uſque producti parricidii, cujus flagitium Sathanicæ æquivocationis novo artificio non ita occultare potuerunt, quin judicum ſagacium induſtria apertam denique in lucem prodiret; pœnas luerunt, à ſociis poſtea perridiculè vaniſſiméque Cœlis inſerti: partim matura ſibi fuga conſuluerunt, Romam & aliò ad ſuos delati, minimè recipiendi, ſi quid Papæ & Jeſuitis reliquis pudoris ineſſet. Neque etiam intra quatuor illos proditionis conſilia ſtetiſſe, veriſimile eſt, cùm pauci celandæ rei quàm agendæ aptiores eſſe ſoleant. Conſtatque præterea priùs quàm rebus, poſt acceptam ab Hiſpano repulſam, deploratis, in novi Angliæ Regis caput conſpirari cœpiſſent, adeóque devoluti in extrema conſilia eſſent, ita conſcientiam eorum à Jeſuitis inſtructam:

Regem deponere, Regna concedere, penes ſupremum Eccleſiæ judicem eſſe. Atqui hæreticos omnes ipſo jure extra communionem poſitos diris fidelium proſcriptionibus ſeparari, & quotannis à Pontifice in Cœna Domini excommunicari. idque locum habere non ſolùm in hæreticis profeſſis, ſed etiam occultis, quippe qui cùm ipſo jure

jure

jure excommunicati censeantur, in pœnas à professis ipso facto promeritas incidant. Ex eo sequi, Reges aut alios Principes Christianos, si in hæresin incidant, deponi posse, & subditos eorum dominio protinus liberari. nec jus illud recuperari posse, etiamsi Ecclesiæ reconcilientur. Nec solùm ad Principes hac labe infectos pœnam extendi, sed etiam ad eorum filios, qui à Regni successione ob vitium paternum pelluntur. Hæresin quippe lepram & morbum hæreditarium esse. Atque ut disertiùs res exprimatur, Regnum amittere, qui religionem Romanam deserit, diris illum devoveri, abdicari, proscribi, nec unquam ipsum aut illius posteros in Regnum restitui, quoad animam à solo Pontifice posse absolvi. quibus verbis conscientiæ instructionem à Theologis impertitam Thuanus *Histor. lib.* CXXXV. describit. Ac his rationibus cùm se tutos conjurati existimâssent, demum conjurationis munimenta quæsiverunt, atque inprimis secretum, quod confessionis fide & Sacramenti sumptione obsignârunt. conceptumque inter eos juramentum; quo per S. Trinitatem & Sacramentum mox sumendum fidem obligârunt, se nunquam consilium directè vel indirectè, verbo aut circumstantiis sibi communicandum declaraturos, nec ab illius executione destituros, nisi à sociis facta potestate. Neque ante Catisbejus doli totius architectus, quàm ita à Theologis ad facinus, utpote non licitum duntaxat & laudabile, verùm meritorium etiam, auctoratus esset, consilium pulverariæ conspirationis vel animo agitavit ipse, vel sociis aperuit, vel Garneto, ad quem in rebus dubiis ceu oraculum se contulit, consiliis suis, uti propter longum rerum tractandarum usum, prudentiæ & solertiæ laude inter Anglos Pontificios erat clarissimus, etiam extra confessionis sigillum, universum negotium moderaturo, institutum suum prodidit.

CCXIV. Lubet hoc loco Jesuitarum seu potiùs *Ignatianorum*, quos ab *igne jaciendo* seu *ciendo* ita dictos non ineptè non

Jesuitarum hæresis singularis prima

de jure occidendi Reges & Principes Romano Pontifici non obsequentes.

nonnemo censuit; desperatam hæresin novissimam duplicem, qua veterem Hildebrandinam & Bonifacianam adversus sceptra Regum & Principum doctrinam, ceu novis fulcris, sustentare firmiùs conati sunt; cujusque etiam Ecclesia Romana, Pontifices inprimis, qui nunquam alterutram aperte improbâsse, nedum damnâsse vel proscripsisse comperti sunt; reos se fecerunt, paucis perstringere. Prior est, *Regem vel Principem quemvis in hæresin prolapsum, etiam ante exploratam voluntatem & authoritatem Romani Pontificis, dummodo subditi Comitia habere prohibiti, Jesuitarum vel Theologorum similium consilio ad id usi fuerint; occidere, non fas duntaxat, sed pium etiam, laudabile & meritorium esse.* Hanc hæresin gravissimam Regum & Principum jugulum nefariè appetentem; Divinæ Providentiæ, per quam Reges regnant, inimicam, verbo Divino, quod potestatibus, legitimè scilicet electis, vel jus exercendæ potestatis honesto titulo obtinentibus, etiam iniquis obsecundare, & Unctos Domini non attingere jubet, contrariam; Ecclesiæ, cujus interest plurimùm Nutritios amari, eorumque authoritatem sacrosanctam & ἄσυλον inviolabilem haberi, fatalem; denique religioni Christianæ apud infideles, si qua alia est, probrosissimam, non in sinu duntaxat Sinones illi fovent, sed publicis etiam scriptis, ne latere eos, quos libido incessit Unctos Domini attrectare, ullo modo queat, propalare non erubuerunt. Ex multis pauca de Draconica illa, non atramento sed sanguine, scripta Jesuitarum lege, testimonia proferam. Johannes Mariana, Jesuita Toletanus tractatum de Institutione Principum (occidendorum scilicet) scripsit, cujus imprimendi facultas à Stephano Hojeda, visitatore Societatis data est. Libro ejus primo hanc quæstionem certo consilio tractat: *An liceat Regem legitimum, puta Henricum III. Regem Galliarum Christianissimum, postquam à paucis seditiosis, sed doctis* (nam

his

his arbitrium ille, ut de capite Principis sui statuant, permittit) *cœperit tyrannus appellari, occidere?* Concludit ad extremum, licere: & infandam illam Sathanæ progeniem, Jacobum Clementem, ob patratum parricidium magnificis verbis in Cœlum extollit. Ejus libri *cap.* 6. hæc inter alia extant: *A populis sive subditis volentibus Rex principatu spoliari potest. Et ab omni memoria in magna laude fuerunt, quicunque tyrannos opprimere aggressi sunt.* Abdicandi verò Principis rationem ejusmodi ille ostendit: *Expedita*, inquit, *& maximè tuta via est, si publici conventus facultas detur, ut communi consensu statuatur, quid fixum ratumque esse debeat. Et si monitis Princeps non obediat, consilia explicanda, arma expedienda, pecuniæ in belli sumptus subditis imperandæ, Princeps etiam privata authoritate ferro perimendus. Si verò publici Conventus facultas sublata erit, tum etiam, qui votis publicis favens Regem sive Principem perimere tentârit, haudquaquam eum iniquè fecisse existimabo. Ac nisi publica vox adsit, quæ Regem pro tyranno habeat, adhibendi sunt in consilium viri eruditi & graves.* Subjicit: *Præclarè, præclarè cum rebus humanis ageretur, si multi homines forti pectore invenirentur, pro libertate Patriæ vitæ contemptores & salutis. Et dolet, quod plerosque incolumitatis cupiditas retineat, magnis sæpè conatibus adversa.* Mox *cap.* 7. temperamentum quoddam suadet: *In Regibus*, inquit, *ferro aut veneno, nihil interest enim, interficiendis, hoc utendum temperamento, si non ipse, qui perimitur, venenum haurire cogitur, quo concepto pereat: sed exteriùs ab alio adhibeatur, nihil adjuvante eo, qui perimendus est: nimirum cùm veneni tanta vis est, ut eo sella aut veste delibuta, vim interficiendi habeat.* Concluditque parricidiorum ille doctor: *In* vitam Regis aut Principis (quem *viri eurudit & graves*, hoc est, Jesuitæ, non-Regem, non-Principem judicaverint) *grassari quacunque arte concessum, tantùm ne cogatur sciens aut imprudens sibi ipsi mortem conscire.* Hæc igitur erga Reges & Principes Clementiæ Jesuiticæ ara

 est,

est, quòd αὐθοχειρίας necessitas iis non imponitur, sed carnificis munus aliis delegatur: benignior scilicet ara illa Meroensium Sacerdotum, qui Diodoro Siculo *Biblioth. hist. lib.* 3. memorante, tanta polluerunt authoritate, ut quandocunque ipsis in mentem venit, misso ad Æthiopum Regem nuntio, vita seipsum abdicare juberent. Oraculis enim Deûm id edici, nec fas esse ulli mortalium eorum jussa contemnere. quomodo etiam nostri illi Pontifices Manlianis suis in Principes imperiis, veteri Ecclesiæ prorsus ignotis, jussum Divinum obtendunt. Libri etiam parricidales, eadem Marianæ decreta complexi, post tentatam à Castello cædem Henrici I V. à Jesuita Johanne Guignardo propria manu scripti, Lutetiæ in Collegio Claromontano reperti sunt, ex quibus nonnulla Thuanus *Histor. lib.* c x i. plura verò Acta Parlamenti Parisiensis in *Memor. Ligæ Tom.* v i. *p.* 256. excerpserunt. Doluit nebuloni illi inprimis, quòd Sanbartholomæano tumultu vena basilica sanguis non sit missus. quod si factum esset, inquiebat ille, ex febri in phrenesin res minimè recidisset. Nominavit etiam Academia Parisiensis in auribus Illustrissimi Senatus Petrum Barrerium, à Jesuitis ad parricidia auctoratum: Guilhelmum Parrium à Benedicto Palmio Jesuita persuasum, licere impunè Reges occidere à Pontifice diris devotos: Hannibalem Cadretum Jesuitam, qui factum Cælum mereri Parrio dixerit. Extat præterea liber Jesuitarum, de abdicatione Henrici I I I. Regis Galliæ, Lugduni apud Johannem Pillehot, Ligæ Gallicanæ Bibliopolam A. M. D. X C I. editus, in quo Henricus I I I. ceu impius & impurus tyrannus accusatur, additurque præclarè actum iri, si is cum sui similibus Regibus & Principibus, ab uno vel pluribus vasallis aut subditis, non expectata speciali excommunicatione Papæ, interficeretur. idque opus & gloriosum & meritorium omnino futurum. *Non desinemus etiam,*

in-

inquiunt, *auxilia & media quærere, quibus Rex iste, cum omnibus ei adhærentibus opprimi & interfici possit.* Eadem Apologia pro Castello & Jesuitis edita, qua Castelli propositum ceu heroicum planè & justum in tertium usque Cœlum extollitur, ipséque Castellus inter Martyres numeratur: Martæ Neapolitani libri quibus ille κυρίας δόξας supra narratas rigidè tuetur: Ribadeneira, Henrici III. dirissimam cœdem probans, & parricidam tartareum sic memorans, ut propiùs multò absit à laudante quàm à detestante: denique Harnetus & complices cerbereo furore οἰστροπλαγέντες, eorumque ex eodem Sodalitio hyperaspistæ strenui, Eudæmon Johannes Cretensis, in Garneti Apologia; Bellarminus in suo diri ominis Torto, alii, qui novos Cœlites, Garnetum & Oldcornum non secus ac διογενεῖς Heroas laudârunt defenderuntque mordicus, pædagogicis suis Syllogismis sceptra Regum ac Principum impunè lacessentes; aurigantur. Demum etiam Jesuitarum pro tempore, quo scilicet adhuc salem illorum lingere ei datum fuit; pullus, vix nominandus Alastor Scioppius in Classico belli sacri Fr. Jacobi Martenisii, Vicarii Generalis Inquisitionis Papiæ, jussu vulgato, *cap.* 3. *p.* 22. quod mussitant plures, apertè professus ipse, rationibus etiam comprobare instituit, hæreticos Principes jure à subditis contrucidari; producto etiam exemplo Zambri, Regis Isräelitici, qui ab Amri obsessus seipsum cum domo Regia succenderat, ad oram libri hæc allinere non dubitavit: *Quid ad hoc exemplum pulveraria illa Anglorum conjuratio?* Quam probationem non minùs ἀπροσδιόνυσον, quàm canis in balneo est, tantum abesse à ratione, quantum distat Roma Londino, ab Idolatra Christianus, factum à jure, tyrannus à Rege, denique Scioppius à viro bono; Optimus & doctissimus Berneggerus in Aureola Tuba Pacis *pag.* 115. 116. &c. verè demonstrat. Neque verò obstat, quòd

quòd Claudius Aquaviva, Societatis Generalis, edita sanctione prohibuit, ne quis deinceps publicè vel privatim doceat, *licitum esse cuicunque personæ, quocunque prætextu tyrannidis Reges aut Principes occidere.* Ad minuendam scilicet invidiam prohibuit *docere*, non *sentire* vel *facere*; & *cuilibet personæ*, scilicet à Jesuitis non submissæ, vel à Papa non approbatæ. uti in Jesuita vapulante *cap.* 12. Cl. Rivetus solidè demonstrat.

Eorundem hæresis singularis secunda de æquivocationum & reservationum mentalium jure.

CCXV. Posterior Ignatianorum novella, nisi mavis, recocta & ab inferis revocata hæresis est: *Fas esse sive in judicio, sive in casu confessionis, etiam in juramento ipso, ejusmodi uti æquivocationibus & mentalibus reservationibus, quibus ad veritatem occultandam aliud pectore clausum teneatur, aliud ore verbisque promatur.* Eum scilicet in finem induci hæresin placuit, ut parricidia aliáve etiam scelera sua coram judice pernegare, saltem involvere, & ne ad liquidum perducantur unquam, efficere possint. Tametsi verò hæresin illam in publicum parùm ingenuè & pœne inviti proferunt, atque adeò inter Societatis suæ arcana abscondere; tamen in scriptis non planè dissimularunt, & factis apertè probârunt. Scripta & Scriptores è pluribus nomino; Toletum *lib.* IV. *Instructionis Sacerdotalis cap.* 21. Gregorium de Valentia *Tomo III. Disput.* 5. *quæst.* 13. *pag.* 1350. *&c.* ubi *prudentem defensionem* vocat; Edmundum Campianum *in Epistolis ad Generalem Societatis*; Navarrum *in Enchiridio*; Andream Eudæmon. Johannem *in Anticotoni refutatione, & Apologia Garneti, ad actionem proditoriam Eduardi Coqui*, à Claudio Aquaviva, Societatis Præposito, comprobata, qua æquivocationis doctrinam ex Scripturis, Patribus, Scholasticis, Thomistis, defendere & explicare conatur; Personium Anglum, qui Romæ vixit & mortuus est, in disputationibus ejus argumenti à Mortono confutatis; Thomam Sanchez *Oper. Moral. lib. III.* 6. 15. Authorem Theolo-

logiæ Moralis Jesuitarum *Tract.* 1. *Exam.* 3. *cap.* 4. *& cap.* 7. ubi ex Sanchez & Lessio exempla practica profert; Becanum *Manualis libro V.* alibique. Toletus addit limitationem: *Si judex contra justitiam petat responsum aut juramentum. Est autem contra justitiam, cùm de religione aut sociis interrogantur: tum quia hæreticus non est judex competens, tum quia est in præjudicium religionis.* Sed Becanus longiùs crimen removet, injuriam sibi, sociisque fieri, questus. Docere quippe ipsos, sincerè, candidè & seclusa omni æquivocatione respondendum esse. Unum tantùm, de quo disputetur, casum esse: *Anne reus, quando in judicio interrogatur de crimine perpetrato, possit negare, vel æquivocè respondere?* Sic autem ille distinguit, *teneri respondere & fateri veritatem, si judex juridicè, seu servato ordine juris interroget; secus autem non. Ratio,* inquit, *prioris est, quia quisque tenetur obedire superiori legitimè præcipienti; quod fit, cùm secundùm ordinem juris reos interrogat. Ratio posterioris, quia judex non habet jus interrogandi nisi secundùm ordinem juris. Juris autem ordo non servatur, cùm interrogat de occulto crimine, de quo neque fama est contra reum, neque judicii competentia, neque plena probatio. Et in tali casu non mentitur, si neget à se patratum crimen; si videlicet crimen adhuc sit occultum.* Cæterùm Becanus hic more suo partim tergiversatur, partim etiam æquivocatione, ubi à Societate sua ejus crimen amoliri tentat, ludit. Distinguunt enim Jesuitæ inter causas seculi sive forenses, & religiosas. In illis si quis juridicè interrogetur, cum æquivocatione distinguendum esse negant. In his autem iis uti fas esse. Ipse verò respondet de causa Seculi & crimine perpetrato; quo nomine non censet sua illa clandestina sacra. Illud etiam *juridicè,* sive *Ordo juris* ab aliis ad forensia speciatim applicatur. Sed & in altero illo genere reus perfidiæ perjuriique tenetur. Neque enim vel judex hæreticus ipsi est *judex:* vel judicium ejus *judicium competens.* Juris quoque ordo

ſuſpenditur ipſi ex æſtimatione accuſati ſeu rei, ſit ne crimen publicum an privatum, judicium competens vel non competens, probatio plena, vel non plena. Sed & facta Jeſuitarum, doctrinæ eorum interpres locupletior, ex hiſtoriis Anglorum & Belgarum, inprimis ex Negotiatione Jeſuitica in Belgio edita, manifeſtiora ſunt, quàm imber cùm pluit. Vel unius Garneti hiſtoria in Actis ejus vulgata, & à Doctiſs. Caſaubono in Epiſtola ſupra laudata, nec non Thuano *Hiſtor. lib.* CXXXV. luculentiùs repetita, ejus rei fidem pleniſſimam faciet. Hujuſmodi verò æquivocationum notitiam & uſum prioribus Eccleſiæ Doctoribus atque Magiſtris non contigiſſe, adeóque ſuæ ætatis noviſſimum εὕρημα, & veluti munus quoddam eſſe, Societatis ejuſdem Theologus percelebris, Gabriel Vaſquez *Tom. IV. quæſt.* 93. *art.* 5. *dub.* 13. apertiſſimè fatetur, & gloriatur. *Negari*, inquit, *non poteſt, hujus* (per æquivocationes) *reſpondendi modi non meminiſſe antiquos Doctores, & ita credidiſſe, ſi negaretur factum tam coram judice quàm coram alio, eſſe mendacium. Et revera ita eſſet, ſi mens reſpondentis non eſſet cum illa, quam diximus, reſtrictione ad interrogationem reſpondere. Id colligitur ex Thoma, qui etiam in Reo; cùm injuſtè interrogatur, alium modum non invenit, quàm non reſpondere. Colligitur etiam ex Auguſtino, qui loquens etiam de judice iniquè interrogante, non meminit hujus reſtrictionis & modi loquendi, ut excuſaret reſponſum, ſed tamen nec negavit.* Scilicet S. Auguſtino, Thomæ aliiſque vetuſtioribus Doctoribus mirabile iſthoc donum linguarum non contigit; nec tam felicibus eſſe iis licuit, ut novæ ac ſerpentinæ iſtius linguæ uſus iis innoteſceret; agnoſcerentque adeò duplici lingua, more ſerpentum, loqui fas piumque eſſe.

Eccleſia Romana hoc tempore duos inſignes At-

CCXVI. Habuit hac ætatate Romana Eccleſia duos Atlanticos fere Pontificiæ poteſtatis religioniſque hyperaſpiſtas כנבצרי חעזים *Propugnacula Maolim*, ſeu *arcium*;

Dan.

Dan. XI. 39. Jesuitam & Cardinalem eruditionis & industriæ laude cœtera non defraudandum utrumque, Cæsarem Baronium, Sora, Campania Urbe oriundum; & Robertum Bellarminum, patria Politianum, Marcelli II. Papæ Sororis, Cynthiæ Cervinæ, filium; quorum ille seculi hujus septimo, hic vicesimo primo anno defunctus est. Scriptis illi in vulgus editis pluribus, giganteisque voluminibus ad scopum eundem, stabiliendam quæ inde à Reformatione nimiùm labefactata & pluribus in locis penitus collapsa est; Romani Pontificis potentiam, supra Mortalium omnium, imò ipsius Dei Omnipotentis potentiam sese efferentem, atque inde manantem religionem Pontificiam universam, diversa omnino via grassati sunt. Illi Annales Ecclesiæ condere, huic controversias Pontificias tractare, curæ cordique fuit. Ac ut de Baronio, qui sub auspiciis & ductu Philippi Nerii, Congregationis Oratorii fundatoris, Annalium illum partum suum plusquam elephantinum (nam cùm elephanti spacio decem annorum partus suos edant, ille ter decem annorum spacio suum edidit) enixus est, priore loco dicam; res ipsa manifeste arguit, quando ad scribendum Annales seu historiam Ecclesiæ animum appulit, non eum id negotii sibi credidisse dari, ut faciem veteris Ecclesiæ, qualem inveniebat quâ in Scripturis, quâ in Patrum & historiarum antiquissimis monumentis, penicillo suo bona fide exprimeret: sed potiùs ut talem ei σοφίᾳ quadam κακοσυνθέτῳ faciem fingeret, qualem Ecclesiæ Romanæ susceptum semel patrocinium postulabat. Cùm enim omnes hodiernæ de religione controversiæ ad duo capita, doctrinam scilicet de dogmatibus ritibúsque, & Pontificis Romani potestate & Monarchia revocentur commodè, in utroque eam rationem Baronius tenuit, ut omissa quæstione de voluntate Domini, & vera antiquitate, omnia sine exceptione

lantes habuit, Baronium & Bellarminum Cardinales.

Baronii Annales cujusmodi sint?

ne defenderet, quæ Romæ probari sciebat. In quo etsi subtilem artem seu χεύψιν quandam vaferimam adhibet, plerunque tamen implicatam animi sui notionem ita prodit, ut quisquis rudis & cœcus non est, consilium ejus subodoretur facilè. De Scripturæ usu populo erepto, lingua ignota, traditionum etiam recentiorum authoritate, Transsubstantiatione, Missa, concomitantia, Sanctorum, imaginum invocatione, cultu reliquiarum, purgatorio, indulgentiis, similibusque sequiorum Seculorum inventis, Protestantes inter & Pontificios controversis, asserendis Gibeonitica fraude ita ubique laborat, ut canæ & venerandæ antiquitatis colore ea invita licet imbuere annitatur unicè. Romani Pontificis verò Monarchiam, & illud infinitum imperium, ita assidue omnibus viribus εὐκαίρως ἀκαίρως propugnat, ut meritò Doctiss. Pithoeus prioribus inspectis tomis judicaverit, non titulo *Annalium Ecclesiasticorum*, sed potiùs *de potestate Papæ* insigniri debuisse. Hinc scilicet est, quòd omnia ac singula, quæ in Ecclesia acciderunt, Pontificis authoritate gesta esse contendit: probatissimos quosque authores, sicubi Sedi Romanæ adversum quidpiam scripserunt, non sine stomacho rejicit: Pontificum Romanorum facta quantumvis enormia, truculenta, tyrannica excusat, tuetur, laudat: Hildebrandum, illum generis humani furiam, Regum & Principum potestati, libertati, cervici denique insidias quæsitissimas struentem, & Sathanicæ illius de ἐξουσίᾳ ὑπερέχουσῃ Pontificis, doctrinæ elementa brevibus quasi aphorismis, qui Dictatuum nomine veniunt, complexum, amplis mirisque elogiis exornat, & perfectissimi Papæ ideam absolvere pronuntiat: Bennonem, aliósque contradicentes, auritos licet & oculatos testes, obelo suo confixos exagitat damnatque: Concilia non indicta authoritate Pontificum Pseudo-Synodos; Imperatores, Reges, Prin-

Principes, Papæ ſputa lingere dedignatos, hæreticos, ſchiſmaticos, tyrannos appellat; noviſſima quæque exempla promeritos, clamat: eoſdem res Eccleſiaſticas attingentes maledictis inceſſit; auſus etiam (ad A. DCCCLV.) Reges veteres Francorum eam ob cauſam cum *latronibus in Sylvis* comparare: fideles eorundem conſiliarios, jura Regia adverſus Romanam Curiam defenſitantes teterrimæ hæreſeos Politicorum crimine arceſſit: denique non aliud fere omnibus ſine diſcrimine, quàm cœcam obedientiam, & humile ſervitium Vicario Chriſti in hiſce terris exhibendum ſuadet, commendat; & exhibere abnuenteis, Campano ſupercilio ſuo, (Campanus quippe fuit) ubique deteſtatur damnâtque. Scilicet venalitium erat Romani Pontificis mancipium, purpuræ mercede conductitium, ad Papatum aſpirans & remis atque quadrigis contendens ipſe. de quo ſic meritò Grotius cecinit:

Annales docti nimium ſervile Baroni
Qui legis, & Romæ quale probatur opus,
Credere ne propera: multo vigilata labore
Pagina; ſed nutu ſub dominantis erat.
Auctoramentum non eſt leve, purpura: pridem
Pontifices verum non didicere pati. &c.

Accedit ad hanc διάθεσιν τοῦ ξυγγραφέως ſeu *diſpoſitionem ſcriptoris*, quam in Scriptoribus inprimis ſpectandam Dionyſius Halicarnaſſeus monet; modus etiam, quo ſingula hæc Baronius, δουλεύων τῇ ὑποθέσει, proſecutus eſt; præpoſterus paſſim & perverſus. Quò pertinent viſiones, miracula, & putidiſſimæ fabulæ, quas ex recentioribus ſcriptoribus, Zonarà, Vincentio, Nicephoro, Metaphraſte, Antonino, Cypomanno, Surio, ſimilibúſque fabularum anilium hamaxariis, eorúmque adeò fide ità collegit, ut ipſum inter & illos, alióſque etiam aurearum Legendarum conſarcinatores, veluti Jacobum de Voragine, Petrum

trum de Natalibus &c. non aliud discrimen appareat, quàm quòd illi sine arte, rusticè & pingui Minerva fabulati sunt; ipse verò majorem colorum apparatum, quippe nec ingenio, nec arte rudis, adhibuit: horrenda convitia, quæ passim vibravit in Protestantes, quos etiam *ad A.* DCCC. unâ cum Sergio Manichæo, hæreseon horrendarum patre, Diabolum Catechistam habere criminatur; & *ad A.* M.C. XVIII. unâ cùm Basilio Bongomiliorum auctore, Alexii Imp. jussu cremato, vivicomburio destinat: judiciorum temeritas. Veluti cùm sive adversa sive læta, quæ Principibus, populis, privatis contigerunt, vel observantiæ insigni erga Papam, Ecclesiamve Romanam: vel contumeliæ injuriæve, quam illi fecisse visi sunt; accepta refert: parachronismi manifesti, crassique ex ignorantia Linguarum Græcæ & Hebraicæ (quarum ignarissimus tantùm non ἀνίπτοις χερσὶ & impransus paratus ad opus isthoc accessit) admissi passim errores: corruptum erroneumque & inconstans de authoribus veris falsisque judicium: consignatissimæ notæ contemptus nefarii Regum & Principum, odiique adversus plures concepti inexpiabilis. quorum omnium exempla irrefragabilia Viri doctissimi, Casaubonus in Prolegumenis Exercitationibus præmissis, & Exercitationibus ipsis, Mornæus in Mysterio Iniquitatis, Otto in Examine Annalium; Blondellus, Pavius, Carolus, aliique deprompserunt. Ne dicam, segniter, Opus tot malæ fidei compunctum notis, probari etiam Pontificiis emunctiorum narium, Gallis inprimis. Certè Cardinalis & ipse Perronius *in Posth. in Baronius*; sic eum perstringit: *Bonus homo* (Baronius) *multis in locis historiæ suæ deceptus fuit, magni in eo parachronismi, in infinitis locis fallitur, minimè est exactus, ne in ipso quidem stylo. Nonnisi laboriosum est opus*, &c. *In voce Roma* sic de eodem censet: *Nimis magna temporalis potestas Papam exosum reddit Principibus*

Pontificiorum de iisdem judicium minùs favorabile.

Chri-

Christianis. Neque prudenter fecit Baronius, quando tantopere illam defendere conatus est. Doctissimus Launojus Sorbonicus de eodem ejusmodi in Epistolis fert judicium: *Nemo nescit, tum sedis Romanæ opportunitatum assertorem esse cupidissimum, & ubicunque & quomodocunque erogare, quæ illius amplitudini, commodis, honori inserviunt.* Alibi: *Baronius nullam prætermittit occasionem amplificandæ dignitatis Romani Pontificis.* Neque etiam propitium de eo judicium Godavii Episcopi in Præfatione historiæ Ecclesiasticæ extat. Denique edito undecimo tomo Annalium, quo Hispanorum in Siciliam juribus derogare visus est, tantam eorundem offensam invidiamque incurrit, ut non tantùm vacante post Clementis VIII. mortem Sede, quam conscensurum se Baronius, & cum eo alii sperabant; infestis Hispanorum Avilæ inprimis & Ascanii Columnæ Cardinalium artibus studiisque à Papatu exclusus fuerit: sed etiam eò res processerit, ut Antverpiæ, ubi Annales eodem ferè tempore recudebantur, undecimi tomi editio, Philippi jussu, prohibita, & Romæ excusa exemplaria in terris Hispanorum distrahi vetita; duóque insuper librarii, quòd contra edictum ea habuissent, ad triremes damnati fuerint. pluribus rem gestam narrante Thuano *Histor. lib.* CXXXIV. ubi etiam Baronii iracundum & thrasonicum ad literas ProRegis Siciliæ responsum ejusmodi narratur: *Melius est, mihi mori, quàm ut evacuetur gloria mea. Deus meam laudem ne tacueris, quoniam os peccatoris, & os dolosi apertum est super me, quippe cùm hæc accusatio, non tam in me & meos Annaleis directa sit, quàm adversus ipsum Pontificem, & Sanctæ Sedis Majestatem, qui eos vidit, & cunctis Cardinalibus examinandos præbuit. Petrus vidit, Petrus approbavit: Huic petræ, atque adeò rupi infixus minimè vereor, ne loco moveri aut concuti possim.*

CCXVII. Non minùs famosus in Ecclesia Romana est alter, Robertus Bellarminus, Cardinalis & Archiepisco- *Bellarminus à Pontificiis quo in pretio habitus?*

ſcopus Capuanus, magnus ſcilicet Apollo, & gregis Pontificii vitula, qua diſputaturi cum Proteſtantibus arare ſolent, uſitatiſſima. quem apud Alegambium in Bibliotheca ſcriptorum Societatis Jeſu, Cardinalis de Sourdis *Sydus, malleum hæreticorum, verticem Theologorum hujus Seculi* vocat; & apud eundem alter Cardinalis Viſinus quoad caſtitatem etiam in florenti ævo cum *Joſepho*; quoad paupertatem inter divitias cum *Davide*, quoad liberalitatem in egeſtate cum *Tobia*; quoad ſolitudinem interiorem inter occupationes aulæ, cum *Gregorio*; quoad humilem de ſe opinionem in conferta multitudine virtutum excellentiſſimarum cum *Paulo*; quoad liberam vocem erga dominantes cum *Johanne Baptiſta* liberaliter ſatis comparat. In quatuor, quos edidit, controverſiarum tomis, mole ſine nervis, ſic procedit, ut primò Eccleſiæ Romanæ doctrinam, probationibus ex Scriptura S. Conciliis, Decretis Pontificum, Patribus & ratione, petitis, aſſerere conetur; deinde objectiones hæreticorum, quos vocat, ſolvere aggrediatur. Præfatione tomi primi ad lectorem ait, *ſe omnes fidei controverſias complecti, ut unum doctrinæ corpus integrum & perfectum, ſuiſque numeris abſolutum exiſtat.* Quomodo ſperat, ſe *hæreticos homines*, ut eodem tomo perorat, *ad lumen fidei revocare, vel ſaltem impetum eorum & furorem frangere poſſe.*

In controverſiarum Tomis ab eo editis laudem nonnulla merentur:

Quòd igitur ex Scripturis, principio nobiſcum conmmuni, diſputare inſtituit: quòd non perinde malignus atque Jeſuitæ alii, Valentia inprimis, Vaſquez, Becanus, Maldonatus &c. meliore ut plurimum fide adverſariorum ſuorum argumenta allegavit, & amantior, quàm illi, veritatis, ſicubi erravit, prudens ſcienſque errare non videtur: quòd, ſecus ac novi Methodiſtæ aperto Marte, non per cuniculos, & tergiverſando nobiſcum egit: quòd adverſus falſa errantium & verorum hæreticorum dogmata rectè & ex veritate nonnulla dixit: quòd infamem illum Mo-

Moliniſmo-Pelagianiſmum peroſus, de prædeſtinatione orthodoxè ſatis diſſeruit: quòd in iis, quæ præter veritatem, conſtabiliendis Eccleſiæ Romanæ dogmatis, attulit, capita illa doctrinæ, in quibus à vero aberrant, diſſident aut inſtabiles ſunt Pontificii, in unum compegit atque concinnavit, multaſque multorum ſententias ſumma Pontificum, Academiarúmque Pontificiarum approbatione munitas comportavit, & ſententia ſua concluſit, ut ad liquidum perduci poſſit, qua in re partes contendentes conveniant diſcrepentque; amplam certè laudem ille meretur: Sicut autem naucleris tria ſolent eſſe periculoſa; ſi in ſcopulum alliſerint, ſi in dorſum arenarium inciderint, ſi velificentur malè: ſic Bellarminus etiam vaſtiſſimam illam navigationem ſuam tribus incommodis illis obnoxiam reddidit. Etenim *ſcopulus*, ſeu rupes & petra firmiſſima eſt S. Scriptura, ad quam quicunque allidunt, ut cum Poëta loquar, *infringunt dentem ſolido.* Unus idemque ſcopulus nobis eſt pharus ad ſalutem: iis verò, qui veritatem in mendacio detinent, certiſſimus ad mortem Caphareus. Ad hunc verò ſcopulum quàm ſæpe, quàm graviter, craſſè, oſcitanterque Bellarminus alliſerit, adeóque Romanam illam naviculam Petri, uti appellare ſolent, tabulato disjecto, corruptóque, non ſcapham ulla ex parte integram eſſe, oſtenderit, tum res ipſa loquitur, tum viri doctiſſimi liquidò demonſtrârunt. *Dorſum* verò *arenarium*, in quod ejus navis incidit; innumera ſunt teſtimonia à diſputatore eo adducta; puta Patrum teſtimonia falsò, mutilè, perverſe citata: noſtrorum dicta & ſcripta ſubinde iniquiore fide, quàm unquam ſcriptum, dictum, cogitatùmve fuerit, propoſita: hominum mente deſipientium, animo in nos cauſamque noſtram infenſiſſimorum prolata non ſecus teſtimonia, quàm ſi folia Sibyllina, & Divina quadam vi ἀναντίῤῥητα eſſent; quorum tamen pleraque forte

plura verò reprehenſione gravi digna ſunt.

non tam judicio certo, quàm aliena fide, Collegarum ſcilicet & alumnorum, quorum alii hoc, alii aliud teſtimonium ex varia lectione, quaſi haſtas amentatas commilitoni (uti in Collegiis Papatus ſolent) ſubminiſtrârunt; poſuit. Denique & *velificatio* ipſa minùs proſpera fuit. Navigii enim Chriſti pes, velum & ſignum non aliud, quàm Sacra Scriptura eſt. At ille opus ſuum *ſcientiam prope infinitam non modò variarum diſciplinarum & linguarum, ſed etiam totius antiquitatis, omnium hiſtoriarum & temporum requirere* præfatus, de fide, de ſcientia illa revelata & infuſa Spiritus S. & Scripturæ ſacræ, verbum nullum facit. malo utique augurio ſeſe prodens, quod Scripturas paſſim in ſubſidium adhibens licet, ſenſum tamen earum γνήσιον à Deo Spiritu S. & Scriptura ipſa demonſtrare penſi non habiturus ſit. Plenis Scripturæ ſolius velis ad Cœlum, thronum gloriæ uſque rectà provehimur, ſi Deum audimus. ſin alia & alios, circumducamur neceſſum eſt per ſinuoſas ambages, donec ad Scripturas recurramus, aut in ambagibus illis ſubſidentes miſerimè pereamus. Alicubi etiam inconſtantiæ ſuæ, non ingrata licet nobis documenta dedit. veluti cùm pro erroribus Papatus acerimè contendens, alibi pia, ſana, orthodoxa, & priorbus è diametro repugnantia protulit. Huc pertinent ejus effata, quæ utroque pollice probamus: (lib. 6. de gratia) *voluntatem hominis eſſe liberam, ut velit quicquam ſalutare, abſque auxilio Dei* (lib. 5. de juſtif. cap. 17. § 1--3.) *Propter incertitudinem propriæ juſtitiæ, & periculum inanis gloriæ tutiſſimum eſſe, noſtram fiduciam collocare in merito & fiducia Dei: Non abſurdum eſſe, ſi quis dicat nobis imputari Chriſti juſtitiam & merita cùm nobis donentur & applicentur, perinde ac ſi nos ipſi ſatisfeciſſemus:* (lib. 3. de Pœn. cap. 4.) *A Spiritu S. eſſe lumen fidei, quo is intus & in domicilio cordis nobis dicit; Ita eſt, nihil hæſites;* quibus verbis Spiritus S. teſtimonium internum, quod alibi impiè exagitat, aſſe-

Inconſtans paſſim doctrinæ noſtræ patrocinatur.

asserit: (lib. 1. de verbo Dei cap. 11.) *Scripturis sacris nihil esse notius, nihil certius, ut stultissimus sit, qui fidem illis habendam negat.* quas etiam esse notissimas, certissimas, verissimas, iisdem, quibus & nos uti solemus, argumentis statim comprobat, conclusionem cedro dignam ejusmodi inferens: *Quare S. Scriptura regula est credendi certissima & tutissima*: (lib. 4. de Pontif. R. cap. 2. ss--ad Secundum; & lib. 2. cap. 3.) *Papam posse in hæresin incidere, deficere à fide, judicari ab Ecclesia; ejus Sedem aliò transferri posse sine violatione juris Divini*: (lib. 2. de R. Pont. cap. 2.) *Forte non esse de jure Divino, Romanum Pontificem Petro succedere, quia de ea successione ne γρῦ quidem in S. Scriptura extet*; mox contendens tamen, in successione illa totam religionem & summam rei Christianæ verti, licet ea non sit de fide, nec in Scripturis testimonium consignatum habeat: (lib. 1. de R. Pont. cap. 12. ss. 5. & 48.) *Claves non soli Petro datas esse; potestatem Petri cum cæteris Apostolis communicatam esse; æqualem fuisse Petrum & Paulum; æquum hujus & illius jus in Episcopatu R. fuisse; Pauli majora fuisse quam Petri merita.* Ex quibus similibusque gnomis Bellarminum Confessorem fidei Reformatæ, & sibi ipsi discordem facere in proclivi foret. Inprimis autem erga Reges & Principes potestatesque summas ceu alter Mariana, animum infensissimum prodidit, astruens passim imperium Papæ rectum, directum & absolutum in vitas, negotia & dominia Imperatorum & Regum, quos clientes facit Papæ, obstrictos ad præstandum illi homagium, & ab ejus voluntate nutúque ita suspensos, ut exui imperio possint, quoties illi libet. In libro piaculari, quem titulo *Matthæi Torti* adversus M. Britanniæ Regis Jacobi Apologiam pro juramento fidelitatis, cui titulum ille fecerat, *Triplici nodo triplex cuneus*; edidit, sic Clementem Henrici III. parricidam laudat: *Vltus est Deus Christum suum, dum per alium sacratum virum, alioqui militiæ imperitum & inermem,*

Erga Reges & Principes infensum animum prodidit.

mem, *Regem eundem non ſine manifeſto Divinæ providentiæ miraculo interfecit.* Auſus etiam poſtea eſt cum Jacobo Rege palam & aperta fronte congredi, & tum triplicem ejus cuneum, tum præfationem Monitoriam, quæ interim à Rege prodierat, multa argumentorum mole oppugnare. non veritus eum Juliano ſimilem appellare; ipſe torquendis Scripturis, quò ambitioni ſerviret, tam Juliano apud B. Cyrillum ſimilis, quàm Rex Jacobus erat diſſimilis. De poteſtate etiam Pontificis in temporalibus, pro inſidiatoribus Principum, adverſus Barclajum librum ſcripſit, quem non ſolùm hujus filius nænia ſoricina confoſſiorem reddidit; ſed Suprema etiam Lutetiæ Curia, ceu ſeditioſum ſcriptum, ſevero interdicto ſubjecit. Ut non ſine omine Cardinalis hic Bellarmini nomen indeptus videatur, cùm ferali illa doctrina nonniſi *Bella*, *arma*, *minas* ſpiraverit. Denique ita Papatum ruentem Bellarminus ſuſtinere conatus eſt, ita quieſcentibus ejus tantiſper fatis, ſuſtinuit, ut ſcriptis tamen ſuis Sedi Romanæ & Pontifici juſtiſſimam etiam invidiam conflaverit, & comperto, Romam eſſe *ἀθεράπευτον incurabilem*, quippe in errore obſtinatam, adagio Calliſtrati apud Ariſtophanem, quòd *πρωκτὸς λουτροῦ περιγίνῃ*, *podex lotionem vincat*, fidem fecerit.

Deſerta ejus methodo ad novas artes confugerunt Methodiſtæ novi.

CCXVIII. Neque tamen Bellarmini iſthæc Methodus, qua ille cauſam cum cauſa, rationes cum rationibus (infelici ſucceſſu licet) contendit, ita aſtutioribus in Papatu ipſo, qui naſum Rhinocerotis habent, ſatisfecit, quin nova & compendiaria magis via nobiſcum tranſigendum, intráque arctiores gyros conſtringendos nos judicaverint. Exorti hinc ſunt in Eccleſia Romana ad noſtra uſque tempora *Methodiſtæ* novi, vafríque non parùm, nova ſcilicet dogmata ſua novæ methodi fuco incruſtaturi; qui deſerta candidiore Bellarmini Methodo, expeditiorem ſuo judicio, artificioſiorem, ſaltem ad faciendam ſimplicio-

cioribus fraudem opportuniorem se struere posse sperârunt. Alii scilicet, præsultoribus Gonterio, Perronio, Francisco Veronio, (quanquam etiam his Renatum Benedictum Andegavum, Theologum Parisiensem, editis A. M. D. L X V. in universum organum Biblicum stromatis, prælusisse, Doctiss. Calixtus *de Arte nova pag.* 125. 126. *&c.* comprobat) placuit Protestantes eò adigere, ut omnia dogmata sua, tum affirmativa, uti vocant, tum negativa, puris putis Scripturæ verbis, nullo consequentiarum usu vel auxilio concesso, comprobent; non ignaris licet, sua, quæ adversus nos tuentur, dogmata nec puris putis Scripturæ verbis, nec consequentiarum fidiculis ullis, nedum nexu stringente & necessario probari unquam potuisse, vel etiam posse. Hanc Methodum etiam Fratres Walenburgii, & Missionarii deinceps plures suam fecerunt. Sed aliam tamen etiam breviorem, Bartholdus Nihusius, insignis Vertumnus, ab eodem Calixto graphicè depictus; *Arte Nova* conficta; & iidem qui supra Walenburgii in *Methodo Augustiniana* seu *Defensiva* chorago artis, uti putatur, Anthonio Fabro J. C. Sebusiano, Fabriani Codicis sui initio; protulerunt, comprehensam *via iuris* & *lege præscriptionis.* Ecclesiam Romanam sciscunt illi in possessione esse veritatis, utpote cui longa temporis serie ita præscripserit, ut probandi onus ei non incumbat amplius, sed devolvi meritò possit in humeros Protestantium, qui possessores antiquiores veritatis, in possessione sua turbare laborent; Ecclesiæ Romanæ non relicto alio, quàm excipiendi onere. Exceptionem autem efficacem esse, quòd ita majores crididerint, atque plurium Seculorum flexu fluxúque ita docuerint; quòd si qui negare animum induxerint, iis probandi onus similiter incumbere pertendunt. Sic nempe *novi* illi homines calculum subducunt, facilius esse placita semel defendere, quàm ritè probare: affirman-

puta Veronista,

Barth. Nihusius,

Walenburgii,

mantesque rem possessam imperare posse, negantes serviliter instrui, doceri cupere debere: illos judicis partibus susceptis hos hæreseos, schismatis, sacrilegii promptiùs accusare iis insidiosas quæstiones nectere posse: denique ad apologiam & demonstrationem doctrinæ suæ, utpote defendi, demonstrari nesciæ, adigi hac ratione se nunquam posse. Iidem Walenburgii post Cornelium Jansenium aliam etiam novam rationem adhibuerunt convincendi, seu potiùs seducendi nostros, controversia iis de *vocatione*, seu *missione Ministrorum* suorum mota; obtendentes scilicet, ex missione, vocatione de ipsa prædicatione & doctrina judicium ferendum esse. Sed & Armandus Richelius Cardinalis novam hic singularemque viam præivit, jubens in *Richeliana Methodo* posthuma, misso examine doctrinæ, utpote arduo & molesto nimis, de Ecclesia disputationem omnem suscipere, eamque inquirere non ex S. Scripturis, sed potiùs ex notis magis obviis, & fere sensus simpliciorum ferientibus. cujusmodi inprimis sint haud interrupta Pontificum successio, Ecclesiæ splendor, magnificentia, duratio. Tum præcipiebat ille controversiarum momenta librare, soliciteque astruere, quòd capita, de quibus disceptatum hactenus est, fundamentum fidei non contingant, adeóque salvo in iis dissensu Romana & Evangelica Ecclesia conciliari facili negotio queant. Inde non Pontificiorum duntaxat, quibus ipsemet Petrus de Marca, Archiepiscopus Parisiensis, exaratis de Sacramento Eucharistiæ diatribis, patrocinari visus est, sed nostratum, etiam, Milleterii inprimis & Grotii, Cardinalis hujus consiliis callidis obstetricantium, aliorúmque scripta διαλλακτικὰ exorta sunt. Neque aliò Walenburgiorum, in omnes partes se convertentium, & unum ex alio dolum consuentium, libri de Unitate & Schismate Ecclesiæ, & nuper etiam Augustini Gibbonis de Burgo, Hiberni,

Richelius,

de

de Luthero-Calvinismo, Schismatico quidem, sed reconciliabili, libelli, quibus momentum controversiarum minuere & elevare insigni fraude, à Viris Celeberrimis, Crocio & Coccejo in aprico collocata, conati sunt, spectant. Subit famosissimus ille Capucinorum, Valerianus Magnus, Mediolanensis, qui edito *de Catholicorum & Acatholicorum Regula credendi* judicio, ad unam cæteras omnes & plurimas & gravissimas quæstionem revocavit: *Quæ* scilicet *sit certior credendi regula, quis verus & infallibilis judex, Spiritus S. ne ex S. Scriptura singulos fideles eum invocantes seorsim instruens; an neglectis Scripturis Romana Ecclesia, à Spiritu S. in Conciliis Oecumenicis infallibiliter edocta, extra periculum erroris posita, tótque regeneratis fulgens?* Illud affirmantes *Biblistarum* nomine, quasi probroso, insignis scilicet non Karræus sed Pharisæus, traducit. In æstu disputationis eò se abripi passus homo est, ut sua vineta graviter cœdens, quod res est, scriberet, *Primatum & infallibilitatem Romani Pontificis ex Scripturis probari non posse, sed sola traditione constare.* quod Majestati Pontificiæ violatæ nefas interpretati Jesuitæ λεγόμενοι, effecerunt, ut Valerianus in vincula raptus, ex iisdem causam dicere coactus fuerit. Ne verò novos hosce Methodistas recentissimis artibus suis Scripturæ Sacræ forum declinare, quod strenuè tamen faciunt, viderentur, diversam etiam Methodum ex eadem Ignatianorum Societate Jacobus Masenius secutus, scriptum, quod tum Alexandro VII. tum Protestantibus totius Europæ Principibus dedicavit, cuíque titulum ejusmodi fecit: *Meditata Concordia Protestantium cum Catholicis in una Fide, & ex S. Scriptura desumpta;* edidit; in quo Confessionem fidei Pontificiæ, ex Tridentinorum sententia *claris & explicatis,* uti ipse loquitur, sed revera à sensu germano in peregrinum & perversissimum detortis, & obtorto collo raptis, Scripturæ verbis contexere conatus est; parùm animo suo re-

Valerianus Magnus,

Masenius,

pu-

putans, Scripturam non tam in literis, quàm in ſenſu genuino, ex Scripturarum ipſarum penetralibus deprompto, conſiſtere; neque hic ullius vel hominis, vel cœtus humani, hunc vel illum ſenſum ad conſcientiam cujuſlibet hominis cum certa δηλώσει πνεύματος, non manifeſtantis, authoritatem in cenſum numerúmque pervenire. Proin virilis animi fidem nemini bono fecit. Demum Henricus Marcellius, Sylvæ-Ducenſis, Lojolæ itidem Sodalis *Conſiderationes Pacificas, & Canones Benignæ Reconciliationis* protulit, in quibus ſuppoſitis iis, quæ neutiquam ἀνεξαγώνια ſunt, Veronii, Nihuſii & Walenburgiorum artibus junctis ea reconciliationis media etiam Sapientiſſimis Germaniæ Principibus obtrudere auſus eſt, quæ acceptantes ſtultiſſimos reddere apta nata ſunt. Denique non ita pridem Illuſtris in Gallia Præſul, Jacobus Benignus Boſſuet, Condomienſis in Aquitanica ſecunda Epiſcopus, in nupera *Expoſitione Doctrinæ Catholicæ*, Richelianæ Methodo inſiſtens, tum ex propriis Confeſſionibus palam facere inſtituit, nos in fundamento fidei, & ſingularibus etiam doctrinæ capitibus ad Romanæ Eccleſiæ ſenſum propiùs accedere; tum labem multiplicem ab Eccleſia ſua abſtergere conatus, ejuſmodi Eccleſiæ Romanæ faciem pinxit, ut in amorem ejus credulos facilè abreptum iri, planè confideret. Scilicet ibi eſt

Marcellius,

Boſſuet Condomenſis Epiſcopus.

Pergula pictorum, veri nil, omnia ficta.

Et pudere eum ſimiléſque priſtini erroris eò magis liquet, quò plus lenocinii ad eum tegendum adhibent, victóſque ſe ratione eò certiùs produnt, quò artificioſiùs pugnam hanc declinantes, *ad* infirmitatem *carnis verſi*, uti graviter S. Cyprianus *lib. ad Demetrium* id in paganis reprehendit, *cum terrenæ carnis imbecillitate contendunt*. Ecquid verò novi illi Methodiſtæ, Cadmæi fratres; fraudum architecti, qui fidei ſalvificæ luminibus orbati, angulos ubique quæ-

Novi illi Methodiſtæ cauſa Pontificiæ proditores meritò habentur.

quærunt, in quibus ſe alióſque lucifugas ne doctrina & opera eorum ad lucem cœleſtis veritatis penetrans argui poſſint; abſcondant, noſtris illam conſiliorum & laborum moliminúmque deſperationem perplexitatémque cernentibus, & plus ſatis intelligentibus, animi eſſe putant? An non identidem animo noſtro obverſari credunt Chriſti Salvatoris noſtri cedro dignam ſententiam, Methodiſtas illos συζητητὰς τοῦ αἰῶνος τούτου *inquiſitores hujus ſeculi* tenebrarúmque filios, fortiſſimè ferientem: *Hoc illud Dei judicium eſt, quòd lux venit in mundum, & homines magis tenebras, quàm lucem amârunt. Mala enim fuerunt illorum opera. Omnis enim qui mala facit, lucem odit, & non venit ad lucem, ne arguantur opera ejus. Qui autem veritatem facit, venit ad lucem, ut manifeſta fiant opera ejus, quod in Deo facta ſint.* Joh. III. 19.20.21.

CCXIX. E diverticulo iſthoc, in quod nova illa molimina Methodiſtarum, Papæ mangonum, à Bellarmini & aliorum integriori fide de religione decernentium, veſtigiis deviorum, nos induxerunt, in tramitem rectum hiſtoriæ ut redeamus, poſt Clementem VIII. & Leonem XI. ex Medicea Florentinorum domo oriundum, ſcenicum etiam viginti ſex dierum Papam, (qui arcui ſuo triumphali à Florentinis ſuis inſcribi paſſus eſt iſthæc verba: *Dignus eſt Leo in virtute Agni accipere librum, & ſolvere ſeptem ſignacula ejus*) Cardinalium Collegio per factiones mirè ſciſſo, cùm Dominicus Thuſcus Regienſis Cardinalis Hiſpanorum ſtudiis & quadraginta quatuor ſuffragiis è cella ſua in S. Sixti Sacellum ad adorationem jam elevatus & à pluribus adoratus, Baronii verò clamoribus & ſtudiis obturbatus deturbatúſque eſſet, & Baronium denuo plures confuſo clamore fruſtra depopoſciſſent; Camillus Borgeſius, qui Pauli V. nomen aſſumpſit, à Gallica factione, cui Aldobrandini & Montaltani arbitrium detulerant, Papa electus eſt. Non ſine juſto Dei judicio evenit, ut arcana utriuſ-

Leo XI. viginti ſex dierum ſcenicus Papa.

Paulus V. miris factionibus Papa electus.

Arcana Conclavis Leonis

XI. & Pauli V. à Card. Perrono prodita.

utriusque Conclavis, tum in quo Leo XI. tum in quo Paulus V. electus est, per Cardinalem inprimis Perronum, qui ejus historiam Die XI. Mart. & XXVII. April. A. M. D. C. V. & VIII. ac XIX. Maii A. M. D. C. VI. literis consignavit; (quas ejus ut & Cardinalis Jousæ literas sub finem primæ partis *Legationum & negotiationum ejus* videre est) in vulgus etiam emanârint. Inde enim penitus liquere omnibus cœpit, non Sancti Spiritus, sed carnis consilia in electione Pontificum dominari. de quo inferiùs plura. Paulo jam Pontifice Conspiratio Anglicana pulveraria, & Henrici IV. parricidium, quæ supra fusiùs, connexa scilicet serie rerum, exposuimus, acciderunt. Passus verò idem est in librorum Romæ, Bononiæ & Neapoli impressorum inscriptionibus, se salutari *Vice-Deum*, *Christianæ Reip. Monarcham invictissimum*, *& Pontificiæ Omnipotentiæ Conservatorem acerrimum*; quin etiam sibi applicari dicta Scripturæ, veluti Jerem. XXVII. 8. *Gens & Regnum, quod non servierit illi, in gladio, & in fame, & in peste visitabo super gentem illam, dicit Dominus*: & Dan. VII. 14. *Dedit ei Dominus potestatem & Regnum, & omnes populi ei servient. Potestas ejus potestas æterna, & Regnum ejus quod non corrumpetur*: (quorum ille locus Regem Babyloniæ spectans non malè forte quadravit; at hoc de Christo sonans nonnisi blasphemè detorqueri potuit) denique Esaj. XLIX. 23. *Et erunt Reges nutritii tui, & Reginæ nutrices tuæ. Proni in terram incurvabunt se tibi, & pulverem tuum lingent.*

Paulus Divinis titulis se ornari patitur.

Historia dissidii Paulum inter & Venetos ob interdictum de bonis soli & immobilibus Ecclesiasticis non acquirendis, aliaque suborti, fusius narrata.

CCXX. Statim initio Papatus sui Paulus Venetis litem gravissimam intentavit, eò quòd Respublica, dum Sedes vacaret, legem scivisset, qua Ecclesiasticis interdicebatur, ne quid soli & immobilium bonorum possent acquirere. Legem eam, utpote Concilio & Canonibus libertatique adeò Ecclesiasticæ adversantem abrogari Papa petiit. Renuerunt Veneti, ostendentes per Oratorem multis

tis verbis, nihil lege ſua contra libertatem Eccleſiaſticam decretum eſſe. nam legem ad ſubditos ſolutæ conditionis directam eſſe, de quorum bonis ſibi, neminem in temporalibus præter Deum ſuperiorem agnoſcentibus, ſecundùm jura ac leges ſtatuere liceat. Nihil Eccleſiaſticis illa lege imperari aut injungi; non illis auferri rei donatæ, aut in favorem eorum quomodocunque alienatæ pretium, ſed poſſeſſionem rerum ſoli, ne tractu temporis ſubditi, qui onera ordinaria & extraordinaria imperii ſuſtinent, bonis illis omnino ſpolientur, & impares tandem ad ea ſuſtinenda, imperium infirmum & omni ope deſtitutum deſerant. Id ipſum alios Reges Principéſque in ſuis ditionibus ſemper ſtatuiſſe; nominatim Cæſares Valentinianum, Valentem & Gratianum edita,& ab Hieronymo laudata Conſtitutione; Carolum M. in Saxonia, Francorum Reges, Eduardum III. in Anglia, Carolum V. in Belgio, &c. Præceſſerat Clemente VIII. Pontifice, juriſdictio ab iiſdem exercita in Eccleſiaſticos, Brixianum Monachum Auguſtinianum,qui undecennem virginem ſtuprâſſe & occidiſſe convictus fuerat: Scipionem Saracenum hominem impudica vita infamem, & Brandolinum Valdemarinum, ſcelerum plurium compertum: nec non interdictum, ne quis ſive religioni ſive ſacris addictus, ſive Scholas, ſive Collegium, Sacras ædes, Xenodochia; cœnobia in ſuæ juriſdictionis territorio, inconſulto & non conſentiente Senatu, ædificaret. Quæ diſſimulata à Clemente, Paulus cum concoquere non poſſet, ad tria tandem capita ſuas adverſus Venetos querimonias contraxit, videlicet de lege, quæ novas Templorum & ædium ſtructuras ſpectabat: de lege altera, qua bonorum immobilium acquiſitio vetebatur: denique de juriſdictione in Eccleſiaſticos. Pro legibus igitur patriis, juribus, libertate publica pugnabant Veneti. Contra Pontifex juriſdictionem Eccleſiaſticam

convelli, & suam authoritatem infringi clamitabat. Cúmque pro juribus suis Veneti strenuè contenderent, Pontifex ad diras conversus, diploma ad Præsules Venetæ ditionis misit, quo memoratas leges abrogavit, & nisi intra viginti quatuor dies à Republica abrogarentur, & captivi traderentur, jam nunc Principem & Senatum, qui nunc est, & deinceps erit, & totam Venetam ditionem interdicto seu anathemate subjiciebat. Veneti Duce novo Leonhardo Donato (qui excommunicationem Papæ *brutum fulmen aëra feriens* vocavit) contra audentius ire, Patriarchæ Aquilejensi diploma in ditione sua promulgare volenti, exilium præsens interminari; contraria ad suos Præsules mandata mittere, & ubique sacrum solenne templis apertis peragi, cœtúsque Ecclesiasticos celebrari more solito jubere. Ita pauci Episcopi diplomati detulerunt, & sacra more solito peracta sunt. Jesuitæ & novorum Ordinum ferè cuncti devoti Venetias reliquerunt; Donato Duce Jesuitis valedicente his verbis: *Ite, nihil auferte, nunquam redite.* Jámque à verborum & dirarum jactatione res ad bellum inclinare visa est, Venetis triremes instruentibus, & novas copias conscribentibus. Pontificis interim diploma & censuram ad continendos in officio subditos censuræ subjicere placuit. Ubi Johannis Gersonis Cancellarii Parisiensis de clavium Ecclesiæ usu & abusu sententiâ pro fundamento substratâ, multa ad causam suam tuendam Veneti superstruxerunt. Ante omnia Antonius Quirinus Senator populare scriptum à Supremo Decem virorum Consilio, postquam à sex Theologis, totidémque Jurisconsultis approbatum fuit, subscriptum, plenum cætera vehementis affectus, evulgavit, quo & legum controversarum promulgationem novam defendit, & nihil nisi ex necessitate, & honestè justéque à Senatu ea in re factum contendit. Aliud eodem tempore contra Pauli inter-

terdictum, ſcriptum evulgatum eſt, teſtimoniis Petri Antonii Ribetti, Archidiaconi Vicarii Generalis, F. Pauli Veneti, Reipublicæ Theologi, ex Servitarum Ordine, F. Bernhardi Jordoni, Michäelis Angeli Bonicelli, F. M. Antonii Capelli Franciſcanorum, F. Camilli Auguſtiniani, F. Fulgentii itidem Servitæ firmatum, quod novendecim propoſitionibus abſolvitur, quo & exemplis & rationibus ac teſtibus recentibus ex jure Canonico petitis convincitur, Eccleſiaſticos in ditione Veneta non teneri obſervare interdictum, & Principem poſſe ac debere citra peccatum ejus obſervationem prohibere. Sed inprimis punctum omne tulit F. Paulus Servita, in hac cauſa nominatiſſimus, & Reip. Theologus. qui judicium ſuum ſumma moderatione & prudentia, *Conſiderationum* nomine ſeorſim ſubjecit, quo originem primam & ſeriem rei repetiit, & quid utrinque aut præcipitanter, aut officiosè actum geſtúmque ſit, explicavit; leges, quæ impugnabantur à Pontifice, tanquam æquiſſimas, à legitima poteſtate latas defendit, jurisdictionem Principum in ſubditos, atque adeò ſacrum ordinem ex Dei verbo per Beatiſſimos Petrum & Paulum ſancitam aſſeruit, Patrúmque teſtimoniis confirmavit; exemptiones clericorum beneficio Principum conceſſas probavit; libertatem Eccleſiaſticam ampliùs diſcuſſit, ac demum totam diſputationem Leonis Papæ hac ſententia, *manere Petri privilegium, ubicunque ex ipſius fertur æquitate judicium, nec nimiam eſſe ſeveritatem vel remiſſionem, ubi nihil erit ligatum vel ſolutum, niſi quod B. Petrus ſolverit vel ligaverit*; concluſit. Sed & alio Authore anonymo, credito tamen eodem F. Paulo, prodiit liber, qui octo capitibus eandem cauſam maſculè egit. Duo quinetiam Gerſonis opuſcula, cum præfatione ejuſdem, uti putabatur, Pauli publicæ luci data ſunt. Tum igitur Bellarminus, omiſſis Conſiderationibus, quibus F. Paulus no-

men suum præscripserat, in authorem anonymum & opuscula stylum stringere cœpit, graviter ante omnia cum Venetis expostulans, quòd contra Synodi Tridentinæ ab iis receptæ decretum, in ditionibus suis libros de rebus sacris sine authoris nomine typis mandari patiantur. Neque alio potentiore, quàm Concilii Tridentini, telo pugnatum, quippe quo cunctæ constitutiones & decreta Pontificia, quibus suprema illa potestas asseritur, rata & firma habeantur. Bellarminus autem non contentus octo propositiones anonymi refutâsse, horrendis etiam ad servanda Pontificum interdicta exemplis cunctos hortatus est; veluti Boleslai Poloniæ Regis, qui à Gregorio VII. devotus suorum contemptum, rebelliones & dissensiones in Regno passus, & ad extremum extra se positus, vecors per silvas ferino more cum canibus errans, cùm repentino casu expirâsset, ab ipsis devoratus sit; deinde Ludovici Bavari Cæsaris, qui Johannis XXII. & Benedicti XII. spretis censuris, tandem, lapsante equo, subita morte, non facta pœnitentia, nec à peccatis per confessionem expiatus, correptus fuerit. Bellarmino respondit Johannes Marsilius Neapolitanus, ex Ordine Seraphico, & eidem errores innumeros ob oculos posuit, exempla quoque elevavit, ostendens scilicet, Boleslaum non ob Pontificias censuras, sed ob sceleratam vitam miserè periisse; & Ludovicum Cæsarem non morte subita, verùm veneno ab inimicis propinato vitam finivisse; aliis etiam duobus exemplis in contrarium adductis, Johannis XII. & Bonifacii VIII. quorum anathemata spreta nihil noxæ attulerint; ad extremum summum Pontificem nudum à donariis & privilegiis Principum, jure Pontificatus nullam habere laicam potestatem, neque supremam, neque mediam, neque infimam, neque actu, neque habitu, idque ex Navarri etiam sententia à Bernhardo descripta, conclusit.

Scri-

Scripserat idem Bellarminus adversus Opuscula Gersonis, cujus ceu hominis pii licet & docti, per tempora tamen scissuræ in Scholis Galliæ, ubi Pontificia dignitas in arctum cogebatur, educati, & erroneas in æstu illo opiniones imbibentis, authoritatem elevare inprimis conatus est. Neque tamen sic factus finis scribendi est. Nam mox F. Paulus, author præfationis, Gersonis Opusculis præmissæ, creditus, jam renudato animo, nomen suum professus, tum præfationis illius, tum Gersonis etiam defensionem, prolixa & accurata apologia suscepit, & Concilii cum primis supra Papam eminentiam, ex mente Gersonis, solidè demonstravit. Sed & ejusdem F. Pauli considerationes, quas intactas Bellarminus siverat, peculiari libro ad partes vocavit Joh. Antonius Bovius Novariensis Carmelitanus: contra quem longo & æquè accurato scripto F. Fulgentius Brixianus Servita, disputavit. Exceperunt deinceps duorum Cardinalium, Ascanii Columnæ & Cæsaris Baronii vota, quibus Censuras Pontificis non solùm illi laudabant, sed etiam Pontificem, ut earum executioni strenuè insisteret, pleno affectu cohortabantur. Et Baronius quidem nulla præmissa salutatione, utpote agens cum devotis, ita differebat, Petri ministerium duplex fuisse, pascere & occidere, juxta illud: *Pasce oves meas. Macta & manduca.* Hoc ultimum jam Papæ incumbere, excommunicare videlicet & mactare. Neque dissimulabat, se superabundaturum gaudio, si videre id sibi contigerit. Utrique voto illi Joh. Marsilius respondit. Post obstinatum in amplissimo orbis theatro super re maximè seria certamen, plerique promiscua cœde gregatim & catervatim concurrere cœperunt. Citatus interim ad Inquisitionis tribunal Johannes Marsilius cùm se defenderet, non solùm Ecclesiæ communione, sed omni etiam bonorum tàm mobilium quàm immobilium possessione, & sacerdotiorum fru-

fructibus privatus est. Sententiam ut legit, pro nulla & invalida se habere declaravit. Citatus etiam F. Paulus, per literas ad Cardinales Inquisitores datas comparuit, causámque dixit. Demum Fulgentius longo scripto non ad Inquisitores, sed ad Archiepiscopos, Episcopos & Ordines Religiosos directo, protestatus, præcipuè fiscales minas de privatione bonorum, quæ nulla possideat, risit. Rebus exacerbatis nimium Pontifex pecuniis tum aliundè, tùm ex creatione novorum Cardinalium collectis exercitum instrui jussit, imperatore dicto Ranutio Parmensium Duce, eique etiam Philippus Hispaniæ Rex, literis artificiosè scriptis, suppetias obtulit. A Rege contra Galliæ Henrico IV. missus Venetias Cardinalis Jousa componere flagrans dissidium mira solertia tentavit. Intercessit tamen reconciliationi nonnihil severa Jesuitarum ex universa Venetorum ditione proscriptio, ob facinora, quæ fuse Thuanus *Histor. lib.* CXXXVII. commemorat, inter quæ propiùs Venetos tangebant isthæc; *quòd arcana imperii & familiarum per confessiones eos rimari, persuasum haberent: quodque pueros in Scholis, adolescentes in Rep. sensim ab obsequio Superiorum alienarent.* Decretum igitur in Decem virorum consessu, ut si re ad concordiam inclinante aliquid pro tranquillitate publica remittere cogerentur, in Jesuitarum proscriptione constantiam servarent, & illorum restitutionem omnino à pacis negotio separarent. Probationes de aliis criminibus contra eos confectæ, ut haberet Senatus, quo se de negata restitutione Pontifici excusaret, si eos, quos belli jam accensi auctores, & porro novarum dissensionum incentores semper futuros timebat, intra viscera habere cogerentur. Visis actis & probationibus mense Junio A. M. D. C. VII. decretum tandem conditum, quo Jesuitæ exilio perpetuo mulctantur; addito, ne posthac possint restitui, nisi ex universi Collegii sententia, & acta primùm

ac probationes in Decemvirorum conſeſſu coram Ducentis triginta recitentur, excluſis iis, qui Pontificiis partibus favere in occulto putantur. Interdictum ſimul eſt omne cum iis commercium, & pœnæ graves ſtatutæ in quoſcunque, qui à quoquam ex illo ſodalitio literas accepiſſe comperti fuerint. Tametſi verò tum pacis proxeneta Cardinalis Jouſa extremis viribus annixus fuerit, ut legem hanc refigeret Senatus: & Pontifex ipſe non refixa hac lege à conſiliis pacis ſe alieniſſimum oſtenderit; perſtitit tamen Venetis adamante fixa ſemel lata adverſus Jeſuitas ſententia: & Pontifici tandem Cardinalis Perronus efficaciſſimis rationibus perſuaſit, ut Jeſuitarum poſthabita reſtitutione oblatas cæteras pacis conditiones amplecteretur. Ita Jeſuitis exulare & plorare juſſis, pax Venetos & Pontificem inter, parario Regis Galliarum nomine Cardinale Jouſa, coaluit his ferè conditionibus; *ut Venetis libertas integra conſtaret circa ea, quæ in controverſiam Papa vocavit: traderentur ſine proteſtatione captivi*: XI. *Kal. Maii Venetiis coram Principe &* XXV. *primariis Senatoribus Jouſa, adducto ſecum Fraxineo, clauſis valvis, voce præconis interdictum Papæ revocaret, & Senatum univerſóſque ſubditos & ordines, qui in cenſuram incurrerant, abſolveret.* Ita Pontifex litem gravem adeò conteſtatus Venetis, cum pupillæ oculorum ſuorum, Jeſuitarum ignominia & damno præſentiſſimo, foro ceſſit, cauſáque cecidit, & documentum inſuper poſteris ſuis reliquit, bruta jam haberi ab ipſis etiam Pontificiis Poteſtatibus ſupremis Pontificum fulmina, neque magis quàm inanis fundæ ſonum eos, in quos vibrantur, territare. Diſſidio jam compoſito à conjuratis, Rodolpho Pomo, Michäele Vito Sacerdote, & Alexandro Parraſio, Jeſuitis, Poſſevino inprimis, colludentibus; in caput F. Pauli Servitæ, cujus potiſſimùm conſiliis cordatis & prudentiſſimis, Venetorum res, difficilimis hiſce temporibus

Sicarii in caput F. Pauli Servitæ, ob Venatorum cauſam ſtrenuè aſſertam, ſubornati.

Tt ſte-

ſteterant triumpharántque; ſicarii ſubornati ſunt Johannes Paulli Florentinus & Paſchalis Bitontius, qui eum ad Monaſterium ſuum pergentem invadentes, tribus graviſſimis ictibus in facie & collo ferierunt, acinace uno in vulnere relicto. Neque tamen vulnera lethalia fuerunt; & patrocinium Servitæ Senatus non conjuratis duntaxat & percuſſoribus, qui effugerant, exilio perpetuo multatis, & prœmio quater mille ducatorum ei, qui illos, ubicunque nactus fuerit, occiderit, promiſſo; ſed vitæ etiam ejus ſecuritate in poſterum aſſerta, ſtrenuè ſuſcepit. Paulò prolixiùs diſſidii illius hiſtoriam ex Thuano, aliiſque etiam repetendam duxi, ut authoritatis & poteſtatis Pontificiæ decrementum, & apud ipſos etiam Pontificios ſtatus præſentiſſima imminutio magis inde colliqueſceret. Nam ex eo quidem tempore Pontifices, ſerò ſapientes licet, diris adverſus Reges & Principes abſtinuerunt, audientéſque adeò fuerunt dicto Nicolai Pontani, Venetorum Ducis, Donati prædeceſſoris, *uti* ſcilicet *Pontifices cenſuris ſeu anathematibus debere inſtar gladii vaginæ incluſi, non temerè diſtringendi, ne diſcerent homines ejuſmodi telum contemnere.* qui etiam Gregorio XIII. obnuntiare non dubitavit, *verendum eſſe, ne Veneti, qui Græci olim fuiſſent, à Papa irritati, è Latio in Græciam migrarent.*

Pauli Eſpencæi Pariſienſis Theologi verbis Eccleſiæ Romanæ facies depingitur.

CCXXI. Familiarem maximéque charum Paulo fuiſſe Claudium Eſpencæum, Theologum Pariſienſem, non deſunt, qui commemorent. Et tamen ille jam A. M. D. LXXI. in vivis eſſe deſiit. Sive igitur Paulus juvenis adhuc cum Eſpencæo amicitiam coluit, ſive cum defuncti ſcriptis minimè equidem contemnendis familiaritatem contraxit, eáque in deliciis habuit, non parùm ejus judicio Eſpencæi ſcripta exornari commendaríque liquet. Juvabit igitur ex doctiſſimo ejus in Epiſtolæ ad Titum caput primum commentario nonnulla huc ſevocare, ex quibus, quæ facies

Ec-

Eccleſiæ Romanæ ejus temporibus fuerit, perſpici faciliùs queat. Ubi de αἰσχροκερδίᾳ Eccleſiaſticorum (*Oper. pag. m.* 478. *&c.*) agit, ſic ille turpem cleri Romani quæſtum traducit: *Annon* αἰσχροκερδία *eſt clariſſima, quòd tam multa poſitivo tantùm jure præcepta vel prohibita, euſque ligant homines, donec pecunia ſibi harum conſtitutionum gratiam impetrent? Ita ut Regina rerum pecunia divitibus licitum faciat, quod pauperibus illicitum eſt, quia divitias, hoc eſt, ſpinas non habent. Hæc enim ita demum procedunt, ſi gratis ea quis facere intendat. Quòd ſi doloſi ſpes refulſerit nummi, jam quod priùs erat interdictum, liberè fit ac impunè. Tam diverſa eſt in his relaxandis divitis atque pauperis conditio. Vix enim quicquam prohibetur, quàm ut ne quis gratis contra veniat, & quod vetatur, numerata ſtatim pecunia diſpenſatur, quaſi nullum ſit peccatum majus, quàm nummis carere, &c. Turpius, quòd Patrum canonibus impoſitam manifeſtis & ſcandaloſis peccatis diſciplinam, in pecuniariam redemptionem diſpenſationis titulo toties iidem commutant, & quaſi contra quàm illi, ovium hi lanam & pecuniam, quàm pœnitentiam & ſalutem malint, Eccleſiaſtici rigoris in inferendis pœnitentiis & ſatisfactionibus immunitatem pecunia venditant. Quid quòd liberos vulgò conceptos & ex damnato coitu, inceſtíſque hymenæis, contra Dei, Eccleſiæ, legúmque ſtatuta editos, ejuſdem pecuniæ vi legitimant, ad omnium ſtatuum & dignitatum capacitatem idoneos reddunt, illegitimos ad parem cum legitimis ſucceſſionem habiles interim reddunt & admittunt? Et ut, quod quidam ajunt,*

A bove majori diſcit arare minor.

Minores non tantùm Epiſcopi, ſed etiam Archidiaconi, eorúmque malè officioſi, officiales & Vicarii, plerunque dum dioeceſes & paroecias obequitant, non tam facinoroſos & criminum reos pœnis & correctionibus à vitiis deterrent, quàm pecunia præſenti & numerata, titulo procurationis, ne dicam, fictitiæ juriſdictionis emungunt, & exugunt tam clericos quàm laicos. Turpiſſimum, quòd & hos cum concubinis, pellicibus & meretriculis cohabitare, liberóſ-

que procreare ſinunt, accepto ab eis certo cenſu. habeat, (ajunt) ſi velit. Allegat deinceps *Taxam Cameræ* ſeu *Cancellariæ Apoſtolicæ*, librum palam & publicè Lutetiæ impreſſum & venalem; *à quo*, inquit, *plus ſcelerum diſcas licet, quàm in omnibus omnium vitiorum Summiſtis & Summariis; & plurimis quidem licentia, omnibus autem abſolutio empturientibus propoſita. Mirum*, addit, *hoc tempore, hoc ſchiſmate non ſuppreſſum tot tamque fœdorum, tamque horrendorum ſcelerum velut indicem adeò infamem, ut non putem in Germania, Helvetia, & ubicunque à Romana Sede defectum eſt, opus proſtare majore ſcandalo. Et adeò tamen non ſupprimitur ab Eccleſiæ Romanæ favitoribus, ut tantorum facinorum licentiæ ac immunitates in facultatibus Legatorum illinc huc venientium, bona ex parte innoventur atque confirmentur, adverſus (ſi Deo placet) quæcunque fatalia reſtituendi, ac etiam quoſcunque ſpurios, Mamſeres, Baſtardos, ex illicito quocunque coitu, &c. cum his, qui ſe per adulterium polluerint, ut connubere poſſint, perjuros, ſimoniacos, falſarios item, raptores, uſurarios, ſchiſmaticos, hæreticos, ſed ad cor reverſos, non abſolvendi tantùm, ſed & ad ordines, honores, dignitates & beneficia quæcunque, quotcunque, qualiacunque, diſpenſandi, homicidas quoque, ſed caſuales, ſeu involuntarios. nam nec voluntarios excepit Taxa, presbytericidas, parricidas, matricidas, fratricidas, ſororicidas, uxoricidas, infanticidas, veneficos, incantatrices, concubinarios, adulteros, inceſtuoſos, cum affinibus aut conſanguineis, denique contra naturam, cum brutis &c. Habeat jam Roma pudorem, & tam nullius frontis criminum omne genus catalogum proſtituere deſinat.* Deinceps acri ſermone perſtringit Annatos, expectativos gratiæ, reſervationes in pectore, & infinita id genus, primùm quidem Eccleſiæ tam diu inaudita, nec à redivivis Petro & Paulo intelligenda, &c. Narrato inſuper Adriani VI. propoſito, Pauli III. de reformanda Eccleſia conſilio, quod *maculas*, inquit, *oſtendens tantùm, non auferens*, quemadmodum eluſum ſit, patefacit; Concilii

ter

ter Tridentum indicti narrata hiſtoria, queritur, adeò Papam Patribus curiæ reformandæ poteſtatem non feciſſe, ut etiam quæcunque de reformatione morum & diſciplina eccleſiaſtica inferioribus præſcripſit, in his ſemper ſalvam S. A. authoritatem & eſſe & intelligi *Seſſ. ult. can.* 21. declararit. ut non minùs gratè quàm piè Pius idem magnam gratiam Patribus Tridentinis publica oratione Romæ in frequentiſſimo Cardinalium Conſeſſu habuerit, quòd in eccleſiaſtica emendatione tantam authoritatis illius rationem habuerint, tantáque in eum moderatione ſint uſi, ut ſi is ſe ipſe ſuáque reformare voluiſſet, longè in ſe ſeverior futurus fuiſſet. Monet autem graviter Pontificem, ſaltem deinceps reformandæ eccleſiæ ſerium ſtudium ſuſcipiat. *Certè videt*, inquit, *propter aliquot ejus præceſſorum ſua, non quæ Jeſu Chriſti ſunt, quærentium* αἰσχροκερδίαν *& avaritiam (ut ex ſcriptoribus ei licet Sedi addictiſſimis, probare poſſumus) in quem ſtatum adducta ſit S. S. A. & tota Chriſti Eccleſia, quàm multa non multis abhinc annis ab ea facta ſit diſceſſio, metuendum, ne major fiat, nî aliquando tandem remedium adhibeat, ſi tantis, quibus obruitur Eccleſia, malis medendis allata mora fuerit, hoc futura damnoſior, quò longior. Et tam diuturnorum motuum non alia cauſa, quàm quòd tot annis nihil immutatur, nihil emendatur, & omnis reformandi ſpes inde abrupta, ſpecies ablata, quòd reliquum Eccleſiæ corpus reformatum velint, qui (NB) tam multis annorum centenariis urbem, in qua merum atque mixtum habent imperium, deformatiſſimam adhuc reliquerunt. Quid enim vel excuſare vel excogitare verum aut veriſimile poſſunt, quibus non vel Rex vel Cæſar, non populus, non clerus, non generalis Synodus, non tota denique Eccleſia dicere poteſt, Cur ita facis? quid, inquam, prætexere poſſunt, quod eis ſibi ſuiſque reformandis moram vel remoram tandiu fecerit? Et (NB) tamen ſub ſole major malorum omnium licentia, clamor, impunitas, ne dicam infamia & impudentia? Talis ſanè ac tanta, ut nemo credat, niſi qui viderit, neget nemo,*

nisi qui non viderit. Subjungit, posse se inde ab Hieronymo querimoniam & quidem perpetuam, texere. Satis tamen habet produxisse testimonia ætatis proximæ, S. Bernhardi scilicet, Baptistæ Montuani, Volaterrani, Adriani VI. Cardinalium Pauli III. & eorum ipsorum, qui Concilium Tridentinum inchoarunt. Negátque, Pontificem Pium V. Galliam etiam deformem nimis reformare, nutantem continere posse, *nisi juxta nomen suum sua primùm piet ac repurget, juxta cognomen & generosissimum genus suum, suis primum, quod est in proverbio, medeatur, & taxas illas ἀρχοκερδίας nomine multis meritò maledictis multorum taxatas, reliquámque Cameræ Cancellariæque Apostolicæ nihil minus quàm Apostolicam, quàm Paulinam aut Petreiam negotiationem nundinationémque, quasi quoddam Augiæ stabulum tandem vel repurget.* Idem præfatione gravissima ad Cardinalem Carolum Lotharingum, Operibus, quæ superstes adhuc edidit, præfixa, non tam orat, quàm tonat in Pontifices, Cardinales, Episcopos, misso prædicandi ex Dei verbo munere proprio, alia omnia agentes. *Quales quæso*, inquit, *in istis, quibuscum mihi negotium est, Christi vices, quàm imaginaria discipulorum ejus hæreditas aut successio, in eas modo res quas illi non possidebant, ne somniabant quidem, involare, in latifundia, aulas, castra, satrapias, palatia: quas verò res sic iidem curârunt, ut prope solas curâsse videantur, doctrinam, orationem, sacra mysteria, in ea istos non succedere, aut quasi non successerint, eas nunquam ne per somnium quidem procurare?* Talis scilicet successio est, à Pontificibus tantopere jactata! Claudit verò: *Eant ergò, & Christi vicarios & Apostolicos se jactent, qui suas nunquam diæceses invisunt, neque Cathedras inscendunt, ac nec inscendere quidem possunt, immanissimi Ecclesiarum hodie magis incubatores, quàm ovilium excubitores.* Hæc ex Espencæo Doctore Pontificio percelebri, quem Bellarminus *Tom.* 1. *Indic.* 1. in *Auctoribus Romanæ Ecclesiæ* refert; quique in Epitaphio Parisiis in marmore, in

æde

ærde sacra Cosmæ ac Domiani, insculpto, vocatur *Theologorum hujus Seculi princeps, & à Rege Christianissimo Francisco I. Melodunum, Henrico II. Bononiam, Francisco II. Aureliam, Carolo IX. Possiacum Religionis componendæ ordinandæque nomine, inter primos augustissimi Galliæ Regni Proceres, partim Legatus, partim orator de re Christiana sanctissimè doctissiméque disceptâsse* dicitur; quique etiam Paulo V. familiaris & charissimus fuisse fertur, occasione isthac, extra locum repræsentanda potiùs, quàm omnino negligenda duxi.

CCXXII. An verò Espencæi hujus piis salutaribúsque consiliis morem gessisse Paulum constat? Nihil certè minùs. Ecclesiam enim adeò non reformavit, ut deformare etiam perrexerit. Inter altiores scilicet ejus curas erat, Parricidas Regum defendere: potestatis suæ malis artibus hactenus quæsitæ peristromata dilatare: dies festos jubilæos agitare: Cardinalem Carolum Boromæum, Archiepiscopum Mediolanensem, de quo magna Carolus Torniellus Italus, crepabat; in Sanctulorum; & Ignatium Lojolam, famosum Solipsorum regulum non in Sanctorum quidem, at Beatorum tamen (ut noverint ita Ignatiani, suum Ignatium licet minimè *Sanctum*, *Beatum* tamen, in terra scilicet, at non in Cœlo, in quod nemo non sanctus intrare potest, habendum fuisse) numerum referre: in Exquilini montis area Pacis columnam magnis sumptibus erigere: & si quæ alia ejusmodi sunt, oculiferia proferre.

Paulus V. Ecclesiæ non reformator, sed deformator.

CCXXIII. Quàm se in componenda de gratiæ auxiliis & libero arbitrio controversia, Jesuitas inter & Dominicanos acerbissimè agitata, Palæmonem segnem idem Paulus gesserit, supra diximus. Neque viriliorem animum gessit in componenda vel decidenda de Conceptione B. Virginis Mariæ, maculatáne peccato, an immaculata fuerit, controversia, quæ antehac graviter Sathanicis etiam Bernæ A. M. D. IX. Wigando Wirtio Dominicano secundas post

Controversias de auxiliis gratiæ & conceptione Mariæ definire non est ausus.

post Diabolum partes in scena tractante, artibus intervenientibus; at Paulo Pontifice, inde ab A. M. D. C. XIV. ad A. M. D. C. XXI. usque gravissimè Ecclesiam Romanam exercitam habuit, quando motus impetuosissimi à conflictantibus Dominicanis & Franciscanis denuo suscitati, universam inprimis Hispaniam non concusserunt duntaxat, sed in anceps etiam, discrimen conjecerunt. Historiam fusè descripsit Lucas Waddingus, Hibernas Minorita, Antonii à Trejo, Episcopi Carthaginensis & Minoritarum Generalis, hac ipsa in causa Romam missi Theologus. Res eò processit, *ut tota ferè*, verba ejus refero, *arserit in dissidii incendium Hispania.* An verò medicam malo huic manum Paulus adhibuit? Miseratus scilicet sortem Hispaniæ Die VI. Julii A. M. D. C. XVI. Apostolicum edictum strinxit, & emissa die XII. Septembr. A. M. D. C. XVII. Bulla Sixti IV. Concilii Tridentini, & Pii V. sanctiones, constitutionesque innovavit, omissáque sententia decisiva quæstionis dubiæ, id unum prohibuit, ne in cœtibus publicis asseratur, B. Mariam virginem in peccato originali fuisse conceptam. Post multas deinceps Legationes à Rege Philippo Romam expeditas, definitionem quæstionis instantissimè flagitantes, nihil effici potuit; mansitque Paulus ad mortem usque ita in negotio eo suspensus, ut quamvis Waddingo teste, interior ejus sensus in Dominicanorum partes flexerit, certi tamen quidpiam, alterutrius partis metu, pronuntiare non sustinuerit. Cúmque eo mortuo non quievissent, sed magis etiam in Hispania æstuâssent turbæ, Gregorius XV. die XXIV. Maii A. M. D. C. XXII. edita bulla decretum Pauli ampliavit hactenus, *ne quisquam etiam in scriptis & sermonibus privatis audeat asserere, quòd B. Virgo in peccato concepta sit, exceptis, quibus à Sede Apostolica fuerit hoc specialiter indultum. Ita tamen, ne novo hoc decreto opinioni illorum, qui maculatam conceptionem asserunt, præjudicium infera-*

Motus in Hispania ob posteriorem excitati.

Gregorii XV.

ra-

ratur. Literis simul ad Philippum IV. exaratis, rationem nondum decisæ quæstionis hanc Papa reddidit: *quòd nondum æterna Sapientia Ecclesiæ tanti mysterii penetralia patefecerit.* Sic igitur conceptionis maculatæ assertores, hactenus loquaciores cicadis, ad ἐχεμυθίαν redacti, & in ranas Seriphias commutati sunt. Mox tamen XXII. Julii Gregorius etiam Dominicanis os subliturus, nova constitutione per formam indulti, non aliis quàm Dominicanis permisit, *ut inter se duntaxat, & non inter alios & cum aliis, & in privatis colloquiis possint disserere, & tractare de materia conceptionis B. Virginis.* quod in priore decreto omnibus affirmativæ sententiæ tutoribus erat interdictum. Imitatus hic planè est Gregorius ingenium illius meretricis, quæ dum amasiorum suorum uni arrisit oculis, alterius manum apprehendit pressitque utrique ut satisfaceret. Demum Alexander VII. Cardinalis Pallavicini studiis, uti putatur, concitus, veteres Pontificum ea de re constitutiones innovatas, gravioribus pœnis constitutis arctiùs adstrinxit. Extat ejus Bulla D. VIII. Dec. A. M. D. C. LXI. vulgata, in qua ita asserit, B. Virginem *præveniente Spiritus S. gratia à peccato originali præservatam*; ut simul in gratiam Dominicanorum vetet, ne quisquam tenenti opinionem, quòd B. Virgo cum peccato originali concepta sit, hæreseos crimen impingat, *cùm*, inquit Bulla, *ab Ecclesia Romana & ab Apostolica Sede nondum fuerit hoc decisum, prout nos nunc minimè decidere volumus aut intendimus.* Ita controversiam per quinque ferè Seculorum decursum acriter adeò, multásque per tristes tragœdias agitatam, nondum Alexander decidere voluit vel intendit. Cúmque Sixti, Pii, Pauli, Gregorii, Alexandri hi supremos se fidei in Ecclesia militante judices haberi voluerint: vel lumine Spiritús S. caruerunt; vel Spiritu soporis percussi; vel, quod verius est, gravi metu devincti fuerunt, ne scilicet sive Dominicani, quorum in

& Alexandri VII. de eadem definitiones.

Hispania maximè ob demandatum iis officium inquisitionis potentia ingens est; sive Franciscani, iisque hac quidem in causa conjunctissimi, Jesuitæ, Regibus & Principibus universis, Pontificique etiam ipsi non tam venerabiles quàm formidabiles, decisione qualicunque offensi Pontificiæ posthac asserendæ & suffulciendæ Monarchiæ deessent, partésque, quas strenui adeò hactenus egerunt, desererent. Hanc scilicet ob causam Ausonius Præsul hic Ecclesiæ suæ tamdiu dormivit, & Gregorii seu Vigilantii ipsi Dormitantios; Alexandri Thersitas egerunt. Effecerúntque, hac sive socordia, sive astutia, ut immaculatæ conceptionis assertores Jesuitæ longius progressi, sequenti quarto post Bullam Alexandri VII. editam die, puta d. XII. Dec. A. M. D. C. LXI. Parisiis in Collegio Claromontano hanc thesin pro assertione Catholica venditaverint: *Quid non potuit Dei mater electa? Non tantùm plures circumstantias incarnationis probabiliter meruit, verùm etiam maternitatis executionem.* Quam novitiam hæresin meritò alii statim traduxerunt.

Nova tempestas adversus Ecclesiam à Jesuitis per Ferdinandum Archiducem Austriæ, excitata.

CCXXIV. Eodem Paulo Pontifice, consiliis de propaganda fide novis Romæ cusis, turbarum Æolis Jesuitis, Germaniam universam gravissima tempestas corripuit, & pertinaci bello triginta annorum tantùm non consumpsit. Jesuitæ scilicet, in generis humani perniciem nati, in gratiam heri sui Pontificis, iterum post Carolum V. contra Ecclesias Reformatas bello experiri decreverunt, tentaturi alia via, an pridem cupitis potiri queant. Nacti autem furori suo idoneum instrumentum sunt Ferdinandum, Austriacæ Archiducem, inde Regem Bohemiæ, & post Imperatorem etiam, quem solitis artibus suis, & religionis calumnia consiliis suis innectere voluerunt. Initium facere à Bohemia placuit. In ea regnante & imperante Rodolpho II. A. M. D. C. IX. Euangelici seu Ordines sub Utraque,

Occasio ejus fuit favor Rodolphi II. erga Ecclesias Bohemicas.

re-

reclamantibus licet Papa, factione Hiſpanica, & Conſiliariis nonnullis, Jeſuitiſmo infectis, ob fidem, quam Hungaris & Auſtriacis ad Matthiam fratrem deſciſcentibus, eidem Rodolpho illibatam ſervaverant, plenam religionis libertatem, Majeſtaticis ab Imperatore eodem literis confirmatam, & ad eaſdem obſervandas ſucceſſoribus etiam in Regno obſtrictis; adepti ſunt. Creati quoque, eodem Rodolpho conſentiente, ſunt Libertatis Religioſæ tutores & conſervatores, compoſita rite ſacra, denique inter Ordines *ſub Vtraque* & ſub *Vna ſpecie*, hoc eſt, Euangelicos longè plures, & Pontificios paucos, de mutua pace amicè ſolenniterque tranſactum fuit. nequicquam reſiſtentibus tribus Jeſuitarum pullis, Popel de Lobkowitz, Regni Cancellario, Guilhelmo Slawata de Chlum, & Jaroſlao de Matinitz Smeczansky, adverſus quos ſi turbare quandoque animum inducerent, proteſtatio Ordinum ſub Utraque edita, tabulis Regni, Rodolpho concedente, illata, inter privilegia aſſervata fuit, ea lege, ut unà cum cæteris Regni privilegiis à Rodolphi ſucceſſoribus juramento ſolenni confirmentur. Atque tanta mox Euangelicæ religionis amor & confeſſio incrementa habuerunt, ut vix centeſimus diverſarum partium inveniretur ampliùs. Meditabatur idem Imperator & Rex Bohemiæ Rodolphus ſuperſtes adhuc *Ordinem pacis*, pro conſcientiarum libertate aureæ torquis inſigni condecorandum; ad cujus ſocietatem Reges & Principes Euangelicos & Pontificios etiam invitare conſtituerat. Cúmque improles fratris Matthiæ ſimiliter improlis, nec non Ferdinandi Archiducis cleri Pontificii à nutu pendentis utriuſque, adeóque libertatem eam poſt mortem ſuam concuſſuri, ingenium ſuſpectũ haberet; Ferdinandi fratrem Leopoldum, Epiſcopum licet Paſſavii, at civilis animi fidem facientem, boniſque conſiliis obtemperaturum, adoptare ſimul jam deſtinaverat.

 CCXXV. Cæ-

Rodolphus acie victus moritur.

CCXXV. Cæterùm ipsa hæc halcyonia sequentium motuum quin & horrendæ deinceps tempestatis præsaga fuerunt. Concurrentibus enim A. M. D. C. XI. infestis Rodolphi & Matthiæ signis, hujus exercitus acie superior tantum Rodolpho mœrorem attulit, ut è vivis statim excesserit. Ita Matthias fasces capessens, de successore solicitus & ipse A. M. D. C. XVII. patruelem suum Ferdinandum Ordinibus paucis tempore messis collectis, & tantùm non invitis obtrusit. cui in Moraviam secedenti Jesuitæ Olomutii arcum triumphalem erexerunt, illique inter alia ornamenta Insignia Austriaca unâ cum alligato catenæ hinc Bohemico Leone, inde Moravica Aquila, appinxerunt. Sequente etiam anno Molzheimii Alsatiæ prodiit ex recens fundata Jesuitarum Academia libellus, in cujus dedicatione Sodales Leopoldum, Academiæ fundatorem, ad igneum adversus Euangelicos Zelum concitârunt exemplo Fratris Ferdinandi, qui, inquiunt, *utut hæreticis in Bohemia sub coronationis horam pro more juramentum præstiterit, priùs tamen in Sacrario Ecclesiæ deposuerit, nihil se unquam hæreticis in Ecclesiæ fraudem concessurum.* Rebúsque & experiundo constitit, Ferdinandum Euangelicis ore, Papæ verò corde jurâsse. Statim enim initio Regni ejus homines nefarii, consultores pessimi, id unum operam dederunt, ut literas Majestatis convellerent, libertatísque adeò in religione concessiones illas, si non data fide sanctas, certè ingenti subditorum pretio redemptas, cuniculis subruerent, denique injurias injuriis cumulando patientiam Ordinum fatigarent. qui tandem inconsulto impetu abrepti, vi tamen protestationis jam A. M. D. C. IX. adversus turbatores pacis editæ, Smeczanium & Slawatam supra dictos, unâ cum Philippo Fabricio, technarum omnium conscio, è fenestris arcis præcipites dederunt; & mox d. XXIII. Maii, A. M. D. C. XVIII. Jesuitas, ceu malorum omnium Architectos,

Matthias successor improles Bohemis Ferdinandum successorem obtrudit.

Ordines Regni turbatores Pacis consiliarios Pontificios & Jesuitas compescunt,

ctos, Regno proscripserunt. Id verò, vigore licet literarum Majestatis attentatum, Cæsar Ferdinandi & Henoticorum, seu Ligistarum instinctu, injuriam lœsæ Majestatis interpretatus armis vindicare statim statuit. Neque segniores Ordines defensionem parant, Moravis statim & Silesiis, quòd religionem communem peti cernerent, in Bohemorum partes concedentibus. Interim Matthias fato functus, & spreto Ferdinando, in ejus locum Fridericus Elector Palatinus Rex Bohemiæ electus est. Atque tum demum

& Fridericum Palatinum Regem eligunt.

mansit alta mente repostum
Judicium Paridis, spretæque injuria formæ.

Mox enim Bohemi à Ferdinando & Henoticis, Duce Maximiliano Bavaro, victi, Praga Metropolis capta, Rex novus pulsus, denique panico terrore perculsi omnes sunt. Fidem victor continuandæ libertatis Bohemis, Moravis & Silesiis, ut faciliùs universos subjugum mitteret, sanctè promisit, sed mox penitus idem destituit. Statim enim atrocissima insecuta persecutiò Euangelicæ religioni panolethriam attulit.

Inde bello victa Bohemia Ferdinando succumbit.

CCXXVI. Juvabit autem novæ & horrendæ Bohemorum persecutionis μηθοδείαν novam cognoscere. Neque enim eodem, quo in Anglia, Gallia, Belgio, modo rem aggredi placuit, experientia scilicet edoctis; *fortiores illas purgationes*, sanguinis innocentis effusiones Cainiticas, vivicomburia Hussitica & Hieronymiana, præcipitationes in fodinas Cutenbergenses; *ad hæreseon morbos pellendos hactenus adhibitas, parùm profuisse. Tentandum esse jam, utrum commoda diæta* (sic loquebantur contemptim, cùm Ecclesiis pastores, uxoribus maritos, parentes liberis, bona singulis eriperent, & miseram vitam postea superpondii loco, nullo juris processu, sed per impios cruentósque milites spoliatis, longóque & tetro carcere maceratis vel adimerent,

Nova methodus, qua ex Bohemia religionem veram Jesuitæ profligârunt.

rent, vel in exilium, quod *Diætam* vocabant, expellerent) *curari possint. Hæreticos itaque non mortibus afficiendos (quibus illi tanquam martyriis exultarent) sed aliis viis fatigandos, & ad obedientiam reducendos esse. Proinde & odiosum illud ac durum nomen inquisitionis, in mollius Reformationis commutandum esse.* Hoc decretum in secreto sacróque Consilio Romæ A. M. D. C. XVII. inter medios belli apparatus, initum conclusumque esse, certis indiciis post innotuit, & eventu ipso comprobatum est. Hispanus certè nonnemo, clarum per flagitia nomen adeptus, Martinus de Huerda, palam gloriari auditus est, cùm nuntium de victis Bohemis Viennam advolâsset, authorem se Cæsari fuisse, ut promiscuis adversus hæreticos cœdibus sæviret, & internecione universos deleret; at respondisse Cæsarem: *Datam jam esse per Bavariæ Ducem Bohemis fidem: neque tamen defuturos modos, quibus hæresis & rebellandi libido gentis efferæ retundatur.* Primò igitur omnium imbelles Anabaptistas, nullis in mundo præsidiis innixos proscripserunt: inde Euangelicos variis artibus aggressi, sensim eos tum nimiis exactionibus, tum oppressionibus, promissis, minis, etiam tormentis, carcere, partim ad apostasiam, partim ad fugam & exilia compulerunt: talique, si Diis placet, *diæta*, universam Bohemiam, Moraviam & Austriam postliminio Romano Pontifici subjecerunt. non tam Diocletiani, Maxentii, Philippi Hispani, Caroli IX. leoninas meras, quàm Juliani apostatæ vulpinas cum leoninis mixtas artes imitati. Historiam vir doctissimus & integerimus, testis αὐτόπτης, historiæ persecutionum Bohemicarum author, *cap.* 45. 46. *&c.* narravit. qui meritò *cap.* 107. his verbis hostibus, diœta sua Bohemiam reformantibus, insultavit: *Egregiam verò laudem & spolia ampla retulistis, ô animarum lenones! Gregem Epicuræorum effecistis, qui ollas sectantes, ob cucumeres & pepones, & porrum, & cæpas, Ægypti mancipia fieri sustinuerunt.*

Quin

Quin atheismi semine consevistis corda hominum, plerisque jam nihil credentibus; & ne quid conscientiam opio vestro sopitam remorderet, omnem Dei cultum sublatum, cupientibus. Si mitiùs loquamur: ecquid lucri, ut homines vos mentiri adigatis? An enim omnes illos, quos novum vestrum Catholicismum profiteri coëgistis, vestrates esse confiditis? Removete, quæso, ab altera parte aurum & illecebras, ab altera gladios, eculeos & alia crudelitatis instrumenta, conscientiarúmque libertatem restituite: quàm seriò vestra sint amplexi, mox videbitis. Si igitur pseudoamicus est, qui alterius fortunam sequitur, non animum; Vos cur tam stolidi estis, ut vobis tantopere de iis, qui assentandi solum gratia, aut coacti vestræ victoriæ fortunam sequuntur gratulamini. Fastus Babylonicus stimulat vos, ut quacunque ratione allecti vel adacti, ad adorandam auream vestram statuam populi, & nationes, & linguæ vestrum sonum tibiæ, citharæ, sambucæ, nablii, & omnium instrumentorum Musicorum audiant; Vos autem vino scortationis inebriati, securiùs, & in majori spectantium ac plaudentium numero, incundiùs consuetas choreas ducere possetis. Sed bene est, quòd adventare scimus tempus, quo vocem Citharædorum & Musicorum, in te, ô Babylon, cessare faciet Dominus.

CCXXVII. Nunquam majori in discrimine positæ erant res Euangelicorum, quàm post illam cladem Bohemorum. Jesuitæ enim jam quasi parta de universa Germania, imò omnibus Euangelicis, victoria insolenter triumphârunt, ac nil nisi cœdes Protestantium, hæreticorum excidia spirârunt. Ausúsque est eorum alimonia, servitio, cultu, omnibus externis infectus & conductus flagitiosissimus Grammaticus, Gaspar Schoppius, (sive ut se Italice appellari maluit, Scioppius) vibex & macula suæ gentis, ex Palatinatu quippe Superiore Neogora oriundus, ob scelera Altorfi patrata ad apostasiam prolapsus, furiosus Alastor, & *vivorum cerberus* meritò à Theodosio Berenico, (quod sibi nomen integerimum pectus, Mathias

Anceps inde Ecclesiæ Evangelicæ status maximè.

Sciopius classicum belli sacri canit.

thias Berneggerus, qui Claſſicum belli edita tuba pacis doctiſſimè diſcuſſit; induerat) dictus, ſacri belli claſſicum canere, Proteſtantium omnium ferale excidium promittere, ipſiſque adeo Regibus & Principibus Euangelicis (*Claſſis pag.* 4. *&* 56.) reſtim patibulúmque minari, ipſe furcifer potiùs à reſtione collare, & ſi quid pejus, promeritus, quamcunque etiam ſibi ex ſanguinarii dogmatis diritate aſſerta, & portentoſis mendaciis, vel opimam Epiſcopen, vel purpureum etiam galerum receperit. qua ſpe adeò miſer defraudatus eſt, ut extrema ſenecta ſcriptis Patavio, ubi præ Jeſuitarum, proditorem poſt irritam proditionem flagrantiſſimo & internecino odio proſequentium, metu deliteſcebat, Leidam exaratis literis, ad Euangelicos reditum obtulerit, rejectus apoſtata contemptúſque ob vanitatem meritò. Sed & Pontifex ipſe Paulus, invaleſcente Ferdinandum inter & Fredericum bello, univerſo per Italiam clero bis ſex decimas, unas in monaſteria, collegia, Eccleſias, &c. alteras in perſonarum eccleſiaſticarum reditus; in belli imminentis ſumptus imperavit; atque eodem Italiæ exemplo reliquum etiam clerum in aliis regionibus ad largiendum impulit, ad ſacerimúmque ita bellum, claſſico veluti cantato, conclamavit.

Paulus Papa ex decimis Italiæ, aliarúmque regionum bellum ſuſtentat.

Palatinatus & univerſæ Germaniæ calamitas.

CCXXVIII. Ex Bohemia tranſlatum bellum eſt in Palatinatum, qui brevi totus, deſerto ignavia, an fide mala dicam, amicorum communem cauſam deſtituentium in felice exitu; Friderico, in Cæſaris poteſtatem redactus, colla jugo Pontificis ſubdere juſſus eſt. Excepit paſſiva gentium populorúmque defectio, & pauci exilium pati, quàm veritatem ſemel agnitam abnegare maluerunt. Reformatis in ordinem redactis perſecutio ad Lutheranos etiam, ſeu otioſos calamitatum præteritarum ſpectatores, ſeu Cæſareanorum molìminum incautos, & ſeductos à cerebroſis & implacabilibus, in Schola crucis non edo-

edoctis, publicíque commodi moratoribus Theologis nonnullis, satellites, penetravit. In eo scilicet Cæsareanorum consilia steterant, ut Germania universa ad domus Austriacæ, Pontificis verò inprimis Romani obsequium reduceretur. Hinc ingens illud & pertinax tricennale bellum intestinum Germanicum, in quo plus sanguinis fusum, quàm aquas Danubius, Rhenus & Albis volvit: hinc miserima florentissimarum Provinciarum vastitas. Intra unum certè Magdeburgum Tillius triginta hominum millia & ampliùs obtruncata in Albim conjecit, ipsámque urbem vetustissimam & amplissimam funditus evertit. Hoc primum trophæum fuit, quo reliquæ civitates, præsertim Norimberga, Augusta, Ulma, Ratisbona, aliæque admonerentur, quid in secreto de propaganda fide consilio conclusum sit. Accessit ad depopulationes promiscuas, in quibus pari sorte amici & inimici premebantur, edictum Cæsareum, die VI. Martii A. M. D. C. XXIV. promulgatum, altioris planè indaginis, quo Protestantibus, ut bona Ecclesiastica dignitatésque inde à Pacificatione Passaviensi, annorum septuaginta quinque intervallo medio occupatas, clero Pontificio restituant, severè injunctum. Denique ita fortuna Pontificiis lenocinante, sic omnia gerebantur, ut Protestantium omnium jugulum peti nemini ampliùs ambiguum esset. Rebus ita inclinatis conclamatísque, suscitavit Deus ab Aquilone felicissimum fortissimúmque libertatis Germanicæ Vindicem, Gustavum Adolphum, Suecorum Regem, qui, ceu fulmen quoddam ab ultimo Septentrione, admirabili celeritate universam victoriis suis Germaniam peragravit, ac omnia Jesuitarum & homicidarum Papalium consilia, tot annorum conatus machinationésque repente disjecit & irrita redditit. Duabus victoriis, ad Lipsiam una, altera ad Lutzenam, ita Henoticorum ferocia domita est, ut non modò Protestantium partes su-

Ferdinandus à Protestantibus bona ecclesiastica repetit.

Conclamatis rebus Deus velut è machina succurrens, Gustavum Adolphum submittit.

qui Henoticis domitis Ecclesiam feliciter adjuvat.

periores evaderent, sed ipsi etiam Papistæ de summa rerum periclitarentur. Immensi operis utique esset, omnes recensere victorias, quas invictum Dei robur ex eo tempore Euangelicis indulsit. Quem verò funestissimum isthoc bellum exitum habuerit, in loco, quantum instituti ratio exiget, exponere haud supersedebimus.

Laniena in Valle Telina adversus Evangelicos patratæ, historia terribilis.

CCXXIX. Non dissimulanda hic videtur terribilis laniena Volturenensis, in valle Telina, Canis seu Grisonibus obnoxia, à Pontificiis adversus Euangelicos d. IX. X. &c. Julii A. M. D. C. XX. infandum in modum patrata. Litigaverat diu Provincia, quos penes Vallis jus & dominium stet. Lite ad Rhætos delata, dederunt illi Recuperatores, quos causa & religio Euangelicis æquiores fecit. In Recuperatorio judicio Pontificii, cœdis ac turbarum convicti, carcere, exilio, tormentis, securi pro merito multati sunt. Ancipiti motu, plures mortis metu in proxima Mediolanensis ditionis oppida profugerunt; ibique cum exulibus sæpe congressi, odio religionis, desperatione, inopiáque ad audaciam accensi, in partes traxerunt Papanos, Vallis incolas, tandemque vi atque armis agendum, & sacrorum novitatem inusitato etiam modo abolendam statuerunt. Suasor authórque consilii erat Jacobus Robustellus, equestris nobilitatis homo; complices præcipui Antonius Paravicinus, Sondriensis Archipresbyter, Johannes Guizardus, Johannes & Franciscus Venostæ, qui sicarios plerosque veneficiis, homicidiis, furtis, perjuriis infames, ex ditione Mediolanensi, Veneta, Tridentina conduxerunt. Cum tali manu Robustellus, qui super insitam naturæ ferociam, damnationis memoria, & instauratæ religionis odio abripi se passus est, Vallem Telinam subitus irrupit, & cuncta ferro, sanguine, igni miscuit. Puscianum Castellum opportunè situm, simul transitus Alpium milite insedit, atque inde expedita manu

nu Tiranum processit, ibique Euangelicos plerosque inermes oppressit; cæteros ad mutandam religionem pavore coëgit; Urbis Præfectum, Rhæticæ gentis & Provinciæ procuratorem inclementer ad laqueum damnavit. Post Carolus & Azo Bestæ seu bestiæ centuriones, diversos Provinciæ aditus invadunt. Carolus Tilio oppido improviso impetu occupato in Templo Euangelicos interceptos inopinanter horribiliter trucidavit. Quidam in campanile profugi fumo flammáque suffocati sunt. Sanctitas Templi inviolatos non servavit; nec misericordiæ locus ullus, quamvis supplices palmas tenderent. Inde Antonius Paravicinus Morbergum, Bertennum, Caspanum, Mantellum, Tropanum, & proxima quæque loca partibus adjunxit. Lœtus his cladibus Robustellus, tota Valle potititus, ad Sondrium, urbem primariam, vi vel terrore subigendam ducit. Advenientem Pontificii prompti excipiunt: Euangelici ceu alterum Busiridem pertimescunt meritò. Statim igitur iis promiscuè mortem diram acerbámque inflixit; implacabili ferocia eorum bona diripuit, ædes diruit aut incendit, parentes occidit, liberos conjuges seu ejecit, seu cladi implicuit, matres ab extremo complexu liberorum avulsas immaniter trucidavit. Sub adventum ejus nonnulli, ut barbaram crudelitatem effugerent, in montes sese abdiderant. Obscuritas latebrarum paucos texit: cæteri flebiles inopésque cœsi sunt. Ita Robustellus in exigua adeò Provincia quingentorum (inter quos ne Pontificiis quidem, qui à diræ immanitatis scelere abhorrentes in ejus societatem non venerunt, pepercit) strage edita, Vallis Telinæ præfectus receptus, advocatis tandem Mediolano Iberi cohortibus patriam insuper turpissimè prodidit, & vindicum justissimorum hac quidem in terra manus effugit. Si rabiem sævitiámque latronum spectes, præteritorum temporum omnium cru-

delitatem laniena hæc plusquam tartarea longo post se intervallo reliquit. Multi pulvere tormentario ori intruso accensóque perierunt miserè: infantes ex matrum uberibus pendentes transfixi: corpora defunctorum ex sepulchris extracta, canibus & feris lanianda exposita sunt. denique nullum crudelitatis efferatæ genus Cyclopes hi, Hispanicis & Jesuiticis follibus inflati, intentatum infectúmque reliquerunt. In cæsorum censu fuerunt Bartholomæus Marlianus, Joh. Baptista Mallerii, Antuerpianus, Belga, (cujus caput amputatum, venter apertus & viscera extracta sunt) Petrus Danzius, Fraciscus Carolinus, Antonius Bassus, verbi Divini præcones; Bartholomæus ac Nicolaus Paravicini, juris utriusque Doctores; Andreas Enderlinus, Rhœtorum omnium nomine Tilii, & Johannes à Capaulis Tirani Præfecti. taceo plures præcipuæ nobilitatis & dignitatis viros, qui per Christi & Evangelii causam parricidarum immanissimorum piaculares victimæ facti sunt. Celebratáque inprimis est fœminarum, quas ad necem latrones depoposcerunt, mira constantia. ac inter eas Annæ de Liba, quæ Antonelli Crotti de Schio, Vicentini, ob religionem apud Volturenos exulis, uxor, in monte comprehensa, filiolam bimestrem in ulnis gestans, religionem mutare jussa, intrepidè id abnuit, & filiolæ lactandæ gremium aperiens, pectoréque denudato sic latrones allocuta est: *Agite, corpus vobis sisto, quod occidere potestis; animam occidere non potestis. hanc in manus tuas, Christe Sospitator, commendo.* Nec mora: Filiam in sinu affixam habens, sclopeto occisa, & quatuor in partes dissecta fuit. Peracto inauditæ atrocitatis scelere non tantùm literis ad Episcopum Curiensem exaratis de lœto successu magnopere gloriati, illud *una santa resolutione, & una honorata intrapresa,* hoc est, *sanctam resolutionem & honorificum facinus* insignire non erubuerunt: sed etiam *Rationes & motiva consilii*

A clero & Pontifice illa defenditur & probatur.

filii sui contra hæreticos initi vulgare ausi, putidissimis mendaciis & calumniis turpitudinem detestabilis maleficii obvelare conati sunt. Quin & Romam missus Pater Ignatius Capucinus, tum lætum Pontifici Paulo ob excisos ferro flammáque hæreticos nuntium laturus, tum Curiensi Episcopo Volturenam Pontificia authoritate & opera conciliaturus. Non probari sibi violentiam, tum Paulus simulâsse dicitur. Sed paulò post Jacobo Paribello, Paravicino, Archiepiscopo Sondriensi, Sacrificulo Casponensi non tam violentiam exprobravit, quàm violentiam se inscio & inconsulto susceptam, minimè eam dissuasurus, dum in conscientiam sceleris admissus esset. Responderunt Cyclopes, non tam se conscientiam Pontificis reformidâsse, quàm metu anxios, ne per Cardinales Gallis & Venetis addictos secretum vulgaretur, seorsim negotium agitâsse. Sed & Horatius Taurellus, Volturenus, Jesuita, ad Leopoldum Archiducem Austriæ missus, sacram istam carnificinam utilitatis publicæ, religionísque velo tegere conatus est. Ne non Circæis Romæ veneficiis excantatos, non tam sub ferarum figura humanam mentem, quàm sub humana specie tetras pestiferásque belluas tegentes, ad audendum inexpiabile scelus prorupisse, Ecclesiæ Romanæ hyperaspistæ caussari possint.

CCXXX. Paulo V. die x. Octobr. A. M. D. C. XXI. mortuo, & anno ejus emortuali ejusmodi eteosticho: *MortVVs est VICe DeVs*, signato; Alexander Lodovisius, Cardinalis & Archiepiscopus Bononiensis, qui Gregorii XV. nomen sumpsit, per viam adorationis, uti loquuntur, Papa electus est. Adhæsit ei fœmina quinquagenaria, versipellis, & negotiorum peritissima, cujus consiliis virilibus universum ferè Papatum, effœminatus ipse administravit. Statim atque electus est, constitutionem *de forma eligendi Papam* edidit, qua, ut tacitis deinceps suffragiis Pa-

Gregorii XV. Papatus.

Formam eligendi Papæ præscribit.

Papa eligatur, ne innoteſcere Principibus, cui electores ſuffragium præbuerint, poſſit, ſanxit. Arte tum Chryſopoëtica, tum Theopoëtica uſus, ad quæſtuoſiſſimum τῦ ἐκθεάζειν (liceat Herodiani voce uti) *Deificandi* artificium ſe convertens, per auream ἀποθεώσεως ſeu *canonizationis* (voce nova & barbara rem novam barbaram & impiam deſignare libuit) ſcalam in Cœlum Pontificium intulit non unum, ſed plures æternitatis candidatos, hactenus quidem *Beatos*, ſed non *Sanctos*; at nunc demum Gregorii opera ſeu factos ſeu declaratos *Sanctos*, puta Jeſuitas quatuor, Ignatium Loyolam, ſocietatis patrem, Franciſcum Xaverium (Indorum Apoſtolum illum, cujus mendacia & nugas Indis venditatas ex hiſtoria Chriſti Perſicè edita primus Ludovicus de Dieu produxit, ejuſque poſt indicio fœdos lapſus Brochmannus *Antopol. p.* 2432. *&c.* deduxit) Aloiſium Gonzagam, & Staniſlaum Coskam; nec non Thereſiam Hiſpanicam, Carmelitarum diſcalceatorum matrem; Philippum Nerium, Congregationis Oratorii authorem; Iſidorum Agricolam, Hiſpanum itidem; Ambroſium Sonſedonium, Senenſem, & Jacobum Saloniomum, Venetum. Prodiit mox è prœlo Ribadeneiræ Jeſuitæ *Flos Sanctorum*, ex Hiſpanica in Latinam Linguam traductus, in quo non tantùm Sancti fixi, ſed etiam Extravagantes, ac inter eos etiam novitia iſthæc Numina novis Legendis honorantur. Parùm etiam abfuit, quin Garnettus etiam ſtraminea quadam impoſtura ſi non ad *Sanctitatem*, at certè ad *Beatitudinem* aſcenderet. eam ſcilicet commeritus, quòd in gratiam Romani Molochi non tantùm filios & filias, ſed Regem & Patriam per ignem ſulphureum transmittere conatus eſt. Et Thaſii quidem olim Deum Ageſilaum cùm facerent, non inſipidè homo naſutus retulit, ſi Deos faciendi poteſtatem habeant Thaſii, priùs ſeipſos Deos facerent, quàm alios Deificarent. Idem Gregorio, idem aliis Nu-

& Jeſuitas quatuor

aliòſque in Divorum numerum refert.

Numinum novorum architectis, qui nobis Ethnicæ & Judaicæ Apotheoseos editionem, auctiorem fortasse aliquo modo, sed neutiquam emaculatiorem vel emendatiorem, dederunt, meritò regesseris.

CCXXXI. Sed forte non plane apotheosi omni caruit Gregorius, belligeri in Mavortis, siderati Numinis locum suffectus. Nam bella certè ciendi & alendi haud planè indoctum fuisse, historia prodit. Testis est Carolus Carafa *Comment. de Germ. restaur. pag.* 95. 96. Gregorium hunc non tantùm Ferdinando Cæsari ob exactum Regno Bohæmiæ Fridericum Optimum impensè gratulatum esse; sed eidem etiam in subsidium exercitus, & pecunias, & legiones duas, unam equitum, peditum alteram, Petro Aldobrandino Duce, summisisse, & Bibliothecæ etiam Heidelbergensis nobilissimæ, à Bavaris spoliatæ, splendidissimum munus ceu sacri illius belli manubias à Bavaro oblatas, & in Vaticani delubro paulo post ab Urbano VIII. magno sumptu ornatúque suspensas, dono accepisse. Galliæ etiam Regem Ludovicum XIII. ad bellum Protestantibus inferendum accendere conatus est tum epistola privata ad eum scripta, qua hortatus eum est ad imitationem decessorum suorum, *qui Pontificum cohortationes non secus ac Dei jussa venerati sint:* quámque his verbis clausit: *Sequere, carissime fili, orbis decus, cœlestia jussa, effunde iram tuam in gentes, quæ Dominum non noverunt, ut æternæ misericordiæ thesauros compares Majestati tuæ;* (Epistolam integram Gramondus *Histor. Gall. lib.* IX. narrat) tum vulgata per totam Galliam adversus Euangelicos bulla, qua ad excidium eorum fideles suos impulit: tum denique misso Monacho Hispano Franciscanæ sectæ, Dominico Jesu-Maria, quem Imperator cum spoliis ac manubiis prœlii Pragensis Romam miserat, cujusque precibus victoriam illam acceptam tulerat. qui ceu Διοπετὴς, Divus quidam

Ferdinandum collatione pecuniarum & copiarum adjuvat;

Ludovicum XIII. adversus Euangelicos

Cœ-

Cœlo delapſus à Rege & populo exceptus, non deſtitit conſcientiam ejus onerare mandato extremæ fidelium internecionis. Hinc ardens in Gallia perſecutio, & partim vi, partim deditione recuperatæ urbes nonnullæ, quas ſecuritatis gratia Euangelicis Henricus IV. concesſerat. Adverſus Genevenſes idem Gregorius hoſtilia agitabat, miſſo ad Regem Galliæ nuntio, veniam impetraturo, ut Sabaudo eos armata manu invadere integrum eſſet. Sed repulſam à Rege tulit. Indignatus idem Papa eſt Venetis, quòd conductis à ſe militibus Græcis Templum, & in eo religionis exercitium permiſiſſent: eo nomine per Cardinales Molnium & Ludoiſium graviter cum Veneto Legato expoſtulans. Cúmque Legatus reſpondiſſet, neceſſitate adactos eſſe Venetos ad conducendum è Græcia militem, quem è ſua ditione conſcribi Papa vetuerit; Cardinales ſubjecerunt, ſi adverſus infideles milite Romano uti vellent, integrum id fore. Quibus ſalsè idem Legatus regeſſit, *omnes infideles eſſe, qui Reipublicæ Venetæ ob injuſtas cauſas adverſarentur. Permitti Romæ, ut fœno & avena templa oppleantur. præſtare utique, ut ea Chriſtianis ad cultum aperiantur.*

etiam Genevenſes accendit,

& Venetis ob conceſſum Græcis Templum, iraſcitur.

CCXXXII. Eodem Gregorio Pontifice, circa A. M.D.C.XXIII. Seviliæ in Hiſpania ingens hominum multitudo à Papatu defecit. Et Deficientes ſibi nomen *Illuminatorum* impoſuerunt. Incertum erat, an Euangelicorum in caſtra tranſiverint, an erronea & fanatica dogmata ſectati fuerint. Prius tamen multis creditum eſt. Conſtátque non tum demum Illluminatos cœpiſſe, ſed ſuperiore jam ſeculo, in Hiſpania inprimis, caput protuliſſe. Nam & Innichum, ſeu Ignatium Lojolam jam ante A. M.D.XL. ex Hiſpania profugiſſe, ne ab Inquiſitione, tanquam de *Illuminatorum* hæreſi ſuſpectus comprehenderetur, Melchior Canus peculiari de Societate Jeſu ſcripto, teſtatus eſt. Sed hoc inprimis tempore plurimi non ex vulgi duntaxat fœ-

In Hiſpania ſecta Illuminatorum emergens,

fœce homines, ſed illuſtribus etiam & ſplendidis proſapiis oriundi ſeſe partibus illorum adjunxerant. Jamque numerus illorum ad decem millia hominum excreverat. Et quo graviori ab Inquiſitoribus crudelitate in eos ſævitum eſt, hoc magis crebreſcere illi & radices agere cœperunt. Quamobrem perſecutione ſuperſedere, & ſpe veniæ ad gremium eccleſiæ aberrantes invitare, propoſito tamen graviorum etiam ſuppliciorum metu, ſi qui animum adverſus oblatam gratiam obfirmaturi eſſent, coacti ſunt. Blanda iſthaç vi, & graviore metu ſeducti, paulatim alii Pontificia poſtliminio ſacra amplexi ſunt: alii verò extera in loca conceſſerunt.

ſpe veniæ facta, opprimitur.

CCXXXIII. Sede Pontificia obitu Gregorii vacante, & ingreſſis jam conclave Cardinalibus, ingentes Romæ turbæ ſubortæ ſunt. Plures per plateas trucidati, ſuffocati aquis, ſtrangulati, naribus auribúſque truncati. Raptus, ſpolia, ſtupra graſſabantur impunè. Pars Cardinalium in Meſſinum, pars in Borrhomæum inclinabat; æquis utrinque ſuffragiis. Relicto utroque Galli, Veneti, Sabaudi Maphæum Barbarinum, Florentinum, quòd Hiſpanorum partibus minùs addictus videretur, præferunt. Fervente negotio & Barbarinus ipſe, & cum eo viginti quatuor Cardinales, pluréſque etiam Epiſcopi, Abbates, Equites, Secretiori Conclavi incluſi, lethaliter decumbere cœperunt. Et decem jam Cardinales, aliíque morte ſubita abrepti, Conclavis veneno infecti ſuſpicionem præbuerunt. Tandem Barbarinus, prævio omine examinis apum, Muſæum ejus involantium, Papa proclamatur. qui nomen Urbani VIII. aſſumpſit; celebris tum ob functiones varias, quas hactenus obivit, tum ob florens ingenium, artificium poëticum, & eruditionem multiplicem, quam in Scholis Jeſuiticis ſub Horatio Thurſelino & Franciſco Bonæo plurimùm auxit. Certè linguæ

Gregorio defuncto Roma factionibus turbatur.

Eligitur tandem Barbarinus, ſeu Urbanus VIII.

Græcæ, sine pari Pontifice ullo, adeò peritus fuit, ut *Apis Attica* nuncupatus fuerit. Statim electus Papa tres fratres ad altiora evehens, natu maximum Carolum Ecclesiæ Romanæ Generalem; secundum Thaddæum arcis S. Angeli præfectum; tertium Antonium Satellitum seu apparitorum suorum ducem creavit. Neque id satis ei fuit. Etiam Franciscum Barbarinum è Fratre Nepotem, adolescentem adhuc in Cardinalium numerum cooptavit, cui pædagogum Ascanium Filomarinum præficere necessum habuit. Adeò animus privatis studiis corruptus diu latere non potuit.

qui Nepotes impudenter promovet.

Canonizationis Lojolæ, Xaverii, aliorum bullas conficit.

CCXXXIV. In Divorum numerum Gregorius, uti supra diximus, Ignatium Lojolam, Xaverium, aliósque retulerat. Cæterùm quas sive morte præventus, sive alias ob causas canonizationis tabulas non confecerat, Urbanus conficere primas inter curas habuit. Extat apud Cherubinum *Bullar. Rom. tom.* 4. *pag.* 11. Urbani hujus *Canonizatio S. Ignatii Lojolæ*, nec non *pag.* 15. Francisci Xaverii. In Bulla Canonizationis Ignatii præfatur Urbanus, *cùm veterem religionem, omnémque perfectioris vitæ professionem Lutherus, monstrum teterrimum, aliæque detestabiles pestes blasphemis eorum linguis in Septentrionis partibus corrumpere, ac Sedis Apostolicæ authoritati detrahere conarentur, excitâsse Deum Spiritum Ignatii Lojolæ, qui ex medio honorum cursu, & à seculari ac terrena militia admirabili quadam ratione vocatus, ita se Divino imperio regendum & formandum tradiderit, ut demum nova Societas Jesu, quæ inter alia pietatis & charitatis opera gentilibus convertendis, hæreticis ad fidei veritatem revocandis, & Romani Pontificis potestati tuendæ ex instituto se totum impenderit, religione fundata, vitam admirabili sanctitate traductam sanctissimo pariter concluserit exitu, ac plurimis sit miraculis illustratus.* Post Clementis VIII. & Pauli V. laudatis studiis, decretum prædecessoris, ut inter Sanctos omnino transcribatur, Ecclesiæ & al-

Eorum miracula falsò laudat.

altaria in ejus honorem ædificentur, & festum ejusdem die XXXI. Julii celebretur; commemorans, ex processibus & actibus Cardinalium pluscula de Lojolæ ortu, vita, sanctitate & miraculis repetit. Simili ferè methodo Xaverii, cujus inprimis miracula fusè prædicantur, canonizatio concepta est. Meritò tamen in dubium alii, Pontificii etiam, miracula utriusque tantopere ab Urbano celebrata vocârunt. Quin & Petrus Deza in oratione sua *de Ignatii Beatificatione pag.* 52. hoc solum iis miraculum tribuit, quòd secus quàm cæteri Ordines religiosi, non tantùm mendicent, orent, blandiantur, palpentur, sed etiam felicissimè emendicent, exorent, eblandiantur & expalpentur. *Vera Jesuitarum miracula ex Deza.* *Cùm Patres Jesuitæ*, verba Dezæ, à Sciopio etiam apostata in Infamia Famiani *pag.* 159. *&c.* citata, referam, *commoda sua quærunt, idem sibi proponunt consilium cum eo, quod Pharaoni Joseph suggessit, ut copiam frumenti in suis horreis coacervaret. Hoc MIRABILE est, & digitus Dei est hic, quòd hoc tempore adeò perverso & avaro, sicut alii Religiosi experiuntur pauca emendicando, Jesuitæ nôrint & possint abundè, quicquid illis necessarium est, extorquere. Non enim fit sine miraculo, quòd cùm homines sint adeò parci & tenaces, non tamen possunt in animum inducere, ut Jesuitis aliquid denegent, aut aliquam petitionem eorum rejiciant. Quod MIRACVLVM (Jesuiticum) conferri potest cum eo, quod Deus operatus est cum Ægyptiis in favorem populi sui, cùm Judæis mutuò dederunt, quicquid petierunt. quod TOTVM Deus voluit ipsos auferre. Idem omnino fit Jesuitarum respectu, ut totum auferant, quicquid petunt. quod argumento est, eos Deo curæ esse, & ab eo tenerimo affectu eos diligi: quando, qui adeò sunt avari, tamen libenter & cum animi lætitia Patribus istis subministrant, quicquid ipsis necessarium est.* Addam verba Sciopii, utpote Jesuitarum quandoque alumni, inter Jesuitarum miracula novum linguarum donum, & vindicatum sibi Patrum nomen, referentis; subjuncta statim: *& Sciopio depicta.*

 tim:

tim: *Hoc ſcilicet eſt, quod Ignatio & Sociis ejus Chriſtus fuerat pollicitus: Romæ vobis ero propitius. Tanti enim miraculi gratiam Apoſtolis ut impertiretur, animum inducere non potuit.* Signa eos, *inquit*, ſequentur; In nomine meo dæmonia ejicient, linguis loquentur novis, ſerpentes tollent, & ſi mortiferum quid biberint, non eis nocebit. Super ægros manus imponent, & bene habebunt. *Horum quidem ſignorum nullum à propitio Jeſu Ignatio & ſociis ejus contigiſſe, vel ex vita Ignatii à filio ac diſcipulo ejus Ribadeneira diligenter conſcripta apparet lib. 5. cap. 13. ubi Ignatium ejuſmodi miraculis minimè illuſtratum fuiſſe agnoſcit. Sed nec Franciſcum Xaverium Indiæ, ſi ſuperis placet, Apoſtolum, linguis novis loquendi gratia donatum fuiſſe, ex ipſa ejus confeſſione, vel dicam, querela conſtat. quæ talis legitur lib. 3. Indic. Epiſt. 5.* Si nos linguam calleremus Japonicam, non dubito, quin plurimi fierent Chriſtiani. Faxit Deus, ut eam brevi addiſcamus, tum demum aliquam rei Chriſtianæ navabimus operam. Nam nunc quidem inter eos tanquam mutæ ſtatuæ verſamur. *Tantum abfuit, ut ſe idoneum à Chriſto propitio Novi Teſtamenti miniſtrum factum, & dono linguarum ea cauſa affectum Pauli exemplo gloriari poſſet: Gratias ago Deo, qui omnium verborum lingua loquor* 1 *Cor.* XIV. 18, *Jeſuitæ nihilominus doni linguarum ſibi non omnino expertes videntur, cùm lingua duplici more ſerpentum loqui ſoleant, quando ſuis amphiboliis ſive æquivocationibus & mentalibus reſervationibus utuntur*, &c. Et paulò inferiùs: *Apoſtoli Patres eorum cenſebantur, quos per Euangelium Chriſto genuiſſent. quo nomine ne multarentur, cavebant filiis ſuis eſſe oneri, victuique & indutui neceſſaria quenquam poſcere non audebant, &c. Tanto Apoſtolis ſtetit nomen Patris. Quidnî ergo magni Thaumaturgi, & pluſquam Apoſtolicorum miraculorum patratores Jeſuitæ audiant, qui cum Regifico domiciliorum luxu, & inſanis molium ſubſtructionibus orbem univerſum graviter à ſe offendi nequaquam ignorent, infirmos tamen paterna caritate ſuſcipere, & offendicula eis de vita auferre ni-*

nihil pensi habeant, auditoribus, civitatibus, populis & Regnis graves sint & onerosi, ac velut ignis, nunquam dicant, sufficit; & à filiis thesaurizari sibi postulent; nec tamen ea causa minùs Patrum nomen facilè tutentùr, & præ omnibus Religiosis κατ' ἐξοχὴν Patres appellari soleant? Taceo miracula illa Florentina, quibus Ignatii sanctitatem comprobare conati sunt, ab Alphonso de Vargas *Relat. de Stratag. Jes. cap.* 3. cum præscriptione versus

Nunc immènsa cavi spirant mendacia folles;

memorata, dignissimáque lectu.

Jesuitæ expuncto Germano, & intruso Lojola, temerantes fastos, repressi.

CCXXXV. Ignatii festum anniversarium die XXXI. Julii celebrari idem Urbanus jusserat. Eò igitur impudentiæ Ignatiani mox provecti sunt, ut ex fastis & Calendario ipso Romano, eraso nomine S. Germani, qui eum sibi diem hactenus vendicaverat, Ignatium suum substituerint. Ea res in Gallia, quæ Germanum præcipuè colit, turbis occasionem præbuit. Et Condeus quidem Princeps, Jesuitarum facinori patrocinatus finxit, sibi Romæ Jesuitarum festum eo die institutum præsentia sua cohonestanti, Ignatium vivum apparuisse. Displicuit nihilominus temeratorum fastorum nefas plerisque in Gallia, Germanum suum tanta contumelia affici quiritantibus. Lis ad Pontificem delata ridiculè ita decisa est, *ut eodem die simul Germanus & Ignatius celebretur: quòd si simul stare nolle viderentur, expectaret Ignatius, ceu recentior, annum bissextilem, & diem, qui tum intercalatur, sibi eximium haberet.* Laudi etiam meritò datum eidem Pontifici, quòd edita Id. Jan. A. M. D. C. XXX. Bulla, in contemptum, uti putabatur, Jesuitarum, abolevit sectam Jesuitissarum, seu mulierum Jesuitici ordinis ac nominis, qui in Italia & Belgio caput exerens jam radices agere cœperat. *In nonnullis Italiæ*, ita Bulla loquitur, *& Vltramontanis partibus certæ mulieres, Jesuitissarum nomine assumpto, citra ullam Sedis Apostolicæ approbationem,*

Jesuitissarum secta ab Urbano abolita.

ab aliquot annis in unum convenire ſolitæ, vitæ religioſæ prætextu, peculiarem & diſtinctum à cæteris habitum uſurpârunt, ædificia in Collegiorum formam redegerunt, domos probationum erexerunt, in eiſque Superiorem, ac prætenſæ Congregationis ſuæ Generalem, indito Præpoſitæ titulo, & attributis facultatibus bene viſis conſtituerunt, in illiúſque manibus paupertatis, caſtitatis & obedientiæ vota ad inſtar ſolennium emittere, clauſuræque legibus non adſtrictæ pro libitu divagari, ac ſpecie ſalutis animarum promovendæ, aliáque permulta ſexus & ingenii imbecillitati, & modeſtiæ muliebri, ac virginali præſertim pudori minimè convenientia, & quæ viri ſacrarum literarum ſcientia, rerum uſu, vitæque innocentia ſpectatiſſimi, difficile admodum, & non niſi magna circumſpectione adhibita aggrediuntur, attentare & exercere conſueverunt. Sectam igitur illam, ceu *arrogantem, contumacem, ſanæ doctrinæ adverſam, zizanium denique in agro Dominico pullulantem, ac proinde radicitus extirpandam*, de conſilio Cardinalium ac hæreticæ pravitatis, Inquiſitorum, ſe *penitus ſuppreſſiſſe, redegiſſe in nihilum, æternæ abolitioni ſubjeciſſe, ac à corpore ſanctiſſimæ eccleſiæ amputâſſe, ſub excommunicationis pœna*, declarat. An verò penitus orcum ſubiverit novella illa mulierum religio, Jeſuitæ ſaltem non ignorant.

Valle Telina exigere Gallos idem ſatagit.

CCXXXVI. Fervebat ob Vallem Telinam ab Hiſpano occupatam graviſſima contentio Principum. Galliarum Rex, unâ cum Sabaudo ad recuperandam eam in Italiam expeditionem parabat. Ei Papa Urbanus obſtitit, & per Barbarinum Legatum belli molem in Reformatos Galliæ avertere molitus eſt. Cùm non ſuccederet interceſſio, eodem Barbarino in Hiſpaniam legato, Clero, qui Hiſpano in Italia paret, imponi tributum petiit, ſuámque adverſus Gallum tota Italia pellendum operam, ipſo Galliæ Legato coram, obtulit. Arce proin S. Angeli, aliiſque Romæ locis munitis, ad occupandam vallem Telinam ſe accingit, & Bullam etiam edidit, qua omnibus Baſilicam

cam S. Petri, & Ecclesiam B. Mariæ trans Tiberim devotè visitantibus, & ibi Deum pro suæ Ecclesiæ exaltatione ab hostium conatibus in Italia cum primis, *quæ*, inquit, *illibatæ religionis studio jure optimo gloriatur*, defensione, hæresium extirpatione, Principum Christianorum vera pace ac imminentium in Europa necessitatum aversione oraverint, plenariam peccatorum indulgentiam elargitur. Neque segniter Papæ moliminibus Pallus restitit.

CCXXXVII. Durante eo dissidio A. M. D. C. XXV. vulgati sunt adversus Regem Galliæ & Cardinalem Richelium incertis authoribus libelli duo, sub his titulis: *Admonitio ad Regem*; & *Mysteria Politica.* Summa librorum est, *Regem in Gallia hæreticis, extra Galliam Catholicis bellum movere. Batavis enim Ordinibus contra Regem Catholicum eum opitulari: Palatinum in feuda sua restituere tentare: Reipublicæ Venetorum & Duci Sabaudiæ contra Genuenses & Valtelinos opem ferre. Impia hæc esse bella, juri Divino & naturali contraria, quocunque colore obumbrentur: Castigandos proin virga ferrea Reges Galliæ, non secus ac olim Josaphatus castigatus est. Senatum Venetum & Sabaudum hypocritas esse, & procul fide catholica rei duntaxat suæ studere per ambitionem, quæ una ipsis loco religionis sit. Debere Philippum mutuas vices Ludovico, & si tuebitur adversus ipsum subditos rebelles, par pari relaturum. Richelium authorem esse matrimonii Anglicani, fœderis cum Batavis innovati, Valtelinæ in excidium Catholicæ fidei occupatæ.* Tum quæstiunculæ proponuntur & solvuntur. quas inter hæ etiam: *Vtrum ipso facto Rex Galliæ excommunicatus sit introductione hæreseos in Provincias externas, ubi Catholica religio una viguit ab antiquo? Vtrum pessimi consultores eadem censura teneantur? Vtrum fas sit subdito in tyrannum sævire? Num expediat posita in extremis Gallorum Republica, eligi virum probitate & authoritate illustrem, qui religionis Protectorem se ferat?* Solvuntur quæstiones in hanc sententiam: *Regem Galliæ ipso facto excommuni-*

Occasione dissidii illius adversus Regem Galliæ & Richelium libellis seditionis vulgatis, in jugulum Regis denuo culter acuitur.

ni-

nicatum esse, quia Deo bellum movet, dum movet Catholicis; si perseveraverit, ipsius portionem infernum fore. Deinceps tum Pontificem Summum graviter hortatur, ut gladio ceu in membrum putidum utatur: tum Pontificios etiam Principes adversus eundem concitat. proposito etiam exemplo Henrici IV. non aliam ob causam, à Deo cœde multati, quàm quòd Principibus hæreticis, Brandenburgico & Neoburgico opitulari constituit. Concludit: *eandem esse gentis Austriacæ & Dei causam. qui Austriacæ genti obstiterit, Deo ipsi obsistere.* Constabat jam, denuo cultros & gladios in jugulum Ludovici mox adigendos, acui. Clerus proin Gallicanus in Comitiis libellos ad incudem revocatos damnavit, simúlque Stampesio Carnatensium Episcopo censuræ in Anonymum stringendæ negotium dedit. Composuit is Gallicè, & Clero exhibuit. Summam censuræ ejus capitum Grammondus *Histor. Galliæ lib.* XV. recitat. Probatane verò in Comitiis Episcoporum, an improbata Stampesii censura fuerit, gravis altercatio suborta est. Diversa scilicet Episcoporum, quorum Regi alii, alii Pontifici favebant, studia emicuerant. Atque id satis constat, indice eodem Grammondo, Censuram vehementer Pontifici displicuisse, eò quòd Regum & Principum Majestati quàm Pontificiæ addictior videretur. Qui proin etiam Clero Gallicano, perinde ac si eam improbâsset, solennes gratias egit. *Hinc patet*, ita Grammondus ἐπιφωνεῖ, *quanto fervore Roma iurisdictionem in Reges suam tueatur, si quam habet. Certè summus Pontifex Reges docet suo exemplo, uti jura ipsi sua tueri in quoscunque debeant.* Parlamentum contra censuræ Stampesii favens graviter in Episcopos pronuntiavit, & approbationem Censuræ inficiantes urbe absistere jubet; multùm refragante Clero, eò quòd Parlamento nihil adversus se authoritatis competat. Unde Curiæ ausum vocat *irritum, intolerabilem, contra Dei cultum, authoritatem Regis.*

Libelli ii à clero Gallicano damnati.

Ob censuram Stampesii dissidium clerum inter & Parlamentum oritur,

gis, & jura Ecclesiæ. Viciſſim Curia Epiſcoporum Reſponſionem *injuriæ & calumniæ manifeſtam, in everſionem legum Regni fundamentalium factam, lacerandam & cremandam* declarat. Demum Rex ſummo jure litem ad ſe traxit, & quæ Anonymus adverſus illum congeſſerat, in Regem Hiſpaniæ, cui *cum veteribus Mauris amicitias, nupera cum Muhammedanis fœdera, Lutheranorum Principum & Coſacorum auxilia; Chriſtianis Principibus amicis & affinibus adempta vano Religionis colore Regna & Principatus; fœdera cum Perſis, Indis, Calecutis, aut Muthammedanis aut paganis,* &c. objecit, maſculè retorſit.

& à Rege ipſo finitur.

CCXXXVIII. Prodiit eodem anno in publicum Santarelli è Societate Jeſu Presbyteri de ſummi Pontificis poteſtate liber, quo variis capitibus plura contra Regum authoritatem & jura continebantur. Titulus libro erat: *Tractatus de hæreſi, ſchiſmate, apoſtaſia, ſolicitatione Summi Pontificis; & de poteſtate Summi Pontificis in delictis his puniendis. Romæ apud hæredem Bartholomæi Lanoti* M. D. C. XXV. *Superiorum permiſſu.* Cùm & ſolicitatione & permiſſu Pontificis liber hic editus ſit, ejuſdem interiora de ſua & Regum poteſtate ſenſa eo contineri, dubium non eſt. Vin verò κυρίας δόξας, & decreta illius libri? Ejuſmodi ſcilicet ſunt: *Papa habet in Principes poteſtatem directivam; ergo & correctivam. Summus ergo Pontifex poteſt hæreticos Principes punire etiam pœnis temporalibus; proin non ſolùm eos excommunicare, ſed & Regno privare, eorúmque ſubditos ab obedientia liberare. Papa deponit Imperatorem propter ipſius iniquitates, & dat Principibus curatores, quando ad regendos ſubditos inutiles fuerint. idque etiam ſine Concilio, quia Papæ & Chriſti unum eſt tribunal. Papa poteſt deponere Reges non ſolùm propter hæreſin, aut ſchiſma, aut aliud crimen tolerabile in populo, ſed etiam propter inſufficientiam; vel ſi non defendat eccleſiam. Poteſt etiam Reges negligentes, vel ob dictas cauſas pæna mortis ad aliorum correctionem & exemplum punire. Ea puniendi Reges morte etiam temporali poteſtas continetur in*

Santarelli de poteſtate Pontificis liber Regum poteſtati iniquiſſimus.

munere paſcendi oves Petro commiſſo. Pertinet enim ad paſtores punire oves ſuas ea pœna, qua ratio indicat, illas eſſe puniendas. Si igitur propter bonum commune aliquando prudentia & recta ratio exigat, ut pœnis temporalibus Principes inobedientes afficiantur, poteſt ſummus Eccleſiæ paſtor eas pœnas iis imponere. Nec enim Principes ſunt extra ovile Eccleſiæ. Auſus inſuper eſt verba Apoſtoli 2 Cor. x. 8. *Deus nobis dedit poteſtatem ad ædificationem non ad deſtructionem*; deleta vocula *non* contrarium in ſenſum torquere. Has ſcilicet ferientes ſententias adverſus Principes liber ille loquitur. Vix prodiit liber, cùm in Gallia Collegium Sorbonæ acri cenſura authorem perſtringit, & ſupremæ Curiæ decreto carnificis manu liber comburitur. Dicta quin etiam die, Collegii Claromontani Rector, præcipuique ex ſocietate Jeſu in Collegio eo Theologi, ad judicium citati, reſpondere ad interrogata Senatus, & judicii ſui de Santarelli dogmatibus copiam facere coguntur. Omnium nomine P. Cotonus interrogantibus reſpondit, & metu gravi, ne denuo ſolum vertere Societas cogeretur, tum Santarelli doctrinam verbis ſaltem improbavit; tum faſſus etiam eſt, doctrinam eam Romæ à Generali Societatis ſuæ, cæteríſque ſociis probari. quod negare, cùm Generalis Jeſuitarum, Mutii Vitelleſci approbationem præſcriptam liber habuerit, integrum non fuit. *Sed quare*, ſubjecit Cotonus, *imputabitur nobis error Tranſalpinus, cui nemo noſtrûm ſubſcripſit in Gallia?* Interroganti Senatui, anne Summo Pontifici jus ſit in Reges, adeò ut excommunicare, & ab eorum obſequio liberare ſubditos poſſit? idem Cotonus in hæc verba reſpondit: *Abſit verbo invidia! Excommunicari Chriſtianiſſimum Regem? Abſit omen. Quis credat primogenitum Eccleſiæ futurum aliquando matris hoſtem, quam protexit ſemper & protegit? Quis excommunicandum, qui continuò pugnat hæreſi in Regno ſuo extirpandæ?* Quæſitus, an diverſam ergo à Generali Societatis ſententiam Galli

Sorbonæ adverſus eundem cenſura acris.

In Jeſuitas Claromontanos de eodem inſtituta inquiſitio, malam eorum conſcientiam profert.

Je-

Jesuitæ teneant, respondit: *Qui Romæ degit Præpositus noster Generalis vix est ut improbare possit, quod Roma probat.* Interrogante Senatu: *Quid si essetis Romæ?* respondit Cotonus idem: *Mutaretur nobis cum Cælo animus, sentiremus ut Romæ.* Anquisiti, ut sine ambagibus & subterfugio omni suam de Romanæ Sedis in Reges potestate sententiam proferant, exigui temporis ad deliberandum moram cùm petiissent, triduo elapso præcipui è Societate ad Regem missi palam Santarelli doctrinam abdicârunt, exhibito instrumento publico in hæc verba concepto: *Nos subsignati declaramus, Santarellum perperam de Regibus & eorum authoritate scripsisse, quam diffitemur doctrinam, agnoscimus & profitemur, Regum immediatam esse à Deo potestatem, independensque ipsis jus esse in subditos; cui sententiæ ut veræ nostro omnium sanguine subscribitur, si opus, non secus ac censuris, si quæ à Clero Gallicano aut Sorbona in ejusmodi libros edentur. Promittimus insuper futuram nobis posthac unam & eandem super ea quæstione cum Sorbona, clero, & Regni Gallici Academiis sententiam Actum Lutetiam* XVI. *Martii* M. D. C. XXVI. Suscripserunt primore loco Cotonus, & quindecim alii, ommium nomine. Et hic quidem Jesuitis fuit θυμὸς ἐν στήθεσσι Lutetiæ; aliter longè, uti Cotonus ipse fassus est, arbitraturis, si Romæ vixissent. Neque enim eadem confessoribus illis conscientia Lutetiæ & Romæ fuit. Quanquam beneficio novi linguarum doni, quod iis obtigisse supra Scioppius dixerat, byssina verba sua interpretari pro lubitu, juxta ea etiam, quæ *ʃ.* CCXIV. diximus, in proclivi erat. Hæc tamen fide ipsius Grammondi, Tholosani Parlamenti Præsidis, Pontificiisque adeò partibus addictissimi, relata, Jesuitarum versutiæ, diversis fidibus eandem fidem ludentium, certissimam fidem faciunt.

CCXXXIX. Cæterùm Cotonus tœdio interrogatoriæ illius actionis, qua cum præcipuis ex societate ex- *Cotonus tædio inquisitionis illius moritur.*

 tra

Ejusdem quæstiones curiosæ dæmoni Hadrianæ Fraxineæ propositæ.

tra ordinem pulsatus fuerat, statim morbo correptus, fati legem implevit. Atque hic ille Cotonus est, qui Henrici IV. apud quem nunquam non flagranti in gratia erat, conscientiæ admotus, digna scilicet Theologo curiositate, non Dodonæam quercum, sed atrum Ditis tripodem excutiens, ex puellæ Pythonissæ, Hadrianæ Fraxineæ, Gerbiniaco pago in Ambianis natæ, impuro, quo misera corripiebatur, spiritu sciscitari ausus est multa, quæ aliunde cognoscere spes non erat. Inter alias has etiam dæmoni quæstiones movebat: *quid se spiritus scire velit circa Regem? quid de tempore, quo Calvini hæresis extinguetur? quid circa Genevæ plagiarium? quid circa Genevæ conservationem? qua ratione converti Rex Angliæ, Regina & Regnum maximè & facilè queant? Turcus, qua supplantari ratione, qua converti infideles? quid circa bellum Regis cum Hispanis & hæreticis? an linguæ sint à Deo? quis evidentissimus Scripturæ locus ad probandum purgatorium & invocationem Sanctorum? quomodo animalia in arca Noæ capi potuerint? qui filii Deì filias hominum dilexerint? pedibusne incesserit Serpens ante Adæ lapsum? qui sint septem spiritus ante thronum Dei? quomodo insulæ animalia acceperint, & eò homines post Adamum pervenerint? ubi paradisus terrestris? quota pars conciderit Angelorum?* aliásque plures, quas ordine Thuanus *Histor. lib.* CXXXII. recenset. Quærendorum horum aliorúmque indicem, manu propria & Latina lingua exaratum, in libro exorcismorum, ab amico commodato accepto, cùm per incuriam Cotonus reliquisset, atque is per multorum manus volitâsset, tandem Ronius Marchio manu agnita, Regi ipsi exhibuit. qui re in occulto minimè probata, Ronio, ut autographum retineret, neque alii daret, enixè imperaverat. Evulgatum tamen post Rex indoluit, quòd provideret futurum ut apud bonos prudentésque multùm Cotoni, cujus ipse opera & industria, ut sibi videbatur, in multis rebus usus esset, existimationi ex ea occasione detraheretur.

CCXL. Edi-

CCXL. Edidit Urbanus duobus post annis Kal. April. M. D. C. XXVII. repetitam Bullam Cœnæ Domini, totidem verbis, quibus etiam Paulus V. sexto Id. April. A. M. D. C. X. eandem vulgavit. Titulus bullæ est: *Excommunicatio & anathematizatio hæreticorum cujuscunque sectæ, eisque faventium, auxilium aut consilium quoquo modo præstantium, ac schismaticorum, vel libertatem ecclesiasticam perturbantium, aut his, quæ in ista Bulla die Cœnæ Domini legi solita continentur, controvenientium.* Conflata est ex diversorum Pontificum constitutionibus & bullis die Cœnæ Domini recitari & progressu temporis mutari, augeri solitis. quas Cherubinus *Bullar. tom.* 3. *pag.* 248. nota bullæ Pauli V. præfixa indigetat. Consuetudinem antiquam Julius II. bulla tali Kal. Martii A. M. D. XI. edita allegat. *Consueverunt*, inquit, *Romani Pontifices prædecessores nostri, ad retinendam puritatem religionis Christianæ, & ipsius unitatem, quæ in conjunctione membrorum ad unum caput, Christum videlicet, ejúsque Vicarium, principaliter consistit, & sanctam fidelium societatem ab offensione servandam, arma justitiæ per ministerium Apostolatus in præsenti celebritate exercere.* Tum *ex parte Omnipotentis Dei, Patris, Filii & Spiritus S. authoritate Beatorum, Petri & Pauli, ac sua*, anathemati subjicit *omnes hæreticos, Gazaros, Patarenos, Pauperes de Lugduno, Arnaldistas, Speronistas, Passagenos, Viclefistas seu Vssitas, Fratricellos de opinione nuncupatos, & quoscunque alios hæretieos*, &c. Primus Paulus III. Bulla Cœnæ Id. April. A. M. D. XXXVI. edita, post Fratricellos nominavit *impiam & abominabilem Marthini Lutheri hæresin, per Leonem P. P. X. superioribus annis damnatam, sequentes, ipsique Martino, quò minùs puniri possit, quomodolibet faventes.* Gregorius XIII. simili bulla, septem articulis auctiore, prid. Non. April. A. M. D. LXXXIII. edita, omissis aliis exprimit *Vssitas, Viclevitas, Lutheranos, Zwinglianos, Calvinistas, Vgonottos, Anabaptistas, Trinitarios ac omnes & singulos hæreticos &c.* Neque

Urbanus Bullam Cœnæ Domini renovat.

Ejus origo & mutationes variæ.

que aliter Paulus V. & Urbanus VIII. Excommunicantur eadem bulla *omnes ab ordinationibus ſeu mandatis Romanorum Pontificum ad univerſale futurum Concilium appellantes*; nec non *appellantes à gravamine, ſeu futura executione literarum Apoſtolicarum, etiam in forma Brevis, ad Curias Seculares; impedientes executionem literarum Apoſtolicarum, vel aliarum expeditionum, & alias cauſas à judicibus eccleſiaſticis avocantes, ſeu curſum earum impedientes, aut ſe in illis ut judices interponentes; etiamſi Imperiali, Regali, Ducali &c. dignitate præfulgeant: judices Seculares trahentes perſonas Eccleſiaſticas ad ſua tribunalia; nec non qui ſtatuta, ordinationes, conſtitutiones pragmaticas, ſeu quævis alia decreta in genere, vel in ſpecie, ex quavis cauſa, & quovis quæſito colore ac etiam prætextu cujuſvis conſuetudinis aut privilegii, vel quomodo libet fecerint, & publicaverint, vel factis & ordinatis uſi fuerint. unde libertas eccelſiaſtica tollitur, ſeu in aliquo læditur vel deprimitur, aut quovis modo reſtringitur*, &c. Quibus, aliiſque etiam ſequentibus Reges ipſos & Eccleſias Galliæ, libertates ejuſmodi ſibi vindicantes, ſtringi, & diro anathemati quotannis à Pontifice ſubjici, adeò manifeſtum eſt, ut non aliam ob cauſam Bullam illam in Gallia prohibitam rejectámque & Capucinos Archangelum Puteanum, nec non Alphonſum prætextu Bullæ ejus ſe coram Magiſtratu Seculari ſiſtere renuentes, & patrocinantes iiſdem Brulartum Curatorem Provincialam & Benedictum Angelum à Senatu ſupremo graviter increpitos, declarationem eorum laceratam, & decretum ipſum in cœnobio Capucinorum vocatis univerſis fratribus recitatum, Thuanus *Hiſtor. lib.* C. XXIII. teſtetur. Tametſi verò Petrus de Marca *de Concordia Sacerdot. & Imper. lib. III.* 10. omem lapidem moveat, ut anathema iſthoc à capite Regum Franciæ amoliatur, prætexens, *Reges ſuos in iis, quæ jure Regio agunt, perſtringi non poſſe; in cæteris Bullam eſſe tantùm comminationem & proteſtationem; Bullam illam non eſſe receptam*

Reges & Eccleſias Galliæ in ea excommunicari, adverſus P. de Marca aſſeritur.

in

in Gallia; Reges Galliæ ex privilegio, non comprehendi excommunicatione generali; consuetudines privilegiarias meritis Regum innixas, per Bullam non censeri revocatas; eximia quædam jura in rebus ecclesiasticis esse penes Reges Franciæ &c. efficere tamen sanè non poterit, quin, si quisquam alius, Rex Galliæ in Bulla ex Pontificis Romani intentione perstringi intelligatur. quo jure, Divino, an Papali, non disputo. Disertè enim prætextus Marcæ diluuntur *ſ.*24. ubi Bulla quibuscunque contrariis derogans, negat *obstare privilegia, indulgentias, indulta, & literas Apostolicas generales, vel speciales, aliquibus cujuscunque ordinis, status, conditionis & præeminentiæ fuerint, etiamsi Pontificali, Imperiali, Regali seu quavis ecclesiastica & mundana dignitate præfulgeant, etiam per viam contractus aut remunerationis &c. concessa.*

CCXLI. Sub finem Octobris A. M. D. C. XXVIII. Rupella, Galliæ emporium & propugnaculum fortissimum, Euangelicorum asylum, ultra annum à Rege Ludovico XIII. administrante Armando Plesseo Richelio Cardinale, obsessa, fusis Anglorum auxiliariis copiis, à sociis etiam malignè destituta, tantáque jam fame pressa, ut pane carnibúsque deficientibus, cute, corio, radicibus, cadaverum carnibus obsessi vescerentur, & mater filiam, soror fratris digitos derosos esurialem dapem absumeret; denique fame invalescente sola quindecim hominum millia extinguerentur; sese Regis arbitrio dedere coacta, victoris jugum subivit; magnóque, cui hactenus in mundo quidem, innitebantur, præsidio Euangelicos, precaria deinceps libertate fruentes, destituit. In Templo D. Margarethæ, Rege & Richelio præsentibus, S. Ambrosii & Augustini hymno decantato, Sufrenius Jesuita concionem habuit, explicans textum Davidis: *Persequar inimicos meos & comprehendam illos, & non revertar, donec deficient.* Incredibilem lœtitiam ea victoria attulit Urbano Pontifici, qui gratu-

Rupella à Ludovico XIII. Euangelicis erepta.

tulatus Regi inter alia scripsit: *Vox exultationis & salutis in tabernaculis. Videat peccator & irrascatur, & Synagoga Sathanæ contabescat.* Cui insolenti triumpho & ἐπιχαιρεκακίας crimini Josephus Hallus, Episcopus Exoniensis Anglus, publico scripto respondit, sic inter alia Urbanum graviter affatus: *Audi, Pontifex Vrbane, quod brevi pro tremendo Christi tribunali exaudies pallidus. Pastorem Christiani gregis parum decent hæ sanguineæ literæ! túne ad arma tristis præco conclames? túne, ut Christianos Principes, nimio quàm plenos cruoris, ad profligationem suorum cladémque horrendam acriter instiges? ideóne tibi creditæ claves, ut ferratas belli portas, eburneásque Ditis inferni aperires? Euge Petri umbra, numquid hi tibi Malchi videntur, quibus dum aures præcidere voluisti, levi errore in guttura incididisti? aut numquid de quadrupedibus hisce in Gallia stabulantibus, dictum tibi pridem cœlitus, occide & manduca?* Similem ejusdem Urbani gratulationem Bredâ occupatâ Isabellæ & Spinolæ factam paulò ante A. M. D. C. XXV. apud Johannem Jonstonum *Rer. Britan. lib,* 21. *p.* 663. legere est. Neque tamen vel sic Pontifex Regem ad excidium omnium in Regno Euangelicorum inflammans, destinata apud ipsum perfecit. Sic enim DEUS cor Regis flexit, ut eos edicti Nannetensis beneficio frui ulteriùs permiserit.

Urbani lætitia inde concepta à Jos. Hallo objurgatur.

CCXLII. Non eadem Pontifici in Habessinorum, seu Æthiopum Christianorum, quæ in Galliæ Regno, fortuna risit. Jam pridem Regnum illud, olim florentissimum, at superiore Seculo Adelensium bellis, post etiam Gallanorum vi atque feritate ita debilitatum, ut vix hodie Habessiniam in ipsa Habessinia invenias, Sedi Romanæ subjicere Pontifices tentaverant. Et sub finem quidem Concilii Florentini, A. M. CCCC. XXXIX. Rex Habessiniæ Zera-Jacobus ad Eugenium IV. legationem miserat, nulla re memorabili gesta, quanquam de ea nescio quid Romani gloriantur. Superiore iterum Seculo Franciscus Alva-

Pontificum & Jesuitarum in Æthiopia seu Habessinia Sedi suæ subjicienda conatus,

varezius, Lusitanicæ legationis in Æthiopia Sacerdos, literas à Rege Æthiopum Davide Clementi VII. A. M. D. XXXIII. obtulit, simúlque reverentiam & obedientiam Regis nomine ei obtulit. In spem sic erectus Papa est, fore ut damna, quæ jam in Occidente passus est, brevi Oriens & Meridies resarcirent. Mansit species quædam amicitiæ diu. Nam & Paulus III. Johannis Bermudis Romam missi, ut auxilia pro Davide aliquoties victo peteret, ordinationem à Metropolita Marco adeóque schismatico Præsule factam, confirmare non dubitavit. Spes sic affulsit, Regnum ecclesiæ Romanæ subjici posse, annitentibus inprimis Ignatio Lojala, & Nonio Berreto, cui à Julio III. Patriarchalis in Æthiopia dignitas conferebatur, quamvis eodem titulo jam ante à Pontifice Bermudes ornatus fuerit. adjuncto eidem Andrea Oviedo Episcopo, qui rem tum colloquiis sacris, tum asperis etiam remediis tantârunt frustra. Initio hujus Seculi nova tentata missione P. Petrus Pays Jesuita eò rem provexit, ut Zedengelus Rex scriptis ad Clementem VIII. & Philippum III. Hispaniæ atque Lusitaniæ Regem, amicitiam suam obtulerit, nec non milites, opifices & Patres è Societate Jesu, qui subjectos suos erudirent, petierit. quam ob causam à suis nova hæc molimina iniquo animo ferentibus occisus est. Ei post Jacobum succedaneus Rex Susneus, Romanis favens, colloquiis cum Jesuitis publicè institutis, eousque processit, ut edicto in Romanorum favorem condito, post turbas graves tum in Regno, tum ab Alexandrinis motas, publicè Alexandrini Patriarchæ excusso jugo, Romanam religionem amplexus, declaraverit, se Papæ Romano, Petri successori, utpote qui nec in fide, nec in moribus errare possit, obedire velle; subditos, ut idem facerent, adhortatus. Rebus ita ex voto fluentibus, Urbano Pontifice, & nominante Philippo IV. ex Jesuita-

rum ordine creatus est Æthiopiæ Patriarcha, Alphonsus Mendez, natione Lusitanus, Vir celebris, qui suetis ceremoniis Ulyssiponæ consecratus, mense Majo A. M. D. C. X X. I V. Goam Indiæ appulit, ac inde in Habessiniam ad Regem penetravit. qui mox in genua procumbens in verba Summi Pontificis Urbani hoc modo juravit: *Nos Sultan-Saghedus*, (Susnei hoc nomen) *Rex Regum Æthiopiæ, credimus & confitemur, quòd S. Petrus, Princeps Apostolorum à Christo Domino nostro caput totius Ecclesiæ Christianæ constitutus fuerit: & quòd Principatus atque potestas in totum mundum ipsi data fuerit, dum illi dixit: Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo ecclesiam meam: & dabo tibi claves Cœlorum; & alia vice, cùm illi dixit: Pasce oves meas. Similiter credimus, Papam Romanum legitimè electum, verum successorem S. Petri Apostoli in regimine esse: eúmque eandem potestatem, dignitatem & primatum totius ecclesiæ Christianæ tenere. Igitur S. Petri Successori Vrbano V I I I. hujus nominis per Dei gratiam Papæ & Domino nostro, & successoribus ejus in administratione Ecclesiæ promittimus, offerimus & juramus veram obedientiam, & humiliter personam atque imperium nostrum pedibus ejus subjicimus. Sic Deus nos juvet, & sancta hæc Euangelia.* Idem post Regem Basilides, futurus successor, fratres Reges, Pro-Reges atque Proceres omnes, nec non Clerici & Monachi præsentes jurarunt. Pronuntiatum simul est anathema in omnes juramenti hujus futuros immemores, & secuta sunt edicta, *ne quis imposterum Missam diceret, aut ullo officio ecclesiastico fungeretur, sine licentia Patriarchæ; utque omnes sacra Romana sequerentur; nec quisquam rebellibus* (Romano Pontifici obsequium negantibus) *receptum daret; qui secus faxit, supplicio afficeretur.* Post ædificata in Debson Sedes Patriarchalis, & diversis in Regni locis pro Jesuitis, quos secum Patriarcha adduxerat, Residentiæ extructæ sunt; introductum quin etiam computum Romanum, baptizati ordinatique denuo, qui jam ante bapti-

za-

gati & ordinati Alexandrino ritu erant; institutum seminarium sexaginta puerorum Habessinorum & Lusitanorum, comœdiæ agitatæ Europæo more, in quibus etiam producti Diaboli Habessinos graviter terruerunt. Jámque etiam Romanus ille Patriarcha excommunicare leves ob causas; sepulti, qui Alexandrinam religionem tenebant, in locis Romano ritu dedicatis, refodi & foras projici; malefici inscio Rege in carceres compingi; & nonnulli etiam, ministro sævitiæ Ras-Seelaxo, occidi cœperunt. Unde turbis in Regno atrocibus subortis, & Rege ab iis, qui Romanis infensi erant, impetito, Rex ipse tandem, suspicatus, quod res erat, peregrino se imperio subjici, à Patriarcha & Jesuitis alienior redditus, primùm invito Patriarcha veteres ceremonias indulsit; tum religionem Alexandrinam restituere, Romanam abolere certus, prospera cum rebellibus pugna (dolens tantum sanguinis jam ob Romana sacra profusum) Alexandrinorum persuasione, Reginæ & filii precibus inductus, frequente Procerum Concilio de restituenda religione Alexandrina decretum condidit; atque illud nequicquam Patriarcha ringente, minante, & rebus deploratis ad preces supplices converso, temperamentúmque suadente, promulgári, magno cum populi, cleri inprimis, applausu curavit. Mox templa Romanis adempta, & post mortem Susnei, victo Ras-Seelaxo, Romanorum partium duce; Jesuitæ bonis armisque quæ inter bombardas plures habebant, exuti, Fremonam ablegati, tandémque una cum Patriarcha, mense Majo A. M. D. C. XXXIV. toto Regno, frustra ab Indis aliisque auxilia solicitantes, expulsi sunt. Et qui residui erant in Regno, Episcopus puta Apollinaris Almegdas, & Patres nonnulli, Hyacinthus Franciscus, Ludovicus Cordeyra, alii, variis casibus jactati, plerique etiam suspendio sublati; & ipsi Jesuitarum fautores Habessini

Urbani tempore infelicem exitum sortiuntur.

occisi sunt. Accepto rei prorsus improvisæ nuntio Papa perculsus, ratúsque, odio mero adversus Jesuitas & nationem Lusitanicam, mutationem contigisse, aliam quercum excutere properus, sex Capucinos Gallos, quos mitiores & devotiores faciliùs receptum iri confidebat, in Habessiniam legavit; ex quibus duo à Cafris occisi; duo in Habessinia lapidati; duo metuentes sibi domum reversi sunt. Demum tres alii Capucini spe melioris fortunæ secuti, cùm in Suoquenam venissent, petente Neguceo (hoc Regibus Habessinis nomen) à Bassa Suaquenæ Turcico capite plexi sunt; tandémque etiam ultimus Jesuitarum, Bernhardus Nogueyra suspendio vitam finivit. Hunc exitum habuit Pontificia in Habessinia Romanæ Sedi & dominationi subjuganda præpostera contentio & negotiatio omnis, cujus seriem ex Balthasaris Tellezii & Gregorii Habessini scriptis dictisque Nobilissimus & Celeberr. Jobus Ludolfus, Linguæ & rerum Habessinarum ad stuporem usque doctus, Fautor noster Summus, in Historia Æthiopica, quam amplo etiam commentario locupletatam anxiè eruditus orbis expectat, magno judicio parique fide collegit.

Similis catastrophe fuit moliminum in subjuganda Romanæ Ecclesiæ Japonia.

CCXLIII. Neque dissimilem circa eadem ferè tempora catastrophen Pontificia in Japonia etiam, & paulò ante in Sina non tam Christiana salutari fide imbuenda, quàm Pontificis libidini subigenda, machinatio omnis sortita est. In nullum quidem vel Orientis vel Occidentis Regnum Christiana religio feliciori successu introducta, in nullo crudeliori denique persecutione profligata est. A. M. D. XLII. primi ex Europa Lusitani in Japoniam delati sunt. Franciscus Xaverius cum duobus sociis Cosmo Turriano, & Johanne Fernando, opitulante Angero Japonio, Linguæ Lusitanicæ non ignaro, & discendæ religionis Christianæ desiderio ardente, quique jam tum baptizatus Pauli à Sancta fide nomen habuit; Euangelium (purum,

an interpolatum heic non disputo) primi in eo Regno prædicarunt. Statim Rex edicta promulgavit, testatus, placere sibi Christianam religionem, & in ditiones suas induci cupere. Quatuor jam civitates, Congoxima, Firandum, Amongucium & Bungum Christianam fidem amplexæ erant. Post Xaverii A. M. D. LII. in indiam reversi discessum successerunt ex eadem Societate plures, qui progressu temporis magnam Japoniæ partem ad Christiana sacra traduxerunt, passim templa & Collegia extruxerunt. Conversi etiam sunt tres Reges, Bungi, Arrymæ & Omuræ, qui A. M. D. LXXXII. procurante Alexandro Walignano, Jesuitarum Visitatore generali, Romam missis legatis, ubique magnificè exceptis, & splendidis muneribus mactatis, Gregorio XIII. obedientiam promiserunt. Scilicet Jesuitæ legatione isthac, ex magnificentia Ecclesiæ Romanæ religioni, quæ splendori & magnificentiæ externæ plurimùm debet, Pontifici inprimis apud Japones authoritatem fidémque se conciliaturos, eximium ordini suo decus & famam inde comparaturos, denique ingens inde lucrum reportaturos sperârunt? Maximam enim partem munerum, quæ tum Pontifex, tum Hispaniæ Rex per Legatos Japoniæ Regibus illis transmiserunt, Jesuitas sibi vindicâsse, Varenius *de Relig. Japon. cap.* 6. testatur. Id quoque à Papa Gregorio & Rege Hispaniæ iidem impetrârunt, ut sine ipsorum consensu nemini vel Lusitano, vel alii etiam Christiano in Japonia sedem domiciliúmque figere liceret. Neque Gregorius aliis quàm Jesuitis potestatem in Japonia prædicandi concessit. Sed extendit eandem mox Clemens VIII. ad Ordines mendicantes, siquidem ita necessitas postulaverit; ita tamen, ne fas sit nisi per Lusitaniam, atque inde Indiam & civitatem Goam, Japoniam, Chinam & finitima Regna intrare. Demum Paulus V. etiam per aliam viam, quàm per Lusitaniam in

Japonicas, aliásque proximè adjacentes insulas aditum concessit. Itaque frequente Religiosorum Jesuitarum cumprimis, cæteris palmam facilè præripientium, in Japoniam accursu Christiana ibidem fides incrementa indies majora cepit. Et jucunda quidem fuit protasis; grata epitasis; sed miserabilis & ingratissima catastrophe. Vix enim profundiores radices religio Christiana egerat, cùm radicitus extirparetur, & innumerorum Christianorum sævissimè profuso sanguine suffocaretur. Exardescens enim adversus Christianos omnes primùm A. M. D. C. XXII. persecutio, aliquot annos continuata est apud eundem Varenium, Rejero Gysberto Belga ad A. M. D. C. XXIX. usque, at Caronio etiam ultra ejus historiam lugubrem planè producente. Et primo quidem capite plecti & cruci affigi cœperunt. Cúmque hilari animo supplicia isthæc à Christianis tolerari persecutores cernerent, ad truculentiora & sæviora in dies progressi, alios palis alligatos lento exiguóque igne cremârunt; alios cratibus impositos assârunt; teneras virgines & uxores toto corpore nudas per compita tractas, impurorúmque libidine palam corruptas, demum prægrandibus ligneis cupis plenis serpentibus imposuerunt, serpentibus in pudendas partes irrepentibus incredibili cum earum dolore, donec veneni vis vel cruciatus intolerabiles mortem attulerunt; alios ferventibus aquis ad necem usque ustulârunt; alios suspenderunt pedibus sursum elevatis, & patibulo alligatis, capite ita deorsum pendulo, ut umbilico tenus in foveam quandam corpus immitteretur; quorum etiam ne sanguine suffocarentur, cutem capitis decussatim disciderunt, quò per scissuras sanguis exstillando exitum inveniret; alios (quod novissimum & deinceps usitatissimum Christianorum supplicium fuit) dissecto tantùm ventre ita suspenderunt, ut post ineffabilem cruciatum nono demum vel decimo etiam die,

Persecutio immanis Japonum adversus Christianos à Jesuitis conversos.

die, ad extremum uſque cum ratione verba facientes, ſpiritum Deo redderent. Quibus ſuppliciorum horrendorum generibus multa Chriſtianorum tum advenarum, tum Japonum ad Chriſtum converſorum, millia, non multos intra annos, miſerè extincta ſunt; hanc, ſi à Bonziorum Sacerdotum adverſus Chriſtianos æmulatione perpetua diſceſſeris; præcipuè, uti putatur, ob cauſam, quòd Hiſpani ferociùs inſolentiúſque ſe gerentes dominationem affectare, & Jeſuitæ concionibus tribunitiis ſubditos ad ſeditionem & rebellionem adverſus Superiores minùs ſibi addictos concitare, Regnúmque ampliſſimum alienæ libidini ſubjecturi viſi ſunt. quod poſterius etiam ex Almeidæ epiſtola Varenius probat. Nam quòd de Belgarum mala fide Jeſuitæ muſſitare auſi ſunt, Jeſuitico more id fecerunt, neque fide digno teſtimonio ullo id comprobârunt. Neque tamen Urbanus Papa de re Chriſtiana apud Japones in integrum reſtituenda prorſus ſpem abjecit. Is quippe Bulla die XXII. Febr. A. M. D. C. XXXIII. edita, ultra ſuperiorum Pontificum decreta, miſſionem ad Japonicas & aliarum Indiarum Orientalium Regiones, ad Religioſos cujuſcunque demum ordinis extendit, & impedientes miſſionem excommunicationis latæ ſententiæ vinculo innodavit. Sed fruſtra ille Romæ decreta cudit, & adverſus imparentes fulmina conflavit, dum interea Saguntus periit, & funditus peſſum ivit. Ita enim perſecutio ingraveſcens indies deinceps quoque arſit, ut jam A. M. D. C. XL. ſanguinis Chriſtiani in univerſa Japonia ne reliquiæ quidem ullæ repertæ ſint; & Belgæ commerciorum duntaxat gratia, nulláque ſtabili ſede gaudentes, inſulam eam non ſine periculo, rigidíſque adeò legibus & interdictis conſtricti, frequentent, argumenta graviſſimi judicii Divini adverſus tum impiam cœcamque gentem, tum eorum etiam conſilia, qui ſpecioſo religionis, forte non

Ejus cauſa fuit Hiſpanorum & Jeſuitarum conſilium de Japonibus legitimo Regi ſubducendis.

non bona etiam ubique fide, ſaltem prævia vocatione legitima nulla, traditæ, obtentu ſuis duntaxat commodis inhiantes, non tam oves, quàm ovium lanam quæſiverunt. Nec in Sina feliciorem res Jeſuitarum ſucceſſum habuere, ubi in aula Pekingenſi, apud Imperatorem Vanlieum potentes, ſua temeritate, & improvida Proſelythiſmi, ſeu potiùs Phariſæiſmi propagatione, horribilem A. M.D.C.XV. perſecutionem Chriſtianis ſuis conciverunt. Bonzii enim videntes, lucrum ſuum à nova religione imminui, & ad peregrinos Sacerdotes tranſire, ſacra quin etiam ſua univerſa vileſcere, non ante quieverunt, quàm eos, tanquam *priſcæ religionis everſores, & Aſtrologiæ Sinenſis deſtructores*, in Nankingenſi Metropoli in carceres conjicerent. quos inter etiam fuit P. Alvaro Semedo, qui totam hanc tragœdiam deſcripſit.

Simile Pontificiorum fatum in Sina.

CCXLIV. Mirè deinceps Deus Eccleſiæ Romanæ labium confudit, excitatis in ea diſſidiis, & tantùm non dextris ejus in ſe invicem armatis. Et primò quidem potentia Hiſpani & Cæſaris, proſperis in Germania succeſſibus increſcens, ita jam Pontifici Urbano ſuſpecta eſſe cœpit, ut Regi Galliæ non obſcurè favens, eundem admonuerit, *ne ſtatum Germaniæ proculcari ſinat.* Qua admonitione ſponte currentem Gallum, adverſus Cæſarem & Hiſpanos excitavit magis. Duravitque Urbani adverſus Hiſpanos malivolentia, etiam poſt inclinatam eorundem per ſtupendos Suecorum Regis, Guſtavi Adolphi, Herois incomparabilis, qui nixus præpotenti Dei manu, exiguis primùm copiis, auxiliis pene nullis, Germaniam jugo Auſtriaco-Hiſpanico, orbem univerſum metu liberavit; progreſſus, fortunam. Tum enim infenſum erga Hiſpanos animum prodens, Legato Hiſpanico in pleno Cardinalium conſeſſu dicere in os non dubitavit: *Hiſpanum ſua tyrannide & regnandi libidine effeciſſe, ut boni Catholici debeant exul-*

Urbanus Cæſaris eſt Hiſpani in Germania potentiam ſuſpectans, adverſus eos Gallum inflammat.

exultare in victoriis hæreticorum. In Hiſpania contra Jeſuita quidam Duci Olivario à ſecretis confeſſionibus, abdicato genio Jeſuitico, librum edidit *de poteſtate Pontificis*, quo eum Romæ ſuæ affixurus, palam docuit: *Omnem poteſtatem, quam capitis eccleſiæ titulo in Chriſtianum orbem ſibi Papa vendicet, meram uſurpationem, intruſionem, violentiam eſſe: non exiſtente Papa in alio (& forte etiam in iſto) nulla eſt prærogativa ſupra alios Epiſcopos, niſi quantum ad dignitatem accidentalem, non ad ſuperioritatem juriſdictionis: Non habet in ſua quaque diœceſi, minorem quoad hoc juriſdictionem epiſcopi, quàm habeat Papa in ſuo Epiſcopatu S. Johannis Lateranenſis. Papa non eſt ſupra Concilium, ſed contra: Proinde excommunicatio Bullæ in Cœna Domini adverſus eum, qui à Papa appellaverit ad Concilium, eſt injuſta, invalida, intoleranda.* Hiſpanis ita à Pontifice diſſidentibus, in eo conſilia ſtetiſſe ferebantur, ut à Pontificibus auferrent collationem beneficiorum Eccleſiaſticorum in illo Regno, ac erecta ibidem, quam vocant, dataria, eos argento, quod inde hactenus perceperant, multarent.

Jeſuita Hiſpanus edito libro Papæ poteſtatem infringit.

Hiſpanorum adverſus Urbanum conſilia.

CCXLV. Graves etiam paulò poſt inteſtini motus Papatum concuſſerunt, occaſione quæſtionum de œconomia gratia Divinæ, Moliniſtas inter & Janſenium, ejúſque aſſeclas, quorum utrique Papam Romanum agnoſcebant, vehementer agitatarum. Cornelius Janſenius, Epiſcopus Iprenſis in Flandria, Vir doctiſſimus, & S. Auguſtini cumprimis ſcriptis, quæ in univerſum omnia decies, ſeorſim verò libros de Gratia & Libero arbitrio, tricies, Liberto Fromondo teſte, legit; innutritus, librum ſcripſerat, titulo: *Auguſtinus; ſeu Doctrina S. Auguſtini de humanæ naturæ ſanitate, ægritudine, medicina adverſus Pelagianos & Maſſilienſes; tribus tomis comprehenſa.* Prodiit liber, verè demorſos ſapiens ungues, biennio poſt mortem Authoris, A. M. D. C. XL. procurantibus Fromondo, Caleno, & Reginaldo Lamæo executoribus teſtamenti ejus. In univerſum

Diſſidii Janſeniſtas inter & Moliniſtas in Belgio & Gallia erumpentis hiſtoria fusè narrata.

eo damnatur Theologia Scholaſtica, quòd in ea Epicuræa, Platonica & Pelagiana dogmata contineantur. Acri inprimis cenſura perſtringitur. Molino-Suarezii, Fonſecæ, Leſſii &c. de Scientia media opinio periculoſiſſima omnium, utpote quæ hominem αὐτεξούσιον, adeóque Deum facit. Præterea ex Auguſtini ſententia aſſeritur, *gratiam Dei operari irreſiſtibiliter; eſſe eam particularem, etiam ex intentione Dei antecedente; nullam eſſe ſufficientem, niſi quæ actu ſecundo beatitudinem conſummat; Chriſtum pro ſolis electis mortuum eſſe.* Qua in doctrina ita Reformatis ſuffragari viſus eſt, ut nomen ejus, *Cornelius Janſenius*, nonnulli invidiam authori conflaturi, per anagramma reddiderint: *Calvini ſenſus in ore.* Primùm atque lucem liber aſpexit, in Belgio & Gallia, apud Sorbonam inprimis, ingentem applauſum meruit, habuitque. Lœtati doctiſſimi quique ſunt, Auguſtini doctrinam, per Helenam illam Jeſuitarum, aliorúmque Theologiam Scholaſticam ſepultam reviviſcere. Sed quò magis lœtabantur illi, hoc infeſtiores ſe doctrinæ ei triſtioréſque gerebant illi, qui ſodales ſuos, Molinam, Suarezium &c. eo opere aperto Marte oppugnari, & Pelagianiſmi etiam nota aſpergi, dolebant non parùm. Unde ſtatim Auguſtinus ille Janſenii non tantùm à privatis ſcriptoribus, Jeſuitis, Dionyſio Petavio, Iſaco Hoberto, Antonio Richardo, Franciſco Annato, Petro de S. Joſeph, Philippo de Sancta Trinitate, Ripaldo, Briſacerio, aliis oppugnatus acerimè eſt; ſed etiam, connitentibus iiſdem, favore inprimis Franciſci Barbarini Cardinalis uſis, ab Urbano Pontifice, Bulla prid. Non. Mart. A. M. D. C. XLI. edita, damnatus proſcriptúſque eſt, hoc videlicet prætextu, quòd in eo propoſitiones nonnullæ Michaëlis Baii, à Pio V. A. M. D. LXVII. damnatæ & prohibitæ, contineantur; quódque ſic contra edictum Gregorii XIII. controverſiæ de auxiliis gratiæ reſuſcitentur. cautúm-

túmque ſimul, ſub graviſſimis cenſuris eccleſiaſticis & pœnis ſecularibus, ne quis impoſterum de materia auxiliorum Divinorum, ſine expreſſa & ſpeciali licentia tractaret, *donec aliud in hac materia à ſede Apoſtolica fuerit ordinatum.* Prohibiti quinetiam eadem bulla ſunt omnes libri, qui vel pro Janſenio, vel contra eum de hac materia ſcripti eſſent, vel impoſterum ſcribentur. Cúmque cenſuræ huic Papali Belgæ ſe non ſubmiſiſſent, neque ejus publicationem admittere ſe velle, priùs quàm Regis Hiſpaniæ authoritas & conſenſus acceſſerit, delarâſſent; Urbanus denuo Bullam ſuam A. M. D. C. XLIV. repetiit confirmavitque, perpetuúmque contradicentibus ſilentium impoſuit. Neque tamen ſic ad ἐχεμυθίαν ſeſe redigi Janſenitæ paſſi ſunt. Enimverò Janſenium defenderunt ſtrenuè iidem, qui ſupra, Fromondus, ejus in cathedra Lovanienſi ſucceſſor, Cario Pariſienſis Theologus, Sorboniſtæ plerique, nec non Archiepiſcopus Mechlinienſis, Belgii Primas, unâ cum reliquis Epiſcopis & Generalibus Provinciæ, qui Bullam Papalem per dolum ſub-& obreptionis extortam pertenderunt. qui proin æquè ac ipſe Belgii Gubernator, Franciſcus de Mello, induci non potuerunt, ut, quod à Papa ſeverè juſſi erant, bullam ejus executioni mandarent. Sed & Innocentius X. Urbani ſucceſſor, cùm bullam Urbani eludi putaret, ſedecim Brevia miſit, nempe ad Marchionem Caſtri Rodrigi, Gubernatorem Belgii. Archiepiſcopos Mechlinienſem & Cameracenſem, Epiſcopos Belgii ſeptem, Univerſitatis Sorbonæ Theologos, Magiſtrum Guilhelmum ab Angelis S. T. D. Lovanienſem, Leopoldum Guilhelmum, Archiducem Auſtriæ, & Epiſcopum Argentinenſem; quibus confirmata Urbani Bulla, injunctum ſeriò, ut illam tandem promulgarent & exequerentur. Et alicubi quidem, puta Antuerpiæ, Duaci Namurci, aliíſque locis nonnullis promulgari, adeóque Janſenii aſſeclæ

nonnihil premi cœperunt, interdictis adeò severis, ut imposterum ad animarum curam nemo admitteretur, quin post solennem fidei Concilii Tridentini confessionem, solenni formula præscripta, Jansenii Augustinum damnâsset priùs. Verùm cum reputâssent illi, easdem artes revocari, quibus quondam Ariani apud Imperatorem Constantinum usi fuerunt, Appellationem ediderunt ad Pontificem Romanum, titulo *Planctus veritatis Augustinianæ in Belgio patientis*; rogantes, ut priusquam adversus Jansenium subscribere cogantur, de fide suscipiatur disceptatio, nec tum demum de re cognoscatur, cùm persona judicata & damnata jam fuerit. Annexi sunt Planctui huic tres libelli, quorum primus *fidem*, secundus *justitiam*, tertius *charitatem* commendat. Sed surdo fabulam narrârunt, Jesuitis apud Innocentium impetrantibus facilè, ne aures Jansenistis arrigeret. Cùm igitur Bullæ & edicta Papalia acrioribus odiis hactenus partes inter se accendissent; & alii quidem Jansenio falsa dogmata affingi; alii, sententiam ejus hæreseos damnari non potuisse, quòd nec scripturis, nec Conciliis adversetur; alii denique non tam Jansenii, quàm Augustini causam hic agi, & Jansenio damnato Augustinum ipsum damnari, palam editis in publicum libris asseruissent; denique Jacobus Archiepiscopus Mechliniensis, Belgii Primas; Antonius Triest, Episcopus Gandavensis, & Vicarii Generales Sedis Episcopalis Iprensis rationes, ob quas Bullam Pontificis promulgare non possent, luci publicæ exposuissent; induci se Innocentius à Jesuitis, & Episcopis nonnullis Galliæ, Jesuitarum instinctu in partes venientibus, (quanquam θεήλατον hoc πάθος Innocentii fuit) passus est, ut Propositiones quinque ex Jansenii Augustino, uti putabatur, excerptæ, Romæ præsentibus & auscultantibus Cardinalibus nonnullis Johanne de Lugo, Carassa, Spada, &c. à Theologis tredecim, quos in-

inter Sforza Pallavicinus Jesuita primum locum obtinebat, ventilarentur. Jussi autem sunt Theologi illi vota seu suffragia sua scripto consignata (quæ ab Episcopo Montispessuli Roma in Galliam allata, totidem verbis Montaltius post finem Epistolarum Provincialium edidit) Pontifici offerre. Ex quibus scripto & voce Theologorum oblatis, Innocentius palam in hac ipsa causa professus, *se non esse Theologum*; (testatur enim Theologus Pontificius Ludovicus de S. Amour, Romam ab Episcopis Galliæ ad orandam Jansenitarum causam missus, editi Diurnalis *par.* 3. *cap.* 12. rogatum Innocentium, ut ipse cognosceret, ne quidem scripta sibi oblata legere voluisse, & respondisse insuper: *Non est mea professio*; *Præterquam quòd senex sum. Ego nunquam studui Theologiæ.* Dixisse alii ajunt: Io non sono Theologo: *Ego non sum Theologus*) post *indictas*, uti Bulla prid. Kal. Jun. A. M. D. C. LIII. ab ipso edita habet, *ad Divinum implorandum auxilium*, *multorum Christianorum preces*, *tum publicè tum privatim*; & easdem postmodum *ferventiùs iteratas*; quin & *solicitè implorata S. Spiritus assistentia*; ad Declarationem & definitionem procedens, Propositionum quinque, pro lubitu hostium Jansenii formatarum, damnationem conflavit.

CCXLVI. Operæ pretium fuerit, ex ipsa illa Innocentii Bulla fulminante quinque propositiones illas famosas, & obnuntiatas iisdem Innocentii diras repræsentari. Sic autem bulla Capitolini hujus Jovis sonat & tonat: *Primam Propositionum:* Aliqua Dei præcepta hominibus justè volentibus & conantibus, secundùm præsentes, quas habent vires, sunt impossibilia: deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant: *temerariam*, *impiam*, *blasphemam*, *anathemate damnatam*, *& hæreticam declaramus*, *&*, *uti talem*, *damnamus. Secundam:* Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur; *hæreticam declaramus*, *&*, *uti talem*, *damnamus.*

Propositiones quinque Jansenii ab Innocentio damnatæ.

mus. *Tertiam*: Ad merendum & demerendum in ſtatu Naturæ lapſæ non requiritur in homine libertas à neceſſitate, ſed ſufficit libertas à coactione; *hæreticam declaramus, &, uti talem, damnamus. Quartam*: Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium fidei; & in hoc erant hæretici, quòd vellent eam gratiam talem eſſe, cui poſſet humana voluntas reſiſtere vel obtemperare; *falſam & hæreticam declaramus, &, uti talem damnamus. Quintam*: Semipelagianum eſt, dicere Chriſtum pro omnibus omnino hominibus mortuum eſſe, aut ſanguinem fudiſſe; *falſam, temerariam, ſcandaloſam, & intellectam eo ſenſu, ut Chriſtus pro ſalute duntaxat prædeſtinatorum mortuus ſit; impiam, blaſphemam, contumelioſam, divinæ pietati derogantem & hæreticam declaramus, &, uti talem damnamus.* Neve de prædictis propoſitionibus aliter quiſquam ſentiat, doceat, prædicet, quàm in declaratione & definitione illa continetur, *ſub cenſuris & pœnis contra hæreticos & eorum fautores in jure expreſſis*, mandans, inſuper omnibus Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, aliiſque locorum ordinariis, nec non hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus præcipit, *ut contradictores & rebelles quoſcunque per cenſuras & pœnas prædictas, cæteráque juris & facti remedia opportuna, invocato etiam ad hoc (ſi opus fuerit) auxilio brachii Secularis, omnino coerceant & compeſcant.* Denique proteſtatur Papa, *non intendere ſe per hanc declarationem & definitionem ſuper prædictis quinque propoſitionibus factam, approbare ullatenus alias opiniones, quæ continentur in prædicto libro Cornelii Janſenii.*

Galliæ Epiſcoporum in recipienda Innocentii adverſus Janſenitas Bulla divortium.

CCXLVII. Quamprimum Bulla illa κεραυνοβόλος in Galliam miſſa eſt, Eccleſiæ Gallicanæ Epiſcopi Lutetiæ congregati plures prompti eam acceptârunt, probarúntque. Scripſit enim eorum nomine Petrus de Marca, nominatus tum Archiepiſcopus Tholoſanus, ad Innocentium

tium Epiſtolam euchariſticam, qua inter alia eum cum Innocentio I. contendens; *ſicut*, inquit, *ille Pelagianam hæreſin damnavit olim ad Epiſcoporum Africæ relationem: ſic ad Gallorum Epiſcoporum conſultationem hæreſin ex adverſo Pelagianæ oppoſittam, Innocentius X. ſua authoritate proſcripſit.* Bellè ſcilicet! Pelagianæ hæreſi ex adverſo oppoſita fuit doctrina S. Auguſtini, S. Scripturæ authoritate firmata. S. Auguſtini igitur doctrinam Scripturæ authoritate firmatam, ceu hæreticam Innocentius damnavit, proſcripſitque. Digna planè proſcriptio Innocentio, profeſſo, ſe Theologum non eſſe. Qui doctrinam Pelagio ex adverſo oppoſitam damnavit, Pelagianus certè fuerit oportet; Addit Marca, vetuſtæ ætatis Eccleſiam Catholicam, *ſola Cathedræ Petri authoritate & communione fultam*, Pelagianæ hæreſis damnationi abſque cunctatione ſubſcripſiſſe. *Ea nos quoque*, inquit, *ſententia ac fide imbuti, Romanæ Eccleſiæ præſentem, quæ in Summo Pontifice Innocentio X. viget, authoritatem debita obſervantia colentes, Conſtitutionem Divini Numinis inſtinctu à Beatitudine veſtra conditam, nobiſque traditam ab Ill. Athenarum Archiepiſcopo, Nuntio Apoſtolico, & promulgandam curabimus in Eccleſiis ac Diœceſibus noſtris, atque illius executionem apud fideles populos urgebimus.* Macte animo Viri! Non Divina ulla, non Prophetica, non Apoſtolica authoritas ad ſubſcribendum Bullæ vos ſubegit. Exolevit enim illa apud Romanos noviſſimis hiſce temporibus penitus. Eíque ſuccedanea authoritas Pontificia Innocentii, non Theologi, nedum Prophetæ, Apoſtoli, ita oculos vobis præſtrinxit, ut ei ex quercu ſua oracula fundenti, etiam cùm nulla ratione illa roboravit, fidem cœco aſſenſu habueritis! Et tamen Epiſtolæ huic præter Marcam, Virum cætera doctiſſimum, ſubſcripſerunt Julius, Cardinalis Mazarinus, Archiepiſcopi quinque, & Epiſcopi viginti quatuor, ſuo quiſque nomine; ita claudentes Epiſtolam aſſentationibus plenam:

Por-

Porro nos Innocentio X. cujus ore Petrus locutus est, ut Leoni I. acclamavit quarta Synodus, hanc Divinam lauream gratulati, sacros inter Ecclesiæ fastos, quod olim de Synodis Oecumenicis fieri solitum, Constitutionem istam ab eo editam lubentes ex animo reponemus. Neque tamen in universum omnes Galliæ Episcopi subscripserunt. Inter subscriptos enim non comparent Archiepiscopus Senonensis, qui jam ante scripto, & Luthetiæ Regio prœlo exscripto *Augustino* suo *per se ipsum docente Catholicos, & vincente Pelagianos*, Jansenii partibus se adjunxerat: non Episcopus Ambianensis, aliique.

Jansenitarum adversus Innocentii Bullam exceptio,

CCXLVIII. Non idem Belgis animus, non eadem erga Bullam Pontificis devotio testata. Testis est Franciscus Annatus, Jesuita, qui post Bullam Innocentii vulgatam, questus est, *percussum esse errorem Jansenii nupera Sedis Apostolicæ constitutione, sed non extinctum: Jansenianos dissimulare malle vulnera, quàm sanari: & utut commutata sententia facilè possint innocentem reddere censuram, eligere incolumes videri potiùs quàm fieri.* Cùm animadvertissent illi, nihil protestationibus adversus bullam se proficere, aliam viam ingressi, damnatas propositiones negârunt vel inveniri in Augustino Jansenii vel damnatas esse in sensu à Jansenio intento; accepturi etiam bullam, sed cum exceptione illibatæ authoritatis S. Augustini & Thomæ, cùm ipsimet à Pontifice in privato colloquio audiverint, non esse sibi animum damnare ullo modo doctrinam S. Augustini, vel controversiam de gratia per se ipsam efficaci Jesuitas inter & Thomistas agitatam attingere. Quod ipsum etiam testantem Jesuitam Annatum, induxerant. Sed fefellit illos opinio & spes concepta omnis. Statim enim post mortem Innocentii Alexander VII. Successor edita XVII. Kal. Nov. A. M. DC. LVII. bulla, non tantùm Innocentii anathemata repetiit, confirmavitque; sed insuper etiam contra *nonnullos iniquitatis filios, ad quamcunque dubitationem auferendam,*

ab Alexandro VII. editâ Bullâ, eliditur.

de-

declaravit & definivit, *quinque illas propositiones ex libro Cornelii Jansenii Episcopi Iprensis, cui titulus est, Augustinus, excerptas, ac in sensu ab eodem Cornelio Jansenio intento damnatas fuisse.* Ita ostensurus digitum suum minimum grossiorem esse dorso patris & prædecessoris sui, rigorem Innocentii plurimùm auxit. Cúmque ne sic quidem moti fluctus componi se fivissent, & in Gallia maximè Jansenii partes crevissent, idem Alexander nova bulla XV. Kal. Mart. A. M. D. C. LXIV. vulgata, præfatus, *Cornelii Jansenii hæresin, in Galliis præsertim serpentem, ab Innocentio X. ferè oppressam, ad instar colubri tortuosi, cujus caput attritum est, in varios gyros & cavillationum deflexus euntem, altero assumptionis anno extinguere se conatum esse*; queritur, *nondum plenè consequi se potuisse, ut omnes errantes in viam salutis redirent; licet Archiepiscopi & Episcopi Galliæ operam & industriam ad executionem constitutionum egregio studio contulerint, & Rex Christianissimus singulari pietate auxiliarem dextram strenuo ac constantissimo animo porrexerit.* Deinceps, rogatu, uti Bulla præfert, Christianissimi Regis, certam formulam, cui Ecclesiastici omnes subscriberent, præit, his verbis ab ipso conceptam: *Ego N. Constitutioni Apostolicæ Innocentii X. die* XXXI. *Maii* M. D. C. LIII. *& constitutioni Alexandri VII. datæ* XVI. *Octobr.* M. D. C. LVI. *Summorum Pontificum me subjicio, & quinque propositiones ex Cornelii Jansenii libro, cui nomen Augustinus, excerptas, & in sensu ab eodem Authore intento, prout illas per dictas Constitutiones Sedes Apostolica damnavit, sincero animo rejicio ac damno, & ita juro. Sic me Deus adjuvet & sancta Dei Euangelia.*

Formula conficitur adversus Jansenium, in cujus verba Pontifex clerum suum adigit.

CCXLIX. Tantæ scilicet molis erat, bullatis & plumbeis illis declarationibus & definitionibus, rejicere, damnare, proscribere, non Cornelium Jansenium utique, sed S. Augustinum, celeberrimum Hipponæ Præsulem, Pelagianorum illum malleum fulménque, ad cujus tamen doctrinam, ceu normam, omnem illam de gratiæ auxiliis di-

Non tam Jansenium, quàm Augustinum à Pontificibus damnatum esse, Jansenitæ confirmant.

disputationem, jam ante Clemens VIII. parùm certè hic Jesuitis propitius, adstrinxit; rationibus adductus pluribus, quas ejus verbis P. Giboeuf libro *de libertate*, & Archiepiscopus Senonensis, Octavius de Bellegarde, *Augustin. doc. pag.* 4. 5. recensent. Nunc verò prout Romæ obtinent *annuæ & menstruæ de Deo fides, fides potiùs temporum, quàm Euangeliorum*, ut B. Hilarii *lib.* 2. *ad Const.* verbis utar, ab Innocentio in Augustini potissimùm caput coctas esse hasce diras, abundè Jansenii asseclæ demonstrârunt. Sanè famosus ille Jesuita Annatus Jansenitas, cùm profiterentur, paratos se demonstrare, *quinque Propositiones ad sensum Jansenii, easdem esse ad sensum etiam Augustini*, libello, qui inscribitur, *Jansenianorum cavilli, cap.* 3. falsè ridet, asseritque, *deserendam potiùs Augustini sententiam, quàm sententiam Summi Pontificis*, cùm id, quod definitum est, authoritatem petat *non tam à S. Augustini consensu, quàm à præsidio speciali Spiritus S. Christi vicario, in Scripturis S. promisso.* hoc est, à Pythagorico ἀυτὸς ἔφα. Sed & Ludovicus de Marche, itidem Jesuita, in *Apologia* pro Innocentii constitutione, *parte posteriore*, totus est in elevanda authoritate S. Augustini, dum varios ejus errores recenset, eum in Ecclesia esse *irrefragabilis authoritatis* pernegat, denique pertendit, non omnem Augustini *de gratia Dei* doctrinam ab Ecclesia Catholica admissam & approbatam esse. Denique in universa hac disputatione Jesuitarum hic Achilles fuit, *omni exceptione majorem esse Romani Pontificis è cathedra loquentis authoritatem fallere & falli nesciam, non modò in Concilio Generali, verùm etiam extra illud. Christum non Augustino, non Conciliis, sed Petro ejúsque Successoribus denuntiâsse: Oravi pro te, ne deficeret fides tua. Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Pasce oves meas* &c. Atque ita tota illa Jansenistas seu Augustinianos (hoc potiùs nomine se insigniunt illi) inter & Jesuitas controversia tandem in infallibilem Papæ etiam ex-

Controversia tota denique in quæstionem de infallibilitate Papæ exiit.

extra Universale Concilium, sive in fide sive in facto quidpiam decernentis, authoritatem resolvebatur. Atque in eo impudentiæ numeros omnes Alexander implevit, quòd definire ausus est, Jansenium eum sensum *intendisse*, in quo Innocentius Propositiones illas damnavit: & Innocentium *intendisse* propositiones eas damnare non alio in sensu, quàm qui Jansenii fuit. Ita καρδιογνώστης uterque, & Innocentius Jansenii asserentis, & Alexander Innocentii assertionem damnantis, intentionem, seu interiorem animi sensum compertum habuit; atque adeò τὰ τοῦ ἀνθρώπου, *ea quæ in homine sunt*, intentionem proin hominis animo abstrusam, non tantùm τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ, *Spiritus hominis, qui in ipso est*, (uti quidem S. Paulus 1 Cor. 11. 11. asserit) sed etiam Spiritus Papæ, qui extra hominem est, novit. Neque tantùm Papa, quod olim ipsi gnathones vendicârunt, omne jus Divinum; sed jam etiam omne dictum, factum, cogitatum humanum in scrinio pectoris sui clausum habet.

CCL. Tertia igitur hæc, supra illas scilicet, quas Tridentinum Concilium stabilivit, post duas supra memoratas de licentia parricidali & æquivocationibus, Jesuitarum novella, seu mavis, recocta, & ex orco revocata Pelagianorum & Semipelagianorum veterum hæresis, ex pluribus æquè hæreticis assertionibus conflata, quam illi approbante & definiente Pontifice Romano, adeóque Ecclesia Romana omni, qua Pontifici paret, Jesuitarum fraudibus miserè circumscriptâ adversus S. Augustinum, sanioréque antehac in Ecclesia Romana Theologos, Thomistas inprimis, perruptis pudoris, Divinæ veritatis, canæ antiquitatis repagulis omnibus, audacter & impunè sustinent, ἐπὶ πλεῖον προκόπτοντες ἀσεβείας, *majorem ad impietatem proficientes* in dies, dum *sermo*, doctrina eorum, ὡς γάγγραινα νομὴν ἕξει, *gangrana instar serpit* 2 Tim. 11. 17.

Tertia Jesuitarum singularis hæresis, ex pluribus conflata, de Gratia & arbitrio.

Laniena Evangelicorum in Hibernia, Urbano Pontifice, patrata historia horribilis compendiosè narrata.

CCLI. Ad Urbanum, ut revertamur, eo adhuc Pontifice inde à d. XXIII. Octobr. A. M. D. C. XLI. Hiberni Papistæ horribili laniena in Protestantes tota insula sævierunt. Paucorum mensium intervallo plusquam ducenta hominum millia, & in sola Ultonia, quarta & minùs culta Hiberniæ parte, centum quinquaginta quatuor millia sex intra menses rabies illa absumpsit, ut nihil tormentorum & mortium reperiri potuerit, quod non furiales illæ bestiæ commiserint, solo religionis odio, & quòd Papæ gratum se officium internecione Protestantium præstituros, vitamque æternam absque purgatorii flammis consecuturos, Monachorum sanguinolentorum persuasione inducti crederent. rudibus omnis & fidei & humanitatis facilè ad omne nefas propulsis. Ipsi certè Monachi & Sacerdotes accuratum catalogum lanienæ, Phelimo Oneal, Ecclesiæ Catholicæ archistratego, patratæ, authenticámque adeò publicorum actorum consignationem ediderunt. Ibi videbis innumerabilem miserorum Christianorum multitudinem, postquam omnibus ad cutim usque exuti & spoliati fuissent bonis, trucidatam; plerosque ferro, multos suspendio, submersione, vivicomburio, in Templis, ædibus, aliísque locis; plurimos spirantes adhuc terra defossos: aliquos à canibus dilaniatos ac discerptos, lapidibus obrutos: alios ferventibus ahenis mersos, nonnullos carbonibus tostos, intestina per posticum extracta, dissectos ventres, evoluta viscera, confracta funibus intortis crania, dorsum, brachia, crura, femora comminuta vel abscissa: alios toto corpore cruentatos, cùm nil nisi vulnus essent, in suo sanguine & frigore enectos: suspensos capillitio: impuberes secus parentum immolata cadavera, fletu, fame, inopia extinctos, multis ex innocuo illo sexu jam intermortua matrum ubera, morsu potiùs quàm lactendo, appetentibus. Nulla in Tigribus illis, non Hir-

Hircanis, sed Hibernis, erga miserimos commiseratio; sed immissi porci, canes, aliáque Canibalibus Hibernis mitiora animalia, tandem deglutientes, quod restabat, carnium, finem tantis miseriis imposuerunt. Ita occisi, ita sepulti sunt. Multi ita ruptis omnibus artubus, ut loco sese movere non possent, cùm herbarum circumcirca pastu, bruto cibo vitam in triduum miserimè traxissent, ab Hibernis spectatum & insultatum venientibus, cùm mortem beneficii loco precarentur, nec impetrârunt omnes, in locum herbidum alium, ut diutiùs inter acerrima tormenta precarium spiritum traherent, ac oculos immanium belluarum gratissimo spectaculo, aures horrendis clamoribus satiarent, delati sunt. Mancipia in Dominos omni telorum & contumeliarum genere sævierunt. Misellæ mulieres, dependentibus de cervice aut cingulo liberis, &, ad majorem ignominiam, canibus simul ac felibus appensis, laqueo suffocatæ sunt. Multi, puteis subtus glaciem actis, submersi: alii mucronibus in mare & flumina protrusi; ac si qui ad littus aut ripam enatarent, eliso cerebro, aut contis affixi, denuo aquis immersi sunt. Ædium, castellorum, templorum ruinæ, cæsorum insepultis cadaveribus stipatæ; cùm paucos terra tegeret, multi sub stillicidiis, in fossis, hinc inde & plateis computrescerent. Innoxia ætas, dissectis carnibus, unco, velut in macello agnina, suspensi sunt. Miser nonnemo nudo corpore, asseri impositus, ab Hibernis ad singulos haustus, singulis vulneribus, sed non penitus in mortem adactis, ita passim diffissus, ut continuum vulnus videretur. Quem deinde in fimetum projectum, dolor, fames & injuria aëris extinxit, prohibitis omnibus, ne miserias tantas ullo modo levare ausint. Alius adacto per posteriora palo, ut altiùs infigeretur, velut per ludibrium circumscarificatus, donec inter atroces convulsiones, plaudentibus hostibus, animam Redempto-

ri suo, sancta victima redderet. Pueri, parentum Catholicorum charitatem æmulati, denso agmine in agros egressi, ubi in cœsum Protestantem (quales passim totis sparsi sunt campis) inciderunt, ejus pudenda virgis lorisque tandiu flagellârunt, donec ruptis nervis, & carne dispersa, membrum à reliquo corpore dissolveretur, quod ipsi arreptum, festo clamore, parentibus gratissimum munus obtulerunt. Si fœmina cœsa, prono in terram ventre jacuisset, eam in dorsum resupinatam, omnibus membris, iis maximè, quæ natura occulta esse voluit, taxârunt. Conclusi arctissima intra ædes & templa custodia, illis repente succensis, lamentabiliter conflagrârunt. In ipso templo pater filiúsque in partes secti, eorúmque segmina matris extremùm sauciæ capiti impacta sunt. Nobiles virgines totam noctem capillitio de arbore suspensæ, cùm orta luce aliquid in illis vitæ residuum deprehenderetur, protinus obtruncatæ sunt. Tres orphani, quorum parentes à latronibus illis cœsi erant, cùm nudi, & frigore pœne enecti, in fornacem se abdidissent, ignibus immissis, immisericorditer combusti sunt. Uxor gravida cum liberis vitæ consultura, cùm terror fœtum ante tempus excussisset, illo à latronum canibus devorato, ipsa cum cæteris obtruncata fuit. Multæ nobiles dissectæ, fœtus utero excussi, & ipsæ visceribus apertis, horrendùm suspensæ. Infantes hastis præfixi rebellium, prœda ea gloriantium. Duæ filiæ toto corpore nudæ, metu mortis, decrepitum parentem lacertis suis in paludem trahere adactæ, ubi & ipsæ submersæ perierunt. Uxor jugulare maritum, filius matrem coacti: ipsos, velut ultimam victimam, latrones mactârunt. Equorum caudis alii alligati, tractati, excarnificati, fame enecti, mille tormentis excruciati sunt. Quibus corpus hebetius & obesum, eviscerati sunt, ut ex eorum pinguedine lychni efficerentur. Vir pius, & zelo Dei fla-

flagrans, terra, solo capite prominente, defossus, atque ita relictus, donec corvi & vultures oculos vivo eruerent, feræ bestiæ reliquum abligurirent. Plurimi spirantes subtus terram defossi, quos inter unus cratibus & saxis depressus, cùm diu lamentabiliter frustra inclamaret, nec uxor pedibus capta eum eruere posset, faciem ægrè nudavit, & ut finem immensis doloribus imponeret, strophiolo spiritum ei interclusit. Multorum plantæ ad lentum ignem tostæ: alii securibus dissecti, funibus sursum deorsum per aquas raptati; nonnulli semineces relicti, vel ferro clausi, donec membris putrescentibus, animam exhalarent: & infinita tormina ad pecuniam prodendam, quam, omnibus jam ante spoliati, nullam habebant, excogitata. Ossa & cadavera dudum in Domino defunctorum, tumulis eruta, projecta vilissimis locis, per fimeta, aggeres, fruticeta, campos sparsa & dissecta sunt. Hæc omnia, pluráque etiam, uti certis documentis ab ipsis etiam hostibus infandorum facinorum authoribus, supeditatis, constat, à Catholicis videlicet patrata, tam profectò dira sunt, ut ab Orci emissariis, extremæ nequitiæ dæmonibus, diriora patrari non potuisse, ambiguum neutiquam habeatur.

CCLII. In Romani scilicet Molochi honorem gratiámque immolatæ hæ victimæ, adeò non ingratum ei nidorem attulerunt, ut delectatus etiam magnopere iis visus fuerit. assuetus pridem sanguineis & ignitis ex rationalium hominum corporibus, hostiis. Constátque etiam, Urbanum eadem occasione in turbido piscaturum, per Nuntium suum Rinuccinum variis artibus Regnum ipsum Hiberniæ, à Protestantium sanguine sic presse purgatum defœcatúmque affectâsse, usum prætextu juris in totum orbem, & omnia Regna hujus mundi, ipsismet ringentibus Papistis, & artes illas in detrimentum coronæ vergentes detestantibus. prout hæc aliáque prolixè in *vindiciis Catholicorum Hiberniæ* exposita legere est. CCLIII. Ar-

In Pontificis gratiam tot in Hibernia cæsæ victimæ sunt.

Urbanus pacis prætextu belli in Germania continuationem promovet.

CCLIII. Arsit interea adhuc intestino bello Germania, tot jam exteris etiam in ea infesta arma sua circumferentibus, ut sarciendæ denique inter Christianos pacis spes ferè nulla affulserit. Atque hic Urbanus Legatis in Hispaniam, Galliam, Germaniam missis, urbanis equidem lactéisque verbis pacem suasit, animo interea, ne degenerâsse à genio Paparum putes, nil nisi bella volutans. Cæsari enim ad continuandum illud ducenta millia coronatorum præsentanea numeravit, & post unius anni decursum, siquidem ita necessitas postulaverit, denuo centum millia se soluturum recepit. Instititit præterea vehementer, ne Pontificii de pace transacturi quidquam de religione & bonis ecclesiæ paciscantur. quæ pacis remora haud postrema fuit. Cùm igitur Deputati Francofurti d. XXII. Aug. A. M. D. C. LIII. de bonis Ecclesiæ Protestantibus tradendis nonnihil statuissent, consiliúmque suum Cæsari probandum obtulissent, statim ille Breve Apostolicum d. XVII. Octobr. exaratum, ad Episcopum Augustanum misit, in hæc verba consignatum: *Vrbanus P. P. VIII. Propositam Francofurti de ecclesiasticis bonis hæreticorum potestati committendis sententiam ex Fraternitatis tuæ literis, tum etiam ex supplici libello ad nos transmisso, non sine ingenti molestia audivimus. Nempe facile est conjicere, quænam inde animarum pernicies, & sacri cultus imminutio expectanda esset. Et tamen Imperator electus pietate pollet, eam erga ecclesiasticos gerit propensionem, ut minimè verendum arbitremur, ne improbum illud consilium constanter simul & religiosè rejiciat. Nos quidem, ut Pontificii muneris partes impleamus, cuncta, quæ è re fore significâsti, officia accuratè adhibuimus, Deúmque precamur, ut optatus exitus gravissimo negotio nequaquam desit.*

Urbano succedit Innocentius X.

CCLIV. Sequentis anni M. D. C. XLIV. d. XXIX. Jul. Urbanus, capularis ferè octoginta annorum senex, implevit mortalitatis suæ legem. De novo Pontifice creando cer-

certatum miris ſtudiis, factionibus Hiſpanica, Gallicana, Romana, Barbarina diu colliſis. Sex jam hebdomadæ in Conclavi exactæ erant, cùm Johannis Baptiſtæ Pamphilii ne mentio quidem creandi Pontificis ulla incidiſſet. Obſtabant ingenium ejus à literarum, ſacrarum inprimis ſtudiis alienum, nonniſi cauſis dicendis aſſuetum, quodque mancipium eum eſſe libidinis alienæ, Olympiæ Maldachini glotis, conſtaret omnibus. Alii alia cauſſabantur. Tandem inter Hiſpanicorum Gallicorum Cardinalium, æquis viribus certantium, acerima ſtudia, Olympiæ inprimis artibus effectum eſt, ut præter opinionem Pamphilius, Romanus natione, Neapoli Nuntius, qui poſt Innocentii X. nomen ſumpſit, Papa proclamaretur. quem mox Cardinalis Medicæus, corona capiti ejus impoſita, ſic affatus eſt: *Scias, te eſſe Patrem Principum & Regum, Rectorem orbis.*

CCLV. Statim atque Papatum aggreſſus eſt Innocentius, admiſit is elogium inſolentiſſimum omnium, quod in honorem ejus Cardinalis adhuc, ſed jam jam creandi Pontificis, à neſcio quo Italo-Græco, Joh. Baptiſta Calumſyrito, concinnatum, & à Melchiore Inchofer, fama notiſſimo, qui orbi Chriſtiano epiſtolam B. Virginis nomine ad Meſſanenſes ſcriptam obtrudere ante auſus fuerat, Pontifici recens creato oblatum, ſic ſonat: *Eminentiſſime & Reverendiſſime D. Cardinalis Pamphili.* 1. *PHILIVS Dei (ſuperlativus amor Patris, quia φίλ7αῖος, ideo Philius dictus) ex æterna ejus charitate, qua ſe Deo Patri obtulit, in amantiſſimum Interceſſorem ac Mediatorem Dei ac hominum, ab inſtanti conceptionis in utero B. Mariæ Virginis, factus fuit Sacerdos in æternum, ſecundum ordinem Melchiſedeci, ac primus Pontifex Optimus Maximus.* 2. *Sed Filius fuit Philius, non PAMPHILIVS.* 3. *Fuit interceſſor Dei & hominum.* 4. *Non fuit univerſalis Mediator Angelorum & hominum, ſeu Pamphilius.* 5. *Si ex nominis analo-*

Admittitis elogium blaſphemiis refertum, ab Italo-Græco cuſum, quo Pamphilius Filio Dei præfertur.

 gico

gico æternóque anagrammate præsagire licet, mysterium aliquod in tempore: Tu ab æterno prædestinatus es, esse Pamphilius in terris, ac dici Pamphilius, æmulus filii Dei in Cælis. 6. *Pamphilius ergo eris. Universalis nimirum reconciliator Angelorum & hominum, in terris hostiliter pugnantium Regum & populorum.* 7. *Quod præstabis nonnisi electus in Pontificem Optimum Maximum.* 8. *In cujus faustissimum augurium Euangelus ego, felixque Nuntius ter Sanctos pedes Eminentiæ vestræ ex nunc deosculor.* 9. *Quod etiam Græcè scripsi decem abhinc annis in Græca nostra Academia Basiliana in Columbæ vestræ stemmata,* τὰ τῆς εἰρήνης σύμβολα. *Rex pacificus eris & clementissimus.* Blasphema illa themata, apud inferos quandoque, cúm in terra iis impunè fuerit, arsura, vel à quoquam cusa, vel à Pontifice Summo pronis auribus, lœtóque animo excepta esse, ut crederem, induci nunquam potuissem, nisi *fide dignis testibus* ita constare, Ampliss. & Celeberrimus Conringius *Conclav. Alex. VII. pag.* 55. &c. asseverâsset.

Papatum eo tempore non Innocentius, sed ejus glos Olympia Maldachina administrat.

CCLVI. Toto ferè tempore, quo Innocentius Pontificiam Sedem occupavit (occupavit autem ultra decennium integrum) non tam Innocentium, quàm fœminam glotem ejus, Donnam, seu Dominam Olympiam Maldachinam, Fratris ejus defuncti uxorem, Papatum rexisse, constans fama erat, ab iis etiam, qui Romæ exquisitam omnium notitiam habuerant, tradita. Credideramúsque, θερμοῖς ψεύδεσι, *calidis mendaciis* Innocentii innocentiam à Marphoreis aut Pasquinis aspergi onerarique, nisi Abbas Gualdus testis, uti quidem de se profitetur, αὐτόπτης & αὐτήκοος, scripto Romæ *de vita & rebus gestis Donnæ Olympiæ Maldachinæ*, libello (qui mortuo ipso inter Manuscripta ejus repertus, publicíque juris in Italia factus est) plenam ampliorémque etiam ejus rei fidem fecisset. Narrat autem Gualdus ille, (liceat multa paucis constringere) ut Olympia illa à teneris unguiculis imperiosa, dominationem

Historia ejus ex Abbate Gualdo contracta.

nem ubique affectaverit: ut nupſerit Innocentii fratri Pamphilio, eumque anno conjugii circiter decimo, averſata, tota in amorem affinis Baptiſtæ Pamphilii (poſt Innocentii) rapta, ejuſdemque in conclavi alibique, lateri individua comes hæſerit, gravi ſuſpicione inceſtorum amorum apud omnes: ut ſe totum ejus conſiliis flectendum, regendum affinis commiſerit: ut ex Hiſpania ad Olympiam ſcripſerit, abſente & inconſulta ea minùs proſperè, quæ ibi gerebat, negotia, ſibi ceu navi ſine remo, ſuccedere: ut Olympia affini Cardinali recens creato ſe ſolertiùs applicuerit, eumque iis dotibus, quæ Pontificem ornant, ſimulandi & diſſimulandi artificio cumprimis, quod januam ad Papatum eſſe crebrò ei inculcaverat, imbuere conata ſit: ut profecerit Cardinalis in artificio ſimulandi & diſſimulandi omnia, excepto amore erga Olympiam, quem ut tegeret, induci nunquam potuerit: ut inſinuaverit affinem Cardinalibus Hiſpanis æquè ac Gallis, mira verſutia: ut poſt mortem Urbani in commendando Affine vigilantia & induſtria incredibili uſa, id denique artibus ſuis conſecuta ſit, ut nequicquam repugnante Cardinale Antonio Barbarino, præter omnium expectationem ad Papatum evectus fuerit: ut poſt electionem Affinis ad Olympiam concurrerint frequentes, quotquot fortunis ſuis conſultum cupiverunt: ut Antonio Barbarini, quicum privatæ ei ſimultates interceſſerant, exitium mox acceleraverit: ut domicilium in Vaticano, proximè Pontificis conclave appetiverit, at diſſuadente Panzirolo, Pontificis ædes proprias incolens, ſingularum dierum approximante veſpera ad illum inviſerit, & ad ſeram uſque noctem cum eo ſubinde moram traxerit: ut filium Camillum Pamphilium, rerum omnium ignariſſimum, ad Cardinalis Patroni dignitatem provexerit, & eundem infirmitatis conſcientia dignitate ea ſe abdicantem, unâ cum nova nupta de Roſ-

ſano, devotum Pontificiis diris, ne dominationi ſuæ intercederet, aliáſque ob cauſas, Roma relegaverit: ut negotia Pontificia cuncta ad ſe traxerit, ſupplices Pontifici ſubductos ſola audiverit, reis pœnas ſupra meritum irrogaverit, munera & dignitates pro libitu diſtribuerit, atque iis aliiſque modis inexhauſtam pecuniarum voraginem brevi tempore coegerit: ut leges novas fixerit, veteres Pontificum præcedentium refixerit: ut Nepotem Maldachinum omnium ſtolidiſſimum, animo & corpore deformem, adoleſcentem adhuc Cardinalitia purpura, invito Pontifice, donaverit: ut procurante Cardinale Panzirolo, Camillus Aſtalli, juvenili ætate Nepos ab Innocentio Pamphilii nomine adoptatus, & indignus licet, cum admiratione omnium ab eodem Cardinalis Patroni titulo & præcipua dignitate auctus, fortunæ Olympiæ imminutionem nonnullam attulerit, Pontifice altiùs ad animum, uti videbatur, revocante ſequiora de ſua cum Olympia familiaritate, & ejuſdem pluſquam virili dominatione, judicia tum Italorum, tum exterorum, à quibus nummus aureus recens cuſus, una parte Olympiam corona Papali redimitam, & claves Petri manu prenſantem; altera verò Pontificem cum implexa, mulieri more coma, & manu colum tractantem repræſentabat; (taceo tum ludum Scenicum, quem in contumeliam ejus rei in Innocentii & Olympiæ nuptias, Londini Cromwello coram luſum ipſimet Itali finxerant: tum Imperatoris Ferdinandi acre dicterium, quo Innocentii Nuntium Melzi contra Pacem cum Sueco initam murmurantem, excepit, his ferè verbis: *Papæ verò non deſunt otium & deliciæ, cui Olympia caput demulcet, ut ſuaviter dormire poſſit*) ut delinificis verbis Olympiæ ſuæ perſuaſerit, quo interdiu ſaltem, ob ſiniſtras omnium interpretationes, domi ſe contineret, & ab aditu Vaticani ſibi temperaret, conceſſa interim licentia noctu,

quo-

quoties luberet, Pontificem adeundi, & quidlibet cum eo transigendi: ut mox Pontificis Nepos Camillus Romam cum conjuge revocatus in gratiam cum patruo redierit: ut post mortem Panziroli, Olympia pristinæ libertati restituta, interdiu iterum adeundi Pontificem facultatem nacta, ingravescente jam senecta & attrita valetudine Papæ, licentiùs quàm unquam aliàs, imperitans, summam rerum ad se denuo contraxerit, & colligendis undique pecuniis vigilantissimè sordidissiméque incubuerit: ut prohibuerit Pontificem, ne pacem Gallum inter & Hispanum, cui universa Europæ pax innitebatur, ullo modo promoveret, certus scilicet, futurum, ut belli denique pertœsi ultro pacem ipsi ferirent; neve ullis Principum negotiis, ex quibus pecuniæ redigi non possent, se immisceret, metu scilicet, ne offensus quispiam quietam proficuámque dominationem suam turbaret: ut, Pontifice ad mortem propinquante, contracta cum Barbarinis, quos Pontificis hactenus odio flagrantes, & ab eodem seu Olympia potiùs, ad incitas ferè redactos, eidem reconciliavit, & in pristinas possessiones restituit, affinitate, munimenta quæsiverit, quibus post mortem Pontificis adversus hostium insidias tutò insisteret: ut Barbarinis ita reconciliatis, Astallium seu Pamphilium adoptivum, Cardinalem Patronum, omni dignitate, fortunis omnibus provolutum, ad perniciem extremam præcipitaverit; non aliam ob causam, quàm quòd secreta Olympiæ & Barbarinorum de Regno Neapolitano Pontifici subjiciendo, ejusque ditione inter se distribuenda, Hispanis prodidisse, indice Azzolino, purpuram indicio tali promerito, compertus fuisset: ut Pontificis valetudine conclamata, Olympia in aulam accita, ægrotanti indivulsa adstiterit, & circa lectum obductis velis abstrusa, legatorum propositiones audiverit, & & prorumpens subinde ad easdem responderit, pro Ponti-

tifice cuncta gesserit, fœdissimum quæstum intra decem dierum intervallum media auri millione corrosa, exercuerit: ut die VII. Jan. A. M. D. C. LV. Pontifici oculos clauserit & relictos trium ferè millionum thesauros expilaverit: ut post in Cardinalium conclavi, instituta etiam factione volante, ex Innocentii ferè creaturis conflata, extremis viribus, ut Papa sibi & Pamphiliis propitius prodiret, nequicquam laboraverit: ut denique ab Alexandro VII. Roma Orvietum relegata, ibique rationem administrationis & pecuniarum immensarum nefariè coactarum reddere jussa, pestilentia interim Italiam universam corripiente, epidemia lue extincta, hæredesque ejus Alexandro placando millionem auri ejusdem Nepotibus erogare compulsi fuerint, eaque ratione, juxta Cardinalis Sforzæ παῤῥησίαν, pars facultatum per simoniam inauditam ab Olympia collectarum *à latrone ad latronem* transiverit. Hæc non è Protestantis cujuspiam, sed Itali, Romani, Abbatis, testis oculati, auriti fide relata, si vera sunt (falsa autem esse, nemo, quantum sciam, contra Gualdum asserere, nedum probare sustinuit; præter famam passivam, veritatem historiæ inter alios etiam confirmante Francisco Carriere, Minorita Monacho, qui in Chronologia Pontificum narrat, populum Romanum, cùm Innocentium audivisset per novendium agonizantem, cum acerbissimis mortis doloribus conflictari, Divino judicio mortem adeò diram ei infligi judicâsse, eò quòd in administratione Papatus nimium Olympiæ indulserit, & indulgentia ea deteriorem fœminam eam reddiderit) habuit seu passa potiùs hoc etiam Seculo est Roma redivivas Maroziam, Theodoram, Mathildem, Vannociam, Juliam Farnesiam, & quicquid olim Dominarum & Meretricum Principalium, Romæ fuit. Et Innocentium tamen hunc γυναικοκρατούμενον Sixtus Guardinus Ferrariensis amplissimis

elo-

elogiis efferre, *Innnocentium Magnum*, *Oraculum Seculi*, *Miraculum totius mundi*, *Mortalium portentum*, *coram Deo*, *coram mundo Innocentem*, referente Banckio *Romæ Triumph. pag.* 298. insignire non dubitavit.

CCLVII. Quâm se gravem & iniquum Innocentius Jansenitis præbuerit, supra narravimus; causásque obiter etiam indigitavimus. Favor scilicet erga Jesuitas, qui immediatè à sacerrima Sede illa pendent, ei obedientiam cœcam vovent, ejus Metaphysicam & transcendentalem illam potestatem, quo jure, quáve injuria, acerimè & quibusvis interdictis, propugnant: odium verò insitum Pontificum erga Episcopos meliores doctiorésque, qui authoritatem, quam sibi à Christo collatam putant, studiosissimè asserunt, quales in Gallia & Belgio non pauci à Jansenii qui & ipsemet Episcopus celebris fuerat, partibus steterant, Innocentio ad damnandas Jansenii Propositiones faces subdiderant. Accessit opportuna occasio, qua in definiendis etiam fidei articulis infallibilitatem suam, etiam extra Concilium à Gallis Episcopis, aliisque etiam aliâs oppugnatam, stabiliri posse speravit. Quod eventus maximè probavit, quando successor ejus occasione Jansenitici hujus certaminis in Gallia infallibilitatem suam definiri, & ab ipso Rege Christianissimo agnosci petiit. Hæ similésque causæ, quas inter rerum Divinarum ignorantia & contemptus supinus, fatalísque Romanæ Ecclesiæ, justo Dei judicio, spiritu vertiginis perculsæ, & in pejus in dies proficientis malignitas, haud postremum locum obtinent, apud Nocentium hunc effecerunt, ut Cœlum ipsum stultitia sua petere, Gratiæ Divinæ giganteo conatu bellum indicere, & Pelagianam hæresin, à tot prædecessoribus suis damnatam, in arce reponere verecundatus non fuerit.

Innocentio quæ causæ Jansenitarum damnandorum fuerint?

CCLVIII. Neque Gratiam Divinam impugnare satis

Ejusdem & Nuntii ejus,

Fabii Chisii, Bullæ & Protestationes adversus Pacem Germaniæ, insolentissimæ.

tis habuit. Etiam humanam in terris gratiam & pacem, præclarum illud Dei immortalis munus, turbare, impugnare modis omnibus annisus est, dolens non parùm, quòd Jesuitarum suorum, in perniciem Germaniæ à tot annis instar telæ Arachnes subtiliter contexta consilia, infelicem successum haberent. Testis est insana & ferocissima ejus adversus Pacem Westphalicam, Monasterio-Osnabrugensem, tandiu Europæ totius votis ardentissimis desideratam, difficilique, adeò negotio inter Principes diversos, Pacificorum prudentiúmque virorum opera d. VI. Aug. & XXIV. Octobr. A. M. D. C. XLVIII. conclusam, Protestatio. Et primò quidem Pontificis nomine Fabius Chisius, Episcopus Neritonensis, & eo tempore Apostolicus in Germania Nuntius, post Papa, Alexandri VII. nomine famosus, geminam Protestationem, utramque Monasterii Westphalorum, & alteram quidem d. XIV. alteram XXVI. Octobr. A. M. D. C. XLVIII. insolentissimis amarulentissimísque verbis editam obtulit, professus inter alia, sese *omnem etiam pulvisculum de pedibus excutere, qui commune quidquam habere possit vel cum minimo præjudicio S. Sedis; & promptum se exhibere* pro illa Sede *ad vitam & sanguinem profundendum.* Sicut nempe Apostoli prædicaturi pulverem pedum excutere adversus eos, qui Christo obedire detrectarent, & in testimonium de Christo etiam sanguinem fundere jussi sunt: ita pro Papa suo idem factitandum Fabius censuit; quasi tantundem esset Papæ Regnum & Regnum Dei, Christum & Papam prædicare. quales tamen Fabios prædicatores & Martyres omnis prisca Apostolica & verè Catholica Ecclesia ignoravit. Supervenit d. XXVI. Nov. ejusdem Anni ex ipsa Tarpeja arce in Pacem Fulmen planè horrendum, ac quale ab orbe condito nusquam terrarum auditum fuerat; Bulla scilicet ipsius Innocentii feralis & infausta, cui titulus est: *Sanctissimi Domini N. D. Innocentii Divina Providen-*

tia

tia Papæ X. Declaratio Nullitatis Articulorum nuperæ pacis Germaniæ: Religioni Catholicæ, Sedi Apostolicæ, Ecclesiis, aliisque Locis piis ac personis, & juribus Ecclesiasticis quomodolibet præjudicialium. Ibi Principibus Pontificiis, pacem justa concessione eorum, quæ nullo vel Divino, vel humano jure legitimo inhiberi poterant, redimentibus, crimini datum, quòd Pace ea *inter alia bona ecclesiastica, aliáque ab hæreticis occupata, illis, eorúmque Successoribus in perpetuum addicuntur; Hæreticis Augustanæ, uti vocant, confessionis liberum suæ hæreseos exercitium in plerisque locis permittitur, & locorum pro ædificandis ad hunc effectum templis assignatio permittitur; ipsique cum Catholicis ad publica munia & officia, ac ad nonnullos Archiepiscopatus, aliásque dignitates & beneficia ecclesiastica, precúmque primariarum Ferdinando in Imperatorem electo à Sede Apostolica concessarum participationem admittuntur: Annatæ, jura Pallii, confirmationes, Menses Papales, & hujusmodi jura ac Reservationes, in bonis ecclesiasticis dictæ Confessionis Augustanæ excluduntur; Confirmationes electionum, seu postulationum prætensorum Archiepiscoporum, aut Prælatorum ejusdem Confessionis, potestati Seculari attribuuntur; plures Archiepiscopatus, Episcopatus, monasteria, ballivæ, commendæ, canonicatus, & alia beneficia, & bona ecclesiastica, Principibus hæreticis, eorúmque hæredibus, etiam sublata denominatione ecclesiastica, in feudum perpetuum sub dignitatis Secularis titulo conceduntur; contra Pacem hujusmodi, ullúmve ejus articulum, nulla jura Canonica vel civilia, communia, specialia, Conciliorum decreta, religiosorum ordinum regulas, juramenta aut Concordata cum Romanis Pontificibus, ulláve alia statuta, sive ecclesiastica, sive politica, decreta, dispensationes, absolutiones, aut alias exceptiones, audiri vel admitti debere; disponitur; Numerus septem Electorum Imperii, olim Apostolica authoritate præfinitus, sine nostro & Sedis præfatæ beneplacito augetur, & Electoratus octavus in favorem Caroli Ludovici, Comitis Palatini, hæretici instituitur; aliáque multa, quæ pudet referre, orthodoxæ religioni, Se-*

díque præfatæ ac Romanæ, & inferioribus ecclesiis, cæterisque præmissis summopere præjudicialia & damnosa decernuntur. Quibus omnibus cùm pupillam oculi sui feriri, & ventrem, cujus quæsitissimus in Romana curia sensus est, tangi Papa existimâsset, is *de Apostolicæ potestatis plenitudine*, decreta illa & similia etiam *ipso jure nulla, invalida, irrita, injusta, damnata, reprobata, inania, viribus & effectu vana omnino fuisse, esse, & in perpetuo fore; neminemque ad illorum, & cujuslibet eorum, etiamsi juramento vallata sint, observantiam teneri: neque ex illis cuiquam aliquod ius, vel actionem, aut titulum coloratum, vel causam præscribendi, etiamsi longissimi & immemorabilis temporis possessio, etiam citra ullam interpellationem aut interruptionem, subsequatur, acquisitum fuisse, nec esse, minusve ullo tempore acquiri, & competere posse: neque illa ullum statum facere vel fecisse: atque perinde, ac si non emanâssent, pro non extantibus & non factis perpetuò haberi debere*, decernit ac declarat. Neque sibi lœsa Majestas Pontificia satisfacere ullo modo valens, subjicit: *Et nihilominus ad abundantiorem cautelam, articulos præfatos, aliáque præjudicialia, motu, scientia & deliberatione, & potestatis plenitudine penitus damnamus, reprobamus, nullamus, cassamus, annullamus, viribúsque & effectu vacuamus; & contra illa, déque eorum nullitate coram Deo protestamur.* Piget reliqua Bullæ illius plumbeæ, nil nisi plumbeas iras, ob Pacem scilicet culinæ Pontificiæ commodis præhabitam, spirantis, prosequi. Tantus dolor fuit subductorum ventri pinguium aliquot patrimoniorum: adeò altè aqualiculo suavissimæ saginæ impressa memoria hærebat!

Ernesti de Eusebiis de Pace Protestantibus non danda, liber, Fabii Chisii jussu vulgatus.

CCLIX. Ante quàm Pax confecta fuit, in ipso scilicet deliberationum æstu, Fabii ejusdem instinctu, exaratum Monasterii prodiit judicium Theologicum personati cujusdam Ernesti de Eusebiis, quo probare is aggressus est, Pacem, qualem Protestantes desiderant, secundùm se illicitam esse; eò quòd pax ejusmodi *hæresi tum directè, tum*

indirectè cooperetur: Creatori & veræ Religioni injuriam inferat: causa sit perditionis animarum: usurpatio sit potestatis non competentis: repugnet officio & juramento Cæsaris, Statuúmque Catholicorum, maximè Episcoporum: frustratoria, ipsoque bello periculosior sit: sit magis inordinata mendacio: Ecclesiæ Dei, Summorum Pontificum, S. Patrum, & veterum Doctorum suffragio destituatur & damnetur: quæ sigillatim demonstrare conatur. Successit mox Judicii illius Theologici vehiculum, & Instrumenti Pacis Ponderatio. Responderunt ad Judicium illud ex Pontificiis, Abbas Caramuel, Vir doctissimus, qui arcanis consultationibus multis magno bono in lucem productis, præterea opinione variæ doctrinæ & authoritate cum primis fidem sibi idoneam fecit: ex Augustanis verò tum Doctiss. Joh. Georgius Darchæus; tum solidissimè inprimis Celeb Conringius, qui sub nomine Irenæi Eubuli, Theologi Austriaci *pro Pace perpetua Protestantibus danda* Consultationem Catholicam edidit. quam per hypotheses irrefragabiles, & conclusiones inde deductas, solutis etiam Ernesti argumentis, adornatam, dignissimam, quæ truci & sævo Eusebii tenebrionis judicio opponeretur, esse J. C. famigeratissimus Jacobus Lampadius, præfatione præfixa judicavit. Sed & pace jam rata firmáque, & non attentis Romanis sive fulguritionibus, sive tonitribus, sive fulminibus in publicas perpetuásque Imperii leges recepta, refractariam illam Innocentii bullam idem Doctissimus Conringius ad partes ita vocavit, ut apertæ veritati dederit, Declarationem Innocentii non necessariam, inutilem, publicè privatimque noxiam ac perniciosam, denique ab omni æquitate & justitia alienam esse: In Batavis quoque duo rei indignitate moti, alter David Blondellus, omnis antiquitatis promus condus, ficto tamen Amandi Flaviani nomine; alter Vir Clarissimus, Johannes Hoornbekius, perdoctis scriptis Romanæ Bullæ im-

R sponsum ad eum Caramuelis, Dorchæi, Conringii.

Innocentii adversus Pacem Bulla ab eodem Conringio, Blondello, Hoornbekio discutitur.

pietatem, quòd doloſo cineri ſuppoſitam illam Papalem prunam non carere judicâſſent meritò, confodere non dubitârunt.

Innocentii mors Hiſtoria Conclavis Alexandri VII. authore Italo edita, & contracta exhibetur.

CCLX. Innocentio d. VII. Jan. A. M. D. C. LV. acerba morte, uti ſupra diximus, defuncto, Cardinales undecimo à morte ejus die in Conclave ſexaginta & novem cellis (vacabant tamen quatuor ob abſentiam Sandovallii, Cuevæ & Mazarini, & mortem Carafæ) diſtinctum ſe contulerunt. In Cardinalem Sacchettum plurium Gallicæ factioni addictorum, corयphæo eorum Barbarino, vota inclinabant. Medicæi, Hiſpanicæ factionis principes, & cum iis Hiſpani ei ſummopere reſiſtere. Duabus his acceſſit tertia factio (*Squadron volante*) volans (ſcilicet, quam *factionem Spiritus S.* blaſphemè appellare auſi ſunt,) ex Pamphilii ſeu Innocentii creaturis, Olympia annitente; & Cardinale Imperiali ejuſdem duce, collecta, præ ſe ferens, quòd Papam non vel Hiſpanum, vel Gallum, ſed digniſſimum eligere conſtitutum habeant. Conſtat tamen, *volantes* illos Olympiæ deſideriis velificari unicè voluiſſe. Cúmque Cardinales Innocentio ſanguine conjuncti nulli extiterint (Aſtallius enim adoptione exciderat) æquum viſum, ut in factione tali habeat nomen aliquod factio Pamphilia, ne ab Innocentio lecti Cardinales velut mercenarii milites huc atque illuc divagari, & alienis ſignis nomen dare neceſſum haberent. Has veras *Factionis volantis* cauſas ſcripta ab Italis vulgata prodiderunt. Et junxerat ſe primùm volans hæc factio Barbarino, Gallicæ anteſignano. Sed Sacchetti, cui Galli ſtudebant, promovendi poſt plures, quibus in eligendo eo lapidem omnem fruſtra moverant, hebdomadas, ſpes omnis mox evanuit, Medicæis, qui jam ante illum excluſerant, vindictam metuentibus. Conſpirârunt tamen vota ad Pontificem Coronæ Gallicæ & Mazarino gratiſſimum eligendum. Placuit ſta-

ſtatim Rapacciolus, Barbarinorum rebus inſuper addictiſſimus. Reſtiterunt Medicæi, & cum iis Hiſpani, eò quòd digniſſimus Papatu licet, occulto favore nimiùm in Galli partes inclinaret. Rejecto ſic Rapacciolo proponitur Card. Florenzola, Ordinis Dominicani Monachus. Neque ille Medicæis diſplicuerat. Sed obſtitit Olympiæ acris tergiverſatio, quæ propter ſimultates privatas invicem exercitas, ante Cardinalium in Conclave ingreſſum Pamphilios omnes ſeriis precibus, ne in electionem ejus, futuri ſibi inimiciſſimi, conſentirent, obteſtata fuerat. Neque cùm ex Conclavi ei ſignificaretur, electum Florenzolam eſſe, ſi acquieſceret illa, & univerſæ Pamphiliorum domui benevolum affectum ſpondere; Trivultio Cardinale etiam, qui ob morbum extra conclave degerat, pro eo multùm intercedente, flecti ullo modo, inducíque, ut quieſceret, potuit. Proponuntur igitur alii, Cecchinus, Franciottus, Bragadinus, & tandem, annitente Sacchetto; Fabius Chiſius, patria Senenſis, agminis *volitantis* quaſi ocellus, is ipſe, quem nuper adverſus Pacem Weſtphalicam Pontificis nomine ſupra proteſtatum diximus. Quia tamen ad ejus, utpote ab Hiſpana factione propoſitus, electionem Galli venturi languidiùs credebantur, Sacchetti opera nuntius perniciſſimè in Galliam ablegatus eſt cum ejuſdem ad Mazarinum literis efficaciſſimis, quibus ejus virtutem, dotes & erga coronam Gallicam incredibilem affectum graphicè is depinxit. Interea, dum reſponſum ex Gallia expectatur, tempus inutiliter & inter mutuas fraudes, cùm alii aliis gnaviter imponerent, conſumptum extractúmque eſt. Eóque res devenit, ut multi non tam tœdio, quàm ſcandalo offenderentur, haud obſcurè innuentes, non ſic gloriam Dei, nec eccleſiæ anxiè electionem Pontificis deſiderantis, quæri. Reſponderunt, qui protela illa conſultò nexuerant, nondum illuxiſſe diem,

quo Deus populo ſuo de rectore proſpicere decrevit. Illuxit tamen mox candidus ille dies, quando ex Gallia allatæ literæ, placere Chiſium, & ob Sacchetti interceſſionem, unicè illum à Rege expeti, ſignificârunt. Sic Medicæos inter & Barbarinum, Hiſpanos, Gallos & medios, inde à die XXVIII. Martii cùm tranſactum eſſet, tandem poſt ſcrutinium verſpertinum diei Martis, VI. nimirum Aprilis, negotium à Cardinalibus apertiùs tractatum, & ſibi invicem, tam fauſtam electionem Chiſii gratulati ſunt; ingruentéque nocte in cella Chiſii, qui jam ſe in lecto compoſuerat, convenerunt. Gatulationes excepit Chiſius; profuſis lachrymis ſubinde orans, ut digniorem alium eligerent. Solent nimirum nonnulli ſpecie recuſantium flagrantiſſimè cupere. Pro ſequentis diei, VII. Aprilis ſcrutinio matutino jam veſpera præcedente ſuffragia certa pro Chiſio præparata erant; Medicæis ac Hiſpanis viginti duo, Barbarino triginta novem vota promittentibus. Poſteri diei VIII. Aprilis primo manè omnes, qui aderant, Cardinales ad Chiſii cellam coiverunt, tum ſacro in privato quodam ſacello facto interfuerunt, ac demum Chiſium more ſolito ad delubrum Sixti deduxerunt, ut ibi in ſcrutinio jam factam ejus electionem communibus votis publicè comprobarent. In quo ſcrutinio Hiſpanorum vota ad numerum vigeſimum & quintum crevere, licet Medicæi viginti duo duntaxat promiſiſſent; & ſua triginta novem Barbarinus contulit, atque ita concordibus ſuffragiis omnium, ſexaginta quatuor ſcilicet, Fabius Chiſius Pontifex Romanus electus eſt. Qui antequam publicè (nam privatas gratulationes jam admiſerat) dignitatem capeſſeret, precum cauſa, ab Altiſſimo auxilium impetraturus, aliquantum ſeceſſit. Veſtitus poſtmodum Pontificali habitu Romanus Pontifex, ac viſibile caput eccleſiæ ſub nomine ALEXANDRI VII. (hoc enim Fabio

no-

nomen placuit, nescio quo Numine vel omine) ab omnibus Cardinalibus salutatus & adoratus est.

Ejus occasione quæstiones de electione Papæ motæ.

CCLXI. Hanc Conclavis Alexandri VII. historiam, Authore Italo minimè suspecto, saltem ob profusissimas, quas Alexandro in eadem historia admetitur, laudes, Romæ Italicè, & à Johanne Schwarzkopfio, Sereniss. Augusti Brunsuicensium Ducis, Consiliario, Viro Summo, Latinè, fusiùs proditam, delibatis summis ejus capitibus, repræsentare haud inconsultum omnino duxi, ut electionis Pontificum paradigma aliquod lectorum oculis subjicerem. Quærere hic lubet: An ita eligentibus censeri possit Spiritus S. præsedisse? An verosimile sit, Spiritu S. afflari Cardinales in factiones, & in illa consilia carnalia de inveniendo commodo suis Secularibus desideriis Pontifice? Num ad illum modum DEUS O. M. Prophetas & Apostolos (Apostolus autem etiam Papa haberi vult) miserit in mundum? An non potiùs Deus singulos Prophetas & Apostolos suos ab ipso orbe condito immediatè elegerit & miserit? An, si Papa est vicarius Dei, ac proinde ratione illius muneris major omnibus Prophetis & Apostolis, uno excepto S. Petro, verisimile sit eum ritè constitui modo aliquo, qui longè inferior est illo, quo electi olim fuere Prophetæ & Apostoli? An in ejusmodi Pontificum electionibus quicquam appareat, quo electionibus Principum Secularium præferri mereantur? Imò an non electiones Principum Secularium præferri electionibus Pontificum vel eo nomine mereantur, quòd in illis salutis omnium promiscuè subditorum haberi ratio soleat: in his contra non omnium æquè Principum, sed vel Regis Hispaniæ, vel Regis Galliæ (prout hæc vel illa factio vincit) duntaxat, vel præcipue commoda spectantur? An non Pontifices ita electi vitio & per simoniam creati censeri debeant? An proinde tales electiones non sint illegitimæ & ipso ju-

re

re nullæ; ipſique adeò Pontifices Pſeudo-Pontifices? Hæc ſimiliáque extricent illi, qui Pontifices ejuſmodi à Cardinalibus, Carnalibus ſcilicet, electos pro Vicariis Chriſti, adeóque Vice-Deis venerantur. Jam olim quidem Baldi, Juriſconſulti veteris, de ſententia (in l. 2. C. ſententiam reſcindi non poſſe) Papa non legitime electus, eſt *Diabolus in terris & apoſtata:* & ideo *non habet claves Cœli, ſed inferni.* Quis verò ab hujuſmodi, quæſo, (ſibi & Baldo ignoſcat Roma, non mihi) *diabolis, apoſtatis, inferni clavigeris*, ſanam incorruptámque Religionis Chriſtianæ doctrinam ſibi polliceatur?

In electione Pontificis quid potiſſimùm Cardinales, quid Seculares ſpectent, inquiritur.

CCLXII. Enimverò quid vel Cardinales, vel Seculares etiam Principes in Pontificum electione potiſſimùm ſpectent, experientia liquidò teſtatur. Ex quo enim Pontificis eligendi jus ad ſolos Cardinales devolutum, eorúmque Collegium in duas præpotentes factiones, Gallicam & Hiſpanicam ſciſſum eſt, non jam conjectu ſortis, ſed prægrandi annua pecunia in aliquot Cardinalium aridas avidáſque fauces conjecta, emptíſque ſuffragiis, hæc ad Principum nutum, partibus ſtudentium, Comitia peraguntur. Tum quid utrique ſpectent, ipſi etiam Pontificii graves neutiquam diſſimulant. Jam dudum enim Joh. Franciſcus Lottinus, Epiſcopus Volaterranus, ille Marcelli II. amicus ſummus, in Conſilio, quod de Conclavi ſcripſit, ſic inter alia cenſuit: *In Pontifice*, inquit, *eligendo aliis ſtudiis Principes & Prælati Eccleſiaſtici, aliis Seculares ducuntur. Hi quidem quantumvis religionis Catholicæ ſint ſtudioſiſſimi, magis tamen propriæ utilitatis reſpectu moventur. Idcirco Pontificem plerique malunt, qui animo timido ſit & ſollicito, quàm prompto & vehementi; ut bonis eccleſiaſticis, quæ in ipſorum ſunt ditionibus, tantò liberiùs uti frui poſſint. Quòd ſi vel Rex Franciæ, vel alius quis Princeps Pontificem deſiderent, qui animo magno ſit & elato, non equidem ideo faciunt, quòd Sedis Apoſtolicæ dignitatem auctam*

cu-

cupiant, ſed ut eorum conſiliis ad res in Italia novandas utantur. Hiſpaniarum quidem Rex, aliíque Principes, qui ditiones ſuas pacificè poſſident, Italiæ quieti unicè ſtudent; ac propterea iis, qui illuſtri proſapia magníſque opibus ſubnixi inquieto ſunt animo, minùs favent. quod idem ſine dubio Rex Franciæ, ſi tantum terrarum in Italia poſſideret, facturus eſſet. Quoniam verò quietis in Italia conſervandæ præcipuum momentum in tali Papa eſt poſitum, qui humilis ſit conditionis, ac nullis factionibus addictus: ſolent iidem omnium hujus farinæ Cardinalium favorem, quibus poſſunt officiis ſibi conciliare, eóſque obnoxios ſibi facere. Quales verò in Pontifice virtutes ſibi Cardinales expetant, ſtatim idem explicat. *Cùm plures ſint,* inquit, *probitatis ſive virtutis partes, eæ Pontifici futuro magis neceſſariæ exiſtimantur, quæ aliorum ſerviunt utilitatibus & commodis. ut ſunt Beneficentia, Comitas ſive Affabilitas, juſtitia, & ſimiles. Parſimonia enim, temperantia, continentia, & aliæ, quibus homo ſe ipſum regit, laude quidem digniſſimæ ſunt virtutes, at multò magis in Principe eæ deſiderantur, quibus magnitudo ejus aliis quaſi communicatur.* In eandem ſententiam ſcribit Anonymus, qui electionem Sixti V. narravit. *Quorum,* inquit, *à Cardinalibus ratio habetur, virtutes illæ ſunt, quæ alteri proſunt, ut juſtitia, affabilitas, manſuetudo, beneficentia, facilitas in communicanda ſua cum aliis dignitate, ſimiléſque aliæ. Cæteræ enim virtutes animique perfectiones, ut temperantia, continentia, & quæ ſunt hujus notæ aliæ, minùs hic requiruntur. Ac proinde raró eligi videntur, quibus multi & magni cognati vel propinqui, ne ſcilicet illis locupletandis & evehendis beneficentiæ fontes aliis claudantur. Et Cardinales Pontificem deſiderant, non qui ipſos amet tantùm, ſed qui cauſas habeat ipſos amandi.* Sanctitatem igitur in eligendo eo, qui electus *Sanctiſſimus Pater* clueat, pietatem, rerum ſacrarum peritiam penſi non haberi, res ipſa loquitur, & ſilentio virtutibus illis involuto Authores hi prodiderunt. Satis ſanctus, ſatis pius, ſatis doctus cenſetur, qui Pontificia ſacra profeſſus, aliis

utilis commodúsque, & usurpatæ potestati Romanæ Sedis vel conservandæ vel provehendæ par haberi possit. Et verò jam pridem Pontificum plerique aut fuere indocti, aut causidici, aut Politici: Theologis ad honorem illum gradus omnis tantùm non præclusus fuit. Perinde atque Curiam ipsam Romanam in legendis Episcopis postremam, vel ut plurimùm nullam omnino peritiæ rerum sacrarum curam habere, jam olim Marsilius Patavinus *part. 2. c. 24. Defensor.* scripsit. *Quibus*, inquit, *de plenitudine potestatis conceduntur majores Ecclesiæ dignitates, & qui ad has gubernandas sufficientes putantur, causidici sunt. Hos enim tanquam utiles dignificat Romanus Pontifex, ut Ecclesiæ defensores, qui pro temporalibus conservandis vel ampliùs usurpandis contendere nôrunt, sacræ verò Theologiæ doctoribus tanquam inutilibus rejectis.* Neque pridem adeò in ipsa Italia Papista celebris & bonarum partium desertor, edita sub ficto nomine Alphonsi de Vargas Toletani, Relatione ad Reges & Principes Christianos, hac de re graviter questus, *Palam est*, inquit, *majorem eorum partem, qui hodie vel maximis in Ecclesia dignitatibus præsunt., & unctissimis Episcopatibus atque sacerdotiis fruuntur, quantulacunque juris ac legum notitia tinctos ad eos honores opésque pervenisse; cæterùm Hebraicè, Græcè & Latinè indoctissimos, tum sacrarum literarum non magis, quàm Scythici aut Japonici sermonis intelligentes esse. Quamvis enim S. Paulus eum, qui velit esse Episcopus, Doctorem esse jubeat, qui scilicet aut ab infantia sacras literas didicerit, aut saltim in lege Dei dies ac noctes meditetur: tamen eò res hodie rediit, ut qui Theologiæ Doctor sit, vix nomen inter Episcopatuum candidatos profiteri audeat.*

Alexandri encomium ab authore Conclavis ejus contextum.

CCLXIII. Miras tamen in Alexandro effulsisse animi dotes, ejus encomiastæ plenis buccis decantant. Is enim, qui Conclavis ejus historiam scripsit, occasionem scilicet ei supparasitandi captans, augurium futuri Pontificis optimi ut faceret, sic eum commendat. *Si nostro,*

in-

inquit, *hoc ſeculo Principem quis cerneret, qui nudum corpus rigidiſſimo veſtiviſſet cilicio, nemo non eum tanquam vitæ integerimæ, exemplaris & ſanctæ ſtudioſum, ſuſpiceret. At talis noſter, cùm habitu Pontificali indueretur, repertus eſt. Qui etiam alias animi ab affectibus terrenis, mundaniſque divitiis alieni, ſignificationes haud dubias ſæpe jecit. Lectus enim ejus, in quo, cum Cardinalis eſſet, dormire conſueverat, non mollibus ac delicatis plumis ſtratus erat, cùm ſemper duriſſimè quietem cœperit. Singulis quoque ſeptimanis bis jejunando abſtinentiam ſuam oſtendit, nec jam Pontifex ab iſto more tantillum recedit. Vnde manifeſtiſſimè apparet, quàm penitus abhorreat à terrenis deliciis, mens cœleſtibus tantùm dedita. Res ſanè noſtri ævi Principibus rariſſimè uſitata, ac proinde in noſtro tantò magis admiranda & extollenda, qui profligato dominio ſenſus, ſolum ſpiritum ſibi imperare patitur.* Narrat deinceps, eum Papam creatum, cùm ſolenni pompa in ædem Petri portatus eſſet, ut ibi ſuper altari magno, in medio Templi extructo, ab omnibus Cardinalibus adorationis cultum publicè reciperet, noluiſſe præcedentium Paparum more in altaris medio collocari, ſed vehementer inſtitiſſe, ut in angulo quodam altaris relinqueretur, indignum ſe profeſſus eo loco, quem cæteri Pontifices tenuiſſent. Illic tandiu proſtratum, imaginémque crucifixi amplexum, maxima cum animi dejectione jacuiſſe, quandiu adorationis ſolennitas duravit. Quam ſubmiſſionem & modeſtiam ſignum certiſſimum Pontificis ſingulari Dei miſericordia ac providentia conceſſi, ille interpretatur. Ubi verò relicto S. Petri templo ad proprium cubiculum Palatii Vaticani delatus fuit, prius quam ſe feſſum jam moleſtis functionibus quieti daret, arcam è cupreſſo, plumbo intus obductam, ut illic poſt mortem reconderetur, ſibi condi, & ſub lecto ſuo reponi, quò ſic morte ob oculos ſtatuta, ad pietatis opera accenderetur magis, juſſiſſe; idem & author & prodigus laudator eſt. Sed & proxima

ma ab electione die eum Olympiam, quæ gratulatura ei novam dignitatem palatium intraverit, rejectam facessere jussisse, eò quòd palatium Papæ à fœminarum pedibus calcari decorum non sit, idem refert. Addunt alii, indignabundum Olympiæ eum objecisse, *satis diu jam Pontifices illam vidisse.* Alia quoque sanctitatis & virtutis Alexandri τεκμήρια idem memorat. cujusmodi sunt, quòd cognatos suos Romam venire injussu suo prohibuerit, *docens* sic (ita adulator ἐπικείνετ) *se jam cognatos non habere, nec domi suæ evehendæ studere, potiorémque curam illam habere, quomodò Ecclesiæ reditus usibus necessariis applicarentur*: quòd oblata postridie creationis à diversis Principibus aliísque munera, promptè magnóque animo respuerit; inprimis verò Olympiæ lectum, variè acu pictum, & unionibus contextum, quadraginta millium aureorum pretio æstimatum, actutum eidem remiserit; (scilicet opimiorem prœdam ex illius rapinis animo jam præceperat devoraverátque, integrum auri millionem, Gualdo teste) eámque ad reddendam rationem furtorum suorum, inprimis arcæ, in qua octoginta millia aureorum, ab Innocentio, successori tradenda, reposita ipsemet Alexander adhuc Cardinalis viderit, restitutionem compulerit: quòd inter Principes dissidentes concordiam sarcire, & animas hæresi pereuntes ad gremium ecclesiæ reducere, in consilium missis ilico vitæ probatæ & expertæ prudentiæ Cardinalibus, studuerit: quòd Venetis adversus Turcas suppetias statim tulerit: quòd denique totus motibus spiritualibus, meditationibus sanctissimis, & cogitationibus ad totius Ecclesiæ bonum collineantibus, & quidem non perfunctoriè, sed seriò & acriter deditus sit. *An familiæ suæ splendorem* (ita sub finem loquitur) *auctum, nepotibúsque suis Cardinalatus aliásve dignitates largitura sit sua Sanctitas, nondum liquet.* Sed liquere mox cœpit. Amphora enim cœperat institui, sed curren-

rente rota nonnisi urceus exivit. Neque sic tamen adulator aliquid dixit, quod humanam sortem superet, vel Christo Vicario & Vice-Deo eximium sit. Omisit etiam nonnulla, quæ jam tum constare poterant, quorum alterum cum paucis Pontificibus commune, alterum sibi proprium habuit. Ac prius quidem, quòd literis utcunque imbutus sub nomine *Philomathi* poemata edidit. Posterius verò, quòd Mahometem eo ipso tempore Imperatorem Turcicum quinto gradu consanguinitatis, ex Alanc Moruglio, communi stirpe & Atavo utriusque Parentis Pontificii & Turcici; pessimo utique omine contigit. uti quidem Pastorius in Henninge redivivo *pag.* 159. demonstravit.

Ejus Philomathia, & gradus consanguinitatis, quo Mahumetem Imp. Turcicum attigit.

CCLXIV. Vix admotus gubernaculis est Alexander, cùm honori ejus in Pedemontio per immissos Emissarios, igneos illos turbarum incentores nigris hostiis, humanis cœsorum lamentabiliter victimis litatum est. Priusquam autem tragicum sanè, luctúque & miseriis plenum drama prosequimur, paulò altiùs rem repetere juvabit. In tribus Pedemontii vallibus, Lucerna, Perosa & S. Martino inde à quingentis annis Euangelici, Waldensium nomine, Romana Ecclesia, ceu Antichristiana & Apostatica deserta, segreges cœtus fecerant. De eorum origine, propagatione & persecutione supra *ss.* c. civ. cv. pluscula diximus. Cruentissimam omnium adversus illos persecutionem Innocentius VIII. A. M. CCCC. LXXXVII. instituit, misso Legato suo, Alberto de Capitaneis, delere & exscindere eos omni tormentorum genere connixus. Sed Waldenses captis pro justa sui adversus latrones defensione armis, libertatem à Philippo VII. Duce Sabaudiæ, postquam falsas & ineptas Monachorum jactantium inter alia, *liberos Waldensium monstrosa esse forma, uno in fronte oculo, & quaterna nigrorum dentium serie, aspectu formidabiles*; calumnias

Papatus ejus initia Pedemontana laniena fœdantur.

 abun-

Continuatio persecutionis Waldensium sub Philippo II. Carolo, Philiberto Emmanuele.

abundè is perspexit, impetrârunt. Mox A. M. D. XXXIV. denuo eorum πανολεθείαν Carolus & postea Philibertus Emmanuel moliti sunt. adversus quos natura locorum, & angustiis alpium, animo invicto fortissimè sese defendentes vim vi repulerunt. donec A. M. D. LXI. nova illis pax & libertas concessa est. Quæ cùm A. M. D. LXV. denuo infringi cœpisset, Protestantes Germaniæ Principes eorum caussam suscipere cœperunt. Et Elector quidem Palatinus Fridericus III. Pius., misso ad Ducem Sabaudiæ Legato, insignem ad illum Epistolam scripsit, qua ostendit, *crudelitatem Papæ Romani erga fideles & Reformatos, Principi Christiano & justo haud quaquam tolerandam, neque combustiones & martyria legitima esse propagandæ religionis media. Quin cogitet Dux, sibi aliquando coram terribili tribunali Dei comparendum, & effusi sanguinis rationem reddendam esse. Abusus & errores Ecclesiæ Romanæ tam tetros & abominabiles esse, ut justam causam omnes, qui salvari cupiunt, habeant eos fugiendi. & quicunque eos propterea occidunt & persequuntur, hostes esse ipsius Dei, æternæque damnationis reos.* Sed surdo, adversariorum criminationibus planè circumvento fabulam. neque à Papistis quies ulla impetrari potuit, donec A. M. D. LXXX. Carolus Emmanuel denuo iis pacem & tranquillitatem concessit. Neque tamen ita stabilis illa fuit, quin subinde atrocior persecutio recrudesceret; anno inprimis Seculi hujus vicesimo secundo, tricesimo secundo, quinquagesimo; & cruentissimè omnium quinquagesimo quinto, quando Andreas Gastaldus, qui se *Catholicæ Religionis adversus Reformatos Conservatorem Generalem* ferebat, nomine Ducis Sabaudiæ, media hieme, cùm omnia gelu nivibúsque riguissent, Reformatos Lucerna, Lucernella, S. Giovanni, La Torre, Pubbiana & Fenile, Campiglione, Bricheras & S. Secondo (hæc enim loca diu jam illi insederant) peremptorio decreto intra triduum sub pœna mortis & confiscationis bo-

Pax à Carolo Emmanuele iisdem datur.

violata variè, à Gastaldo inprimis, qui migrationem ex Pedemontio iis indixit.

bonorum omnium, nisi intra viginti dies Papistæ fierent, migrare jussit. Migrârunt cum uxoribus & liberis, decrepitis & ægrotis, mancis mutilísque, per aspèra rupium nivibus & glacie candidarum, ventis pluviisque insuper sævientibus; & mox, in migrantium deserta habitacula ingressi latrones furésque grassati, cuncta diripuerunt, diruerunt, arbores frugiferas succiderunt, & in horridam vastámque solitudinem omnia redegerunt. Expulsi contra Gastaldum apud Ducem supplices questi, nequicquam restitutionem in integrum precati sunt. Falsis enim criminibus per subornatos magis magísque oppressi, & mox consilia *de propaganda fide & extirpandis hæreticis* horribilia eventu ipso patefacta sunt.

CCLXV. Quippe nono post electionem Alexandri, decimo septimo scilicet Aprilis die A. M.D.C.LV. exercitus ingens ex toto Pedemontio, junctis sex Legionibus Gallicis Hibernísque conflatus, in valles Angrogniom, Villaro, Boblio, aliáque à Reformatis habitata loca, diro impetu penetrans, flammis ferróque omnia miscuit, horribilémque lanienam, vanissimo rerum minùs civiliter gestarum prætextu, patravit, tanta crudelitate, ut Thessalonicensis illa à Theodosio patrata, si cum ea comparetur, ludus merus fuerit; quin à Diocletiani temporibus par, à Christianis in Christianos commissa (si Hibernicam forte illam exceperis) nulla fuerit. Ex Samuele Morlando, qui Angliæ Legatus aderat, paucis lanienam illam sic Celeberrimus Hornius describit: *Nunquam par crudelitas à Christianis in Christianos patrata legitur. Nam ut pauca tantùm ex multis referam, capita Barbetis* (ita Reformatos in Pedemontio vocant) *præcisa, & ahenis excocta devorârunt: Fœminis dissecti incurvis silicibus ventres umbilico tenus; aliis exsecta ubèra, quæ igne frixa devorârunt. Naturalibus præcisis ardentem candelam admoverunt, ungues candentibus forcipibus evulserunt,*

Horribilis eorundem laniena ex Morlando repetita.

se-

ſemimortua corpora caudis beſtiarum alligata ad mortem per aſpera raptârunt. Leve hoc videbatur, præcipitare ab altiſſimis rupibus, ubi ſæpe corpora ſemiviva arboribus implicata hæſerunt, nullo ob inacceſſa locorum auxilio, donec lenta morte, fame, vulneribus, frigore animam inter mille tormenta exhalarent. Conciſi in minutas particulas, & per campos, diſperſa Abſyrti inſtar membra. Multis caro oſſetenus exciſa, & pulmentorum inſtar contuſa. Puellis adactæ per naturalia collo tenus longæ & acuminatæ perticæ, quas impius miles, ut vexilla ſolent, humeris ſublata, ſpectaculo circumgeſtabat. Johannem Pelanchion Villarienſem juvenem, crure funibus alligato, totum per plateas Lucernæ aſperimis conſtratas ſilicibus circumraptârunt. &, ſi quando ingentibus doloribus victus manus capútque elevare conaretur, ſaxis contuſus fuit: tandem exſectis virilibus, & in fauces intruſis ſpiritum ei intercluſerunt, amputatóque capite inſepultum truncum ad ripam fluminis abjecerunt. Infantes ex cunis raptos manibus dilacerârunt; puellas vivas haſtis alligatas ad ignem aſſarunt, & exciſis uberibus deguſtârunt. Alias manibus ad naturalia alligatis funibus ſuſpenderunt penſiles, immani & incredibili cruciatu. Aures, nares & alia corporis abſcindere, ora pyrio pulvere implere, & eo incenſo capita confringere, pudenda oribus intrudere, & vivos excoriare, pellem quadripartitam feneſtris Lucernæ prætendere, decollare, excerebrare, & cerebrum frixum devorare, corda pectoribus evellere, vivos comburere, concidere, ſuffocare aquis, faciem exſcindere, id verò vulgare credebatur. Sed hoc dignum tantis Catholicis, quod Garciglianæ in furnum Nubucadnezaris inſtar igne flammantiſſimo candentem undecim Waldenſes conjecerunt, adactis miſeris, ut unus alterum in ignem præcipitaret, donec ipſi latrones ultimum adjicerent, &c. Jacuit per omnes illas convalles, per aſpera montium rupiúmque anfractus immenſa ſtrages,

Alpinæ rubuere nives.

Plateæ oppidorum & viæ, cæſorum & inſepultorum conſtratæ membris: hic reſectum caput, illic crura, alibi ſparſa exta, & ſemipu-

tri-

tridis cadaveribus infecta flumina, ipséque aer & Sol ad tantam immanitatem inhorruit, ac in authores iram Dei de Cœlo pronuntiavit. Quæ verò plusquàm barbaricæ & Cyclopicæ crudelitatis adversus miseros exercitæ, intima causa fuit? Rebellio, inquient Caini & Tubalcaini illi. Qua porro in re rebellio isthæc sita fuit? Hac scilicet, (neque aliam ipsimet crudelitatis architecti proferre possunt) quòd antiquas sedes, quas jam ultra mille & centum annos coluerant, ob religionis Christianæ ex verbo Dei scripto haustæ adversus Pontificias corruptelas professionem liberam, à Gastaldo, vel Duce ipso à Romano Pontifice ejúsque satellitibus seducto, deserere jussi, non promptè satis deseruerunt. Hæc rebellio illa, hæc irarum fontica causa fuit. Neve aliam quàm religionis causam actam putet quisquam, rapti sunt ad supplicia non alii, quàm qui constanter in religione avita perstiterunt. Cæteris verò, qui infirmitate carnis subacti Pontificia amplexi sacra sunt, immanis illa crudelitas pepercit.

Ejus vera causa inquiritur.

CCLXVI. Neque tamen inulta planè manserunt infernalium Furiarum isthæc scelera. Waldenses enim, cùm se omnes internecioni destinatos, bona, vitam, ipsam denique animarum salutem extremo exitio devotam cernerent, ne pecorum instar inulti perirent promiscuè omnes, freti jure naturæ ipsius, quo defensio adversus latrones, aliósque non salutem, uti decebat, sed perniciem duntaxat spirantes, in extremæ & inevitabilis necessitatis casu innoxia censetur meritò; liberos, uxores, seque ipsos, quantum conscientia gentiúmque jura sinerent, adversus præsentissimum exitium correptis armis tueri, animo in mortem usque obfirmato, statuerunt. Cúmque sine Duce nil plebs audeat, lectus Dux Josua Gianavel, priscis Heroibus & populi Divini judicibus comparandus, exigua manu contra integras acies à Marchione Pianezzio ducta-

Vindicta de persecutoribus non sine præsente Numine sumpta.

tas, incredibili felicitate & ſucceſſu, ut præſentiſſimam opem Divinam nemo non agnoverit, pugnavit. Habuitque magnorum moliminum ſocium Jahierum, cum quo ceu altero Juda Maccabeo terrorem undique hoſtibus cladémque intulit, ulciſcens innocentiſſimum, Divinam vindictam inclamantem ſanguinem. Undecim proeliis totidem diverſis locis, (quæ fuerunt Piampra, Garcigliana, San-Secondo, Briqueras, Lucerna, La Torre, Cruſol, Angrognia, Oſac, La Vaſchere, La Torre) commiſſis, Reformati ut plurimum ſuperiores victoréſque nefariè occiſorum propinquorum & fidei ſuæ conſortum manibus parentârunt.

Imago quædam pacis: CCLXVII. Accurrerunt primùm ex Helvetia & Anglia Legati, pacem, ſi fieri poſſet, afflictis adeò rebus, conciliaturi. Quos inter Samuel Morlandus ex Anglia Legatus, in publica audientia, Regina & Duce coram, hæc in verba libera ſatis, ſed neceſſitate extorta, os reſolvit: *Miſericordiam hiſce pauperimis & ejectiſſimis ſubditis impertiri dignemini rogo. Illis nimirum, qui radices Alpium & valles quaſdam in ditione veſtra incolentes, Proteſtantium religioni ſua nomina dederunt. Audivit enim (quod nemo Celſitudinis veſtræ Regalis voluntate factum eſſe dixerit) Olvarius Protector, miſerrimos illos partim à veſtris copiis crudeliter eſſe occiſos, partim vi expulſos, domóque patria exturbatos, adeóque ſine lare, ſine tecto, inopes, omníque ope deſtitutos, per aſperima loca atque inhoſpita, montéſque nivibus coopertos, cum ſuis conjugibus ac liberis vagari. Quid enim per hóſce dies, quod genus crudelitatis inauſum illis militibus, aut præteritum fuit? Fumantia paſſim tecta, & laceri artus, & cruenta humus! Virgines poſt ſtupra differto lapillis ac ruderibus utero, miſerè efflârunt animas. Centenarii nonnulli ſenes effœta ætate ac morbo clinici, in lectulis combuſti! Infantum alii ſaxis alliſi, alii jugulati, quorum cerebrum ab interfectoribus, immanitate pluſquam Cyclopica coctum ac devoratum! Quid plura? quanquam*

vel

vel plurima hujusmodi commemorare possem, nisi horreret planè animus. Si reviviscant omnes omnium temporum Nerones (quod sine ulla Celsitudinis vestræ offensione dictum velim, quemadmodum & nulla ejus culpa quicquam factum esse credimus) puderet profectò eos; ut qui nihil non mite ac humanum (ad hæc facinora si spectas) excogitâsse se reperirent. Interim exhorrescunt Angeli! mortales obstupescunt! Ipsum Cælum morientium clamoribus attonitum esse videtur, ipsáque terra, diffuso tot hominum innocuorum cruore erubescere! Noli, summe Deus, noli vindictam sumere tantis sceleribus & parricidiis debitam! Tuus, Christe, sanguis eluat hunc sanguinem! Quos aculeos oratio acris in animis Matris & Filii Ducis reliquerit, incertum. Una semper perpetuáque crudelitatis tantæ excusatio erat: *Paternam tantùm & lenem castigationem de immorigeris & rebellibus subditis sumptam fuisse.* Si paterna fuit castigatio isthæc, cujusmodi hostilis castigationis formam animo patres mitésque illi conceperunt? Missi tandem ex Anglia, Belgio, Helvetia solenniter Legati, quibus se Regis Galliarum nomine Legatus Servient conjunxit, imaginem pacis, in qua inter alia sancitum est, ut emissarii furiæ facésque turbarum illarum, Pedemontium purgent, procurârunt, in qua promissa licet multa sint, exitu tamen ipso præstita perpauca sunt. Quin paulò post novæ iterum persecutiones emerserunt, quando novo Gubernatore Bagnote exercitium Religionis contra Pacis nuperæ tenorem hinc inde sublatum, Ministri nonnulli aliique proscripti, & denuo immisso exercitu innocentes oppressi, ædes dirutæ, ditiones miserè vastatæ, denuóque afflictissimorum patientia mirè fatigata est, donec suscepta iterum defensione innocua, & exoticorum intercessione urgente, mense Aprili A. M. D. C. LXIII. amnestia postliminio sancita, & qualiscunque pax impetrata est. Quæ tamen non ita pridem rursus infringi cœpta est, cùm Convallenses ab infensissimo sibi clero fictis crimini-

ab Anglia, Galliæ, Belgii, Helvetia Legatis iis conciliata, iterum mox iterumque violatur.

 bus

bus onerati, gravem offensam Regnatricis incurrerunt, & Ministris propriis destituti, aliunde, quod pacta indulserant, eos accersere prohibiti sunt. Ita strenui illi confessores Jesu Christi & veri Callinici, perpetuum quasi miseriæ theatrum præbentes licet, lucernulæ tamen seu phari in altissimis montibus, quam Deus per tot Secula, in ipso cœcitatis Romanæ Pantheo, ringente tenebrarum Principe, accensam conservavit; instar lucere nondum desierunt; utque nunquam deficiente oleo gratiæ & fidei, luceant ad illustrem usque adventum Christi & bonis operibus suis Patrem cœlestem glorificent, malevolósque ei lucrentur; in votis unicè boni omnes habent.

Alexandri Bulla, quæ Pacis Catholicorum Principum sarciendæ prætextu, eosdem adversus Protestantes, Sueciæ cumprimis Regem accendere conatur, una cum glossa quadam Ordinaria repræsentatur.

CCLXVIII. Non contentus autem ejusmodi Papatus sui primordiis Alexander, eodem anno, Suecos inter & Polonos ardente bello, nôvas, ceu alter Cœcias, nubes conflare annixus est. Etenim Bulla seu circularibus literis die xx. Sept. M. D. C. LV. pacis inter Catholicos Principes procurandæ prætextu, sed revera uniendorum eorum adversus Euangelicos, Ecclesiam Dei, insatiabili studio, ad Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, clerúmque universum scriptis missisque, irarum odiorúmque adversus Protestantes semina jacere denuo constituit. Bullam illam Babylonii fastus, hypocriseos, crudelitatis adversus Euangelicos, & blasphemiarum adversus Deum plenam, cùm in manibus omnium non sit, repræsentare totam, nec sine Glossæ ordinariæ, quo haud indigna forte est, auctario quopiam à nonnemine fusius paulò, heic verò contractiùs admetiendo, lubet. Ita autem Bulla tumet: *Alexander Papa Septimus. Venerabiles Fratres, Dilecti Filii, Salutem & Apostolicam Benedictionem.* (An qualem S. Petrus, an qualem Judas ipse quoque Apostolus, habens, sicut Alexander, marsupium plenum denariis?) *E Summo Apostolatus fastigio, Orbem universum, nostras VIDELICET curas,*

cir-

circumſpicientibus nobis, miſera ſanè luctúque plena ſe offert Reip. Chriſtianæ facies. (Novus ſcilicet ille orbis terrarum Phaeton, æmulum hic ſe Alexandri Magni geſſit. Sicut enim illi à Philippo, cùm in Bucephali ſui faſtigio orbem univerſum ſolicitè circumſpiceret, dictum boni ominis ergò fuit: *Fili, Macedonia te non capit*: ſic Alexander hic, non jam Pontifex, ſed haruſpex, in Bucephalo ſuo, ſive Monte Cavallo, infulis & lituo inſignis, non jam angulum, vel partem quampiam orbis, ſed *orbem univerſum, ſuas* VIDELICET *curas*, adeóque Cœlum, montes, terras, maria circumſpexit. Sed forte ophthalmia laborabat; in Septentrione nives & nebulæ aciem oculorum ejus præſtringebant; verſus Orientem & Auſtrum fulgor Solis, & æſtus, & arenarum maria eum excœcabant; & in Italia luminibus ejus Waldenſes, non in Pedemontio duntaxat, verùm etiam Venetiis & in Calabria, atque ipſa urbe Roma, officiebant. licet ab ophthalmia hac ſe liberaturus, collyrio Chriſtiani ſanguinis ſubinde oculos ſuos inunxerit. Ita circumſpicienti orbem univerſum, ſuas *videlicet* curas, ſe obtulit *miſera luctúque plena Reip. Chriſtianæ facies.* in Hibernia ſcilicet & Pedemontio, ubi verè contemplari potuit, quæ ejus

Relligio peperit ſceleroſa atque impia facta)

Sortem enim Domini, atque ipſius hæreditatem, veris ejectis filiis alieni ſibi diripiunt. (Sueciam ſcilicet & Poloniam, ſortem & hæreditatem Domini Papæ, qui pridem ex hominum, Regnorum piſcator factus eſt, partim jam SIBI, Papa in ſocietatem ſaltem prœdæ non vocato, (hoc nefas!) diripuit, partim directurus erat Carolus Guſtavus, Alienus ille.) *Gentes quas pro Pontificia* (crocodolina, quæ devorat, quos amat) *charitate, in noſtrum, hoc eſt, veræ fidei ſinum* (nam ſinus Papæ qualiſcunque ille vera fides eſt) *traducere*, (per ignem Molocho ſacratas) *arctiſſiméque com-*

plecti voluissemus (perinde ut nuper in Pedemontio complectebatur *Sinuosus* ille, simia amplexu necans simios) *hunc ipsum sinum dilaniare conantur*; *&* *ruptis maris atque ultimis terrarum claustris in Christi Gregem* (neque tamen Alexander Christus fuit) *effunduntur*. *Malè denique concordes Catholici Principes* (Hispanus & Gallus, uterque jam, secus quàm Alexander VI. Ferdinando Aragonio *Catholici* titulum donans, definivit, Catholicus) *in se ipsos feruntur*, *&*, *quæ olim extrema minatus est Deus inimicis nostris*, *atque iis*, *qui insurgunt adversus nos* (at Deus, Alexander, suis inimicis, non igitur tuis ita minatus est.) *se ipsos depascuntur*, *&* (ceu Antropophagi, & velut in Tragœdia Cyclopes, aut Thyestes) *proprio sanguine*, *quasi musto inebriantur*. (belli scilicet Alexandri filii, Canibales, quibus liberaliter pro Pontificia charitate, ex thesauro Ecclesiæ, novus Eli, indulsit) *Hæc eadem cùm pridem tacitè nobiscum doleremus* (Monasterii nempe, ubi dolens sanguinis & humanarum carnium velut interstitium quoddam solenni juramento pangi, protestatus est contra Principes, eò quòd se invicem depasci, & proprio sanguine velut musto inebriari desinerent) *visum est ei*, *qui facit magna & incomprehensibilia*, *quorum non est numerus*, (nota tamen sunt mysteria, notæ artes, Deo non probante, nedum authore, quibus in conclavi per factionum certamen ad summum illud, Apostolatus videlicet, fastigium surrexit) *invitos trepidantesque* (invitantes, non invitos scribere debuit; trepidantes tamen metu, ne alius in Campo Martio candidatus offam præriperet, corvúmque hiantem deluderet) *vocare nos ad Ecclesiæ gubernacula* (Romæ, patrimonii Petri, Comitatus Avinionensis. aliæ enim Nationes pleræque gubernacula illa abnuunt, etsi quæ admittunt, propter rationes status non nihil indulgent) *atque inclinare in nos onus immensum*, *humerísque quamvis firmissimis formidandum*. (quin igitur clitellas deposuisti,

exem-

exemplo Cœlestini, Felicis Amedei?) *Testes autem mæroris nostri sunt publicæ supplicationes, quas ubi primùm summo Pontificatui admoti sumus, universis indiximus*; (gratias acturis non Deo, sed lanionibus illis, qui Convallenses eodem tempore jugulàrunt. Roma etiam festis ignibus collucente, cùm Pedemontana jugulatio nuntiaretur.) *testes literæ, quas ad charissimos filios, non solùm Ferdinandum, Hungariæ & Boemiæ Regem Illustrem*, (non hic Imperatori debitus titulus est. quàm fremeres, Alexander, si Te *Beatissimi, Sanctissimi*, titulo, etsi nullo jure Tibi debito, vicissim Imperator defraudaret?) *ac in Romanorum Imperatorem electum* (electum cùm dicis, approbatum vel coronatum tacitè negas, Hildebrandine, Tibi, Servo Servorum, jus approbandi & coronandi Dominum tot in terris Dominorum, nefariè vendicans. Petrus scilicet, paulò antequam cruci affigeretur, ut jus hoc Apostolicum ad Te transmitteret, Neronem in crypta subterranea coronavit! *Verum etiam ad utrumque Regem* (titulo *Serenissimi, Potentissimi*, vel quocunque alio, & nominibus suis indignum utrumque, sive quia Papæ hactenus conjunctionem virium adversus Protestantium fortunas & vitam suadenti dicto audientes segniter fuerunt, sive quia ambiguus hæsit utrum præponeret; metuens scilicet, ne postpositus ei in barbam capillósque involaret) *dedimus*; *& quas iterum, cum importunissimum Adversarium* (non Dei, sed Alexandri at quis ille? Carolus Gustavus, Sueciæ Rex, propter quem Tyria maria Alexander commovit, veritus, ne Polonis acie superior, libertatem Protestantibus in eo Regno acquireret, & Papæ in eodem nundinationibus nonnihil intercederet. quæ enim importunitas est, si hæc non est?) *per inclyta Reip. damna, toti Europæ funera ac vastitatem inferre meditantem viderimus* (Tu verò Serpens Epidaurie, lyncea acie Tua Caroli Gustavi meditamenta, præfractè adeò rem asseverans vide-

re

re potuiſti? At Paparum hæc meditamenta ſunt, qui per Jeſuitas, Franciſcanos, ceu Junitzaros ſuos, Chriſtianos à tot retrò annis, hanc ſolam ob cauſam, quòd credere non potuerunt, eos in ſummo Apoſtolatus faſtigio conſtitutos, jus habere univerſum orbem, ſuas *videlicet* curas circumſpiciendi; immaniter non per capita modò, verùm ſtirpes, nationes ac populos, occiderunt, decollârunt, ſuſpenderunt, ſubmerſerunt, combuſſerunt, torruerunt, coxerunt, jugulârunt, devorârunt, defoderunt, diſcerpſerunt, quadripartiti ſunt. nega Alexander, ſi feciſti! ſi ante te fecerunt alii!) *magno cum animi dolore ſcripſimus, ut eos à mutuis diſcordiis in nefarium hoſtem converteremus* (ſcilicet, Alexandro pronubo, & monitore vel ad Sanctos Sanctáſque ſuas ſupplice, inveteratas iras ſimultatéſque promptè deponent illi. an Petri claves confractæ, Pauli gladius rubigine obductus fuit, quòd diſcordes Cyclopicos Reges ad concordiam fulminibus, & traditione Sathanæ, Alexander, degener Hildebrandi, Malifacii, Julii, Pii, Sixti, Pauli ſucceſſor, redigere non es auſus?) *& quas nunc mittimus, eos admonentes, ut dum hiemis interventu tantiſper bellorum impetus reſederit, ad pacem conſtituendam omni conatu atque opera incumbant*; (tantarum ſcilicet virium admonitionem tuam fore ſperâſti, ut pax una nocte, fungi inſtar, nata, in atrocia ſtatim adverſus Proteſtantem ſanguinem bella coaleſcat. fefellit, fallétque te, Auſonie Præſul, augurium!) *teſtes ſuper hæc omnia, unam dies noctéſque obverſari animo ſolicitudinem, quoniam ad tanta, ac tam acerba mala ſedanda, nulla niſi in communi concordia reliqua ſpes eſt, hanc omnium cordibus ac voluntatibus inſerendi.* (mactare in Hibernia, Pedemontio, comedere; at diurna nocturnáque ſolicitudine tua cordibus & voluntatibus, licet in conſcientias dominatum exercens, concordiam inſerere non potuiſti) *verum quia non hoc humanæ vires, aut terrena conſilia moliri*

liri possunt; (homo igitur, Alexander, terrestris fuisti, quem nec hominem, nec Deum, sed medium inter utrunque, Vice Deum, spiritualem, omnia judicantem, judicandum à nemine illi, qui in sinu Fidei tuæ dormivere, crediderunt?) *sed illius donum esse debet, super quem est disciplina pacis nostræ* (cur Dei nomen omittis. quod bis duntaxat in Bulla occurrit? an quia magnificè quàm clarè loqui potius habuisti? Si concordia Dei donum est, quidni etiam vires humanas plus quàm concordia superans, Fides? Si fides Dei donum est, cur post pro Pelagianis adversus Jansenitas, Augustinianos pronuntiâsti? Cur hæreticos comburis, qui credere non possunt, Te in summo Apostolatus fastigio constitutum?) *qui aufert spiritum Principum; atque increpat mare & obmutescit. Quantum in Vobis est, Venerabiles Fratres,* (Te ne in terris venerari quenquam, efferentem Te super ea, quæ in Cœlis sunt?) *ac dilecti filii, non modò opera, studio, consilio, officiis, authoritate vestra contendite* (quasi scilicet talibus Romanus Jupiter indigeret, qui unus omnia potest pollétque) *verùm etiam in oratione, in lachrymis, in jejuniis atque eleemosynis scindite corda vestra, arripite thuribulum, hoc est, preces Sanctorum, & medii inter ignem & arsurum populum consistite.* (at non tam promptè Venerabiles Fratres & filii, aliis longè curis distracti districtíque, hæc omnia facere potuerunt, quàm promptè, uno scilicet spiritu, hæc effari & efflare Alexander potuit! Si hæretici Tuis, Alexander, Fratribus & filiis Patriarchatus, Archiepiscopatus, Episcopatus, Abbatias, Monasteria, Collegia, indulgentias, purgatorium, Missas, Thaides, Lucretias, Olympias, verbo, ficum, vitem, oleum, fruges, aurum, argentum: si Tibi summum Apostolatus fastigium, Pontificiam charitatem, universum orbem, tuas videlicet curas, relinquerent; nec illis, nec tibi orandi, lachrymandi, jejunandi, eleemosynas dandi, corda scin-

dendi, preces Sanctorum & Sanctarum implorandi, vel animus, vel otium esset unquam; neque nos de cœtero credentes quidvis, toto die occideretis, & velut oves mactationis, exitio devoveretis! Mirum insuper est, non imperasse potiùs Alexandrum Fratribus & Filiis, ut lumbos suos cingant gladio, & hæreticos trucident. cùm hactenus suetum iis fuerit, non *orando*, sed pugnando; non *lachrymis*, sed ensibus; non *jejuniis*, sed cœdibus; non *eleemosynis*, sed incendiis; non *cordium scissione*, sed ventrium dissectione; non *clamoribus*, sed jugulationibus; non *calice*, sed secespita homines in sinum Papæ traducere.) *Vos, qui statuti estis custodes super muros Jerusalem, noctu atque interdiu clamate*, (ita enim etiam Baalis flamines clamârunt voce magna) *atque estote cœlestis iræ, ac Divinæ ultionis placamina. Exinanite calicem furoris & ruinæ, calicem, quo potati sumus, doloris & tribulationis meracissimæ.*) nondum ita potati, quin immineat adhuc tempus illud, quo Babylon magna veniet in memoriam ante Deum, ut det illi calicem vini indignationis iræ suæ.) *Nobis quippe, quibus non priùs tutò creditas oves suas putavit Christus* (imò parùm tutò creditæ fuissent oves Alexandris, suetis non pascere, sed jugulare, cutim deglubere, carnes devorare, ossa dispergere) *nisi postquam iterum ac tertiò de amoris magnitudine admoniti fuimus in Petro* (parùm memores admonitionis. Si enim Christum Alexandri amarent, ejus membra non occiderent) *quibus solis sanctuarium ingredi, & ante altare preces Deo repræsentare concessum est*, (Vobis, Alexander, solis? Non igitur Christus, verus Pontifex noster, Sanctuarium ingredi potuit. Et si Vobis solis, cur ergo Fratres & Filios vestros ad orationes & thuribulum, hoc est, preces Sanctorum adhortamini? Blasphemi estis, Alexander, & Christo vero Pontifici, qui unus semel intravit Sanctuarium, honorem sacrilegè rapturitis!) *sedolò elaborandum, ne irascatur Dominus, & dicat;*

quæ-

quæsivi virum, qui interponeret maceriam, & staret oppositus contra me pro terra, ne dissiparem eam, & non inveni, & effudi super eos indignationem. (Hic ne Vir Alexander, Vir sanguinum? Scilicet oppositus contra Deum stetit, non ut Mediator, sed ut hostis; non ut placaret iratum, sed ut accenderet provocarétque iram, plenis phialis quandoque in ipsum, eósque, qui signaturam ejus habent, effundendam. quando destruet eos Deus, qui terram destruxerunt.) *Hoc enim habet Divina ultio, ut tum maximè Altissimus sit exorabilis, & ad lenitatem, clementiamque, hoc est, ad ingenium suum redeat,* (ô te, Alexander, hæreticum insignem! Itáne Deus puniens damnatos, puniens fideles in Christo, judicium & justitiam exercens, ab ingenio suo deflexit? An magis ipsi lenitas, clementia erga morigeros, quàm justitia erga refractarios, naturalis est? Id si verum est, cur unigenito filio suo non pepercit Pater? Non magis Theologus es, Alexander, quàm Innocentius prædecessor tuus. Fatere modò ingenuè, sicut ingenuè & assa voce pariter fassus est ille) *cum in brachio forti, & manu valida gladium exertat, ut feriat. Sint pedes vestri pedes evangelizantium pacem* (conciliantium pacem inter hostes Dei, ad feriendos, jugulandos, excruciandos dirissimè, unitis scilicet viribus, amicos Dei. hic interior animi vestri sensus est. quem prodidit etiam P. Ribaldus Jesuita, quando ita carnificem hæreticos mactantem instituit:

Exilio portato, rogis imponito, Ponto
Mergito, forcipibus cædito, ferto feris:
Ense feri, necato fame, serráque secato,
Compede stringe pedes, fune ligato senes:
Ossa revellito, crura refringito, rumpito membra,
Lictor, & in plures scindito particulas.
Hinc aditum ad crates reserato, notatóque fibras,
Cerne sinisterius, dexteriúsque latus.

Hi pedes sunt Vestri, cùm pacem evangelizatis*) ut conteratur arcus & sagittæ, atque imperet Deus ventis, & faciat tranquillitatem; quam per Vos assequi* (& cur non per Vos, Alexander, solos, quibus solis concessum intrare Sanctuarium?*) vehementer optamus, Vobísque Apostolicam benedictionem (*minùs non poteras. nunquam dicturus tamen cum S. Petro; *Aurum & argentum non habeo: Surge & ambula.) peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem (*quot Marias igitur, Alexander habuisti? Majorem, Minorem, Medioxumam? Nihil hæc ad B. Mariam, Matrem Christi!*) sub Annulo Piscatoris (*cur non *hamo* aureo *Piscatoris*, quo Regna & Opes, è Summo Apostolatus fastigio, per universum Orbem, Tuas videlicet curas, piscaris? Scilicet quia piscati jam pro Te alii, pridem ceperunt Romam, Latium, Æmiliam, Flamineam, Regnum Neapolitanum, Siciliam; ac præterea omnem potestatem in Spiritualibus & temporalibus, in Cœlo & in terra. quanquam nassa tua nonnihil confracta est, & dilapsi sunt scombri in Anglia, Scotia, Hibernia, Dania, Norwegia, Suecia, Germania, Gallia, Hungaria, Polonia, Belgio. ubi licet diu noctúque piscari pergas, nihil, vel parùm piscaris tamen. nisi forte pisces Tibi fuerunt homines illi, quos in Pedemontio hamo transfixos dirum miserandúmque in modum discerpsisti, assasti, torruisti, devorâsti.) *die* XX. *Sept.* M. D. C. LV. *Pontificatus nostri Anno Primo.* (Zelus enim teli instar femori meo defixus, diu latere non potuit. Adeste, Fratres Filiíque, cernite zelum meum, quem primo statim Pontificatus Anno profero, prolaturus in dies magis, dummodo, in Nepotum saltem meorum gratiam, multiplicabuntur Anni Pontificatus mei! Hæc meorum est, hæc vestrorum quoque sit votorum Summa!) Non puto interiorem Bullæ hujus sensum (amat quippe Apollo non Delphicus duntaxat, sed Romanus etiam, animi sui sensa in-

vol-

volvere) Glossam acu non tetigisse. Sicubi tamen à lineis illa excidit, meliora, quæ optassemus utique, alii divinent.

CCLXIX. Ampla nihilominus statim ex Suecia spolia Alexander retulit. Anxius nempe metu, ne Regna & Principatus perderet, Reginam saltem & Principem Suecorum inclytam Christinam lucratus, in suum, hoc est, veræ fidei sinum traduxit. Illa enim M. D. C. LIV. Regnum simul atque religionem, pro qua Optimus Parens ad mortem usque pugnaverat, abdicavit, successorem nacta Carolum Gustavum, Gustavi Adolphi è Sorore Catharina Nepotem, Comitem Palatinum Rheni, Bavariæ, &c. illum ipsum, quem Bulla sua truculenter adeò Alexander impetiit. Profecta ex Regno Christina, aliáque omnia simulans, per Daniam Hamburgum, atque inde Bruxellas concessit, ibidémque die XXIV. Decembris anni dicti Pontificiam Religionem amplexa, ad autumnum usque anni sequentis M. D. C. LV. hæsit. Alexandro verò Papatum adepto, Romam proficisci statuit. Bruxellis proin desertis Oenipontem ad Ferdinandum Archiducem migravit. Eò missus ab Alexandro Lucas Holstenius, Hamburgensis, Protonotarius Apostolicus, & Vaticani Bibliothecarius, Pontificium Reginæ Breve obtulit. quo accepto die III. Nov. ibidem in principe Templo Pontificiam religionem solenniter professa est. Inde per Tridentum in Italiam promoto itinere, passim magnificè, institutis in ejus gratiam celebribus ludis, (cujusmodi Pesari fuit ludus Herculis, à Legato Pontificio, Cardinale Aloysio Homodei ei repræsentatus) excepta, Lauretum die VIII. Dec. venit. ubi in Domo B. Virginis duas horas agens, privatim peccata confessa, Mariæ imagini Coronam auream, liliatis floribus, pretiosis unionibus interstinctis, exornatam; nec non sceptrum aureum, cujus manubrium & lilium tre-

Ex Suecia prædam Alexander reportat, Christinam Reginam, cujus ad Papatum transeuntis historia narratur.

centis ſexaginta octo pretioſiſſimis adamantibus, & centum ac ſexaginta rubinis ejuſdem magnitudinis conſitum fuit, Regia ſcilicet Reginæ Cœli munera obtulit. Cúmque Regia illa munera ſua in theſaurum illata B. Virginis, ſequenti carmine,

Hanc tibi ſacravit ſpretam Regina Coronam,
In Cœlo tribuas ut meliore frui;

inſcripta vidiſſet, inſulſum Poetam ſalsè riſit, & à ſe *ſpretam* coronam Mariæ Virgini donatam negavit. Demum die XXIII. Decembris magnificentiſſimâ pompâ adducta Romam intravit, & in S. Petri Templo peractis ſacris, ad Palatium Pontificis perrexit. ubi ter incurvata, Alexandri throno inſidentis pedes oſculata, & poſt ab eodem Alexandro amplexu ſalutata, ſimul gaudium ſuum, quòd in gremium Eccleſiæ Romanæ recepta eſſet, declaravit, ſimul pro honore ſibi habito gratias egit. Reſpondit Papa: *Converſionem Reginæ tantum opus eſſe, ut propter eam grandius in Cœlo feſtum eo die agitetur, quàm ipſa in terra agitari videat.* Poſtero die Papa Sacramentum confirmationis eidem impertitus, nomen ei *Chriſtinæ Mariæ Alexandræ* indidit. Proximo Solis Regali Pontificis convivio excepta eſt, in quo Pontifex menſæ ſublimiori ſub medio Cœlo ſeu Baldachino ſuo; Regina humiliori, ſub parte extrema Cœli (neque tota tamen Cœlo Pontificio tecta) accubuerunt. orationem habente Jeſuita Oliva, quam liberè Regina, neque ſine pudore Olivæ perſtrinxit. Fertur Alexander admodum Chriſtinæ *in Literas & Literatos amorem* laudâſſe. Hoc forte amore ſtimulata Romam ad Regem Regum, Regibúſque æquiparatos Literatos venit, ſtabilémque eam ſibi Literatorum ſcilicet ſedem optavit. An *amorem ſincerum ſeriúmque Religionis Pontificiæ* laudare meritò Alexander potuerit, alii dijudicent. Admodum enim difficile, vel impoſſibile etiam ei fuit, tot intricatos *ſinus ſui* articu-

culos de Apoſtolatu & Hildebrandina potentia ejus, Tranſſubſtantiatione, Purgatorio, Indulgentiis, Reliquiis, Juſtificatione Papæ & Cardinalium per merita operum, aliáque ejuſmodi, Sapientiſſimæ, & πρόσσω ϰ ὀπίσσω oculatæ Reginæ perſuadere. Vel enim talia nunquam, vel difficulter admodum credidit, credétve unquam.

CCLXX. Quàm pleni bonæ ſpei per initia Papatus Alexandri omnes fuerint, fore ſcilicet, ut temperet ſibi ab Eccleſiæ bonis in Nepotes & conſanguineos profundendis, ſupra aſſentatorum ejus non nemo prodidit. Faculam quinetiam bonæ ſpei nonnullam accendit ipſe Alexander, quando electus Papa conſanguineis, ne Romam venirent injuſſu ſuo, ſeriò interdixit. Fertur etiam juramento apud Crucifixi imaginem depoſito ſe obligâſſe, quòd nunquam Nepotes ſuos Romæ excepturus ſit. Jámque Cardinalis Pallavicinus in ejus laudes effuſiſſimus, Hiſtoriæ Concilii Tridentini Galeatum Prologum præfixerat, quo Alexandri ceu Angeli ἀπροσωπολήπτου heroicum iſthoc neglecti Nepotiſmi facinus tertium uſque in Cœlum tulit. quem tamen, cùm res alium longè eventum ſortita eſſet, non ſine pudore & impenſarum jactura (plurima enim folia, jam impreſſa, laudes has fictitias ebuccinantia, ſupprimi debuerunt) ceu abortivum fœtum, tollere, & cum neſcio quo Epilogo Operis, (qui ipſe tamen poſt mortem Alexandri, ſaltem in Latina editione Baptiſtæ Giattini omiſſus etiam fuit) commutare neceſſe habuit. Non diu enim Romanorum credulitati Alexander illuſit; quinimò vix exacto Pontificatus anno Nepotibus ſuis paternæ charitatis ſinum ampliſſimè pandit. ſimilis naufrago, qui merces ſuas jactare ſe ſimulans, funi eaſdem alligavit, & manu funem trahendo ſervavit. Sic omnino Alexander, viſus Nepotes & charitates ſuas Roma arcere, & à reti ſuo piſcatorio procul amandare, non tantùm clanculum pri-

Ejuſdem Alex. Nepotiſmus,

Pallavicini consiliis adjutus describitur.

primò continuis eos muneribus mactavit; sed paulatim etiam ad honores fortunásque summas provexit. Obstiterat quidem juramentum solenne. Cæterùm Confessorius ejus Cardinalis idem Pallavicinus, ex eo Sodalium ordine, qui novo linguarum dono præditi callidis interpretationibus juramentorum religionem laxare didicerunt, scrupulum ingeniosè, sed parùm piè, ei exemit. Cùm enim interrogatus ab eo Alexander, ob præstitum juramentum anxius nonnihil, de conceptis, quibus juravit, verbis, respondisset, jurâsse se, *quòd Nepotes & proximos suos Romæ excipere nunquam velit*; author ei fuit, ut non Romæ, sed tendentes Romam in media via exciperet. Ita Sena venientes bonis avibus proximos Nepotulósque suos in media via lœtus ovánsque excepit, & ex Pontificiæ potestatis suæ plenitudine *Fratri* quidem *Mario* in administratione summæ rerum, & pecuniarum exquisitissimo aucupio non minùs quàm vel Urbanus VIII. Barbarinis fuis, vel Olympiæ Innocentius indulsit: *Nepotes* vero *quinque*, unum ex Mario Fratre Flavium, duos ex fratre ante Papatum defuncto, Augustinum & Sigismundum, & duos ex Sorore, quæ Senæ in matrimonio Nobilis Bichi vixerat, ita unctos delibutósque, & dignitatibus fortunísque amplissimis auctos reddidit, ut similis Nepotismi in Pontificia Sede exemplum perfectius hactenus nullum extiterit. Et *Flavium* quidem, hominem perditissimum Cardinalem Patronum; *Sigismundum* septendecim annos natum primo Abbatem, ac post etiam Cardinalem creavit: *Augustinum*, futurum Chisianæ familiæ columen, cui Principis Borgesii Neptim opulentissimam Conjugem, dote centum millium ducatorum & viginti insuper millibus duplionum loco margaritarum expensis, denique sexaginta millibus duplionum in manus ipsius Sponsi resignatis, impetravit, tantùm non Regalibus opibus ex thesauris Ecclesiæ libera-

ralissimè deprompτis, mactavit: denique ex Sorore Nepotes alterum Cardinalem Osimum creavit, alterum Equitem Melitensem, & navium Pontificiarum Generalem constituit. Præterea nec uxori Marii, D. Berenicæ, ejúsque filiabus defuit, quibus singulis eleemosynæ titulo ex Petri patrimonio tria millia duplionum contulit. Taceo consanguineos remotiores, ad quos non minùs hosce Pactoli fluvios derivandos, munificentissimùs ex alieno, eóque sacro peculio seu Pater, seu Quirinalis prædo, putavit. Et hic tamen rapacissimus depeculator patrimonii S. Petri, & thesaurorum Ecclesiæ is ipse est, qui paulò ante Monasterii severè adeò contra Pacem Monasteriensem protestatus est, præcipuam ob causam, quòd in ea abalienationem bonorum Ecclesiæ indulgeri putaret. Quam ipsam indulgentiam necessitate extortam partes paciscentes caussati sunt: cùm Alexander nulla necessitate, sed avaritiæ solius acri stimulo, contra juramenti etiam religionem, & cum offensione summa omnium Ecclesiæ bona dilapidârit.

CCLXXI. Sic ad summum haud dubiè gradum provectus ab Alexandro Nepotismus, ad animum mihi, ad apicem hunc Simoniæ Pontificiæ obstupescenti, revocavit veterem querelam Alvari Pelagii Johannis XXII. Pœnitentiarii, quam *de planctu Ecclesiæ lib.* II. *art.* 15. consignatam, cùm Nepotismi hujus κρυπτὰ τῆς αἰσχύνης, *Arcana verè pudenda* in aprico collocet, heic totidem verbis repræsentari, è re maximè fuerit. *Romani multi Pontifices nostri hypocritalis temporis*, inquit, *& jam multa lustra transiverunt, licet Dei veri vicarii, Jesu Christi pauperis crucifixi, & successores Petri pauperis piscatoris, manu & arte victum quærentis reti & navicula; prædivites Nepotulos & alios consanguineos clericos nedum ad altas prælationes promovent ditissimas & altissimas: sed etiam ad statum Cardinalatus inscios totaliter & indignos: & com-*

De Pontificum Nepotismo querela Alvari Pelagii, ejusdem arcana detegentis.

mittunt eis judicare & regere totum mundum, qui regere nesciunt semetipsos. Magistri fiunt, qui discipuli non fuerunt. Qui pendebant modò ad matrum ubera, sedent ad Dei Vicarii latera. Consanguineis autem Secularibus procurant aut emunt, nedum campos, terras & vineas, & simplicem militiam, sed etiam baronias & Comitatus, Marchionatus, & alios omnes mundi potentatus. Et tales Papæ consanguinei, qui ante ejus Papatum soli vagabantur per mundum peditando, nunc stipati militum agminibus incedunt. Qui ante cum mulieribus plebeiis, aut aliis suis partibus contraxissent; post cum Comitissis aut Marchionissis, aut Ducissis contrahunt. Qui ante forsan byrrho, aut alia veste humili inducti fuissent, post sericis auratis pallio & aliis fucatis vestibus ornati incedunt. Et qui ante habitabant in domibus patrum suorum aut mercatorum, aut agricolarum, aut artificum, vel aliâs pauperum despectorum, post habitant in domibus Regum & Imperatorum. Et qui ante Papatum sui consanguinei, nati in paupere domo & tugurio rusticano, vix milio & cibario pane rugientem ventrem saturare poterant, post similam & mella fastidiunt. Cardinales quidam & alii Prælati multi, talia à Romanis Pontificibus multis exempla videntes, sequuntur eos sic gratanter in carnalibus hujusmodi, quocunque ierint, non Christum Agnum. O quot nepotes & consanguineos Prælati præmittunt & sequuntur ad inferos, ei beneficia impetrantes & conferentes, quorum amplissima stipendia recipient non militaturi in eis, nec debitum servitium in suis beneficiis Domino impensuri. De cura animarum non curantes, sed de bursa, proventus beneficiorum luxuriosè impendentes, aut in suis pompis, possessiones sibi vel suis ementes, & Ecclesias defraudantes.

Francisci Rothomagensis. CCLXXII. Questus de eodem Nepotismi studio jam olim etiam est Franciscus Rothomagensis, de Rebus Ecclesiæ *lib.* 1. *cap.* 9. ubi sic Pontifices Nepoturientes perstringit: *Quæ carnis sunt, sapiunt, & secundùm carnem ambulant, ac ecclesiastica, ut temporalia, non meritis, sed personis committunt. Scilicet se suáque regere, ac quidvis ex negligentia agere,*

re, velut hæreditario jure, tanquam Heli filios, Nepotes sinunt, quod malum centum abhinc annis detestandum in modum, gravissime in Ecclesia, contra Ecclesiasticum canonem, antiquum Apostolicum repullulat. Digitum ille intendit ad Canonem Apostolicum LXXVI. qui sic sonat: Ὅτι οὐ χρὴ Ἐπίσκοπον τῷ ἀδελφῷ, ἢ τῷ υἱῷ, ἢ ἑτέρῳ συγγενεῖ χαριζόμενον εἰς τὸ ἀξίωμα τῆς ἐπισκοπῆς χειροτονεῖν, ὃν βούλεται. Κληρονόμους γὰρ τῆς ἐπισκοπῆς ποιεῖσθαι οὐ δίκαιον, τὰ τοῦ θεοῦ χαριζόμενον πάθει ἀνθρωπίνῳ. οὐ γὰρ τὴν τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαν ὑπὸ κληρονόμους ὀφείλει τιθέναι· Εἰ δέ τις τοῦτο ποιήσει, ἄκυρος μὲν ἔστω ἡ χειροτονία, αὐτὸς δὲ ἐπιτιμάσθω ἀφορισμῷ· *Quòd non oportet Episcopum fratri, vel filio, vel alii cognato gratificantem, ad Episcopatus dignitatem, quem vult, eligere. Episcopatus enim hæredem facere justum non est, ea, quæ Dei sunt, humano affectu largientem. Non enim licet ecclesiam Dei in hæredes conferre. Si quis autem hoc fecerit, irrita quidem electio maneat, ipse autem segregatione multetur.* Concilium quoque Toletanum X. sic jam olim *canone* 3. sanxit: *Quicunque Pontificum deinceps aut sanguine propinquis, aut favore personis quibuscunque sibi conjunctis talia loca commendare tentaverit ad suum nefandæ præsumptionis excidium, & quod jussum fuerit, revocetur in irritum, & qui ordinaverit, annuæ excommunicationi subjaceat.* Sed & Tridentinum ac Basileense Concilia eandem Nepotismi Papalis licentiam cöercentia, Julius Clemens Scotus *Not. Saxag. quot. adversus Pallavicinum pag.* 126. inducit, ubi tamen recentiores, Jesuitas inprimis, invenisse modos, quibus Beneficiarii, & multò magis Summi Pontifices, utpote Conciliorum legibus soluti, beneficia suis consanguineis elargiantur, observat.

Conciliorum adversus eundem Canones.

CCLXXIII. Deinceps Alexander Deificus etiam ad Apotheosin se convertens, primò quidem in gratiam Hispanorum, Thomam Villanovanum, Augustinianum Eremitam & Valentiæ quondam Archiepiscopum, ante centum annos defunctum, & à Paulò V. Beatis accensum, cu-

Canonizatio Thomæ Villanovani, in gratiam Hispanorum,

cujus vitam & prodigiosa facta seu miracula Nicasius Baxius scripto prodidit; in album Divorum die I. Nov. A. M. D. C. LVIII. retulit. procuratore Rege Philippo IV. qui ex Regno Valentiæ ad impetranda & celebranda solenniter illa sacra grandem pecuniarum summam contulit. Philippus enim & Valentii, nisi prius Sancto suo propitii fuissent, latuisset ejus Sanctitas intra privatos lares, neque illi devotissimis cultoribus suis propitio esse licuisset. Scilicet ad eam solennitatem veniri non solet, priusquam de pecuniarum ingenti summa vel magni Principis, vel communitatis cujuspiam impensis probè cautum fuerit. Laterem verò planè lavarent, qui non numerata pecunia Sanctum suum in Divorum numerum referri ambirent.

& Francisci Salesii, in gratiam Gallorum.

CCLXXIV. Ne verò Hispanis gratificando æmulos Gallos Alexander offenderet, in eorum etiam gratiam, commendatum ab iisdem Franciscum de Sales, Episcopum Gebennensem, seu Aniciensem, in eundem Divorum chorum cooptavit. Summos ille etiam Procuratores, Regem Galliarum, Reginam matrem, Clerum universum, Reginam Angliæ viduam, & Carolum Emmanuelem Ducem nactus fuerat. quibus quo pacto resisteret Papa? Lento nihilominus canonizatio gradu processerat. Primò enim *Beatum* eum Alexander nondum Beatus declaravit, & ceu *Confessorum Pontificis* (Christi enim confessor neutiquam fuit) à quibusdam religiosè coli permisit. Eam in rem Bullam apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die XXVIII. Dec. A. M. D. C. LXI. Cusam emisit. Urgente mox Rege Apotheosin ipsam, petiit Papa, ut Illustrem quempiam Legatum, Regis nomine negotium curaturum, Romam Rex ablegaret. Missus Dux Crequius Junio Anni M. D. C. LXII Romæ appulit. qui mox XX. Augusti à Corsis, Prætorianis Papæ militibus, gravem con-

contumeliam paſſus, in Galliam re infecta rediit. Duravit eam ob cauſam Regem inter & Papam ardentiſſimum diſſidium biennio integro. cujus culpam ita Saleſius ille luit, ut Sanctificatio ejus interea procedere non potuerit. Demum A. M. D. C. LXIV. compoſito Piſæ diſſidiò, denuo Rege Galliæ Apotheoſin urgente, & Crequio eodem Romam remiſſo, deſiderata obtinuit. Námque die XIX. April. A. M. D. C. LXV. non ſine pompæ ſingularis magnificentia per auream munerum Pontifici ſolenniter à tribus Cardinalibus oblatorum ſcalam Sanctorum chorum ingreſſus eſt. Vitam & res geſtas novelli hujus Deaſtri Carolus Auguſtus Saleſius, Eccleſiæ Gebennenſis Præpoſitus, Franciſci ex Fratre nepos, pompoſè deſcripſit. Librum eum quisquis ὑπέρογκα ματαιότητος *prætumida vanitatis*, & novas veluti novi hujus Franciſci cum Chriſto Conformitates cognoſcere geſtit, evolvat licet. Inter alia *Lib. X. pag.* 457. patrui hujus ſui ἀναμαρτησίαν & perfectionem omnibus numeris conſummatam, poſtquam religioſæ cujusdam fœminæ viſionem, affirmantis, ſe *inter contemplandam Empyrei Cæli gloriam Sanctum Præſulem Saleſium vidiſſe Divinæ Majeſtati intimè unitum, oſtenſúmque ſibi ab Angelo inter Seraphinos maximæ gloriæ thronum, cum ſignificatione, eam eſſe Sedem, quam Epiſcopo Gebennenſi Divina providentia præparaverit*; narrâſſet, his verbis prædicat: *Siquidem Seraphicus erat Vir ille magnus, qui nihil niſi per amorem, in amore, ex amore & ob amorem Dei agebat. Unde ſæpe teſtatus eſt ejus Confeſſarius Michael Faber, nihil eum formidine pœnæ, vel ſpe ſalutis æternæ unquam patraviſſe, verùm propter ſimplicem & puriſſimum amorem Dei, ab omni mercenaria conſideratione expurgatum; ac denique ſic vixit, ut in ſuis libris docuit, & ut ex Epiſtolarum ſuárum volumine videre eſt, nulli vitio obnoxius, in virtutibus omnibus planè compoſitus; quodque magis mirere, NE MINIMAM quidem IMPERFECTIONIS ATOMUM, totam licet*

Blaſphemæ de hujus ἀναμαρτησία & perfectione voces Caroli Auguſti Saleſii.

ejus vitam AB IPSA, ſi vis, CONCEPTIONE perſcruteris, animadvertere poſſis; quod vix in reliquis mortalibus reperias. Adeò Cœleſtibus PRÆVENTUS fuerat à Deo benedictionibus, & adeò ipſe tractus à Deo currebat in odorem unguentorum ejus, & quaſi lux ſplendens crevit uſque in meridiem. Quæ Chriſto Salvatori, qui ſolus fuit κεχωρισμένος τῶν ἁμαρτωλῶν *ſeparatus à peccatoribus*, Patriarchis, Prophetis & Apoſtolis ita iniqua ſunt, ut graviſſimam blaſphemiam ſpirent.

Ejuſdem erga Eccleſiam Romanam merita, & conſilia adverſus Reformatos ſanguinaria.

CCLXXV. Cauſam tamen non omnino nullam Pontifex habuit, ut Confeſſorum huncce ſuum in Pontificium Sanctulorum ſuorum Cœlum inferret. Adeò enim is Romanæ Sedi devotus militabat, ut hæreticos omnes ad Romani Pontificis obedientiam reducturus ſeducturuſque putaretur. Et plures ſeduxiſſe, ejus encomiaſtes commemorat, ea ſcilicet, uti *Lib. II. p.* 66. ſcribit, in converſione Caballiana (unde *Caballii Apoſtolus* audit) methodo uſus, *ut, antequam hæreticos, Miniſtros maximè, diſputatione aggrederetur, cacodæmones exorciſmis fatigaret, ſubmiſſa tamen pronuntiatione. Nam, hæreticos omnes ajebat Franciſcus, eos maximè, qui docent & prædicant, à Diabolo vel poſſeſſos, vel obſeſſos eſſe, atque ita primum in eos exorciſmorum fulmen contorquendum eſſe.* Novæ Miſſionariorum Methodi inſigne arcanum! Pulſo enim cacodæmone exiguus in convertendis hæreticis labor relinquitur. Genevæ præcipuè ad caulam Pontificis reducendæ, & focis potiùs quàm aris ſuis ibi reſtituendis, Saleſius incubuit; dicere, uti *lib.* II. *pag.* 98. 99. habetur, ſolitus, *hac civitate domita non dubium eſſe, quin Europæa hæreſis vehementi deinceps concuſſione & debilitate laboraret: eſt enim ſedes Sathanæ, & quæ hæreſin per univerſum orbem diſpergit.* Idque mox ſex capitibus diducit, ex quibus concludit, everſa Geneva hæreſin diſſipatum iri. Quo verò pacto everti poſſit, conſilia quædam fraudulenta ſuggerit. Quomodo etiam *lib. VIII. pag.* 370. idem remedia ultiliſſima, qui-

quibus Helvetiorum Reformatorum, aliorumque etiam non religio duntaxat, ſed ſtatus etiam labefactari & concuti poſſit, excogitaviſſe narratur. Si ſic (his verbis ejus judicium deſcribitur) *relinquantur Helvetii, Tigurini, Baſileenſes, Bernenſes, aliique fœderati, idémque de Anglia & aliis regionibus, nunquam convertentur, imò verò Religionem ſuam ſtatui jungentes illam cum hoc ſtabilient, & quemadmodum ab aſſuetis non fit paſſio, ita cum antiquitate hæreſis illa ultra quidem non proficiet, ſed quod magni eſt momenti; ultra etiam non deficiet, & erit in nobiliſſimis illis Europæ partibus Paralyſis incurabilis. At verò quodnam remedium? Sic ſecum perpendebat Saleſius. Et quidem remedia utiliſſima excogitavit, ſed quæ minimè promulganda, Apoſtolicus apud Sereniſſimum Ducem Nuntius eorum conſcius factus eſt. An Apoſtolicæ Sedi propoſita fuerint, ignoratur. Cæterùm Saleſii manu propria ſcripta adhuc extant, & utinam ad ea vellet Apoſtolica Sedes attendere. Exhibebuntur autem, quotieſcunque vel opus fuerit, vel ipſa jubebit; neque enim omnia vulgo tradenda ſunt.* Pereant licet hæc myſteria iniquitatis, quibus opponimus dulciſſima illa Filii Dei, habentis clavim Davidis, quo aperiente nemo claudit, & claudente nemo aperit, ad Angelum Philadelphienſis Eccleſiæ Apoc. III. 8. *Ecce dedi coram te oſtium apertum, & nemo poteſt illud claudere.*

Jeſuitarum hæreſis ſingularis quarta de infallibilitate Papæ in quæſtionibus Facti, Lutetiæ in Collegio Claromontano prodita.

CCLXXVI. Alexandro Pontifice nova Jeſuitarum de Pontificis Romani infallibilitate, æquali cum infallibilitate Chriſti, etiam extra Concilium generale, in quæſtionibus non *juris* duntaxat, ſed etiam *facti*, hæræſis, quæ *quarta* iis ſingularis eſt, in lucem emerſit, æternis tenebris digniſſima. Ab illis nempe die XII. Dec. A. M. D. C. LXI. Lutetiæ Collegio Claromontano affixæ & propugnatæ ſunt theſes, quarum duas *Seculi X ſect.* 19. 20. Conceptas διαῤῥήδην heic repetere haud pigebit. Prior ita habet: *Hoc tandem ſeculo* (decimo) *ſchiſma Photii invaleſcens Græcos ab eccleſiæ capite disjunxit. Chriſtum nos ita caput agnoſcimus, ut ipſius regimen,*

men, dum in Cælos abiit, primùm Petro, deinde successoribus commiserit, & EANDEM, QUAM IPSE HABEBAT INFALLIBILITATEM concesserit, quoties ex cathedra loquerentur. Posterior vero ex priore deducta sic sonat: *Datur ergo in Ecclesia Romana controversiarum fidei judex infallibilis, ETIAM EXTRA CONCILIUM GENERALE, tum in quæstionibus juris, tum FACTI. Unde post Innocentii X. & Alexandri VII. constitutiones fide Divina credi potest, librum, cui titulus est,* Augustinus Jansenii, *esse hæreticum, & quinque propositiones ex eo decerptas esse Jansenii, & in sensu Jansenii damnatas.* Neque theses illas novitias *Catholicarum* titulo venditatas, Parisiis duntaxat defenderunt, sed per emissarios etiam suos easdem, similesque spargere, & apertè hinc inde propugnare religioni non duxerunt.

A sanioribus Galliæ Theologis eadem libello ad Episcopos misso graviter obnuntiata.

CCLXXVII. Non parùm equidem castiores aures portentosæ illæ assertiones, occasione certaminis, quod cum Jansenitis circa Propositiones ab Innocentio X. & Alexandro VII. in sensu etiam Jansenii damnatas, an scilicet illæ in Jansenii Augustino occurrant, & cum sensu Jansenii conveniant, nec ne? iis intercessit, propalatæ offenderunt. statim enim à sanioribus Theologis earum ad universos Episcopos Galliæ obnuntiatio facta est, libello in orbem emisso, cui titulus est: *Nova hæresis Jesuitarum, defensa publicè Parisiis in Collegio Claromontano die* XII. Dec. M.DC.LXI. quo his ferè verbis universæ Ecclesiæ exortam novam hæresin denuntiant: *Quod igitur notum sit universæ Ecclesiæ: dies est* XII. *Decembris Anni* M.D.C.LXI. *quæ primùm in lucem produxit monstrosam Jesuitarum opinionem, quam tot jam annis foverunt; dies est, qua illi velut assertionem Catholicam publicè statuerunt: Papam quoties ex cathedra loquitur, eandem habere infallibilitatem, quam habuerit Jesus Christus, non solùm in quæstionibus JURIS, sed etiam FACTI, & FIDE DIVINA credi posse, quinque Propositiones esse Jansenii.* Assertionem

nem illam vocant *errorem non simplicem, nec vulgarem hæresin, sed errorum maximorum originem, & GENERALEM HÆRESIN, quæ totam reliogionem* evertit; eámque quatuor argumentis gravissimis confutant, inde scilicet petitis, quòd novitia illa hæresis, statuens rem non revelatam à Deo, nec Divino testimonio comprobatam, qualis est: *Num Propositiones quædam sint recentioris horum temporum authoris?* esse fidei Divinæ objectum, quia Papa dicit; pro fidei fundamento substituat authoritatem humanam, adeoque fidem evertat: ex Papa Deum, ex verbo Papæ verbum Divinum faciat: id quod non hæresin duntaxat, sed horrendam impietatem & idololatriæ speciem sapiat: quòd plurimum Pontificum infelicia facta & consilia nota sint: quod plures Pontifices in facto notoriè errârint: quòd denique periculum sit, ne Græci, aliíve hæretici Papæ primatum negantes, nova hac assertione nimiùm irritati, Ecclesiam Romanam magis magísque ita fastidituri sint, ut conversionis illorum spes omnis deinceps evanescat.

Eadem hæresis in Sorbonam penetrans, ibidem defendenda suscipitur;

CCLXXVIII. Neque tamen sic à cœpto Jesuitæ se dimoveri patiuntur. Quin Sorbonam ipsam in partes suas pertrahere moliti etiam sunt. Nam post unius anni, & quod excurrit, intervallum, nimirum die XIX. Jan. A. M.D.C.LXIII. disputatio in magna Sorbona, propugnante M. Gabriele Drueto, Villanovano Britone, Theologiæ Baccalaureo, habenda, affixa est. Ejus secunda thesi dicebatur: *Christum S. Petrum, ejúsque successores summa supra ecclesiam authoritate donâsse.* Tertia: *Romanos Antistites privilegia quibusdam ecclesiis, sicut Ecclesiæ Gallicanæ, impertivisse.* Octava: *Concilia generalia ad extirpandas hæreses, schismata & alia incommoda tollenda admodum esse utilia, non tamen absolutè necessaria.* Hanc disputationem Suprema Curia Parisiensis, citatis & auditis Syndico Facultatis Theologicæ, M. Vin-

intercedente Suprema Curia Parisiensi,

centio Meursio, Doctore ejusdem Facultatis in Collegio Navarreno, Disputationis Præside destinato, nec non Drueto, Respondente designato, haberi vetuit, supprimendámque decrevit, simulque omnibus Baccalaureis, Licentiatis & Doctoribus, aliisque universis interdixit, *ne quis*, ita verba decreti die XXII. Jan. ejusdem anni facti sonant, *scribere, sustinere, disputare, docere vel explicare audeat, directè vel indirectè, in publicis scholis, vel ullo alio loco, similes Propositiones, aliasque doctrinæ antiquæ ecclesiæ, Sanctis Canonibus, decretis Conciliorum Generalium, Ecclesiæ Gallicanæ Libertatibus, atque antiquis Facultatis Theologicæ Parisiensis decretis contrarias, cum interminatione debito modo in delinquentes animadvertendi*; Syndico Facultatis, Præsidi, Doctoribus simul interdicens, *ne permittant, ut ejusmodi propositiones ulli disputationi inserantur*; denique decernens, *ut præsens sententia in Generali Congregatione dictæ Facultatis Theologicæ legatur in præsentia duorum Senatorum dictæ Curiæ; inseratúrque decretum in Acta Facultatis Theologicæ, atque inde ad alias Universitates mittatur.*

à qua Sorbonæ circa authoritatem Papæ declaratio flagitatur.

Paulò post, annitentibus Regibus Advocatis, Talæo & Bignonio, Syndicus Facultatis Theologicæ, unâ cum septem aliis Facultatis ejusdem Doctoribus Senioribus, ad edendam circa authoritatem Papæ declarationem Facultatis, in Curia comparere jussi, die XXX. Maii A. M. D. C. LXIII. declarationem suam, ex actis Facultatis extractam Curiæ obtulerunt.

Summa declarationis Sorbonæ.

CCLXXIX. Sequentibus autem capitibus Sorbonæ declaratio comprehensa fuit. I. *Facultatis doctrinam non esse, quòd Summus Pontifex aliquam in temporalia Regis Christianissimi authoritatem habeat: imò obstitisse Facultatem etiam iis, qui indirectam saltem authoritatem illam esse statuerunt. II. Doctrinam Facultatis esse quòd Rex Christianissimus nullum omnino agnoscat nec habeat in temporalibus Superiorum præter Deum, eámque antiquam doctrinam esse, à qua nunquam recessura sit. III. Doctri-*

ctrinam Facultatis esse, quòd subditi fidem & obedientiam Regi Christianissimo ita debeant, ut ab iis nullo prætextu dispensari possint. IV. Eandem Facultatem non probare, neque unquam probâsse propositiones ullas, Christianissimi Regis authoritati, aut germanis Ecclesiæ Gallicanæ Libertatibus, & receptis in Regno Canonibus contrarias: verbi gratiâ, quòd Summus Pontifex deponere possit Episcopos adversus eosdem Canones. V. Doctrinam Facultatis non esse, quòd Summus Pontifex sit supra Concilium Oecumenicum. VI. Facultatis dogma non esse, quòd Summus Pontifex, nullo accedente Ecclesiæ consensu, sit infallibilis. Quæ declaratio Sorbonæ, Curiæ jussu, actis inserta statim, & exemplaria ejus ad omnes Diœceses & Universitates publicas transmissa sunt, ut illic comprehensi articuli prælegantur, publicentur & in acta referantur. Hæc aliáque ex ipso Parlamenti Parisiensis Protocollo excerpta, & è Gallico in Latinum idioma à Thoma Stegero conversa, in vulgus emanârunt.

Dissidium Jesuitas inter & Sorbonam ac Curiam Parisiensem novum, occasione tum controversiæ Curatos inter & Monachos de munere prædicandi;

CCLXXX. Dissidium mox gravius Sorbonam inter ac Curiam Parisiensem, & Jesuitas, in nervum erupit; libris de eo adversam in partem conflictantibus, quorum prior authore Jacobo Vernantio A. M. D. C. LXIX. tertia vice Lovanii editus, *Defensionem Papæ, Cardinalium* &c. alter Monasterii A. M. D. C. LXXI. excusus, *Collectionem variorum Scriptorum, concernentium censuras Facultatis Theologicæ Parisiensis, de Hierarchia Ecclesiæ & Theologia Morali* complectitur, vulgatum. Occasio dissidii gemina est, à Monachis, Jesuitis maximè, eorúmque asseclis & complicibus suppeditata. Prior versabatur circa controversiam, quæ Pastoribus Curatis, seu Sacerdotibus Parochialibus cum Monachis à longo jam tempore intercesserat. Monachis enim olim in Ecclesia prædicare, aut ecclesias curare integrum non fuit. Ad Episcopos, Parochos & Pastores apud ecclesiam residentes omnis ea cura pertinuit. Paulatim Episcopis & Pastoribus ministerii sui curam negligen-

tibus, Monachi ecclesiis obrepere, & in iisdem prædicandi munus affectare cœperunt. Cúmque de eo Pastorum querelæ ingeminarentur, Bonifacius VIII. condita Decretali, quæ inserta est Clementinæ *Dudum*, tit. *de sepulturis*, ut dirimeret lites *inter Prælatos & Rectores, seu Sacerdotes & clericos Parochialium ecclesiarum per diversas mundi Provincias, ex una parte, & Prædicatorum & Minorum Ordinum fratres ex altera, suscitatas super prædicationibus fidelium populis faciendis, eorum confessionibus audiendis, pænitentiis iisdem injungendis, & tumulandis defunctorum corporibus*, duorum istorum Ordinum Monachis amplam satis dedit licentiam, & *odiosum*, uti glossa loquitur, *privilegium*, quo freti omnia illa in ecclesiis & locis eorum peragerent. Decretalem illam Benedictus XI. revocaverat. At Clemens V. successor in Concilio Viennensi innovavit, & Benedicti revocatoriam, Concilio urgente, antiquavit. Bonifacii & Clementis Decretales Johannes XXII. in Extravagante *frequentes*, tit. *de judiciis* non solùm confirmavit, sed ad Augustinianos etiam & Carmelitas privilegium illud extendit. Tandem idem privilegium Paulus III. etiam Jesuitis indulsit. Per Concilium Tridentinum privilegium Monachis *Sess. XXIV. cap. 4. de Reformat.* ubi singuli ex populo ad parochiam suam amandantur, abrogatum, Curati pertenderant. Cúmque Monachi decretum illud eluderent, ipsique Pontifices Curatis caput illud allegantibus contradicerent, evenit, ut curati nonnulli in Papæ ipsius, ceu odiosi privilegii illius & conditoris & defensoris, authoritatem insurgerent. Etenim Curatus quidam in Gallia Gersonis sermonem Bullæ Allexandri V. oppositum, vernaculum in idioma Gallicum conversum edidit. Sed & Franciscus Bonichon, Presbyter Congregationis Oratorii Andegavensis, libro *de authoritate Episcoporum* edito, asserere visus erat, *authoritatem Curatorum esse juris Divini*,

æque

æquè ac authoritatem Papæ & Episcoporum. Quæ res adeò Papæ gnathones offendit, ut Vernantius Papæ defensionem libro A. M. D. C. LVIII. Metis edito, apertè susceperit. Cùmque in defensione illa Papæ Monarchiam supra modum extenderit, Cociliorum & Episcoporum authoritati palam detraxerit, factum est, ut Facultas Theologica Parisiensis, annitentibus Parochialibus Civitatis Pictonum, in Vernantium, ejúsque Propositiones, ceu Pontificiæ authoritati nimiùm velificantes, censuram publicam d. XXIV. Mart. A. M. D. C. LXIV. stringeret, eámque paulo post solenniter confimaret.

Ubi Sorbona Vernantii de potestate Papa propositiones varias obelo configit.

CCLXXXI. Inter Propositiones porro Vernantii à Sorbona obelo confixas sequentes erant: *quòd Papæ unius sit emergentia circa fidem dubia infallibilis veritatis oraculo tollere & explanare; nec continuò indictis ad hoc ipsum Conciliis*, in dedicat. ad Alex. VII. *quòd Papa sit vera fidei regula*, pag. 73. *quòd Papæ aliquid ad salutem pertinens mandanti parendum sit, ita ut non inquiratur in rationem ejus, quod facit, aut ejus, quod ordinat.* pag. 68. *quòd Ecclesiæ Romanæ oracula terminent infallibiliter omnes controversias, quæ oriuntur in Ecclesia, quia Papa non potest errare in suis judiciis, quando proponit in qualitate vicarii Jesu Christi dogma fidei, ut recipiatur generaliter à tota ecclesia, quæ non possit falli in eo recipiendo; quia duplex sit species infallibilitatis, una activa, altera passiva, quarum illa ad Papam, quando dogma aliquod fidei in qualitate Vicarii Jesu Christi decidit; hæc verò ad Ecclesiam, quando illa recipit ejus decisiones, pertineat; utraque authoritatem habens à verbo Dei, qui non potest nos fallere.* pag. 144. *quòd Pontifex Max. utpote authoritate certò Divina pollens, nec ex fidelium multitudine amplificetur, nec ex paucitate eorum minuatur.* Dedic. ad Alex. *quòd D. N. Jesus Christus S. Petro & ejus Successoribus dederit omnem illam authoritatem, quam ipse recepit à suo Patre ad gubernandum suum gregem.* pag. 82. & 138. *quòd Papa sit depositarius thesaurorum scientiæ &*

Sapientia Jesu Christi, *&* (horresco referens) *in ipso omnes thesauri sapientiæ & scientiæ sint absconditi.* pag. 82. Harum similiúmque blasſphemiarum potiùs, quàm assertionum meritissima condemnatio à Sorbona facta Papam & Sorbonæ, & Curiæ Parisiensi, partes Sorbonæ suscipienti, infensum denuò reddidit.

tùm novitiæ Theologiæ Moralis Jesuitarum, ceu quintæ eorundem hæreseos.

CCLXXXII. Posterior dissidii occasio ex novitiæ *Theologiæ Moralis* Jesuitarum, ceu *quintæ* singularis eorundem hæreseos non simplicis, sed ex multis compositæ, portentosis dogmatibus nata est. De qua, occasione sic se aptante, pauca heic differenda fuerint, ut quo pacto non in fidei duntaxat, sed morum etiam vitæque doctrina Ecclesia Romana in pejus quotidie præcipitaverit, liquidò appareat. Quemadmodum Ecclesia Romana pietatis sanctitatísque morum in Decalogo præscriptæ speciem mentita, ejusdem vim abneget, & legem Divinam plumbeam regulam, nasúmqne cereum faciat, comparatione singulorum Decalogi præceptorum, & doctrinæ de Moribus Pontificiæ, alibi fusiùs ostensum est. Sed id magis etiam novitia illa Moralis & Casuistica Jesuitarum Theologia, à Navarro, Toleto, Emmanuele Sà, Azorio, Diana Panormitano, Lessio, Sanchez, Filliucio, Escobario, Mendoza, aliis prodita, demonstrat. Hoc unum satagunt, ut peccata populi elevare, sceleribus decumanam portam aperire, turpissima quæque quæsitis frivolis & Sophisticis prætextibus, velut fuco & cerussa quadam obducta & palliata, incautis mentibus propinare & instillare, denique scelera authoritate fidei docere queant. Adeò quidem id verum est, ut Papista quidam Hallerius, in Baunium laxum Casuistam, memorante Montaltio in Epistola Provinciali quarta, detorquere non dubitaverit verba illa Baptistæ de Christo: *Ecce qui tollit peccata mundi?* Caramuelis quoque in Epistola ad Dianam verba haud equidem

quidem cedro digna, ſed carbone notanda ſunt: *Ego ingenium Dianæ veneror. Ejus induſtria multas opiniones evaſiſſe probabiles, quæ ante non erant, invidus ſit, qui non affirmet. Si jam ſunt probabiles, quæ ante non erant, jam non peccant, qui eas ſequuntur, licet antea peccaverint. Ergo ſi ejuſmodi peccata ab orbe literario Diana ſuſtulit, meritò dicitur AGNVS DEI, QVI SVSTVLIT PECCATA MVNDI. Habento Navarrus & veteres Caſuiſtæ gloriam ſuam. Sunto leones, & à rigore ac ſeveritate laudantor. Eſto AGNVS tu, laudandus à benignitate.* Scilicet illi leones fuerunt, Diana & ſequaces lenones dicuntur meritò. Quis non lectis auditíſque talibus ſtupeſcat totus!

CCLXXXIII. Lubet heic in ſcenam producere præcipua Theologiæ Moralis Jeſuiticæ capita, quæ Jeſuitis Viri docti in ipſo Papatu, quibus nondum planè conclamatus pudor eſt, tanquam fœda ἀποτήματα objectârunt, & utramque in Theologia illorum Morali & Caſuiſtica paginam faciunt. Principium ejus & fundamentum eſt *Probabilitas*, de qua axiomata illorum tria ſunt, *Probabilem* ſcilicet *opinionem omnem, etiam falſam & legi Divinæ contrariam à peccato coram Deo excuſare: E duabus opinionibus probabilibus minùs probabilem, & minùs tutam amplecti licere: Probabilem opinionem eſſe, quæ certitudinem non habens, vel gravi authoritate, qualis eſt unius viri docti & probi; vel non modica ratione nitatur.* Summa huc redit, opinionem unius viri docti authoritate, vel ratione modica nixam conſcientiæ & actionum moralium regulam eſſe. Poſito ejuſmodi fundamento nihil excogitari poteſt, quod veri peccati rationem habeat. Nunquam enim deerit σοφὸν φάρμακον, vel probabilis ratio, vel authoritas viri docti & ſcelerum amantis, qua certiſſimo peccato aliquis recti color inducatur. Sternítque adeò Probabilitas hæc, illa tantopere Jeſuitis damnata Helena, expeditiſſimam ad Atheiſmum

Cujus præcipuæ hypotheſes,

veluti de probabilitate.

viam,

viam, ut meritò jam olim Ludovicus Faber, Ludovici XIII. Galliarum Regis Præceptor, totam hanc Casuistarum scientiam nihil aliud esse, quàm *artem cum Deo cavillandi* dictitaverit. Dogma illud nefarium de Probabilitate excipit alterum *de Intentione*, seu *Methodo dirigendæ intentionis*. Quam in eo Casuistæ illi collocant, ut in suis quisque actibus licitum aliquem finem intueatur. Actus ipsos ajunt ab hominibus expeti: intentionem à Deo. Qui igitur rectam intentionem habent, eos peccare pernegant. Doctrinam eam, scelerum fœtam matrem, Montaltius Epistola Provinciali Septima ex Jesuitarum plurium scriptis promit, & detestabundus explicat. Illud porro in ea doctrina pervertissimum est, quòd Casuistæ illi intentionem eam non ad Deum & gloriam ejus, sed ad commodum, honorem & concupiscentiam hominum dirigunt: quódque officia suapte natura mala, aut nullis circumstantiis emendata, sola intentione, solo animi flexu, qui in rebus ipsis immutet nihil, bona fieri contendunt. Meritò hic cum S. Augustino *contra Mendac. cap.* 7. exclamamus: *Quod sceleratissimum facinus, quod turpissimum flagitium, quod impurissimum sacrilegium non dicatur fieri posse rectè atque justè, si semel concesserimus, in omnibus malis operibus hominum ideo non quid fiat, sed quare fiat, quærendum, ut quæcunque propter bonas causas facta reperiuntur, nec ipsa mala esse judicentur?* Tertium succedit Casuisticæ illius dogma, *Ars* nimirum *mutandi definitiones virtutum & vitiorum.* Qua arte subtili quælibet peccata purgantur facilè. Ita simonia iis non est oblatio temporalis pro spirituali simpliciter, sed *modò, si temporali tanti, vel pluris æstimetur quàm spirituale, & alterius cum altero pretium commutetur.* Quartum dogma est *de Cogitationibus bonis.* Negant peccare hominem in quocunque opere, si Deus gratiam bonarum cogitationum, qua de Deo cogitare, peccatum agnoscere, ei resistere, & si libitum sit; illud evi-

methodo dirigendæ intentionis,

arte mutandi definitiones virtutum & vitiorum,

cogitationibus bonis,

evitare possit, non suppeditet. Id verò bellè Epicuræis, aliísque profligatis hominibus, à quorum mentibus semper Deus abest, patrocinatur. Quintum non minus profanum dogma est *de Attritione.* quam definiunt illi imperfectam contritionem, seu dolorem ob peccatum, ortum ex pœnarum metu, qui quamvis destitutus charitate Dei, & conjunctus cum solo Sacramento absolutionis, peccatorem justificet. Unde corollarium isthoc, faventibus Jesuitis, Sirmondo, Annato, Pinterello, Moynio, aliis, Montaltius idem deducit: *Per totam vitam sic peccata elici, adeóque contingere posse, ut salutem adipiscatur, qui nunquam Deum in tota vita dilexit.* Pauca hæc Theologiæ hujus Moralis & Casuisticæ Jesuitarum dogmata, speciminis & veluti προγεύματος loco, in medium afferre libuit.

& attritione perstringuntur.

CCLXXXIV. Hinc igitur posterior illa, quam dixi, occasio dissidii nata est. Etenim Amadeus Guimenius, Lomarensis, personatus Jesuita, Opusculum Latino idiomate conscriptum edidit, quo probare sustinuit, Theologiam illam Moralem Jesuitarum, quæque illi de *probabilitate, intentione, mutatione definitionum, &c.* sciscunt, celeberrimorum, Ecclesiæ Doctorum authoritate neutiquam destitui, adeóque in numero *falsorum, improbabilium, scandalosorum, erroneorum* haberi non debere. Sorbona verò libri impietate commota d. III. Febr. A. M. D. C. LXV. dogma Probabilitatis nominatim, aliásque consimiles Propositiones, in Opusculo Amedei comprehensas, *tanquam falsas, temerarias, libertati ecclesiæ Gallicanæ, Facultatibus Theologiæ, & orthodoxis doctoribus contrarias,* solenniter damnavit jugulavítque.

Guimenii Opusculum eam in rem editum à Sorbona ad incudem revocatur.

CCLXXXV. Videri equidem Alexander ipse voluit perniciocissima illa in Theologiam moralem inducta dogmata penitus improbare. Author enim est Vir doctissimus, Pontificiæ Communionis, Julius Clemens Scotus,

Alexander Theologiæ illi succenset;

in Notis suis adversus Pallavicini Historiam Concilii Tridentini vulgatis, *pag.* 69. eum Patribus Dominicanis in eorum Generali Capitulo A. M. D. C. LVI. Romæ celebrato, à Magistro Ordinis illius Johanne Baptista Marino referri voluisse, tædere *Beatissimum Patrem tot novarum opinionum hoc Seculo in Theologiam Moralem inductarum, quibus disciplina Evangelica resolvitur, ac conscientiis cum gravi animarum periculo illuditur, & se maximè velle à Theologis in Ecclesia hoc morbo occulto laborantis remedium opus parari ex severiori & tuta Sanctissimi Præceptoris* (Thomæ) *doctrina, quo HÆC MORUM ET OPINIONUM LICENTIA, quæ in dies grassatur, quasi canterio cohiberetur.* Attamen impietatem illam, qua *disciplina Euangelica resolvitur, & conscientiis cum gravi animarum periculo illuditur*, ex Cathedra S. Petri damnare non ausus, toleravit utique, qui officii, quod sibi arrogavit, ratione habita proscribere severè debuit; adeóque impietatis ejusdem meritò reus peragitur. Scilicet Nepotismo suo Theologiam illam lenocinari cùm animadvertisset, in sinu eam mox fovere cœpit. Monitus enim à Cardinali quopiam, ne adeò effusus esset in Nepotes suos divitiis ac Principatibus augendos, respondit: *Domine mi Cardinalis, alios habemus Theologos* (Casuistas Jesuitas) *qui nobis id fas esse concedunt ac docent.*

at mox favere incipit.

CCLXXXVI. De eo quicquid sit, Alexander utraque illa, & priore & posteriore, unius anni intervallo disparata Sorbonæ Parisiensis censura mirum in modum exulceratus est. Nam Pace cum Rege Galliæ ob violatum à Corsis Legatum offenso, & armis jam insistente, ac extrema quæque interminante, interventu Principis Florentini A. M. D. C. LXIV. hac scilicet præcipua lege, *ut Corsis ejectis Cardinalis Chisius Lutetiam Parisiorum deprecatum veniret, sancita*, Brevi ad Regem Christianissimum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die VI. Aprilis A. M. D. C. LXV. da-

Sorbonam apud Regem ob geminam censuram idem graviter accusat.

dato, & per Nuntium ad eundem ablegatum, omni ſtudio obnixéque petiit, *uti authoritate Regia præſto eſſe vellet, quò Sorbonæ illa condemnatio utraque* (qua ſcilicet & Vernantii Propoſitiones de infallibilitate Papæ, & Guimenii librum, ac cum eo tetra illa Theologiæ Moralis dogmata confixerat) *revocaretur.* Subjungit Apoſtolicum Breve: *Quod profectò ſperamus de ſingulari pietate tua, qua Propoſitiones Apoſtolicæ Sedi tam adverſas & injurioſas in Regno & Academia tua tolerare non poterit.* Hic nempe intimus & quæſitiſſimus dolor animum Pontificis uſſit, quòd per Cenſuras Sorbonæ denuo prætenſam infallibilitatem ſuam tentari evertíque, & intra unius anni ſpatium duos libros ob aſſertam Papæ Monarchiam ad rigidam cenſuram vocari cerneret.

Breve Pontificium eam in rem oblatum Supremæ Curiæ cenſuræ ſubjicitur.

CCLXXXVII. Cæterùm dolor Papæ, Eccleſiæ Pontificiæ capitis, conſentientem membrorum συμπάθειαν heic non invenit. Neque enim Rex Chriſtianiſſimus, gnarus utique, quantum ex Majeſtate peteretur, ſi Papæ authoritas infallibilis declarata foret, gratificandum Pontificiis deſideriis cenſuit. Providit quippe, ſi infallibilis Papa pronuntietur, futurum, ut, ceu Infallibilis Judex, Reges pro lubitu excommunicare, regnis & vita ſpoliare, regna auferre, donare aliis, denique abſolutum Monarcham totius Orbis Romano-Catholici inprimis, & in ſacris & in Civilibus ſe iterum gerere, ita ut in Monarchia hac impleatur illud: *Dixit, & factum eſt; Dominabitur à mari ad mare, & Regni ejus finis non erit*; animum inducat: quandiu verò fallibilis haberetur, poteſtatem ejus tanquam frœno conſtrictam intra modeſtiæ cancellos coerceri, decreta ejus tanquam erronea rejici, fulmen excommunicationis contra Reges (Henricum III. & IV.) tanquam brutum ſperni, ipſúmque Papam Concilio in doctrina, vita & moribus, manentibus ſaluberrimis decretis & antiquiſſimis regulis iſtis: *Papa falli, errare poteſt, Concilio ſubjacet*; corrigen-

gendum ſubjici poſſe. Statim igitur atque Rex Pontificium Breve Parlamento examinandum obtulit, illud prolixo, efficaci, multíſque rationibus munito reſponſo demonſtravit, *Regem ſine læſione jurium Coronæ, ſuæque authoritatis non poſſe aſſentiri poſtulato Pontificis. Et cùm Sententiæ Facultatis Theologicæ in cenſuris expreſſæ eædem ſint, quæ Patrum & Conciliorum, S. Sedis, omnium Parlamentorum & Univerſitatum Regni, tantum abeſſe, ut condemnari illæ debeant, ut potiùs Facultas debeat validè excitari ad perſeverandum in illis.* Extátque Conſilium Parlamenti integrum in libro, quo *Collectio variorum ſcriptorum in Cenſuras Facultatis Theologicæ Pariſienſis de Hierarchia Eccleſiæ & Theologia Morali* continetur.

Ejus conſilium infallibilitati Papæ oppoſitum graviſſimum.

CCLXXXVIII. In eo Conſilio agnoſcit Suprema Curia, Papam, utpote Epiſcopum primum, eſſe caput eccleſiæ; idque per Galliam, & in omnibus Scholis Facultatis Theologicæ ſemper receptum fuiſſe profitetur. Hanc ὑπεροχὴν & prærogativam diſertè negat eò valere, ut Papa infallibilis, & Canonibus non ſubjectus ſtatuatur. Galliam porro, non obſtante concordia, quam ſemper cum Romana ſede coluerit, à Curiæ Romanæ illegitimis uſurpationibus ſibi caviſſe ſemper, omnémque Eccleſiæ Gallicanæ libertatem duobus his magnis principiis inniti, *quòd Papa ſubjectus ſit decretis Conciliorum; & quòd ejus authoritas non ſit Monarchia, ſed authoritate eccleſiæ inferior.* Poſt infallibilitatem Papæ pluribus exemplis oppugnat & convellit; veluti *Sixti V.* cujus Biblia & Bullam editionem eorum approbantem Clemens VIII. ſuppreſſerit; *Pauli IV.* Prædeceſſorum ſuorum fallibilitatem in pleno Conſiſtorio agnoſcentis; *Adriani VI.* qui in IV. Sententiarum librum, etiam in ſecunda editione, ejus jam Pontificis juſſu procurata, aſſa voce ſcripſit, plures Romanos Pontifices hæreticos fuiſſe; *Gregorii XI.* in Teſtamento revocantis & deteſtantis ea, in quibus erravit; *Johannis XII.* negantis, animas

mas mortuorum ante unionem cum Corporibus Cœlo frui; *Bonifacii VIII.* in Extravagante *Vnam Sanctam*, ceu articulum fidei definientis, quòd Reges in temporalibus à Sede Romana dependeant; *Innocentii III.* qui *Serm.* 2. *de consecrat.* fatetur, se propter peccatum, quod in fide committit, ab Ecclesia judicari posse; *Paschalis II.* qui investituræ privilegium, primò concedens, post se errâsse fassus in Concilio Lateranense veniam petiit; *Honorii I.* Monotheletæ; *Vigilii* condemnationem trium Capitulorum prohibentis; *Gelasii I. Leonis I.* & *Siricii* agnoscentium, quòd Concilio inferiores sint. Ex quibus Pontificum dictis factísque hoc ad extremum συμπέρασμα Curiæ Assessores formant: *Quando sententiæ sunt opposita, oportet ut alterutra pars erret. Jam verò inter Pontifices veteres omnes ferè agnoverunt se fallibiles & Conciliis inferiores. Recentiores contra prætendunt, quòd errare non possint, & quòd tota ecclesia summè ab illorum imperio dependeat. Oportet ergo ut alterutri errârint, ac proin ut infallibilitas non sit inseparabilis prærogativa supremæ illorum dignitatis.* Pontificum dictis factísque Constantiensis & Basileensis Conciliorum, quorum eam in rem decreta tuentur, definitiones subjiciunt; distinctionem Papæ ut privati & publici Doctoris, nec non præjudicium ob receptas Innocentii X. Bullas Anti-Janseniticas, discutiunt; tandémque concludunt *Papam haud dubiè praeoccupatum & pessimè informatum Censurarum revocationem exegisse. Esse multa ex adverso, de quibus alii justè conquerantur, veluti quod singulis annis Romæ publicetur Bulla, dicta in Cæna Domini, Summis Potestatibus iniqua: quod nuper iterum typis impressum sit Decretum Inquisitionis, quo condemnetur Senatusconsultum factum contra Johannem Castellum.*

CCLXXXIX. Alexandri jussu A. M. D. C. LXIV. prodiit novus Index Librorum Prohibitorum, una cum ejusdem eam in rem Bulla die v. Martii ejusdem anni edita. Vi- *Index librorum prohibitorum Alexandri jussu vulgatus,*

 de-

dere ibi inter alia eſt Indicem Decretorum, quæ vel à Magiſtro ſacri Palatii, vel ab ipſis Congregationibus Sacris Indicis & S. Officii emanárunt. Animadverſionem meretur nonnullam, quòd in ſolo Decreto LXVII. d. X. Jun. A. M. D. C. LVIII. condito à Sacra Indicis Congregatione libri ſequentes, Pontificii omnes, ne exceptis quidem ipſorum Pontificum ſummorum, Urbani VIII. & Innocentii X. Bullis, prohibiti proſcriptique ſunt. *I. Anonymi Opuſculum; quod inſcribitur A. S. C. Diſſertatio pro Franciſo Suarez de gratia ægro oppreſſo collata per abſolutionem à Sacerdote præſente impenſam, prævia peccatorum expoſitione Epiſtolari. II. Magni Bullarii Romani Tomus quartus SS. Pontificum Vrbani VIII. & Innocentii X. Conſtitutiones complectens. Donec expurgetur ab adjectis. Expurgari autem debet, ut ſequitur. Auferatur Conſtitutio 25. incipiens: Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ. Auferantur præterea ſex paginæ à pagina ſignata 289. uſque ad paginam ſignatam 300. III. Domus Sapientiæ, quam ſeptem ſuffulta per allegoriam columnis Fr. Lucas à Monteforti, Mariæ cultoribus noviſſimè ædificavit. IV. Libri omnes impreſſi, & qui inconſulta S. Congregatione imprimentur, tractantes controverſiam de vera & non interrupta ſucceſſione filiorum S. Franciſci, & de vera forma caputii ejuſdem. V. Elenchus librorum omnium prohibitorum ab A. 1636. uſque ad A. 1655. ordine Alphabetico per F. Thomam de Auguſtinis digeſtus, &c. VI. Petri Picherelli Opuſc. Theolog. Diſſert. de Miſſa, itém de imaginibus, habita ad fanum Germani coram Regina matre. Appendix ad Diſſert. de Miſſa, & Maldonati Prælectio in Pſal. 110. Denique VII. Vera & dilucida expoſitio præſentis ſtatus totius Seraphicæ F. F. Minorum Religionis à S. & magno Franciſco Patriarcha inclito, Numine Divino inſpirante fundata, per Franc. Bonitum Combaſſon.* Unde de miſera ſervitute eorum, qui Pontifici Romano ſubſunt, quin & lubrica ſorte Bullarum & Definitionum Papalium in ipſo Papatu, judicium ferri poteſt.

Pontificum, Bullas, Pontificiósque libros expurgans,

ſervitutem Papatus probat.

CCXC. Sed

CCXC. Sed & in alio decreto, quod numero LXXII. est, d. XII. Jan. A. M. D. C. LXI. edito gravissimè Alexander in quosdam *in Regno Galliæ perditionis filios, in perniciem animarum novitatibus studentes, & Ecclesiasticas sanctiones ac praxin contemnentes* invehitur; questus scilicet, ad eam nuper væsaniam eos pervenisse, ut *Missale Romanum* Latino idiomate tot Seculorum usu in Ecclesia probato conscriptum, *ad Gallicam vulgarem linguam* (proh scelus!) *convertere*, sicque conversum typis evulgare, & ad cujusvis ordinis & sexus personas transmittere ausi fuerint, & *ita Sacro-sancti Ritus majestatem Latinis vocibus comprehensam* (ut *majestatem* omnem rituum Romanorum & *sacri mysterii dignitatem* in ignota majori longè Ecclesiæ parti *Latinitate*, adeóque in *verbis*, non in *rebus* consistere inde constet. quod magiam sapiat nec ne, judicet, qui volet) *dejicere & proterere, ac sacrorum mysteriorum dignitatem vulgo exponere* temerario conatu tentaverint. Eam *novitatem* ait Alexander se *abhorrere & detestari*, ceu *perpetui ecclesiæ decoris deformatricem, inobedientiæ, temeritatis, audaciæ, seditionis, schismatis, aliorúmque plurium malorum facilè productricem.* Deinceps contra librum eum sententiam fert his verbis: *Missale prædictum Gallico idiomate à quocunque conscriptum, vel inposterum aliâs quomodolibet conscribendum & evulgandum; Motu proprio, & ex certa scientia ac matura deliberatione nostris, perpetuo damnamus, reprobamus & interdicimus, ac pro damnato, reprobato & interdicto haberi volumus, ejúsque impressionem, lectionem & retentionem universis & singulis utriusque sexus Christi fidelibus, cujuscunque gradus, ordinis, conditionis, dignitatis, honoris & præeminentiæ, licet de illis specialis & individua mentio foret, existat, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ipso jure incurrendæ, perpetuò prohibemus. Mandantes, quòd statim, quicunque illud habuerint, vel in futurum quandoque habebunt, realiter & cum effectu exhibeant & tradunt locorum ordinariis vel Inquisitoribus, qui nulla interposita* mo-

Ejusdem censura acerba Missalis Romani Gallicè editi;

Zelum pro Latinitate arguit.

mora exemplaria igne comburant, & comburi faciant. En ferventem Alexandri pro *Latinitate* sua, zelum, qui eo ipso se λατεῖνον Irenæi esse, manifestè prodit!

Pallavicini & Julii Clementis Scoti de Ecclesia Pontificia in pejus degenerante contentio.

CCXCI. An Ecclesia Romana quoad mores saltem, procedente tempore, & post Tridentinum inprimis Concilium melior, an deterior evaserit, hoc potissimùm tempore, editis à Julio Clemente Scoto, Italo, Viro doctissimo, A. M. D. C. LXIV. in Pallavicini Historiam Tridentini Concilii Notis, disceptari in ipsa Ecclesia Romana cœpit. Dixerat Suave Polanus, Mundum recentem vitiis deteriorem esse, quàm antiquum. Ei Pallavicinus regessit, Comœdorum hoc esse proverbium, & vulgi querelam. Suavi patrocinatus Julius Clemens *artic.* 42. pertendit, assertionem isthanc repugnare tum Pelagio Papæ, *c. Fratern. d.* 43. dicenti: *Quia defectus nostri temporis, quibus non solùm merita, sed corpora ipsa hominum defecerunt, districtionis illius non patitur manere censuram*: tum Innocentio *c.* 10. *de hæret.* cujus initium: *Vergentis in senium Seculi corruptelam*, &c. Addit invalescentis corruptionis argumentum, quòd antiquiores plurimi canones propter rigorem, quem fidelium posteriorum animi visi sint haud absque salutis dispendio ferre posse, mutati & aboliti sint. Neque aliam ob causam Adrianum VI. antiquum Canonum Pœnitentialium usum, à multis jam Seculis insuetum revocare conatum esse. Infirmitatem quinetiam horum temporum inde arguit, quód in locum pœnæ peccatis debitæ successerint indulgentiæ, quas Pontifices Summi superiori & hoc Seculo amplissimas concesserunt. *Quid indicant, quæso*, inquit, *tot leges multiplicatæ à posterioribus Pontificibus, quæ & in dies multiplicantur, ita ut Pontificiæ Bullæ hisce duobus Seculis conditæ amplissima duo volumina conficiant, cùm tamen vix unum conficiant parvum Bullæ quatuordecim Seculis conditæ? Annon tot Reformationis decreta à Concilii Tridentini Patribus promul-*

mulgata summam in Ecclesia jam morum deformitatem indicant? Observaverat autem jam ante *artic.* 16. leges Concilii Tridentini ad Reformationem spectantes, arguisse deformatam vehementissimè Christianam Rempublicam fuisse ante Concilium Tridentinum, imò NUNQUAM MAGIS deformatam: *in quo*, inquit, *accusantur Pontifices Summi anteriores cuncti post Martinum V. in Concilio Constantiensi electum A.* 1417. *Novembr.* 11. *qui morum hujusmodi deformitates è summa in proprio munere incuria permiserunt*, *negotiis aliis à Pastorali alienis cura inprimis distenti.*

Post Concilium Tridentinum Ecclesiam Pontificiam in melius mutatam non esse, idem Julius Clemens fusè efficaciterque demonstrat

CCXCII. Post Concilium verò Tridentinum concedit equidem Author idem, in plurimis Tridentinas leges ecclesiam reformâsse, nec adeò manifesta conspici in Ecclesiasticis, ac potissimùm in animarum Pastoribus, vitia, nominatim carnalia, sicut ante illud Concilium. Addit tamen, reprehensionem non magnopere meruisse Suavem, cùm dixit, *post Concilium Tridentinum idem evenisse, quod ante.* Nam ut omittatur, aliquot, & non exigui ponderis Tridentini Concilii decreta non servari, veluti de lectione S. Scripturæ, cujus loco alia, præcipuè apud Regulares, reposita sint; de admittendis ad sacros inprimis ordines, Ecclesiasticásque dignitates, de munere suo explendo à constitutis in Minoribus, de Conciliis Provincialibus ac Diœcesanis, de Dispensationibus, &c. insuper observari à nonnullis monet, post Tridentinum Concilium defectus ingentes, veluti 1. *Venerationis Ecclesiarum.* in qua Catholicis pluribus præstent non tantùm Græci schismatici, verùm etiam Hebræi ac Turcæ ipsimet. Ut mirandùm non sit, si Christus inde irritatus permittat potiùs in Templis jam Christianorum loco suo adorari Mahumetem, ac honorem potiùs Diaboli propagari in hæreticorum fanis. 2. *Humilitatis Christianæ.* Nam plurimos mercari etiam titulos, ut aliis sint pares vel superiores; vel eos

ſupra conditionem ſuam exigere; quærere nonnulla obſervantiæ ac venerationis ſuæ ſigna ſibi exhiberi olim inſueta, vel non debita, quæ niſi exhibeantur, acriter eos indignari, nec non indignationis argumenta præbere; in cunctis motibus corporis faſtum quendam præ ſe ferre cæteris odioſum; præferre ſe aliis vel in nobilitate, vel in doctrina, vel in pietate, aut etiam in his omnibus. Idque etiam magis deteſtabile eſſe, ſi ſentiant, eſſe potiùs humilitatis ſpeciem, Communitatem ſuam cæteris omnibus anteferre, ac re ipſa præferre; nihil non ſibi deberi arbitrentur; ſupra alios honores, prærogativas, privilegia ſibi acquirere ſatagant; ferè toti ſint in ſuis & communitatis ſuæ laudibus extollendis, ac interdum falſis; prædicent, aliqua à ſe præclarè geſta, quandoque mentientes, vel exaggerantes; humanam duntaxat gloriam in actionibus cæteroquin piis, ut in ædificandis eccleſiis, donanda ſupplectile ſacra &c. propoſitam habeant, nedum in iis, quæ circa proximorum ſalutem agunt. 3. *Dierum feſtorum obſervationis.* Cùm enim illi ſint indicti præſertim ad Dei cultum, pleroſque dæmonem potiùs colere, indulgentes Veneri, gulæ & ludis. 4. *Simplicitatis Chriſtianæ* à Chriſto commendatæ Matth. cap. 10. non ſolùm in veſtitu & victu, verùm in verbis etiam & factis. Atque defectum eum ait à non paucis adſcribi ſententiæ hoc Seculo propagatæ de *Reſtrictione Mentali*, cauſiſque ea utendi, addito etiam juramento de ea non adhibenda, juxta Sanchezium. Inde ſcilicet fieri, ut perrarò ullus poſſit eſſe tutus de ullius promiſſione; aut certò credere poſſit, eum, qui nonnulla ſcribit aut edit, ita interiùs ſentire. Apud aliquos inductam hinc eſſe opinionem, quòd liceat publicum & religioſum cultum exhibere idolo, eidem offerre incenſum, flores &c. illi ſacrificantibus miniſtrare, dummodo crucem vel in manu geſtaret, vel inter flores, aut ſupra pectus repoſitam.

tam quis haberet. Infelix hoc eſſe Seculum, quòd illa ſententia tot, & quoſdam præcipuè, ſortita ſit aſſertores. Similiter quot, inquit, ſimulationes in vultu, geſtu, aliiſque motibus corporis, ita ut ſæpiſſimè, qui nonnullis arrident præſentibus, abſentes poſtea irrideant. Simplicitati porro calliditatem, fallaciam; ſinceritati adulationem ſucceſſiſſe, ita ut complures inſtar Gnathonis in omnibus planè ad quorundam Magnatum voluntatem ſeu voluptatem loquantur & agant, quin etiam omnia eorum geſta, etiam minùs recta commendent. Affine huic eſſe hypocriſeos vitium, Sicut enim ſub ſpecie pietatis hæreſes fermè omnes in Eccleſiam inductæ ſunt, ita quoque pravas multorum cupiditates eadem ſpecie obtegi. 5. *Prudentiæ Chriſtianæ*: quæ dictat, nunquam æternam ſalutem poſthabendam commodis quibuſlibet temporalibus. Ejus locum ſubiiſſe *Politicam* quandam *falſam* ac *Ethnicam*, dictantem, dummodo quis temporalem, vel ſtatus ſui felicitatem aſſequatur, nullam juris Divini, imò nec naturalis rationem habendam, ita ut illa ſit omnium prorſus ſuprema lex, quam amplectantur inprimis illi (*horum*, inquit, NB. *hoc Seculo maximè cenſetur major numerus, quàm ut ſic Lutheranorum, Calviniſtarum &c.*) qui à quibuſdam Politici etiam poſt Concilium Tridentinum appellantur, Atheiſmo communiter infecti; ſive hic ſit ille, qui eſt inſipientium, nullum planè Deum, ſeu nullam planè incorpoream agnoſcens ſubſtantiam; ſive ſit ille, qui dicitur Ariſtotelicus à quibuſdam, admittens primam cauſam ſaltem finalem rerum, omni materia carentem, curæ tamen rerum inferiorum, ſeu Providentiæ expertem. Cui ſententiæ connexam ait illam de animæ rationalis mortalitate. qua hæreſi nulla ſit pernicioſior vel animabus noſtris, vel bonis moribus. Quod, inquit, Seculum protulit tot ex omni genere ſcriptores de Politicis, ſicut noſtrum? Quoſdam

ex Ecclesiasticis etiam majori sibi tribuere laudi ait, si dicantur vel existimentur Magni Politici, aut in Politicis versatissimi, quàm si egregiè probi & docti. Et utinam, inquit, non hoc nomine Ecclesiasticæ Dignitates, etiam primariæ compluribus deferantur! 6. *Charitatis.* cujus defectum variè arguens, consistere eum docet *Tum* in non erogandis pauperibus verè superfluis, & quæ à tineis & muribus sæpe comeduntur. quod in Ecclesiasticis beneficiis fruentibus maximè vituperandum monet, qui si erogarent liberaliùs, non tot pauperes ac mendicos fore in urbibus, tot honestas familias ad incitas redactas pudorem minorem passuras, nec tot meretricium quæstum facturas; quibus noxiam dicit opinionem à recentioribus Theologis & Canonistis probatam, *quòd ecclesiastici è sola charitate, non ex justitia ad superfluorum erogationem teneantur*; reprehensa etiam eorum detestabili avaritia, qui in operibus piis in proximorum salutem non reapse quærunt animas Deo lucrari, vel Deo acceptiores reddere, sed marsupia sibi, ac domesticam suppellectilem auctiorem reddere; nec non opera quædam spiritualia excogitant potissimùm, ut inde lucra sibi, vel suis reportent; atque in ipsamet Sacramentorum administratione, vel in Reliquiarum propositione, vel ejusmodi aliis pecuniæ exhibitionem intendunt, qui nunquam satis esse dicerent, quamvis copiosissimos reditus haberent, excusantes se, quò illis abundantiores forent, hoc ampliorem numerum Ecclesiasticorum seu Religiosorum alendum esse: *Tum* in bellis inter Principes injustis: *Tum* in inimicitiis perpetuis non raro inter præcipuas in civitatibus familias; nec non discordiis domesticis: *Tum* in odiis complurium immortalibus, etiam inter Ecclesiasticos & Regulares, controversias sæpe acerbissimas cum aliis quærentes, Pacis osores, scriptis librísque non raro se invicem lacerantes. Ejusmodi-

di autem dissensiones inter Regna, familias, Ecclesiasticos, Religiosos etiam Romanæ Curiæ vigere queritur, ut verendum sit, ne sicut Gentiles priscis Ecclesiæ Seculis mutuam Christianorum charitatem attendentes, & admirantes exclamabant, teste Tertulliano Apolog. cap. 29. *O quantum se diligunt Christiani!* meritò nunc cum lachrymis exclamari queat à Catholicis piissimis, & harum dissensionum consciis: *O quantum se oderunt Christiani!* Deinceps invehitur in homicidia, quæ in aliqua Christiana regione plura, quàm in Imperio Turcico patrari innuit: in detractores famæ adeò frequentes, ut nullum vitium sit communius. Ubi Patres inprimis Societatis Jesu criminis ejus reos convincit testimonio P. Mutii Vitellesci, in libro *ad Univ. Societ.* qui prolata querimonia B. Francisci Borgiæ, Societatis illius Generalis, *quòd multi ad Societatem veniant, ut fiant ditiores, pauci, ut fiant meliores*; subjungit: *Ne quæso nobis, Patres, Fratrésque blandiamur. Non pauci hoc in genere* (detractionis vitio) *valido fræno indigent. Nomini parcunt, nimia agunt libertate & licentia, non sine gravi charitatis justitiæque interdum injuria; dum aliena seu dicta, seu facta nunc amplificata augent, modo ultro citróque renuntiant, nunc in deteriorem partem accipiunt; ad motus animi, atque consilia Deo reservata dijudicanda progrediuntur; haud scio, an dicendum sit, res neque gestas unquam, neque per somnium quidem oblatas comminiscuntur & jactant. Equidem mihi persuadeo, consultò ac dedita opera non delinqui, qui sciam, quantus Dei timor ipso adjuvante, in Societate vigeat. Verùm affirmo inconsiderantiam, indiligentiam, lubricitatem hac in re malum esse longè gravissimum; atque utinam interdum Divina Majestas nihilo magis, quàm leviter lædatur, eóque periculosiùs, quò minùs inde conscientia onerari alicui fortasse videbitur. Ego verò, quoniam exonerare meam statui, mihíque persuadeo, innumera hinc bona nobis intercludi, atque ex hoc fonte inprimis, & universè derivari mala, quæ æquissimo Domini judi-*

dició toleramus, ex intimis cordis mei visceribus obtestor, Examen, quod vocamus, Particulare, accuratum per hosce dies in hoc vitium instituant; quandoquidem LATIVS quàm opus esset, illud SERPERE per Societatem DEPLORAMVS OMNES, fatemúrque, venenosæ hujus atque EXCRABILIS plantæ fibris evulsis, terrestrem quendam Paradisum illam futuram. Addit testimonium ejusdem Societatis Generalis Aquavivæ, cui cùm indicâssent Patres Congregationis Romanæ, detractionis isthoc vitium & loquendi libertatem ita in Societate ea crescere, *ut non pauci videantur id sine scrupulo facere, & quidem in materiis & rebus non levibus*, sic ille respondit: *Magno nostro dolore videmus, propositionem hanc veram esse.* Et ab hac Societate posthac manâsse isthoc detrahendi cacoethes ad alios, ac potissimùm Claustrales, Author idem mox graviter quiritatur. Quin & Pallavicinum, qui Suavis de corruptione crescente Ecclesiæ assertionem inter Comœdorum Proverbia retulit, testimonio etiam Urbani VIII. & Alexandri inprimis VII. affirmantis, *per novas opiniones hoc Seculo in Theologiam moralem inductas disciplinam Euangelicam resolvi, & conscientiis cum gravi animarum periculo illudi; morúmque & opinionum licentiam in dies grassari convicit.* Denique licet concedatur, minora vitia tum contra castitatem, tum contra temperantiam patrari nunc in Ecclesia, ab Ecclesiasticis inprimis, post Concilium Tridentinum quàm ante; non minùs tamen spiritualibus vitiis, superbiæ, avaritiæ, invidiæ, detractioni, susurrationi, dolosæ simulationi, fidei datæ violationi, malevolentiæ, hypocrisi, aliísque similibus deditos esse Catholicorum animos, mox fusè ibidem comprobat; totámque ea de re dissertationem claudit S. Bernhardi in verba illa Esajæ cap. XXXVIII. *Ecce in pace amaritudo mea amarissima*, commentatione, quæ *serm.* 33. *in Cantic.* ejusmodi extat: *Amara priùs in nece Martyrum: Amarior post in conflictu hæreticorum: Amarissima in moribus domesticorum.* CCXCIII. Si-

CCXCIII. Silentio prætereundum non eſt hujus potiſſimùm temporis σιδηρόξυλον, *Epiſcopus* ſcilicet *Miles.* Epiſcopi enim nonnulli, quorum munus fuerat attendere gregi ſuo, & paſcere eccleſiam Dei ſanguine ejus proprio redemptam, in Germania cum primis, ſtrenuè Mavorti litantes, novo etiam & inſolito armorum fœtore tantùm non obvias enecantium genere, ad ferrum & flammam omnia vocabant. Quorum in cenſu Chriſtophorus Bernhardus à Galen, Monaſterienſis Epiſcopus, verus Seculi noſtri Cyclops, qui inter arma adolevit, & conſenuit, nominari cumprimis meretur. Non tantùm enim urbem celebrem Monaſterienſem Weſtphaliæ armis ſuis domitam ſub jugum miſit, & poſt in Bello Hungarico-Turcico, Imperialis Militiæ Directorem ſe geſſit: ſed etiam auro promiſcuè, modò Angliæ, modo Galliarum Regis, conduci ſe ad ferenda infeſta ſigna paſſus, τὰς προφὰς εἰωθὼς ἔχειν ἐκ τῦ μισθοφορεῖν, *quæſtum unum habens ex militia*, uti Philippus Macedo apud Didorum Sicul. *lib.* XVIII. mercenarios milites deſcribit; bis Belgis Fœderatis atrociſſimum bellum intulit, urbes florentiſſimas dirum in modum quaſſavit, cœdibus omnia miſcuit, & à Turcico milite Janitzaro nihil admodum diſcrepans, vi & dolo graſſatus ubique eſt; denique in electione Coadjutoris A. M. D. C. LXVII. victus ſuffragiis ſpretóque Electore Colonienſe, cui plura vota favebant, armis placitum ſibi obtruſit. Ut non huic minùs, quàm cuiquam flamini alii illud Palingenii quadret:

Pontifices nunc bella juvant, ſunt cætera nugæ.

Tantíſque in deliciis pullum huncce ſuum Alexander habuit, ut Roma ipſi gladium ſacratum, cœdis impunè patrandæ auctoramentum ſubmiſerit, virtutémque ejus militarem non ſemel impenſè collaudaverit.

Epiſcopi Germaniæ nonnulli Marti litant.

CCXCIV. Poſtulat heic occaſio, ut de Eccleſiæ Roma-

Verbi Divini & vetuſto

rum canonum adversus Episcopos milites sententia.

manæ Episcoporum Bellatorum iniquitate nonnihil differamus. ut vel inde constet, plus recentiores Episcopos à veris & veteribus differre, quàm simia purpura induta ab homine, mus farina aspersus à pistrini domino differt. Quàm severè Christus Regnum suum, cujus se Ministros profitentur Episcopi, à Regnis hujus mundi, quæ armis non raró parantur retinenturque, disparaverit, non jam dicam. Abundè id ex Matth. xx. 25. xxvi. 52. Joh. viii. 36. 1 Cor. iv. 9. &c. liquet. Canon certè Apostolicus Paulinus Episcopum πλήκτην *percussorem* esse disertè vetat. Sed & Canon Apostolicus alter, huic conformis, numero lxxxiii. jam olim Ecclesiasticis militiam his verbis interdixit: Επίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, στρατείᾳ σχολάζων, καὶ βουλόμενος ἀμφότερα κατέχειν, Ρωμαϊκὴν ἀρχὴν, καὶ ἱερατικὴν διοίκησιν, καθαιρείσθω· Τὰ γὰρ καίσαρος καίσαρι· Καὶ τὰ τοῦ θεοῦ, τῷ θεῷ· *Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, exercitui vacans, & utraque obtinere volens, Romanum Magistratum & Sacerdotalem administrationem, deponatur. Quæ sunt enim Cæsaris, Cæsari: & quæ sunt Dei, Deo.* Ubi per στρατείᾳ σχολάζοντα sive cum Balsamone, Zonara, Harmenopulo *militantem*, vel *militarem rem admistrantem*; sive cum Doctiss. Beveregio *civile* quodvis *officium administrantem* intellexeris; Bellatores Episcopos feriri palam est. Proxima etiam ætas tantùm abest, ut Episcoporum militiam probaverit, ut quadam etiam ἀμελείᾳ τῆς ἀνθολκῆς etiam quamvis militiam, saltem, qualis eo tempore in usu fuit, improbaverit. Primus Gregorius Cappadox Arianus militari manu, pulso Athanasio, Alexandrinam Sedem occupavit. Damasi & Ursicini tragœdiam supra narravimus. Sed isthæc per tumultum contigit. At quarto adhuc Seculo Ambrosius oratione contra Auxentium; *Non pila*, inquit, *quærunt ferrea, non arma Christi milites. Coactus repugnare non novi: sed dolor, fletus, orationes, lachrymæ fuerunt mihi arma adversus milites.*

Ta-

Talia enim ſunt munimenta Sacerdotis. Aliter nec debeo, nec poſſum reſiſtere. Sequente *quinto* Seculo Concilium Chalcedonenſe canone VII. decrevit, *Eos, qui ſemel in clero taxati fuerint, ſive in Monaſterio deputati,* μήτε ἐπὶ στρατείαν, μήτε ἐπὶ ἀξίαν κοσμικὴν ἔρχεσθαι, *neque ad militiam, neque ad honores Seculares venire debere. Eos verò, qui hoc auſi fuerint facere, & non ejus rei pœnitere maluerint, ut ad hoc idem revertantur, quod ante obtentu Dei ſibi propoſuerint, anathematizari convenire.* Seculo *Septimo* circumfertur vulgaris gnome Gregorii M. Epiſcopi Romani, quæ *lib.* VII. *Epiſt.* I. *ad Sabinianum* continetur. *Si,* inquiebat ille, *in mortem Longobardorum me immiſcere voluiſſem, hodie Longobardorum gens nec Regem nec Ducem haberet. Sed quia timeo Deum, in mortem cujuſquam hominis me miſcere formido.* Vel igitur Gregorius ea in re non timebat Deum, vel recentiores Pontifices & Epiſcopi Bellatores Deum non timent. Invenitur equidem inter Epiſtolas Gregorii alia, cujus fragmentum *in c.* 2. X. *de immunit. Eccl.* extat, ex qua communiter Canoniſtæ concludunt, tempore neceſſitatis ipſos etiam clericos non excuſari à cuſtodia civitatis. Sed quid cuſtodire civitatem, ſtare in excubiis, neceſſitatis tempore, quod probi civis cujuſlibet officium eſt, commune habet cum eo, quod Epiſcopi Bellatores ab aliquot inde Seculis fecerunt? Taceo, quòd, notante Auguſtino Barboſa *ad d. c.* 2. Modernus obſervavit, non loqui textum illum de Clericis, ſed de hominibus Eccleſiæ, qui immunitate Eccleſiæ gaudebant. Sanè eodem Seculo in Concilio Toletano IV. can. 44. ſtatutum eſt, *ut Clerici in quacunque factione arma volentes ſumere, amiſſo ordinis ſui gradu in Monaſterio pœnitentiæ tradantur.* Inſigne etiam veræ ἀπλομαχίας Sacerdotalis exemplum Beda *Hiſtor. Eccl. lib. II.* 2. narrat; Monachos videlicet è Monaſterio Mancor magno numero ſeorſim ſtantes, & adverſus Regem Edilfridum non armis corporalibus, ſed jejuniis

& precibus pugnantes. Octavo adhuc Seculo Zacharias Papa Epiſtola ad Epiſcopum Moguntinum Bonifacium, de Sacerdotibus queritur, quòd Deum ad iram provocantes majora committant facinora, *dum propriis manibus Chriſtianos atque paganos necant*, &c. Epiſt. 3. *Qualis*, inquit, *victoria datur, ubi Sacerdotes una hora Dominica pertentant myſteria, & Chriſtianis Dominicum porrigunt corpus pro ſuarum animarum redemptione, & propter Chriſtianos, quibus hoc miniſtrare debuerant, aut paganos, quibus Chriſtum prædicare, propriis ſacrilegíſque manibus necant.* Militum porro & Sacerdotum officia ſic idem Zacharias *Epiſt.* 7. ad Pipinum Regem diſtinguit: *Principes & Seculares homines atque bellatores convenit curam habere & ſolicitudinem contra inimicorum aſtutiam, atque Provinciæ defenſionem. Præſulibus verò, Sacerdotibus atque Dei ſervis pertinet ſalutaribus conſiliis atque orationibus vacare, ut vobis orantibus & illis bellantibus, Deo præſtante, Provincia ſalva perſiſtat.* Caroli M. ætate crevit equidem non parùm ejuſdem indulgentia & liberalitate poteſtas Epiſcoporum. Neque tamen Sacerdotibus bellare permiſſum eſt; quin potiùs non obſcurè id in Concilio Meldenſi A. D. CCC. XLV. habito canone 37. interdicitur his verbis: *Quicunque ex clero videntur eſſe, arma militaria non ſumant, nec armati incedant; ſed profeſſionis ſuæ vocabulum religioſis moribus, & religioſo habitu præbeant. Quod ſi contempſerint, tanquam ſacrorum canonum contemptores, & Eccleſiaſticæ authoritatis profanatores, proprii gradus amiſſione mulctentur, quia non poſſunt ſimul Deo & Seculo militare.* Inter Capitula quoque Coroli & Ludovici Impp. *Lib. VI. num.* 61. ejuſmodi habetur conſtitutio: *Si quis Epiſcopus, Presbyter aut Diaconus vel ſubdiaconus ad bellum proceſſerit, & arma bellica indutus fuerit ad belligerandum, ab omni officio deponatur, in tantum, ut nec laicam communionem habeat.* Quin & Leo IV. Papa *homil. de cura Paſtorali* Clericos ſui temporis ita alloquitur: *Nullus veſtrûm arma ferat in ſeditione, quia ar-*

ma

ma vestra spiritualia esse debent. Quanquam non temperavit sibi Leo, quò minùs faceret id, quod aliis prohibuit; dimicans ipse fortiter adversus Saracenos, si vera sunt, quæ de ipso Platina scripsit. Nicolaus I. referente Gratiano *c. Clericum* 6. *dist.* 50. *Cùm discreti sint,* inquit, *milites seculi à militibus ecclesiæ, non convenit militibus Ecclesiæ militare seculo, per quod ad effusionem* sanguinis necesse sit pervenire. In Concilio quoque Triburiensi A. D. CCC. XCV. celebrato *cap.* 27. ejusmodi decretum extat: *Semel in clero deputati nec ad militiam, nec ad aliquam veniant dignitatem mundanam, uti in Synodo Chalcedonensi statutum est; ne tales sint, sicut S. Isidorus loquitur, similes hippocentauris, qui nec equi nec homines, sed quasi bruta animalia libertate ac desiderio suo feruntur.* Pro Clerico quinetiam in bello mortuo vetat Concilium idem *vel in oblatione vel in oratione postulari.* Seculo demum *Decimo,* quo temporalis potestatis incrementa Pontifices ceperunt, à veterum Pontificum pietate etiam hic degeneratum Sabellicus *Ennead.* IX. *lib.* 2. queritur his verbis: *Illi* (veteres Pontifices) *suo sanguine Pontificum decus auxerunt; hi auctum cædibus & rapinis prophanârunt: donariis illi templa ditârunt, hi sacrilegiis exuerunt,* &c. Jactáque alea bellandi libido ita processit, ut A. M. LIII. Leo IX. primus Romanorum Pontificum contra Normannos in Apulia & Calabria Siciliáque imperium auspicantes exercitum nebulonum potiùs quàm militum eduxerit; profligatum à Normannis *occulto Dei judicio,* uti Hermannus Contractus piè ἐπιλέγει, *quia tantum Sacerdotem spiritualis potiùs, quàm pro caducis rebus carnalis pugna decebat.* Reprehensúmque inprimis est à Petro Damiani Cardinale Ostiensi *lib. IV. Epist.* 9. isthoc Leonis facinus, universáque cleri belligerantis audacia severis verbis perstricta. *Vita,* inquit, *quam Servator noster gessit in carne, non minùs quàm prædicatio Euangelica nobis est proposita tenendæ lineæ disciplinæ. Sicut ergo ipse cuncta mundi furentis obstacula non per*

districti examinis ultionem, sed per invictam superavit inconcussæ patientiæ Majestatem: ita docet mundi rabiem potius æquanimiter ferre, quàm vel arma corripere; vel lædenti læsionibus respondere, præsertim cum inter Regnum & Sacerdotium propria cujusque distinguantur officia, ut & Rex armis utatur Seculi, & Sacerdos accingatur gladio spiritus, qui est verbum Dei, &c. Deinceps factum Leonis cum peccato Davidis & Petri abnegatione comparat. Mox Gregorius VII. in Dictatibus suis retulit, *ut Pontifici Romano Imperialia ornamenta, adeóque gladium etiam gestare liceat*: & Bonifacius VIII. definivit, *in Ecclesia esse duos gladios, unum pro ecclesia, alterum ab ecclesia exercendum; illúmque huic subesse; quin & Petro temporalem gladium fuisse*. Quod igitur antehac in vitio meritò fuit, id deinceps postquam jurisdictione temporali, & feudorum dominio Principum superstitio & incuria Pontifices & Episcopos mactavit; in virtutem & pietatem vertere cœpit. Sacra inprimis seu cruciata militia in Concilio Claromontano ab Urbano II. decreta, Episcopis Sacerdotibus & Monachis tractare arma assuetis. Eóque ventum dementiæ, ut teste *Chopp. lib. II. S. Polit. tit.* 1. *num.* 7. Episcopi nonnulli sacra facientes supra altare suspensum gladium, vitæ necísque indicem custodiant. Jucundum quin etiam spectaculum Ximenius, Archiepiscopus Toletanus, Gometio teste, Hispanis præbuit, cernentibus Goncaldum Fernandum, cui tot victoriæ *Magni Ducis* nomen pepererant, in abdito secessu sacris operantem, & orationibus vacantem; Ximenium contra inter milites, lorica indutum, ferocientem. Dignissimus inprimis ludibrio omnium habitus est Philippus Belluacensis Episcopus, qui Auth. Helinsh. *in Chron. Rich.* 1. nec non Guilhelmo Neubrigensi *Rer. Anglic. lib. V.* 22. contra Richardi Angliæ Regis exercitum A. M. D. XCVII. infestum militem ductans, acie captus est. Quem cùm donari sibi tanquam *Filium* Pontifex expetiisset, Richar-

Gregorii VII. & Bonifacii. VIII. contrarii dictatus.

Ximenius & Philippi Belluacensis historia.

chardus Romam arma Episcopi misit, cum lepida denuntiatione: *Vide, Beatissime Pater, num hæc sit tunica Filii tui!* De Gallorum consuetudine sic Joh. Tilius *Rerum Gallic. lib. II.* refert: *Quanquam Scripturæ Sacræ armis toti clero interdicant, tamen Antistites Pares Galliæ pro dignitate Parium temporaria tenentur Regibus ministrare, & eos sequi cum equitum ac militum suorum comitatu, si quando Reges ipsi in bellum processerint: quod officium à quibusdam aliis, qui Pares non sunt, Episcopis debebatur. Adeò Gallia in his conditionibus rem militarem æstimavit magni.* Eam verò consuetudinem Baronius ad A. D. CCC. LXXXVIII. his verbis detestatur: *Execrandum planè diu istiusmodi facinus* (ut Episcopi armati ad bella procederent) *inolevit in Galliis*, &c. *Sed eò deterius, quòd iidem etiam ab ejus temporis scriptoribus laudati reperiuntur nomine bellicæ fortitudinis: cum tanquam* (NB.) *sacrorum canonum violatores, & muneris Pastoralis ac nominis desertores detestandi fuissent.* Tales igitur, Baronio ipso judice, Pontifices & Episcopi Polemarchi omnes fuerint. Saltem ex iis, quæ attulimus, ad liquidum perduci potest, Pontifices & Episcopos, qui post Hildebrandum bella gerere sibi fas piúmque duxerunt, immane quantum à veris & veteribus Episcopis differre, neque grandis istius nominis mensuram ullatenus implere.

CCXCV. Liceat autem turpitudinem istam Episcoporum πληκτῶν Erasmi etiam & Wicelii verbis μάλα ἐμφατικοῖς prodere. Sic autem Erasmus Dedicatione ad Franciscum Regem Paraphrasi in Marcum præfixa, scribit: *Duplex est gladii genus, duplex est Regni genus. Habent & Sacerdotes suum gladium: habent suum Regnum. Próque diadematibus & galeis habent mitras, pro sceptro pedum, habent loricam, baltheum: denique totam panopliam, quam illis non uno in loco strenuus ille bellator Paulus describit. Reges Euangelici Pastores dicuntur. Sed & profani Reges Homero dicuntur Pastores populi. Idem agunt utrique, tametsi diversa est functio, quemadmodum in fabulis iisdem alias* *Ecclesiasticorum militantium impietas verbis Erasmi & Wicelii depicta.*

alii partes agunt. Quòd si suum utrique gladium semper haberent expeditum, hoc est, potestate tradita, sicut oportet, uterentur: non toties, opinor, Christiani, qui vocamur potiùs, quàm sumus, in fratrum viscera gladium impium stringeremus. Porro dum utrique suo munere neglecto, quod est alienum, affectant, neutri satis tuentur neque dignitatem suam, neque tranquillitatem. Quando Rex plus habet Regiæ Majestatis, quàm cùm in Judiciis sedens dictat jus, cohercet injurias, dirimit lites, sublevat oppressos: aut quum in consiliis sedens prospicit Reip. commodis? Cæterùm Episcopus quando plus habet dignitatis suæ, quàm cùm è suggesto docet Euangelicam Philosophiam? Tum enim verè in solio suo est Rex Euangelicus. Quàm verò Neroni fuit indecorum in theatro certare aut cum phoniscis, & citharœdis, aut in circo cum aurigis: tam indecorum est Regi in humilibus ac sordidis negotiis versari, quæ pertinent ad privatos affectus ipsius, & officiunt incolumitati Reip. Rursum quàm indecorum esset, si philosophus cum pallio & barba fabulam saltaret in proscenio, aut in harena falcem teneret ac rete, gladiatoriam canens cantionem, non te peto, piscem peto, quid me fugis galle? tam indecorum est Euangelicum regem belligerari, aut nundinari, ne quid dicam inhonestius. Quur nunc invenitur Episcopus, qui sibi pulchrius ducit, trecentos equites balistis, lanceis ac bombardis instructos secum ducere, quàm piis & eruditis diaconis comitatum sacros libros secum circumferre? Quur earum rerum ostentatione sibi magni videntur, quarum contemptu magni fuerunt illi, in quorum locum successerunt? Quur illis dulciùs sonant tubæ & cornua, quàm sacra lectio? Age, quid si Rex pro diademate & trabea sibi imponat mitram & infulam: contra pro mitra & infula sibi diadema & trabeam sumat Episcopus, nonne portenti simile videbitur? Adeò movent inversa insignia, cur non magis movet inversa functio? &c. Sed & Georgius Wicelius, Ferdinandi I. Imperatoris Consiliarius, in libello nomine *viæ Regiæ* scripto, sic inter alia loquitur: *Magnopere probamus isthoc discrimen, sicut discrimen ponimus inter Cælum & terram. Potestas ecclesiastica de*

Cæ-

Cælo est, at politica de terrâ. Vtramque verò in uno eodemque homine conjungi posse, disputent alii, qui solent objicere de gemino dispari:

Non bene conveniunt, nec in una sede morantur.

Verùm disputetur ad vivum investigandæ veritatis ergo: Vtrum idem existere possit Pastor spiritualis, & miles plus quàm carnalis? Ac iurene gestet altera manu pedum Pontificale, seu Episcopale, & simul altera ensem cruentum, galeam thoracémque Martialem? Verùm hæc sacra non aliter constant! tanto difficilius est contra tractum fluminis niti, & cum suo depugnare Seculo. Alioqui enim provocari poterat ad Ecclesiæ principia, quando tam Pontifices quàm Episcopi uni vacabant potestati ecclesiasticæ, in timore & tremore Dominum suum audientes: VOS NON SIC. Quin & cum Bernhardo quæri poterat: Sicne fecit Petrus? Sicne Paulus? Talia gestavit arma Linus? Talem Zonam Clemens? & Episcopi, Dionysius, Ignatius, Augustinus, Ambrosius, & infiniti horum similes? Sed esto alius, & alii hominum mores, & tempora periculosa non instant jam, sed extant. *Hæc Bernhardus. Attamen nihilo segnius fatendum id, quod res est: Nimirum Pontifices, Episcopos, Cardinales, Patriarchas primam omnium curam ac operam impendere oportere in eo, quæ solius Dei sunt, memores mandati Pauli, quando inquit:* Dicite Archippo: *Vide ministerium, quod accepisti in Domino, ut illud impleas. Quod munus propriè suum si sincerè obierint vel biennium sensim, crede mihi, nauseabunt ad secularia. Semel statuant, potestatem ecclesiasticam, qua Episcopi sunt, omnino excellere, & longè inferiorem esse potestatem, qua Principes sunt. Quod cùm sit irrefragabile atque immotum, tamen gaudent tantum adire Principes, & propemodum pudet Episcopos dici. Imò illorum aula non sustinet patienter audire, si quis roget, ubi Rev. Episcopus sit: præcisè dicendum est, ubi reperiam meum gloriosissimum Dominum & Principem. Sin secus, ad suspicionem malam protinus rapientur. Cujus rei forsan causa est, quòd malint esse reipsa Principes, quàm Episcopi;*

pi;

pi; & propensiores sint ad Principatum quàm Episcopatum. Si qui tales existunt, ipsi constituunt semet Episcopi nomine ultra modum indignos. Sed hoc pacto non subterfugiunt iram venturam. Hactenus illi.

Controversia de Attritionis efficacia Jansenitas & Jesuitas inter fervet.

CCXCVI. Certatum hoc tempore potissimùm in Schola Pontificia inter Theologos acriter est: *An illa attritio, quæ concipitur ex metu gehennæ, excludens voluntatem peccandi cum spe veniæ ad impetrandum gratiam in Sacramento pœnitentiæ, requirat insuper aliquem actum dilectionis Dei?* Asserebant id Jansenii sequaces, negabant Jesuitæ potissimùm Sirmondus, Annatus, Pinterellus, Moynius, alii; ex quorum sententia Montaltius Epistola Provinciali decima hoc porisma elicuit: *Per totam vitam sic peccata elici, adeóque contingere posse, ut salutem adipiscatur, qui nunquam Deum in vita dilexerit.* Et Sirmondus quidem in libello, quem *virtutis defensionem* inscripsit, Pontificiorum de necessitate amoris Divini opiniones ad calculos revocat his verbis: *Diligendi Dei præcepto homines obligari affirmat S. Thomas statim ab usu rationis. Hui tam citò? Scotus singulis Dominicis. Unde petitum? Alii cùm urget tentatio. Rectè, si non alia esset via effugiendæ tentationis. Scotus post acceptum beneficium. Grati quidem animi istud indicium est. Quidam in mortis articulo. Nimis serum est. Ne quidem quoties recipitur Sacramentum aliquod, eam obligationem urgere existimem. Sufficit enim attritio cum confessione, si commodè fieri possit. Aliquo tempore teneri, censet Suarez. At quo? Tuo judicio remittit: ipse nescit. At quod ille nescivit, quis sciat, nescio.* Quid verò in euripo hoc opinionum Sirmondus ipse? Concludit, eum qui nullo Deum affectu diligat, nec voluntatem suam ad ipsum convertat, dummodo eum non oderit, & coeteris mandatis obsequatur, legi Divinæ satisfacere. *Itaque*, verba ejus sunt, *quæ miranda est in homines bonitas Dei, non tam amorem sui præcipit, quàm odium vetat.* Alibi impudentissimum os effutit, hoc Euangelicæ legis su-

supra Judaicam præcipuum esse privilegium, quòd nunc ab amandi Dei præcepto Christiani immunes sint. *Æquitati*, inquit, *consentaneum fuit, in lege gratiæ & Novi Testamenti illud durum & difficile exercendæ ad obtinendam justificationem perfectæ contritionis, id est, charitatis actus præceptum resolvi: æquum, inquam, fuit, institui sacramenta, quæ charitatis defectum suppleant, nec tam arduam animi affectionem requirerent: alioqui Christiani, qui filii sunt, nihilo facilius Patris sui gratiam sibi reconciliarent, quàm Judæi, qui tantum servierunt, & Domini sui misericordiam impetrabant.*

CCXCVII. Hæc sexta singularis Jesuitarum de attritionis efficacia, & nulla diligendi Deum in hac vita ad salutem necessitate, hæresis est, quam Montaltii potiùs Doctoris Pontificii, quàm meis verbis detestabor. *Vah*, ita ille eadem Provinciali Epistola exclamat, *in apertum totius Euangelicæ legis excidium profana quidvis audendi licentia grassatur. Violatur magnum illud mandatum, unde lex pendet & Prophetæ: cor ipsum pietatis attentatur: expulso inde spiritu vivificante inane pietatis simulachrum relinquitur: postremò negatur, ad salutem necessarium esse, Deum diligere. Quid restat ampliùs, nisi ut non amandi Dei privilegium à Christo hominibus allatam prædicetur. Hoc etiam vestri* (Jesuitæ) *prædicârunt. Crescere jam non potest impietas. Ad summum pervenit!* Neque tamen Alexander Papa hæreseos istius impietatem mussare, nedum fulmine Papali ferire ausus est. Quin potiùs eadem impietate se alligavit, edita & d. VII. Maii A. M. D. C. LXVII. ad valvas Basilicæ Petri, & in acie Campi Floræ, aliisque locis affixa, publicatáque Bulla, qua ille (verba Bullæ referam) *cupiens pacis vinculum inter fideles servari, omnémque scissuræ fomitem extingui, auditis votis Eminentissimorum & Reverendiss. D. D. Cardinalium adversus hæreticam pravitatem Generalium Inquisitorum; nec non D. D. Consultorum & Qualificatorum Sac. Congregationis ejusdem Generalis Inquisitionis, in virtute*

Jesuitarum de eadem attritione hæresis singularis sexta.

Alexandri Bulla, quæ hæresin illam reprehendi impiè vetat.

sanctæ obedientiæ, *& sub pœna excommunicationis latæ sententiæ Sanctæ Sedi reservatæ*, *aliisque pœnis ejusdem Sanctæ Sedis arbitriò taxandis*, præcipit *cunctis & singulis fidelibus quocunque gradu ac dignitate etiam Episcopali*, *& majori*, *imò & Cardinalitia fulgentibus*, *ut si deinceps de materia Attritionis præfatæ scribent*, *vel libros aut scripturas edent*, *vel docebunt*, *vel prædicabunt*, *aut alio quovis modo pœnitentes aut scholares*, *cæterósve erudient*, *non audeant alicujus Theologicæ censuræ*, *alteriúsve injuriæ*, *aut contumeliæ nota taxare alterutram sententiam*, *sive negantem* necessitatem aliqualis dilectionis Dei in præfata Attritione ex metu gehennæ concepta; *quæ hodie inter Scholasticos communior videtur*; *sive asserentem* dictæ dilectionis necessitatem; *donec ab hac Sancta Sede fuerit aliquid hac in re definitum*, &c. Sic Alexander iterum Thersitem se gerit, nescio annon Ethnico quovis deterior, qui non tantùm impiam illam sententiam negantem, *hodie* scilicet *inter Scholasticos communiorem* (pessima enim quæque hodie in Papatu *communiora* sunt) diris configere ausus non est, sed in gratiam Jesuitarum suorum, Pallavicini inprimis, ocelli sui, negantem *aliqualem necessitatem dilectionis Dei in attritione ex metu gehennæ concepta*, censuræ, injuriæ, contumeliæ nota taxare vetuit, donec aliquid à Sancta illa Sede (quæ aliqualem necessitatem dilectionis Dei asserere & definire inpræsentiarum dubitavit) hac in re definitum fuerit. Quid si igitur vel nunquam Sancta illa Sedes hac in re aliquid definiverit (nam hactenus quidem definitione cessatum est) vel pro more sententiam deteriorem, negantem scilicet, definiverit, an sic perpetim nefas fuerit, censuræ, injuriæ, contumeliæ nota taxare eum, qui aliqualem dilectionis Dei necessitatem negaverit? Apage impietatem intolerandam! Certè impunè non tulerit is, qui aliqualem dilectionis Papæ necessitatem in dubium vocaverit. Et ausus est Papa censuræ, contumeliæ, injuriæ notam amovere ab eo, qui ali-

aliqualem dilectionis Dei necessitatem non in dubium revocat, sed apertè negat! Crimine ab uno noscite omnes!

CCXCVIII. Cygnea hæc scilicet cantio fuit Alexandri, aliqualem dilectionis Dei necessitatem à censura, injuria, contumelia vindicantis. Nam quinto & decimo post editam bestialem illam Bullam die, nimirum XXII. Maii A. M. D. C. LXVII. spiritum exhalavit, & quam ipse in terra suspendit de necessitate dilectionis Dei definitivam, coram tremendo tribunali Dei tremebundus haud dubiè percepit. Morte ejus propalata passim ingens gaudium obortum est, & quam furiosa plebs adversus Pontificem vivum exercere vindictam non potuit, exercuit adversus defuncti Consanguineos, fratrem Marium & Cardinalem Chisium, quorum palatia sine mora perfracta & collutulata turpiter violavit. Novi Pontificis electio agitata in conclavi est per octodecim dies, inde à XXIII. Maii ad X. usque Junii. Prodiitque tandem Julius Rospigliosus, patria Pistojensis Florentinus, Tituli S. Sixti Cardinalis, annum jam ætatis agens septuagesimum secundum, qui Clementis IX. nomen sumpsit. Non alia re insignis, quàm quòd in numerum Divorum Beatos Beatásque quosdam, nimirum Ludovicum Beltrame Hispanum ex Dominicanorum ordine; Petrum de Alcantara Hispanum, ex Franciscanorum secta, & Magdalenam di Paley Florentinam, retulit: Judæos, exceptis paucis, Roma exegit, per reliquas Pontificis ditiones dispersos: pro conservanda Candia pervigil excubavit: denique dissoluto Alphonsi Portugalliæ Regis & Conjugis Mariæ Franciscæ Isabellæ Sabaudæ matrimonio, nuptias inter eandem Sabaudam & Alphonsi Fratrem Petrum Portugalliæ Infantem & Regentem, ratas firmásque habuit.

Alexandri mors.

Ei Julius Rospigliosus, Clementis IX. nomine insignis, succedit. cujus res gestæ strictim narrantur.

CCXCIX. Sic Clemens duobus & dimidio annis in Papatu exactis d. XXIX. Nov. A. M. D. C. LXIX. obiit. Die decima

Eum mox Æmilius Altierius, seu Clemens X. excipit.

ma Decembris ejuſdem anni Cardinales Conclave ingreſſi in eo quatuor pœne menſes integros commorati, & factionibus quatuor, Barbarina, Chiſia, Roſpiglioſa & volante, quibus ſe Hiſpanica & Gallica immiſcuere, ad deſperationem uſque eligendi Pontificis novi, diſtracti, rejecto tandem Cardinale Vidone, pro quo, populo inviſo licet, factio Chiſia, Volans Gallica & Hiſpanica conſentientes diu fruſtra nitebantur; & conſpirantibus tribus factionibus Chiſia, Barbarina & Roſpiglioſa, quinquaginta & octo ſuffragiis Æmilius Altieri, Romanus, decrepitus ſenex, octageſimum quippe ætatis annum jam agens, Papatum adeptus eſt. qui ſtatim electus Clementis X. nomen ſibi aptavit. Elephantinum huncce partum ſtatim atque enixi Cardinales ſunt, populo omnem de Papa novo ſpem jam abjicienti, his verbis Cardinalis Maldachinus electionem ex feneſtra proclamavit: *Annuntio vobis gaudium magnum; Papam habemus. Eminentiſſimus & Reverendiſſimus D. Æmilius, S. R. E. Presbyter. Cardinalis Alteierius electus eſt in Summum Pontificem, qui ſibi nomen impoſuit Clemens X.*

Hungaricas is Eccleſias per ſatellites ſuos evertere laborat.

CCC. Neque tamen Clemens ille λεγόμενος clementem admodum ſe erga Eccleſiam Dei geſſit, quam per ſubornatos & ſatellites ſuos pervertere non minùs, quàm Inclementes omnes, laboravit. Teſtis inprimis eſt Eccleſia Hungarica, cujus immanis perſecutio unâ cum Clemente Pontifice facto, Jeſuitis maximè annitentibus, æſtuare cœpit. de qua nonnihil diſſerere haud abs re fuerit, cùm ſi uſpiam alibi, hic certè fallaciæ cauſæ regnent, & Hungaricos motus, periculáque à Turcis Hungariæ, Chriſtiani orbis munimento validiſſimo, imminentia, perduellioni civium imputare Lojolitæ auſi fuerint, quæ inexpiabili Vatinianóque erga Religionem Euangelicam odio uni ſolíque, adeóque in ſolidum imputanda fuerant. Rem ab ovo, quatenus quidem ad notitiam noſtram pervenit, ὡς συλλήβδην recenſere conabimur. CCCI. Di-

CCCI. Dira adversus Euangelicam religionem primitus professos decreta, suasu Cleri, Ludovicus Hungariæ Rex condiderat, quibus igni adjudicati sunt, quotquot religionem Pontificiam deseruissent; etiam inauditi indefensique, uti ex Ludovici II. Decretis A. M. D. XXIII. *art.* 54. & A. M. D. XXV. *art. ult.* colligitur. Sequente statim anno M. D. XXVI. Ludovicus ab Episcopis ad bellum Turcicum, non expectatis Germanorum, quæ in procinctu erant, auxiliaribus copiis, ineundum inductus, & Divinam ob sanguinarium decretum, attentatámque in conscientias tyrannidem, Nemesin expertus, in Mohacsiensibus campis à Turcis cœsus, sine mascula prole occubuit. Mox Regni Proceres alii quidem Johannem de Zapolya, Stephani Scepusiensis Filium, Transsylvaniæ Vayoadam; alii Ferdinandum I. Regem Pannoniæ elegerunt. Ferdinandus post mortem Johannis solus Regno potitus, tum quinque Hungariæ Superioris Civitatibus Liberis, Cassoviensi, Bartphensi, Eperiesiensi, Leuchoviensi, & Cibiniensi; oppidis item Sepusii tredecim; tum Hungariæ inferioris, Civitatibus Pusoniensi, Soproniensi, &c. ut de cæteris Regni Proceribus nihil dicam, liberum religionis exercitium concessit. Cùm verò varii nihilominus ob religionis libertatem motus Hungariam diu satis exercerent, demum Seculi hujus anno sexto Pacificationi Viennensi Imperatorem Regémque Hungariæ Rodolphum inter & Stephanum Bothskai Kis-Maria insertus articulus primus ita habet: *Quantum ad negotium religionis attinet, non obstantibus, pro tempore, prioribus constitutionibus publicis, sed nec articulo postremo* A. M. D. C. IV. *deliberatum est, ut juxta Sacræ Cæsareæ Regiæque Majestatis priorem Resolutionem, ad quam se Regnicolæ in sua Replicatione referunt, nimirum quòd omnes & singuli status & Ordines intra ambitum solùm existentes, tam Magnates Nobiles, quàm Liberas Civitates & Oppida privilegiata im-*

Euangelica in Hungaria religionis fata sub Regibus Ludovico,

Johanne de Zapolya & Ferdinando I. obiter narrantur.

Pacificatio Viennensis à Rodolpho inita,

mediatè ad Coronam spectantia, item in Confiniis quoque Regni, Milites Hungaros in sua religione & confessione nusquam & nunquam turbabit, nec per alios turbari & impediri sinet; Verùm omnibus prædictis Statibus & Ordinibus liber religionis ipsorum usus & exercitium permittetur, absque tamen præjudicio Catholicæ Romanæ religionis, & ut Clerus, Templa, & Ecclesiæ Catholicorum intacta & illibata permaneant, atque ea, quæ hoc disturbiorum tempore utrinque occupata fuere, rursum eisdem restituantur. Post Imperator & Rex Matthias ita articulum hunc publico diplomate interpretatus est, ut verba illa, *absque tamen præjudicio Catholicæ Romanæ religionis*, bona fide adjecta esse, hoc scilicet sensu, *ut utraque pars in religione, eius exercitio & Templis non turbetur*, declaraverit. A. M. D. C. VIII. eadem libertas non confirmata duntaxat, sed ad oppida etiam, villas rusticósque extensa est. Idem articulus tempore Coronationis Ferdinandi II. conditionibus Diplomatis Regii *num.* 6. *art.* 2. insertus, ac deinceps non semel, puta connitente Gabriele Bethlenio A. M. D. C. XVIII. *art.* 77. A. M. D. C. XXV. *art.* 22. A. M. D. C. XXX. *art.* 33. A. M. D. C. XXXV. *art.* 29. A. M. D. C. XXXVIII. *art.* 1. *cond.* 6. renovatus est. Sed & A. M. D. C. XLVII. *art.* 5. *condit.* 4. Imperator & Rex Ferdinandus III. occasione pacis cum Georgio Rackozio, Transsylvaniæ Principe initæ, sic mentem suam declaravit: *Quæstiones circa gravamina negotium religionis & occupationis Templorum concernentes, tam quæ in A.* M. D. C. XXXVIII. *suæ Majestati exhibita sunt, quàm post subsecuta, in futura primitus celebranda Diæta, propter Regni tranquilliorem permansionem, unionémque animorum, ut vel amicabili Dominorum Regnicolarum compositione sopiantur, vel authoritate suæ Majestatis complanentur cum satisfactione Euangelicorum. Ac pro quibus usus Templorum determinabitur, proventus Parochiarum quod ad eosdem pertineat, nec ultra occupationes Templorum fiant. Ea autem Templa, quæ disturbiorum tempore utrinque occupata fuerunt, statim post per-*

& ab Impp. Matthia,

Ferdinando II.

& III.

permutationem Diplomatum prædictis Euangelicis restituantur, prouti etiam Catholicis. Gravamina autem futuris quoque temporibus in eodem negotio Religionis emergentia, tam Catholicorum, quàm Evangelicæ religionis hominum: quàm etiam alia Gravamina Regnicolarum, tam Euangelicorum quàm Catholicorum, secundum 17. *Conditiones sua Majestas singulis Diætis plenariè complanabit absque injuria Euangelicorum.* Denique idem articulus per modernum quoque Imperatorem & Hungariæ Regem Leopoldum A. M. D. C. LV. tempore coronationis, & quidem in Pace non Hungariæ tantùm, sed totius etiam Imperii *art.* 11. *condit.* 6. confirmatus est. Diplomatis Regii sexta conditio his verbis concepta est. *Quod Religionis negotium inter universos status & Ordines Hungariæ, militibus Hungaris, propter Regni tranquilliorem permansionem, juxta Constitutionem Viennensem, & articulos ante coronationem editos, maneat liberum, illæsum & illibatum, ita videlicet, ut Religionis exercitium tam Baronibus, Magnatibus & Nobilibus, quàm liberis etiam civitatibus, universisque Statibus & Ordinibus Regni Hungariæ, nec non Oppidis & villis, illud sponte ac liberè acceptare volentibus, ubique liberum relinquatur, nec quisquam cujuscunque status & conditionis existens, in libero ejusdem usu ac exercitio Religionis à Serenitate sua & aliis quibusvis Dominis terrestribus, QVOVIS MODO, aut QVOVIS PRÆTEXTV impediatur.* Concluditur autem his verbis: *Nos itaque prædicta universorum Statuum & Ordinum inclyti Regni Hungariæ & partium ei subjectarum instantia, benignè admissi, pro benigna animi nostri propensione, ipsisque benignè gratificandi voluntate, præinsertos VNIVERSOS articulos, ac omnia & singula in iis contenta, rata, grata & accepta habentes, eisdem nostrum consensum benevolum pariter & assensum præbuimus, ac illos, & quævis in iis contenta acceptavimus, promittentes & assecurantes Status & Ordines verbo nostro, quòd præmissa omnia, tam nos ipsi, quàm Regiminis nostri tempore observabimus, quàm per alios fideles subditos nostros, cujuscunque conditio-*

nec non Leopoldo confirmata.

tionis & ſtatus exiſtant, obſervari faciemus, uti vigore hujus noſtri diplomatis acceptamus, approbamus, ratificamus, confirmamus atque promittimus. In cujus fidem & teſtimonium literas has manu propria ſubſcripſimus, & ſigilli noſtri impreſſione muniri fecimus. In arce Regia Poſonienſi die xxv. Junii A. M. D. C. LV.

Liberum religionis exercitium ab Hungariæ Regibus pactum. Georgius Barzon, Varadienſis Epiſcopus, libello A. 1671. edito, oppugnat.

CCCII. Expreſſiſſima hæc liberi in Hungaria Religionis exercitii decreta quò minùs ἄσυλα & Sacroſancta manerent, efficere Clerus Pontificius, Epiſcopi & Jeſuitæ inprimis, Regnorum evertendorum architecti, potuerunt. Neque id ampliùs diſſimulare Clerus ipſe potuit. Nam ſub noviſſimæ perſecutionis initia A. M D. C. LXXI. prodiit Viennæ Claſſico ſacri belli Sciopiano haud diſſimilis libellus, ſic inſcriptus: *Veritas toti mundo declarata, argumento triplici oſtendens, Sac. Cæſ. Regiámque Majeſtatem non obligari tolerare in Hungaria Lutheranam & Calvinianam ſectam. Quam Catholicæ Religionis zelo concinnavit G. B. E. V. P. S. S. C. R. M. C.C.* ſeu, uti ænigma facilè rerum hominúmque gnari extricârunt, *Georgius Barzon, Epiſcopus* (titularis) *Varadienſis, Presbyter Societatis, Sacræ Cæſareæ Regiæque Majeſtatis Conſiliarius.* Tractationi præmiſit S. Auguſtini in illud Pſal. 57. *Ad nihilum devenient tanquam aqua decurrens*; verba iſthæc: *Non nos terreant, Fratres, quidam fluvii, qui dicuntur torrentes. Decurrit aqua, ad tempus perſtrepit, mox ceſſabit. Diu ſtare non poſſunt. Multæ hæreſes jam emortuæ ſunt; cucurrerunt in rivis ſuis, quantum potuerunt; decurrerunt, ſicuti ſunt rivi, vix eorum memoria reperitur.* Ita non tam zelo pro Catholica religione, ſeu aris, quàm pro focis ſuis commotus, animum ſuum certa ſpe implevit, fore ſcilicet brevi, ut Jeſuitarum artibus Euangelica religio ex toto Hungariæ Regno eliminata plorare cogatur, Quos verò ille tot Regiis edictis promiſſiſque omni exceptione majoribus, concutiendis, arietes admovit? Triplex ſcilicet argumentum ceu æs triplex circa pectus malè munitum, quod ad incudem obiter vocatum Authoris perfidiam prodet.

CCCIII. *Pri-*

CCCIII. *Primum* igitur argumentum à tribus Pacificationis Viennensis conditionibus, sub quibus liberum religionis exercitium pactum est, Barzonius ille arcessit. Concessum scilicet, illud esse, *primò absque præjudicio Catholicæ Romanæ; quæ cùm sit impossibilis, pro non adjecta habenda sit: secundò, ut Clerus, Templa & Ecclesiæ Catholicorum Romanorum intacta & libera permaneant; quæ conditio violata ab iis sit, qui sub Bethlenio & Rakozio Templa hominésque Pontificios violârint: tertiò ut occupata disturbiorum illorum tempore restituantur; quod nunquam Euangelici præstiterint.* Cujus argumenti vanitatem vel inde agnoscere licet, quòd, si conditio impossibilis pro non adjecta habetur, non iccirco pactum & promissio nutat, sed conditio ceu inutilis, salvo pacto, rescindi debet: quòd conditionem illam, *ut libertas concedatur absque præiudicio Catholicæ Religionis*, Imperator Matthias statim ita interpretatus est, ut aperte negaverit, ad evertendam libertatem religionis trahendam esse: quòd non obstantibus iis, quæ sub Bethlenio & Rackozio acta sunt, deinceps etiam Regiis Pacificationibus & diplomatis religionis libertas confirmata & obsignata est: quòd, si qui à clero Pontificio graviter irritati, defensionis & vindictæ modum antehac excesserunt, innocentes id luere non debuerint, cùm noxa sequatur caput: quòd denique pacta restitutio eorum, quæ *disturbiorum tempore occupata sunt*, non ad restitutionem Templorum pridem possessorum, sed eorum, quæ ad Regem forsitan Hungariæ pertinentia à Stephano Botzkajo occupata sunt, obstrinxerit. Neque plus candoris vel soliditatis habet *secundum* argumentum, inde petitum, *quòd articuli, quibus libertas religionis promittitur, non sint conditi consensu & unanimi voto Statuum quatuor Regni, puta Prælatorum, Baronum, Magnatum & Nobilium, utpote ad quos antiquo jure pertinuerit, Rege consentiente & confirmante, leges condere. Contradixisse enim Prælatos omnes, Barones, Magnates*

Triplex ejusdem argumentum ad partes vocatum.

& Nobiles Pontificios. Cùm igitur violentum nullum durabile sit, articulos illos abolendos meritò esse. Quod argumentum ad summam Regum Hungariæ, Imperatorum & Regum Rodolphi II. Matthiæ, Ferdinandi II. III. & Leopoldi, quorum consensu, authoritate & fide juramento obstricto, articuli confirmati receptique sunt, ignominiam pertinet. Quasi vel non æquè illis, ac Infulato huic Titulari, hoc est Scenico Episcopo; Hungariæ jura cognita fuerint; vel adversus eadem jura ea in re prævaricati fuerint. De cœtero constat satis, quemadmodum negotium hoc in Pacificatione saltem Lintzensi A. M. D. C. XLV. conclusa, & Georgio Rakozio exhibita, gestum fuerit. Ex primo Ordinis Ecclesiastici statu contradixerat omnino Archiepiscopus Strigoniensis, Georgius Lippai, eique Seculares nonnulli, Ladislaus Csakus, Franciscus Revai, & Franciscus Balassus astipulati sunt. At contradicenti fortissimè Comes Paulus Palfy. Curiæ Regiæ Judex, cœterique non Euangelici duntaxat, sed Pontificii etiam Proceres reclamârunt. Deinceps post gravissimas cum Clero contentiones, Status Euangelici in eo esse cœperunt, ut per Georgium Barna ad Regem tota causa devolveretur. Tum igitur Archiepiscopus, eique adhærentes nonnulli alii, Euangelicorum Statuum supplicationem ad Regem impediverunt anteverteruntque ejusmodi responso: *Ne fortissimum hoc antemurale Christiani orbis cum universali ruina in manus Turcarum perveniret, facileque universam Nationem deleri contingeret, ad ea evitanda primùm in A.* M. D. C. VI. *Pacificationis Viennensis Articulo* I. *libertatem religionis concedi oportuit; quæ quidem concessio priùs tantùm Statibus & Ordinibus, oppidis item privilegiatis & militibus facta in A.* M. D. C. VIII. *ad villas quoque & oppida extensa fuit. Porro eædem concessiones in A.* M. D. C. XVIII. *ampliatæ, postmodum verò A.* M. D. C. XXII. *art.* 6. *Diplomati Regio insertæ fuerunt, ac deinceps quibusvis ferè Comitiis addito arti-*

ticulo confirmatæ. Quibus non agnoſcunt Catholici ſeſe contraveniſ-ſe, aut occaſionem turbandæ quietis paciſque publicæ exhibuiſſe, neque conceſſiones ſemel factas extinguere aut abolere conatos; quin potiùs Articulis præſertim Pacificationis Viennenſis, quæ fundamentum eſt ac robur totius ſtatus admiſſæ religionis, prædictis articulis, atque adeò præſentis Diplomatis Regii art. I. ſeſe accomodare ſtuduerunt. Sic Diploma tractatus Lintzenſis à Statibus Regni univerſis, cum ſolenni hac clauſula; *Contradictionibus Cleri, aliorúmque Secularium non obſtantibus, imò iiſdem in perpetuum nullum vigorem habentibus*, conſentiente Rege, ratihabitum, articuliſque Anni M. D. C. XLVII. inſertum eſt. Quòd ſi Titularis ille in manifeſta luce adhuc dum cæcutit, Pacificationis Viennenſis ab univerſis Statibus Eccleſiaſticis & Politicis ſubſcriptæ, clauſulam, quæ ſic ſonat: *Nos itaque ſubſcripti nunc invicem concordati nomine omnium Statuum & Ordinum inclyti Regni Hungariæ & Partium ſibi annexarum, liberè & ſpontaneè, animóque bene deliberato ſpondemus, promittimus & recipimus*, &c. expendat, & perfidiæ ſuæ tela amentata agnoſcat. *Tertium* argumentum manifeſtam Authoris ejuſdem fraudem propalat. Inde enim petitum eſt, *quòd. ſi omnino tolerandi Euangelici in Hungaria eſſent, Calviniſtæ tolerandi forent, quatenus Confeſſionem Helveticam; Lutherani verò, quatenus Auguſtanam profitentur. Atqui & Calviniſtas ab Helvetica, & Lutheranos ab Auguſtana Confeſſione deſciviſſe. Et Calviniſtas quidem ab Helvetica, quia cùm hæc cap.* XI. *profiteatur, ſe comprehenſa ſymbolis ac ſententiis quatuor primarum & præſtantiſſimarum Synodorum, celebratarum Nicææ, Conſtantinopoli, Epheſi & Chalcedone, corde ſincero credere; illi contrà pertendant Primò, bigamum clericum eſſe poſſe, quod Nicænam Synodum vetuiſſe, Juſtinianus Novell.* 123. *c.* 1. 12. 14. *& Ambroſius Epiſt.* 82. *teſtentur; Secundò, Epiſcopum Romanum non eſſe Principem omnium Patriarcharum, quod ipſum tamen Concilium Nicænum Canone* 39. *ex Arabico per Piſanum converſo, nec non Chal-*

cedonensis Concilii Patres Act. 3. *in relatione Concilii, definiverint: Tertiò negant Sacerdotem in Eucharistia offerre corpus Christi; quod ipsum quoque Canone* 16. *Concilii Nicæni difinitum sit: Quartò Orationes pro mortuis Canone* 65. *Arabico probatas, rejiciant: Quintò Episcopi Romani in Conciliis præsidentiam in Concilio Ephesino tamen exemplo confirmatam improbent: Sextò denique Monachatum Concilii Chalcedonensis Act.* 14. *Can.* 16. *stabilitum damnent.* Sed & Lutheranos defecisse ab Augustana Confessione, inde comprobat, *quòd ipsi in Præfatione libri Concordiæ eam variatam posteriorem rejiciant; contra invariatam autem profiteantur; Primò contra articulum* 10. *Christum in Cœna Domini non esse sub speciebus panis & vini: Secundò contra Art.* 21. *Missam abolendam esse; Tertiò contra art.* 1. *Episcopos controversiarum non esse judices.* Longæ sunt ambages, injuriæ verò fraudésque longissimæ! Taceo, quòd Diplomata, quibus liberum religionis exercitium Euangelicis in Hungaria conceditur, Helveticæ & Augustanæ Confessionis ne uno quidem apice meminerint, nedum Euangelicos ad alterutram restrinxerint. Qua verò fide scripsit Barzonius, Helveticam Confessionem *cap.* XI. comprehensa symbolis ac sententiis quatuor primarum & præstantissimarum Synodorum, simpliciter scilicet & in universum recepisse, cùm tamen verba confessionis non de quibuslibet Synodorum illarum sententiis, sed de iis duutaxat, quæ *de incarnationis Domini nostri Jesu Christi mysterio* loquuntur, id pronuntiaverit. Quid verò ad mysterium illud sententiæ ex Conciliis à Barzonio citatæ? Ita notoriæ fraudis coram toto orbe ille reus est. Quid quòd simili etiam fraude non ex veris & γνησίοις, sed suppositiis, Arabicis inprimis Concilii Nicæni, nec à Gelasio, nec à Justello, nec à Petro de Marca, nec à quoquam Antiquitatum Ecclesiasticarum perito agnitis, sed à Melchitis & Nestorianis, uti Doctiss. Beveregius *Annot. in Concil. Canones pag.* 212. probat, confictis canonibus,

sen-

ſententiarum ſuarum quiſquilias collegit: quòd inſuper Novellam 123. citat, quæ Concilii Nicæni ne quidem meminit, Imperatori Juſtiniano affingens, quod ex gloſſa neſcio qua arripuit: atque etiam Canonibus Concilii Epheſini ſupponit id, quod de Concilio Pontificius forte impoſtor aliquis ſcripſit? Par ratio eorum eſt, quæ Lutheranis objicit, utpote qui invariatæ Confeſſioni adhærentes, vel *Art.* 10. per *ſpecies* nuda accidentia deſignari: vel *Miſſæ* nomine ſacrificium incruentum venire: vel Epiſcopis in Confeſſione infallibile & ſupremum controverſiarum potiùs, quàm miniſteriale judicium tribui, conſtanter meritóque hactenus negârunt. Annon igitur in re ſeria graviſque momenti publici impoſtoris notam perſonatus ille Epiſcopus meruerit, periti rerum judicent.

Cleri Pontificii machinationes, à Botskajo, Bethlenio, Rackozio repreſſæ.

CCCIV. Sicut verò Barzonius ille Hungaricarum Eccleſiarum privilegia teſtatiſſima in aperta luce, futiliſſimis ratiunculis, perfidiæ cleri horrendæ certiſſimis teſtibus, oppugnare non dubitavit: ita nunquam non Clerus in Hungaria Pontificius eò conſilia ſua apud Principes cœtera optimos direxit, ut Tranſactiones univerſæ verbis ſpecioſæ, re inanes, imò ſubdolæ deprehenderentur. Etenim nunquam ferè pactis potentiores ſteterunt. Hinc adeò Pacis A. M. D. C. VI. conditiones, Botskajo urgente, initæ mox ita violatæ impunè fractæque ſunt, ut A. M. D. C. XVIII. Bethlenius magno labore eaſdem redintegrare neceſſum habuerit. Redintegratas denuo ita Pontificius clerus laceſſivit infinitis modis temeravitque, ut A. M. D. C. XLVII. Georgius Rakotzius, Tranſſylvaniæ Princeps, ingenti labore reſtituere, nonaginta Templis, quæ vi erepta fuerant, recuperatis, coactus fuerit. Quanto igitur ſanguine Hungaris Euangelica libertas conſtiterit, judicabunt, quibus res geſtæ obiter compertæ ſunt. Verùm neque ſic alma pax & libertas Eccleſiæ in tuto navigavit. Denuo

Denuo Ecclesia Hungaricæ à terrestribus Dominis persecutionem patiuntur.

quippe eversis, quæ Pacificatio reddiderat, Templis, apertæ persecutiones ubique per Terrestres Dominos, quos adversus publica pacta consurgentes coerceri par erat, grassari cœperunt. Comes Franciscus Nadasti, Divinæ mox vindictæ virgulam passus, in Comitatu Castriferrei, Sopronienfi, Nitrensi, ferro flammáque cuncta miscere: alter Paulus Esterhazius, à Pontifice Romano nuptias cum germani filia incestas indulgente, ad persequendos Euangelicos voto obstrictus, in Comitatibus Vesprimiensi, Posoniensi, nec non districtu lacus Torto, adversus Evangelicos carceribus, proscriptionibus diris, suppliciis sævire. Testes hodiéque sunt Ecclesiæ olim florentissimæ, Gapensis, Szenciensis, Cheitensis, Chepregiensis, (quæ multorum fidelium in ipsis Templi penetralibus internecionem, aliorum ex turri præcipitationem perpessa est) innumeræque aliæ. Secuti Archiepiscopi & Episcopi, in suis quique ditionibus, in insula præsertim Challökötz, in cœteris etiam locis Barones Nobilésque ad summam crudelitatem nil facere reliqui.

Civitates mox etiam Regiæ & liberæ

CCCV. Immunes tamen hactenus Regiæ, liberæque Civitates, à solo Rege dependentes, manserant. Inventa tamen easdem infestandi ratio est, quando occasione quorundam Procerum Pontificiorum, Nadasti, Serini, Frangipani, aliorum, Francisco Rackotzio adhærentium, quorum privata studia eò proterviæ delapsa sunt, ut armis Regiam Majestatem impetere non dubitaverint, A. M. D. C. LXX. miles Austriacus in Hungariam introductus, victricia ubique ferè arma circumtulit. Tum enim Archiepiscopi, Episcopi & Jesuitæ, in turbido piscaturi, militis illius opera ubique ferè Templa occupare, verbi Divini Ministros alios expellere, alios in carceres compingere, alios trucidare: plebes vi & mulctis ad amplectendas Cerimonias Pontificias cogere, Nobilibus aliísque Euange-

eversis earum Templis, vexatis expulsisque Pastoribus, invaduntur.

gelicis milites obtrudere, tributa imponere, atque his pluribúsque violentiæ contra jus & fas attentatæ modis, fractos partibus suis adjungere ausi, Euangelicæ Religionis in Regno isthoc πανολεθρίαν moliti sunt. Militari brachio succincti, Georgius Betzeni, Archiepiscopus Colothensis, Jaurino, Comarino, Owarino, universáque regione circumjacente: Leopoldus à Colonitsch, Episcopus Neostadiensis, infernalis furia, Posonio: Johannes Pangratz, Episcopus Vaciensis, Tirnavia: alii Patakino, Rivalino, Tokajo, Berentzino, Modino, Tolyaino, Tarzalino, Lizkaino, Bopsino, Unguarino, Berexazino, Chremnitio, Neosolio, Eperiesino, Regiomonto, &c. imò ex totius ferè Hungariæ superioris & inferioris omnibus ferè oppidis & villis verbi Divini Ministros, aliis supplicio mortis affectis, aliis carcerum squalore maceratis, aliis in tristissimum exilium abactis, exegerunt. Adversus Benizenses, Pakovienses, & Juralukenses diris modis sævitum, & post occisos plurimos, nonnullos etiam ad Templi valvas suspensos, civitates ipsæ igni incensæ, tantùm non solo adæquatæ sunt. Ecclesiæ Reformatæ Ecclensis Pastor Johannes Baki, unâ cum vidua Laurentii Surii, Ecclesiæ quondam Comariensis Ministri, ille vivicomburio, hæc gladio Comarini vitam finierunt. Taceo innumeros hinc inde, Cassoviæ inprimis & Posonii, ex omni hominum statu, ætate, sexu, indicta causa, diversisque fatis, ad novissima supplicia raptos, exilióve multatos, quos inter Comes etiam Stephanus Cotskai, inclytorum Hungariæ vindicum nobilissima propago, & gente & mente inclytus, Claudiopoli in exilio mortem oppetiit.

Tribunal Posoniense rebellionis prætextu Euange-

CCCVI. Ne verò juris quodam prætextu crudelitas, & calidissima callidissimáque evertendæ religionis consilia destituerentur, Posonii extraordinarium tribunal, judi-

licos Magnates plures evertit.

dicibus constans Partim Ecclesiasticis, partim Politicis, Pontificiis & juratis Euangelii hostibus omnibus, erigere, atque eò ad dicendam objectæ miro astu perduellionis causam, spectatissimos quosque citare placuit. Initium factum est ab ovibus, Politicis Magnatibus, aliisque, quos faciliùs perverti posse, persuasum hostes habuere. Qui innocentiæ suæ confisi vadimonium promptè obiverunt, illi plerique contra jura Regni, etiam non auditi, convicti, in carceres abrepti, arrestis detenti, impensis gravissimis exhausti, ad mutandam denique religionem, libertate promissa, invitati pellectíque sunt. Quorum adversus apostasiam pectora satis munita deprehenderunt, iis prætextu fidelitatis obligandæ, oblati sunt libelli (reversionales dicti) quibus subsignatis protectionem Pastorum suorum ejurarent, promitteréntque, non impedituros se, quò minùs sacrificuli Templa occupare & Pontificia iis sacra inferre possent, donec scilicet accedente illuminatione Spiritus S. & ipsi à sacrificulis meliora edocti, abdicata hæresi sua, Pontificias cerimonias amplecterentur. Ita Magnates, Nobiles, plebeii coram Phalaridis tauro illo comparentes innumeri, pars in carceribus, aliisque modis vita orbati, pars horrendum in modum exagitati divexatíque, pars denique carnis imbecillitate subacti, fidei in gravissima illa tempestate naufragium passi, quam Christo & Euangelio ejus fidem debuerunt, reclamante conscientia, fregerunt.

Pastoribus quoque eodem prætextu evertendis alia quoque tribunalia Tyrnaviæ & Posonii constituta;

CCCVII. Sed gravior & flagrantior vis incubuit Ecclesiarum Pastoribus, in quorum, in irruptione stantium, salute cardinem verti incolumitatis tot Ecclesiarum, persecutores non ignoraverant. Qui proin rebellium, investigandorum prætextu, judiciorum extraordinariorum facultatem nullo negotio impetrârunt. Tria igitur ejusmodi judicia constituere placuit, unum Tirnaviæ, cui se Posonien-

nienses: duo Posonii, quibus se reliqui per Hungariam Ministri sisterent. Neque tamen primo statim cœtu cunctos citare è re visum, sed paucos duntaxat, eósque Augustanæ Confessioni addictos; ut ex paucorum successu, quid de reliquis spei affulgeat, periculum facere integrum foret. Cúmque firmum ratúmque habuerint, rebellionis objectæ calumnia religionem universam abolere, mortis metu libellos subsignandos obtrudere extremis viribus conati sunt. Summa libellorum capita erant: *ut Ministri Evangelici utriusque Confessionis, Scholarum Rectores, cantores, studiosi & æditui (I.) Aut ministerium omne sive ecclesiasticum, sive scholasticum, ad evitandum sententias judiciales, sibi propter objectum rebellionis crimen imminentes, propria subscriptione sigillo munita penitus abdicent, neque partem ullam sive clam sive palam exercere ampliùs sustineant, ac de cœtero ceu fideles Regis subditi vitam quietam pacificámque in Regno transigant, capitis supplicio turbantibus vel levissimè, indicto: (II.) Aut spontaneum exilium, ceu rei mortis, suscipiant, obligata libello propria manu subscripto, sigillóque munito, fide, quòd nunquam in patriam reversuri neque etiam vel hæreditarias Regis Provincias, vel Imperiales, nedum hostiles ditiones adituri sint: (III.) Aut, quod præ cœteris gratum sibi acceptúmque futurum sit, Religionem Romanam Catholicam amplectantur.* Et priora quidem duo palam in judiciis urgebantur. Tertium verò prora puppísque consiliorum omnium κυρίως intentum fuit.

libellique præscripti, quibus mortis periculum eluctaturi subscribentes, ministerii abdicationem, exilium spontaneum, vel apostasiam promitterent.

CCCVIII. Ita prima dies paucis nonnullis XXV. Sept. A. M. D. LXXIII. dicta, qua se Posonii sisterent delegatis judicibus, impacti atrocissimi criminis causam dicturi. Comparent Fratres triginta duo Augustanæ, & unicus, Carponensis Ecclesiæ Minister, Helveticæ Confessioni addicti, haud postremi nominis plerique. His à Fisco Regio & Archiepiscopo Strigoniensi Georgio Szelepzeni, mira arte industriáque præmonitis, maturè consu-

Citatio ad tribunal illud prima Pastorum Augustanæ Confessionis, qui comparentes malè persecutionis impetum sustinent.

litur, ne ſententiam mortis contra ſe pronuntiandam operiri; quàm ſaluti ſuæ libellis exhibitis conſulere malint. Ita mortis citatis, aſt inauditis, indefenſiſque indictæ metu perculſi, neque ſatis libellorum virus cum animo expendentes, nimia certè in primo iſthoc ferociſſimoque impetu infirmitate carnis, pars Eccleſiaſtico Scholaſticóque munere omni juxta præſcriptam libelli formam ſeſe abdicant: pars licet rebellionis rei nullo modo peracti, reatum tamen falsò confeſſi, exilium eligunt: unus etiam inſigni levitate religionem, & cum ea bonam mentem ejerat.

Citatio ſecunda universalis omnium per Hungariam Euangelicorum Miniſtrorum,

CCCIX. Cùm non malè ſe dediſſe citationis initia hoſtes animadvertiſſent, & plures jam metu potiùs, quàm criminis ullius conſcientia victi libellos obtuliſſent, inſtante Fiſco Regio, Nicolao Mailath, ad univerſalem omnium reliquorum per totam Hungariam, etiam tributariam, Eccleſiæ Scholæque Miniſtrorum, quorundam etiam ante ex Eccleſiis ſuis exturbatorum; nec non cantorum, ſtudioſorum, æditorum, in menſem Februarium Anni ſequentis M. D. C. LXXIV. proceſſum eſt. Citatoriæ literæ Georgii Szelepzeni, Archiepiſcopi Strigonienſis, ceu vicariam Regis in Hungariæ Regno poteſtatem, defuncto pridem Regni Palatino, Ordinibus invitis obtinentis, manu ſubſcriptæ, ſigillóque munitæ fuerant. Citati alii quidem, in tributariis maximè Regni partibus, à Superioribus ſuis comparere diſertè prohibiti ſunt: alii adverſariorum fraudes ſœpius experti, atque etiamnum ſubodorati, nondum forte ita periclitantibus eccleſiis ſuis, fuga occultationéque ſaluti ſuæ conſuluerunt: alii Deo & cauſæ confiſi, non obſtante judicii forma planè ſuſpecta, utpote quæ non tam convincendis puniendiſque malignè intentati criminis reis, quàm evertendæ tot Eccleſiarum libertati, aucupandóque tot violentiis prætextui inſerviebat,

cui alii obedire prohibentur;

alii parent, gravibus rationibus inducti.

bat, Posonii coram judice infensissimo, juratissimóque se sistere statuerunt, partim quòd sub fictitio prætextu caussam Dei & Christi verti penitiùs cognovissent, quam ab universis deseri Deo contumeliosum rebantur meritò; partim quòd instans à sacrificulis jamjam subrepere paratis, gravissimum Ecclesiarum periculum id efflagitásset; partim ut toti mundo constaret de innocentia Pastorum, qui capitali crimine arcessiti, si non comparuissent, gravem haud dubiè patrati suspicionem incurrissent; partim quòd obedientiam Magistratui testificandam censuissent; partim denique quòd consiliis, precibus, obtestationibus Ecclesiarum, prudentiorúmque judiciis se ad comparendum urgeri intellexissent. Memoratu haud indignum est, quòd procedente ea citatione Georgius Getseni, ab aulæ familiaribus interrogatus, quid sibi tot Pastorum, de quorum innocentia constet omnibus, citatio vellet? respondit: *Funiculum Euangelicis Hungaris texuimus, quem si collo eorum implicare poterimus, nunquam se deinceps in pedes eorundem religio eriget. Si verò id non effecerimus, nobis, non vobis, inutilem molestiam facessiverimus.*

CCCX. Comparuerunt igitur secunda citatione isthac non exiguo numero Pastores, aliique Ecclesiarum & Scholarum Ministri, ultra ducentos quinquaginta, quorum plerique Augustanæ Confessioni, quinquaginta septem verò Reformatæ addicti fuerunt. Singulorum illorum actiones, diversa fata, exitúsque describere, institutæ tractationis brevitas haud patitur. Summa tamen capita, quando res est omnis posteritatis memoria longè dignissima, obiter ut delibem; ante omnia ad tribunal seu *Excelsam*, uti vocabant, *Sedem*, provocatis ex tanto numero sex tantùm, (ex quorum ore reliquos omnes, atque eos etiam, quorum ipsi nomina ignoraverant, & plerosque etiam adeò locis dissitos, ut se invicem pauci nove-

Numerus comparentium utriusque confessionis.

Actionis totius series exponitur.

Accusationis capita.

rint, judicare ſtatuerant) per Regium fiſcum actio ejuſmodi intentatur, *quòd ſcilicet poſtpoſito Dei hominúmque timore totum Hungariæ Statum Romano-Catholicum, ipſúmque adeò Regem idololatriæ inſimulare, contra B. Virginem Mariam, Sanctos demortuos, eorúmque & Christi imagines pro concionibus ad populum habitis graviſſimè debacchari, Venerabile Sacramentum conculcare ſceleratis rebellibus, Suæ Maieſtatis hoſtibus, conſenſu, ope & commeatu ſuccurrere, eorum adventu gaudere, Turcis ad occupandum Hungariæ Regnum viam aperire non reformidaſſent, criminiſque adeò læſæ Divinæ & humanæ Majeſtatis capitíſque & bonorum omnium amittendorum reos ſe feciſſent.* Hic reorum quiſque pro ſe pertendere, ut accuſatio, quoad ea, quæ religioni Euangelicæ in reliquo orbe Chriſtiano receptæ communia non ſunt, homines notet, crimina argumento probet, teſtibus confirmet. Palam enim ex accuſationis pleriſque capitibus fieri, non tam rebellionem, cujus cauſa citati ſint, ſpectari, quàm religionem peti. Longum verò eſſet Actoris & judicum adverſus reos ſe defendentes maſculè, in obtrudendis procuratoribus, ferendis præjudiciis, declinando legitimæ probationis onre, ſuadendo per ſubornatos Forgatſium, alióſque ante latam ſententiam, ad evitandum ſupplicium, quod effugituri nunquam ſint, ſubſcriptione libellorum, & ſpontanei exilii, traditioníſque Baſilicarum electione, ſtrophas pertexere. Certè ficto immanis criminis perduellionis adverſus Regem, prætextu cauſam Chriſti & Euangelii ejus oppugnatam eſſe, argumenta planè φερόνικα, arguunt; veluti quòd jam ante ſine ullo rebellionis prætextu plures Eccleſiis ſuis moti ſunt: quòd ne unius quidem Paſtoris comparentis rebellio idoneo ſive teſte unico ſive teſtimonio probari potuit: quòd Paſtorum Euangelicorum, ſiquidem rebellionis complices fuiſſent, vitæ Judices Pontificii non magis utique quàm Magnatibus Pontificiis parcituri, neque rei ſce-

Accuſatorum Judicúmque ſtropha.

Perduellionis culpa accuſati liberantur prægnantibus argumentis.

ſcelus adeò horrendum Regi Regnóque pernicioſiſſimum, exilio vel muneris abdicatione ſpontanea luituri fuerint: quòd Pontificii ſaniores in Hungaria, nominatim etiam Forgatſius Præſes Judicii, & Zitzius ejuſdem Aſſeſſor, innocentiæ eorum quoad rebellionem teſtimonium perhibuerunt, non aliud quàm contumaciam in ſubſignandis libellis iiſdem exprobrantes, & ſolam hanc carcerum vexationúmque cauſam allegantes: quòd Rex Hungariam univerſam ad unitatem fidei reducere, & hæreſeos peſtem extirpare ſtatuerit: quòd jam ante Barzonius edito libello cleri Hungarici propoſitum aperuerit, priuſquam in Miniſtris ullam rebellionis noxam, vel ejuſdem ſpeciem invenire hoſtes potuere: quòd Judices Delegati omnes Pontificii, partium ſtudio ducti, Romanóque Pontifici ſingulariter obnoxii fuerunt. Qui enim aderant Politici, Pontificii erant omnes, cleri præſentis mancipia νευρόσπαστα, ne hiſcere quidem adverſus Purpuratos auſi. Forgathſius certè Rima-Szombathenſibus, pro Paſtoribus ſuis intercedentibus, ſic reſpondit: *Nolite, per Deum, me moleſtare, quia, ſic me Deus adjuvet, ne ipſe quidem ſecurus ſum. Si vel hiſcam, rebellem me dicent, & in carcerem abripient. Igitur boni Paſtores ſubſcribant, & vias ſuas abeant.* Eccleſiaſtici verò erant Archiepiſcopus Szlepzenius, nec non Epiſcopi Hungariæ præcipui, qui Romano Pontifici, æquè ac alii Epiſcopi, juxta Pontificale Romanum Pii V. ſic inter alia conceptis verbis jurarunt: *Hæreticos etiam, omnéſque rebelles Pontifici, extremè me perſecuturum, ac infeſtaturum, juro.* Denique non rebellionem, ſed religionem crimini à Judicibus illis datam eſſe, clariſſimo indicio eſt, quod conſiliorum omnium principium & finis non fuit niſi ſubſcriptio libellorum, quibus ſe tradituros eccleſias, vel exulaturos reciperent. Quibus aliiſque etiam argumentis prægnantiſſimis fretus Illuſtris Præpotentium Unitarum in Belgio

Provinciarum ad Aulam Cæſaream Legatus, Gerhardus Hammel Bruininx, libello Earundem Provinciarum nomine Cæſareæ Majeſtati A. M. D. C. LXXV. oblato, inter alia demonſtravit, *Poſonienſis Judicii Proceſſum non Rebellionis, ſed Religionis Euangelicæ perſequendæ cauſa inſtitutum fuiſſe, atque ſub-et obreptionibus optimum falli Principem; Non convictos, verum innocentes eſſe Prædicantes Euangelicos, quotquot A.* M. D. C. LXXIV. *ad purgandam tuendamque innocentium citationi parendo, in Poſonienſi judicio comparuerunt; ac proinde iniquiſſimè ad Reverſalium ſubſcriptionem Prædicantes urgeri.* Neque aliam ob cauſam in Comitiis Sopronienſibus à XXVIII. Maii ad XXIII. Dec. A. M. D. C. LXXXI. celebratis Judicia illa Extraordinaria adverſus Euangelicarum Eccleſiarum Miniſtros inde ab A. M. D. C. LXX. Tirnaviæ & Poſonii celebrata, à Statibus Regni revocata, libellique etiam, quos *Reverſionales* nuncupapant, in iiſdem judiciis extorti, in perpetuum aboliti ſunt.

Accuſati innocentes damnantur, CCCXI. Adverſus innocentes Paſtores & inauditos etiam pleroſqus poſt libellos diu ſatis, mira minarum promiſſionúmque (nam ſubſcripturis in exilium ſingulis à Colonitzio ex Hungarica Camera quinquaginta floreni, viatici loco promiſſi ſunt,) mixtura, fruſtra obtruſos; feralis ſententia mortis diro carmine d. IV. Aprilis A. M. D. C. LXXIV. & triduo poſt eadem adverſus Rectores Scholarum lata, & à damnatis omnibus imperterrito lœtóque animo, paratis hactenus propter Chriſtum vita fortuniſque omnibus exui, excepta eſt. Atque utinam, qui tanto animi præſentiſſimi robore ſententiam mortis exceperunt, omnes temporis mora à Judicibus de induſtria eum in finem delecta, conſtantiam ſuam frangi, ſéque, metu mortis paulatim præcordia ſubeunte, ad Judicum nutum inflecti, paſſi non fuiſſent! Glorioſiùs certè de hoſtibus ſuis triumphâſſent omnes. Sed en Judicum conſiliis ſuis de everten-

da

da religione uninè insistentium technas! Post sententiam mortis latam Regius Procurator ab Archiepiscopo Delegato Judice demum submonitus, ab Excelsa Sede impetrat, ut damnatos ad tempus executionis usque carceribus mancipare liceat. Cúmque neque hoc terrore damnati moverentur quicquam, in liberam laxámque custodiam, ex qua non invitis Judicibus quisque, dummodo Christi causam prodere animus esset, fugam capessere poterat, traditi, in eadem omnes, (exceptis Papensi, Fileckiensi, Vesprimiensi, Levensique Pastoribus Præsidiariis Reformatis, ad terrendos cœteros die v. Maii, adeóque quinta demum à damnatione hebdomada, ferro apud domum Leopoldi Colonitzii vinctis, & in arcem Posoniensem abductis) octo hebdomadas integras exegerant. Quo temporis intervallo exquisitissimas quasque artes denuo Judices ipsi, inprimis Archiepiscopus Szeepzenius, & immanis illa Tigris Colonitschius, pervertendis & ad subscriptionem libellorum, quam solam redimendæ vitæ, & pretii etiam impetrandi conditionem præfigebant, subigendis explicuerant. Modò ex libera custodia excedere, fugam arripere jussi: modò verberibus ad sanguinem usque, ipsius etiam Colonitschii manu, cœsi: modò novis inquisitionibus vexati: modò triremium proposito metu ad facienda desiderata invitati sunt. Forti animo tentationes omnes superârunt hactenus. Ad extremum die xxv. Maii Fratres Augustanos à Reformatis separari; & illos quidem ad aulam Archiepiscopalem sevocari placuit. Hoc demum artificio nonnihil persecutores efficiunt. Nam separatis ita Augustanis ab Archiepiscopo, Colonitschio & Hoffkirchero, nullum non ad labefactandam eorum constantiam lapidem moventibus, optio tandem datur vel subscribendi, sive ad abdicationem muneris spontaneam, sive ad exilium, sive ad amplectenda Pontificia sacra,

& in libera custodia, paucis exceptis, detinentur,

variis artibus ad subscriptionem libellorum pellecti.

Subscribentibus Augustanis fratribus non paucis,

cra,

cra, libellis; vel carceres subeundi. Subscriptionem eligunt non pauci, carnis infirmitate victi: carceres reliqui numero quadraginta sex, unà cum duobus Reformatis, qui eventum speculaturi se Augustanis miscuerant. Illi singuli cum mercede quinquaginta florenorum dimissi: hi in carceres ablegati; inde post horas aliquot protracti, & circa tertiam ejus diei, alii navibus in Danubio, alii curribus impositi, ex urbe suburbiisque in diversa Regni fortalitia vecti, novendecim, quibus Reformatus unus accessit, Comarinum: octo Sarwarinum: octo Berenthschinum: octodecim, quibus itidem Reformatus unus accessit, Leopoldopolin deportati, ferro constricti omnes, & fœdissimis carceribus inclusi sunt. Et postremis quidem octodecim additus lictor unâ cum restibus, proximè patibulum in campo suspendium minatus, nihil terrore isthoc apud obfirmatos, & pro Christo mortem quamvis oppetere paratos, promovit. Qui Posonii supererant Reformati, separatorum à se Fratrum aliorum quidem inconstantiam summo cum dolore, aliorum verò constantiam pari cum lœtitia spectantes, se Deo devovebant totos, eadem gratia præclarum agonem ad ultimum spiritum usque certaturi. Vocatis igitur ad eandem Archiepiscopi aulam Thomæ Palfy, Episcopi Nitriensis, Regiæ Aulæ Cancellarii, Epistola prælegitur, cujus summa erat, *Majestatis Regiæ de Prædicantibus contumacibus, eò quod Posonii conventicula celebrent, & forte etiam sacramenta administrent, atque adversus tot Episcoporum monita præfractum obstinatúmque animum prodant*, (en decreti causas!) *ultimam sententiam esse, ut in varia fortalitia distributi mortificentur.* Tum Archiepiscopus simulata de Colonitschii, quem *rufi militis* convitio aspergere solebat, crudelitate & sanguinariis, quæ continuè adversus Pastores agitet, consiliis, querimonia eosdem demulcens, iterum iterúmque subscriptionem suadet, ceu re-

reliqui in carceres varios distribuuntur.

Reformati, duobus exceptis, omnes subscriptionem constanter abnuentes,

remedium unicum, quo non tam ſuo, quàm efferato Colonitſchii animo ſatisfieri, ejúſque tyrannica libido reprimi poſſit. Sed obſurduerant pridem ad Sirenes haſce caſtiſſimæ ſervorum Chriſti aures. Denuo igitur iiſdem, qui ſupra, in Archiepiſcopi aula coactis, Colonitſchius, Hoſtkircherus, Lapſankius, unâ cum Archiepiſcopo diriſſima quæque interminati, inter alia Regiæ Majeſtati ſtare ſententiam immotam, atque à ſe nunc Ejus nomine promulgari, *ne lib:rum Religionis Euangelicæ exercitium in Regno Hungariæ amplius exerceatur*, aſſerunt. Excipientibus Paſtoribus, *ſe non intelligere, quemadmodum Rex nondum à ſacramento juramenti, quod Regni Statibus præſtiterit, ſolutus, ſententiam ejuſmodi per Miniſtros ſuos promulgare voluerit*, iracundi, *non hic locum eſſe diſputandi*, regerunt. Sine mora Miniſtris quadraginta & uni, Reformatis omnibus (reliqui enim ſedecim ex numero univerſo quinquaginta ſeptem, Poſonii comparentium, partim jam in carceres detruſi erant, partim ſe maturè ante latam ſententiam, non ſubſcriptis libellis ullis, ſe ſubducentes ad Eccleſias ſuas, defenſi à terreſtribus dominis, redierant, duobus duntaxat ex omni Reformatorum choro, Paſtore uno, & Ludimagiſtro altero, à terreſtri ſuo Domino, Judicii Aſſeſſore ad muneris ſui abdicationem ſeductis;) in vincula raptis obnuntiatum, *ad triremes illis eundum, ubi ſenes etiam addiſcere linguam Italicam debeant, futurúmque ſit, ut lac etiam maternum illis amareſcat*; Archiepiſcopo ipſo animam ſuam Diabolis diſcerpendam devovente, ſi ulli, etiam religionis mutationem poſthac promiſſuro, unquam liberatio inde obtigerit. Ex eo tempore non ampliùs ſubſcriptio libellorum, ſed mutatio religionis unicè urgebatur. Et ex carcere producti eodem die viginti, curribus tectis impoſiti, proſequentibus furioſis militibus, aliò deportati ſunt; Sarwarinum ſeptem; Kapuwarinum totidem, Eberhardinum caſtellum ſex. ubi

in vincula itidem rapti,

atque inde producti, diverſa in Hungariæ munimenta relegati ſunt.

catenis onerosissimis constricti, in carceresque teterrimos conjecti, omne ludibriorum & calamitatum genus, inter efferatos in extremam rabiem hostes, Jesuitas cumprimis certatim affluentes, & ad apostasiam captivos solicitantes, forti animo inter preces assiduas, hymnósque ceu lœtum Pæana, tolerârunt. Reliqui viginti & unus elapsa hebdomade eodem carcere Posoniense soluti, curribus, militum insolentissimorum catervis stipati, & vestimentis honestioribus, aliisque, quæ residua secum ferebant, Colonitschii jussu stipati, Leopoldopolin avecti, atque ibi in carceres iterum obscuros profundissimósque abjecti sunt.

Vexatio horrenda fratrum Berentschinum,

CCCXII. Ita in diversorum locorum dirissima captivitate infandum in modum vexati cruciatique, documentum dederunt, quid expectari à Romanis illis Draconibus, (Pontificium clerum intelligo) sicubi iis suæ satis vires placent, debeat. Pauca recenseri haud abs re fuerit. Qui Posonio *Berenthschinum* asportati, atque ibi bini atque bini sub jugo, boum instar, constricti, in arcem deducti, & carcere ejusdem absconditi fuerant; quatuor Reformati, (atque inter eos unus præcipuæ dignitatis & authoritatis) & Augustanus unus tam strictis compedibus, vectes ferreos & quadrangulos acuminatos, transversim utrosque pedes lancinantes, habentibus constricti sunt, ut neque incedere, neque ab attritu earum, ferro transversim inter utrosque pedes immisso, calceos omnémque vestem pedibus superinductam corrodente, pedes defendere possent. Carcer ipse, in quem abtrusi fuerant, tenebricosus, excrementis fœdissimè scatens, extrema supplicia passuris destinatus, qui per angustum foramen subiri nisi à genibus palmísque innixis non poterat, infectorum insuper tanta copia refertus erat, ut eorum morsibus, aliísque incommodis infestati, noctes plerasque insomnes captivi ducere coacti fuerint. Cúmque Præfectus ipse Arcis Colonitschio

ſchio ſignificaret, captivos ob debilitatem corporum tolerandis malis iſtis impares eſſe, reſpondit ille: *Parùm referre, tumulúmque forte in agro toto repertum iri, in quo miſeriis illis confecti ſepeliantur.* Prohibiti inſuper ſub pœna centum & ampliùs baculorum, nec non Turcicorum verberum captivi ſunt, ne de ſua captivitate quicquam cuiquam communicent. Jeſuita neſcio quo urgente, rigidiſſima hyeme, captivi ligna in uſum præſidii allata, in ſuperioris arcis aream deportare, & aquam ex profundiſſimo puteo exhaurire coacti ſunt. *Comarinum* adducti viginti, Reformatus unus & Auguſtani novendecim, poſtquam eodem cum Turcis carcere clauſi, compertóque, à Reformato confeſſore magnanimo non parùm reliquos confirmari, ita ſeparati ſunt, ut Reformatus Turcicis compedibus illigatus, à reliquorum conſortio divulſus, in cacere peculiari, eòque fœdiſſimo ſolus deliteſcere quinque menſes integros coactus fuerit: reliqui vero exceptis duobus, omnes, Sclavonicæ gentis, tœdio ſqualoris carcerum vexationúmque victi, ſubſcriptionem de abdicandis ſponte muneribus ſuis, fruſtra obtulerunt. Præfecto enim apud Colonitzium intercedente, ut ea conditione liberentur, reſponſum eſt, *ſerò nimis, finito jam gratiæ tempore, libellos offerri. Neque alia jam conditione liberari eos poſſe, quàm ſi religione ſolenniter ejurata, Pontificia ſacra amplecterentur.* Sic malè conſulti, poſt quatuor ferè menſium patientiam, horribili apoſtaſia, jurantes in verba inſolentiſſima novæ fidei noviſſimis Hungariæ Catholicis præſcriptæ, carcerum moleſtias, mortíſque metum redemerunt, & impietatis ſuæ plus quàm Bileamicæ mercedem, alii quinquaginta, alii pauciores florenos, prout dignitas vel meritum perſonæ poſtulare viſum eſt, retulerunt. Sed paulo poſt, viſa Leopoldopoli reliquorum conſtantia, conſcientiæ furiis ita agitati ſunt, ut eorum nonnulli diei nativitatis ſuæ maledixerint. Qui ve-

Comarinum.

verò Comarini supererant tres confessores constantissimi, ad sordidissimos quosque labores, quibus Turcas & Zigaros captivos ibi adstringi mos est, ab ortu Solis ad occasum usque, nullo æstus, frigoris, hiemis, æstatis discrimine, exantlandos coacti, Deo illibatam fidem constanter servarunt. In carcere *Eberhardino* Archiepiscopus jam octogenarius propriis manibus, malleorum subsidio, ita captivos contudit, ut membra etiam nonnullorum luxata officio defungi ampliùs nequiverint: eosdem convivis suis illudendos, exagitandos exposuit, tandémque in eorum conspectu ad labores sordidissimos relegavit, & se aliisque præsentibus, risu contumeliisque omne genus eos prosequentibus, ad sanguinem usque desudare subegit. Horrendum cum primis in modum divexati sunt ii, qui *Leopoldopoli* in carceribus dirissimis attinebantur, numero triginta novem, Augustani septendecim, & Reformati viginti duo. ex quorum censu Augustani tres & Reformatus unus (resipiscens tamen ilico) unius & alterius diei inedia, laboribus, compedibus fracti defecerunt. Reliquos Jesuita Nicolaus Kelio, quo homine monstrum crudelius vix Sol vidit, his verbis salutavit: *Ego ratione tum officii, tum specialis mandati vos visito, simúlque vobis denuntio, gravissima vobis, nisi jussa feceritis, imminere. Pane nigerimo militari & aqua, ferreis compedibus vincti, omnibúsque miseriis subjecti, vitam morte tristiorem tolerabitis.* Tali Euangelio convertere miseros primo impetu satagerat. Quos ubi ad obnuntiationem ejusmodi imperterritos videt, sine mora compedibus præsens senes juvenésque, firmos infirmósque juxta constringi Turcico more, curat. De innocentia sua protestantibus respondit: *Equidem duplicis rebellionis ecclesiasticæ adversus Ecclesiam, & Politicæ adversus Regem, crimina laboratis. Quòd si maximè politicè rebelles non essetis, uti credo, plures vestros de rebellione ne cogitâsse quidem: tamen ob rebellionem*

Eberhardinum,

& Leopoldopolin asportatorum.

nem ecclesiasticam omne genus pœnarum commeruistis. Labores plus quàm serviles & nunquam, subinde ne diebus quidem Dominicis interruptos, obscœnissima quæque loca intensissimo æstu expurgandi, carceres aggerésque effodiendi, fortalitii aream, uligine madidam, lapidibus & arenis obducendi, aggeres circa muros congerendi, nives densas ventilabris avehendi, profligatissimorum denique mancipiorum occupationibus suetis defungendi, ita exactores furibundi milites, mercede ad sæviendum conducti, summo ἐργοδιώκτῃ Kellione, perpetuis verberibus, adhibitis etiam hastis, sclopetis, & restibus aqua madefactis, induratis, & in nodos colligatis; conculcatione per pedes, capillorum evulsione, aliísque dirissimis sævitiæ modis exasperârunt, ut simile quid vix ulla historiarum monumenta adversus vilissima mundi καθάρματα patratum commemorent. Cùm carcer effodiendus esset, his verbis haud postremus inter Pastores, Vir præcipua authoritate spectabilis, apud Jesuitas præsentes operis protestabatur: *Coram Deo, Angelis & hominibus protestamur, quòd crudeliùs longè nobiscum agatis, quàm olim cum Apostolis crudelissimi persecutores egerunt. Apostoli enim fuerunt in carcere: sed carcerem sibi effodere nunquam coacti sunt. Nos Apostolorum discipuli non solùm in carcere sumus, sed etiam inaudito exemplo carcerem nobis effodere cogimur. Quamobrem ut vos, ceu authores crudelitatis tantæ, inexcusabiles reddamus, en primus ego clavum infigam.* Risu profuso hæc Jesuitæ excipientes, responderunt: *Laborabitis ergò tantò alacriùs, quia causas impulsivas tam graves habetis.* Labores istos durissimos & pœne intolerabiles subeuntibus, panis nigri exiguum demensum, tertio quoque die, ubi optimè cum iis actum est, libum quatuor librarum præbitum est; noctu verò in carcere degentibus nunquam aquæ tanta copia facta, ut sitim ex diurnis laboribus contractam levare possent. Interdictum insuper omnibus, ne iis in-

interdiu extra carcerem occupatis, vel in carcere etiam agitantibus, sive clam, sive palam vel minimus cibus potúsque offerretur. Quod interdictum violantes ex συμπαθείας æstu quodam, tum vir cœpas misero offerens, unâ cum accipiente, inflictis verberibus pluribus gravissimísque, tum muliercula carnis & panis nonnihil ἐν παρόδῳ porrigens, à Jesuitis deprehensa, collum manúsque numellis meretricum inclusa, & publicè per compita, intensissimo frigore circumducta, nefas expiârunt. Vestimenta & calceamenta semel attrita non reparabantur à quoquam, ita ut nudis pedes, seminudísque reliquum corpus, in conspectu omnium mandatis laboribus defungendum fuerit. In carceribus angustissimis, pluviis nivibúsque perviis, inter homines maleficos ob capitalia delicta captos, maledictis continuis sacro cultu defungentibus obstrepentes, non rarò cum serpentibus & bufonibus conflictandum fuerat: à reliquis verò insectis identidem, quies somnúsque turbati. Etiam in carceribus verbera horrenda ictúsque inflicti non rarò, ob causas levissimas. Captivus enim, Vir egregius doctissimúsque, ex carcere ad amicum de calamitatibus suis nonnihil scripsisse compertus, hanc, præsente & dictante Jesuita Kellione, pœnam subiit, ut in terram projectus, à novem militibus percutientibus, baculis spissis & nodosis ita cœsus, & Præfecti calcibus horribiliter ita impetitus conculcatúsque fuerit, ut pro mortuo sublatus, ac mox respirans in novum carcerem solus, & ense stricto custoditus, sine ulla corporis sanguine fœdati dilaniatique cura, conjectus fuerit.

Violentia in cogendis iis ad cultum Panacei Numinis adhibita.

CCCXIII. Innumeræ certè concatenatæque calamitates fuerunt, quas captivi, incredibili robore ex alto instructi, fortissimè sustinuerunt; quarúmque apud posteritatem fides propemodum laborabit. Singulas verò cùm prosequi, institutæ brevitatis ratione cohibitis non li-

liceat: omittere tamen id unum adhuc, quod impietatis, nisi fallor, & crudelitatis numeros omnes implet, non possumus. Cùm nec authoritate sua, nec suasionum illecebris ullis; nec promissorum melle, nec comminationum cruciatuúmque omnium felle id hostes impetrare à confessoribus constantissimis possent, ut vel sponte muneribus suis abirent, vel exilium deligerent, vel religionem mutarent; aliam quercum excutiendam rati, captivos ad Templa aliáve loca, quibus Panaceum Numen vel offerebatur à sacrificulis, vel adorandum ostentabatur, violenter pertraxerunt. Vidisses ibi contentionem furiosam impellentium cogentiúmque, & ex adverso certamina Confessorum *μέχει αἵματος ad sanguinem usque* reluctantium! Singulis ferè diebus Solis, festis, & jejuniorum temporibus, Kellio per armatos milites, veluti prœlium inituros, captivos seu extra carceres laborantes seu in carceribus delitescentes adoriri solitus, in Templi aream compellere conatus est. Restitantes omnibus viribus, ex carceribus raptatos bipennium & sclopetorum ictibus plagísque horrendis, tanto quandoque impetu, ut uno impulsu ad secundam usque, quæ atrii carceris erat, januam jactarentur, protrusos eò redegerunt, ut humum prostrati terræ se affigerent. Mox igitur capillis erectos stantésque sclopetorum stimulis lateri dorsoque infixis, compungebant, propellebant, raptabant iterum, ita ut totum isthoc Templum versus tragicum iter non aliud, quàm continua quædam cadentium, ægrè surgentium, ac denuò in terram propulsorum miserabilis jactatio & provolutio fuerit. Demum feralium istorum raptuum pertœsi, consilio inito captivi consentiunt, se deinceps jussos, non expectata amplius jactatione, Templum intraturos, conciones audituros, preces pias ad Deum fusuros, ea tamen lege, ut mortem potiùs præsentissimam subire, quàm vel

mi-

minimam partem cultus illiciti obire malint. Ita atrium Templi ingressi, blasphemas Jesuitarum conciones audiunt, & hostibus ad altare usque eos trahere, atque ad cultum Dei Maozim cogere molientibus, & tantùm non ejus rei causa in atrio Templi bellum cum iis gerentibus, adeò fortiter, mortem etiam oppetere parati, resistunt, ut violenta hostium molimina universa irrita ceciderint. In festo Ignatii, ut casus tragicos plures, qui in numerato sunt, recensere omittam, summo manè captivi ad labores sordidos expulsi, instante Missa, interruptis laboribus Templum adire jubentur. Obfirmant illi animum eo potissimùm die, quo se ad vetitum cultum adactum iri majori contentione, metuebant meritò; Templúmque se ingressuros simpliciter negant. Obloquitur Kellio: *Itáne boni Pastores, vim metuitis? Atqui cùm dæmonium habeatis, hóc, non alio modo, expelli illud debet.* Accersuntur milites, qui propere alios baculis feriunt, alios sclopetis urgent, alios strictis ensibus, bipennibus alios propellunt, & instrumenta ejusmodi in dorsis obnitentium frangunt, tandémque fessi, & crudelitatis sub dio, inspectante hominum multitudine ingenti, patrati pertœsi, absistentes ulteriori ferocia, Jesuitas destituunt. Tum Kellio, in furorem conversus, duos venerandos senes corripi jubet, qui à sacrificulo subornato verberibus plagísque contusi, & semimortui, nullis ad resistendum viribus residuis, unus ad atrium Templi, alter verò ad altare usque rapti, pedibus baculísque promiscuæ multitudinis calcandi proterendíque objiciuntur. qui humi, dum Missa celebrabatur, jacentes, & pœne exanimes, finita Missa à reliquis captivis in carcerem deportati, nunquam posthac valetudinem recuperârunt, continuísque artuum doloribus fracti, pias animas, alter Neapoli, Curiæ Rhetorum alter, Deo Redemptori suo reddiderunt. Præterea, ne unquam ansa sæ-

vien-

viendi deeſſet, ſacrificuli cum Sacramento ad ægros pergentes, ea plerunque loca, quibus laboribus ſuis inſudantes captivi deprehenderentur, tranſibant. Atque tum iterum adverſus eos cultum Panaceo Numini negantes brutis verberibus, imò ardentibus quandoque etiam facibus ſævitum, neque ceſſatum ante eſt, quàm bipennes, enſes, ſclopeti confracti, & captivi, ceu animalia mactationi deſtinata, in terram proſtrati, cernuíque, in ſanguine ſuo volutati miſere ſunt; ſacrificio incruento, quod Kellioni unus ſanguine madens nuntiari petiit, in cruentum converſo; & Pilatis illis ſacrificia ſua innocentum ſanguine permiſcentibus, cruentantibúſque. Sic ſingulos, quibus ad laborandum protracti ſunt, dies ſupremos ſibi illuxiſſe rati, reditum in carceres pro beneficio ingenti deputabant; neque precarium inter tot mala ſpiritum traxerant, niſi in infirmitate illorum Divina potentia perfici, & velut triumphare coram toto mundo geſtiviſſet.

Aſtutia Kellionis, teſtificationem humanitatis ſuæ in levibus nonnullis captivis præſtitæ, ab iiſdem extorquentis.

CCCXIV. Quis verò talia fando audivit unquam? Caret exemplis diritatis immanitatíſque tantæ omnis retrò antiquitas, in qua perſecutores etiam ſæviſſimos, veri etiam Dei prorſus expertes, flagitioſæ ejuſmodi crudelitatis puduiſſet. Et puduit tandem ſævitiæ ipſum etiam Kellionem, poſtquam ejus crudelitas calamitate innocentum utcunque ſatiata eſt, atque ſi non vindictam præſentem Dei, at infamiam certè apud homines, quibus paulatim facinora hæc innotuerant, extimeſcere cœpit. Tum enim ad ſtropham πανȣϱγίας Jeſuitica dignam ſe convertens, tot malefactis ſimulata quædam beneficia miſcuit. Nam & amicos quoſdam captivorum aliquando admiſit, & munera nonnulla illis conſecrata adminiſtravit in ſpeciem; at peſſima revera fide, partem majorem militibus aliíſque diripiendam relinquens, uti poſtea captivis compertum eſt. Ut igitur apud exteros fucum quendam cru-

delitati suæ obduceret, à captivis die xv. Febr. A. M. D. C. LXXV. confessionem beneficiorum illorum propria singulorum manu signatam petiit. Suboluit satis captivis, quò tentatio illa tenderet. Neque tamen post longam gravémque cum Jesuita disceptationem, re maturè deliberata, testimonium ejusmodi denegandum plerique saltem duxerunt, veriti scilicet, ne in re licita repulsam ferens sæviret atrociùs, cùm atrociter adeò sævierit hactenus adversus detrectantes obsequium in rebus illicitis. Apochas igitur manu propria signatas exhibent, quibus testantur, *gratos se agnoscere, quòd R. P. Kellio pecuniolam à suis submissam administraverit: quandoque etiam cibos à benevolis suppeditatos dispensaverit, denique adventantes propinquos subinde ad colloquia sua admiserit.* circumstantiis temporis personarúmque additis. Acceptis ejusmodi dinstinctis apochis in sinu gaudens impostor, non tantùm eas pro lubitu interpolavit, sed statim etiam divulgavit, simul fidem detractaturus famæ, quæ ejus barbaram crudelitatem, & servorum Christi horrendas calamitates in mundo propalaverat: simul gratiæ & commiserationis apud Regem & bonos omnes fontem vaferima isthac techna obstructurus. Certè vix facta ipsi apocharum ejusmodi copia est, cùm ad pristinam crudelitatem reversus, atrociùs, quàm unquam antehac, miseros affligere perrexit.

Damnatio nova Pastorum, & raptatio crudelissima ad triremes.

CCCXV. Nec dum tamen persecutionis adversus tot Ecclesiarum Pastores, imò in eorum personis adversus universam Ecclesiam Hungariæ Euangelicam, æstus detumuit. quinimò efferbuit in dies magis. Cùm enim hostes parùm adhuc apud constantissimos Christi Confessores diversis cruciatuum calamitatúmque generibus se profecisse sentirent, jam eos æternis triremium Hispanicarum, quarum toties terrore miseros perculerant, carceribus mancipare statuunt. Tantáque Clerum Hungaricum improbi-

bitas & audacia transversum abripuit, ut horrendam illam ad triremes damnationem deportationémque non tantùm Rege inscio, sed contra mandatum etiam Regium susceperint. Etenim captivorum Patroni jam à Clementissimo Rege mandatum ad Colonitzium obtinuerant, quo is captivos dimittere jussus est. Mandatum isthoc Thomas Palfy, Episcopus Nitriensis, Cancellarius Regni, Judicii Posoniensis Assessor, Colonitzio exhibere jussus, ita adulteravit, ut in tergo ejus adscriptis verbis, *ut orare* (scilicet in triremibus discant) insinuaverit, mentem Regis esse, ut ad triremes captivi ablegentur. cùm tamen omnia & singula mandati illius Regii verba nonnisi gratiam liberationémque spiraverint. Colonitzius qui non semel antehac Posonii Pastoribus in faciem dixerat: *Vos multum Regis vestræ clementiæ confiditis. sed nihil vobis ea proderit. Si enim vel decies clementissima de vobis mandata exhibuerit, ego centies eadem mutabo*; accepto mandato Regio, non dimissionem, sed ablegationem ad triremes eo contineri pertendebat. Cúmque eo ipso tempore cohortes aliquot in Hungaria Austriáque conscriptæ, in subsidium Regis Hispaniæ adversus Messinenses mittendæ, in procinctu itineris stetissent, occasione ea usus, die XVIII. Martii A. M. D. C. LXXV. triginta sex (duo enim ob infirmitatem ex vexationibus contractam redditi inhabiles ad iter, relicti sunt) ex mediis laboribus sub vesperam abreptos, & per occultum foramen quoddam Arcis Leopoldopolitanæ eductos, militiæ Austriacæ ductori Neapolin deportandos, ibique certo pretio vendendos, atque in triremium servitutem redigendos tradidit. Ita stipati cohortibus equitum quadringentorum circiter, totidémque peditum, curribus impositi, per avia & ambages præter urbes & oppida Hungariæ, Moraviam versus, circumvecti, Sotviennæ tandem cum captivis quinque Berentschino allatis in amplexus

mutuos lamentabiliter ruentes, tot miserias patienter toleratas sibi gratulantes, & ad constantiam invictam invicem animantes; conjunguntur. Reliquum iter pedites, compedibus gravissimis utroque singuli pede onusti, inter furiosos milites, perpetuis verberibus, ensium & sclopetorum ictibus eos, sine ætatis, virium, viarum cultarum incultarúmque & asperarum discrimine ullo, ad promovendum iter impellentes, maledictísque continuis eos obruentes lancinantésque, & obviorum quorumque horrendis ludibriis exponentes, ad oram usque Maris Adriatici emetiuntur. Tanta fuit asperitas itineris, tanta miserabile isthoc agmen cingentium & abigentium crudelitas, ut captivi hiantia pedum nudatorum vulnera circumferentes, ubique vestigia sanguine suo cruentaverint. Ut pedes exulceratos & intumescentes Tergesti curare ipsi utcunque possent, coacti sunt ipsi saxorum & cultellorum adminiculo suos invicem compedes perfringere. quod sine cruentis vulneribus, & distractis carnium frustulis fieri non potuit. Deprædatio ibidem miserorum, qui nonnisi laceras vestes, & forte absconditas pecuniolas, ægrè hactenus à ruina defensas habebant, adeò exquisita fuit, ut truculentissimi milites scrutandis partibus, quas natura erubescit, non pepercerint. Demum naturæ & gentis illius ornamentis, capillis barbísque & mystacibus violenter privati, fœdissiméque tonsi, triste atque lachrymabile spectaculum præbuerunt, adeò doformatis illis, ut se invicem nisi ex lingua nováque velut consuetudine noscere ampliùs non possent. Accessit dira fames, ægrè impetrantibus miseris, quantum ad trahendum precarium spiritum, nedum ad iter adeò exercitum, tótque militum plus quàm Scythica & barbarica ferocitate adversus juvenes senésve, firmos & infirmos grassantium, vexationibus infestum conficiendum, satis esset. Singulorum dierum

rum ſtipendium tres teruncii erant. ſubinde etiam nihil omnino datum. Noctu pecorum inſtar in ſtabula aliáque loca ſordida coactis, vix quietem ullam ob cruciantia pedum, totiúſque corporis vulnera capeſſere licuit. Duo non poſtremi, pietate & doctrina inſignes, tot vexationibus illis confecti in itinere mortui, & canum inſtar, ſeminudi inſepultíque, abjecti ſunt. Prior ſenex cùm pergere ampliùs non poſſet, incudis inſtar, horrendis verberibus cœſus & contuſus, moribundus à captivis duobus iter cum eo continuantibus, & altera manu ferrum, altera ægrum ſuſtinentibus, utrinqne à latere ſuffultus, & à lapſu aliquandiu prohibitus, in præcipiti loco, neutro auxiliatorum ſuſtinere valente, in terram prolapſus expiravit. Alter plauſtro injectus, & mortuus ex eodem ſine mora abjectus eſt. Acceſſerat pœne tertius, vir ſpectatiſſimus, & captivorum princeps, qui aſello impoſitus, cùm ob tardiorem ejus greſſum ſubſequi reliquos non valeret, plagis adeò prægnantibus mactatus eſt, ut ex confractis naribus copioſiſſimò ſanguine profuſo, toto corpore madens, parùm à mortuo abfuerit. Acceſſit ad crudelitatis cumulum, quòd captivi iidem jumentis ob defatigationem nimiam progredi non valentibus, impoſiti, jumentorum loco cœſi, & ſic ad propellenda jumenta adacti ſunt. Sex itidem fratres malis his prorſus enervati fractíque, in carcere Theatino relicti ſunt; ex quorum numero quatuor pias animas in eodem exhalârunt; duo reliqui poſt diram famem, aliáque mala tolerata, ſub ipſum liberationis tempus Neapolin deportati ſunt. Quis verò talia, & plura etiam non minùs atrocia fando

Myrmidonum, Pelopúmve, & duri miles Vlyſſis
Temperet à lachrymis?

CCCXVI. Antea verò quàm triremium præfectis manciparentur, tentationem novam, ad incitas jam ferè re- *Tentationes eorundem, &c.*

militiæ nomen dent, fortiter excussa.

redacti, subeunt. Ductor copiarum, cui à Colonitzio commendati fuerant, significaverat, *Regem Colonitzio de captivis statuendi quidlibet plenum arbitrium concessisse. Hunc verò copiarum colonello sub gravi omittendorum honorum fortunarúmque omnium pœna injunxisse, ut in ea loca eos deducat, ex quibus nullus unquam liberari, nedum in Hungariam redire possit. Hæc autem mala uno modo evitari posse, si nomina sua militiæ Hispanicæ dare vellent.* Hoc demum modo miseros, tot jam exantlatis calamitatibus, penitus extingui, & æterna oblivione sepeliri, vel certè majori vi ad Papatum cogi posse, Colonitzius, ex cujus præscripto cuncta gerebantur, arbitratus est. Sed captivi tot malis obruti licet, & majoribus mox obruendi, cordatè responderunt, in militiam ejusmodi, utpote à munere & vocatione, quin & virium suarum facultate prorsus alienam, nec ullo modo futuram Regi suo vel utilem vel honorificam, se consentire neutiquam posse. *Captivi vestri*, inquiebant, *sumus. Statuendi de nobis quidvis plena vobis potestas est. Statuite pro lubitu. Militiæ vestræ nomen dabimus nulli.* Sic repugnantes excipiunt verbera, correptúsque unus ex robustioribus militaribus vestibus invitus induitur. qui mox easdem exuens, ab ipso Capitaneo calcibus feritur, pedibus truditur, fustibus pulsatur, militibúsque exquisitissimis modis divexandus objicitur. In stabulum verò relegati omnes tridui integri spatio cibi potúsve usura omni privantur, & tantùm non inedia enecantur. Theatæ primùm colonellus in conspectum eorum prodiens interrogat: *Vultis esse catholici? Dabitur sic optio vobis eligendi statum seu ecclesiasticum, seu secularem, seu militarem.* Tacentibus omnibus, verberum metu, pergit: *Nondum meliores ergo estis? Propediem triremes vos, quid sit fides Catholica, docebunt.* Tum juvenis, parcens senioribus, reliquorum loco respondit, & symbolo Athanasiano allegato, quæ sit fides Catholica, explicavit. Risu exce-

ceptus à Jesuita astante, denuo interrogatus est: *Quid verò de Papa sentitis?* Respondit idem: *De eo sæpius mentem nostram explicavimus. nihil inpræsentiarum addituri, quia ferro pedibus constrictorum linguam etiam constrictam esse oportet.* Propulsi igitur ampliùs, die VII. Maii Neapoli ex numero quadraginta & unius, residui triginta (nam duo in itinere mortui cœlestem patriam cum imminentibus horribilibus triremibus commutârunt, sex ob infirmitatem Theatæ relicti fuerant, tres commoditate oblata, Caprocottam inter & Capuam aufugerant) semimortui, utpote quorum vix ossa cutis ampliùs sustinebat, appellunt, ubi sequenti die pretio quinquaginta scutatorum in singulorum capita erogato, ad triremes venduntur; mox denuo tonsi palatia Officialium Maritimorum, bini atque bini catenis constricti subeunt, & libro captivorum, seu Mortis potiùs certis in corpore, capite potissimùm notis compuncti, neque expressa, uti aliâs fieri solet, captivitatis triremium causa, inscribuntur, in variásque triremes distribuuntur. Cúmque tardiùs venditionis pretium solveretur, Germanicæ militiæ Duces die xx. Julii sanguinolentum consilium iniverant captivorum simul omnium repetendorum, & sclopetis configendorum. Repetierántque & confixerant miserè, nisi à Pro-Rege Neapolitano, Petro Alvarezio prohibiti, ne meditatum scelus exequerentur, fuissent. Nihil hic de horrendis, quas in triremibus per novem menses integros, graviores etiam iis, quas Turcæ, Æthiopes, Mauri bello capti, nec non malefici notorii, legitimè convicti, & capite damnati in iisdem triremibus subire solent; fortissimo & constantissimo animo sustinuerunt, calamitatibus & miseriis, quibus fracti quatuor sub ipso triremium jugo expirârunt: nihil de Divinis, quibus se affici senserunt consolationibus: nihil de Evergetarum nonnullorum, quos inter unus, cujus nomen in Cœ-

Venditio eorum ad triremes,

vexatio horrenda in iis,

lo

lo ſcriptum, chartis hiſce illinere ſuperſedemus, principem locum obtinebat, charitate erga captivos incredibili: nihil denique de Divina verè, & miraculo proxima eorundem ex fovea leonum, fornace Babylonica, & utero ceti per incomparabilem Heroem, Michaelem de Ruyter, alterum Belgii invictum Periclen, ſeu malumus dicere, Gedeonem, vindicatorum, liberatione dicam. Talia enim ſingula hæc ſunt, ut paucis dici nequeant; digniſſima etiam, quæ ſpiſſiori quondam volumine conſignata, ad ſeram poſteritatem, perſecutionis inauditæ, & patientiæ plus quàm adamantinæ exempla cum ſacro horrore quodam admiraturam, tranſmittantur.

& ex iiſdem Divina liberatio.

CCCXVII. Atque hæc ſeries eſt afflictionum, hic eventus confeſſorum ſanctiſſimorum, Poſonio Berentzinum, Comarinum, Eberhardinum, Leopoldin, ac tandem Neapolin ad infames triremes deportatorum. Neque verò mitioribus fatis reliqui viginti, tredecim ſcilicet Reformati, & Auguſtani ſeptem, in carceribus Sarwar, Kapuwar, Tergeſti Iſtriæ, & Buccaris Dalmatiæ nefanda & pluſquam Scythica crudelitate preſſi, & nonnulli etiam ſive morte tragica corporali, ſive ſpirituali etiam, per triſte naufragium fidei, oppreſſi, urgebantur. Et Poſonienſi quidem carcere extracti, poſtquam imperatam à Colonitzio ſubſcriptionem abnuerunt, conſtringendi ſtatim reſtibus, ipſomet Colonitzio numerata pecunia eas comparante, educti, & pars Sarwarinum, pars Kapuwarinum rapti, ibidémque Turcicis compedibus conſtricti, in carceres ſtercoreos, ſoricibus, ranis, bufonibus, ſerpentibus ſcatentes, detruſi, fame, ſiti, frigore, laboribus duriſſimis, indigniſſimis, ſordidiſſimis, contumeliiſque nefariis ita diſcruciati ſunt, ut & ſuperiorum & horum confeſſorum afflictiones ab uno eodemque Phalaride dictatas eſſe, liquidò cognoſci potuerit. Inde d. 1. Julii A. M. D. C. LXXV. pro-

Hiſtoria reliquorum Paſtorum viginti, in carceribus Sarwar, Kapuwar, Tergeſti & Buccaris inauditis modis vexatorum.

producti triremiúmque, dummodo emptores inveniri potuissent, (nam & Veneti, & novus Pro-Rex Neapolitanus, cui prædecessoris emptio displicuit, compellati, disertè negârunt, se tot jam miseriis confectos & forte innocentes mercari velle) servituti destinati, postquam quatuor mille, adeóque pro singulis ducentos florenos, ea lege oblatos, ut libellis subscriberent, respuissent; ductore Gabriele Köver, Colonitziani furoris satellite, campanarum, quocunque venissent, pulsu, ceu Dæmoniaci, uti latrones illi proclamaverant, excepti, ludibrióque habiti; Tergestum, in litore Maris Adriatici situm, adducti, atque ibi primò haris & stabulis inclusi sunt. Ibi propter unius fugam, cœteris insciis arreptam, innumeris plagis excarnificantur, barbísque & mystacibus, quin & pilis omnibus violenter, non sine menti læsione, evulsis, privantur cuncti; & fugitivus ex fuga reductus, cùm exquisitis quæstionibus & tormentis subditus, ut reliquos fugæ conscios fuisse confiteretur, induci non potuisset, ipsorum fratrum captivorum verberibus ita objicitur, ut carnificum instar singulis diebus bis fratrem suum, passionum hactenus consortem, percutere, multarum atrociúmque plagarum renuentibus inflictarum metu, coacti fuerint. Non satis erat harpyis istis, miseros turpiter spoliare omnibus, & seminudos, unico longiori indusio è tela crassissima præparato tectos, relinquere. Etiam alios eorum causa expilandi libido eos incessit. Pactum enim cum captivis iniverant, quo quinque illorum mille & centum; quindecim verò mille quingentorum Imperialium lytro soluto se liberaturos receperant. Mittitur captivorum unus Viennam, comitibus nonnullis, qui pro liberandis juxta pactum captivis quinque lytron, mille & centum Imperialium ab amicis impetrat, solvitque. Neque tamen nisi unus ille, qui missus, ab amicis ut non Tergestum, sed in

Hungariam reverteretur, monitus est, non tam volentibus hostibus, quàm consulentibus amicis, liberatur. Reliqui etiam soluto pretio in carcere plorant. Missus etiam captivorum alius est Venetias, qui opera Viri Clarissimi, & de captivis meritissimi Nicolai Zaffii τȣ̃ μακαρίτȣ, di-dimidiam lytri partem acquirit, eámque spe certa residuæ partis mox ab amicis impetrandæ, Duci offert. Ipse quidem missus, at solus liberatur; reliqui verò in carcere, perinde ac si nihil omnino solutum esset, attinentur, diriúsque etiam exercentur. Tergesto mense Octobri anni ejusdem, militibus Croatis cincti, per prærupta saxa, nudis pedibus, diu noctúque inter continua à tergo & lateribus verbera & ictus, non tam erecti ambulantes, quàm humi prostrati, manibus pedibúsque reptantes, Buccarim, Dalmatiæ castellum, ad mare Adriaticum situm, inde jugo triremium Melitensium mox subjiciendi, avehuntur, ibique Andreæ Godermanno, homini truculentissimo omnium, mancipati, in carcerem sordidissimum, utpote qui non tam carcer erat, quàm contigui carceris cloaca, stercoribus humanis inde à quinquaginta annis nunquam expurgatis, ex quibus etiam panem injectum, & fœtore eorum jam infectum tollere, & comedere coacti sunt; referta, compinguntur. Tam fœdæ custodiæ traditi, sine mora tredecim numellis ferreis, quibus ob latitudinem mentum sursum sublatum inclinare prohibebantur, per catenas durissimas, quibus vel onerati currus in præcipitio sustentari poterant, ordine constricti, & miseris modis colligati; reliqui verò cippis ligneis, & manicis ferreis supini coarctati, & per triginta novem dies integros in miserabili hoc statu detenti sunt. Atque ita concatenati, horribile spectaculum, nonnunquam extra carcerem educti, ludibrióque protervorum quorumque expositi sunt. occasionem sic captantibus nonnullis, Monachis inprimis,

apo-

apostasiam, ob mala tum præsentia, tum imminentia suadendi. Neque omnino irritæ suasiones ceciderant. Nam decem numero, septem Augustani & tres Reformati persuasi, tótque inauditis calamitatibus fracti die XXII. Dec. nomina libellis dederunt, & liberatione nihilominus procrastinata, sequentis insuper anni, mensis Februarii die XIX. tristissimum fidei naufragium passi, vinculis equidem corporis sese exsolverunt, at gravioribus longè animæ intricârunt. Ex superstitum constantissimorum numero, duo, septimo decembris, hora octava eadem, consummato militiæ & patientiæ suæ cursu, piè in Domino obdormiverunt, & à captivis reliquis, effosso propriis eorum manibus in litore maris sepulchro, & decantato ad tumulum Psalmi LXXXVIII. threno, humati sunt. Die XIII. Febr. A. M. D. C. LXXVI. superstites sex denuo in prius illud sordidissimum & obscurrissimum ergastulum, ex quo, ob præsentissimæ mortis periculum (longioribus scilicet miseriis eos macerare placuit) aliquandiu relaxati fuerant, detrusi sunt, tanta cum sævitia, ut captivorum superstitum unus, morti proximus, solis suspiriis, cùm ne verbum quidem proloqui ampliùs posset, ex imo pectore gemebundam animam trahens, violentis lictorum manibus correptus, per distortos gradus saxa & ligna, angustúmque carceris foramen ita raptatus fuerit, ut ex nudo morituri entis corpore cutis & carnis frusta, copioso cum sanguine, detrita lapidibus hæserint. qui paulò post in carcere fœtidissimo piè defunctus, omni sepultura caruit. Reliquis quinque in cloaca illa denuò uti priùs, compeditis, & cum intolerabili fœtore, insectis, fame, siti certantibus, obnuntiatur rigidè, fore ut in sterquiliniis istis miserè ita concatenati computrescant, nisi tandem apostatarum exemplo Euangelicam religionem ejurent. Respondentibus confessoribus, se pro Christo libenter subituros, quicquid

quorum pars Buccari persecutioni succumbit,

pars ad extremum usque eandem sustinet,

quid impositum fuerit, panis hactenus usitatus commutatur in panem ex milio & furfure coctum, eúmque modicum, quem à puerulis per angustum carceris foramen injectum, pedibus manibúsque proreptantes, denuo ex stercoribus aliísque immunditiis tollere necessum habuerunt. Additum parumper aquæ, sed turbidæ; quandoque etiam nihil. ita ut panem durissimum, quò comedi posset, urina sua macerare coacti fuerint. In statu isthoc, continuísque tenebris, manserunt dies octoginta, ita interea toto corpore corrupti, ut jam vix loqui, vel loquentes invicem intelligere potuerint: sanguis & aqua continuò ex ore eorum, nihil etiam comedentium vel bibentium, quódque ampliùs claudere non poterant; copiosè profluxerit; gingivæ & fauces putredinem totæ contraxerint; dentes non sentientibus cum sputo exciderint, denique os maxillare & linguæ vitiosis humoribus tantùm non consumptæ fuerint. Protestantibus contra inauditam tyrannidem captivis, quantum fari poterant, de sua innocentia & Christi causa, Vice-Præfectus Stanko respondit: *Jacetis equidem in umbra mortis, doleóque ego vicem vestram. Sed vel invitus hæc facio, quia sub pœna capitis, ut facerem, à Godermanno mihi injunctum est: huic verò sub eadem capitis pœna mandatum à Colonitzio est, ut his potissimùm modis vos excruciet.* Dum verò in medio omnis munditiei profundè demersi, miseréque concatenati, in sanguine suo, sputo & fimo volutabantur, non ampliùs se in hanc vel illam partem inclinare, vel capita extollere valentes; atque ita mortis hora non procul abesse visa est: nuntium liberationis, intercessione Ill. Legati Belgici impetratæ allatum est. quod tantùm non agonizantibus parùm profuturum credebatur. Ex carcere nihilominus, compedibus & numellis soluti, à sanguine inquinamentísque purgati, à militibus, cùm ob infirmitatem incedere non possent, in honestius domicilium

& vicina jam morti liberatur.

lium deportantur, lectísque puris linteaminibus stratis impositi, Sospitatori suo, cadavera potiùs quàm homines die II. Maii M. D. C. LXXVI. traduntur. Cúmque post quindecim dierum inediam, cibi offerrentur, ob exulceratas fauces vesci iis, nisi ingestis leniter, non poterant; jusculi vel vini guttis injectis ita fauces urentibus, ut ægerimè cibum potúmque admiserint. Exquisitissimâ acerbissimáque medicinâ illis à Medicis Pontificiis Johanne Nonno Anconitano, & Francisco Rinaldi, qui propria etiam manu, jurejurando interposito, testati sunt, *ita labefactatos, viribus destitutos, ob salsos acrésque humores in fœtidissimo carcere ex capite descendentes, calorémque internum conficientes, in ore, palato, lingua, faucibus exulceratos liberatos se invenisse, ut morituros potiùs quàm convalituros crediderint*; adhibitâ, quatuor per Dei gratiam, stigmata sua, etiam à me non sine horrore visa, in exilio circumferentes, convaluerant: quintus verò die XXIV. Maii Venetiis ob deploratam valetudinem, mortalitatis legem implevit.

Examen Extractus Judicialis Tyrnaviæ editi, quo author demonstrare conatur, Pastores non ob religionem, sed ob rebellionem horrendam adeò tempestatem subivisse.

CCCXVIII. Frustra verò inauditam, omníque diritate immaniorem tyrannidem suam coram mundo utcunque tegi posse, Colonitzius, & furoris ejusdem susceptores pessimi Jesuitæ, sperârunt. Percrebuit maturè satis in universo orbe, & architectis suis non apud Euangelicos duntaxat, sed ipsos etiam melioris notæ Pontificios infamiam incredibilem conciliavit. Hanc verò infamiæ notam ut abstergerent, simúlque cornicum oculos configerent, ferocissimi omnium tyranni illi, Tyrnaviæ imprimi curant libellum famosum, cum inscriptione ejusmodi: *Succinctus & verax Judicialis Extractus, quo clarissimè demonstratur, Pastores Hungariæ Acatholicos non ob religionem, sed ob rebellionem depositos Regnóque ejectos; singulósque eos judicialiter convictos, justéque damnatos esse; Delegato Regio Judicio Posoniensi accensus, & per ejusdem Secretarium, qui ratione officii rebus omnibus interfuit,*

omniáque calamo fideliter tradidit, *consignatus*. Erat equidem in Judicio Posoniensi Secretarius Regiæ Tabulæ Johannes Labsantzky. Forte etiam fœtui huic edendo obstetricatus est. Sed Jesuitas, Kellionem inprimis, ejus authores fuisse, verisimile prorsus est. Larvam mox scripto illi detraxit captivorum unus, qui ad triremes ductus fuga saluti suæ consuluit, edita *funda Davidis contra Goliathum*, qua triginta crassimorum mendaciorum reum personatum illum Labsantzky, solidissimè peregit. Excepit paulò post *Apologia Ministrorum Euangelicorum Hungariæ, ad innocentiam suam orbi Christiano declarandam, opposita Judicio Tribunalis Posoniensis, à quo perduellionis crimine contra Regiam Majestatem iniquissimè accusati & condemnati, non modò toto Regno proscripti sunt, sed exemplo à pietate & mansuetudine Christiana prorsus alieno, magnam partem ad triremes Hispanicas damnati.* Operæ pretium autem fuerit, personati illius Labzanky argumenta, quibus Pastores rebellionis legitimè convictos damnatósque esse, probare sustinuit, ad incudem revocare, eademque opera Pastorum innocentiam ad liquidum perducere. Et *primò* quidem occasionem rebellandi sumpsisse Pastores arguit inde, quòd stipendia à Rackozio in ejusdem ditione, Saros-Patakiensi maximè, sibi subtracta animo ægerimo tulerint, imò Pastorum nonnemo, compositione à Zerinio Rakozii Socero tentata dixerit: *Hodie Rakozius latus suum vicies mille acinacibus cinxit.* Responderunt Pastores fusè ad isthoc ἔγκλημα. Summa huc redit: Cautum cùm fuerit Regio diplomate, ne proventus reales ad Scholas & Parochias Euangelicorum, ab antiqua fundatione per Patronos Euangelicos facta, pertinentes à quoquam occupari possit, Franciscum Rakozium apostatam, unâ cum matre violenter illos occupâsse; ea occasione Rakozianos inter & Proceres Euangelicos subortam controversiam esse; quam cùm Rex componere nec potuerit, nec voluerit,

rit, Zerinius Rakozii Socer authoritate ſua, juxta tenorem articulorum Poſonienſium, interpoſita, ſopiverit. Porro Paſtores injuria affectos, jure ſuo controverſiam moviſſe non Regi, contra quem fiat rebellio, ſed Rakozio raptori: turbas eo nomine moviſſe nullas, Patronis Euangelicis jura eorum defendentibus: poſt tranſactionem nihil unquam cum Zerinio vel Nadaſtio, Euangelii perſecutoribus acerimis, commercii iis fuiſſe: Paſtorum illum *nonneminem* fuiſſe *neminem*: ſi enim *nonnemo* fuiſſet, nomen ejus editurum fuiſſe perſonatum illum haud dubiè, non parcentem aliâs nominibus: denique id omne pertinuiſſe ad Paſtores Hungariæ non omnes, ſed paucos, & quidem ad tales, qui pridem ante citationem violenter expulſi ſint, nemine eorum Poſonium citato, vel ibi comparente unquam. Sic deſperatæ cauſæ indicium initio ſtatim turpiſſimè Extractum illum prodidiſſe, liquet. *Secundò* allegat perſonatus literas hieroglyphicas Stephani Wittnyedy, Nadaſtii Secretarii eo tempore defuncti, eáſque geminas, priores ad Ambroſium Közerum, poſteriores ad Nicolaum Bethlen exaratas, & à miniſtro Rebellis cujuſdam, Paſtoris Hungarici filio, pretio mille Imperialium conducto, ex Tranſſylvania allatas, quarum tenor fuerit, ſe Paſtores in utraque Hungaria ad movendos auditorum ad conciendam rebellionem animos ritè præparâſſe. Atque in his literis Poſonienſes judices judicii ſui proram puppímque collocaverant. Tametſi verò Judices illi literarum illarum γνησιότητα ſimpliciter credi (quod à judice juſto alieniſſimum eſt) præceperant: adulterinas tamen fuiſſe, non Paſtores duntaxat Poſonii coram tribunali comparentes, ſuſpicati ſunt meritò, ſed poſtea etiam planè plenéque compertum eſt, poſtquam Nicolaus Bethlen in Tranſſylvania Sedis Siculicalis Uduarhelyenſis ſupremus Capitaneus, ad quem poſteriores ſcriptæ ferebantur, ſuper-

perstes adhuc, eas penitius excussit, & supposititias esse, irrefragibilibus argumentis, publico scripto asseruit. Sed fuerint etiam literæ illæ, verè à Witnyedio scriptæ. Itane verò ad unius, & quidem jam tum demortui testis testimonium, tot homines Posonii comparentes, quorum ne unus quidem in testimonio illo nomine suo expressus fuit, rebellionis crimine arcessi, nedum condemnari potuerunt? Atqui tum Divina lex unius testis testimonium Deut. XIX. 15. disertè rejicit, duorúmque vel trium testium os exigit: tùm civilis etiam hominis mortui allegationem, adeóque testimonium adversus viventem ratum haberi, 2. *Part. tit.* 23. vetat. *Tertiò* crimina horrenda Pastorum, velut quòd fuerint incendiarii, cœdium patratores, stercora sua Pontificiorum infantibus devoranda dederint, Sacerdotes Turcis vendiderint, iisdem munimenta præcipua tradere conati fuerint, aliáque nefanda, personatus allegat. Sed Diabolicis mendaciis innocentium famam ab eo proscissam esse, satis constat. *Aliud enim certè*, Cicerone sapienter observante, *est maledicere, aliud accusare.* nedum condemnare. *Maledictio nihil habet propositi, præter contumeliam. Accusatio verò crimen desiderat, rem ut definiat, hominem ut notet, argumento probet, teste confirmet.* Tu verò, personate, accusator fratrum, quos homines notâsti, quo argumento probâsti, quo teste confirmâsti? Quin potiùs centumcubitalia, à Diabolo in inferno cusa esse, quæ protulisti, mendacia, accusati pertendunt. Si accusâsse sufficit, quis innocens erit? *Quartò* fugisse Pastores, alios in Transsylvaniam, in Turciam alios, cùm Coppius in Superiore Hungaria acie cum rebellibus confligens, superior evasit, personatus ait, atque inde rebelles fuisse infert. Egregia, si qua alia, prolatio! Rebellis igitur David, qui furorem sanguinarii Saulis evitaturus ad Regem Achis aufugit: rebellis ipse Christus (absit dicto blasphemia) qui audiens

cap-

captivitatem Johannis, ex Judæa in Galilæam fugit, fuerit. Tot Apoſtolos, Sanctoſque Patres omitto. Si qui igitur Paſtorum fugerunt, non id ſceleris conſcientia, ſed perſecutorum immanitate adacti fecerunt, ante omnem quippe citationem, & contra omnia jura, ſedibus ſuis exturbati, bonis privati, ſolum vertere coacti majorem apud ethnicos, quàm apud profeſſos Chriſtianos catholicos humanitatem experti. An verò illi, adverſus quos ferro flammáque ſævitum eſt, expectare citationem, hoc eſt, oves fugatæ & diſſipatæ, luporum citantium judicium ultro ſubire debuerunt? Alii etiam, ne citationi parerent, à poteſtate legitima prohibiti ſunt: alios veſtigia nimis proh dolor! ſanguinolenta terruerunt. Sed fuerit levis cauſa fugientium: quid verò id omne faciet adverſus eos, qui non fugerunt, ſed comparuerunt, non aliam ob cauſam, quàm quia comparuerunt, crudeliter oppreſſi? Sed Achilles perſonati eſt, quòd tot Paſtores libellis ſubſcribentes ultro rebellionis crimen confeſſi fuerint. Atqui ut præjudicium nonnullum δειλοὶ *meticuloſi* illi, qui metu nimio ſubacti nomina ſua libellis ſubſignàrunt, bonæ cauſæ creaverint; at at reos fuiſſe eoſdem rebellionis, neutiquam conſequitur. Neque enim aliis argumentis vel teſtimoniis rebellionis rei peracti ſunt, quàm quibus eos etiam, qui ad finem uſque conſtantes permanſerunt, ejuſdem criminis convincere hoſtes tentaverant. Cùm verò invalida prorſus hæc fuiſſe, hactenus oſtenſum ſit, invalida quoque illa fuiſſe, conficitur meritò. Non igitur rebelles fuerunt Libellatici illi, ſeu, uti vocantur, Reverſionaliſtæ, ſed meticuloſi; externo hominum perſecutorum, non interno conſcientiæ ob crimen objectum accuſantis, terrore perculſi; tam leves plerique, ut nec dum auditis contra ſe accuſationibus ex præſcripto cleri quidvis ſubſcripſerint; inprimis cùm ſubſcribentibus etiam merces, præſentaneæ pecuniæ pa-

ratæ fuerint. Accedit, quòd venenatæ formulæ libelli, quam Extractus recitat, quenquam comparentium subscripsisse, sceleste personatus in aperta luce mentiri ausus est. Omnes equidem libellatici quodammodo adversariis criminandi ansam dederunt. Et formulæ libellorum in prima citatione oblatorum duriores sanè fuerunt. At in posteriori citatione formulæ inserta plerunque à subscribentibus sunt verba: *quamvis non simus rebelliosæ complicitatis nobis conscii.* Qua denique conscientia saltem Reformatis in Hungaria Pastoribus libellaticos ejusmodi personatus objecit? In tanto enim libellaticorum ducentorum triginta sex, quos ille allegat, numero, non ultra duos Reformatos reperire est, qui sive in priore, sive in posteriore termino citationis, munus suum se abdicaturos subscripserint. Constantioribus quinetiam Augustanis inconstantes jure præjudicare non potuerunt. Si qui enim inconstantium adversus constantes testimonium perhibuissent, in Judicio haud dubiè allegatum, iisdémque objectum fuisset. Cùm igitur jam supra idoneis argumentis Pastorum innocentiam comprobaverimus; atque etiamnum personatus ille adversus innocentiam eandem imbellibus calumniarum potiùs, ex puteo abyssi *extractarum*, quàm probationum telis pugnaverit: Pastores eosdem non perduellionis ullius meritò, sed puro puto religionis odio, non aliam scilicet ob causam, quàm quia exemplo Divi Ambrosii, Mediolanensis Episcopi, sicut ille Basilicas furioso Auxentio, sic hi Ecclesias, Basilicas suas, ob solius Dei timorem, furiosissimo Colonitzio tradere recusârunt; atrocissimam tempestatem isthanc subivisse, concludimus.

Concluditur historia persecutionis Hungaricæ.

CCCXIX. Longiùs, fateor, Hungaricæ persecutionis historiæ, salutarium documentorum feracissimæ, & patientiæ constantiæque, si quando similis tempestas fideles Dei servos premet, (quid enim inveteratis odiis, &

cre-

crescente in dies hostium Ecclesiæ sævitia, mitius nobis promittere ausimus?) acerimum stimulum infixuræ pertexendæ, æstus quidam calamum huncce provexit, quòd interesse posteritatis, ne tristes memorabilésque imprimis ejusmodi ecclesiæ casus ignoret, dubitaverim omnino nullus. In viam ut revertamur, eodem Clemente Pontifice, in ipso Papatu veritas circa B. Virginis Mariæ & imaginum cultum nonnihil erumpere visa, at mox in herba iterum suffocata est.

CCCXX. Etenim quoad B. Mariæ cultum, Lovanii quarta vice edita sunt *Monita salutaria B. V. Mariæ ad cultores suos indiscretos.* Juxta leges Ecclesiæ Pontificiæ primùm A. M. D. C. LXXIII. prodierant munita facultate & approbatione Censoris Ordinarii, J. Gillemans, S. Theol. L. Ecclesiæ Cathedralis Gandavensis Canonici & Archipresbyteri. Cúmque in manus cecidissent quorundam, qui, verba Authoris referam, *Monita illa vel non intelligentes, vel nolentes intelligere, in pravum sensum, imò & hæreticum, prorsus contra mentem Authoris & animum conati sunt torquere, atque ita vulgò suspecta & exosa reddere*, pro illorum defensione subsidiariis copiis & approbationibus utendum ratus, quartæ editioni præfixit approbationem P. de Walenburg, Episcopi Mysiensis, & Suffraganei Coloniensis; Pauli Aussemii Vicarii in Spiritualibus, Generalis ejusdem Archidiœcesis; Francisci Francken, S. Theol. D. & ad SS. Apostolos Decani; Henrici Patricii, SS. Theol. D. & Prof. Coloniensis; & Johannis Polch, Pastoris ad S. Cunibertum. Tametsi verò in Monitis illis non omnem prorsus illegitimum sui cultum B. Virgo, quæ inducitur, Maria prohibet: improbat tamen, rejicítque S. Scripturæ testimoniis perpetuis unicè freta, plurimos colendæ Θεοτόκου modos, qui partim olim à Mariolatris præscripti, partim hodiéque in praxi publica passim recepti sunt. ita ut tum vete-

Veritas in Papatu hoc tempore erumpens, atque mox sopita iterum, circa cultum B. Virginis Mariæ.

res illos novósque Mariolatras, quos *indiscretos sui cultores* Maria vocat; partim praxin ipsam Ecclesiæ Pontificiæ obliquè feriri & perstringi, manifestum sit. Utque monitis nonnullis huc translatis fidem faciam, testatur monétque Maria, *Se, quos amatores vult, imitatores cupere: Non omni spiritui credendum, nec facilè recipiendas omnes & quasvis historiunculas, quæ de suis apparitionibus, aut revelationibus, aut beneficiis & privilegiis promiscuè circumferuntur: Nemini confidendum, se cultores suos ex inferno ad pœnitentiam revocare, aut propter aridas aliquas devotiunculas in judicio defendere: neminem cultum sibi exhibentem, si charitatem non habeat, prædestinatum esse: Non esse privilegium ullum peccatori impœnitenti concessum, ut æternum non patiatur incendium, quantumvis se colere præsumpserit, nec quicquam tales adjuturas formulas & precatiunculas, aut signa & instrumenta pietatis, quæ gestaverit, nec confraternitates & Sodalitates, quibus nomen dederit: Cavendum esse à laqueo Diaboli, qui sub prætextu facilis externæ pietatis securitatem peccatoribus suadet, ut pœnitentiam differant, præsumentes de Divina misericordia, & sua intercessione illis non defutura: Non compati vel collachrymari se illis, qui à Filio suo damnantur: Baculum esse arundinum, putantium, quòd pietas externa sufficiat: Laudem, quæ sibi, ut sibi defertur, vanam esse: Se ante pedes Agni mittere coronam suam, & conservam nostram esse: Nolle se quidquam Deo subtrahere, vel cum illo dividere: Non se ita colendam, ac si non sufficeret Deus: Nullo alio, quàm Deo nos indigere, & in ipso habere omnia: Non desperandum ei, qui se non habeat, sed confidendum esse Christo: Non ita se colendam, ac si non daretur sine se aditus ad Deum per Christum: Non se colendam, quasi Deam subalternam: Non se Mediatricem vel Advocatam esse eo sensu, quo Filius est Mediator & Advocatus: Cavendum, ne per hyperbolen vel zelum immoderatum quidquam sibi tribuatur, quod soli Deo, vel Christo debetur: Non esse se omnipotentem, Salvatricem, Corredemptricem. A tribunali Divino ad suum appellari non posse:*

Nol-

Nolle ſe exceſſiva encomia, vel vanas adulationes: Dicendum non eſſe, quòd Chriſtus ſit Judex ſeverus, Maria mater miſericordiæ: Accedendum cum fiducia ad thronum gratiæ, nec trepidandum; trepidantes tamen ſe ad illum ducturam: Non plus temporis aut precum ſibi, quàm Deo impendendum: Sibi, ceu medio ad Deum, non fini, non nimium inhærendum: Cum homines ſua mancipia non ſint, abſtinendum eſſe ſervilibus titulis & ſignis inanibus & aulicis ſubmiſſionibus: Se & ſanctos cultu duliæ, ſive dilectionis & ſocietatis; ſolum Deum cultu latriæ colendum: Non rectè ſe diligi, ſi ſtatuæ ſuæ pretioſis veſtibus & monilibus fulgeant, Chriſtus verò in pauperibus ſuis egeat: Non ſibi placere, quòd ſplendeant luminaribus imagines ſuæ; dum juxta illas ſqualent receptacula corporis Chriſti: Nullam ſtatuis vel imaginibus ſuis virtutem ineſſe: Non exiſtimandum, ſe fuſcam aut nigram, aut quicquam momenti in colore ſitum eſſe: Non aliam ſe eſſe hic, aliam ibi; aliam in Monte-ſerrato, aliam in Monte-acuto: Non contendendum eſſe pro hac vel illa figura, hoc vel illo loco: Circa dotes & prærogativas ſuas contendendum non eſſe: Beatum eſſe, qui cum Apoſtolo ſe nihil judicat ſcire, quàm Jeſum Chriſtum, & hunc crucifixum. Quamvis verò ſimplices adeò ſtolidíque non ſumus, quin fiſtulam dulce canentem agnoſcamus ultro; Hypotheſes háſce & κυρίας δόξας, qui volet, conferat licet cum iis, quæ B. Virgini Mariæ attribuerunt Scriptores veteres & recentiores, inprimis Pelbarti de Temeſwar, Bernardini de Senis, & de Buſtis, Jacobi de Voragine, Cæſarii, Antonini, Alani de Rupe, Salazares, Pozæ, Coſteri, Mendozæ, alii: cum praxi inprimis Papatus, in cultu B. Virginis Mariæ totius religionis Chriſtianæ arcem collocantis. Nullo certè negotio, qui id tentaverit, Papatum ἑαυτὸν τιμωρούμενον, adeóque αὐτοκατάκριτον deprehenderit. Oppugnatus equidem libellus eſt tum ab Epiſcopo Rhodenſi, Ludovico Abelly; tum à Jeſuita Johanne Craſſeto. Neque tamen ei defenſores & hyperaſpiſtæ defuerunt. quos inter E-

piſcopus Tornacenſis editis literis Paſtoralibus eminet.

nec non venerationem imaginum, CCCXXI. Sed & circa cultum imaginum doctorum in Papatu diſcordia gliſcere cœpit. Ex Jeſuitarum officina prodierat liber Maimburgii, adverſus Iconoclaſtas, quo imaginum cultum ab antiquitate ejuſdem commendare operosè ſuſtinuit, pro more graviſſimè in detrectatores cultus illius invectus. Ei ſe Pontificius Doctor haud incelebris oppoſuit, edito adverſario ſcripto, in quo paſſim Maimburgium caſtigans, ſolidè efficacitérque probat, tribus primis Seculis in Eccleſiis & Proſeuchis nullas omnino imagines expoſitas, nedum cultas eſſe; quarto Seculo à plurimis adhuc Eccleſiis imagines abfuiſſe; initio quinti non ad cultum, ſed ad ornamentum & memoriam Martyrum erigi hinc inde eas cœpiſſe; cultum verò earundem ſeriùs in Eccleſiam irrepſiſſe, ac demum in Concilio ſeptimo ſtabilitum eſſe. De Caroli M. libris adverſus Concilium Nicænum ſecundum, & Concilio Francofurtenſi ita adverſus Maimburgium eundem Author doctiſſimus diſputat, ut libros illos juſſu, authoritate, conſenſu, quin & opera collocata Caroli M. ſcriptos, & ad Pontificem Adrianum miſſos eſſe, clariſſimè demonſtret. Cœterùm liber doctiſſimus cùm rationibus refutari ampliùs non potuerit, authoritate, niſi fallor, proſcriptus, paucis, quæ in manus noſtras inciderunt, exemplaribus exceptis, tenebris damnatus eſt.

Clementi X. ſuccedit Innocentius XI. CCCXXII. Clementi X. die XII. Jul. A. M.D.C.LXXVI. defuncto, Cardinalis Benedictus Odeſchalci Comenſis natus, & in Conclavi Cardinalium à celebri præcone Papæ, Recannati, Capucino, effusè laudatus, die X. Sept. ejuſdem anni Gallis præ cœteris annitentibus ſucceſſit; Benedicti nomen in Baptiſmo acceptum, in nomen Innocentii XI. in gratam Innocentii X. à quo in Cardinalium numerum allectus eſt, memoriam, commutans. Hacte-

ctenus quidem ita se gessit, ut laude Pontificis in posteriorum illorum numero optimi, cum Adriano forte & Marcello paria facientis, defraudandus non videatur; futurus etiam servus Dei revera bonus, si Asæ, Josaphati, Josiæ, Ezechiæ exemplo, excelsa abolere, quod tamen εὐχῆς μᾶλλον, ἢ ἐλπίδος ἐστὶ, conatus quandoque fuerit. Livio Odoschalchi Nepoti suo, ne in publico compareret, vel munera acciperet, neu spe ulla promotionis altioris animum suum lactaret, præcepit. Mox equidem Nobilis Venetus renuntiatus, & Dux Ceri creatus est. Ad altiora tamen ut promoveret Nepotem huncce, & vel Generalem Ecclesiæ, vel Nepotem, more hactenus recepto, declararet, nullis vel Nepotis ipsius, vel aliorum precibus induci hactenus se passus est, exemplo laude dignissimo Prædecessorum suorum nimia erga Nepotes studia damnans. Abolito Cardinalis Patroni nomine, Cardinalem Cibo Secretarium status & Superintendentem declaravit. Missis in Galliam, Hispaniam, Poloniam & Portugalliam nuntiis, pacem suasit. Judæorum Romæ commorantium numerum ad quinque mille contraxit, iisdemque urbem Romam à sordibus purgandam commisit, & fœnore iniquo interdixit. Episcopos Roma facessere jussos, ad Diœceses suas relegavit, & nonnisi idoneos, probéque exploratos, & examini rigido subjectos posthac eligere constituit, edita etiam lege, ne nisi literati Sacerdotes ad obeundas functiones promoveantur. Reformandorum ecclesiæ abusuum negotium quatuor Theologis, quos inter Recannati eminebat, dedit. Advocatis pauperibus eleemosynam dispertitus est liberalem, tanta confluentium, invicémque prementium multitudine, ut septem mulieres, duóve pueri oppressi extinctíque fuerint. Cameram Apostolicam pecuniis mirè exhaustam cùm vidisset, ad familiares suos dixisse fertur, *nunquam se credidisse, S. Petri vi-*

cujus studium reformandi nonnulla, leviora licet, commendatur.

neam

neam tantopere vastatam esse. Ut igitur splendidissimè eadem locupletetur, & S. Petrus Apostolus auri & argenti inops, in Cræsum Crassúmque quempiam convertatur, nullum non lapidem, artis chryso-poetices haud indoctus, movit, movetque. Altieriis Roma discessuris, ut subsisterent ulteriùs, mandavit, ne alibi locorum artes expilandi antehac Romæ ab illis exerceri solitas, liberiùs exercerent. Reginæ Christinæ reditus annuos duodecies mille coronatorum decrevit, ea tamen lege, ut Cardinalibus ampliorem posthac honorem haberet. Ita verò minora nonnulla reformare occœpit, ut saniorum judicio, magis necessaria, non tam sua forte, quàm aliorum, quibus reformatio Ecclesiæ sudes in oculis est, ardorem ejus sufflaminantium culpa, omiserit; luporum inprimis dentes, quibus innocuum gregem lacerare soleant, frangere & excutere neglexerit; Recannati inter alia pro suggestu pronuntiante, *adeò tardas esse ejus conceptiones, ut metuendum sit, ne abortus sequantur.* Quem aliâs etiam Papam pro suggestu eodem monentem, ut in sceleratos severiùs animadvertat, & Ministros deligat non juniores, sed adultiores, idem Papa lachrymabundus audivisse fertur. Bullam contra Nepotismum, quem inde à Clemente VIII. ad sua usque tempora septendecim auri millionibus Cameram Apostolicam emunxisse, rationibus initis, subductisque calculis, deprehendit; adornari curavit. quæ tamen, reclamantibus Cardinalibus pluribus, iis maximè, qui ad Papale solium quandoque se consurrecturos, spem animo conceptam tenebant, promulgata non est, frustra identidem monitoriis suis consensum eorum solicitante Pontifice. In Jansenitarum partes propensior, Arnaldo, nec non Episcopo Gratianopolitano, Jansenitæ utrique, literas humanissimas perscripsit. Bellarminum quoque in Divorum numerum relaturus fuerat, nisi proposito Cardinales non pau-

ci

ci intercessissent. Frustra quin etiam Monachos ad legem Κοινοβιακὴν, seu vitam communem revocare magno nisu conatus est, adversantibus instituto ejus, præter Franciscanos, omnibus.

CCCXXIII. Gestivit verò admodum Pontifici huic animus, officia nonnulla, indulgentiásque, quas superfluas rebatur, abolere. dicere verissimè solitus, brevem orationem penetrare Cœlum, & ex indulgentiarum multitudine confusionem in Ecclesia obortam esse. Die igitur XVII. Febr. A. M. D. C. LXXVIII. Raimundus Capisuccus, sacri Palatii Apostolici Magister, *de mandato speciali Sanctissimi Domini Innocentii, Papæ XI.* uti verba Decreti sonant, edito eodem decreto, libellum inscriptum: *Officium immaculatæ conceptionis Sanctissimæ virginis nostræ Dominæ, approbatum à Summo Pontifice Paulo V. quo devotè illud recitantibus centum dierum indulgentiæ promittuntur, sicut apparet ex Brevi ejus X. Jul. A.* M. D. C. XV. *Mediolani impresso*; ita prohibuit, ut nemo cujuscunque ordinis, gradus & conditionis existat, Officium illud apud se retinere, legere, imprimere, vel imprimi curare audeat, sed statim à decreti illius notitia, quicunque illud habuerit, locorum ordinariis, aut inquisitoribus tradere, sub pœnis in Indice librorum prohibitorum contentis teneatur. Paulò post, die nimirum VII. Martii A. M. D. C. LXXVIII. Congregatio Sacra indulgentiis, sacrísque reliquiis præposita, *cuncta sua Sanctitate probante, & inviolatè servari jubente*, decretum prægnantius, cui Aloysius Cardinalis Homo-Deus, & Michaël Angelus Riccius Secretarius subscripserunt, die XII. Martii ejusdem anni ad valvas Curiæ, & in acie Campi Floræ, aliisque solitis urbis locis affixum publicatúmque, edidit, quo indulgentiarum magnam farraginem suppressit. *Delatæ,* ita Decretum præfatur, *sæpius fuere ad sacram Congregationem, indulgentiis, sacrísque reliquiis præpositam, Indulgentiæ quædam confi-*

Indulgentias idem complures abolet.

ctæ & omnino falsæ, quæ per diversas orbis Christiani partes circumferuntur; aliæ verò examinandæ, quæ adhibito studio inventæ sunt vel Apocryphæ, vel à Romanis Pontificibus revocatæ, vel nullæ, quòd datum iis tempus præteriisset: quarum quidem plurimæ, cùm non facilem cognitionem habeant Christi fideles, harum rerum minùs peritos fallunt, qui spe indulgentiæ remissionísque peccatorum suorum consequendæ frustrantur. Quamobrem eadem sacra Congregatio vehementer cupiens huic malo magis in dies serpenti occurrere, animarum profectui, & indulgentiarum dignitati consulere, plures illarum singulari diligentia colligi, & in indicem referri curavit. Mox referuntur prolixa serie indulgentiæ variæ, concessæ à Pontificibus Johanne II. Sixto IV. Urbano II. Eugenio III. Innocentio III. Bonifacio IX. Johanne XXII. Alexandro VI. Leone X. Pio IV. Clemente VIII. Paulo V. Gregorio XV. Urbano VIII. Clemente X. Subjiciuntur etiam aliæ à nonnullis Romanis Pontificibus tributæ, ut ajunt, coronis mysteriorum passionis Christi; quæ magno numero recensentur: demum omnes indulgentiæ concessæ ante decretum Clementis VIII. rosariis, granis, seu calculis, crucibus & imaginibus sacris; vel ante Breve Pauli V. quod incipit: *Romanus Pontifex* &c. editum XXIII. Maii A. M. D. C. VI. personis Regularibus quarumcunque religionum & Ordinum, etiam mendicantium; vel ante constitutionem CXV. Clementis VIII. & LXXVIII. Pauli V. habitas per aggregationem, vel aliam communicationem ab Archiconfraternitate ulla, Ordine, Congregatione, Societate etiam Jesu, Capitulo vel cœtu quocunque; vel ab eorum Officialibus, Superioribus, aliísque personis: tum Summaria indulgentiarum pro Congregationibus doctrinæ Christianæ, confraternitatibus S. Trinitatis & Redemptionis Captivorum nominis Dei, Rosarii B. Mariæ, &c. Tandem indulgentias stationum urbis, quæ à Romanis Pontificibus singulari quodam bene-

neficio vel communicatæ ſunt, vel communicabuntur interdum aliquibus locis, ordinibus, aut perſonis; diebus tantùm ſtationum in Miſſali Romano deſcriptis, ſuffragari poſſe; Semel autem duntaxat in die plenariam indulgentiam in certos dies Eccleſiam viſitantibus, conceſſam, vel aliud pium opus peragentibus lucrifieri. Utrique huic decreto variæ Conciliorum, Patrum & Theologorum gnomæ, quibus decreti illius æquitas defenditur, ſubjiciuntur. Memorabilis inter alias eſt illa Innocentii III. *lib.* 1. *Epiſt. ad Cantuarienſem & alios Epiſcopos*, ubi ſic ille: *Sicut ea, quæ à Prædeceſſoribus noſtris provida fuerunt deliberatione ſtatuta, nullatenus irritari volumus vel infringi: ſic ea, quæ ab eis ſunt per obreptionem obtenta in honeſtatis Eccleſiaſticæ detrimentum corrigi volumus, & in ſtatum redigi meliorem.* Sed & Bulla Sabbathina ibidem critico Theologorum Pariſienſium Claudii Bloini, Natalis Vareti, & Natalis de Bretigneres, veru confodiuntur. Denique clauduntur decreta iſthæc verbis Petri Damiani *Præfat. vit.* 1. *Mauri Cæſen. Epiſcopi*, quæ ejuſmodi ſunt: *Contemnendus pincerna eſt, qui dum vini copiam jactat, fæcem quoque punienda temeritate propinat.* Conſtat ſatis decreta iſthæc, non malo certè animo condita, adeò diverſis animorum motibus excepta eſſe, ut non defuerint hodierni Papatus magni Atlantes, qui, Jeſuitarum, quibus moderni Pontificis candor diſplicere videtur, haud dubiè inſtinctu, aſſa voce aſſeverarent, plus illa Papatui nocere, quàm Euangelici quinquaginta annorum intervallo nocere integro Regno cuipiam potuerint.

Cleri Pontificii Jeſuitarum in primis adverſus Regem Angliæ, religionem, ſtatúmque univerſum Angliæ terribilis conſpiratio.

CCCXXIV. Quantopere Pontificius Clerus Angliæ Regnum ad Romani Pontificis obedientiam poſtliminio reducere non ſemel conatus fuerit, ſupra non uno loco narravimus. Et magnis quidem auſis, quæ Dei, fidi Iſraëlis cuſtodis, ineffabilis bonitas eſt, nunquam non excidit. Quieſcere equidem pertinaces inſidiæ poſt pulverariam con-

conſpirationem viſæ ſunt. quanquam in triſtiſſima tragœdia illa, qua Carolus Jacobi Filius diriſſimo & inaudito exemplo è medio ſublatus eſt, haud poſtremas partes, accendendis intendendiſque ſaltem partium exulceratarum odiis, tractâſſe Pontificios, non deſunt, qui exquiſitis rerum documentis comprobent. Cœterùm inſidiarum machinationúmque perpetuarum ignem ſub doloſo cinere latuiſſe, quin & ſæviiſſe ſine intermiſſione ulla, fidem facit noviſſima conſpiratio adverſus moderni Angliæ Regis vitam, Regni ſtatum, & Religionem in eo Euangelicam, quæ diu ante concepta, demum Octobri Anni M. D. C. LXXVIII. indicio accuratiſſimo Titi Oatis, Bedlovii & France juratorum teſtium; nec non Edmundi Berry Gothfrey, ad cognoſcendam conjurationis ab Oate primùm detectæ cauſam delegati judicis primarii ſubitanea & clancularia cœde, nec non reorum non unius generis, Colemanni inprimis Secretarii, cui nomen Langshornii erat, & Jeſuitarum aliquot convictione, conſenſúque Parlamenti totius, patefacta & comprobata eſt. Conſpirationis architecti denuo Jeſuitæ, parricidiorum doctores ductoréſque, fuerunt; Oliva inprimis, eorum Generalis, qui officia ſua conjuratis, etiam exercitui ingenti conſcribendo diſtribuit; nec non Jeſuitæ Angli, Thomas Whitebrand & Richardus Strong, Provinciales, Ahsly, Harcourt, Jenniſon, Keines, Wright, aliíque Hiſpani etiam complures; quibus alii quoque tum Monachi Angli, Benedictini, Carmelitæ, Franciſcani & Dominicani; tum Sacerdotes, quorum ſingulorum, ut & aliorum complicum, nomina in Actis, Parlamenti Anglicani juſſu vulgatis, edita videre eſt; ſuppetias tulerunt. Bullam equidem, qua nova Papalis, quam in Angliam introducere conjurati meditabantur, tum Hierarchia, tum regiminis Politici forma præſcripta continebatur, conjurati iidem, ceu à Ponti-

tifi-

tifice ipſo profectam venditaverant. quam tamen à Jeſuitis potiùs confictam fuiſſe, ſaniores judicârunt. De eo quicquid ſit, id certum eſt, Londini in Concilio Jeſuitarum, Sathanico œſtro percitorum, Regem capitaliter accuſatum damnatúmque eſſe; & damnatione eadem etiam Regis fratrem, ſiquidem coronam Regni, ceu beneficium Papæ accipere, novam hierarchiam tueri, in Regis fratris, & ſubditorum Proteſtantium diriſſimam necem, urbíſque Londinenſis & aliarum incendium conſentire, denique univerſa Proteſtantium ſacra abolere, & Papatum invehere recuſaverit, nec non Principem Arauſionenſem, utpote Stuartorum propaginem, comprehenſos fuiſſe. Steterátque ſententia, *Regem* quidem per Monachos Benedictinos Anglos, Andertonum & Coniers, nec non allectos in ſocietatem facinoris Hibernos quatuor, gladio ſeu cultro oblongo; atque ſi id non ſuccederet, per Pickeringium & Graves, ſclopeto; demum, ſi & hic conatus irritus caderet, opera Georgii Wakemanni, Reginæ Archiatri, quindecim mille librarum mercede, Doctore Forgathy & Colemanno cum eo contracturis, conducendi, veneno propinato: *Fratrem Regis*, ſiquidem ſpem de ſe conceptam fefellerit, aliis diriſque etiam modis: denique Principem *Arauſionenſem*, duodecim Jeſuitis in Hollandiam ablegandis, ſanguinaria adverſus eum conſilia machinaturis, è medio tollere, atque ſic Regnatricem domum Stuartorum radicitus extirpare. Occupatio verò & ſubjugatio Regnorum Angliæ, Scotiæ & Hiberniæ ejuſmodi decreta & concluſa eſt, ut Hibernia quidem tum inteſtinis motibus, poſt cœdem Ducis Ormontii, per quatuor ſicarios Hibernos deſignatos, patrandam, excitatis; tum peregrinorum armorum vi, ſuppetias Hibernis ab Epiſcopo & Clero Dublinenſi à fidelitatis juramento Regi præſtito relaxandis, latura, in poteſtatem redigatur: Anglia verò & Scotia,

ſpar-

ſparſis in utraque per Jeſuitas Presbyterianorum perſonas mentientes, & ſub hac larva populum adverſus Epiſcopos, in Scotia cumprimis, concitantes, diſcordiæ ſeminibus, internis diſſidiis colliſæ, debilitatæ, & poſt violentam mortem Regis, conſurgente exercitu triginta millium Pontificiorum, occultè, ducibus cum Provinciali Angliæ imperia diſtribuente, arcto fœdere colligatis, diſpoſito, & cum ſuperveniente exotica poteſtate conjuncto, urbibúſque etiam præcipuis incendio ſubito deſtinatis, occupatæ ſubverſæque, ſub jugum Romani Pontificis mittantur. Novi etiam illius, quod meditabantur, Regni adminiſtros in anteceſſum deſignari placuit. Nominatim autem Jeſuitæ Provinciali Whitebrando dignitas & munus Archiepiſcopi Cantuarienſis; Calcari Epiſcopi Londinenſis; Bellaſi, Generalis; Comiti Arundelii, Cancellarii, Powes, Architheſaurarii; Wilhelmo Godolphin, Secreti Sigilli Cuſtodis; Stafforto, Quæſtoris; Colemanno, Secretarii Status; aliis alia munera dignitateſve deſtinatæ fuerant.

detecta per Titum Oatem CCCXXV. Cùm eouſque conſilia conjuratorum promota fuiſſent, ut res propediem in nervum eruptura videretur, Deus Uncti & Eccleſiæ ſuæ pervigil cuſtos; qui in Cœlo habitans hoſtium Regni ſui conſilia ridere & ſubſannare ſolet, quíque toties Anglicanam Eccleſiam è præſentiſſimo diſcrimine liberavit, eandem etiamnum ſibi, pro ineffabili gratia & bonitate ſua, curæ eſſe, teſtificatus eſt. Movit enim cor conjuratorum non poſtremi, Titi Oatis, qui nefariæ ſocietatis illius Secretarius, minima quæque calamo conſignaverat, ut meditati ſceleris, jam jam patrandi, horrore perculſus, & pia pœnitudine ductus, impia conſilia detegere animum ſuum induxerit. Et primò quidem illa in Tongii, Theologi Angli, quem Jeſuitis ob privatas ſimultates & infenſum & inviſum eſſe cognoverat,

rat,

rat, ſinum effundere placuit. Mox verò circa initium Octobris A. M. D. C. LXXVIII. tota conjurationis ſeries ex Ephemeridibus ejuſdem Oatis, Regiis prodita eſt. Abſente Rege ſine mora nonnulli in vincula rapti, judicéſque iis, qui cauſam cognoſcerent, dati ſunt. Inter eos haud poſtremus Edmondus Berry Gothfrey die XII. Octobr. in ſecretum conclave, eo prætextu, quòd conjurationis arcana nonnulla detegenda ei ſint, ſeductus, conſciis Jeſuitis tribus, per Robertum Grien, Laurentium Hill, alióſque nefariè ſtrangulatus, & cadaver ejus pugione confoſſum in foveam projectum eſt. Conjurati non pauci convicti, damnatique legitimè, tragica morte conceptum animo nefas expiârunt. quos inter Colemannus ex propriis ſcriptis teſtibúſque pluribus convictus licet, pertinaciter crimen diffiteri non deſiit. Eadem pertinacia Jeſuitæ & ſacerdotes Whitebrandus Provincialis, Harcourtus, Fenwikius, Gavanus & Turnerus d. XX. Junii M.D.C. LXXIX. ad ſupplicium ducti, crimina, quorum legitimè convicti ſunt, morientium fide inficiari, Deóque ſic & hominibus illudere non erubuerunt. quod juxta receptam æquivocationum doctrinam illos apud ſuos quidem excuſatè facere potuiſſe, libro publica authoritate Londini eodem anno edito, clariſſimè probatum eſt. Cœterùm univerſæ conſpirationis illius ſacerimæ, à noviſſimis Cyclopibus, Regni Pontificii propagandi fervore ſideratis, inſtitutæ hiſtoriam, Parlamenti Anglicani authoritate publici jurisfactam, prolixiùs repetere ſuperſedemus, Deo T. O. M. quas debemus, maximas & immortales gratias perſolventes meritò, quòd à cervice Regis, Regni & Eccleſiæ, inprimis ſuæ iterum exquiſitiſſimas hoſtium inſidias, exitiúmque præſentiſſimum, clementer adeò potentérque averruncavit.

& ſuppliciis reorum magis patefacta.

CCCXXVI. Magnis conatibus in Anglia cùm ſic Ec-

Clerus in Anglia magnis

...ausibus excidens, ad Ecclesias Gallicanas pervertendas sese convertit.

Ecclesiæ Romanæ clerus exciderit, impetum posthac omnem in Hugenotos Galliæ, seu Ecclesias Protestantes Gallicanas, majore hactenus tristioríque, Deo permittente, & suam inibi familiam longæ pacis usura corruptam, vel explorante, vel castigante; successu, convertit. Forte etiam Jesuita præcipuæ in Gallia authoritatis, qui in Anglicanæ conspirationis ulcere ungues suos nimiùm demersos habuisse ferebatur, sive attentati criminis reus fuit, sive nullo suo merito delatus est, vindictam spirans; insito præterea adversus Protestantes odio, novissimæ persecutionis æstum non parùm auxit, animósque exulceratos ad meditandam πανολεθρίαν ampliùs exasperavit. Invitus equidem, fateor, nec sine gravi dolore animi, ad memorandas novissimas Ecclesiæ illius afflictiones, attingendámque adeò nigerrimam illam nubem, qua Cœlum hodie Gallicanum asperatur & contristatur, accedo, cùm *talibus malis*, uti S. Augustinus *Epist.* 122. loquitur, *non tam prolixi libri, quàm prolixi fletus & gemitus debeantur.* Quia tamen res gravis momenti visa est, modúsque persecutionis non tam novus quàm renovatus ejusmodi est, ut simulationum involucris violentiam suam tegat, eíque vela quædam obtendens, dum vim differt, mille obliquarum & Sinoniarum artium dolorúmque vafritie incautos hominum animos premat & tantùm non opprimat; omittere non possum, quin rei totius seriem paucis pandam, eadémque opera piorum συναγωνισμὸν ardentissimum provocem. Exquisitæ verò persecutionis illius culpam in doli machinatore Ecclesiæ Romanæ, cujus solius historiam prosequimur, clero simulata pietate in potentum animis regnante, unicè residere, res ipsa certè clamat.

Edicti Nannetensis, quo Ecclesiarum Gallicarum

CCCXXVII. Quàm sævis cum tempestatibus Ecclesia Gallicana puriorem Dei cultum amplexa, superiore Seculo conflictata fuerit, in loco abundè exposuimus. Primus

mus Henricus IV. *Magni* nomen promeritus, post domitum in Regno toto Henoticæ factionis monstrum, non alia ratione Regno pacem & quietem solidam constare posse censuit, quàm si post varia edicta Prædecessorum, minùs ad stabilem concordiam proficua, legem concordiæ inter partes hactenus distractas civilibus bellis perpetuam & irrefragabilem, solenniore modo, sanciret. *Auditis* itaque, uti ipse Rex loquitur, *Catholico-Romanorum querelis de cultu suo non ubique per Regnum exercito; Reformatorum verò de violata edictorum præcedentium fide, deque iis, quæ ad exercitium religionis suæ addi petebant, libertate conscientiarum, personarum & fortunarum securitate, collatis & recognitis præcedentibus edictis;* Edictum A. M. D. XC. VIII. condidit, quod à loco Nantes, quo conditum est, *Nannetense* dicitur. Componendi ejus negotium Viris ex utraque religione sapientia & moderatione maximè conspicuis, Schombergio, Thuano, Vico & Calignoni datum est. Scopus edicti erat, *ut si nondum ea forma religionis permisisset se coli à subditis, eadem saltem intentione id fieret, & tali cum regula, ut nihil religionis causa tumultuum aut turbarum in Regno existeret, utque sic cultus Dei fieret ab omnibus subditis, interque eos firma & durabilis pax statuminaretur, ablata causa turbarum, quæ ob religionem accidere possent.* Post Rex Deum precatur, *omnibus is persuadeat firmiter, in legis hujus observantia, post officium erga Deum & Regem positum esse præcipuum unionis & concordiæ fundamentum, restitutionémque totius status in pristinum splendorem, robur atque opulentiam.* Addit: *Necessarium judicavimus omnibus subditis hac de causa ponere legem generalem, claram, disertam & absolutam, per quam regantur in omnibus controversiis religionis causa & natis & nascituris, in qua utrique consentiant.* Item: *Hoc edicto perpetuo & irrevocabili statuimus*, &c. Plura ejusmodi in præfatione edicti legere est. Ex quibus liquet, conditoris decreti, quod à Rege jam Pontificio, eo tempore, quo bella per

Ref. libertas nititur, historia narrata.

religionis causam antehac mota quiescebant, adeóque liberima sponte, nullo metu, vi nulla adacto, profectum est, eam mentem fuisse, ut Edictum isthoc Nannetense lex Regni *fundamentalis, generalis, clara, diserta, absoluta, regula controversiarum ob diversitatem religionis oborientium, irrevocabilis*, &c. habeatur ab omnibus. Eadem necessitatis, utilitatis ad salutem Regni, eandem αὐθεντίαν & perpetuitatem Edicto illi Filius Ludovicus XIII. declaratione I. Maii A. M. D. C. X. edita, qua declarat, *licet edictum hoc sit perpetuum & irrefragabile, ut confirmatione per novam declarationem non indigeat; Se tamen ex sententia sua Principúmque Sanguinis, Parium & Officiariorum Coronæ, statuere, ut edictum illud in omnibus capitibus & articulis, unâ cum decretis & statutis super interpretatione & executione ejus factis, inviolatum servetur, & contraeuntes, ceu publicæ quietis perturbatores, severè puniantur;* attribuit. Et ne Reformati ob motus, quibus Duce Rohanio nonnulli impliciti fuerant, libertate per edictum illud stabilita excidisse viderentur, idem Rex novo edicto, mense Julio A. M. D. C. XXIX. Nemausi promulgato eandem confirmavit his verbis: *Volumus, ut Reformati per omnia fruantur Edicto Nannetensi, & aliis edictis, Articulis, Brevibus, Declarationibus in acta Parlamentorum relatis, & propterea habeant liberum exercitium dictæ religionis in omnibus locis, ubi pax illa conceditur.* Nihil de moderni Regis Christianissimi benignissimis declarationibus, d. VIII. Julii A. M. D. C. XLIII. nec non XXI. Maii A. M. D. C. LII. editis, quibus luculentissimè cùm Edictum Nannetense, tum alia etiam in gratiam Reformatorum condita, confirmantur, dicam. Edicti porro illius Pontificiorum maximè respectu utilitatem Illustris Vir Petrus Bellojus, Consiliarius Regius, & Advocatus in Parlamento Tholosano Generalis, publico scripto; nec non Petrus Matthæus *Histor. Henrici IV. lib. II.* demonstrârunt. Præterquam enim quòd vi Edicti illius Reformatis

 in

in quibuſdam duntaxat locis, at Pontificiis promiſcuè in omnibus, liberum religionis exercitium conceſſum eſt; grande etiam emolumentum ex eo ad Clerum Pontificium redundavit, cùm per illud præter alia bona eccleſiaſtica, quibus antea privati fuerant, etiam decimarum penſiones, quas Reformati iis, qui eorum Paſtores non erant, ante Edictum illud non debuerant, ei redditæ fuerint. Statuerat quidem ſolenni diplomate Henricus IV. ut Reformatis in compenſationem decimarum, quas clero Romano pendere cogebantur, ex ærario Regio quotannis, in ſumptus alendis Paſtoribus neceſſarios, centum triginta quinque millia librarum erogentur. Diu tamen eſt, quòd ſummam eam ſibi, legi obtemperantibus, decimáſque pendentibus licet, non perſolvi ampliùs iidem conqueruntur.

CCCXXVIII. Non obſtante ſalutari Edicto, quod ex conditorum mente irrefragabile & ſacroſanctum eſſe debuerat, inde ab annis potiſſimùm viginti, & quod excurrit, Clerus Pontificius, continuis machinationibus, inſidiis, interpretationibus ſubdolis, aliiſque artibus vaferrimis eò fere rem deduxit, ut ejus cardines & fundamenta pleraque convulſa jam ſint, & convellantur indies. *Modernis perſecutionibus violari illud variè oſtenditur.* Cùm enim ejus præcipua capita, Euangelicos concernentia, circa libertatem cònſcientiæ, conſolationem ægrotantium & afflictorum, educationem liberorum, loca exercitiorum & Scholarum publicarum, diſciplinæ Eccleſiaſticæ liberum exercitium, Camerarum Edictalium tribunalia, Juſtitiæ ἀπροσωπολήπτως adminiſtrandæ ergo inſtituta, admiſſionem Reformatorum ad pares prærogativas, omnes artes, profeſſiones & munera publica, verſentur; ſingula iſthæc labefactata eſſe nimium, & labefactari quotidie, experientia triſtis nimium proh dolor! nimiúmque comprobat.

CCCXXIX. Etenim quoad *libertatem conſcientiæ*, cau- *nominatim in articulis cen-*

cernentibus libertatem conſcientiæ; tum eſt Edicti articulo Generali ſexto, ut Reformatis æquè ac Pontificiis liberum ſit vivere & habitare in omnibus urbibus & locis Regni, *ita ut non inquirantur, non vexentur, moleſtia nulla afficiantur, nec conſtringantur quicquam facere in religionis cauſa contra conſcientiam ſuam, nec propter illam quæſtionem ullam patiantur in domibus & locis, ubi habitare volunt.* Articulo quin etiam decimo nono ſancitur, *ne Reformati ullo modo adſtringantur, aut maneant obligati ratione abjurationum, promiſſionum, aut juramentorum antehac præſtitorum, aut cautionum & fide juſſionum per eos datarum, in cauſa religionis; neque ideo poſſint vexari aut moleſtia affici quocunque modo.* Judicet porro, qui volet, an ejuſmodi conſcientiæ libertas ampliùs conſtet iis, qui inconſideratiùs ad Pontificios tranſeuntes, redire ad Reformatam, quam priùs confeſſi fuerant, religionem, quantumvis angente & torquente conſcientia, prohibentur; quos vel perpetuo conſcientiæ tormento flagellari, ſi obediverint; vel perpetui exilii, ſi non obediverint, multam ſuſtinere oportet: qui poſt ſubitos ſemel ordines ſacros, imò hodie Pontificii ſine diſcrimine omnes, Reformatam religionem amplecti quolibet prætextu vetantur, adeóque pœnarum metu eam religionem, quam pravam exiſtimant, retinere coguntur: qui hoſtiam à ſacrificulo circumgeſtari ſolitam ex improviſo obviam, & indeclinabilem, reverentia & capitis apertione, alicubi etiam geniculatione, aliíſque modis, quibus profeſſi Pontificii Sacramentum ſibi occurrens proſequuntur, honorare, ſub gravi pœna, imperantur; adeóque ad idololatriam adſtringuntur, etiam ex mente Pontificiorum, cùm ab ipſis exigatur adoratio Divina ejus rei, quam ſe pro Deo nec habere, nec habere poſſe, diſertis verbis teſtantur: qui qualibet occaſione, veluti cùm præſentibus Pontificiis, quos movere ſermo poteſt, fidei ſuæ rationem reddunt, vel objectionibus motis reſpondent, vel quærentes de

de religione inſtituunt, vel petentibus libros orthodoxos mutuos concedunt, *ſubornationis* & *inductionis*, quam Edictum Nannetenſe ad infantes invitis parentibus ſolicitatos & impuberes reſtringit, accuſantur, & non rarò peracti rei pœnam luunt: qui auditores ſuos de fidei Pontificiæ falſitate ex Dei verbo inſtruentes, vel violati reſpectus, vel impietatis & blaſphemiæ ilico coram judice infenſo inſimulantur: qui laudum Divinarum celebratione, & hymnorum Davidis à Spiritu S. inſpiratorum cantu intra privatos parietes interdicuntur: qui errores & ſuperſtitiones, qui in Romana Eccleſia invaluerunt, arguere ex Dei verbo, & ſcapham ſcapham appellare vetantur: qui libros religionem concernentes, ſuperſtitionémque Pontificiam paulò liberiùs perſtringentes imprimere & vendere, citra permiſſionem Magiſtratuum & Procuratorum Regiorum prohibentur: qui Templis & exercitiis religionis publicis innumeris, celebribus quin etiam hactenus ſcholis & Academiis privati, verbum Dei vel planè non, vel non ſine graviſſimis ſumptibus & difficultatibus audire poſſunt: qui ob ſolam religionis profeſſionem tot vitæ & fortunarum diſcrimina ſubire, tot tœdia moleſtiáſque devorare, tot ludibria & opprobria ſacrificulornm, Zelotarum iniquiſſimorum, & eorundem tribunitiis concionibus inflammati, ſævientis & laſcivientis populi perferre coguntur: qui in deplorato ejuſmodi ſtatu poſiti, nec aliò ſine ingenti vitæ & fortunarum diſcrimine migrare, nec in Regno tutò vivere, vel ſpirituali verbi Divini cibo veſci poſſunt; adeóque Regnum pro carcere, ex quo pejora in dies metuenda ſunt, habere coguntur. Atqui pleraque hæc recentiſſimis edictis, quorum dies, anni & tenor vulgo notiſſimi ſunt; confirmata, & quotidie impune patrata, conſcientiæ libertatem vel imminutam plurimùm, vel alicubi etiam ſublatam penitus, manifeſtè arguunt.

Ægrorum & afflictorum consolationem;

CCCXXX. *Ægrorum* & *afflictorum consolatio*, si quid aliud, ad conscientiæ libertatem pertinet. De ea sic Edicti articulo quarto particulari cautum legimus: *Non tenebuntur hortationes accipere, cùm ægrotabunt, aut morti appropinquabunt, sive per Magistratum damnati, sive alii, ab aliis, quàm religionis suæ consortibus; poterúntque frui consolationibus & visitationibus Ministrorum suorum sine ulla turbatione.* Articulo huic conformes sint nec ne novissimæ circa ægrotantes & afflictos consolandos & visitandos declarationes, edicta & decreta, iterum pii & prudentes arbitrentur omnes. Eousque Ecclesiasticorum potentia & inhumanitas prævaluit, ut declaratio ejusmodi jam A. M. D. C. LXIV. promulgata fuerit, *licere Parochis locorum* (Pontificiis) *comitibus judice, scabino aut consule, ægrotanti se sistere, & ex illo cognoscere, in Religione Pontificia, an Reformata mori velit.* Leve hoc videbitur, sacrificulum tale quid ex ægrotantibus percontari, dummodo ad mutationem religionis solicitare quenquam integrum ei non sit. Atqui & turbatio manifesta hæc est ægrotantium, & fidem omnem experientiámque superat, Parochum Curatum, super insitam licentiam adversus eos, qui omnium injuriis expositi sunt; nixum athoritate præsentis Magistratus Pontificii, compotémque ita & dominum conclavis, in quo æger decumbit, nihil prolaturum, illi ad partes suas solicitando, inprimis cùm neglecta conditione apposita, Curati sive Parochi, imò alii etiam sacrificuli & Monachi non vocati, soli ad ægrotantes multis in locis ingrediantur; quin & (fit hoc planè præter tenorem edicti, ab iis, qui odiosa non restringunt, sed pro lubitu ampliant) ægrotantis consanguineis proximis, ei hactenus assistentibus, secedere jussis, scrutinium isthoc, ferè peragi soleat. Ita, dum æger, sive ob morbum parùm mentis suæ compos annuens votis, sive ambiguo generalíque verbo bona rectáque intentione usus, sive civilibus

bus verbis prolocutus id, quod præter mentem ejus ad religionis negotium rapi poteſt, ſive nutu etiam & geſtu, cujus interpretatio huc illuc torqueri poteſt, uſus, ſtatim Pontificius proclamatur; ilico uxor à marito, liberi à parente, propinquus à propinquo, amicus ab amico avellitur, ſoliſque Pontificiis ingreſſus in conclave, cœteris charitatibus non ſine contumelia, ceu hoſtibus ab arce obſeſſa procul amotis, conceditur: mortuus Romano ritu ſepelitur, & liberi impuberéſque in Pontificia confeſſione educantur: convaleſcens verò nequicquam proteſtatus de injuria, vel ad Pontificia ſacra adigitur, vel *Relapſi* pœnam ſtatutam ſubit. Teſtor fidem hominum, an dirius aliquid excogitari potuerit perturbatione tanta morientium, qui in decretorio iſto certamine, quo pro æternitatis brabeo, ſi unquam aliàs, decertandum iis validè eſt, adeóque eo etiam temporis articulo, quo

Labuntur frigida letho
Lumina, purpureus quondam color ora relinquit;

à novis veluti furiis iſtis ita torquentur cruciantúrque, ut valentes adhuc de agone ejuſmodi nunquam ſine horrore cogitare poſſint. Taceo quòd ii, qui ſive inquilini, ſive advenæ, Xenodochia & noſocomia ſubire coguntur, ſi lethalem in morbum inciderint, paſſim conſolatoribus Evangelicis privantur, ſubſtitutis ſacrificulis & Monachis, qui ad pervertendos miſeros nullum non lapidem movent: quodque captivos & damnatos nonniſi ſummiſſa voce; quod ſurdaſtris nihil prodeſt, & in conclavi ſeparato, quod non ubique vel conceditur, vel præſto eſt, conſolari licet. Forte etiam huc referri poteſt edictum inhumaniſſimum, quo puerperis ne obſtetrices alias quàm Pontificias adhibeant, interdicitur, cùm nec ſemper tales in promptu ſint; & horrorem id ipſum imbelli ſexui incutiat haud dubiè; & Baptiſmo mulierum viam muniat;

niat; & alia poſt ſe non minùs triſtia & funeſta trahat.

Libererum educationem; CCCXXI. De *educatione liberorum* quid dicam? Edicti quidem articulo decimo octavo generali prohibetur quibuſvis *liberorum ablatio, ſive per vim, ſive per inductionem, contra parentum voluntatem.* Non hic commemoro, quòd impuberes caſtigationis paternæ impatientes, ſeducti profugique, & ad Pontificia ſacra illecti ita detinentur, ut parentes etiam ſumptus iis alendis ſuppeditare cogantur: quódque liberis utroque parente orbis tutores nonniſi Pontificii dantur. Hoc verò omnes inhumanitatis, ne quid aliud dicam, numeros implet, quòd juxta edictum die XVII. Junii A. M. D. C. LXXXI. promulgatum liberis ſeptennibus, adeóque infantiæ adhuc proximis, ſacrificulorum examini ſubjectis optio data eſt, quam velint, religionem amplectendi; ea lege, ut ſi ſacrificulorum blanditiis perſuaſi profeſſionem religionis contrariæ qualemcunque ediderint, hæc eorum profeſſio adeò habeatur rata, ut nulla ratione revocari vel retractari queat; nec à Parentibus, in quorum poteſtate liberi hujus inprimis ætatis verſantur: nec à liberis ipſis, cùm adultiores facti pœnitentia ducuntur eorum, quæ in pueritia imprudentes & ſeducti egerunt. Sic parentes ſua in liberos poteſtate ſpoliantur: pueris verò, quibus intellectus nullus vel exiguus eſt judicandi de rebus & negotiis vitam hanc præſentem concernentibus, 1. Cor. XIII. 11. nedum de rebus fidei, utpote quibus comparantur expertes notitiæ religionis, nec non inconſtantes, & in ea fluctuantes 1. Cor. XIV. 20. Epheſ. IV. 14. ea judicii tribuitur maturitas, quæ ad rem maximi momenti, electionem ſcilicet religionis ad ſalutem æternam unicè ducentis; ad quam ſenſus exercitati in ſcriptura, nec non poteſtas probandi ſpiritus, & quod bonum eſt, retinendi 1. Joh. IV. 1. 4. 1. Theſſ. V. 20. Hebr. V. 14. requiruntur, ſufficiat. Cujuſmodi judicium qui in ſeptenni

ni nato quærit, næ fructum is maturum in ſurculo quærit. Tametſi verò edictum iſthoc omnium funeſtiſſimum, cum Edicti Nannetenſis articulis variis, declaratione ipſius Regis A. M. D. C. LXIX. edita; jure naturali, quod minorennes parentum poteſtati & educationi ſubjicit; nec non civili, eccleſiaſtico & gentium omnium, Chriſtianarum inprimis, è diametro pugnare, ſupplice libello Subditi & miſericordiam & juſtitiam implorantes humilimè, demonſtrârunt, hactenus tamen operam perdiderunt omnem, & edicto mortis ipſius ſententia ferali triſtiori cervicem ſubmittere miſeri coguntur.

CCCXXXII. Quantopere *publicum religionis exercitium* labefactetur infringatúrque in dies, experientia triſtis nimiùm proh dolor teſtatur. Etenim Edicti Nannetenſis articulo trigeſimo quinto particulari definitum eſt, *licere populum congregare pulſatis campanis, & exercere omnes actus & functiones pertinentes ad exercitium dictæ religionis, & ad regimen diſciplinæ, cujuſmodi ſunt Conſiſtoria, Colloquia, Synodi Provinciales & Nationales, cum permiſſu Regis.* Articulo decimo ſexto generali etiam facultas *conſtruendi Templa* conceditur. Jus illud Edictum evidenter attribuit locis diſtinctis harum claſſium; *primò* illis, *quæ poſſidebant publicum, aut poſſidere debebant A.* M. D. LXXVII. articulo Generali decimo; *Secundò* illis, *quæ poſſidebant exercitium conſtitutum & publicè peractum ſæpius A.* M. D. XCVI. *&* M. D. XCVII. articulo Generali nono; *tertiò* binis locis *in quolibet diſtrictu ſeu Ballivatu*, quæ petituri erunt Euangelici præter ſuperiora, articulo generali undecimo, & particularibus ſexto, ſeptimo & octavo; *quartò* illis, *quæ ad Nobiles aut Dominos Reformatos pertinentia plenum habent feudum & altæ juſtitiæ*, articulo generali ſeptimo. Quibus addi poſſunt domus illæ, *quæ feuda minora ſine alta juſtitia poſſident*, ubi cœtus non poteſt eſſe plus quàm triginta hominum, præter familiam Domini, articulo ge-

Religionis exercitium publicum.

nerali octavo. Post conditum jam Edictum A. M. D. XCIX. Henricus Magnus in Provincias misit Delegatos seu Commissarios, Edicti executores, qui rebus juxta tenorem edicti compositis maximè providerent, ut in dictis locis exercitia collocarentur, quod in plerisque effectum est. Ex eo tempore omnia exercitia sua, fundamentis illis innixa in locis illis habuerunt, exceptis iis, quæ ex jure feudi seu altæ justitiæ per edictum novis Dominis instituere licuerat, & paucis etiam aliis, quæ primùm indubitatè institui debuerant, & de quibus etiamnum jure constabat; aut quæ ob singulares causas, velut inopiam sumptuum, & Pontificiorum eo in loco obstaculo, interrupta fuerant. Si quæ nova Templa constructa sunt, factum id est secundùm tenorem Edicti iis in locis, quæ jus exercitii, aut jam ante etiam Templa habuerant. Atque exercitia ejusmodi per Commissarios, Edicti executores rebus maturè expensis constituta & approbata, vi legis ipsius *perpetuæ & irrefragabilis* judicata meritò ejusmodi sunt, ut nullo tempore *revocari* & aboleri possint.

variis modis labefactatum. CCCXXXIII. Hic verò, si uspiam alibi, vires odiúmque suum erga Reformatos Pontificio Clero periclitari placuit. Postquam enim hinc inde varia exercitia & Templa aggressi sunt, & nonnulla etiam, infirmioribus ob magnitudinem impensarum infinitásque litium ambages succumbentibus, everterunt; nova etiam Edicta, religioni Reformatæ πανωλεθρίαν minitantia, Regi extorserunt. Etenim non tantùm XXII. Febr. A. M. D. C. LXIV. edicta edita varia sunt, quibus Pastoribus, ne extra locum residentiæ & in annexis Ecclesiis, quarum tantus numerus erat, ut alicubi Ecclesiarum Principalium numerum superaverint, concionarentur ampliùs, prohibitum est; Nobilibúsque insuper, aut habentibus feuda altæ justitiæ exercitium publicum in locis de dominio Regis emptis subla-

ſublatum eſt: verùm inſuper etiam miſſis in Provincias Commiſſariis, in ſpeciem Edicti Nannetenſis, in gratiam etiam & favorem Reformatorum executoribus futuris, omniáque ad Edicti normam revocaturis, (unde Reformati certam malorum, quæ patiebantur, ob erepta hinc inde exercitia, medelam ſperabant) ita deluſi iidem & artificioſiſſimis technis circumſcripti ſunt, ut ingentem exercitiorum Templorúmque plurimorum jacturam intra tempus breviſſimum fecerint, faciántque adhuc. Munus iſthoc Edictum Nannetenſe exequendi datum eſt, Intendenti cuipiam Provinciarum, Viro præcipuæ authoritatis, exploratæque in rebus gerendis dexteritatis, qui aſcito in ſpeciem comite homine Reformato vel obnoxio, vel nullatenus cum Intendente comparando; Provinciam obivit, Euangelicas Eccleſias ſine diſcrimine omnes, adeóque eas etiam, quarum exercitia Edicti tempore per Regios, uti diximus, Commiſſarios dijudicata, ritéque conſtituta fuerant, jura exercitii ſui idoneis documentis demonſtrare juſſit. Et probationes quidem olim facilimæ evaſerunt difficiles, imò alicubi poſt tanti temporis lapſum impoſſibiles; præſertim quia prima illa exercitiorum per commiſſarios conſtitutio ſemel ſolenniter facta poſthac futura planè immota & inconcuſſa credita eſt; & documenta etiam plurima per incendia, nec non religionis mutationem in familiis, quæ illa aſſervabant, urbium expugnationes, fraudes varias, alióſque caſus, perierant. Ibi igitur arbitrio Intendentis Templa clauſa, exercitia abolita ſunt. Si quæ probationes ſupererant, ex Seniorum, etiam Pontificiorum teſtimoniis de poſſeſſione A. M. D. XCVI. & M. D. XCVII. collectæ, per edictum Regium A. M. D. C. LXII. rejectæ ſimpliciter ſunt. Reliquæ probationes ex Codicibus Notariorum, libris Baptiſmatum, Conſiſtoriorum, aliiſque ſcripturis depromptæ plerunque etiam, ceu mi-

nùs validæ neglectæ; quin & ipsa priscorum commissariorum acta, si qua etiamnum in promptu erant, parvi habita, & quandoquè etiam planè spreta sunt. Aderat Intendenti perpetuus ferè consultor & instigator Jesuita recoctæ fraudis Meinerius, qui stipendio ejus rei causa accepto varias Provincias circumivit, judiciísque interfuit. Ita, procedentibus Commissariorum judiciis, factum est, ut intra breve tempus Exercitia irrefragabili jure nixa, abolita sint incredibili numero; templa destructa plurima pulcherimáque, operi instantibus, manúsque admoventibus etiam clericis Romanis, cum infinitis contumeliis & violentiis, & sumptus ingentes imponentibus iis, qui ipsimet Templa sua destruere abnuissent. Quamobrem etiam clerus Gallicanus Lutetiæ novissimæ congregatus Regi amplissimas gratias, quòd ejus auspiciis innumera multitudo Templorum Reformatorum cultui hactenus inservientium destructa solóque adæquata sint, professus fertur.

Vexationes & pericula Pastorum in Ecclesiis adhuc superstitibus.

CCCXXXIV. Taceo vexationes & pericula mille Pastorum in Ecclesiis adhuc superstitibus eorum inprimis, qui spiritu Dei fervent; qui tot recentibus edictis constricti, sicubi adversus illa vel revera prudentes imprudentésve, vel falsa delatione hostium impegerint; si à subornatis concionum auditoribus, plerunque rudibus & malitiosis, rectè piéque dicta malignè interpretantibus, & falsa etiam fingentibus, pro Reformata religione adversus Pontificiam aliquid dixisse liberiùs accusati fuerint, hinc inde in vincula rapti, grandibus mulctis pecuniariis afficiuntur, palinodiam probrosam canere judicibus coram coguntur, aliquando à carnificibus etiam raptantur, bonis fisco addictis universæ Galliæ finibus exterminantur.

Scholarum & Academiarum restrictio vel suppressio.

CCCXXXV. Jam & Scholis, ex quibus viri pii, docti, periti, verbo & opere potentes; universi etiam gnari sermonis justitiæ prodire sueverunt, evertendis unicè

cle-

cleri ſtudiâ inſudârunt. Statutum equidem eſt Edicti articulo generali decimo tertio, & ſpeciali trigeſimo octavo, *ut Reformatis iis locis, quibus exercitium publicum permittitur, fas ſit habere Scholas publicas, & exercere actus inſtructionis publicæ puerorum in eo, quod religionem concernit.* Contra novitiis edictis, cleri violentia extortis, non aliæ in locis exercitii publici Scholæ permittuntur, quàm eæ, *in quibus doceantur tantùm legere, ſcribere & arithmeticam:* quaſi indigni eſſent, qui in Grammatica, humanioribus literis, aut ritè colendi Dei ſtudiis exercerentur. Ne quod autem malo præſentiſſimo remedium privata inſtitutione quæri poſſit, vix privatis præceptoribus familias frequentare licet: Scripturam & arithmeticam profitentibus per Edicta Parlamentorum, præſertim Rhotomagenſis, magiſterium artis denegatur; Paſtoribus quinetiam, ne plures quàm duos commenſales & diſcipulos alant, interdicitur. Denique noviſſimo edicto ſancitum, ut in locis iis, quibus religionis adhuc exercitium viget, præceptor ſeu Ludimagiſter unicus toleretur; cùm pluribus locis juventus adeò frequens ſit, ut ei inſtituendæ vix ſex ſufficiant. Edicti ſcopus haud dubiè eſt, ut Pontificias ſcholas reliqui frequentare, non ſine manifeſto ſeductionis ad Papatum, Monaſticos inprimis ordines ætate nec dum matura ſubeundos, periculo ſubigantur. Nihil dicam de Scholis & Academiis celeberrimis, ex quibus ceu Trojano equo, γνήσιοι Apollines prodierunt hactenus, quæ vel clauſæ planè, imò & hoſtibus Euangelici nominis traditæ, vel cum aliis etiam obſcuris permutatæ ſunt.

CCCXXXVI. Sine *diſciplinæ Eccleſiaſticæ exercitio* externus religionis cultus ferè frigere ſolet. Cautum proin eſt Edicti articulo particulari triceſimo quinto, *licere Reformatis facere omnes actus pertinentes ad regimen diſciplinæ* (cujus ſcilicet corpus pluribus ante edictum annis compoſi- *Exercitii diſciplinæ Eccleſiaſticæ infractio multiplex.*

 tum,

tum, longáque praxi confirmatum Rex noverat) *veluti, habere consistoria, colloquia, Synodos Provinciales & Nationales, Regis permissu; in locis, ubi exercitium permittitur.* Recentioribus contra edictis exercitii disciplinæ nervus non parum equidem solutus atque incisus est. Non tantùm enim *colloquiorum* sive classium, quæ quotannis celebrari, & in quibus urgentiora negotia per paucos expediri, continua septuaginta annorum praxi, sueverant, *celebrationes* interdictæ sunt, præterquam durantibus Synodis; quo tempore ne quidem institui possunt, cùm Delegatus Regius, qui unicus est, simul Synodo, simul Colloquiis septem vel octo interesse non possit; absente verò eodem nec Synodi, nec Colloquia celebrari valeant: sed etiam *correspondentias cum aliis Provinciis habere, etiam occasione appellationum ab aliis Synodis; aut in Synodorum interstitio de ulla re deliberare per literas circulares, alióve modo; aut recipere Candidatos; aut delegationes curandis negotiis mandare*, prohibitum est. Ita enim impeditur convocatio Synodorum, quæ nisi per literas circulares fieri nequit; & judicium de rebus ecclesiasticis, circa quas provocatio est; utpote quod differre jubentur ad Synodum usque Nationalem, hoc est, in duodecimum, vel decimum quintum etiam annum usque. cùm tamen tertio quoque anno ex disciplina celebrari debuerit. Non aliò hæc tendunt, quàm ut per scandala & ἀταξίας perpetuas Ecclesiæ destruantur. Denique libertas etiam Synodorum, Regiis Commissariis, juxta edictum novissimum, duobus in illis comparentibus, & arcanissima quæque rimantibus, exquisitáque indagine cingentibus, tantùm non pessumdata jacet.

Camerarum Edicti usus.

CCCXXXVII. Unicum innocentiæ afflictorum, post Deum & Regem, Reformatis in Gallia præsidium positum erat hactenus in Tribunalibus *Camerarum edicti*, in gratiam eorundem ad vitæ bonorúmque securitatem, ab

ab Henrico Principe Optimo & justissimo erecta. Providerat is, experiundo etiam & rebus ipsis hactenus edoctus, injustitiam ubique regnaturam, neque finem modúmque futurum querelarum & contentionum in Regno, si pars debilior fortiori, religionis odio flagranti, justitiámque & leges pensi non habituræ, hoc est, Reformati judicum merè Pontificiorum tribunalibus subjicerentur. Summum igitur à Deo in Regno suo justitiæ Sacerdotem cùm se constitutum agnosceret meritò, ut justitia tribuatur & administretur subditis sine ulla suspicione, odio & favore, cùm hoc perspexerit esse ex præcipuis remediis ad eos in pace & concordia tuendos; constituit *Cameras Edicti*, seu, *Edictales*; tres quidem bipertitas Gratianopoli, Castris & Burdegalæ, in quibus Pontificii & Reformati judices æquali numero judicarent; duas verò Parisiis & Rhotomagi, in quibus tamen unus duntaxat sedebat judex Reformatus, licet in istis etiam æqualis judicum numerus promissus, ast ecclesiasticorum astu præstitus non fuerit. De Rhotomagensi Camera Edicti articulo generali trigesimo; de cœteris trigesimo primo, secundo, tertio, &c. legere est. Articulo tricesimo quarto sic jurisdictio judicum illorum definitur: *Cognoscent & judicabunt supremo judicio & ultimo per arresta, aliis omnibus exclusis, omnes lites & controversias motas & movendas, in quibus Pontificii & Reformati erunt partes principales, aut fidejussores, actores sive rei, in omnibus materiis sive civilibus sive criminalibus.* paucis casibus, qui ibi exprimuntur, exceptis. Articulo quinquagesimo secundo jurisdictio illa extenditur *ad ea omia, quæ pertinent ad executionem Edictorum, quando prædicti erunt partes.* Articulo sexagesimo quarto: *Inhibemus & interdicimus omnibus curiis nostris supremis, & aliis hujus Regni, ne cognoscant & judicent lites civiles & criminales illorum prædictæ religionis, quarum cognitio attribuitur per nostrum edictum cameris.*

CCCXXXVIII. Tam

& violenta suppressio.

CCCXXXVIII. Tam potens verò Clerus Romanensis fuit, ut sacrum etiam isthoc justitiæ intemeratæ palladium paulatim concuteret, tandémque etiam penitus subverteret. Et primùm quidem edicto 2. April. A. M. D. C. LXVI. lato statutum est, *ut omnes, qui accusantur criminis Relapsus, apostasiæ* (hoc est, transitus Ecclesiasticorum ad Evangelicos) *aut blasphemiarum & impietatum in mysteria religionis Catholicæ prolatarum, per unumquodque Parlamentum in districtu suo judicentur.* Ita relapsi, à Papatu ad Euangelicos conversi, & liberiùs de Pontificiæ Religionis mysteriis prolocuti, Cameris Edicti subtracti, & Parlamentorum, in quibus Pontificii Judices rerum potiuntur, judiciis obnoxii redditi, adeóque in præsentissimum vitæ ac fortunarum omnium discrimen adducti sunt. Prostant exempla horrendarum pœnarum à Parlamentis ejusmodi, Reformatis innocentibus inflictarum. Sed fuerunt hæ ἀρχαὶ τῶν ὠδίνων. Mox enim A. M. D. C. LXVIII. Cameræ Edictales Parisiensis & Rhotomagensis; ac novissimè etiam Bipartitæ reliquæ in universum suppressæ, Reformatíque adeò omnes in controversiis qualibuscunque cum Pontificiis sibi intercedentibus, judicum infensissimorum tribunalibus, ceu libidinis & odii illorum piaculares victimæ, miserandum in modum subjecti sunt. Quæ mala inde innocentissimorum quorumque cervicibus imposterum etiam impendeant, non sine horrore cogitari potest.

Parium cum Pontificiis prærogativarum abrogatio.

CCCXXXIX. Denique Edicto eodem Reformati ad *pares cum Pontificiis prærogativas* admissi sunt. Articulo quippe vicesimo septimo declarantur capaces *ad exercendum & tenendum omnes status, dignitates, officia & quævis munera publica, Regia, dominica, aut urbium Regni, &c. non obstantibus omnibus iuramentis in contrarium, atque promiscuè ad illa admittuntur. Item vacantibus muneribus providebitur per nos de personis idoneis, sine distinctione & indifferenter. cùm id faciat ad unio-*

unionem subditorum nostrorum. Item admittentur ad omnia consilia, functiones, &c. nec ob eorum religionem inde arcebuntur. Reformatos verò muneribus publicis defunctos hodie passim exauthorari, & eò aspirantes removeri, perinde ac si honoribus & procurationibus publicis nunc demum indigni esse cœpissent; satis constat. Sed majus est, quod recentioribus declarationibus & edictis vis illa antiqui, quod *perpetuum*, *irrevocabile* esse debuerat, etiam heic resolvitur. utpote quarum vi Senioribus Magistratibus Reformatis præsidentia, ingressus ordinum Provinciæ & cœtuum, qui ad tributorum impositionem fiunt, quò sic præ reliquis impositionibus obrui possint; munera municipalia unica, veluti graphiariorum, Curatorum, horologii, imo & Janitorum; nec non Procuratorum, Notariorum, apparitorum, advocatorum, &c. sublata sunt. Industriis porro media rem familiarem augendi eripiuntur, divites exhauriuntur, opificia artésque aliæ seu liberales seu illiberales iis vel abrogantur, vel affliguntur, pauperes ad desperationem adiguntur, litigantes in foro judicem minùs faventem & æquum experiuntur. Eò denique perventum, ut recentiori seu edicto seu declaratione constitutum sit, ut conversi ad religionem Pontificiam immunes sint à solvendis debitis Reformatorum, è quorum scilicet numero erant eo tempore, quo debita contracta sunt.

CCCXL. Neque verò recentiorum sive edictorum, sive declarationum afflictionúmque finis vel modus ullus est. Quin potiùs unda undam trudit, & abyssus abyssum invocat. Laborántque quotidie exquisitissima ingenia in comminiscendis novis artibus, quibus miseri κατασοφίζεσθαι, circumveniri, irretiri, & edictorum declarationúmque talium numero (intra triennium enim proximè exactum plusquam triginta emanârunt) atque mole ita confusi & & districti, ut parere junctim omnibus & singulis, vel ob so-

Persecutio Ecclesiæ ejusdem ingravescens,

ſolius memoriæ infirmitatem & defectum, pœnè impoſſibile ſit; in exitii naſſam pertrahi valeant. Atque dum ita malè habentur, nefas iis eſt, quiritari, quòd perſecutionem ullam patiantur. Expreſſo enim edicto cautum eſt, ut *perſecutionis* nomine abſtineant. Quin & recentiora illa edicta nonniſi *declarationum edicti ad caſus ſingulares decidendos* nomine venditantur. Salvóque Nannetenſi edicto cuncta iſthæc adverſus Proteſtantes in Gallia attentari, publicis etiam ſcriptis authores nonnulli, Bernardus cumprimis & Filleau, Nannetenſis Edicti famoſi interpretes, perſuadere conati ſunt. Quanquam non deſunt, qui aſſa voce profiteantur, edictis recentioribus Nannetenſe & violari, & jure violari. Conſtat tamen, ſceleris, maleficii vel perfidiæ erga Regem, cujus merito pacta, Edicta *perpetua, irrevocabilia* reſcindi jure, atque illi gratia Regis ſui excidere debuerint, nullius compertos unquam eſſe, adeóque pati illos non ut latrones, fures, maleficos, ſed ut Chriſtianos, ob ſolam religionem, quam ex Dei verbo adverſus Eccleſiæ Romanæ corruptelas Sole meridiano clariùs probatas, *ὡς ἐξ εἰλικρινείας tanquam ex Deo, coram Deo, & in Chriſto* (2. Cor. 11. 17.) conſtanter profitentur. In fidelitate certè & obedientia Regi debita adeò non ſubditis Pontificiis cedunt, ut eos etiam ſuperaverint hactenus, ſuperéntque, ſaltem ſecundùm ſanctæ religionis ſuæ placita, quibus poſt Deum ad unius ſoliúſque Regis, ceu legitimi Magiſtratus ſui unici obedientiam, Imperium qualecunque aliud in Imperio illo agnoſcentes nullum, obſtringuntur. Quinimò de intemerata illorum erga Regem fide, ipſius etiam Regis Chriſtianiſſimi teſtimonio omni exceptione majori, ſœpiúſque, puta d. XXI. Maii A. M. D. C. LII. nec non I. Jun. A. M. D. C. LV. Epiſtola ad Ducem Dignierium, & XXX. Nov. A. M. D. C. LX. literis ad Synodum Nationalem Julioduni ſedentem exaratis, repetito abundè li-

& preſſorum oppreſſorúmque innocentia,

liquet. In mediis etiam afflictionum procellis hactenus, quæ singularis Dei erga illos gratia est, contra stimulum non calcitrârunt; quin potiùs in obedientia, erga Regem continuè perstantes, atque in silentio & spe unicè robur suum collocantes, animum suum fiducia erga Deum, humilitate & patientia corroborant, cum populo Dei ingeminantes Mich. VII. 7. 1. &c. *Ego ad Jehovam respiciam, Expectabo Deum salutis meæ. Audiet me Deus meus. Ne læteris, inimica mea, propter me, quòd ceciderim. Surgam. Cùm sedero in tenebris, Jehova lux mea erit. Indignationem Jehovæ feram, quoniam peccavi, donec judicet causam meam, & faciat judicium meum. Educet me in lucem meam, videbo justitiam ejus.*

patientiáque laudabilis.

CCCXLI. Raro Protestantibus in Gallia contentiones Regem inter & Pontificem obortas profuisse, & experientia dubitare non sinit, & disertè Historicus Gallus percelebris Mezerayus in vita Henrici II. observavit. Id ipsum hic quoque accidit. Vetus intercessit Regibus Galliæ cum Romanis Pontificibus controversia de Investituris, quæ, prout cum consensu Regum definitæ fuerunt in Conciliis Claromontano & Rhemensi, & à Callisto II. Papa A. M. C. XXII. ipsóque etiam usu post tempora ejusdem Pontificis explicatæ sunt, *Regaliæ* nuncupatæ sunt, quòd earum jus merè *Regium*, inter nobiliores *Regiæ* dignitatis partes ita recenseatur, ut cùm soli Regi competat, cum nemine alio communicari possit, exclusis etiam ab eo jure iis, penes quos sub Rege puero administrandæ Reip. cura est. qui *Regentes Regni* nominari solent. In eo autem jus illud consistit, quòd vacante Episcopatu, ad investituram usque novi Episcopi, Regi & usus fructus Episcopalium redituum, & collatio præbendarum cedit. quod jus demum A. M. CC. LXXIV. in Concilio Generali Lugdunensi à Gregorio X. convocato confirmatum est in iis scilicet Galliæ Ecclesiis, quibus consuetudo illa hactenus re-

Non parum persecutionem eam exasperavit controversia cum Pontifice circa jus Regaliæ. cujus origo exponitur.

cepta erat. Tametsi verò Regum illorum, qui primi leges in hac Regalium materia condiderunt ad fori usum accommodatas, Constitutiones jus illud coercuerunt ad Ecclesias, in quibus usu veteri receptum erat Regem eo uti; & in Camera etiam Computorum Pasquierio *Disquisit. Franc. lib. III.* 37. citante, extat vetus Regestum, in quo enumerantur Ecclesiæ juri huic Regaliæ subjectæ, itémque Ecclesiæ, in quibus Reges eo jure non utebantur: ante trecentos tamen annos Johannes Butillerius in sua Summa Rurali, jus Regalium esse jus merè Regium, & ad Coronam pertinere, atque adeò ad universas Regni Ecclesias absque discrimine porrigendum esse, pertendit. Quin & Arresto Parlamenti Parisiensis A. M. D. C. VIII. edictum est, ne Advocati in dubium revocent, an Rex jure Regaliæ uti possit in universis Regni Ecclesiis. adversus arrestum illud querelam mox Clero Gallicano apud Regiam Majestatem instituente.

Recentissima circa illud dissidii historia.

CCCXLII. Argumentum isthoc præter alia fusè admodum prosecutus cùm fuisset Petrus de Marca Archiepiscopus Parisiensis, scriptis de *Concordia Sacerdotii & Imperii* seu *libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ* libris octo, non parùm iis lectis Innocentius XI. commotus est; qui etiam refellendorum eorundem provinciam Celebri Canonistæ Lupo, Augustiniano Monacho, Aprili Anni M. D. C. LXXIX. imposuit. Accessit indulgentia Clementis IX. qui Brevi expresso Regi gratiam fecerat investiendi Episcopos, quorum, flagrante tum bello, dioeceses vel occupaverat jam, vel occupaturus fuerat. quæ indulgentia Successoris Innocentii ejusdem animum anxium non parùm habuit. Præterea Rex à Clero Gallicano seu tributa seu donaria exegerat, intercedente exactioni in Occitania Apamiensi Episcopo. qui etiam Sanctimoniales Urbani antiquo more Abbatissam liberè eligentes, adversus Parisiensem Curiam,

jus

jus isthoc Regi vindicantem, apud Pontificem acriter tutatus est: Qua in controversia Pontificis Bulla in Sanctimonialium gratiam vulgata, ab eadem Curia suppressa, aliáque à Jesuitis etiam, Chaisio & Maimburgio, parùm Pontifici Romano faventibus, altè satis in pectus Pontificis exulceratum penetrantia, commissa sunt; adeò ut non semel ad diras Pontifex se converterit, & libros etiam nonnullos ceu potestati & authoritati suæ derogantes, devoverit. Quorum in numero inprimis liber *de Causis majoribus*, à Sorbonico Doctore in Episcoporum gratiam scritus, & acri Pontificis Bulla proscriptus, nec non Maimburgii libelli varii, etiam *Lutheranismi* famosa *historia*, fuerunt. Ex adverso Curia Suprema Parisiensis librum Episcopi Apamiensis pro Pontificiis partibus scriptum, nigro carbone notatum suppressit. quem mox Pontifex Italicum in idioma transferri vulgaríque jussit. Apamiensis quondam, uti §. cxx. narravimus, Episcopus erat, ob quem in simili causa carceri inclusum Bonifacius VIII. Philippum Pulchrum Galliæ Regem excommunicare ausus est. Apamiensis Episcopus denuo in causa investiturarum se Pontifici Innocentio XI. mancipare, & Regi suo opponere sustinuit. Eo A. M. D. C. LXXX. defuncto, Vicarius Capitularis Pontificis causam suscepit, Curiæque Supremæ Regaliæ in Episcopatu eo vacante jus Regi asserenti, sese opposuit. Pontifice acriter tendente, & subinde etiam Apostolicarum censurarum metum incutiente, Lutetiæ coacti quindecim Episcopi Regium jus strenuè defenderunt, atque insuper Regi, ut Nationale Concilium, causam eandem disceptaturum, properè conciret, persuaserunt.

CCCXLIII. Convenerunt igitur Lutetiæ Ecclesiæ Gallicanæ Archiepiscopi octo unâ cum Episcopis viginti quatuor, aliísque pluribus, nomine *Congregationis Generalis Cleri Franciæ* insigniti, qui Regaliæ jus unanimi consen-

Congregatio Cleri Gallicani jus Regaliæ Regi vindicat, & literis ad Pon-

 su

tificem exaratis sententiam suam tuetur.

su in Regem, hoc scilicet ei reddituri hostimentum *pro Edictis adversus hæreticos*, uti in Instrumento cessionis Regaliæ d. III. Febr. Regi oblato, disertis verbis profitentur; conferentes, d. III. Febr. A. M. D. C. LXXXII. literis ad Pontificem exaratis, seu rationem ei reddituri, seu excusationem allaturi rerum in Comitiis suis actarum significârunt, *se appellâsse Secularem Magistratum, sed ab eo victos discessisse*; magnopere insuper periculum metúmque suum exaggerantes, ne ob exortam controversiam illam *Sacerdotium & Imperium inter se collidantur, & mala, quæ in Ecclesiam & Rempublicam consequi possent; proinde existimâsse se ad officium suum pertinere, aliquam inire rationem tollendi de medio nascentis dissidii; nullam verò commodiorem apparuisse remedio ab Ecclesiæ Patribus indicato, utili condescensione canonis temperandi pro temporum necessitate, ubi neque veritas fidei, neque morum honestas periclitantur. Deberi ab Ordine suo, deberi à Gallicana, imò ab universa Ecclesia plurimùm Regi, tam præclarè de Religione Catholica merito, & in dies magis mereri cupienti. Propterea se de jure suo decedentes jus illud Regaliæ in Regem contulisse.*

Mox etiam Pontificiam potestatem definitionibus quatuor Regio Edicto graviter sancitis, restringit.

CCCXLIII. Cùm diu satis responsum ad literas Cleri Pontifex distulisset, ulteriùs progressa Congregatio certis definitionibus Romani Pontificis potestatem, in temporalibus quidem prorsus abolevit; in spiritualibus verò non parùm coarctavit, atque infra potestatem Concilii dejecit. Postquam enim die XVII. Martii solenni in Congregatione auditi sunt, quibus paulò ante injunctum fuerat, ut sex Propositiones, A. M. D. C. LXIII. à Sorbona Regi exhibitas, & supra thesi CC. LXXIX. expressas, accurato Examini subjicerent; die XIX. ejusdem mensis unanimi Cleri totius consensu edita declaratio est, quatuor sequentibus definitionibus comprehensa: I. *Quòd Papa, imò Ecclesia ipsa in Regum temporalia, nec directè, nec indirectè, potestatem ullam habeat: quódque Rex deponi, vel subditi ejus à juramen-*

to

to fidelitatis, quamcunque demum ob causam, absolvi nequeant. II. *Quòd Concilium Generale sit supra Papam, idque vi doctrinæ, quam Constantiense Concilium quarta & quinta Sessione confirmavit; sicut Congregatio præsens declaret, quòd doctrina isthæc ab Ecclesia plenam efficaciam, approbationémque nacta sit; ex adverso autem opinionem eorum, qui pertendunt, id, quod in citatis Sessionibus conclusum est, eo duntaxat tempore, quo schismata invalescunt, obtineat; planè improbet.* III. *Quòd exercitium potestatis Pontificiæ limitandum & restringendum sit juxta Canones; quódque Papa nihil facere in præjudicium antiquarum consuetudinum, nec non libertatum Ecclesiæ Gallicanæ valeat.* IV. *Quòd in rebus quidem fidei Papa præcipuam authoritatem habeat; nihilominus ejus decisiones sine consensu Ecclesiæ certæ & infallibiles non sint.* Decretum insimul est, ut, literis ad singulos Galliæ Episcopos exaratis, Propositiones hæ communicentur, commendentúrque, unâ cum Declaratione, ut omnes Professores Theologiæ & Juris Canonici doctrinam articulis illis contentam, ceu veterem receptámque doctrinam Regni, profiteantur publicè, neque fas sit cuiquam seu Seculari seu Regulari contrarium docere. Postero die Archiepiscopus Parisiensis, comitibus Commissariis, Regi tum instrumentum, quatuor propositiones illas complexum; tum literas eam in rem ad Episcopos Galliæ destinatas, obtulit, simúlque Regem, ut peculiari Edicto id omne sanciret, rogavit. Impetratum id à Rege Edictum edente, quod d. XXIII. Martii etiam à Suprema ejusdem Curia confirmatum. Edicti sententia est, *ut declaratio illa Cleri Gallicani Protocollis omnium Curiarum, Communitatum, Academiarum, Facultatum Theologiæ & Juris Canonici inseratur: contrarium ei doctrinæ à quoquam subditorum vel advenarum, sive Secularium, sive Regularium ne asseratur: electi Prrfessores Theologiæ Declarationi isti subscribant, & ad docendam eandem sese obstringant: in omnibus Collegiis ex pluribus Professoribus seu Regularibus seu Secularibus constantibus, uni injungatur*

tur quotannis, ut declarationem illam doceat; ubi verò Professor unicus est, teneatur per tres annos continuos docere. Syndici Theologicarum Facultatum quotannis Professorum talium nomina Episcopis edant; Professoréque iisdem, vel Procuratoribus eorum Generalibus postulantibus, scripta sua exhibere parati sint; neque Baccalaureus quisquam, sive Secularis, sive Regularis, Licentiatus, vel Doctor Theologiæ, jurísve Canonici creari possit, quin priùs doctrinam illam publicis thesibus propugnaverit: Prælati omnes eandem in universa Diœcesi sua doceri curent: Decani denique & Syndici Facultatum Executionem Edicti, sub pœna sontis, urgeant. Pontifex Romanus Propositiones illas tanto cum mœrore excepisse fertur, ut lectis iis amarè fleverit. Erectus tamen mox recreatúsque nonnihil est, quòd easdem in Galliæ Regno acribus adeò studiis propugnatas, non minori zelo in Hispaniæ Academiis oppugnari intellexisset.

Romani Pontificis ad Cleri Gallicani literas super jure Regaliæ, acris responsio.

CCCXLIV. Demum II. Aprilis A. M. D. C. LXXXII. Pontifex Congregationi responsum misit στηλιτευτικὸν, & si quod aliud, aculeatum virulentúmque maximè, tantùm non catapultis suis Cleri Gallicani latera transfigens. Queritur ante omnia, *cogi se multis cum lachrymis usurpare Propheticum illud: Filii matris meæ pugnârunt adversus me.* Epistolæ Cleri initium quo metum suum in Pontificis sinum se effundere testatur, his verbis perstringit: *Nihil sanè lætum, & vestris nominibus dignum eas literas continere, in ipso earum limine intelleximus. Nam præter ea, quæ de norma in Comitiis convocandis peragendísque servata afferebantur, animadvertimus vos ordiri à metu vestro, quo suasore nunquam Sacerdotes Dei esse solent in re ardua & excelsa pro Religione & Ecclesiastica libertate vel aggrediendo fortes, vel perficiendo constantes. Quem quidem metum falsò judicavistis posse vos in sinum nostrum effundere. In sinu enim nostro hospitari perpetuò debet charitas Christi, quæ foras mittit & longè arcet à se timorem, &c. Timuistis ergò, ubi non erat timor. Id unum vobis timendum erat, ne apud Deum hominésque redargui*

qui jure possetis, loco atque honori vestro, & Pastoralis officii debito defuisse. Tum Ivonis Carnutensis in turbulenta contentione Urbanum Pontificem inter & Philippum Regem, contra Regiam indignationem stantis, bonis spoliati, carceres & exilia perferentis, deserentibus aliis causam meliorem, facta imitanda fuisse monet. *Officii vestri, erat*, inquit, *Sedis Apostolicæ authoritati studia vestra adjungere, & Pastorali pectore, humilitate Sacerdotali causam Ecclesiarum vestrarum apud Regem agere, ejus conscientiam de Ista re instruendo, etiam cum periculo Regium in vos animum irritandi, ut possetis in posterum sine rubore in quotidiana Psalmodia Deum colloquentes Davidis verba proferre: Loquebar de testimoniis tuis in aspectu Regum, & non confundebar.* Idque magis etiam faciendum fuisse, *tam perspecta atque explorata Optimi Regis justitia & pietate, quem singulari benignitate Episcopos audire, Ecclesiis favere, & Episcopalem potestatem intemeratam velle, ipsimet scripserint*, asserit. Scribentibus porro, *quòd in controversia victi sint, quòd causa ceciderint*, respondet: *Quomodo cecidit, qui non stetit? quomodo victus est, qui non pugnavit? Et quis vestrûm tam gravem, tam justam causam, tam sacrosanctam oravit apud Regem? cùm tamen Prædecessores vestri eam in simili periculo constitutam non semel apud superiorem Galliæ Regem, imò apud hunc ipsum libera voce defenderint, victoré sque à Regio conspectu discesserint, relatis etiam ab æquissimo Rege præmiis officii Pastoralis strenuè impleti. Quis vestrûm in arenam descendit, ut opponeret murum pro domo Israël? Quis ausus est invidiæ se offerre? Quis vel vocem unam emisit memorem pristinæ libertatis? Clamaverunt interim, sic enim scribitis, & quidem in mala causa, pro Regio jure clamaverunt Regis administri, cùm vos in optima pro honore Christi silueritis. Omittimus hic commemorare, quæ significatis de appellato à Vobis Seculari Magistratu, à quo victi discesseritis. Cupimus*

enim ejus facti memoriam aboleri, & volumus ea vos verba è literis vestris expungere, ne in actis Cleri Gallicani resideant ad dedecus nominis vestri sempiternum. Remedium porro Sacerdotii & Imperii per condescensionem utilem Canonis temperandi pro necessitate temporis, ubi neque veritas fidei, neque horum honestas periclitantur, conciliandi à Clero propositum, his verbis Pontifex dispungit: *Cæterùm ultro admittimus & laudamus consilium relaxandi Canonum disciplinam pro temporum necessitate, ubi id fieri possit sine fidei & morum dispendio; imò addimus cum Augustino, toleranda aliquando pro bono unitatis, quæ pro bono æquitatis odio habenda sunt, neque eradicanda esse zizania, ubi periculum sit, ne simul etiam triticum eradicetur: Sed ita tamen accipi oportet, ut in aliquo tantùm peculiari casu & ad tempus, ubi necessitas urget, licitum sit; sicuti factum est ab Ecclesia, cùm Arianos & Donatistas Episcopos ejurato errore suis Ecclesiis restituit, ut populos, qui secuti eos fuerant, in officio contineret. Aliud est, ubi disciplina Ecclesiæ per universum amplissimi Regni ambitum sine temporis termino, & cum manifesto periculo, ne exemplum latius repat, labefactatur, imò evertitur ipsius disciplinæ & Hierarchiæ Ecclesiæ fundamentum, sicuti evenire necesse esset, si quæ à Rege Christianissimo in negotio Regaliæ nuper acta sunt; conniventibus, imò etiam consentientibus, vobis contra Sacrorum Canonum, & præsertim Concilii Ludunensis authoritatem, contra notam jam pridem vobis ea in re mentem nostram, & contra ipsam iurisjurandi religionem, quo vos Deo, Romanæ, vestrísque Ecclesiis obligâstis, cùm Episcopali charactere imbuerimini; hæc Sancta Sedes executioni mandari, & malum invalescere deferendo permitteret, ac non ea nos, pro tradita Divinitus humilitati nostræ Summa in universam Ecclesiam potestate, solenni more, prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes improbaremus, cùm præsertim per abusum Regaliæ non solùm everti disci-*

plinam Ecclesiæ, res ipsa doceat, sed etiam fidei ipsius integritatem in discrimen vocari facilè intelligatur ex ipsis Regiorum decretorum verbis, quæ jus conferendi beneficia Regi vendicant, non tanquam profluens ex aliqua Ecclesiæ concessione, sed tanquam ingenitum & coævum Regiæ Coronæ. Acri præ cœteris censura declarationem illam Cleri, *quòd jus Regaliæ in Regem contulerit*, Pontifex ferit. *Illam verò partem literarum*, inquit, *vestrarum non sine animi horrore legere potuimus, in qua dicitis, Vos jure vestro decedentes, illud in Regem contulisse. Quasi Ecclesiarum, quæ curæ vestræ creditæ sunt, essetis arbitri, non custodes, & quasi Ecclesiæ ipsæ, & spiritualia earum jura possint sub Secularis potestatis iugum mitti ab Episcopis, qui se pro earum libertate in servitutem dare deberent. Vos sanè ipsi hanc veritatem agnovistis & confessi estis, dum alibi pronuntiâstis, jus Regaliæ servitutem quandam esse, quæ in eo præsertim quod spectat beneficiorum collationem, imponi non potest, nisi Ecclesia concedente, vel saltem consentiente. Quo jure Vos ergo jus illud in Regem contulistis? Cúmque SS. Canones distrahi vetent jura Ecclesiæ, quomodo ea Vos distrahere in animum induxistis, quasi eorundem Canonum authoritati derogare Vobis liceat? Revocate in memoriam, quæ inclytus ille conterraneus vester, Clarævallensis Abbas, non Gallicanæ modò, sed etiam universalis Ecclesiæ lumen à vobis meritò nuncupatus, Eugenium Pontificem officii sui admonens, reliquit scripta præclarè: Meminisset, se esse, cui claves traditæ, cui oves creditæ sunt. esse quidem alios Cœli janitores & gregum pastores; sed cùm habeant illi assignatos greges, singulis singulos, ipsi universos creditos, non unum; non modò ovium, sed & Pastorum Eugenium esse Pastorem, adeóque iuxta Canonum statuta, alios Episcopos vocatos fuisse in partem solicitudinis, ipsum in plenitudinem potestatis. Ex quibus verbis quantum nos admonere par est de obsequio & obedientia, quam debetis huic sanctæ Sedi, cui nos, Deo authore, quanquam im-*

meriti præsidemus; tantundem nostra Pastoralis solicitudo excitatur ad inchoandam tandem aliquando in hoc negotio, quam nimia forte longanimitas nostra, dum pœnitentiæ spatium damus, hactenus distulit, Apostolici muneris executionem. Tandem Cleri in Regaliæ negotio acta universa severè sic Pontifex abolet atque rescindit: *Quamobrem per præsentes literas, tradita nobis ab Omnipotente Deo authoritate, improbamus, rescindimus & cassamus, quæ in istis vestris Comitiis acta sunt, in negotio Regaliæ, cum omnibus inde secutis, & quæ in posterum attentari continget, eáque perpetuò irrita declaramus; quamvis cùm sint ipsa per se manifestè nulla, cassatione atque declaratione hujusmodi non egerent. Speramus tamen, Vos quoque ipsos, re melius considerata, celeri retractatione consultoros conscientiæ vestræ, & Cleri Gallicani existimationi, ex quo Clero sicuti non defuere hucusque, ita inposterum non defuturos confidimus, qui boni Pastoris exemplo libenter animas ponere parati sint pro ovibus suis, & pro testamento Patrum suorum.* Propositum denique suum etiam inposterum his verbis declarat & concludit: *Nos quidem pro officii nostri debito parati sumus Dei adjutrice gratia sacrificare sacrificium justitiæ, & Ecclesiæ Dei jura ac libertatem, & hujus S. Sedis authoritatem dignitatémque defendere, nihil de nobis, sed omnia de Deo præsumentes, qui nos confortat, & omnia operatur in nobis, & qui jussit Petrum super aquas ad se venire. Præterit enim figura hujus mundi, & Dies Domini appropinquat. Sic ergo agamus, Venerabiles fratres ac dilecti filii, ut cum Summus Pastor & Paterfamiliâs & Princeps Pastorum rationem poscere voluerit à servis suis, sanguinem pessumdatæ & laceratæ Ecclesiæ, quam suo acquisivit, de nostris manibus non requirat. Vobis interim omnibus Apostolicam benedictionem, cui cœlestem accedere optamus, intimo amoris paterni affectu impertimur. Romæ apud S. Petrum, sub Annulo Piscatoris. Die* II. *April.* A. M.D.C.LXXXII. *Pontificatus nostri an-*

no

no sexto. Verba totidem Bullæ, seu Monitorii hujus referre non piguit, ut Pontificis hujus tum typhum insolentem, quo Prædecessoribus suis parùm concedit; tum *zelum violentum* (hunc enim etiam Archiepiscopus Tholosanus literis ad Pontificem exaratis ei exprobrâsse fertur) non tam pro aris, quàm pro focis suis; tum denique artificium insigne, quo etiam sub *sanctioris disciplinæ, fidei, periculi evertendi Hierarchiæ fundamenti* & *Testamenti Patrum suorum* (non utique à Deo Patre, sed ab Hildebrandis & Bonifaciis pro se & Patribus suis conditi) velamine insatiabiles cupiditates suas, ob quas etiam in Prophetia Malachiæ, Archiepiscopi Armachani, jam duodecimo Seculo edita, *Insatiabilis Bestiæ* nomine venit; abscondit texítque, propiùs omnes contueri valeant. An verò imposterum Clerus Galliæ mentem sententiámque suam mutaturus, & studia sua Sedis Apostolicæ authoritati adjuncturus sit, nec ne, dies volvenda docebit.

Epicrisis circa eandem authoris.

CCCXLV. Cæterùm dissidium isthoc Regem inter & Pontificem funestissimum Reformatæ per Galliam Ecclesiæ accidisse, tristis experientia iterum docuit. Nunquam enim majoribus cum angustiis conflictata est, quàm eo ipso tempore, quo dissidium illud exarsit, arsitque maximè. Accedit quòd ipsa Cleri Gallicani Congregatio constituto transactóque Regaliæ negotio, ad consilia extirpandæ religionis in Regno universo Euangelicæ animum convertit; Concilii Arelatensis primi exemplum prætexens, utpote cujus Patres peracta re, cujus conficiendæ causa præsertim convenerant, ad cætera deinde animum intenderint, quæ Christianæ Reipublicæ commodis profutura esse intelligerent. Cùm verò in his tribus capitibus omnino pax & virtus Ecclesiæ tanquam solidis firmamentis contineatur, fide, moribus, discipli-

Congregationis Cleri Gallicani ejusdem pro revocandis ad Papatum Euangelicis studia.

na; in iisque stabiliendis iidem Concilii Arelatensis Patres operam collocaverint; atque in iis fides præcipua sit, nihilque ad eam propugnandam plus adjumenti afferat, quàm si hæreses veritatis luce, & charitatis ardore schismata superentur, *operæ pretium esse*, ita in Encyclicis suis ad universos Episcopos Galliæ Cal. Julii A. M. D. C. LXXXII. exaratis literis Congregatio loquitur, *existimavimus, hæresin Calvinianam statim aggredi, eámque arcem schismatis potiorem & in primis validam impugnare.* Ad hoc excitatos inclinatósque se asserunt, tum charitate Christi, ex cujus Ecclesia una duæ sint à schismaticis factæ, tum Innocentii X I. vita moribus, sic ad veteris atque austerioris disciplinæ formam compositis, ut cum eo sentire Fidei suæ Adversariis recusandum non sit, cujus facta etiam imitari sibi, si verum loqui velint, optandum fateantur: tum Ludovici Magni quotidianis adversus Ecclesiam meritis, imò potiùs Regiæ fortitudinis, Christianæque pietatis miraculis, qui quot urbes hæreticas intra Galliæ fines ad pristinam avitámque fidem reduxerit, totidem Ecclesiæ Parenti, Filius natu æquè ac virtutibus major, incruentas victorias peperit. *His*, inquiunt, *exemplis commoti, ac tantum non suspecti nobismetipsis negligentiæ in fungendo munere Pastorali, ad hæresin impugnandam nos accinximus.* Quibus verò armis bellum isthoc cernere instituunt? Una, inquiunt, charitate, una Christi Domini pace, non objiciendo terrores, non certando contumeliis; sed hortationibus, votis, precibus compellando adversarios, atque ad concordiam adducendos, eò quòd Christianæ societati, quæ cum iis intercedat, & Catholicæ matris affectui magis aptum & congruum fore duxerint, de gremio pacis Apostolicæ fugientes paternis monitis revocari. *Quare*, inquiunt, *monemus cohortamúr-*

& literiæ circulares ad Episcopos, quibus negotium extinguendi schismatis commendatur,

múrque toto pondere charitatis inclinantes ad reconciliationem pacis, ut revertantur ad nos. Percunctamur iterum atque iterum, cur abscesserint, quare Catholicam unitatem repudiaverint: significamus quàm proclive futurum sit, plaga obducta semel persanari cætera, quæ medicina egere videbuntur; atque adeò pollicemur, si ex animo resipiscant, à nobis esse, vel cum Matris Ecclesiæ quasi quodam incommodo recipiendos. Ne verò inde Reformati sumant occasionem sibi ac suis blandiendi spe inani futuræ inter semetipsos dissociationis, quòd exorta sint nuperrimè Romanam inter & Gallicanam Ecclesiam nonnulla dissidia: admonent, primùm non de fidei doctrina, non de morum institutis, verùm de alternantis pro tempore disciplinæ rationibus aliquot, se cum Ministris Summi Pontificis, salva pace fraternæ charitatis contendere: *deinde* posse à Catholicis hominibus adversus Catholicos citra noxæ periculum, dum id more Christiano ac modo fiat, intra viscera Ecclesiæ, neque scisso utero disputari: ac *postremo* illam ipsam contentionem, quam susceperunt, & ipsis fugiendi exemplo suo scismatis, & sibi insectandi ejusdem causam esse oportere, quia in eam necessitatem adducti, ut querelis interdum apud Romanum Pontificem deferendis, Regni juribus interdum, vel Ecclesiæ suæ vindicandis privilegiis agerent, ea moderatione, reverentia, religione in re quavis disceptanda cernendáque usi fuerint, ut ne minimam quidem suspicionem charitatis læsæ moverint, nedum ut simultati locum ullum fecerint, aut divortio occasionem dederint. Atque hanc sui consilii de revocandis ad concordiam Schismaticis totam rationem esse, eámque ad Ecclesiæ Africanæ imitationem expressam, confirmant. *& dissidium cum Pontifice excusatur.*

CCCXLVI. Quis verò heic lectis perpensisque Circularium literarum istarum tot artibus lenociniisque non ob- *De literis illis circularibus judicium authoris.*

obſtupeſcat totus? Etenim hæreſes veritatis luce, ſchiſmata charitatis ardore ſuperari, ſapienter quidem Epiſcopi decernunt. Qua verò luce veritatis tot capita fidei, morum & diſciplinæ cum iis controverſa hactenus hæreſeos unquam convicerunt? ſuperârunt? Proſtant bella Jehovæ à viris Dei bellata, quorum exitus abundè demonſtrat, qua parte veritatis lux radiet. Neque novellæ illæ Methodi ſedecim numero, ab Epiſcopis niſi fallor ad convertendos ad Papatum orthodoxos præſcriptæ, & à Methodiſtis recentioribus variis emendicatæ, veritatis luce quenquam illuſtrare poterunt, cùm mera ſophiſmata, & adverſus invictum Dei verbum machinas carnalis ſapientiæ, atque ludibria contineant. Quo dein charitatis ardore ſuperare ſchiſma contenderunt? Etenim ſi charitatis arma illa ſunt, quibus à longo jam tempore adverſus Reformatas Eccleſias decernunt, non utique docendo, inſtituendo, Cœleſtis veritatis manifeſtatione omnium conſcientiis ſeſe veluti coram Deo commendando, inſinuando; ſed terrores terroribus cumulando, libertatis *irrevocabilibus pactis* conceſſæ nervos omnes concidendo, miſerorum fortunas affligendo, Templa Regiis pactis conceſſa evertendo, impuberes ſeducendo, certamina emortualia decumbentium infeſtando, denique ſubdolis & erubeſcendis planè artibus, qualibus nunquam certè Chriſtus, nunquam Apoſtoli, nunquam Epiſcopi, nunquam Imperatores Chriſtiani veteres uſi ſunt, qualiúmque forte Gentiles ipſos olim puduiſſet; columbinam ſimplicitatem fidelium oppugnando, næ charitatis illo bello præclarè defunctos confitebimur. Quo charitatis ardore deinceps ſchiſma aggreſſuri, ſuperaturi ſint, tempus, atque utinam non etiam profundiſſima tot fidelium ſuſpiria & lachrymæ docebunt. Mirum præterea ſupra modum, quòd le-

lectis jam Romani Pontificis literis Monitoriis, in animum venire Patribus illis potuit, ut ſuum non cum Miniſtris Pontificis, ſed cum ipſo Pontifice diſſidium tantopere ſibi extenuandum putaverint. De alternantis pro tempore diſciplinæ rationibus aliquot agi, ipſemet Pontifex diſertè negavit, atque aliò conſilia relaxandi canonum diſciplinam pro temporum neceſſitate, pertinere, denique, *per abuſum Regaliæ non ſolum everti diſciplinam Eccleſiæ, ſed etiam fidei ipſius integritatem in diſcrimen vocari; diſciplinæ & Hierarchiæ Eccleſiæ fundamentum everti*, gravibus adeò, ſonantibúſque verbis pertendit. Neque arbitrabimur nos, an *ne minimam quidem læſæ charitatis ſuſpicionem moverint, nedum ſimultati cum Pontifice locum ullum fecerint, aut divortio occaſionem dederint.* Aliter tamen cenſere Pontificem, Monitoriæ ejus literæ, quarum initio ſtatim teſtatur, Epiſcopos Clerúmque Galliæ, qui corona olim & gaudium fuerint Apoſtolicæ Sedis, ita ſe erga illam in præſens gerere, ut cogatur ipſe multis cum lachrymis uſurpare Propheticum illud: *Filii matris meæ pugnaverunt adverſus me*; maniſeſtè arguunt. Saltem majori jure Eccleſias noſtras à Romano Pontifice diſſidere, quando ejus potiſſimùm culpa omnis religio & fides in Eccleſia depravata & lethaliter vulnerata eſt, atque ille, ut emendaret tot fidei, morum, diſciplinæ corruptelas, nulla ἀποδείξει πνεύματος *demonſtratione Spiritus*, precibus monitíſque nullis flecti & adduci potuit, quin potiùs exaſperatus etiam magis adverſus demonſtrantes, orantes, monentes anathemata vibravit, ferro flammáque immaniter ſæviit: quàm quo Eccleſiæ Gallicanæ Clerus à Romano Pontifice in re, quam parvi momenti eſſe cenſet, pertinaciter diſſidet, dubitamus nulli. Veriſſimè enim jam olim S. Nazianzenus *Orat.* I. *de pace* pronuntiavit, ὅτι κρείσσων ἐμπαθοῦς ὁμονοίας ἡ ὑπὲρ εὐσε-

βείας διάςασις contentionem pietatis causa susceptam concordia affe-ctibus obnoxia potiorem esse.

Ejusdem Congregationis literæ ad fratres secessionis Calvinianæ monitoriæ.

CCCXLVII. Circularibus illis ad Episcopos Galliæ literis junctæ erant aliæ, monitionis scilicet ad schismaticos exemplaria, quæ ut curent continuè nota fieri omnibus & singulis Calvinianæ Sectæ consistoriis, injunctæ iisdem est. Prostant & illæ literæ, his verbis inscriptæ subscriptæque: *Archiepiscopi, Episcopi, & Clerus Gallicanus omnis, auctoritate Regia Parisiis congregatus. Fratribus Secessionis Calvinianæ correctionem, reditum, concordiam exoptant.* Exordium literarum gemitum Ecclesiæ universæ Christi ob secessionem illam sic pandit: *Ingemiscit jam diu, Fratres, universa Christi Ecclesia, & maximo cum dolore plena Sanctæ ac Sinceræ pietatis Parens Vos ab utero, ab uberibus, à gremio suo voluntaria secessione abstractos, & in solitudine adhuc errantes videt. Numquid enim poterit Mater oblivisci Filiorum uteri sui? aut Ecclesia non meminisse charitatis erga Vos, malè memores quidem, at Filios tamen suos, quos erroris contagio à veritate Catholica, & Calvinianæ defectionis tempestas à veteris Fidei Sanctitate abstraxit, à Capite Christianæ unitatis avulsit. Hinc est, Fratres, quòd illa ingemiscit, ac divisa sua viscera gravissimè pariter atque amantissimè conqueritur. Quærit Filios amissos, vocat ut perdix, ut Gallina congregare satagit, ut aquila provocat ad volandum, & maternis anxia doloribus conatur vos, Filioli, iterum parturire, donec verè & Catholicè in Vobis reformetur Christus.* Tum rationem sibi reddi secessionis suæ à Papatu severè postulat his verbis: *Nos adeò Clerus omnis Gallicanus, quos Spiritus S. posuit regere Ecclesiam, in qua nati estis, & qui hæreditate non interrupta eandem Fidem, eandem Cathedram tenemus, quam Sancti Pontifices, qui Christianam Religionem Galliis intulerunt; convenimus Vos, & qua legatione pro Christo defungimur, tanquam Deo exhortante per nos quærimus à vobis, cur schisma*

ma feceritis? Enimverò, ut se habent res vestræ, velitis nolitis, vos estis Fratres nostri; quos olim unus omnium nostrûm Pater, qui in Cœlis est, in adoptionem filiorum receperat, & quos una Mater Ecclesia in spem æternæ hæreditatis sustulerat. Imò & ille ipse, qui Vos primus fascinavit non obedire veritatis Euangelio; Professionis nostræ Antesignanus, nonne antea nobiscum vivebat frater unanimis? non in eadem versari domo, non iisdem escis spiritalibus vesci, non mutua Christianæ nobiscum fraternitatis exequi solebat officia? Excusate, si potestis, apud Patrem, apud Matrem, apud Fratres, fugæ tam flagitiosæ, tam abruptæ ac præcipitis infamiam. Divisionem Christi, rescissionem Sacramentorum Christi, bellum impium in membra Christi, criminationes in conjugem Christi, negationem promissionum Christi excusate, abluite, si potestis; & quoniam non potestis, oraculo Prophetico vos fatemini obnoxios: Filius malus justum se dicit, exitum autem suum abluere non potest. Quorsum itaque, Fratres, in radice cum orbe toto non mansistis? Cur vota ac desideria Fidelium cum ipsis altaribus confregistis? cur conscidistis precibus viam? Illuc ascensus ad Deum fuit, cur ne more consueto ad Deum fieret oratio, scalam tollere de lapide & sacrilega manu subducere laborâstis? Cæteri adhuc Sectarii hoc moliti erant, non ut altare Christi subverteretur, sed ut adversus altare Christi & suum ipsi qualecunque extollerent. Vos ne quid superesset sacrificii Christiani, inauditum ad hæc tempora facinus, ausi estis diruere altaria Domini virtutum, in quibus Passer Christus elegerat sibi domum, & Turtur Ecclesia nidum sibi, ubi poneret pullos suos. At hæc prostrema, & quodcunque deinceps aut bellorum contra Ecclesiam, aut errorum contra antiquum dogma consecutum est, schismaticus furor effecit; nec tam vestræ voluntati, quàm schismatis ingenio volumus esse tribuendum. Hoc adversus Vos nominatim expostulamus, hoc ex vobis quærimus indesinenter, cur schisma feceritis? Ad hoc nisi responderitis, quantumcunque in aliis dicendo aut scribendo contendatis,

 su-

ſuperflua loquimini. Tum cauſam ſeceſſionis petitam à moribus hominum, quibuſcum vivere ſanctiores viri, & legum ſeveriores amatores, nec honeſtum ad famam, nec ſalubre ad conſcientiam duxerint, diluere multis conati, ſic Fratres hos ad reditum invitant: *Quid jam ſupereſt, Fratres, niſi ut iſti Spiritus S. conſilio veſtri cauſa pareamus: Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur. Et per viſcera miſericordiæ, quæ laceràſtis hactenus, per Eccleſiæ Matris uterum, quem rupiſtis; per charitatem Fratrum, quam toties violàſtis, per Sacramenta Dei, quæ contempſiſtis; per Altaria Dei, quæ confregiſtis; per quicquid Sanctum ac Divinum, aut in Cælo, aut in terris colitur, Vos fraternis animis ad correctionem, ad reditum, ad concordiam hortamur. Imò quid iam ſupereſt omnino, niſi ut obliti ſchiſmatis, & memores uberum revertamini ad propria, ubi tot mercenarii abundant panibus, dum in terra deſerta, invia & inaquoſa, ne micas quidem ad ſuſtentandam utcunque famem veſtram ſpiritualem colligitis? Ecquid verò cunctamini aut reſiſtitis? Itáne verò in Filiorum nomine erubeſcitis, inter quos primogenitus Ludovicus Eccleſiæ Matri Optimæ nova erigit quotidie trophæa? hoc uno ſanè, veſtra obſtante pertinacia, non ſatis felix, quòd tametſi pro tuendo nomine Chriſtiano multa in dies religiosè ac piè conſtituat, è ſuorum numero ſubditorum, qui à ſacris patriis defecerunt ſponte, & ad ritus alienos convolàrunt, Religionis transfugas, veteris militiæ deſertores, etiamnum videat in ſuſcepto errore permanentes: iſque adeò Chriſtianiſſimus Princeps, qui, nobis audientibus ajebat nuper, tanto ſtudio cupere ſe diſperſas disjectáſque partes ad Eccleſiæ unitatem revocari, ut id mereri duceret glorioſum, vel Regii ſui ſanguinis effuſione, atque etiam illius invictiſſimi brachii diminutione, quo tot bella feliciter confeciſſet. Vóſne igitur, Fratres, Auguſtiſſimo Principi, Regi veſtro, plurimorum ac potentiſſimorum hoſtium Debellatori, fortiſſimarum urbium Expugnatori, maximarum Provin-*

cia-

tiarum Dominatori, omni genere triumphorum insigni, eam palmam invidebitis, quam cæteris omnibus anteponat? Cæterùm dum vos ita compellamus, & ad pacis consilia hortamur, ne dicatis: Nolite nos quærere: nam hoc dicit iniquitas, qua divisi sumus, non charitas, qua Christiani sumus. Memineritis, ita esse mandatum nobis à Spiritu veritatis & Pacis per Prophetam, ut qui se negant esse Fratres nostros, iis dicere non desinamus; Vos estis Fratres nostri. At quod tempus offerri nobis opportunius potest Vos ad Romanam communionem revocandi, quàm quo Romanam Ecclesiam gubernat Innocentius Pontifex, cujus vita & mores ad antiquioris & severioris disciplinæ formam exacti perfectum sanctitatis exemplar orbi exhibent Christiano? Vt ad eum se adiungere virtutis omnis cultorem eximium maximæ virtutis opus ad salutem perinde ut ad gloriam in Vobis futurum sit. Subjunctis novis corhortationibus, tandem Epistola in comminationes non obscuras desinit: *Quòd si* inquiunt illi, *facere adhortantibus nobis pertinaci animo renuitis; Si nec precibus vinci, nec flecti charitate, nec monitis adduci ad concordiam vultis; Angeli quidem pacis amarè flebunt; nec tamen vos continuò, ut fieri par esset erga nimiùm pervicaces, relinquemus vobis: sed per sepes & spinas oves Christi quærere non desinemus: & cùm effecerimus omnia, propter quæ mentes vestræ nobis reconciliari debuerint, pax nostra demum, vobis eam respuentibus, tam officiosè, tam sincerè oblatam, revertetur ad nos, nec amplius requiret Deus animas vestras de manu nostra; & quemadmodum error hic vester novissimus erit pejor prioribus, sic erunt novissima vestra pejora prioribus. Veruntamen meliora speramus, Fratres, & saluti vestræ viciniora.*

CCCXLVIII. Operæ pretium duxi pleraque Epistolæ illius verba, in quibus *favum stillant labia* זרה *Extraneæ, & lenius est oleo palatum ejus*; sed אחריתה *novissimum ejus, amarum sicut absinthium, acutum veluti gladius biceps;* *Fucus earundem detectus.*

 (Prov.

(Prov. v. 34.) repræſentare διαῤῥήδην, ne poſteritatem lateat, qua contentione, quo fuco, qua ψευδολόγων ὑποκρίσει *hypocriſi falſiloquorum*, quibúſve illecebris artibúſque negotium iſthoc geſtum ſit. Enimverò poſt rationem ſeceſſionis, non à vera Chriſti fideliùmque Eccleſia, ſed ab inhærente ſociatáque ad tempus eidem Papali factione, cui non magis quàm Donatiſtis olim, *univerſæ Chriſti Eccleſiæ* nomen congruit; inſtitutæ, non ob mores duntaxat, uti Clerus falsò perſuadere conatur, ſed ob religionem, fidem, cultúmque omnem, tyrannide affectata in conſcientiam, ſuperſtitione & idolomania, denique erroribus capitalibus cum verbi Divini veritate hoſtiliter pugnantibus, miſerè corruptum, lethalíque tabe & veneno infectum imbutúmque; toties verè, graviter, ſeriò ipſius verbi Divini, immoti veritatis principii, non μύθων σεσοφισμένων *fabularum arte confictarum* authoritate, redditam, tot Sanctorum Martyrum ſanguine obſignatam: poſt ſtabilitum authoritate Regia in tot Regni locis religionis Reformatæ exercitium liberum: poſt tot Templa contra fas Edictorum diruta, tot calamitates miſeris inflictas; quin & ipſo perſecutionum ardentium æſtu, inquirere denuo in cauſam ſchiſmatis, quid, inquam, hoc aliud eſt, quàm in re ſeria ludere, vel, ſi intentionem inquirentium ſpectamus, δὶς κράμβη θάνατος *crambe bis poſita mors?* Liceat de χρηστολόγοις *blandiloquis* & benedicentibus ejuſmodi illa Gregorii M. *Moral.* XXXIII. 36. uſurpare: *Aſſumunt Agni ſpeciem, ut Draconis exerceant operationem.* Quomodo verò diviſerunt Chriſtum, qui ſolùm Chriſtum optârunt; non deſiderantes cognoſcere aliud, quàm Chriſtum crucifixum? Quomodo Sacramenta Chriſti reſciderunt, qui à Chriſto non inſtituta reſpuerunt? Quomodo bellum impium im membra Chriſti geſſerunt, qui cum Chriſto ejúſque

que veris membris omnibus vera fide & charitate indivulſi cohærent? Quomodo Sponſam Chriſti criminati ſunt, qui eandem uni viro Chriſto, caſtam virginem adjungere, omni ſtudio curáque laborârunt? Quomodo negârunt promiſſionem Chriſti, qui ſola ea freti non timuerunt hactenus, quid ſibi caro faceret? Quomodo exciſi ſunt à radice, qui fide in ſolum Chriſtum, radicem Jeſſe, ἐπιμένοντες τῇ χρηστότητι *permanentes in benignitate* ejus, conſiſtunt? Quomodo confregerunt altare verum, Chriſtum, qui altaria, vota deſideria hominum, à vero altari Chriſto, & fiducia in eodem ſolo collocanda, abſtrahentia verbi Divini authoritate freti removerunt? Quomodo precibus viam conſciderunt, quibus ſolus Jeſus Chriſtus juſtus Paracletus ad Deum via, veritas & vita eſt? Quomodo ſuſtulerunt ſcalam de lapide, qui uni Lapidi in Sione fundato pretioſo, angulari ſummo, adeóque ab imo ad ſummum uſque penetranti, pertingenti, Lapidis illius, cujus in Cœlum uſque porrecta ſcala eſt, antitypo ſoli, ſuperſtructi confidentéſque non erubeſcunt? Quomodo ſuſtulerunt ſacrificium Chriſtianum, qui altaria lignea fictitiarum virtutum Domini contra altare noſtrum Chriſtum, qui ſuper omnes Cœlos aſcendit, ut impleret omnia, erecta & in quibus nec paſſer Chriſtus, nec turtur Eccleſia unquam ſibi pulliſve ſuis nidum fixere, penſi ampliùs non habent? Quomodo denique moverunt bellum Eccleſiæ, errores contra antiquum dogma ſeminârunt, qui pro antiquo dogmate non diligentes animas ſuas uſque ad mortem, Archiepiſcopis interea, Epiſcopis, totóque Clero Gallicano inveterati erroris ſui pertinacia, & dominantium in partes abreptorum conſenſu tuto, aſſueta ſibi pompa deliciiſque ſolitis diffluente, ac de cœtero adverſus innocuam plebem Chriſti ad flammam ferrúmque ſine fi-

ne

ne & modo conclamante; tot mala, vivicomburia, lanienas inauditas, vitæ diſcrimina, fortunarum incendia ſuſtinuerunt; quandoque etiam adverſus Henoticos religionis prætextu dominationi inhiantes, hæredem Regni, ſe religionémque vindicantes ſtrenuè defenſitârunt? Quam igitur cauſam expoſtulandi adverſus innocentes oppreſſos, toties vim Cleri conſcientiis eorum dominantis injuſtam paſſos, habuerunt? Quin potiùs Cleri Gallicani Pontificii eſt reddere rationem ſchiſmatis, divortii, ſeceſſionis perniciosiſſimæ omnium à Chriſto ad Papam, ἀντίχειστον *vicarium* Chriſti ſeſe venditantem ſine tabulis juris Divini, imò adverſus authoritatem earundem, efferentémque ſe adverſus omne id, quod Deus eſt & dicitur: à lege Chriſti, ad legem Papæ: à vivis aquis limpidíſque fontibus verbi Divini, ad olidas ciſternas traditionum humanarum, eorúmque incertarum planè & fluxæ fidei; à ſacrificio Chriſti cruento, ad incruentum Miſſaticum; à Chriſti interceſſione & invocatione, ad interceſſionem & invocationem Sanctorum, ſive verorum, ſive fictitiorum; à juſtitia Chriſti, Euangelica, in qua ſola Deus acquieſcit, ad juſtitiam propriam, humanam, qua freti olim Judæi juſtitiam Divinam amiſerunt; à cultu unius ſoliúſque Dei ad cultum hominum, auri, argenti, ligni, lapidum, oſſium, aliarúmque rerum Divinitatis expertium, ut infinita ejuſmodi, ob quæ cum Pontificia communione, ſi fidem, conſcientiámque ſuam ſalvam vellent noſtri, nulla iis συμφώνησις, συγκατάθεσις, nullum conſortium commerciúmque, communio nulla eſſe potuit, ſilentio prætercam. Cùm verò à Chriſto, ejúſque Eccleſia vera & Catholica nunquam Reformati in Gallia diſceſſionem fecerint, ſed Reformatione ſua ſcorias duntaxat, ſordéſque ab auro & argento, lapidibúſque pretioſis cœleſtis doctrinæ, paleas

à tri-

à tritico, vile à pretioſo ſeperaverint, non iis utique ad communionem Papatus, ſed Clero potiùs ad Chriſtum verámque & Catholicam ejus, à qua devius errat, Eccleſiam, cum qua Reformatæ Eccleſiæ Galliæ conjunctiſſimæ ſunt, revertendum fuerit, juxta conſilium Dei ſaluberrimum, quod his verbis Jerem. xv. 19. conſignatum legimus: *Propterea ſic dixit Jehova: Si converſus fueris, tunc convertam Te, & coram me ſtabis. Et ſi eduxeris pretioſum à vili, tanquam os meum eris. Convertentur ipſi ad te, & tu non converteris ad ipſos.* Religio igitur ſit Vobis, o Fideles, Sanctificati, Aſſerti ſemel & illuminati à Spiritu Dei, o inops, imbellis, mœſta לחית *Congregationi* (ita nonnulli Pſal. LXXIX. 19. interpretantur) tradita Turtur, quæ, amiſſo, vel abſcondente potiùs ſe ad tempus Compare tuo, apud Te & Deum Tuum ſolum plorabunda ingemiſcis; religio, inquam, ſit Vobis audire voces & lenocinia *Extraneæ*, ad amores ſuos pellicientis, adhortante vos graviter Spiritu Dei per Sapientiſſimum Mortalium Prov. V. 20. 21. *Vt quid delectaberis, Fili mi, cum Aliena, & amplecteris ſinum Extraneæ? Quando coram oculis Jehovæ ſunt viæ viri, & omnes ſemitas ejus ponderat. Iniquitates ſuæ capient ipſum Impium, funibus peccati ſui tenebitur. Ipſe morietur, eò quòd non audivit eruditionem: & propter multitudinem ſtultitiæ ſuæ errabit.*

CCCXLIX. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα. Produximus enim, uti inſtitutum noſtrum ferebat, Eccleſiæ Romanæ hiſtoriam ad noſtra uſque tempora, quæ ob ejuſdem adverſus veram Eccleſiam Chriſti odium inveteratum & ἄσπονδον, creſcentem in dies ſævitiam, magnámque inſidiarum, moliminum, perſecutionum tum apertè crudelium, tum occultè graviúſque ignis inſtar, qui erumpere non valens periculoſiùs interiora appetit, ſævientium, *Finis Operi imponitur.*

& ima viſcera Eccleſiæ arrodentium, molem עת רעה *tempus malum* Amos. v. 13. & Καιρὲς χαλεπὲς *tempora difficilia* 2 Timoth. III. 1. dixeris merito. Exiverunt pridem, exeúntque quotidie ex portis Eccleſiæ hujus ſeductores Spiritus ad Reges terræ & habitabilis totius, ut eos congregent ad prœlium diei illius magnæ Dei Omnipotentis in locum *Harmageddon* Hebraicè dictum. *Ecce*, ita interea Filius Dei ex Cœlo fideles ſuos alloquitur, *venio ſicut fur. Beatus qui vigilat, & cuſtodit veſtimenta ſua, ne nudus ambulet, & videant turpitudinem ejus*, Apoc. XVI. 14--17.

Proſphoneſis ad Romam;

CCCL. Tu verò ROMA,

Spurcum cadaver priſtinæ venuſtatis,
Imago turpis puritatis antiquæ.
Nec Roma Romæ compos, ſed tamen Roma,
Sed Roma, quæ præſtare non potes Romam,
Sed quæ foveris fraude, quæ foves fraudem.
Vrbs prurienti quæ obſoletior ſcorto,
Et obſoleti more pruriens ſcorti,
Quæ pene victa fæce proſtitutarum
Te proſtituta vincis, & tuum facta es
Tibi Lupanar in tuo lupanari.
Vale pudoris urbs inanis & recti,
Tui pudoris nominíſque decoctrix,
Turpis litura non merentium rerum,
Ocelle quondam, nunc lacuna Fortunæ
Negotioſa mater otioſarum.
Vale nefanda, conſtuprata, corrupta,
Inceſta cœlibum Quiritium manceps!

Tu omnium in Chriſtiano Orbe malorum cauſa es. quorum tibi coram Deo forti, juſto, Zelote reddenda erit quandoque ratio. Propter te mactantur, affliguntur, vexantur tot millia hominum Chriſtum Salvatorem ſuum verè

rè & purè colentium. Tibi omnis ille sanguis innocentissimorum effusus est, Tibi omnis suscepta vexatio, patrata persecutio est. Non alia tot persecutionum, tot inflictorum malorum causa, ac ne prætextus quidem alius est, quâm quòd Christiani tuam illam, nullo jure, nullo titulo hactenus in fidem & conscientiam eorum usurpatam, Apostolicam videlicet, authoritatem agnoscere sicut non potuerunt, ita noluerunt. Homines Tu quidem fallere potuisti, & poteris, quousque justè sanctéque permiserit Dominus. Sed dispofita jam fata tua sunt. DEUS *destruet Te in finem, evellet te, & emigrare te faciet de tabernaculo tuo, & radicem tuam de terra viventium. Arguet te, & statuet se contra faciem tuam.* De Te, & Tibi dicta noveris ferientia illa oracula: *Et vidi mulierem sedentem super bestiam coccineam, plenam nominibus blasphemiæ, habentem capita septem, & capita decem. Et mulier erat circumdata purpura, & coccino, & inaurato auro, lapide pretioso, & margaritis, habens poculum aureum in manu sua, plenum abominatione & immunditia fornicationis ejus. Et in fronte nomen ejus scriptum: Mysterium: Babylon illa magna, mater fornicationum & abominationum terræ. Cecidit, cecidit Babylon illa Magna: quæ à vino iræ fornicationis suæ potavit omnes gentes. Justus es Domine, qui es, & qui eras Sanctus, qui hæc judicâsti; quia sanguinem Sanctorum & Prophetarum effuderunt, & sanguine potâsti eos. digni enim sunt. Babylon magna venit in memoriam ante Deum, ut detur illi calix vini indignationis iræ ejus.* Quæ Tibi soli examussim & πανορμόστως convenire, deinceps, σὺν θεοῦ παλάμᾳ manifestum faciemus. At clamant interea animæ decollatorum afflictorúmque omnium propter testimonium Jesu, & propter verbum Dei, subtus altare Dei: USQUE QUO DOMINE, SANCTE ET VERAX, NON JUDICAS ET NON VINDICAS SANGUINEM NO-

& Ecclesiæ triumphantis militantisque ardentia vota.

STRUM DE iis, QUI HABITANT IN TERRA. Et qui talia testatus est, dixit: ETIAM, VENIO CITO. AMEN. suspirantibus omnibus, qui adventum ejus diligunt: ETIAM VENI, DOMINE JESU. Tibi Patri, Filio & Spiritui S. ob abyssos judiciorum & gratiarum divitiarúmque Tuarum, sit Magnificentia & Robur, Gloria, & Victoria, & Honor in Secula Seculorum!

FINIS.

FRAN-

FRANCISCI GUICCIARDINI

Patritii Florentini, & Leoni X. Pontifici Romano à Secretis consiliis,

HISTORIA PAPATUS

Quam

In Historiarum ejus Libri Quarti impressis Exemplaribus mala fide omissam;

Ex Autographo Florentino, Nobilis Florentini consanguinei bona fide, una cum Paralipomenis nonnullis aliis, restitutam, ob argumenti affinitatem adjungere placuit.

Nobilis Florentinus

LECTORI.

IN vadendis occupandiſque Imperiis, juris ſæpe color initio quæri ſolet: ſtabilita verò fundataque ſemel tyrannide, vetera illa initia quantum poteſt obruuntur, ſex tantum Regia nude, & veluti ἐν αἰνιγμοῖς obtenditur, in contemptores legibus Majeſtatis perduellionúmque vindicatur. Itaque ſimpliciter magis & ingenuè, quàm cautè Paulus III. cum de ſumma ipſius poteſtate aliquando inter familiares mentio incideret, ridere illos ſolitus erat, ut ſcholaſticos & rerum rudes, qui à Chriſto eam tam anxiè repeterent, cujus ſe poſſeſſionem vel ſolam, optimum & firmiſſimum titulum habere dicebat, quam viribus opibuſque ſummis, civitatibus munitiſſimis, & potentiſſimorum Principum ſibi conjurantium auxilio tueri ac defendere poſſet. Prudentius etiam Italorum pars maxima, quæ Pontificem Romanum, non uti Deum aliquem, aut Dei vicarium ob fulmina illa, quibus jam pene totus inermis eſt; ſed ut Principem viris, armis, urbibus caſtellis, fœderibuſque potentiſſimum reveretur & obſervat. Nos verò, quos ille ut puerulos ſola vanæ religionis larva perterret, quibuſque ut venalitiis mancipiis pro arbitrio abutitur, ſcire aliquando par eſt, quo jure, quare injuria tam duro inclementique Domino ſerviamus: non ut tanquam ſpartaci bellum aliquod ſervile moveamus, ſed ut ingenui nati, & quorum majores ſervitutem illam non ſervierunt, vindicibus ta-

men:

men idoneis vel tertia assertione semel amissam libertatem & strenuè recuperemus, & fortiter retineamus conservemusque. Natales porrò nostros, vel ab ejusdem Domini familia, aliqua saltem ex parte repetere licet, ex qua est hoc quidem mancipium, sed frugi admodum & manumissione dignissimum: cujus etiam hac in re fidem herus infidelissimus per alligatos obruere conatus est. Nos tabulas quasi ex naufragio, aut potius ex rogo vispellionum manibus extortas omnibus reddimus. Quarum fidem & vindicum satis perspecta integritas, & auctoris stylus, & loci ipsius, unde dolo malo detractæ sunt, vel sola inspectio sic asserunt, ut de ea nemo bonus justè dubitare posit. Reliquum est, ut hoc beneficio prudenter & serio utamur fruamurque, ne si nos ob pretium participandum iterum quodammodo vænire patiamur, non eadem posthac spes libertatis, affulgeat, & perpetua servitute dignissima etiam gravioribus flagris mancipia premamur.

FRAN-

FRANCISCI GUICCIARDINI

Locus, historicum Papatus edisserens, restituendus Libro IV. post concessit, &c.

vid. Guicciard. Hist. Lib. 4. Tom. 1. pag. 430.

D cujus rei, & multarum aliarum sequentibus temporibus gestarum clariorem notitiam, res ipsa poscit, uti quid juris in Flaminiæ, quæ nunc *Romagna* dicitur, oppidis, aliisque compluribus, quæ vel nunc possident, vel antea variis temporibus possederunt, Romani Pontifices habeant, dicatur: quoque pacto ab initio rerum sacrarum administrationi duntaxat præfecti, ad Regna & Imperia pervenerint: ad hoc ut id etiam tanquam his annexum & conjunctum, quæ ob has atque alias causas contentiones diversis temporibus inter Pontifices atque Imperatores extiterint, commemoretur. *Occasio Historiæ.*

Pontifices Romani, quorum primus Petrus Apostolus fuit, accepta ab Jesu Christo in rebus sacris ac divinis auctoritate, charitate, submissione, patientia, spiritu sacro & prodigiis magni, per illorum initia non modo potentia civili & mundana penitus nudati, verum etiam ab illa vexati, diu obscuri ac ferè ignorati fuere: eorum nomine nulla re magis quam suppliciis & cruciatibus perferendis innotescente, quæ una cum iis, qui eos sequebantur, sustinebant. Nam etsi cum propter infinitam multitudinem diversarum nationum & sectarum quæ in urbem Romam confluxerant, parum Christianorum progressus & actiones animadverterentur, essentque ab quorundam Im- *Pontificum primorum humilitas.* *Eorundem persecutio.*

peratorum vi & vexationibus immunes, nisi si quando illorum publici ritus silentio præteriri non possent: nihilo minus tamen aliqui alii, sive innata veritate, sive Deorum suorum insano quodam amore perculsi, eos tanquam novarum superstitionum auctores, & suæ religionis eversores, atrociter persequebantur.

Sub Constantino M. Libertate frui incipiunt.

Hoc in statu tum voluntaria paupertate, tum vitæ reliqua sanctimonia, tum suppliciorum acerbitatibus clarissimi, ad Silvestri Pontificatum perstiterunt. Cujus temporibus quum ad christianam religionem Constantinus moribus sanctissimis Christianorum, & prodigiis atque miraculis, quæ frequentissima in iis, qui Christi vestigia sequebantur, elucebant, permotus, animum appulisset, Pontifices à periculis, in quibus annos circiter trecentos versati fuerant, tuti, liberiùs cultum divinum exercere, ritúsque Christianos palam profiteri. Quamobrem factum est, ut partim morum & vitæ admiratione, partim præceptorum, quæ nostra religione continentur, sanctitate, partim quoque facilitate quadam mortalium, qua plerumque vel ambitione, vel metu, Principis sui exemplum imitantur, nomen christianum mirificè omnibus in locis propagari, paupertas verò illa sacerdotum beata diminui, cœperit. Nam Constantinus templo in Laterano Divo Joanni, in vaticano Petro Apostolo, itémque Paulo, aliísque diversis in locis, ædificatis, ea non modo pretiosis vasis ornamentisque ditavit, verum etiam ut sarta tecta, tueri ac renovare, quæ extructa erant, seque, qui rebus sacris operam darent, sustentare possent, prædiis atque aliis vectigalibus donavit. alii præterea multi post secuti, rati beneficiis hujusmodi faciliorem aditum in cœleste regnum sibi patefieri, aut nova extruebant fana, eaque donis cumulabant: aut jam extructis suorum bonorum portionem

Nomen Christianum propagatur & Ecclesia ditatur.

ali-

aliquam attribuebant; quinetiam ſive lege quapiam inveterata, ſive conſuetudine, ad leges Moſeæ exemplum, quiſque de bonorum ſuorum fructibus decimam partem locis religioſis pendebat. Ad quod quidem efficiendum, magno cum ardore excitabantur, quod viderent ab initio Sacerdotes, eo excepto, quod ad parciſſimum victum ſibi reſervabant, quicquid reliquum erat, partim in ædiſicia religioſa, eorúmque ſuppellectilem, partim in egenos alioſque pios uſus impendere. Cumque nondum ſuperbia & ambitio in eorum pectoribus inſediſſet, ab univerſis, qui ubique erant, Chriſtianis omnium Eccleſiarum ſupremus cuſtos, & tanquam Petri Apoſtoli ſucceſſor Epiſcopus Romanus agnoſcebatur: primum quòd ea civitas ob ſuam antiquam dignitatem, tanquam reliquarum caput & Princeps, Imperii nomen majeſtatemque retinebat: deinde quod illinc in bonam Europæ partem religio Chriſtiana diffuſa erat: poſtremò quia Conſtantinus à Silveſtro ritu Chriſtiano aquis initiatus, ejuſmodi auctoritatem in eo atque in ejus Succeſſoribus libenter agnoverat.

Divitias Eccleſiæ pietas Sacerdotum promovet.

Epiſcopi Romani Eccleſiarum reliquarum cuſtodes agnoſcuntur.

Fama quoque eſt, Conſtantinum Orientis provinciarum motibus Imperii Sedem Byzantium, poſt de ſuo nomine *Conſtantinopolim* appellatam, transferre compulſum, Pontifici Romanæ urbis aliarúmque & urbium & regionum in Italia imperium donaſſe. Quæ fama quamvis à ſequentibus Pontificibus diligenter fuerit enutrita & ſuſtentata, eorumque auctoritate à multis credita, eſt nihilominus cùm ab ſcriptoribus graviſſimis, tum verò rebus ipſis refutata. Illud autem certò conſtat, & tunc & longo poſt tempore, urbem Romam, Italiamque omnem tanquam Imperio Cæſarum obnoxiam, ab Imperatorum miniſtris ac Præfectis fuiſſe gubernatam. Nec deſunt qui,

Donatio Conſtantini M. rejecta.

Poſt Conſtantini M. migrationem Byzantium

Pontificum potentia originem sortitur.

quicquid de Constantino & Silvestro dicitur (usque adeo sæpe profundis in tenebris res vetustæ demersæ latent) redarguant, ostendantque eos longè diversis temporibus extitisse: nemo tamen negat, Imperii Constantinopolim translatione ad Pontificum Potentiam, viam esse patefactam, ex eaque originem habuisse. Nam indies magis & magis Imperatorum auctoritate, tum ex illorum continua absentia, tum quòd gravissimis in Oriente bellis distinerentur, in Italia debilitata, populus Romanus ab Imperatorum obedientia, paulatim desciscens, atque ob eam rem tanto magis Pontifices præsentes respiciens, eis cœpit non obedientiam quidem, sed voluntarium quoddam obsequium exhibere.

Impeditur tamen eadem subinde à Gothis & Vandalis: nec non Exarchis, Romanis Præfectos imponentibus.

Quanquam ne hæc quidem nisi lentè sese ostenderunt, ob Gothorum & Vandalorum aliarúmque barbararum nationum in Italiam effusiones, à quibus capta sæpè ac direpta Roma, & Pontificum nomen, quod ad civiles attinet res, in obscuro penè contemptim jacebat, & Imperatorum in Italia auctoritas evanescebat, quandoquidem eam tanta cum ignominia prædæ barbaris expositam deserebat. Aliarum nationum impetus cùm torrentis instar erupisset, Gothorum per annos septuaginta potentia permansit. Erant hi nomine & professione Christiani, genere à prima origine Scythæ & Daci; quibus tandem Cæsarum armis Italia pulsis per Græcos iterum Magistratus cœpit Italia gubernari: quorum qui cæteris imperabat, Græca voce *Hexarchus* appellabatur, sedemque Ravennæ in urbe vetustissima, eisque temporibus opulentissima, atque ob agri bonitatem frequentissima, habebat. Nam post magnum incrementum ex Cæsaris Augusti atque aliorum Imperatorum classe validissima susceptum, quam in ejus portu urbi penè conjuncto, cujus nunc vix ullum extat vestigium, con-

continenter tenuerunt, à multis belli Ducibus, deinde ab Theodorico Gothorum Rege, ejusque successoribus fuerat habitata: qui quòd Imperatorum potentiam suspectam haberent, eam potius quàm Romam, Regni sui sedem maris opportunitate, Byzantio propioris, ducti delegerunt. Quam opportunitatem Hexarchi, etsi contraria ratione, secuti, cùm ibi consedissent, Romanæ urbi, aliisque Italiæ civitatibus proprios imponebant Præfectos, quos Duces appellabant. Hinc Ravennatis Hexarchatus nomen: quo nomine omnia comprehendebantur, quæ proprios Duces non habebant, sed uni Hexarcho obtemperabant. Qua tempestate Pontifices Romani, civilis potestatis penitus expertes, atque in mortalium animis admiratione & observantia, moribus ipsorum ab illa pristina puritate jam fatiscentibus, obsolescente, tanquam Imperatoribus subjecti ætatem agebant; sine quorum & eorum, quos Hexarchos diximus appellatos, auctoritate, quamvis Sacerdotum Populique Romani suffragiis renuntiati, neque se pro Pontificibus gerere, neque Pontificatum capere audebant. quinetiam Episcopi Constantinopolitanus & Ravennas, quoniam religionis sedes Imperii atque armorum potentiam sequi consuevit, cum Romano Episcopo sæpenumero de principatu disputabant.

Episcopi Constantinopolitanus & Ravennas Romano de primatu controversiam movent.

Cæterum haud multo post rerum mutatio consecuta. Nam Longobardi, gens ferocissima, in Italiam ingressi, Galliam Cisalpinam occuparunt: ab quorum imperio *Longobardia* est appellata. Adjecerunt etiam Ravennam cum Hexarchatu universo; alias præterea multas Italiæ partes, armis Picenum usque & Spoletum, & Beneventum prolatis: quibus in locis Duces à se dictos imperare jusserunt. Atque hæc omnia, dum Imperatores partim igna-

Longobardi Italiam occupant.

via, partim Asiaticis bellis detenti, hisce rebus parum prospiciunt.

Roma ab Imperatore deserta per Pontifices gubernari incipit.

Horum igitur auxiliis Roma destituta, cùm nec jam Hexarchorum magistratus essent in Italia, consiliis atque auctoritate Pontificum gubernari cœpit, qui cùm aliquot annis post unâ cum Romanis ab Longobardis opprimerentur, ad Pipini Francorum Regis auxilia tandem se receperunt. Qui valido in Italiam exercitu, ubi Longobardi annos ultra ducentos dominatum tenuerant, ducto eos inde pepulit, partémque ipsorum Imperii, quasi belli jure parti, Pontifici & Ecclesiæ Romanæ condonavit: in quibus non modò Urbinum, Fanum Fortunæ, Eugubbium, (Igninum olim) multaque alia Romæ vicina oppida, verum etiam Ravennam cum Hexarchatu suo, quo contineri ajunt quicquid à Placentiæ & Papiæ finibus Ariminum usque Padum & Apenninum, stagna sive paludes Venetorum, & Adriaticum sinum clauditur: Ad hæc ipsum Ariminum ad Toglam flumen, tunc Isaurum appellatum.

Pipinus Longobardis pulsis partem Imperii ipsorum Ecclesiæ Romanæ donat.

Carolus M. eandem denuò à Longobardis vindicat, & non parum auget.

Pipino autem mortuo, cum denuo Pontificibus Longobardi essent infesti; & quæ ipsis donata erant invaderent, Carolus ejus filius, qui post ob maximas victorias Magni cognomentum meritò est adeptus, eorum imperio funditus everso, à patre Ecclesiæ Romanæ donata comprobavit & nominatim Picenum & Spoleti Ducatum, quo Aquila oppidum Brutiorumque pars continetur, Pontifici tum cùm cum Longobardis bellum gereret, attributa. Hæc sic habere certò affirmant, quibus Pontificii quidam Scriptores addunt, eundem Carolum Ecclesiæ donâsse Liguriam ad Varum amnem, Italiæ terminum; Mantuam item & quicquid Longobardi

di in foro Julii, atque in Histria possidebant. Idem quoque aliquis scribit de Corsica Insula, totoque illo tractu, qui Lunam inter & Parmam interest. Ob quæ beneficia Reges Galliæ celebrati, & honoribus à Pontificibus affecti, *Christianissimi* appellationem sunt consecuti.

Post etiam anno salutis octingentesimo, Leo Pontifex una cum Populo Romano (verum Pontifex haud alia auctoritate, quàm ut ejus Populi caput) eundemmet Carolum Romanorum Imperatorem nominarunt, nomine quoque ipso hanc Imperii partem ab Imperatoribus Constantinopoli agentibus sejungentes, tanquam Roma provinciæque occidentis ab illis desertæ in periculis, propriorum Principum tutela opus haberent. Hac Imperii distractione Transmarini Imperatores, nec Siciliæ Insula, nec ea Italiæ parte, quæ ab urbe ipsa Neapoli Manfredoniam usque pertingens mari terminatur (quoniam semper illorum Imperium agnoverant) exclusi fuere: nec ob id de consuetudine, qua Pontifices Imperatorum, quorum nomine Roma gubernabatur, auctoritate confirmarentur, derogatum est: quin etiam in suis diplomatibus, scripturæ tempus his verbis consignabant IMPERANTE CAROLO DOMINO NOSTRO. In qua minimè gravi vel submissione, vel observantia perstitere, dum rerum eventus animos addidêre, ut suo se nutu regerent. Quippe cùm Imperatorum potentia debilitari cœpisset, primùm dissidiis inter Caroli Magni posteros dum penes eos Imperii Majestas stetit: deinde Imperii ad Principes Germanos translatione, potentia Caroli Magni successoribus minimè pares, Pontifices populúsque Romanus, cujus magistratibus Roma cœpit, quamvis perturbatè, & confusè, gubernari, Imperatorum auctoritati quibuscunque modis derogan-

Leo Papa una cum populo Romano Carolum M. Imperatorem nominat.

Pontifices tamen Imperatoribus adhuc subsunt:

donec posteris Caroli dissidentibus Pontifices ab Imperatoribus eligi renuerunt.

gantes, lege ſanxerunt, ne deinceps Pontificum lectio, Imperatorum auctoritate niteretur. quod quidem per annos plures variè ſervatum eſt, prout rerum viciſſitudine Imperatorum potentia aut ſurgebat aut inclinabat.

Gregorius V. authoritatem eligendi Imperatoris in Germanos transfert:

Quæ, poſteaquam ad Othones Saxonas Imperium pervenit, aucta. Gregorius Quintus Othonis Tertii favore, qui tum Romæ erat, ad Pontificatum aſſumptus, hinc ſuæ gentis amore, illinc Romanorum quibuſdam injuriis impulſus, ſuo Decreto legendi Imperatoris jus & auctoritatem, ea forma quæ ad hæc uſque tempora perducta ſervatur, in Germanorum nationem tranſtulit: atque ut Pontificibus in Imperatores auctoritatem aliquam retineret, eiſque vicem redderet, interdixit, ne quis Imperatoris Auguſtive appellatione, aliove nomine, quàm Regis Romanorum & Cæſaris uteretur, ni prius Imperii coronam à Pontifice (unde mos inolevit, ut ad capiendam coronam Romam veniant) acceperit.

ea tamen lege, ne nisi confirmatus à Pontifice Imperatoris & Augusti nomen uſurpet.

Roma poſt Othones ab obedientia Imperatoris deficit.

Cæterum Othonibus extinctis, & potentia Imperatorum labefactata, quod ad magnos Reges hæreditario jure Imperium, non veniret, Roma palam ab illorum obedientia defecit, multæque urbes, Conrado Suevo imperante, rebellarunt: & Pontifices ſuæ amplificandæ auctoritati intenti, Romanæ civitatis dominatum propemodum obtinebant. Sæpe tamen propter populi inſolentiam & diſcordias, multis difficultatibus laborabant; quem ut in officio continerent, Henrici Secundi favore, qui tum Romæ erat, Pontificis creandi jus in Cardinales ſolos tranſtulerunt.

Apulia, Calabria, Sicilia, Romanorum Pontificum feudum eſſe incipiunt.

Pontificum magnitudini nova acceſſio facta eſt. Nam cùm Normanni, quorum primum Guilelmus Ferabrachius eſt appellatus, ab Imperio Conſtantinopolitano Apulia & Calabria ſubtracta, Robertus Guicciardus ex illa gente

te unus, ſive ut colore juris aliquo ſeſe muniret, ſive quo adverſus eos Imperatores potentia ſe armaret, ſive alia de cauſſa, Benevento Pontifici, quaſi Pontificii juris eſſet, reſtituto, Apuliæ Calabriæque Principatum, quaſi Eccleſiæ Romanæ feudum recognovit. Cujus exemplum Rogerius ejus ſucceſſorum unus ſecutus, inde pulſo Guilelmo eadem familia orto, poſt etiam Sicilia occupata, ferè anno Salutis M. C. XXX. harum provinciarum jus à Pontifice accepit: eſtque Rex utriuſque Siciliæ, quarum una ultrà, altera cis fretum ſita eſt, appellatus. Neque enim Pontifices, ambitione & propria utilitate adducti, alienam cupiditatem & vim fovere recuſarunt. Hac juris ſpecie freti, ulterius Pontifices progreſſi (ut cupido humana gradum ſiſtere nequit) quoſdam Reges illis Regnis quaſi contumaces privare cœperunt, in alioſque transferre. Quo more ad Henricum Friderici Barbaroſſæ filium, ab hoc ad Federicum Secundum ejus filium, qui tres ordine Romani Imperatores fuerunt, ea Regna pervenere. Verum cum Federicus Pontificem bello perſequeretur, eſſentque illo tempore Guelforum & Gibellinorum factiones excitatæ, quarum alterius caput erat Pontifex, alterius Imperator. Pontifex, mortuo Federico, Carolum Andiovinorum & Provinciæ comitem (cujus antea facta mentio eſt) utriuſque Siciliæ Regem appellavit, hac lege, ut quotannis auri unciarum ſena milia tributi nomine penderet; ac ne quis eorum Regum in poſterum Imperatoris Romani appellationem poſſet admittere. quæ exceptio ſemper ab eo tempore in Regni Neapolitani diplomate expreſſa fuit. Nam Siciliæ Regnum poſt à Tarraconenſibus Regibus occupatum, à Pontificum obedientia ſeſe ſubduxit, atque à tributo penſitando vindicavit.

Eorum Reges pro lubitu Pontifices deponunt, & regna transferunt.

Donationes dubia Mathildis, Authperti, & Luthbrandi Regum Longobardiæ.

Ad hoc obtinuit fama (etsi haud ita certa, quàm ea quæ hactenus dicta sunt) Mathildam Principem in Italia præpotentem, Ecclesiæ eam partem Etruriæ donasse, quæ Pescia torrente & Quirici castello in Senensium finibus ab una parte, ab altera mari infero & Tyberi amne, quæ hodie *Patrimonium Petri* vulgo nominatur: & addunt alii, ab eadem Ferrariam Ecclesiæ donatam. Hæc postrema dubia fide retulimus. Cæterum multo magis dubia, quæ ab aliquo scripta sunt, videlicet Authpertum Longobardorum Regem, florente ipsorum Regno, eidem Ecclesiæ Alpes Coccias, in quibus Genua, & quicquid ab ea in Provinciam usque Romanorum patet: & Luithprandum ejusdem gentis Regem, Sabinam Romæ propinquam regionem, Narniam & Anconem, cum aliis quibusdam oppidis attribuisse.

Pontificum sub Imperatoribus, Constantino M. Longobardi & Galliæ Regibus status.

In hunc igitur modum rerum statu variante, variæ pariter Pontificum atque Imperatorum res fuere. Nam à primis Imperatoribus per multa annorum curricula vexati, post Constantini ad Christum conversione; ab eo terrore liberati rebus sacris tantum operam dantes, in reliquis Imperatorum auctoritati ferè subjecti, sub eorum umbra quieverunt. In hoc humili statu diutissimè post vitam egerunt, ab Imperatorum commercio, propter magnam in Italia Longobardorum potentiam, sejuncti. Post autem Galliæ Regum beneficio opibus & potentia aucti, cum Imperatoribus conjunctissimi stetere, ab illorum auctoritate, dum Imperatoria Majestas in Caroli Magni posteris mansit, alacri animo pendentes. Quod quidem fiebat, tum propter beneficia vicissim data & accepta, tum etiam ob Imperatorum potentiam: quæ ubi post cœpit inclinare, & quasi flaccescere, illorum amicitia prorsus rejecta, ita se gerere cœperunt, quasi Pontificiæ digni-

Inclinante potentia Imperatorum iisdem se Pontifices opponunt.

tatis esset, leges potius Imperatoribus dare quam accipere. Cumque à veteri illo, quo subjecti Imperatoribus, statu penitus abhorrerent, veritíque ne illi Romæ atque alibi antiqua Imperii rura recuperare, ut quidam illorum aut potentia majore, aut animo erectiore efficere conabantur, tentarent, armata vi sese Imperatorum potentiæ, ab illis Tyrannis qui se Principes appellabant, & ab illis urbibus, quæ sese in Libertatem vindicaverant, nec jam Imperii auctoritatem agnoscebant, adjuti opponebant. Hinc factum est, ut Pontifices sibi in dies plura majoráque arrogantes, terrorémque armorum cœlestium in res terrenas caducas vertentes, jus sibi atque auctoritatem in Imperatores, quasi Christi in terris vices gerentes, assumpserunt: affirmantes ad se multis in rebus Regnorum atque Imperiorum procurationem pertinere. Qua persuasione freti, Imperatoribus interdum Imperii dignitatem abrogabant; septem viros Augustales, ut alios in eorum locum surrogarent, incitabant. vicissim quoque Imperatores, aut ipsi creabant novos Pontifices, aut ut crearentur procurabant.

Atque inde sibi jus in Imperatorem ceu Christi vicarii assumunt.

Ex his controversiis, atque etiam quod Pontifices per annos septuaginta Avenione sedem habuissent, nec non ex illo Ecclesiæ dissidio, quod in Italia, Pontifice Romam revertente, est exortum, cùm Ecclesiæ status admodum concussus ac debilitatus esset, factum est, ut in oppidis Ecclesiæ subjectis, præcipuè verò in ea Italiæ parte, quæ olim Gallia togata dicta est, complures in eis cives potentia cæteris superiores, in sua quisque patria tyrannidem occuparent: quos Pontifices aut persequebantur, aut, si ad eos opprimendos impares essent, quasi Ecclesiæ beneficio regnare jubebant, aut aliis in eos excitatis regnandi jus attribuebant. In hunc igitur modum Galliæ togatæ

Occasione dissidii Pontificum, Ecclesiæ Romanæ oppida proprios Dominos, ceu Ecclesiæ vicarios habere incipiunt.

oppida, proprios Dominos ac plerosque quasi Ecclesiæ vicarios habere cœperunt. Eodem modo Ferraria Actio Atestino à Pontifice gubernanda tradita, eidem est post beneficii nomine attributa: ex quo deinde ea familia illustrioribus honorum titulis est exornata. Sic Bononia ab Joanne vice comite Mediolanensium Archiepiscopo occupata eidem pari jure concessa fuit. Iisdem quoque de causis in multis Picenæ oppidis, Divi Petri Patrimonio, & Umbria, quæ nunc Ducatus appellatur, plures Reguli, pars invito, pars ad consentiendum adacto Pontifice, sunt exorti: nec Longobardia, in Imperii præsertim oppidis, ab hujusmodi mutationibus immunis fuit, sic ut qui in flamminia atque aliis Pontificiis locis dominabantur à Pontificum obedientia deficientes ad Imperatorum auctoritatem confugerent: & vicissim qui Mediolanum, Mantuam, & alia Imperii oppida tenebant, à Pontificibus regnandi jus obtinerent.

Absentibus Roma Pontificibus urbs Roma à Banderensium, Magistratu regitur:

Roma verò, quanquam nomen Ecclesiæ temporibus illis præ se ferret, magistratibus tamen regebatur propriis & suis: & quamvis initiò cùm & venione in Italiam postliminio revertissent, tanquam Domini agnoscerentur, paulò tamen post Romani creato magistratu, quod Banderensium appellabant, in veterem contumaciam recidêre. Unde cùm Pontificum auctoritas apud eas esset perexigua, & ipsi alio translata sede, Romam reliquere, donec Romani ad paupertatem redacti, atque in magnam propter ejus absentiam confusionem delapsi, cùm annus millesimus quadringentesimus appropinquaret, in quo anno, si Pontifex in urbe esset, sperabant ingentem fore propter annum secularem, quem jubileum vocant, mortalium concursum, precibus quàm demissiíssimis Bonifacium Pontificem orarunt, Romam rediret: id si faceret, Banderen-

ſium magiſtratum abrogaturos, ſeque ei obſequentes in omnibus futuros, His conditionibus in urbem reverſus, dum Romani illius anni quæſtum unum attendunt, Pontifex occupato omni Urbis Imperio, Angelicam arcem communivit, eíque Præſidium impoſuit: cujus Succeſſores ad Eugenium uſque, etſi non paucis difficultatibus conflictati, nihilo minus dominatu poſt planè ſtabilito, inſecuti Pontifices citra ullam controverſiam Romæ ſunt pro ſua libidine dominati.

donec Bonifacius IX. redux urbis Imperium denuò occupavit.

His igitur fundamentis & modis ad terrenam potentiam elati, ac ſenſim animarum ſalutis, divinorúmque præceptorum obliti, atque ad mundana Imperia omni cogitatione converſi, nec divina auctoritate aliò, quàm quaſi telo & Inſtrumento rerum fragilium abutentes, Principes potius gentium, quàm rerum ſacrarum Pontifices, videri cœperunt. Horum curæ & negotia; non jam vitæ ſanctimonia, non religionis incrementa, non erga Deum & homines charitas; ſed exercitus, ſed bella in Chriſtianos, cogitatione & manibus ſanguine reſperſis ſacra tractantes: Sed pecuniæ immenſa cupido, novæ leges, novæ artes, novæ inſidiæ ad pecuniam undique cogendam: in hunc finem audaciſſimè arma cœleſtia vibrare, profanarum ſacrarúmque rerum nundinationem impudentiſſimè exercere. Hinc opes in immenſum adauctæ, & in totam ipſorum Aulam effuſæ: ex quibus faſtus, luxus, mores turpiſſimi, libidines, voluptatéſque nefandæ: nulla Succeſſoribus, nulla majeſtatis perpetuæ Pontificatus ſollicitudo; ſed horum loco cupido anxia & peſtifera, filios, nepotes, item alios ſibi conjunctos & neceſſarios non modò ad opes immoderatas, verum etiam ad regna, & imperia evehendi: non jam honores & emolumenta in merentes & bonos conferendo, ſed plerunque auctionando, aut

Sic Romani Pontifices animarum ſalutis obliti, potius Principes gentium, quàm ſacrorum Pontifices evadunt.

Eorum deinceps curæ, & mores mire degenerant.

in homines ambitione, avaritia, & pudendis voluptatibus perditos effundendo.

Autheritas eorum religionis nomine & Majestate sustentatur.

His moribus effectum est, ut excussa penitus ex animis hominum illa vetere erga Pontifices reverentia, tamen ex parte eorum auctoritas, religionis, qua nihil in terris ad homines vel impellendos vel retinendos potentius invenitur, nomine & majestate, facultate, qua pollent, Principibus atque iis, qui apud illos maximè possunt, sacris beneficiis & honoribus conferendis gratificandi, adjuta sustentetur. Qui cùm sciant, magna se in admiratione mortalium esse: & qui adversus eos arma sumunt, eos gravis infamiæ notam, & sæpenumerò aliorum Principum odia subire; ac quomodocunque res cadat, per exiguum emolumentum ad eos, à quibus oppugnantur, redundare; & victores ex suo arbitrio victoria usuros, victos, quibus velint conditionibus, pacem habituros. Ad hæc suos propinquos ex privata conditione ad Principatus attollendi cupidine inflammati, jam per multos annos bellorum auctores, novorúmque incendiorum faces in Italia extiterunt.

Bellorum in Italia faces existunt.

Sed ut ad id, à quo justissimus publici damni dolor me longius acriúsque, quàm leges historiæ forsitan permittant, abduxit, revertamur. *Æmiliæ Flamin. &c.*

I N-

INDICES DUO.

Prior

CHRONOLOGICUS,

Seu

CHRONICON ECCLESIÆ ROMANÆ.

Quo res in historia Ecclesiæ Romanæ narratæ, juxta Seculorum annorumque seriem, breviter digeruntur.

Posterior

RERUM & PERSONARUM.

INDEX I.

CHRONOLOGICUS,

Seu

CHRONICON ECCLESIÆ ROMANÆ.

Quo res in hiſtoria Eccleſiæ Romanæ narratæ, juxta Seculorum annorumque ſeriem, breviter digeruntur.

SECULUM PRIMUM.

§. I. ——— VI.

A. C.

Eccleſiâ ob perſecutionem diſperſâ, Andronicus & Junias, inſignes inter Apoſtolos, Saulis perſecutoris cognati, & ante ipſum ad Chriſtum converſi, Romam perrexiſſe, atque ibi Chriſtum prædicâſſe videntur, Rom. XVI. 7. Paulo mox eorum, vel aliorum etiam opera, ſecundum Evangelium ſuum, Romanos Chriſto lucrifaciente, & in agnita veritate confirmante. ib. v. 25. §. *II.* 34

S Paulus Romanis fidem in toto orbe celebrem gratulatur. §. *III.* 60.

S. Ignatius Romanam Eccleſiam inſignibus elogiis mactat. §. *IV.* 91.

SECULUM SECUNDUM.

§. VI. ——— XV.

POſt Apoſtolorum tempora Eccleſia virgo caſta eſſe deſinit. §. *VI. VII.* 101.

Ecclesia tamen Romana serius, quàm aliæ, ab hæreticis infestatur. §. *VII.* Quam Romanæ Ecclesiæ felicitatem Cyprianus & Hieronymus prædicant. §. *VIII.*

Epistolæ Decretales primis Pontificibus tributæ, ceu spuriæ rejiciuntur. § *IX. X.*

180. Episcopi Romani Presbyteris prælati maturè satis insolescere incipiunt. §. *XI.* --- X*IV.*

195. Victor P. Polycratem & Ecclesias Asiaticas ob diversitatem ritus acerbè perstringit. §. *XIV.*

SECULUM TERTIUM.

§. XV. ——— XVI.

250. STephanus P. Ecclesiis Hispanicis dominatur, & jus appellationis ad Ecclesiam Romanam tuetur. §. *XV.*

256. Idem Ecclesiis Africanis & Orientalibus insultat. *ib.*

SECULUM QUARTUM.

§. XVI. ——— XXV.

312. COnstantinus M. Maxentio victo Ecclesiis pacem impetrat. §. *XVI.*

314. Idem Ecclesiam Romanam immodicis donationibus auctam corrumpit. §. *XVI.*

Idem Concilio Arelati indicto Donatistarum causam cognoscit. *ib.*

325. Concilium Nicænum. I. idem convocat, in quo Episcopus Romanus præcipuas partes non habuit, & aucta Episcopali potestate, Romanus ad Curiam parium relegatus est. *ib.*

336. Marcus P. Ecclesiæ R. jura detonare incipit. §. *XVII.*

347. In Synodo Sardicensi canon conditur, quo Episcopis ab aliis damnatis permittitur, ut Romam eant, ibidemque causam suam cognosci curent. *ib.*

352. Liberius P. Arianizat. §. X*VIII.*

366. Liberio mortuo pro Sede Romana occupanda Damasus & Ursicinus infesti dimicant. §. *XIX.*

370. Hieronymus ambitionem & fastum Ecclesiæ Romanæ graviter pulsat. §. *X*X.

Impe-

Imperatores Romani, Valentinianus, Valens & Gratianus Cleri Romani avaritiam insatiabilem legibus coërcent. §. *XXI.* 376.

Concilium Cõnstantinopolitanum celebratur, præside non Damaso P. R. sed Nectario Episcopo Const. in quo etiam Episcopo Constantinopolitano privilegia honoris post Romanum Episcopum decernuntur. §. XX*II.* 381.

Siricius P. Hispanicis & Africanis Ecclesiis dominatur. §. *XXIII.* & cœlibatus Sacerdotum lege sancita, doctrinam corrumpit. §. *XXIV.* 386.

SECULUM QUINTUM.

§. XXV. ——— XXIX.

INnocentius I. P. appellationis jus ad Ecclesiam Romanam tuetur §. *XXV.* 404.

Zosimus, & post Bonifacius I. Sixtus III. Leo I. potestatem Papalem amplificant. *ib.* 417.

Leo I. ad stabiliendum Primatum Papæ verba Christi ad Petrum: *Tu es Petrus*, &c. detorquet. *ib.* 450.

Septentrionales Populi Italiam vastant. §. *XXVIII.*

In Concilio Chalcedonensi de thronis Patriarchalibus decretum conditur, & Sedis Romanæ prærogativa non Divino sed humano juri accepta fertur; simulque Episcopo Constantinopolitano τὰ ἴσα πρεσβεῖα jura æqualia, sine respectu ad Romanum, decernuntur. Unde contentiones Romanum inter & Constantinopolitanum Episcopos gliscunt. §. *XXVI.* 451.

Felix III. P. Acacium Episc. Constantinopolitanum, decretæ sibi potestatis vindicem excommunicat: ejus vicissim nomen Acacius è diptychis eradit. §. *XXVII.* 483.

Gelasius I. P. primatum suum in Concilio Romano ex Divino jure arcessere nititur. *ib.* 494.

Symmachus Papa in tumultu eligitur. §. *XXVIII.* 498.

SECULUM SEXTUM.

§. XXIX. ——— XXXVI.

SEculum sextum Pontificibus Romanis ad stabiliendam Monarchiam admodum favorabile est. §. *XXIX.* 501.

Hor-

SECULUM SEPTIMUM.

§. XXXVI. ——— XLV.

Bene-

Benedictus II. P. impetrat, ut Papa non expectato consensu Imperatoris vel Exarchi confirmetur. *ibid.* 685.

Sergius I. P. in schismate ex media populi turba raptus Papa salutatur. *ibid.* 688.

Constantinopoli celebrata Synodus Quinisexta, varios canones Ecclesiæ Romanæ disciplinæ & authoritati opponit. Unde repugnante Ecclesia R. schisma Orientales inter & Occidentales invalescit §. *XLIV.* 692.

SECULUM OCTAVUM.

§. XLV. ——— L.

SEculi octavi status proferendæ Ecclesiæ Romanæ dominationi per opportunus est §. *XLV.* 701.

Aripertus Longobardorum Rex Johanni VII. P. Alpes Cottias donat. 705.

Justinianus II. Imp. missis Johanni VII. actis Synodi Sextæ, frustra Orientalis & Occidentalis Ecclesiæ reconciliationem tentat. *ibid.*

Constantinus P. à Justiniano Constantinopolin vocatur, colloquio cum ipso instituendo finem controversiæ de Synodo sexta impositurus. Muneribusque onustum, re infecta remittit. *ibid.* 708.

Philippicus Bardanes Imp. & Johannes Patr. Const. Patrum Concilii VI. imagines è porticu Sophiæ removent. Easdem Constantinus P. Romæ in porticu S. Petri collocat, definiens insuper, imagines in Templa inferendas esse. §. *XLVI.* 712.

Leo III. Isaurus contra imagines edictum promulgat. adversus quem Gregorius II. Ravennates, Venetos, populúmque omnem concitat. Unde populus in Paulum, Ravennæ Exarchum, involans, universam Italiam cœdibus implet; tandémque Romani ab Imp. Orientali & Exarcho ejus desciscunt. *ibid.* 726.

Zacharias P. abdicato Hilderico, Francorum Rege, ceu stupido, Regnum Pipino, Majori domus, tradit. *ibid.* 752.

Constantino Copronymo Imp. Constantinopoli celebratur Concilium VII. quo, explosis imaginibus, definitur, unicam esse imaginem à Christo institutam, Eucharistiam scilicet. §. *XLVII.* 754.

Nicææ, annitentibus Irene & Hadriano I. P. celebratur Synodus Nicæna II. qua sancitur, imagines honorandas, venerandas, salutandas, osculandas, incensis, cereis prosequendas esse. *ibid.* 787.

Ca-

794. Carolo M. indicente Francofurti celebratur Synodus, qua Synodi Nicænæ II. de imaginibus decretum damnatur. *ibid.*

800. Carolus M. ad cognoſcendam Leonis III. P. ſcelerum variorum accuſati cauſam, Romam venit; ibique abſoluto Leone, viciſſim à Leone populi nomine, in Baſilica Petri, ſolennibus ceremoniis adhibitis, Auguſtus & Imperator Orientis ſalutatur. qui etiam Romanam Eccleſiam ex præda Hunnis & Longobardis erepta locupletat, & ejuſdem ceremonias plures in Francia aſciſcit. §. *XLVIII.*

Ea occaſione eoque tempore, mirè poteſtas Eccleſiæ R. crevit, & religionis prora & puppis in primatu Papæ, Sanctorum & imaginum cultu, cantionibus, orationibus apud ſtatuas, Templorum ornatu, Sacerdotum cœlibatu, votis Monachorum, abſtinentia à cibis certis, miſſis ſolitariis, peregrinationibus ſacris, apotheoſi Sanctorum, dignitatibus cleri noviter repertis, conſtituta eſt; ſaniorque doctrina & prædicatio verbi obſolevit. §. X*LIX.*

SECVLVM NONVM.

§. L. ——— LXV.

801. SEculi Noni Pontifices ſtrictim recenſiti. §. *L.*

816. Stephanus IV. ſancit, ne Pontifex Imperatoris injuſſu legatur. §. *LI.*

817. Nihilominus ſtatim Paſchalis I. inſcio Cæſare eligitur. *ibid.*

818. Paſchaſius Ratbertus, Corbejenſis Monachus, libello de Sacramento Euchariſtiæ edito, primus corporalem Chriſti in Euchariſtia præſentiam aſſerit. cui ſe Rabanus Maurus, Scotus Erigena, Bertramus, aliique, Stercoriſtæ, quòd Symbola ore corporis aſſumpta, ſeceſſui obnoxia eſſe dicerent, probroſè dicti, opponunt. §. *LXIII.*

824. Eugenius II. in ſchiſmate Papa eligitur; Ludovico Lothario rem componente, & fraude à flaminibus intercepta, legitimis poſſeſſoribus reſtituente. §. *LII.*

825. Ludovici Pii juſſu Pariſiis Synodus celebrata, ſuam de Synodo Nicæna II. ſententiam promit, & Eugenium II. à cultu imaginum revocare, inſiſtentibus licet Imperatoribus tum Orientis tum Occidentis, fruſtra conatur. §. *LIII.*

827. Valentinus I. P. oſculum pedum à Senatu Romano primus admittit. §. *LII.*

833. Gregorius IV. P. Ludovici Pii filios Patri rebellantes fovet, patríque,

que, nî imperio se abdicet, excommunicationem minatur. §. *LIV.*

Sergius II. Os porci dictus, primus nomen mutat. *ibid.* 843.

Godeschalcus Scotus sanam S. Augustini de gratia, prædestina- 848.
tione, & libero arbitrio doctrinam asserit. quem Rabanus Maurus Episcopus Moguntinus, aliique in Synodo Moguntina damnant. *Ss. LVI.*

Johannes VIII. Fœmina, Papatum conscendit. *ibid.* 854.

Godeschalcus sanam de gratia & prædestinatione doctrinam adver- 855.
sus Erigenam Scotum, aliósque defendere pergens, in Synodo etiam Valentina à Carolo Calvo convocata, examini subjicitur, & in ea nonnulla alia etiam in ejus adversariis desiderantur. *Ss. LVI.*

Nicolaus I. P. insolenter se gerit, Papam à Seculari potestate nec 858.
solvi nec ligari, nec judicari posse, decernit: Lotharium Galliæ Regem anathemate ferit. quod ante ipsum adversus Galliæ Reges ausus nemo est: Michaeli Imp. Const. anathema minatur: Ravennatensem Ecclesiam sibi subjicit: Sacerdotes conjugatos diris incessit. *Ss. LV.*

Carolus Calvus, litem Godeschalcum inter & Hincmarum alióf- 859.
que, finit. Atque ita, Godeschalco succumbente, sana de gratia, prædestinatione, libero arbitrio, doctrina declinat, *Ss. LVI.*

Hadrianus II. P. Hincmaro Rhemensi mandat, ut Regem suum, 868.
Carolum Calvum, nî Ludovico Lotharii filio Regno cederet, excommunicet. qui Hincmari & Regis typhum Papæ pulsantis, acri responso excipitur. *Ss. LVII.*

Basilio Imp. Or. Constantinopoli habetur Concilium λῃστρικὸν, cui 869.
Hadrianus, novo exemplo, per Legatos suos præsidet. In eo Photius, ob Basilium Michaelis Imp. parricidam reprehensum, damnatur, & imaginum cultus stabilitur: Papáque etiam in Oriente dominari inde conatur. *Ss. LVIII.*

Johannes IX. P. intra decennium tres imperatores, Carolum Cal- 873.
vum, Balbum & Crassum, ad se Romam invitatos, Augustos pronuntiat & consecrat. Unde ingens ad eum lucrum, donatio Ducatus Spoletani, Aricii, Clusii, Beneventi, Calabriæ, redundat. *Ss. LIX.*

Hadrianus III. decreta duo edit; prius, ne in electione Papæ Im- 884.
peratoris consensus expectetur: posterius, ut Crasso Rege sine liberis moriente, Regnum Italicis Principibus, unâ cum Imperii titulo tribuatur. *Ss. LX.*

Stephanus VI. P. sancit, ut Ecclesiæ R. leges omnes sint irrefra- 886.
gabiles. *Ss. LXI.*

895. Formosus P. contra Sergium electus, Arnulphum Carolomanni Filium in Italiam adversus Guidonem, qui magnum Romanis præsidium imposuerat, Romam defensurum evocat, eoque venientem
897. Imperatorem coronat. *ibid.*

Stephanus VII. in cadaver Formosi nefariè sævit. *ibid.*

Infelicissima fuisse tunc Ecclesiæ Romanæ tempora, fatetur Baronius, & Adelbertis Thuscis, homines monstrosos Papatui obtrúdentibus scandala cuncta imputat. §. *LXII.*

Seculo eodem nono Romani Pontifices potestatem suam tum temporalem, prolatis Donationibus fictitiis, Constantini M. Ludovici Pii, quibus sequente Seculo Donatio amplissima Othonis M. nomine venditata accessit: tum spiritualem & cum eadem errores Papales plures, confictis Pontificum primorum Epistolis Decretalibus, asserere primùm cœperunt. §. *LXIV.*

SECULUM DECIMUM.

§. LXV. ——— LXXII.

901. Seculum decimum excipit, quo nullum indoctius, infelicius fuisse, Bellarminus fatetur: quódque sui asperitate, ac boni sterilitate ferreum, mali exundantis deformitate plumbeum, inopia scriptorum obscurum, Baronius appellat. §. *LXV.* questus idem, Romæ tum dominatas esse fœdissimas & potentissimas meretrices &c. §. *LXVI. LXVII.* & Antichristum in Templo Dei sedisse. §. *LXVIII.*

Ejusdem seculi Pontifices, ceu fures, invasores, Magos, prodigiosos, Simoniacos, tyrannos, facinorosos, monstra & portenta, perjuros, grassatores, sacrilegos, Divini & humani juris violatores, Pontificii scriptores perstringunt. §. *LXIX.*

Clerum ejusdem Seculi Edgarus, Angliæ Rex, atro etiam carbone notat. §. *LXX.*

Hæreses eo Seculo novæ prodierunt nullæ, quia in Prælatos & Monachos sese abdiderunt omnes. §. *LXXI.*

1000. Anno hoc incipere tempus effœminatum, in quo fides Christiana à pristina virilitate deficere occœperit, Wernerus in fasciculo, & Glaber Radulphus quiritantur. §. *LXXI.*

SE-

SECULUM UNDECIMUM.

§. LXXII. ——— LXXXIX.

SEculum etiam undecimum ob malorum exundantiam ferreum appellatum, in quo revelandus ſit Antichriſtus, Baronius, Aventinus fatentur. §. *LXXII.* 1001.

Silveſter II. Necromanta diſcipulos plures habet, dæmonibus litantes. §. *LXXIII.*

Johannes XIX. & Succeſſores proximi factione Comitum Thuſculanorum, adeóque vitio creati, magiæ crimine infames ſunt. *ibid.* 1003.

Benedictus IX. & Succeſſores Silveſter III. Gregorius VI. ab Henrico Imperatore, convocata Synodo, ceu Simoniaci, ſanguinarii, monſtra, damnantur. *ibid.* 1034.

Ejuſdem Benedicti IX. ætate Cardinalium authoritas invaleſcit. quorum nomen, origo & incrementa narrantur. §. *LXXIV.* Paulatim ſub appellatione Eccleſiaſtica Seculares Principes. §. *LXXV.* Papæ Collegium Apoſtolicum, §. *LXXVI.* prærogativis pluribus aucti. §. *LXXVII.* & galero rubro auctorati, Papæ Senatus Edomiticus facti ſunt. *ibid.*

Leo IX. primò Romæ in Concilio, poſt Vercellis damnat Berengarium Gandavenſem, aſſerentem, in Cœna non ipſum corpus & ſanguinem Chriſti, ſed ejus figuram & Sacramentum præſto eſſe. §. *LXXVIII.* 1050.

Nicolaus II. Synodo Romæ habita, eundem Berengarium, ſtrenuè cum Alberico confligentem licet, palinodiam canere ſubigit. Retractantémque viginti poſt annis Gregorius VII. ad novam craſſioremque palinodiam adigit. Poſt utramque tamen palinodiam, libertati reſtitutus, ſaniore defenſa doctrina, novitium Papæ de præſentia corporali errorem refutare ſtrenuè perrexit, diſcipulos non paucos in Gallia & Germania nactus. *ibid.* 1059.

Gregorius VII. Hildebrandus Papatum init, quem Dæmoniacarum artium ſtudiis à Benedicto IX. & Gregorio VI. imbutum, Benno & Epiſcopi triginta Brixinæ Noricæ coacti, teſtantur. §. *LXXIX.* 1073.

Idem Synodo Romæ convocatâ uxoratos Sacerdotes ejicit, & decretum de cœlibatu eorundem adſtringit. ferálibus paſſim turbis excipientibus. §. *LXXXII.* 1074.

1075. Saxones incentore Gregorio VII. Henrico IV. Imp. rebellantes, & ab eodem domiti, querelam adversus Henricum apud Gregorium. P. instituunt, & Imperatorem scelerum multorum accusant qua occasione Papa se dominio Imperatoris subducere, & sibi Imperatorem subjicere tentat. *§. LXXX.*

1076. Henricus Concilio Wormatiæ coacto, de Pontificis injuriis, sceleribus, veneficiis graviter questus, eundem Papatu exuit; subscribentibus mox Ficini decreto huic, Germaniæ, Galliæ & Italiæ Episcopis pluribus. *ibid.*

Mox Gregorius Concilio Romæ habito Dictatibus pluribus Papatus Hildebrandini fundamentis, constitutis (*§. LXXXI.*) inter alia sancit, Romam esse caput mundi; suæque potestatis esse, Imperatorem deponere; Imperatorémque adeò Henricum excommunicat, ab Imperio removeri mandat; & subditos ejusdem à juramento fidelitatis absolvit. *ibid.*

1077. Henricus à Gregorio excommunicatus, metuens, ne novum Imperatorem eligere Ordines inducerentur, Romam supplex pœniténsque venit, ibíque intra secundum murorum ambitum receptus, abjecto cultu Regio, sine calceis, sœva hyeme jejunus usque ad vesperam forfices & scopas in manu habens, ne quicquam Papæ gratiam operitur. Quarta vice redux in ejus conspectum admittitur, iniquissimisque cum eo conditionibus transigitur. Missis nihilominus ad Germanos, Saxones inprimis, Legatis, Papa alium Imperatorem eligi jubet. Eligitur Porcemii mense Martio Rodolphus Sueviæ Dux cum quo Henricus infestis signis concurrit. *ibid.*

1080. Gregorius Concilio Romæ celebrato, ne quis à Laico investituras accipiat, vetat; & denuo Henricum Imp. excommunicat. Henricus excommunicatione accepta Brixinæ, una cum triginta Episcopis, Gregorium ambitionis, hæreseos, impietatis, sacrilegii reum peragit, & Pontificatu movendum decernit. Mox etiam d. 15. Octob. cum Rodolpho commisso prœlio acri, eundem vincit, amputata, qua fidem Henrico dederat, dextra, Martesburgi paulo post, inter querelas de perfidia Episcoporum, decedentem. *ibid.*

1081. Henricus cum exercitu, Italiam, Pontificem depositurus, ingreditur, Romamque surrogato novo Pontifice, Clemente III. obsidet. *ibid.*

1083. Henricus Romam per duos annos obsessam occupat. *ibid.*

1084. Idem Romæ palatium Lateranense occupat, & Papam in castellum S. Angeli fugat. Die 24. Martii Clemens Papa consecratur, & ab

ab eodem Henricus unâ cum uxore coronatur. Propter astum pace cum Romanis facta, Imp. obsides accipit, & Senas abit. Robertus. Normannus Romam interim venit, eam diripit, incendit, & Pontificem abducit Cassinum primùm, inde Salernum. ubi biennio post exul moritur. *ibid.*

Victor III. Clementi III. ab Henrico electo Papatum abrogat. 1086.
§. LXXXIV.

Urbanus II. P. cum Clemente III. vehementibus studiis collidi- 1088.
tur. *ibid.*

Idem in Concilio Claromontano canonibus variis conditis decer- 1095.
nit, Ecclesiam ab omni servitute liberam, à laicis investituram accipere non posse; jejunii quadragesimalis initium figit, Hildebrandi acta confirmat, Galliæ Regem propter pellicem anathemate ferit, conjugia intra septimum gradum prohibet; decimas Ecclesiæ adjudicat, &c. *§. LXXXVIII.*

In eodem Concilio Urbanus idem bellum sacrum, Petro Eremita suasore, ad eripiendam Saracenis terram sanctam, decernit; eundémque in finem sancit, ut quotidie preces ad S. Mariam Virginem à Clericis fundantur. Salutatio Angelica multis vicibus recitetur, quas ut numerare possent, jussit clericos globulos ligneos in funiculo habere. §. *LXXXV. LXXXVI. LXXXVII.*

Innumerabilis multitudo in Galliis conveniens expeditionem in ter- 1096.
ram Sanctam suscipit, crucis ex rubra lana factæ, & humeris affixæ, signo discreta. Initia lœta, exitus tristissimus, & ultima prioribus deteriora evaserunt. *ibid.*

SECULUM DUODECIMUM.

§. LXXXIX. ——— CI.

SEculum duodecimum adeò perversum fuit, ut, Bernhardo, aliis- 1101.
que testibus, fama tulerit, Antichristum jamjam revelandum esse. Corruptionem Romanæ Ecclesiæ scriptores coævi acerbè deplorant. *§. LXXXIX. ----- XCIV.*

Paschalis II. P. Romæ in Concilio Henricum Imp. anathemate 1102.
ferit, Hæresin Henricianam, docentem contemnere fulmina Papæ, damnat; Episcopos jurare obedientiam Papæ præcipit; Henrici filios adversus Patrem irritat; investituras laicas sub anathemate prohibet; in cadaver Henricus Imp. sævit. §. *XCIV.*

Schismata frequentissima hoc tempore Papas exercent. *ibid.*

1122. Callistus II. P. Henricum cogit, ut juri investituræ renuntiet. Ita Papa Rex absolutus fit, & schisma Pontifices inter & Imperatores expirat. *ibid.*

1127. Honorio II. Pontifice, Lombardus libros sententiarum scribit, qui passim recipiuntur, prælegunturque. Ita Theologia Scholastica, Majestati verbi Divini opposita, eliminata saniori Theologia Scripturaria, florere, & religio Christiana non ex Scripturæ demonstratione, sed traditionum humanarum, decretorum Papæ, & rationis seu Philosophiæ principiis, asseri, fœdarique multò magis incipit. §. *XCVIII.*

1133. Innocentius II. P. à Lothario Imp. juramentum fidelitatis exigit, eique ante pedes suos prostrato, & coronam expetenti detestabiliter illudit. *XCIV.*

1145. Eugenius III. P. bellum gerens cum Romanis graviter à Bernhardo Claræval. reprehenditur. *ibid.*

1151. Ejusdem Papæ auspiciis Gratianus, Bononiensis Monachus, juris Cæsarei Majestatem obliteraturus, ad imitationem pandectarum juris Civilis, ex veterum Conciliorum decretis, Patrúmque scriptis, composuit Decretorum opus, quod juris Canonici fundamenta & Regni Pontificii nervos continet. Secuti Gregorius IX. A. 1227. Decretalium libros quinque Bonifacius VIII. A. 1294. sextum: Johannes XXII. A. 1317. Clementinus Institutiones, addiderunt. §. *XCVI. XCVII.*

1155. Hadriano IV. P. equum conscendenti Fridericus I. Imp. stapedem tenere jubetur; qui opus servile renuens, ab osculo Papæ arcetur, donec imperata faceret. Inde Romæ 18. Jun. coronatur. §. *XCIV.*

1157. Hadrianum inter & Fridericum Imp. contentio oritur de Imperio R. an Papæ feudum sit. Ita pertenderat Papa, Lotharii Imp. historiam in palatio Lateranensi pictam prætexens. Picturam deleri Imp. cùm petiisset, neque delevit eam Papa, & scripsit insuper, Papam ei insigne Imperialis coronæ contulisse. Contumelia irritatus Imperator cum exercitu in Italiam tendit. Papa metuens sibi pacem exorat; at mox, hortantibus Cardinalibus, eundem constantiùs jus suum in Italia, Romæ imprimis requirentem, excommunicat. *ibid.*

Clarescit, eodem Pontifice Hadriano Waldensium nomen. Lugduni, Tholosæ & in Gallia Narbonensi segreges jam cœtus habuerant, Pontificum persecutiones passi. §. *XCIX. C.*

1159. Alexander III. superatis Antipapis Papatum rapit. §. *XCIV.*

Idem

Idem Henricum Regem Angliæ, quòd necis Thomæ Bequeti Cantuarienſis conſcius eſſet, virgis cœdi jubet. *ibid.* 1172.

Cum Friderico Barbaroſſa Venetiis pacem pangit. Ubi Imperatoris proſtrati collo calcato his verbis Papa inſultat: *Supra aſpidem & baſiliſcum ambulabis*, &c. *ibid.* 1177.

Waldenſes ab Alexandro ad Concilium Lateranenſe citati, forum declinant. Unde bello, cœdibus, lanienis per bullas cruciatas expoſiti, per Europam diſperſi, in Bohemia cumprimis ſedem figunt. *ibid.* 1178.

Clemens III. P. Danos Sacerdotes conjugatos retinentes excommunicat: Philippum Galliæ Regem anathemate terret. *ibid.* 1188.

Cœleſtinus III. P. Henricum VI. Imp. coronat. Eíque mox Papam adoranti, pede elevato coronam capite decutit, ſignificans, in ſua poteſtate eſſe, dare & auferre imperium. *ibid.* 1191.

SECULUM DECIMUM TERTIUM.

§. CI. ——— CXVI.

SEculi hujus faciem miſeram præſagit Joachimus Abbas. Et de Eccleſiæ R. perverſitate graviter Scriptores coævi quiritantur. §. *CI.* 1201.

Innocentius III. Philippo Imp. adverſus Othonem certanti de Imperio, poſtquam diu vehementer reſtitit, cúmque excommunicavit; tandem utrumque reconciliat. §. *CII.* 1207.

Waldenſes, quibus præcipui Galliæ Proceres jam adhæſerant, mirè ſe diffundunt. Cum iis Innocentius Carmanii colloquium inſtituit. Cùm non ſatisfieret Proceribus, manentes in ſententia horrendam tempeſtatem, claſſicum canentibus Monachis, Dominico inprimis, ſubeunt. Diſperſi denuo paſſim nidulantur. §. *CV.* 1208.

Idem Angliæ Regem Johannem, & Regnum, quòd Langtonum Cantuarienſi Archiepiſcopatui obtrudi non paterentur, interdicto ſubjicit; & cruciatam adverſus illud militiam concitat. *ibid.* 1209.

Rex Angliæ Johannes à Pontifice ad anguſtias redactus, Regnum ſuum feudum Pontificis & vectigale facit, promiſſa ſolutione denarii Petri, & quotannis mille marcarum Sterlinorum. *ibid.* 1213.

Innocentius Romæ in Laterano Concilium celebrat, & transſubſtantiationem ante à Lanfranco introductam, nec non auricularem confeſſionem quotannis ſemel edendam definit; Ordinéſque Monachorum Mendicantium, Dominicanorum inprimis & Franciſcano- 1215.

rum,

rum, qui Ecclesiam Romanam adversus Waldenses fortiter defendere coeperant, confirmat. §. *CIII.*

1222. Fridericus II. Imp. in Italia multipliciter à Papa Honorio III. injuriis afficitur. In Germaniam concedens, Principibus Germanis injurias illas, & evertendi Imperii R. conatus queritur. §. *CV.*

1223. Fridericus Romam tendit, ubi Johannes Brennensis, Rex Hierosolymitanus, eum Papæ reconciliat, eâ conditione, ut Fridericus ducta uxore sua hæres Regni Hierosolymitani infidelibus eripiendi, declaretur. *ibid.*

1227. Friderico expeditionem in Palæstinam tardiùs suscipienti, Gregorius IX. amoto Imperatore Siciliæ inhians, indignatus, eundem excommunicat, totámque Italiam Guelforum Papæ, & Gibellinorum, Imperatori adhærentium factionibus miscet. *ibid.*

1228. Fridericus, excommunicatus licet, in Palæstinam tendit. Adversus eum Papa Johannem Socerum, Hospitalarios, ipsúmque Sultanum accendit. Sultanus Papæ insidias Friderico, Hierosolyma capta, detegit. unde induciis cum eo pactis Italiam Fridericus repetit, & utcunque Pontifici conciliatur. *ibid.*

1239. Fridericus Saracenis Sardiniam eripit. Eam occupatam Papa pro sua repetit, & abnuentem Fridericum excommunicat. Fridericus cum exercitu Romam tendit, cui cruciatam militiam opposuit quam Imp. vicit & orco mactavit. *ibid.*

1240. Gregorius P. à Friderico in angustias redactus, cum eo inducias ad Concilium generale usque pangit. sed mox induciæ rumpuntur, Papa pecunias undique corrogante, & bullis per Albertum Boham huc illuc missis, adversus Imp. conspirante. *ibid.*

1241. Concilium Romæ à Gregorio in causa Friderici indicitur. Episcopi eò non terrestri, uti Imp. petierat, sed maritimo itinere, classe viginti sex navium instructi, properant, & à Friderici filio Conrado victi, pars submersi, pars capti detentique sunt *ibid.* Denuo excommunicatus Fridericus, ab Eberhardo Salisburgensi Archiepiscopo Ratisbonæ in Comitiis, oratione adversus Papam habita pathetica, absolvitur. §. *CVIII.*

1243. Innocentius IV. Gregorii successor Friderici excommunicationem confirmat; & in Gallia Angliàque turbas gravissimas excitat. §. *CV.*

1245. Idem Concilio Lugduni indicto Cæsarem Imperio abdicat, eique Henricum Thuringiæ Landgravium surrogat. Imperator Italiam petit, Papàmque magnas in angustias redigit. *ibid.*

Hen-

Henricus Imp. Pontificius, poſt vulnus Ulmæ acceptum, Iſenaci moritur cui Pontificii Wilhelmum Comitem Hollandiæ ſufficiunt. *ibid.* 1248.

Innocentius Petrum de Vinea, fidelem hactenus Friderico, pretio conducit, ut Imperatorem veneno tollat. Patraturus facinus proditur de Vinea, & captus, oculiſque privatus in carcere moritur. *ibid.* 1249.

Fridericus in arce Florentina Apuliæ morbo correptus moritur. *ibid.* Princeps longè præſtantiſſimus, neque aliam ob cauſam Pontificibus adeò exoſus, quàm quòd rara virtute præditus, præter morem Impp. in Italia habitans, obſervâſſe Pontificum perverſa ſtudia & molimina viſus eſſet. § *CVI.* 1250.

Alexander IV. P. Guilhelmi de S. Amore tractatum, cui titulus erat: *de periculis noviſſimorum temporum*; quo Monachorum Ordines perſtringuntur, & à Franciſcanis excogitatum *Evangelium æternum*, quo Evangelium Chriſti abrogatur, & novum Spiritus S. revelatur; deſcribitur; comburit. §. *CIX. CX. CXI.* Æternum porro Evangelium iſthoc, blaſphemiis horrendis refertum, nudum Papatum ſequentium temporum repræſentabat. §. *CXII.* 1254.

Idem Papa cum Manfredo, Friderici notho, Apuliæ & Siciliæ Rege, bellum gerit, eíque Edmundum, Regis Angliæ filium ſubſtituit. §. *CXIII.* 1255.

Eidem in Gallia Simoniam exercenti, Ludovicus Rex Sanctionem Pragmaticam, vetantem, ne Rege inſcio pecuniæ ex Regno Romam deportentur, opponit. *ibid.*

Flagellantium ſectam recens exortam Alexander confirmat. *ibid.* 1260.

Urbanus IV. Thomæ Aquinatis inſtinctu feſtum corporis Chriſti inſtituit. *ibid.* 1264.

Idem Carolum Andegavenſem Regem Siciliæ creat, dummodo Manfredum Regno pellat. *ibid.*

Carolus Andegav. Manfredum prope Beneventum prœlio ſuperat, & interficit. Conradinus Friderici II. ex Conrado nepos Regni Siciliæ hæreditatem aditurus à Clemente IV. P. cum injuria repellitur. *ibid.* 1266.

Conradinus à Carolo ad lacum Fuſcinum prœlio victus, una cum Friderico Auſtriæ Duce, Clementis P. conſilio, ſævè decollatur, eádemque opera Friderici Barb. progenies, totáque ſtirps Suevica extinguitur, & vacua Regna pro arbitrio Papæ diſpenſantur. *ibid.* 1268.

Rodolphus I. Imp. Francofurti electus, & à Gregorio X. Romam ad coronationem invitatus, eò venire, terrentibus veſtigiis, re- 1273.

 nuit,

nuit, & Papæ, ut electionem ratam haberet, Romandiolam donavit. *ibid.*

1274. Gregorius idem Concilio Lugduni celebrato, leges in electione Papæ à Cardinalibus observandas sancit. *ibid.*

Aderant in eodem Concilio Michaëlis Palæologi Imp. Const. Legati, obedientiam promittentes Papæ, si adversario suo Carolo Andeg. resisteret. Certis conditionibus Papa paciscitur. Sed mox negotiatio evanuit. *ibid.*

1282. Siculi cum Petro Aragoniæ Rege, à Nicolao III. adversus Carolum concitato, conspirantes, d. 30. Martii vespere, campanæ pulsu, Gallos in Sicilia omnes duarum horarum spatio crudeliter occidunt, Conradini nefariè cœsi sanguinem ulciscente Deo. *ibid.*

1283. Martinus IV. P. Petrum Aragoniæ Regem excommunicat, & Regnum Carolo Valesio donat. *ibid.*

Nicolaus IV. P. Mainardum Tiroli Comitem, quòd Tridentino Episcopo restitisset, excommunicat. qui gravi sermone Antichristos effœminatos pulsat. § *CXIV.*

1294. Cœlestino V. P. Papatum ob simplicitatem resignanti, Bonifacius VIII. succedens, Gibelinis, seu fidis Imperii civibus gravem se gerere incipit. §. *CXV.*

1299. Bonifacius coronatus & accinctus prodiens in publicum, proclamat: *Ego sum Cæsar & Papa.* Alberti electionem ægrè tandem approbat. *§. CXIX.*

SECULUM DECIMUM QUARTUM.

§. CXVI. ——— CXXXIX.

1300. BOnifacius VIII. annum Jubilæum hoc anno agendum decernit, in quo plenissimam omnium peccatorum remissionem Romam venientibus, promittit. Primo die in Pontificalibus populo apparens, Apostolicam illi Benedictionem precatus est. Altero Imperiali habitu, gladio nudo prælato, sedens promulgavit: *Ecce duo gladii.* Inauguratio hæc fuit Cæsareo-Papatus, seu potestatis utriusque supremæ, quem Papa jam adeptus & bullâ etiam, *Unam Sanctam* &c. testificatus fuerat *§. CXVI. CXVII.* Deinceps Clemens VI. jubilæum ad annum quinquagesimum, Bonifacius IX. ad trigesimum tertium, Sixtus IV. ad vicesimum quintum reduxit. §. *CXVIII.*

Eodem die, quo Jubilæum isthoc Bonifacius celebravit, etiam Tur-

Turcicum Imperium Ottomannus auſpicatus eſt. §. *CXVI.*

Bonifacius Philippum Pulchrum in Palæſtinam proficiſci ſub anathemate jubet. Legatus ejus Epiſcopus Apameenſis duriora verba prolocutus à Rege in carcerem compingitur. Papa Legatum liberari præcipit. Cunctante Rege, Papa bulla declarat, Regnum Franciæ Papæ feudum eſſe. Bullam cùm Rex comburi juſſiſſet, & Epiſcopos inveſtiviſſet, viciſſim Regem Papa excommunicavit. Tandem Bonifacius à Rege captus, in carcere moritur. §. *CXX.* 1301.

Robertus Gallus Papam idolum, ſerpentem, Antichriſtum vocat. §. *CXXI.* Idem facientes Fratricelli perſecutionem patiuntur. §. *CXXII.*

Clemens V. P. lectus ſedem Avenione in Gallia figit; ubi ſeptuaginta duos poſthac annos integros, Roma relicta, & per Cardinales tres cum Senatoria poteſtate gubernata; Pontifices commorantur. §. *CXXIII.* 1305.

Idem Papa Durando Mimatenſi præcipit, ut de reformanda eccleſia conſilium ſcriberet. Scriptum graviter licet, in nervum non erupit. *ibid.*

Henricus VII. Imp. à Bernhardo Politiano Monacho hoſtia intoxicata necatur. §. *CXXV.* 1308.

Concilio Viennæ celebrato, Clemens idem edita Decretali, cujus initium, *Paſtoralis*, ſe ſupra Imperatores longè extollit; Minorum religionem confirmat, & Templariorum ordinem abrogat. §. *CXXIV.* 1311.

Johannes XXIII. ſe ipſum Pontificem eligit; negans, animas defunctorum fidelium ante finem mundi beata viſione Dei frui. Extravagantes idem edidit, in quibus Papam Soli, Imperatorem lunæ confert. §. *CXXVII.* 1314.

Dantes Aligerius edito libro, cui titulus *Monarchia* poteſtatem Papæ oppugnat. §. *CXXVI.* 1321.

Idem bulla beſtiali Ludovico Bavaro Imperio interdicit; §. *CXXX.* cui ex Ratisbonenſibus Comitiis maſculè Ludovicus reſpondet; Antichriſti nomine eum inſigniens. §. *CXXXI.*

Johannes P. hæreſeos damnat eos, qui Chriſtum pauperem fuiſſe, & nihil ipſum & Apoſtolos proprii habuiſſe aſſererent. §. *CXXIX.* 1322.

Grave diſſidium inter Ludovicum Bavarum Imp. & Johannem XXIII. P. oritur. Papa Ludovicum, qui renitente eo imperaverat, Imperii invaſorem: Ludovicus Papam hæreſiarcham vocaverat. Ludovicus Ratisbonæ re cum Imperii Principibus communicata, 1324.

libertatem Imperii aſſerere ſtatuit. §. *CXXVIII.*

1327. Ludovicus à Romanis accerſitus in Italiam iter inſtituit, Papa reclamante, & Ludovicum excommunicante, quin & exercitum adverſus eum inſtruente. *ibid.*

Ludovicum eruditis ſcriptis ſtrenuè Wilhelmus Occam, Marſilius Patavinus, Michael Cœſenas, aliíque tutantur. *ibid.* & §. *CXXXIII.*

1328. Ludovicus Romam intrat, coroatur per Caſtellanum cum conjuge, & Epiſcoporum quorundam conſenſu novum Pontificem eligit, Petrum de Corbonaria ex familia Columnenſium; Nicolai V. nomen aſſumentem. §. *CXXVIII.*

1329. Papa Avinione iterum Ludovicum excommunicat, hæreticum & ſchiſmaticum proclamat. *ibid.*

1335. Johanni Benedictus XII. ſuccedit, & ſimultates cum Ludovico hoſtiliter continuat. §. *CXXXII.*

1338. Ludovicus à Benedicto diris ut exſolveretur, fruſtra expetens, ad generale Concilium provocat. *ibid.*

1339. Comitiis Francofurti habitis, Principes Imperii decernunt, ſolennitates Papæ in coronando Imperatore eſſe adventitias, nomina ſine re, & à quolibet Epiſcopo adminiſtrari poſſe; nec vacante Imperio jus ejus ad Papam, ſed ad Palatinum & Saxonem revolvi; denique Concilium generale Papæ judicio anteferendum eſſe. *ibid.*

1343. Clemens VI. P. Benedicti ſucceſſor Ludovicum excommunicatione ſolvit, conditionibus duriſſimis quas, ſuadentibus Principibus, & Theologis Pariſienſibus, ceu iniquas Imp. repudiat. *ibid.*

1346. Clemens idem Ludovicum in die Cœnæ Domini diriſſimè execratur, Principibúſque Imperii, ut alium eligant, præcipit. Principes nonnulli Rhenſii Carolum IV. Johannis Regis Bohemiæ filium, Regem Romanorum eligunt. Reliqui Principes mox Spiræ electionem reſcindunt. *ibid.*

1347. Ludovicus veneno potatus, cùm vomitu, & mox venatione illud ejicere tentâſſet, urſum ingentem impetendo, ex equo præceps ruit, & mox moritur. *ibid.*

1355. Ludovico poſt varios diſcordibus conſiliis electos ſuccedens tandem Carolus IV. primo vere Romam proficiſcitur, ibidémque à Legato Innocentii VI. P. Cardinale Hoſtienſi, coronatur, non ſine dedecore, pedes urbem ingreſſus, promitténſque, nunquam Italiam ſe repetiturum; adéoque Majeſtatem Imperii R. turpiter prodens. §. *CXXXIV.*

Vixerat ea ætate Franciſcus Petrarcha, Seculi ſui lumen, qui ignominioſa Caroli coronatione motus, graviter eum increpuit, & Romanam etiam Curiam graphicè depinxit. §. *CXXXV.*

Innocentio VI. Pontifice claret Johannes Wicleſus, Oxonienſis, 1360.
qui Papæ ceu Antichriſti, tum hierarchiam, tum doctrinam, voce calamóque, fortiſſimè oppugnavit, aſſeclas multos magnóſque primùm in Anglia, mox etiam exul in Bohemia nactus. § *CXXXVII.*

Gregorius XI. P. Catharinæ Senenſis & Brigitthæ ſomniis potiſſi- 1377.
mùm inductus, Avenione relicta Romam intrat, cùm ſedes Pontificia annis ferè ſeptuaginta duobus in Galliis fuiſſet. §. *CXXXVIII.*

Catharina Senenſis & Brigitta revelationibus ſuis prolatis, graviter in Romanam curiam invehuntur, & Eccleſiæ reformationem urgent. §. *CXXXVI.*

Gregorio XI. ſuccedit Urbanus VI. Cardinales Galli invitos ſe ejus 1378.
electioni conſenſiſſe queſti, Fundos abeunt, ibíque Papam Gallum, Robertum Gebennenſem, ſeu Clementem VII. eligunt, qui Avenione annis ſedecim ſedit. Ortum hinc eſt ſchiſma graviſſimum omnium, Pontifices Avenionenſes & Romanos inter, quod quadraginta annis durans, in Concilio demum Conſtantienſi extinctum eſt. §. *CXXXVIII.*

Bonifacius IX. P. juxta prædeceſſoris Urbani VI. ſanctionem, ju- 1390.
bilæum celebrans, argentariam meſſim facit, & poſt dicennium etiam novum indicit; bullis indulgentiarum addens, eas ratas fore porrigentibus Eccleſiæ R. adjutrices manus. Annatas eitam ſeu reditus unius anni Sacerdotii alicujus in tota Europa vacantis, reddendas Pontifici R. ſeverè ſancit. *ibid.*

Johannis Huſſi doctrina in Bohemia latè ſpargi incipit, adeò ut Au- 1393.
guſtæ Vindelicorum Huſſitæ inquiri, pluréſque comburi cœperint. §. *CXXXVII.*

Avenione in locum Clementis VII. ſuccedit Petrus Luna, ſeu Be- 1394.
nedictus XIII. qui jurans ſe abiturum Papatu, ſi Eccleſiæ ad tollendum ſchiſma videretur, ſequente anno, ut id faceret, rogatus, negavit, Petri naviculam deſerendam eſſe. §. *CXXXIX.*

SECULUM DECIMUM QUINTUM.

§. CXXXIX. ——— CXLIX.

1406. INnocentio VII. Romæ succedit Gregorius XII. Errerius dictus. Juràrat summa execratione, se Papatum depositurum, siquidem Antipapa idem faceret. quod tamen postea in Concilio Pisano facere renuit. §. *CXXXIX.*

1409. Cardinales in Concilio Pisano abolendi schismatis gratia, Pontificem utrumque, Benedictum & Gregorium deponunt; & Alexandrum V. eligunt. Renuente utroque Papatum deserere, tres sunt Antipapæ, & Ecclesia Romana triceps. *ibid.*

1410. Alexandro V. mortuo succedit Balthassar Cossa, seu Johannes XXIII. juxta alios XXIV. *ibid.*

Hussus causam suam Romæ per Legatos agit, & excommunicatur. §. *CXLIX.*

1411. Johannes Romæ Synodum celebrat, coronaturus Sigismundum, & Ecclesiam tranquillaturus. In prima Sessione post Missam bubo, ferale omen, apparuit, nec nisi fustibus interemptus discessit. §. *CXXXIX.*

Nicolaus Clemangis Ecclesiam Romanam Babylonem, meretricem &c. appellat. Gerson Ecclesiam sine Papa esse posse sustinet, & ruinam ominatur. Alii, Theodoricus de Nyem, Joh. Oldocastel, Theodoricus Urias, Hussus inprimis, & Hieronymus Prag. &c. Ecclesiam R. graviter oppugnant. §. *CXLVII. CXLVIII.*

1414. Sigismundi Imp. labore incredibili cogitur Concilium Constantiense, schismatis abolendi, & Ecclesiæ reformandæ causa. Eodem 3. Nov. Joh. Huss accessit. Geritúrque res tota suffragiis quinque nationum. §. *CXL.*

1415. Johannes P. causæ diffidens Concilio se subducit; & ex fuga retractus, gravissimorúmque scelerum convictus Papatu abdicatur, & in carcerem rapitur. Gregorius P. Arimini, ne idem sibi accideret, per legatos suos sese in Concilio abdicat. *ibid.*

Johannus Huss damnatus in Concilio, contra datam fidem, comburitur. §. *CXLVIII.* Idem fatum sequente anno Hieronymus Prag. subiit. *ibid.*

1417. Concilium Const. decernit, Laicis sub una specie Eucharistiam distribuendam; Bohemis protestantibus, Hussum & Hieronymum in

Mar-

Martyrum numerum referentibus. Unde bellum Hussiticum oritur, per annos novendecim multis cladibus extractum. §. *CXL. CXLVIII.*

Urgetur in Concilio Reformatio Ecclesiæ. Dissidentibus Patribus, priùs abdicatis jam tribus Antipapis, novus Papa Martinus V. eligitur. §. *CXL.*

Petrus de Aliaco reformationis capita digerit, causas in primis, ob quas Papa corripi & deponi possit, consignat. Sed res omnis post electionem Papæ in fumum abiit. *ibid.* & §. *CXLVII.*

Martinus V. à reformatione abhorrens, invito Sigismundo Constantia discedit. Atque ita Concilium, re infecta finitur. §. *CXL.* 1418.

Martino V. succedit Eugenius IV. qui statim, Sigismundo consentiente, Basileæ Concilium inchoat, & Ecclesiæ reformandæ studium præ se fert. §. *CXLI.* 1431.

Bohemi Basileensi Concilio se sistentes, & rationem fidei suæ exponentes, certis conditionibus communionem sub utraque specie impetrant. *ibid.* 1432.

Eugenius intellecto, disputari in Concilio, an Papa Concilio subsit; illud, Basilea relicta, Ferrariam atque inde Florentiam transfert, invitis Concilii Præsidibus. Ne igitur Concilium Basileense dissolveretur, Sigismundus ipse Basileam venit. *ibid.* 1436.

Eugenius à Concilio ob lupinam tyrannidem deponitur, lecto in ejus locum Amedæo Sabaudo, Felicis V. nomine insigni; ab eodemque Concilio simul statuitur, reformandam esse Ecclesiam in capite & membris, & Concilio Papam subesse. *ibid.* 1437.

Pragmatica sanctio, quam statuerant in Concilio Basileensi Patres communi consensu, in qua capita, quibus Ecclesiastica dignitas conservari posset, digesta & Pontifici beneficiorum Regni collationes, appellationes item ad Romanam Curiam ademptæ erant; Lutetiæ à Rege Galliæ post Concilium in Biturigibus celebratum, publicatur, quam deinceps Pontifices, seu hæreticam oppugnârunt. §. *CXLVII.* 1438.

Florentiæ Concilium ab Eugenio celebratur, præsente Johanne Palæologo Imp. Constantinop. Josepho Patriarcha, aliisque Græcis, unionem offerentibus, & auxilia adversus Turcas expetentibus. Transactio lubrica, repugnante Michaele Ephesino Episcopo fit, & à Græcis post rescinditur. §. *CXLI.* 1439.

Typographia à Johanne Gutenbergio, aurifice Argentinensi, Moguntii profertur, eáque non parùm procedente tempore Antichristi revelatio juvatur. §. *CXLIV.* 1440.

1444. Ludovicus Delphinus, Caroli VII. Filius, Concilium Basileense, Eugenio incitante, dissoluturus, Basileam obsidet, & Helvetiis paucis exercitum ejus vastum fundentibus, obsidionem solvit. *§. CXLI.*

1447. Eugenio succedit Nicolaus V. fautor literarum insignis. Cui Friderici III. Imp. intercessione Felix V. cessit, dignitate Cardinalis contentus. Ejus opera literæ in Europa renatæ, literatíque passim aucti sunt. *§. CXLIII.*

1453. Constantinus Imp. à Nicolao auxilia implorat contra Muhammedem Constantinopolin maximo exercitu aggressum; neque impetrat quicquam. Inde Constantinopolis d. 29. Maii capitur, Constantinus in fuga occiditur, totumque Orientale Imperium Ottomannico imperio cedit. *§. CXLII.*

1458. Æneas Sylvius, Pii II. nomine Papa creatur; Concilii Basileensis antehac scriba, cujus etiam adversus Pontificiam potestatem acta probaverat. At Papa jam, improbavit, eadem, & Pontificiæ potestatis fimbrias dilatavit si quis alius. *§. CXLV.*

1459. Sigismundus Dux Austriæ, quòd Cardinalem Cusanum in vincula conjecisset, à Pio P. excommunicatus, ad Concilium, & à Concilio ad Christum provocat. §. *CXLVII.*

1460. Gregorius Heimburgius Sigismundi Cancellarius ejusque defensor, à Pio eodem excommunicatus, masculè respondet, & Synagogam Romanam graviter perstringit. *ibid.*

1464. Pio II. succedit Paulus II. qui Cardinales veste Coccinea, & rubenti petaso insignivit, & montes pietatis instituit. *§. CXLVI.*

1471. Paulo succedit Sixtus IV. literatus satis, sed flagitiosissimus idem, fundator lupanaris Romani nobilis, in quo singula scorta hebdomatim singulos ei Julios pensitârunt; Helvetiis etiam fœdere sibi unitis pudenda bulla illudit. *ibid.*

1479. Johannes de Wesalia Wormatiensis Concionator; & Wesselus Groningensis Papæ tyrannidem & abusus strenuè oppugnant. §. *CXLVII.*

1484. Sixtum excipit Johannes Baptista Cybo, ex antiqua Græcorum familia, dictus Innocentius VIII. sedecim ante Pontificatum liberorum Pater. *ibid.*

1492. Alexander VI. cui Borgiæ cognomen, Papa creatur, homo ad exitium Italiæ natus, qui Divina & humana omnia venum exposuit; ditiones noviter detectas Hispaniæ inter & Lusitaniæ Reges partitus est; & cum Lucretia filia notha furtivam consuetudinem habuit. *ibid.*

Eodem

Eodem Pontifice Guicciardinus, Baptista Mantuanus, Sannazarius, Savanarola, alii Pontificum scelera deexerunt, Antichristianismum traduxerunt. §. *CXLVII. CXLVIII.*

SECULUM DECIMUM SEXTUM.

§. CXLIX. —— CCVIII.

ALexander veneno à filio Borgia Cardinalibus nonnullis præparato, 1503.
& ministri incuria parenti propinato, extinctus Pium III. & hoc post 26. dies mortuo, ex fratre nepotem Julium II. successorem habet. Totum terrarum orbem bellis hic involvit, & S. Petri patrimonium absolutione casuum reservatorum auxit. §. *CXLIX.*

Cardinales quatuor Gallicarum partium, Imp. Maximiliano, & 1511.
Rege Galliæ consentientibus, Concilium Pisis convocant, & Julium Papam indignum sede Pontificia pronuntiant. *ibid.*

Julius contra Concilium Romæ ad Lateranum celebrat, & Car- 1512.
dinales hos dignitatibus privat. *ibid.*

Idem Ludovicum XII. Galliæ Regem excommunicat. Hic cusæ monetæ verba hæc inscripsit: *Perdam Babylonem.* §. *CL.*

Budæus Pragmaticam sanctionem strenuè defendit. *ibid.*

Faber stapulensis, Picus Mirandulanus Papatum oppugnant; & Sebastianus Brand Ecclesiæ reformationem instare præsagit. *ibid.*

Julius, Vaticanum ædificare aggressus moritur, excipiente Johan- 1513.
ne Medices, seu Leone X. homine Epicuræo, sub quo Concilium Lateranense Pisanum extinguit. §. *CLI. CLII.*

Leo Helvetios contra Gallos Mediolano inhiantes in Italiam inducit. Qui Novariæ obsessi, erumpentes, instructissimum exercitum Gallorum vincunt. §. *CLI.*

Leo idem à Maximiliano Imp. ad Franciscum Regem Galliæ de- 1515.
ficit, eique Imperii Constantinopolitani coronam confert. Multa deinceps adversus Maximilianum, & Successorem ejus Carolum V. improbè machinatus est. *ibid.*

Idem sublata Sanctione Pragmatica, Concordata cum Rege Francisco agitat, de nominatione Episcoporum & Abbatum. *ibid.*

Leo missis per omnia Regna literis indulgentias pollicetur, inter- 1517.
ventu pecuniæ, falsis etiam prætextibus usus. Lutherus ea de re adversus Tecelium indulgentiarum præconem, scribit ad Moguntinum, & themata Witebergæ indulgentiis opponit. Zwinglius quoque

que de corruptione Ecclesiæ cum Cardinale Sedunensi disputat, & Evangelium prædicare incipit. Occasio hæc fuit Reformationis Ecclesiasticæ mox insecutæ. *§. CLII. CLIII.*

Reformationis verò necessitatem arguunt graves de corruptione Ecclesiæ Romanæ querelæ, eo tempore, si unquam aliâs ingeminatæ. *§. CLVI. CLVII.*

1518. Lutherus Romam citatus, eò venire detrectat. Evocatur igitur Augustam Vindelicorum ad Cajetanum, cum quo de indulgentiis & Cœna Domini disputans, ad Papam provocat. *ibid.*

1519. Zwinglius Tiguri Evangelium prædicans, Samsoni indulgentiarum institori omnibus viribus resistit, & de eo ad Hugonem Const. Episcopum scribit. §. *CLII.*

Lutherus Lipsiæ cum Eccio de primatu Papæ & purgatorio disputat. *ibid.*

1520. Lutherus à Leone excommunicatus ad Concilium provocat; & Pontificiis libros ejus comburentibus, ipse vicissim Wittebergæ jus Canonicum comburit; librum de captivitate Babylonica scribit, & paulò post duos Papatus nervos, vota Monastica, & Missas privatas, incidit. *ibid.*

1521. Wormatiæ in Comitiis, salvo conductu Caroli, comparet Lutherus, & assistente ipsi Schurfio J. C. coram Imperio & Ordinibus magna constantia de doctrina sua respondet. Proscriptus in arce Warnburgensi decem menses delitescit, & denuo à Leone excommunicatur. *ibid.*

1522. Leoni succedit Hadrianus Ultrajectinus, Præceptor Caroli, qui homo ingenuus reformationis in capite & membris necessitatem agnoscit; reformationem molitur, sed mancam mutilámque. *§. CLVIII. ---CLXI.*

1523. Ordines Imperii Norinbergæ centum Gravamina, quibus Germania à Pontifice onerata sit, consignant, eademque ad Papam perscribunt, petentes ut Concilium generale indicat. *§. CLIX.*

Lutherus, abrogata Missa, formulam communionis Sacræ, & præconii Evangelici Witebergensibus ordinat, & S. Biblia in vernaculam linguam convertere incipit. §. *CLII.*

Gliscente contra Zwinglium offensione, Senatus Tigurinus Synodum indicit, in qua Jacobus Faber, Episcopi Constantiensis vicarius, Tigurinorum rogatu comparet. Finita disputatione cùm solidi nihil objectum Zwinglio, & ad singula responsum ab eodem solidè constitisset, Senatuscon-

tusconſulto edito mandatur, ut omiſſis traditionibus purum putum Dei verbum prædicetur. *ibid.*

Hadriano P. non ſine veneni ſuſpicione defuncto, ſurrogatur Clemens VII. cui Antipapa Urbanus VI. obnititur. §. *CLXIII. CLXIV.*

In Germaniæ multis locis Eccleſiæ reformantur, Doctoribuſque ut purum Dei verbum prædicent, injungitur. Tiguri quoque Miſſa abrogata Templa ab imaginibus & ſtatuis purgantur; nequicquam Cantonibus reliquis reclamantibus. *ibid.* & *§.CLXII.* 1524.

Clemens P. Campegium Norinbergam mittit, & reformationem offert. quàm cùm fucatam eſſe intellexiſſent Ordines, ad Concilium provocant, & interea Evangelium purè & modeſtè ut doceatur, decernunt. Poſt conventum Ferdinandus, Campegius, Epiſcopique plures ſeorſim convenientes Wormatienſe edictum, quo Lutherus damnatus erat, urgent, Miſſæ abrogationem prohibent. §. *CLXIII.*

Cantones Helvetiæ novem Pontificii, una cum Valeſiis, Lucernæ conveniunt, Reformationis ipſi quoque articulos condunt, temporum ſuorum calamitatem Sacerdotum iniquitati imputant, nundinationes fœdas prohibent, & Curtiſanos, quos Romanos nebulones vocant, coercent. §. *CLIX.* 1525.

Spiræ Ordines Imperii conveniunt, ubi Principibus Pontificiis edictum Wormatienſe urgentibus, reliquis ei ſe opponentibus, Ferdinandus ita rem moderatur, ut promiſſo Concilio omnes acquieverint. §. *CLXIII.* 1526.

Cantones Helvetiæ duodecim Badæ inſtituta diſputatione, ſanciunt, ne veterem religionem quiſquam deſerat, utque futuri Concilii authoritatem omnes ſequantur. *ibid.*

In Suecia Guſtavus viſitationem Eccleſiarum inſtituit, abuſus Pòntificios, & poteſtatem Politicam Epiſcoporum, fruſtra tergiverſantium, abolet. §. *CLXII.* 1527.

Clemens P. cum Gallo adverſus Cæſarem fœdus init. Unde Borbonius ex Galliis ejectus, cum Fronſpergio, Cæſaris nomine Romam capiunt, Romam ſpoliant, & Papam in mole Hadriani obſident. §. *CLXIII. CLXIV.*

Bernates, cùm diſputationis Badenſis acta iis communicata non eſſent, aliam Bernæ diſputationem inſtituunt, in qua bona cauſa vincit, & poſt Eccleſia reformatur. §. *CLXII.* 1528.

Johannes Saxoniæ Elector, & Philippus Haſſiæ Landgravius

bellum parant adversus Pontificios, qui jam ante fœdus contra Evangelicos iniverant. Interponentibus se Palatino & Trevirensi pax constituitur. §. *CLXIII.*

1529. Spiræ Comitia Ordinum Imperii celebrantur, & à Pontificiis Wormatiense contra Novatores decretum urgetur; protestantibus Saxone & Hasso. unde Evangelicis *Protestantium* nomen. *ibid.*

1530. Cæsar Pontifici reconciliatus, Bononiæ coronatur, postquam verbis conceptis jurâsset, se Pontificiæ potestatis defensorem fore. Cum eodem P. de Concilio convocando priùs egerat. Papa à Concilio abhorrente, Carolus promisit, se ad tollendum schisma primò lenioribus remediis, & iis non succedentibus armis usurum. Inde conventus Augustanus indicitur, in quo Confessio Augustana Imperatori & Ordinibus prælegitur. Concludit Carolus, Protestantibus omnia in integrum restituenda esse, dato deliberandi usque ad d. 15. Apr. sequentis anni, spatio. Interim Cæsar cum fœderatis vim parat. §. *CLXIV.*

1531. Tigurini à quinque Pagis graviter offensi, annonæ commeatu iisdem interdicunt. Qui ad extremas angustias redacti, silentio conductis copiis, signa opinione Tigurinorum citiùs proferunt, & imparatos confusósque vincunt. Zwinglius castrensis præco in eo prælio cæditur. & mox religionis pax concluditur. *ibid.*

1532. Imminente à Turca bello, Suinfurti pax religionis Germaniæ ad futurum usque Concilium conceditur. *ibid.*

1533. Papa denuo, deserto Cæsare, Massiliæ fœdus init cum Francisco Galliæ Rege, cujus filio neptim suam Catharinam Medicæam despondet. Ex eo tempore Franciscus in Maxentium quendam efferatus, diris suppliciis adversus Evangelicos sævìit. *ibid.*

1534. Clementi succedit Paulus III. Farnesius, cujus vitam & mores spurcos liber Italicus depingit. §. *CLXV.*

1535. Jesuitarum Societas, authore Ignatio Lojola, à Paulo P. approbatur. §. *CLXIX. CLXX.* Capucini sub eodem caput exerunt. Hi junctis viribus Papatum ruentem sustinere conantur. §. *CLXXI.*

1537. Paulus Concilium indicit Mantuæ, & statim Vicentiam transfert. Sed deprecantibus Venetis res non succedit. § *CLXVI.*

Christianus Daniæ Rex puriorem in toto Regno religionem instituit. §. *CLXII.*

1538. Jussu Pauli P. à delegatis Cardinalibus & Præsulibus consilium de emendanda Ecclesia conscribitur, & Pontifici exhibetur. In consilio eo Ecclesiæ morbi & ulcera ingenuè satis deteguntur. Sed res tota successum nullum sortita est. §. *CLXVII.*

Con-

Concilium Tridentinum ante indictum, protestantibus licet Evangelicis contra illud, utpote Pontificis libidini inserviens, celebrari die 13. Dec. incipit. §. *CLXXII.* Reformatio in eo plane frivola tentatur. §. *CLXXIII. CLXXIV.* 1545.

Sub initium Concilii hujus Cornelius Mussus, Episcopus Bitontinus, & Caranza, Ecclesiæ Romanæ corruptionem, habitis orationibus, graphicè depingunt. §. *CLXXV.*

Fridericus Palatinus Elector Ecclesias suas, abrogata Missa, reformat. §. *CLXII.* 1546.

Carolus Imp. à Paulo P. incitatus diro bello cum Protestantibus Principibus, Smalcaldico fœdere junctis, decernit in quo superior acie Fridericum Electorem Saxoniæ Mulbergævi, & Philippum Hassiæ Landgravium, ad Salinas Saxonicas, fraude capit. §. *CLXIV.*

Eduardus VI. Angliæ Rex, profligata Pontificia doctrina, religionem mutat. Eadem occasione Scotia quoque puriorem religionem amplectitur. §. *CLXII.* 1548.

Caroli jussu, cùm Concilium Tridentinum Protestantes abnuerent, liber conscribitur de religione in Germania observanda *Interim*, dum Concilium legitimè instituatur. Irascitur propterea Carolo Paulus P. nec Protestantes plerique librum probant. *ibid.*

Julius III. ante Maria de Monte dictus, Paulo post diutinam Cardinalium dissensionem succedit, Sardanapalus insignis. §. *CLXXVI.* Petente Cæsare, Concilium Bononia Tridentum revocat. §. *CLXXVII.* 1550.

Mauritius, Elector Saxoniæ, fœdere cum Rege Galliarum aliisque inito, Socerum Philippum Landgravium à captivitate iniqua, & Germaniam à servitute liberaturus, Carolum bello petit, & victor simul Socerum liberat, simul Passaviensi transactione religionis Pacem impetrat. Hoc igitur bello purior religio ab oppressione Pontificia liberata, & ringente licet Pontifice, Pax perpetua Ecclesiæ impetrata est. §. *CLXXVIII.* 1552.

Eduardus Angliæ Rex lento veneno è medio tollitur, succedente Maria, quæ Pontificiam religionem restituit, & dirum in modum adversus Evangelicos sævit. §. *CLXXIX.* 1553.

Julio III. P. succedit Marcellus: atque huic post dies 22. Paulus IV. Carafa, erga Principes summos, Carolum, Ferdinandum & Philippum Draconicum animum gerens. §. *CLXXX. CLXXXI.* 1555.

Pax Religionis in Conventu Passaviensi promissa, in Augustanis Comitiis solenniter confirmatur. §. *CLXXVIII.*

Mori-

Moritur Claudius Espencæus, Theologus Parisiensis insignis; qui Romanam Curiam graphicè depinxit. §. *CCXXI.* 1571.

Pius V. Elisabetham Angliæ Reginam anathemate ferit, ejúsque consilia per Nicolaum Marianum in Angliam missum infringere conatur. Excommunicationis sententia sequente anno à Feltono Londini ad fores Episcopi affigitur. qui scelus suspendio luit. §. *CXCII.*

In Gallia Condæus captus contra fidem datam occiditur; & Amiralius arma circumfert, donec sequente anno mense Augusto pax fieret, & pristina religionis libertas restitueretur. *ibid.*

Pio V. succedit Gregorius XIII. cujus initia horribilis laniena Parisiensis, applaudente ipso, modis inauditis Bartholomæi die, conscio Rege Carolo IX. Reformatæ religionis Principes in una velut muscipula, uti loquebatur, capturo; patrata fœdat. §. *CXCV. CXCVI. CXCVII.* 1572.

Gregorius Papa formulam Calendarii novi ad Comitia Augustana mittit, eámque in Imperio recipi petit. Approbatur verò à Cæsare Rodolpho, aliísque Pontificiis: à Protestantibus contra rejicitur. §. *CXCVIII.* 1582.

Idem seminaria instituit, Jesuitas fovet, Hiberniam Elisabethæ subtrahere conatur. *ibid.*

Wilhelmus Arausionensis, libertatem religionis in Belgio defendens, à quodam sicario, à Parmensi immisso, globo sclopeti trajectus moritur. §. *CXCIII.* 1584.

Gregorium XIII. excipit Sixtus V. lacrymas cruentas, crudelitatis signum, fundere suetus. Is Regem Navarræ & Condæum, ut inhabiles Regno, statim excommunicat, & ditiones eorundem prædæ exponit, Guisio aliísque exercitu comparato urbes occupantibus, & decretum de una religione Pontificia conservanda, promulgantibus. §. *CXCIX.* 1585.

Classis ingens Hispanica, navibus 125. instructa, cum classe Parmensi, trecentarum navium jungenda, Angliam occupatura, benedictione Sixti P. consecrata, non sine Divino miraculo dissipata magnam partem perit, & conatus ingens, clade Senacheribiana, in nihilum recidit. §. *CCIX.* 1588.

Henricus III. Rex Galliæ Guisios, qui consilia de ipso in Monasterium trudendo ceperant, insidiis circumventos trucidat: qui & ipse propterea sequente anno à Sixto P. diris devotus, à Monacho Jacobo Clemente, venenato & oblongo cultello ictus, occiditur; parricidium laudante Pontifice supra modum. §. *CC. CCI.*

Sixtus

1590. Sixtus V. monstri quidpiam alens contra Hispanos, quorum suspectam in Italia potentiam habuit, Henrici IV. & Elisabethæ, excommunicati utriusque, partibus accessurus, à Monacho Franciscano clanculum occiditur; cui Urbanus VII. & huic post decem dies Gregorius XIV. succedit. §. *CCIII. CCIV.*

1591. Gregorius P. frustra armis tentato Henrico IV. eum iterum excommunicat, & subditos omnes ab ejus obedientia absolvit. Subditi verò etiam Pontificii in Parlamentis excommunicationem irritam pronuntiant, & bullam cremant. §. *CCIV.*

1592. Clemens VIII. Papa creatur, qui Henricum IV. tertiùm excommunicat. §. *CCV.*

Idem Sixti V. versionem S. Bibliorum vulgatam recognoscit, & immane quantum, licet Sixtus suam recognitionem edita bulla immutabilem haberi jusserit, mutat. §. *CCII.*

1593. Clemens P. & Hispaniæ Rex Galliæ Episcopis, aliisque persuadent, ut relicto Henrico IV. alium Regem eligant. Consentiunt nonnulli in Henricum Guisii filium. Reliqui multis precibus ab Henrico IV. impetrant, ut Papæ & Hispani consilia fracturus, Pontificia sacra amplecteretur. Sic d. 15. Julii Templum Dionysii ingressus, Missam audit & absolvitur, atque mox etiam Carnuti coronatur; Jesuitis per Castellum sicarium sequente anno frustra jugulum ejus appetentibus. qui proin tota Gallia exire jubentur. *ibid.*

1595. Idem Henricus à Pontifice etiam Romano absolutionem, sed pudendo ritu, impetrat. *ibid.*

Clemens P. fœdus sacrum ad extirpandos Evangelicos, conciliat, cui Pontificii Principes omnes, Henrico IV. & Hetruriæ Duce exceptis, subscribunt. §. *CCVI.*

1598. Henricus IV. Edicto solenni Nannetensi Pacem religiosam in Gallia constituit. §. *CCCXXVII.*

SECULUM DECIMUM SEPTIMUM.

§. CCVIII. ——— CCCL.

1601. Sacerdotes ex Romano seminario egressi, & Jesuitæ in Anglia novam Hierarchiam secretam constituerant. Sed inter utrosque occulta dissidia in nervum erumpunt, & vix à Clemente P. sopiuntur. §. *CCVIII.*

1603. Elisabethæ Reginæ succedit Jacobus VI. Scotiæ Rex, qui Regna

tria

tria conjungit, insidiis Pontificiorum, quibus statim electus Rex liberum religionis exercitium petentibus negavit; multifariis appetitus. §. *CCIX. CCXI.*

Intestina dissidia Romanam Ecclesiam exercent, ob quæstiones 1604.
à Jesuitis motas, de Papa, de confessione, auxiliis gratiæ & libero arbitrio. quæ postrema quæstio à Clemente P. non definita, inter Jesuitas & Dominicanos acerbis odiis deinceps agitata est. §. *CCVII.*

Jesuitæ à Jacobo Rege Anglia pelluntur. Contra Gallia antehac pulsi, Clementis & Mariæ Mediceæ intercessione postliminio recipiuntur. §. *CCV.*

Clemens P. fidem datam à supremis potestatibus tutò violari posse asserit. §. *CCX.*

Clementi VIII. Leo XI. & huic post dies 26. Paulus V. Bor- 1605.
gesius Vice-Deum salutari se passus, Ecclesiæ non reformator sed deformator, succedit, frustra nonnullis confuso clamore Baronium deposcentibus. Prodierúntque mox Card. Perronio proditore, arcana conclavis utriusque. §. *CCXIX.* & *CCXXII.*

In Anglia conjuratio pulveraria Roberti Catisbeii, & complicum, Jesuitis, Garneto inprimis, consciis, in necem Regis, Reginæ, liberorum, totiúsque Parlamenti proposita, detegitur. §. *CCXI. CCXII. CCXIII.*

Jesuitarum hæresis singularis prima de jure occidendi Reges & Principes Pontifici imparentes; nec non secunda de æquivocationibus & reservationibus mentalibus invalescunt. §. *CCXIV. CCXV.*

Contentio acris glitcit Paulum V. inter & Venetos, ob legem Ve- 1606.
netorum, ne Ecclesiasticis bona immobilia donare liceat, quam abrogari Papa petiit. Renuentes Venetos idem excommunicat; & Jesuitis Venetorum ditione exulantibus, causâque adversis scriptis vehementer agitata, Papa foro cedere, & excommunicationem sequente anno abrogare coactus est. §. *CCXX.*

Hungaria in Pacificatione Viennensi, Bots-Kajum inter & Rodolphum II. inita, religiosa pace, & Reformati in ea libero religionis exercitio potiuntur. §. *CCCI.*

Cæsar Baronius, Cardinalis, Ecclesiæ Romanæ hucusque Atlas, 1607.
Annalium opere laborioso, sed minùs bona fide scripto famosus, moritur. §. *CCXVI.*

Bohemi Evangelicæ religioni addicti à Rodolpho II. Imp. plenam 1609.
religionis libertatem, Majestaticis literis confirmatam, obtinent. Unde, pace religiosa stabilita, Evangelium in Bohemia, Silesia & Moravia mira incrementa capit, & Rodolphus Imp. Ordinem pacis singularem meditatur. §. *CCXXIV.*

1610. Henricus IV. stans in procinctu, ut collecto exercitu Brandenburgicum & Neoburgicum Principes juvaret, à sicario Ravaillaco in curru, d. 4. Maii, interficitur. *§. CCV.*

Robertus Bellarminus, Ecclesiæ Romanæ hoc tempore alter Atlas, post varia scripta polemica, tractatum scribit de potestate Papæ in temporalibus. qui mox publicè in Gallia damnatur. §. *CCXVII.*

1611. Rodolphus Imp. acie victus à Fratre Matthia, mœrore confectus moritur. Ex quo tempore res Evangelicorum in Bohemia, Silesia, Germania universa, inclinari cœperunt. *§. CCXXV.*

1614. Hispaniam universam gravissimi motus affligunt ob controversiam Jesuitas inter & Dominicanos de Conceptione B. Virginis Mariæ, quæ per octo annos integros extrahitur Pontifice Paulo V. definitivam sententiam ferre, metu partium prævalidarum, non auso. §. *CCXXIII.*

1617. Matthias Imp. improles Bohemis patruelem Ferdinandum obtrudit. qui Evangelicis ore, Papæ corde jurat. §. *CCXXV.*

1618. Pragæ Evangelicis Templa claudi vel everti, & liberum religionis exercitium labefactari variè incipit. Comitia proin instituuntur, in quibus de privilegiorum conservatione ageretur. Gravamina collecta Consiliariis à Cæsare relictis exponunt. Cúmque Slawatam, Smekzanium, & Platterum, sibi reluctantes offenderent, inconsulto impetu, vi tamen protestationis jam A. 1609. contra turbatores pacis factæ; eos per fenestras in pomœrium arcis præcipitant, & inito fœdere contra communes Dei, Regis, religionis & Majestaticarum literarum hostes se pugnaturos Sanctè recipiunt; apologia edita facti sui causam reddunt, Jesuitas toto Regno pellunt. *ibid.*

1619. Matthias Cæsar moritur. Ordines Bohemi spreto Ferdinando eligunt sibi Regem Fridericum V. Electorem Palatinum. Ferdinandus verò Romanorum Imperator electus, vim parat adversus Bohemos, in partes ejus concedentibus Hispanis, Electore Saxoniæ, Maximiliano Bavaro, aliísque & Paulo V. P. clerum Italiæ reliquúmque ad sumptus Ferdinando erogandos incitante. *ibid.* & §. *CCXXVII.*

1620. In valle Telina horribilis Protestantium, sacra facientium, & ex improviso oppressorum laniena, ab exulibus & relictis in valle Pontificiis, inde à die 9. Julii patratur. §. *CCXXIX.*

Ingens d. 8. Nov. non procul ab urbe Praga Cæsareos inter & Bohemos pugna committitur, in qua Maximilianus Bavarus victor, Pragam occupat, Friderico Rege novo inde Uratislaviam cum conjuge concedente. Hæc tempestas Bohemos oppressit, nova methodo à Jesuitis ad Papatum seductos; atque mox universam Germaniam corripuit, Protestantiúmque res in aciem novaculæ deduxit; belli sa-

cri classicum canente Sciopio. §. *CCXXV. CCXXVI. CCXXVII. CCXXVIII.*

Bavarus Palatinatum superiorem, Hispani inferioris loca nonnulla occupant. *ibid.* 1621.

Paulus V. Vice-Deus nuncupatus, moritur, eique Gregorius XV. succedens, fœminæ cujusdam consiliis Papatum administrat, & statim constitutionem de forma eligendi Papæ edit. §. *CCXXX.*

Heidelberga urbs d. 6. Sept. armata manu expugnata, civésque miserabiliter prostrati, trucidati sunt, direptione ad tertium usque diem continuata, & Missa introducta. §. *CCXXV.* 1622.

Galliarum Rex, Pontifice incentore, Reformatis oppida partim vi, partim deditione facta eripit. §. *CCXXXI.*

Japones Chistiani à gentilibus suis gravissimam persecutionem, Jesuitarum culpa, sustinent. §. *CCXLIII.*

In Hispania secta Illuminatorum emergens, spe facta veniæ, opprimitur. §. *CCXXXII.* 1623.

Gregorius XV. P. post Lojolitas quatuor, aliósque in Sanctorum numerum relatos, moritur, in cujus locum Urbanus VIII. Barbarinus surrogatur, qui statim electus Nepotes suos promovet, & Bullam Canonizationis Ignatii Lojolæ, & Xaverii edit. §. *CCXXXIII. CCXXXIV.*

Durante Gallum inter & Hispanos ac Urbanum P. ob vallem Telinam dissidio, adversus Regem Galliæ & Richelium vulgatis seditiosis libellis, in Regis Galliæ jugulum denuo culter acuitur; & ob censuram libellorum à Stampesio proditam Clerum inter Galliæ & Parlamentum contentio oritur, & à Rege finitur. §. *CCXXXVI. CCXXXVII.* 1625.

Prodit liber Santarelli de potestate Pontificis, Regum potestati iniquissimus, à Sorbona acriter perstrictus. Ob quem etiam in Jesuitas Claromontanos inquisitio instituitur, quæ malam eorum conscientiam prodit. §. *CCXXXVIII.*

Cotonus Jesuita, qui antehac quæstiones curiosas dæmoni Hadrianæ Fraxineæ proposuerat, tœdio inquisitionis illius moritur. §. *CCXXXIX.* 1626.

Urbanus P. Bullam Cœnæ Domini, in qua ipsi etiam Galliarum Reges die Cœnæ Domini excommunicantur, renovat. §. *CCXL.* 1627.

Rupella, Reformatorum in Gallia asylum, à Ludovico XIII. iisdem eripitur; Urbano VIII. P. multùm lætante. §. *CCXLI.* 1628.

Cæsar bonorum Ecclesiasticorum post transactionem Passaviensem occupatorum restitutionem decreto publico petere statuit, & decretum illud hinc inde insinuat. Deploratáque adeò Ecclesiarum Evan- 1629.

gelicarum facies apparuit, ut ob spem earundem penitus mox evertendarum Romæ Jubilæum agitatum fuerit. §. *CCXXVIII.*

1630. Urbanus P. sectam Jesuitissarum bulla edita abolet. §. *CCXXXV.*

Gustavus Adolphus, Sueciæ Rex, ceu fulmen quoddam ab ultimo Septentrione mira celeritate universam Germaniam victoriis suis peragrare, Henoticos domare, Germaniam à servitute, Ecclesiam ab oppressione liberare incipit. §. *CCXXVIII.*

1633. Urbanus P. adversus Cæsarem & Hispanos ob potentiam crescentem nimis, infensum animum prodens, jam ante Galliarum Regem adversus illos accenderat. Nunc verò conversa fortuna infensiorem iis animum gerit, eò quòd sua tyrannide & regnandi libidine Catholici in hæreticorum victoriis exultare debeant. Vicissim Hispani, edito à Jesuita de potestate Pontificis libro, Pontificem Romæ suæ affigere conantur. § *CCXLIV.*

1634. Pontificiorum per emissarios Jesuitas aliósque Habessiniam Romanæ Sedi subjicere inde à longo tempore annitentium, molimina infelicem exitum, Patriarcha Lusitano, aliísque Pontificiis omnibus severè proscriptis, sortiuntur. §. *CCXLII.*

1640. Urbanus pacis negotiationem apud Principes Pontificios in speciem urget: sed animo nonnisi bella volutat. §. *CCLIII.*

1641. Urbanus bulla edita damnat Jansenii Augustinum, eo prætextu, quòd in eo contineantur propositiones nonnullæ Michaelis Baii, à Pio V. pridem damnatæ. Quæ bulla ab Episcopis plerisque Belgii Hispanici non recipitur. §. *CCXLV.*

In Hibernia laniena Evangelicorum horribilis, inde à 23. Octobris, in gratiam R. Pontificis, patratur. §. *CCLI. CCLII.*

1644. Urbanus bullam suam adversus Jansenium & sequaces repetit & confirmat, perpetuumque contradicentibus silentium imponit. Neque sic tamen illi coerceri se patiuntur; quin potiùs in Belgio & Gallia crescit sectatorum numerus in dies, pertendentium, bullam Urbani dolo sub & obreptionis extortam. §. *CCXLV.*

Jesuitarum hæresis singularis tertia de gratia & libero arbitrio, ex pluribus conflata, radices agit. §. *CCL.*

Urbanus VIII. capularis senex fato functus post sex septimanas, conclavi discorde, successorem habet Innocentium X. Pamphilium, qui statim admittit elogium blasphemum Italo-Græci Baptistæ Catum-Syriti, quo Pamphilius Filio Dei præfertur. §. *CCLIV. CCLV.* Papatúmque non ipse, sed glos ejus, Olympia Maldachina, altera velut Marozia, regit. §. *CCLVI.*

1647. Georgius Rakotzius, Transylvaniæ Princeps, Pacem religiosam

ſam in Hungaria violatam reſtituit, & liberum Evangelicis religionis exercitium, juxta Viennenſem Pacificationem ſtabilit. §. *CCCIV.*

Pax Imperialis Monaſterii & Oſnabrugis Weſtphalorum concluditur, adverſus quam, quòd ejus pactis Eccleſia opima territoria & dignitates amitteret, primò Fabius Chiſius Nuntius Pontificius; ac mox etiam ipſe Innocentius Papa, edita, ferali bulla ſolenniter proteſtantur. §. *CCLVIII. CCLIX.* 1648.

Innocentius P. bulla edita propoſitiones quinque ex Janſenii Auguſtino pro libitu Jeſuitarum excerptas, & à tredecim Theologis, quos inter Sforza Pallavicinus principem locum obtinebat, præſentibus Cardinalibus nonnullis examinatas, damnat. §. *CCLV. CCLVI.* 1653.

Innocentio d. 7. Jan. defuncto, poſt technas varias diſcordium Cardinalium, demum d. 8. Apr. ſuccedit Fabius Chiſius, ſeu Alexander VII. Mahometis Imperatoris Turcici conſanguineus. §. *CCLX.--CCLXIV.* 1655.

Papatus Alexandri initia fœdat horribilis laniena Pedemontana, qua Evangelici ingenti numero inauditis modis à Pontificiis, Gaſtaldo duce, trucidantur. §. *CCLXIV. CCLXVIII.*

Alexander P. d. 20. Sept. bullam prætumidam edit, qua Pacis Chatholicorum Principum ſarciendæ prætextu, eoſdem adverſus Proteſtantes, Sueciæ cumprimis Regem Polono bellum moventem, accendere conatur. §. *CCLXVIII.*

Chriſtina Sueciæ Regina, depoſitis faſcibus, Pontificia ſacra amplexa, d. 23. Dec. Romam ingreſſa, magnificèque ab Alexandro excepta, ſtabilem ibidem Sedem figit. § *CCLXIX.*

Alexander, cùm priùs præ ſe Nepotum neglectum tuliſſet, eoſdem ad ſummos honores evehit, & Nepotiſmi Papalis perfectum exemplar præbet. §. *CCLXX. --- CCLXXIII.* 1656.

Idem edita bulla non tantùm Innocentii adverſus Janſenitas anathemata confirmat, ſed etiam definit, propoſitiones quinque ab Innocentio damnatas, ex Janſenii Auguſtino excerptas, & in ſenſu ab eodem Janſenio intento damnatas eſſe. §. *CCXLVIII.*

Alexander in gratiam Hiſpanorum Thomam Villanovanum, Valentiæ quondam Archiepiſcopum in numerum Divorum refert. §. *CCLXXIII.* 1658.

Alexander idem Miſſale Romanum Gallicè editum acerbiſſimè perſtringit. §. *CCXC.*

Jeſuitarum hæreſis ſingularis quarta de infallibilitate Papæ, in quæſtionibus etiam facti, Lutetiæ in Collegio Claromontano proditur, & à Sanioribus mox Theologis libello ad Epiſcopos miſſo graviter obnuntiatur. §. *CCLXXVI --- CCLXXX.* 1661.

1662. Alexander P. in gratiam Gallorum Franciſcum de Sales, Epiſcopum Gebennenſem in numerum Divorum relaturus, Lutetia Legatum ad ſe mitti petit. Miſſus Dux Crequius à Corſis, Prætorianis Papæ militibus contumeliam patitur, quam armis Rex vindicaverat, niſi ei opera Florentini Principis biennio poſt reconciliatus Papa ſatisfeciſſet. Atque tum demum Saleſio Divorum chorum ſalutare licuit. §. *CCLXXIV.* & *CCLXXVI.*

Idem edita Bulla certam formulam præſcribit, cui Ecclleſiaſtici omnes ſubſcribentes ſe poſthac ad ejurandos errores Janſenitarum ſemet ipſi obſtringant. §. *CCLXVIII.*

Alexander Indicem librorum prohibitorum profert, in quo ne Pontificiis quidem bullis parcit, celebréſque authores Pontificios obelo configit. §. *CCLXXXIX.*

1664. Sorbona d. 24. Martii, annitentibus Parochialibus civitatis Pictonum, cenſuram in Vernantii propoſitiones, ceu Pontificiæ poteſtati nimiùm velificantes, ſtringit. §. *CCLXXX. CCLXXXI.*

1665. Eadem Sorbona Amedei Guimenii opuſculum, quo is probare ſuſtinuit, Theologiam Moralem modernam Jeſuitarum, celebrium Eccleſiæ doctorum authoritate non deſtitui, ſub cenſuram revocat, & d. 3. Febr. dogma probabilitatis nominatim, aliáſque in opuſculo eo comprehenſas propoſitiones ſolenniter damnat. §. *CCLXXXII*--*CCLXXXVI.*

Utraque illa Sorbonæ cenſura offenſus non parùm Alexander VII. quòd per eam infallibilitatem ſuam in diſcrimen adduci putaret, Brevi ad Regem Chriſtianiſſimum d. 6. Apr. exarato, revocari eam petiit. Rex non ignarus, quantum ex Majeſtate peteretur, ſi Pontifex infallibilis haberetur, Pontificium Breve examini Supremæ Curiæ ſubjicit. quæ Conſilio maturo conſignato Sorbonæ cenſuram utramque probat, & Pontificis infallibilitatem fortiter refutat. §. *CCLXXXVI*--*CCLXXXIX.*

Inter Pontificios Doctores, Pallavicinum, Suavem & Julium Clementem Scotum diſceptatur, anne Eccleſia Romana poſt Tridentinum Concilium in pejus deflexerit nec ne; Julio Clemente in pluribus eam in pejus deflexiſſe, ſuſtinente. §. *CCXCI. CCXCII.*

Jeſuitarum hæreſis ſingularis quinta, ex pluribus compoſita, de probabilitate, actionum moralium regula, aliíſque novitiis Theologiæ Moralis hypotheſibus, invaleſcit. §. *CCLXXXII. CCLXXXIII.*

1667. Eorundem hæreſis ſingularis ſexta de attritionis efficacia, & nulla neceſſitate amoris Divini ad ſalutem, caput extollit. §. *CCXCVI. CCXCVII.*

Ale-

Alexander VII. flagrante Janſenitas & Jeſuitas inter de dilectione Dei, an ea ad ſalutem neceſſaria ſit nec ne, diſſidio, bullam edit, qua definitivam ſuſpendens, Jeſuitarum hæreſin deploratam de nulla neceſſitate amoris Dei, reprehendi impiè vetat; & quinto ac decimo poſt bullam illam impiam die moritur, definitivam coram tremendo tribunali Dei expertus haud dubiè. §. *CCXCVII. CCXCVIII.*

Alexandro ſuccedit Clemens IX. Roſpiglioſus. *ibid.*

Clemens Ludovicum Beltrame & Petrum de Alcantara Hiſpanos, 1668.
nec non Magdalenam di Paley Florentinam in Divorum numerum refert; & Judæos paucis exceptis, Roma exigit. *ibid.*

Clemens IX. d. 29. Nov. moritur, & Cardinales Conclave ingreſſi, 1669.
in eo quatuor menſes diſcordibus animis tranſigunt. §. *CCXCIX.*

Re pœne deſperata Æmilius Altieri, ſeu Clemens X. Papa exit. *ibid.* 1670.

Eo Pontifice, Jeſuitis annitentibus, Hungaricæ Eccleſiæ Evangelicæ graviſſimam à clero perſecutionem ſuſtinent. §. *CCC.* &c.

Georgius Barzon, Epiſcopus Varadienſis titularis liberum religio- 1671.
nis exercitium ab Hungariæ Regibus Eccleſiis in Hungaria Evangelicis pactum, ſcripto publici juris facto oppugnat. §. *CCCI. CCCII. CCCIII.*

Occaſione Cæſarei exercitus Hungariam ob turbas Nadaſtianas ingreſſi, Clerus Pontificius terreſtres Dominos ad perſecutionem Evangelicorum concitat, & mox ad Regias etiam liberáſque civitates perſecutio penetrat. Unde Evangelicis paſſim Templa eripiuntur, Paſtores vexantur, expelluntur. §. *CCCIV. CCCV.*

Tribunal Poſonienſe rebellionis prætextu Magnates Evangelicos in Hungaria plures evertit. § *CCCVI.*

Poſonium prima vice ad d. 25. Sept. citantur Paſtores Evangelici 1673.
pauci, rebellionis impactæ cauſam dicturi. Comparentes triginta duo Auguſtani, & Reformatus unus, malè perſecutionis impetum ſuſtinent. Mortis enim metu, innocentiæ licet ſibi conſcii, libellis præſcriptis, quorum virus non ſatis perceperant, diverſimode ſubſcribunt. §. *CCCVI.*

Poſonium ſecunda vice menſe Februario citantur Paſtores, Recto- 1674.
res, cantores, ſtudioſi, æditui Evangelici per totam Hungariam omnes. Citationi alii obedire prohibentur, alii pluſquam ducenti quinquaginta parent; qui miris judicum ſtrophis divexati, non convicti licet, d. 4. April. capite damnantur univerſi; poſt damnationem in libera cuſtodia habiti, pars infirmitate carnis victi libellis nomina dant; pars conſtantior, perſecutionem in carceribus, tandemque etiam triremibus Neapolitanis adeò horrendam ſubeunt, ut ſimi-

lis

lis exemplum vix ullis veteribus monumentis proditum reperiatur. *§.CCCVII---CCCXX.*

Veritas circa cultum B. Virginis Mariæ & imaginum, libellis nonnullis, puta Monitis salutaribus B. V. Mariæ ad indiscretos sui cultores, & de Iconoclastis, sparsa, erumpere nisa, in herba mox opprimitur. §.*CCCXX.* & *CCCXXI.*

1676. Clementi X. succedit Innocentius XI. Odeschalcus. qui reformandæ Ecclesiæ studium nonnullum præ se ferens, vix leviora quædam sanare potest. §.*CCCXXII.*

1678. Innocentius decreto publico indulgentias plurimas abolet. §.*CCCXXIII.*

Clerus Pontificius, Jesuitis præsultoribus, adversus Regem Angliæ, Religionem, Regnúmque universum terribilem conspirationem pridem iniverat. quæ jam jam perficienda per Titum Oaten, conjuratorum Secretarium detecta, & reorum suppliciis magis patefacta, in nihilum recidit. §.*CCCXXIX. CCCXXX.*

In Anglia magnis ausis cùm excidisset Clerus, ad Galliæ Ecclesias Reformatas evertendas vires suas omnes convertit ubi novarum declarationum specie, & Edicttis novis ingeniosè excogitatis, præcipui edicti Nannetensis articuli resolvuntur, & liberum religionis exercitium variis modis locísque vel labefactatur, vel evertitur. *§.CCCXXVI---CCCXLI.*

1679. Apamiensis in Gallia Episcopus Regi jus Regaliæ vindicanti resistit, & apud Pontificem queritur. qui ejus causam suscipiens cum Regiis de eodem jure aliísque disceptat. §.*CCCXLI. CCCXLII.*

1681. Clerus Gallicanus Lutetiam convocatus nomine Congregationis Generalis Cleri Franciæ, jus Regaliæ ventilat, & in Regem illud confert. §.*CCCXLIII.*

1682. Clerus idem literis ad Innocentium XI. P. exaratis, juris illius cessionem & collationem in Regem, significat & excusat quibus acerimè Papa respondet. §. *CCCXLIII. CCCXLIV.*

Dum responsum Pontificis idem Clerus expectat, Pontificiam potestatem definitionibus quatuor, Regio edicto graviter sancitis, restringit. §.*CCCXLIII.*

Idem Clerus Evangelicis ad Papatum revocandis intentus, literas circulares ad Episcopos, quibus negotium extinguendi schismatis commendatur, & dissidium cum Pontifice extenuatur, mittit; atque simul Evangelicos ipsos, exaratis ad eos literis monitoriis, ad reddendam rationem schismatis vocat. *§.CCCXLV.--- CCCL.*

IN-

INDEX II.

RERUM & PERSONARUM.

Numerus non paginam, sed thesin seu Paragraphum notat.

A.

C.

D.

H.

I.

K.

L.

M.

N.

R.

S.

T.

FINIS.